

UOVS-SASOL-BIBLIOTEEK 0233342

111058411701220000019

ALLES ENSIEMPLAAR MAG ONDER
GEEN OMSTANDIGHEDS UIT DIE
BIBLIOTHEK VERWYDER WORD NIE

E K O N O M I E S E B E D I N G I N G S V E R M O Ë

in

I N T E R N A S I O N E L E V E R H O U D I N G E

deur

Johan Lukas van der Westhuizen B.A. (Honneurs) U.O.D.

VERHANDELING

voorgelê ter vervulling van die vereistes
vir die graad

M A G I S T E R A R T I U M

in die

Fakulteit van Lettere en Wysbegeerte
(Departement STAATSLEER)

aan die

U N I V E R S I T E I T V A N D I E O R A N J E - V R Y S T A A T

Bloemfontein

STUDIELEIER: Dr. L.D. Barnard

Desember 1977

Bloemfontein

VOORWOORD

Die voltooiing van hierdie werk is vir my die bereiking van 'n mylpaal en die kulminasie van 'n intense belangstelling in die Ekonomie en Internasionale Verhoudinge as vakgebiede. My eer en dank aan die Allerhoogste dat my die gesondheid en krag gegun is om van hierdie werk 'n sukses te maak.

Langs hierdie weg wil ek ook my innigste dank betuig aan my eggenote, Ina, sonder wie se onderskraging, bystand en liefde ek beslis nie sukses sou kon behaal het nie. Met die uiterste opoffering, geduld en toewyding het sy ook die reusetaak van die tik van die verhandeling op haar skouers geneem - soms onder baie moeilike omstandighede.

My studieleier, dr. L.D. Barnard, verdien net die hoogste agting en dank. Dit was 'n voorreg om onder die leiding van só 'n toegewyde akademikus hierdie studie te kon aanpak. Sy doelgerigtheid en skat van kennis was 'n voortdurende bron van inspirasie.

Aan my ouers, vir hulle besondere hulp en onderskraging, wil ek 'n spesiale woord van dank rig. Sonder sulke dierbares kan geen kind 'n sukses van sy lewe en studies maak nie. Hiermee rig ek ook 'n woord van waardering aan my skoonouers, familieleden en vriende wat gedurende die afgelope maande deur middel van allerlei liefdesbewyse ons taak vergemaklik het.

Hiermee gee ek ook spesiale erkenning aan al die onbekende skrywers uit wie se navorsing ek inspirasie en kennis kon put.

My dank ook aan Dreyers Drukkers, Bloemfontein, vir die druk van hierdie verhandeling.

JOHAN LUKAS van der WESTHUIZEN
Desember 1977

I N H O U D

Bladsy No.

Voorwoord	
<u>Hoofstuk I</u>	1 - 4
<u>Taakstelling.</u>	1
<u>Hoofstuk II</u>	5 - 87
<u>Teoretiese Oriëntering</u>	5
1. <u>Die Ekonomie as Instrument in Internasio- nale Verhoudinge</u>	1 - 8
1.1. Die Rol van Ekonomiese Bedingingsvermoë in die wêreldpolitiek	8
2. <u>Klassieke Teorieë van die Internasionale Ekonomiese Betrekkinge</u>	11 - 17
2.0.1. Inleiding	11
2.1. Merkantilisme	12
2.1.1. Die Handelsbalans	12
2.1.2. David Hume en Adam Smith	12
2.2. Vergelykbare Koste	14
2.2.1. David Ricardo	14
2.2.2. N. Senior en J.S. Mill	15
2.2.3. F.W. Taussig	16
2.3. Vervoerkoste	16
2.4. Slot	16
3. <u>Invloed van Moderne Ekonomiese Teorieë op Internasionale Verhoudinge</u>	17 - 28
3.1. Inleiding	17
3.2. Spelteorie en Internasionale Verhoudings.	19
3.3. Stelselanalise	19
3.4. Die Ekonomiese Teorie van Rationele keuse	20
3.5. Die Teorie van Ekonomiese en Politieke Koali- sies	21
3.6. Ekonomiese Teorie van Entrepreneurs	22
3.7. Ekonomiese Teorieë van Imperialisme	23
3.7.1. Die Marxistiese Teorie	23
3.7.2. Die Leberale Teorie van Ekonomiese Imperialisme	25
3.7.3. Die 'Duiwel-teorie'	26
3.8. Ekonomiese Teorieë oor Oorlog en Militêre Mag	26
3.9. Slotopmerking	27
4. <u>Tussenstaatlike Ekonomiese Konflik</u>	28 - 41
4.1. Inleiding	28
4.2. Mededinging in Ekonomiese Uitbreiding op Inter- nasionale Vlak	29
4.2.1. Uitvoermarkte	30
4.2.1.1. Tariefbeperkings	30
4.2.1.2. Invloedsfere	32

	<u>Bladsy No.</u>
4.2.2. Die Stryd om Natuurlike Hulpbronne	32
4.2.3. Die Beheer van Handelsroetes en Kommunikasie- middele	34
4.2.3.1. Spoorweë	35
4.2.3.2. Seeroetes	36
4.3. Konflikte in die Internasionale Ekonomie	37
4.3.1. Tussenstaatlike Vloei van Kapitaalbeleggings	37
4.3.1.1. Korttermynkapitaal	37
4.3.1.2. Langtermynkapitaal	38
4.3.1.3. Die Internasionale Bank-oordrag	38
4.3.2. Die Ekonomies-Politieke Gevolge van Tussen- staatlike Kapitaalvloei	39
4.4. Slotopmerking	40
 5. <u>Die Internasionale Ekonomiese Magstryd.</u>	 41 - 50
5.1. Magsewewig in die Internasionale Politiek	41
5.2. Die Ekonomiese Magstryd tussen Oos en Wes	43
5.3. Ekonomiese Hulp as Faktor in die Internasio- nale Ekonomiese Magstryd	45
5.4. Die Toekoms van die Internasionale Ekonomiese Magstryd	49
 6. <u>Die Internasionale Ekonomiese Krisis</u>	 50 - 67
6.1. Inleiding	50
6.2. Die Bretton Woods-stelsel	52
6.2.1. Die Ineenstorting van die Bretoon Woods-stelsel	53
6.3. Die Begrippe Inflasie en Stagflasie in die In- ternasionale Ekonomiese Krisis	55
6.3.1. Inflasie	55
6.3.2. Stagflasie	56
6.3.3. Die Ekonomiese en Politieke Gevolge van Infla- sie en Stagflasie	57
6.4. Die Energiekrisis	59
6.4.1. Steenkool	59
6.4.2. Olie	60
6.4.3. Kernkrag	62
6.4.4. Hongersnood en Voedselskaarste	64
6.4.5. Die Bevolkingsontploffing	65
6.4.6. Slotopmerkings	67
BRONNEVERWYSINGS	68 - 87
 <u>Hoofstuk III</u>	 88 - 144
 <u>Die Grondslae van Nasionale Ekonomiese mags- vermoë</u>	 88
1. <u>Inleiding</u>	88
2. <u>Mag en Gesag</u>	89 - 90
3. <u>Definisies</u>	90 - 92

	<u>Bladsy No.</u>
4. <u>Nasionale Ekonomiese Magsvermoë</u>	92 - 112
4.1. Die Elemente van Nasionale Ekonomiese Magsvermoë	93
4.1.1. Geografie	93
4.1.2. Natuurlike Hulpbronne en Roumateriaal	97
4.1.2.1. Opmerkings	100
4.1.3. Bevolking	100
4.1.4. Industriële Vermoë	102
4.1.5. Nasionale Moraal en Karakter	104
4.1.6. Leierskap	105
4.1.7. Slotopmerkings	106
4.2. Die Gebruike van Nasionale Ekonomiese Magsvermoë	106
4.2.1. Slotopmerkings	111
5. <u>Ekonomiese Mag in Ekonomiese en Militêre Hulpverlening</u>	112 - 120
5.1. Humanitêre Buitelandse Hulpverlening	113
5.2. Lewensonderhoudende Bystand	114
5.3. Militêre Hulpverlening	114
5.4. Omkopery	116
5.5. Buitelandse Hulp vir Internasionale Aansien	116
5.6. Ekonomiese Hulpverlening vir Ekonomiese Ontwikkeling	117
5.6.1. Evaluering van Ekonomiese Hulpverlening aan Onderontwikkelde State	118
6. <u>Internasionale Ekonomiese Interafhanklikheid</u>	120 - 128
6.1. Die Betekenis van Ekonomiese Interafhanklikheid	120
6.2. Organisasies en Kommoditeite wat Ekonomiese Interafhanklikheid Veroorsaak	121
6.3. Die Eienskappe van Ekonomiese Interafhanklikheid	122
6.4. Die Krisis in die Wêreld ekonomie as gevolg van Internasionale Ekonomiese Interafhanklikheid	125
6.4.1. Die Krisis in die Atlantiese Gemeenskap	125
6.4.2. Die Krisis in die Verhoudinge tussen die Industriële State en Onderontwikkelde State	126
6.4.3. Die Krisis in Voedselvoorsiening en Bevolkingsaanwas	126
6.4.4. Die Krisis op Internasionale Monetêre Gebied	127
6.5. Slotopmerkings oor Internasionale Ekonomiese Interafhanklikheid	127
BRONNEVERWYSINGS	129 - 144
<u>Hoofstuk IV</u>	145 - 201
<u>Ekonomiese Grondslae in Strydende Ideologiese Magte</u>	145
1. <u>Inleiding</u>	145 - 146
2. <u>Definisies van Ideologie</u>	146 - 149

	<u>Bladsy No.</u>
3. <u>Nasionalisme</u>	
3.1. Omvang	149 - 159
3.2. Die Ekonomiese Grondslae van Nasionalisme	149
3.3. Samevatting	152
3.4. Internasionale Stratifikasie	156
	157
4. <u>Kapitalisme</u>	
4.1. Omvang en Definiëring	159 - 170
4.2. Die Oorsprong van Kapitalisme	159
4.3. Die Ekonomiese Grondslae van Kapitalisme	161
4.3.1. Privaatbesit	163
4.3.2. Vryheid van Ondernemingsgees	163
4.3.3. Mededingende Markte	164
4.3.4. Die Owerheid	165
4.4. Kapitalisme en Imperialisme	165
4.5. Kapitalisme en Liberalisme	167
4.6. Samevatting	168
	169
5. <u>Kommunisme en Sosialisme</u>	
5.1. Kommunisme	170 - 185
5.1.1. Definiëring van Kommunisme	170
5.1.2. Die Ekonomiese Grondslae van Kommunisme	170
5.1.2.1. Karl Marx	173
5.1.2.2. Friedrich Engels	173
5.1.2.3. Lenin as Ekoonoom	174
5.1.2.4. Die Ekonomie van Moderne Kommunisme	175
5.2. Sosialisme	177
5.3. Sosialisme en Kommunisme in Kommunistiese Sjina	179
5.4. Die Onverbonde Wêreld	181
5.4.1. Afrika	182
5.4.2. Asië	182
5.4.3. Latyns-Amerika	183
5.5. Samevatting	184
	185
BRONNEVERWYSINGS	186 - 201
 <u>Hoofstuk V</u>	
	202 - 236
<u>Buitelandse Beleid en Ekonomiese Bedingings- vermoë</u>	
	202
1. <u>Inleiding</u>	
	202 - 204
2. <u>Die Aard en Doel van Buitelandse Beleid</u>	
	204 - 207
3. <u>Monetêre Beleid en Ekonomiese Bedingings- vermoë</u>	
3.1. Monetêre Beleid en Internasionale Ontwik- kelings	207 - 212
3.2. Natuurlike Hulpbronne en Buitelandse Beleid	208
	209
4. <u>Die Formulering van Buitelandse Beleid</u>	
4.1. Essensiële Belange	212 - 215
4.2. Sekondêre Belange	212
	213

Bladsy No.

5.	<u>Kernkrag en Buitelandse Beleid</u>	215 - 221
5.1.	Die Menslike Milieu	216
5.2.	Beveiliging en Internasionale Veiligheidsmaatreëls	217
5.3.	Invloed op Tussenstaatlike Verhoudings	218
5.4.	Militêre Buitelandse Beleid	219
6.	<u>Die Toepassing van Ekonomiese Bedingingsvermoë deur middel van Buitelandse Beleid</u>	221 - 226
6.1.	Ekonomiese Voordele	221
6.2.	Beheer oor Ander State	222
6.3.	Die Bevordering van Nasionale Militêre Mag	224
6.4.	Die Bevordering van die Ekonomiese Grondslae van Militêre en Ekonomiese Mag	224
6.5.	Die Verswakking van die Vermoë van Ander State	224
6.6.	Strafmaatreëls	225
7.	<u>Slotopmerkings</u>	226
	BRONNEVERWYSINGS	227 - 236
	<u>Hoofstuk VI</u>	237 - 275
	<u>Die Invloed van Tegnologie op Ekonomiese Bedingingsvermoë</u>	237
1.	<u>Inleiding</u>	237 - 239
2.	<u>Tegnologie - Teelaarde van Verandering</u>	240 - 245
2.1.	Die Oorsprong van die Moderne Tegnologie	240 -
2.2.	Verandering en Veroudering	241
2.3.	Ekonomiese Partyvorming	242
2.4.	Inligting - 'n Nuwe Basis	243
2.5.	Slotopmerkings	245
3.	<u>Die Invloed van die Tegnologie op die Samelewing en Internasionale Verhoudinge</u>	245 - 262
3.1.	Die Nasionale Staat	245
3.1.1.	Faktor vir Ekonomiese Groei	246
3.1.2.	Tegnologie as Basis vir Nuwe Hulpbronne	248
3.1.3.	Tegnologie en Buitelandse Beleid	250
3.1.4.	Tegnologie en Ontwikkeling	251
3.1.5.	Die Menslike Faktor	253
3.2.	Tegnologie en Internasionale Verhoudinge	254
3.2.1.	Kommunikasie	254
3.2.1.1.	Magsvermoë	254
3.2.1.2.	Diplomasie	255
3.2.1.3.	Propaganda	256
3.2.2.	Industriële Tegnologie	257
3.2.3.	Militêre Tegnologie	160
4.	<u>Slotopmerkings</u>	262
	BRONNEVERWYSINGS	263 - 275

	<u>Bladsy No.</u>
<u>Hoofstuk VII</u>	276 - 316
<u>Ekonomiese Imperialisme</u>	276
1. <u>Inleiding</u>	276 - 278
2. <u>Ekonomiese Imperialisme - Historiese Oorsig</u>	278 - 284
2.1. Imperialisme na 1870	278
2.2. Ekonomiese Ontwrigting: 1914 - 1939	280
2.3. Die Nasleep van die Tweede Wêreldoorlog: 1945 - 1977	282
3. <u>Die Teorie van Ekonomiese Imperialisme</u>	285 - 293
3.1. Die Staat en Ekonomiese Imperialisme	286
3.2. Ekonomiese Inperking	288
3.3. Voorbedagte Oorheersing	290
3.4. Die Tydsfaktor	290
3.5. Die Gevolge van Ekonomiese Imperialisme	291
4. <u>Ekonomiese imperialisme en die Ontbinding van Westerse Koloniale Ryke</u>	293 - 297
4.1. Die Ontbinding van Westerse Koloniale Ryke	293
4.2. Ekonomiese Probleme	294
5. <u>Kommunistiese Ekonomiese Imperialisme</u>	297 - 302
5.1. Die Marxistiese Teorie van Imperialisme	297
5.1.1. Die Reproduksie-skemas van Marx	298
5.1.2. Winsdaling	298
5.1.3. Konsentrasie en Sentralisasie van Kapitaal	299
5.2. Lenin se Bydrae tot die Teorie van Ekonomiese Imperialisme	299
5.3. Kommunistiese Imperialisme	300
6. <u>Slotopmerkings</u>	302 - 303
BRONNEVERWYSINGS	304 - 316
<u>Hoofstuk VIII</u>	317 - 352
<u>Internasionale Ekonomiese Organisasies</u>	317
1. <u>Inleiding</u>	317
2. Die Nuwe Orde: Internasionale Ekonomiese Beleid	317 - 321
2.1. Die Grondslag van Internasionale Ekonomiese Beleid	318
2.2. Beleidsareas	319
2.2.1. Handelsbeleid	319
2.2.2. Finansiële Beleid	319
2.2.3. Beleid oor Buitelandse Hulp	320
2.3. Opmerkings	320
3. <u>Internasionale Ekonomiese Organisasies</u>	321 - 334
3.1. Oriëntering	321

	<u>Bladsy No.</u>
3.2.	Die Ekonomiese en Sosiale Raad van die V.V.O. (Ecosoc) 322
3.3.	Die Internasionale Monetêre Fonds (IMF) 323
3.3.1.	Die Doelstellings van die IMF 324
3.3.2.	Die Kwota-stelsel en Subskripsies 324
3.3.3.	Muntpariteit 325
3.3.4.	Trekkingsregte en Terugbetalings 326
3.3.5.	Samevatting 326
3.4.	Die Internasionale Bank vir Heropbou en Ontwikkeling (IBHO) 327
3.4.1.	Samevatting 328
3.5.	Die Algemene Ooreenkoms oor Tariewe en Handel (AOTH) 329
3.5.1.	Ontstaan 329
3.5.2.	Doelstellings 330
3.5.3.	Samevatting 330
3.6.	Die Wêreldvoedselorganisasie 331
3.7.	Die Voedsel en Landbou Organisasie (FAO) 331
3.8.	Die Internasionale Arbeidsorganisasie 332
3.9.	Organisasie vir Ekonomiese Samewerking en Ontwikkeling 332
3.10.	Samevatting 333
4.	<u>Regionale Ekonomiese Organisasies</u> 334 - 342
4.1.	Oriëntering 334
4.2.	Die Europese Ekonomiese Gemeenskap (EEG) 335
4.2.1.	Artikel 3 van die Verdrag van Rome 336
4.2.2.	Samevatting 337
4.3.	Die Europese Vrye Handelsassosiasie (EFTA) 337
4.4.	Die Latyns-Amerikaanse Vryhandelsgebied (LAFTA) 338
4.5.	Die Raad vir Wedersydse Ekonomiese Hulp (COMECON) 338
4.6.	Die Colombo-Plan 339
4.7.	Die Organisasie vir Afrika-Eenheid (OAE) 340
4.8.	Die Organisasie vir Petroleum Uitvoer- State (OPEC) 341
4.9.	Samevatting 342
	BRONNEVERWYSINGS 343 - 352
	<u>Hoofstuk IX</u> 353 - 403
	<u>Suid-Afrika en Ekonomiese Bedingingsvermoë</u> 353
1.	<u>Inleiding</u> 353 - 354
2.	<u>Ekonomiese Groei in Suid-Afrika</u> 354 - 370
2.1.	Grondbeginsels van Ekonomiese Groei 354
2.1.1.	Bruto Nasionale Produk 354
2.1.2.	Soewereiniteit 355
2.1.3.	Grondstawwe 357
2.1.4.	Menslike Vernuf 357
2.1.5.	Opvoeding 358
2.1.6.	Arbeidsverplasing en Arbeidsverhoudings 358
2.1.7.	Ander Faktore 359
2.2.	Samevatting 360

	<u>Bladsy No.</u>
2.3. Staatsbesteding en Ekonomiese Groei	360
2.3.1. Fiskale Beleid	360
2.3.2. Die Verband tussen Fiskale Beleid en Monetêre Beleid	362
2.3.3. Aanvaarbare Staatsinmening	362
2.3.4. Samevatting	363
2.4. Die Nywerheidswese en Ekonomiese Groei	364
2.4.1. Die Uitbreiding van die Binnelandse Mark	365
2.4.2. Invoervervanging	365
2.4.3. Uitbreiding van die Uitvoer	366
2.5. Tegnologiese Vooruitgang	367
2.6. Samevatting	369
3. <u>Natuurlike Hulpbronne en Ekonomiese Bedingingsvermoë</u>	370 - 381
3.1. Goud	370
3.2. Diamante	374
3.3. Steenkool	374
3.4. Ystererts	375
3.5. Koper	375
3.6. Vanadium	376
3.7. Mangaan	376
3.8. Asbes	378
3.9. Chroom	378
3.10. Platina	378
3.11. Uraan	378
3.12. Ander Metale	379
3.13. Olie	379
3.14. Samevatting	380
4. <u>Die Militêre Weerbaarheid van Suid-Afrika</u>	381 - 385
4.1. Inleiding	381
4.2. Die Taak van Suid-Afrika se Militêre Mag	382
4.3. Suid-Afrika se Bedreigingsmilieu	383
4.4. Ekonomie en die Nywerheid	384
4.5. Samevatting	384
5. <u>Suid-Afrika in die Huidige Internasionale Milieu - 'n Oorsig</u>	385 - 388
5.1. Suid-Afrika en die Internasionale Monetêre Fonds	385
5.2. Suid-Afrika en die EEG	386
5.3. Internasionale Boikotte en Sanksies	387
5.4. Die Bantoetuislande	387
6. <u>Slotopmerkings</u>	388 - 390
BRONNEVERWYSINGS	391 - 403
BIBLIOGRAFIE	404 - 434
OPSOMMING	435 - 437

HOOFSTUK I

TAAKSTELLING.

Hierdie studie het sy oorsprong in die intense belangstelling in die ekonomie en internasionale verhoudinge.

Dertig jaar gelede het die eerste atoombom oor Hiroshima ontplof. Daar was skok en verbystering in internasionale politieke kringe oor die moontlike magskapasiteit van hierdie wapen. Na die eerste reaksie van ongeloof en verbystering het die besef tot die wêreld deurgedring dat die skokgolwe wat daar ontketen is, ingrypende verandering en aanpassings in die klassieke magsopvattinge teweeg sou bring. Net so skielik soos wat dié wapen 'n einde gemaak het aan die Tweede Wêreldoorlog, het dit 'n nuwe era van indirekte strategie in internasionale verhoudings ingelui. Die golwe het met verloop van tyd steeds wyer gekring en hang vandag soos 'n koepel oor alle strategiese denke. Hierdie oorkoepelende kernvermoë het nuwe dimensies verleen aan feitlik elke denkbare menslike aktiwiteit - politiek, ekonomies, sielkundig, tegnologies, maatskaplik - maar veral aan die beplanning en toepassing van tussenstaatlike strategie.

Die bedreiging van die uitwissing van alle menslike lewensvorme deur 'n algehele kernoorlog het die internasionale politici na 'n ander wapen laat gryp om hulle magsvermoë op ander state af te dwing en hulself op die tussenstaatlike toneel te laat geld. Die wêreld ekonomie het onder die soeklig gekom. Hierdie proses is volgens my mening egter nog in die begin stadium. Na aanleiding van die teorieë van die klassieke ekonome en staatkundiges dra hierdie studie 'n teoretiese inslag met algaande verwysings na hendaagse probleme en gebeure op die internasionale toneel. Ons wil voorspel dat ekonomiese oorlogvoering eers laat in die huidige eeu sy volle beslag sal kry. Dit sal gebeur as gevolg van die geleidelike uitputting van die wêreld se natuurlike grondstowwe en edelmetale. Die ekonomie sal die afskrikwapen word waardeur magsvermoë op state toegepas sal word, want ekonomiese sanksies en die onthouding van grondstowwe kan die voortbestaan van alle volkere in die wêreld bedreig en in die weegskaal plaas.

Ekonomiese faktore lê vandag alle realiteite op die internasionale toneel ten grondslag. Geen oorlog kan sonder 'n sterk, gesonde ekonomie aangeknoop word nie; geen tegnologiese ontwikkeling - hetsy militêr of andersins - is moontlik sonder ekonomiese reserwes nie; geen nasionale groei is moontlik sonder die hulp en stimulerings van ekonomiese faktore nie; en helaas, geen wetenskaplike vooruitgang kan sonder gesonde ekonomiese groei plaasvind nie. Ekonomiese oorlogvoering raak al hoe meer aan die orde van die dag en dit het ook reeds 'n vorm van terreur begin word.

Die argumentering mag vir die leser klink soos ekonomiese verabsolutering, maar deurgaans hou ons tog die feit in die oog dat die internasionale ekonomiese strategie tog deel is van die "totale" strategie van state in internasionale verhoudinge. Ekonomiese, politieke, sielkundige, ideologiese en militêre faktore vorm elkeen apart 'n deel van die "totale" strategie van state. Maar is die ekonomie nie 'n baie belangrike onderdeel in al voorgenoemde strategieë nie? Is 'n sterk, gesonde ekonomie nie 'n basiese voorwaarde vir die toepassing van die "totale" strategie van 'n staat nie? In hierdie stadium is ek geensins van plan om myself 'n finale uitspraak te veroorloof nie.

"Magsewewig" is 'n klassieke riglyn van strategie. Deur baie jare heen het dit 'n al hoe belangriker faset van die internasionale politiek geword en vandag is dit sekerlik in belang van alle state dat magsewewig ten alle koste behoue moet bly. Indirekte strategie het die klassieke begrip met veel meer wyer betekenis as voorheen beklee en dit is in hierdie wyer sin wat dit vandag deur die Kremlin en die Westerse moondhede toegepas word. Ekonomiese imperialisme is 'n klassieke bestanddeel van die wêreldpolitiek, maar vandag word dit op so 'n veranderde wyse deur die Kremlin as 'n magfaktor aangewend dat dit slegs gedeeltelik te onderskei is van die klassieke vorm. Verder het internasionale staatkundiges alreeds tot die besef gekom dat daar eensydig afgesien word van die gebruik van politieke, ekonomiese, tegnologiese en sielkundige terreine van optrede as strategiese dwangmiddels. Die gesofistikeerde denke wil dat bogenoemde terreine deur "realiteite" bepaal word en dat

slegs ideologiese geskille voor hierdie realiteite moet swig. Dit is juis hier waar die knoop vandag lê. Kan die Weste versker wees dat die Ooste met hom saamstem? Moet ons die vyand glo as hy verklarings op internasionale verhoë maak, maar nie glo wat hy in sy eie taal of in sy eie land en in sy nuusmedia sê nie? Kan ons, op grond van ons eie denke en ervaring, aanvaar dat die aktuele wêreldveranderinge dieselfde uitwerking in vyandelike geleedere as in ons geleedere het? Kan ons dus aanvaar dat die ekonomiese knyptang wat die Weste verwurg ook dieselfde invloed op die Ooste het? In die lig hiervan moet ons onself dan vrywaar en verskans deur sorg te dra dat ons 'n ekonomiese bedingingsvermoë opbou wat dié van die vyand sal oorskadu. As ons enigsins die voortbestaan van die mensdom soos dit in alle eeue op die aarde bestaan en soos dit deur God geskape is, op die hart dra, kan ons ons nie verlaat op 'n militêre oorwig nie. Die oplossing lê dan in geloof in God en in noue samehang daarmee - 'n ongeëwenaarde ekonomiese bedingingsvermoë.

Waar staan Suid-Afrika in die heersende globale situasie? 'n Mens hoef maar net na daaglikse nuusuitsendings te luister en koerantberigte dop te hou om te beseef in watter mate Suider-Afrika vandag in die brandpunt van internasionale gebeure staan. Omdat oorlog in sy tradisionele betekenis "te gevaarlik" geword het, en die Sowjet-Unie enersyds nie die gevaar van 'n moontlike openlike botsing wou loop nie en andersyds nie wou afsien van sy ekspansionistiese oogmerke nie, het hy sy indirekte strategie op alle fronte - óók in Suider-Afrika - begin verskerp. Ons hier aan die suidpunt van Afrika het 'n vlaag van terrorisme en ekonomiese druk begin beleef, want die moontlikhede vir regstreekse invloedsuitbreiding sonder die risiko van 'n grootskaalse botsing is in die noordelike dele van die wêreld reeds grootliks uitgeput. In dié omstandighede was dit net logies dat die Kommuniste hul oë suidwaarts sou wend.

Ons leef ook vandag in 'n grondstofhonger wêreld, en enige gebied wat geseënd is met betekenisvolle neerslae van belangrike grondstowwe, is feitlik vanselfsprekend 'n potensiële konflikgebied van die groot moondhede. Hoewel die lande van Suider-Afrika, met die uitsondering

van Suid-Afrika, Rhodesië en Suidwes-Afrika, laag op die ekonomiese ontwikkelingsleer van die wêreld staan, is hierdie streek tog 'n potensieële skatkis in soverre dit belangrike minerale en voedselprodukte betref. Die geweldige rykdom van die grotendeels onderontwikkelde state van Suider-Afrika is 'n uiters belangrike rede vir die toenemende belangstelling van die kant van die hoogsgeïndustrialiseerde noordelike state.

Suid-Afrika met sy ontwikkelde mynindustrieë, goudneerslae en ander minerale rykdomme beklee dus vandag 'n belangrike strategiese posisie in die Weste. Die geskiedenis sal bewys hoe hierdie situasie deur die wêreld verwerk sal word en tot watter mate ons ekonomiese bedingingsvermoë 'n rol sal speel in die uiteindelijke voortbestaan van die Suid-Afrikaanse nasie. Een feit wat ons nie kan wegredeneer nie, is dat ons in die toekoms nie bloot op militêre slaankrag kan staatmaak om ons grondgebied uit die hande van 'n emosioneel belaaide wêreld te hou nie. Ons moet deur middel van 'n toenemende mate van ekonomiese bedingingsvermoë sorg dra dat die state van die Weste hulle aan ons kant skaar. Tesame hiermee, met 'n standvastige geloof in God en 'n vertroue in ons eie vermoëns sal ons heel moontlik ons eie identiteit kan behou en as 'n verenigde Suider-Afrika - blank en nie-blank - uit die huidige situasie te voorskyn tree.

.....

HOOFSTUK II

TEORETIESE ORIËTERING

1. Die Ekonomie as Instrument in Internasionale Verhoudinge.

Die grondliggende doel van hierdie studie is om, gesien in die lig van huidige internasionale toestande en tussenstaatlike verhoudinge, die ekonomiese bedingingsvermoë van state te probeer bepaal. Ekonomiese bedingingsvermoë - of ook magsvermoë - is die vermoë van state om deur middel van ekonomiese vermoëns invloed uit te oefen op die internasionale politieke toneel. Die ekonomiese 'magsvermoë' van state het gedurende die afgelope twee dekades 'n belangrike 'instrument' in die internasionale verhoudinge geword en ekonomiese hulpbronne en reserwes is al hoe meer as wapens gebruik om invloed uit te oefen op die internasionale politiek.

Beide die internasionale politiek en die internasionale ekonomie het op die huidige stadium konvensionele, aanvaarde teorieë oor die funksionering van die internasionale struktuur wat so dikwels ongetoets bly deur wetenskaplike analise. Die ekonomie maak veronderstellings oor politieke prosesse, politieke motiverings en politieke keuse terwyl die staatkundiges dieselfde doen met ekonomiese prosesse en motiewe. Sleutelbegrippe oor die uitoefening van ekonomiese mag of 'n duidelike definiëring van die wisselwerking tussen die ekonomie en die staatkunde ontbreek dikwels.¹ Strange laat haarself s6 hieroor uit:

"A specific study of international monetary relations should offer material by which these conventional theories can be tested and by which familiar, but vague concepts can be more sharply and usefully defined." 2

Een van die bekendste internasionale ekonome, Marshall, het as 'n wiskundige die internasionale politieke toneel betree. Hy het hom as volg uitgelaat oor die redes waarom hy begin belangstel het in die wisselwerking tussen die ekonomie en die politiek van die wêreld:

"From metaphysics I went to ethics, and thought that the justification of the existing condition of society is not easy. A friend, who had read a great deal of what are now called the Moral Sciences, constantly said: 'If you understand Political Economy you would not say that'. So I read Mill's Political Economy and got much excited about it. I had doubts as to the propriety of inequalities of opportunity, rather than that of material comfort. Then, in my vacations, I visited the poorest quarters of several cities and walked through one street after another, looking at the faces of the poorest people. Next, I resolved to make as thorough a study as I could of Political Economy". 3

Ekonomie as staatkundige instrument in internasionale verhoudinge kan gedefinieër word as enige ekonomiese bevoegdheid of ekonomiese vermoë, enige ekonomiese instelling of ekonomiese tegniek wat vanselfsprekend of uitdruklik toegepas word deur enige staat om 'n doelstelling in die internasionale politiek te bewerkstellig. Hierdie doelstellings mag gerig wees op die volgende horisonne: ekonomies (om die nodige roumateriaal te verkry, hulpbronne te bekom en te ontwikkel, of uitbreiding van internasionale handelskontakte); politiek (ondersteuning van 'n geordende of ordelike verandering en ontwikkeling in 'n onderontwikkelde staat); militaristies (militêre basisse op ander state se nasionale gebied); of psigologies (ondersteuning en simpatie met die beleid van enige ander staat).⁴

'n Belangrike doelwit van hierdie studie is om 'n staatkundige benadering te gebruik ten opsigte van stof wat gewoonweg aan die internasionale ekonomie toegewys word. Omgekeerd, om dus ook ekonomiese oorwegings te analiseer en op die internasionale politiek van toepassing te maak. As hierdie onderskeie dimensies van akademiese studie van die wêreld se politiek-ekonomiese toestand dan ooit versoen kan word, is dit onmoontlik om dit te vermag deur van abstrakte afleidings gebruik te maak om beide se onverenigbare metodes van teorie-konstruksie tot versoening te bring. Dit sou eerder gedoen kan word deur metodiese en indringende navorsingsprojekte. Hierdie projekte moet op afgebakende gebiede geloods word en moet so veelsydig wees dat dit gelyke aandag aan politieke en ekonomiese werklikhede bestee. Dit mag tydrowend en moeilik wees, maar beslis is dit die mees praktiese manier om hierdie navorsingsveld te benader.

Die sentrale gedagte waarvoor beide die internasionale ekonomie en die internasionale politiek teoretiseer, is die funksionering van wat ons die internasionale struktuur noem.⁵ Dit is die verhouding van state tot mekaar en die aard van politieke en ekonomiese determinante binne die struktuur.

In internasionale ekonomiese verhoudinge vind ons 'n oorvleuelingsgebied wat vanselfsprekend deel uitmaak van die internasionale politieke sisteem, want die deelnemers is state en 'n deel van hulle gemeenskaplike oorwegings is ekonomies georiënteerd. In hierdie opset moet teorieë aangaande die wêreld ekonomie op 'n ander manier

die werklikheid van die ongelykheid van magsverdeling tussen state verwerk wanneer dit gaan oor die skepping van 'n internasionale orde in ekonomiese verhoudinge. Die internasionale politiek moet ook op sy beurt waak teen die bedreiging van ekonomiese chaos as gevolg van die oneweredige verspreiding van die magsvermoë van state. Hierdie bedreiging is dikwels 'n motivering tot samewerking⁶ (die White-plan van 1943)⁷ en 'n bron van onenigheid tussen state. Soms oefen hierdie 'onenigheid' meer invloed uit op die gedragsspatrone van state as selfs nasionale veiligheid of ander faktore wat as kern van internasionale politiek beskou word. Dis miskien juis hierom dat die internasionale politiek dikwels gedurende die laaste dekade met 'n bipolêre stelsel of 'n multipolêre stelsel vergelyk is.⁸

Die sfeer van ekonomiese verhoudinge is paradoksaal. Elke staat is gerig op 'n ekonomiese orde wat sy eie belange die meeste sal bevorder, maar tog moet daar samewerking wees met ander state wat dikwels sy grootste klandisie en sterkste kompetisie is. Die state wat ekonomies swakker daaraan toe is, het egter oor die laaste paar jaar meer aandag van die wêreldmoondhede begin ontvang weens die kommer oor hulle ekonomiese 'verandering'. Ekonomiese verhoudinge is vandag 'n doolhof van internasionale 'inter-verandering' en ooreenkomste wat die totaal van alle ander tussenstaatlike verhoudinge oorskry. In die woorde van Padelford en Lincoln:

"..... it has a sensitivity surpassing that of other relationships, except perhaps these stemming from nationalism and security - which sometimes materially condition economic affairs". 9

Ekonomiese bedingingsvermoë is vandag uiters belangrik vir 'n volgehoue invloed in internasionale verhoudinge - veral vir die supermoondhede. 'n Swak ekonomie kan lei tot politieke onstabiliteit en die betrokke staat kan 'n teiken vir die Kommunisme word. Interne ekonomiese sake is dikwels van groot belang in die internasionale ekonomiese toneel. So skryf die Amerikaanse tydskrif "Business Week" oor senator Owen Horwood se 1977-begroting vir Suid-Afrika:

"Die tienbiljoen dollar wapens-nie-botter-begroting wat Suid-Afrika se Minister van Finansies aangekondig het, is gemik op korporasies en ryk enkelinge wat besig is om hulle belange in die land, wat al hoe meer beleër word, in te kort". 10

Die groot ekonomiese mededingers is ook ekonomies en politieke afhanklik van die toestand van die ander state se ekonomie. Om dit kortliks te illustreer, kan ons die volgende voorbeeld noem. Verskeie Amerikaanse maatskappye sou graag 'n groot deel van Brittanje se buitelandse handel wou inpalm, maar die V.S.A. kan dit nie bekostig dat sy Britse bondgenoot ekonomies inmeekaarsak nie.¹¹

1.1. Die Rol van Ekonomiese Bedingingsvermoë in die Wêreldpolitiek.

Deskundiges in beide Engeland en in die V.S.A. het reeds vroeg gedurende die Tweede Wêreldoorlog aandag aan die onvermydelike vraagstukke van internasionale ekonomiese betrekkinge tussen lande na die beëindiging van die oorlog verleen.¹² Reeds hier is die politieke waarde van 'n gesonde ekonomie besef terwyl die bekende Max Weber dit reeds in 1890 te Freiburg sê gesien het:

"The science of economic policy is a political science, it is the servant of politics of the long-term great power interests of the Nation".¹³

Ekonomiese bedingingsvermoë is sekerlik een van die belangrikste fasette van die internasionale politiek. Vanaf die vlak van die nasionale staat en sy ekonomiese reserwes en hulpbronne werk dit deur na die internasionale vlak deur middel van die buitelandse beleid van state.¹⁴ Die ekonomiese sterkte van die V.S.A. was 'n oorheersende faktor in die wêreldpolitiek sedert die Tweede Wêreldoorlog. Daar is ook argumente dat atoomkrag die oorheersende faktor was, maar dan moet in gedagte gehou word dat atoomkrag moontlik gemaak is deur die ekonomiese mag van die V.S.A. Die ekonomiese mag het die V.S.A. ook in staat gestel om die vraag en aanbod op die wêreldmarkte te oorheers.¹⁵ Deur middel van hierdie ekonomiese mag het die V.S.A. die leier op internasionale ekonomiese gebied geword en is hy daardeur in staat gestel om kapitaal te verskaf vir die rehabilitasie en heropbou van Japan en verskeie Europese lande na die Tweede Wêreldoorlog.

"Its main instrument for this was the Marshall-Plan of massive, centrally administered economic aid, perhaps the greatest success of postwar U.S. foreign policy".¹⁶

Die V.S.A. voorsien steeds die helfte van die buitelandse kapitaalbydrae vir die ontwikkeling van onderontwikkelde state¹⁷ en deur middel van sy ekonomiese mag is die V.S.A. die militêre leier van die vrye wêreld teen Kommunistiese oorheersing.¹⁸ Ekonomie het so

'n belangrike faktor in die wêreldpolitiek geword dat Amerikaanse regeeringswoordvoerders al gesê het dat inflasie en die gevolglike depressie net so 'n wesentlike gevaar vir nasionale veiligheid geword het as die direkte bedreiging van die Kommunisme.

In ons besinning oor die ekonomiese bedingingsvermoë van state moet ons egter in gedagte hou dat ekonomiese verhoudinge 'n sterk invloed uitoefen op politieke verhoudinge op die tussenstaatlike toneel. As die Sjinese industriële produksie van die huidige dekade (1970 - 1979) die van Japan en Indië tesame sou oorskry, sou ons vind dat daar 'n geweldige magsverskuiwing in ekonomiese en politieke betrekkinge in Oos-Asië sou plaasvind. 'n Verhoogde ekonomiese band met die vrye wêreld sou egter 'n omgekeerde uitwerking hê, nl. 'n direkte invloed op die doktrinêre strydvermoë van die Sjinese Kommunisme.¹⁹

Die onlangse verskyning van Japan en Sjina op die ekonomiese toneel van die wêreld, en ook die Europese Gemeenskapsmark is besig om die opvatting dat die wêreld ekonomies deur twee supermoondhede oorheers word, stadig die nek in te slaan. Soos Japan en Sjina - en heel moontlik ook ander politieke entiteite - ekonomies al hoe sterker word, mag daar 'n multipolêre stelsel ontstaan wat die huidige bipolariteit sal vervang. Dit sou veral moontlik wees indien hierdie nuwe magspole oor kernwapens en kernkrag aandrywing beskik. So 'n verandering in die magspole van die wêreld sou ongetwyfeld 'n groot invloed uitoefen op die huidige internasionale stelsel, want waar die bipolêre stelsel mag konsentreer, versprei die multipolêre stelsel die magskonsentrasie meer eweredig.²⁰ In laasgenoemde geval sou daar meer state wees wat oor dieselfde of naastenby dieselfde magspotensiaal beskik. Finlay en Hóvet som dit sê op:

"..... there is the possibility that individual states will coalesce into blocs operating as units in international politics, for instance, a Far Eastern bloc dominated by China and Japan, a Soviet bloc ruled by the Soviet Union, a European Economic Community, and African Union of States, an American controlled bloc in the Western Hemisphere, and so on. The bloc arrangement might resemble an unstable balance-of-power system".²¹

So ook, as die ekonomiese vermoë van 'n staat of state stagneer en dan 'n afwaartse neiging toon, is dit 'n probleem met 'n nasionale en internasionale karakter, want dit strek oor internasionale grense

heen en dit beïnvloed elke lid van die samelewing. Max Weber sê hieroor:

"It is dangerous when an economically declining class holds political power. But it is even more dangerous when classes, to whom economic power and with it the expectations of political supremacy are passing, are politically too immature to take on the leadership of the state". 22

Laastens is die toets van die ekonomiese bedingingsvermoë van 'n staat 'n militêre een. Ekonomiese voorspoed is essensieel in die opbou van nasionale militêre mag en beveiliging van die nasionale grense. Carr laat hom soos volg oor hierdie aspek uit:

"Economic strength has always been an instrument of political power, if only through its association with the military instrument. Only the most primitive kinds of warfare are altogether independent of the economic factor. The wealthiest city-state could have the largest and most efficient army of mercenaries; and every government was therefore compelled to pursue a policy designed to further the acquisition of wealth. The whole process of civilization has been so closely bound up with economic development that we are not surprised to trace, throughout modern history, an increasingly intimate association between economic and military power". 23

In die huidige situasie is mannekrag ook 'n minder belangrike komponent van militêre mag as in vorige geslagte. Vandag is militêre mag meer afhanklik van die tegnologie, industrie, en die kapitaalkrag van die staat.²⁴

"Many states cannot have significant military instruments without the support of the industry of some other state, nor could they sustain major hostilities without such support". 25

Morgenthau sê hieroor:

"What gives factors of geography, natural resources, and industrial capacity their actual importance for the power of a nation is military preparedness". 26

Militêre paraatheid is nou verbonde aan 'n militêre slaankrag wat state in staat stel om 'n sekere buitelandse beleidsrigting ten volle te ondersteun. Ekonomiese bedingingsvermoë en militêre mag is so nou verweef dat die een nie sonder die ander 'n bestaansreg het nie. Dit is as gevolg van die tegnologiese ontwikkeling van kernwapens dat ons vandag 'n beleid van détente het en internasionale veiligheidsmaatreëls tot stand gekom het.²⁷ Die V.S.A. het daadwerklik daarin

geslaag om 'n ekonomiese monopolie en politieke beheer op die internasionale kernkragmark tot laat in die sestigerjare uit te oefen. Om politieke beheer te verseker moes Amerika die verspreiding van verrykte uraan (kernbrandstof) reguleer, want slegs dan kon die kernkragprojekte van die ontvangslande in 'n rigting gestuur word wat die V.S.A. sou pas.²⁸

"..... nations which possess nuclear weapons and the means to deliver them have an enormous technological advantage over their competitors".

aldus Morgenthau.²⁹

Op kernkraggebied het verskeie state gedurende die laaste vyf jaar genoeg tegnologiese ontwikkeling ondergaan om 'n mededingende posisie te beklee. Daardeur is hulle ekonomiese bedingingsvermoë verhoog en dus ook hulle militêre mag. Die Frans-geborgde Eurodif-groep en die Urenco-konsortium van Brittanje, Wes-Duitsland en Nederland beskik almal vandag oor die vermoë om verrykte kernkragbrandstof te vervaardig. Suid-Afrika het ook sy eie uraanverrykingsproses ontwikkel.³⁰

Uit die voorafgaande is dit dus duidelik dat die ekonomiese vermoë van state al vanaf die begin van hierdie eeu 'n invloed uitgeoefen het op die wêreldpolitiek, maar nooit het dit so 'n oorheersende rol begin speel as juis na die Tweede Wêreldoorlog nie. In die derde wêreld en die sogenaamde 'atoomeeu' is die ekonomiese potensiaal van state dus vooropgestel en kan dit die verloop van die geskiedenis tot en met die een en twintigste eeu kragdadig beïnvloed.

2. Klassieke Teorieë van Internasionale Ekonomiese Betrekkinge.

2.0.1. Inleiding.

Dit is noodsaaklik dat ons kortliks besin oor die klassieke teorieë van die internasionale ekonomie voordat ons verder uitwei oor die ekonomiese bedingingsvermoë van state. Om die hedendaagse benadering ten opsigte van die internasionale handel in beter perspektief te kan sien, is dit miskien nodig dat ons die vernaamste eksponente van die klassieke teorie van internasionale ekonomie van naderby beskou. Inderdaad:

"Most students find that time spent on the development of ideas helps them to understand more fully the complexities of modern trade theory".³¹

2.1. Merkantilisme.

2.1.1. Die handelsbalans.

Tot en met die einde van die agtiende eeu het die meeste staatsmanne vas geglo aan die sogenaamde merkantilistiese benadering.³² Merkantilisme het baie vorme aangeneem, maar basies was dit gegrondves op die teoretiese uitgangspunt dat nasionale mag berus op nasionale ekonomiese vermoë of rykdom. Ekonomiese vermoë is op hierdie tydstip gereken as die besit van edelmetale en vooruitstrewende state het gepoog om besit te bekom oor so 'n groot moontlike voorraad goud en silwer.³³

Weens die feit dat die goud- en silwervoorraad toeneem as 'n staat se uitvoere groter is as sy invoere, was 'n resultaat van merkantilisme die poging om 'n surplus uitvoer bo invoer te bewerkstellig. Die merkantilisme het na hierdie surplus verwys as 'n gunstige handelsbalans - 'n term wat volgens Viner die eerste keer in 1767³⁴ gebruik is. Daar is egter min aandag geskenk aan die feit dat dit onmoontlik is dat alle state gelyktydig 'n gunstige handelsbalans kan toon.

Wells maak die stelling dat:

"To these accepting mercantilist principles, trade was a means of national political aggrandizement; its object was power rather than plenty".³⁵

Dit werk dus op die beginsel dat enkele magtige state die internasionale ekonomiese toneel oorheers.

Merkantilisme het die benadering van staatsmanne en ekonome ten opsigte van die internasionale handel tot 'n paar jaar voor die einde van die agtiende eeu beïnvloed.

2.1.2. David Hume en Adam Smith.

Teen ongeveer die middel van die agtiende eeu het 'n skerp kritiek teen hierdie merkantilistiese dogma opgevlam. David Hume was die leier van die kritici en in sy Political Discourses (1752)³⁶ argumenteer hy dat die najaging van 'n gunstige handelsbalans

"was not only foolish, but was certain to fail".³⁷

Hume het gesê dat as die uitvoere van state 'n groter styging toon as die invoere, die gevolglike invloed van goud vanselfsprekend sou lei tot die vermeerdering in die huishoudelike bekombaarheid

van geld. Pryse sou dus styg.

Oorsee sou die uitvloei van goud 'n dienoooreenkomstige verlaging in pryse veroorsaak. Dit sou meebring dat die surplus-staatsinvoere weer sou styg en dus sou die oorspronklike ewewig weer herstel word. Merkantilisme het dus as teorie die saad van selfvernietiging gedra - aldus Hume. Viner kom tot die slotsom dat:

"Hume was by no means the first writer to show an understanding of the self-regulating mechanism of the balance of trade, but he stated the theory with a degree of clarity, ability of exposition, and emphasis of importance which most of the early writers did not even 'distantly approach". 38

In 1776 verskyn Adam Smith se Wealth of Nations³⁹ waarin hy alle metodes ter voorkoming van spesialisasie kritiseer. Smith het gepropageer dat een staat deur middel van spesialisasie volkome bo 'n ander sou uitstyg in die vervaardiging van 'n sekere produk en dit sou die ekonomie van daardie staat stimuleer. Nadat Smith dan die voordele van spesialisasie benadruk het, het hy voortgegaan en bewys hoe soortgelyke voordeel getrek kon word deur middel van arbeidsverdeling tussen state:

"It is the maxim of every prudent master of a family, never to attempt to make at home what it will cost him more to make than buy. The tailor does not attempt to make his own shoes, but buys them from the shoemaker. The shoemaker does not attempt to make his own clothes, but employs a tailor. The farmer attempts to make neither the one nor the other, but employs those different artificers. All of them find it for their interest to employ their whole industry in a way in which they have some advantage over their neighbours, and to purchase with a part of it, whatever else they have occasion for. What is prudence in the conduct of every private family, can scarcely be folly in that of a great kingdom. If a foreign country can supply us a commodity cheaper than we ourselves can make it, better buy off them with some part of the produce of own industry, employed in a way we have some advantage". 40

Die resultaat van Smith se argument was dat hindernisse in die weg van die vrye handel as ongeoorloof en ongewens geag is. Die grootste betekenis van Hume en Smith was dat hulle die internasionale ekonomiese toneel voorsien het van 'n intellektuele regverdiging vir die teorie van vrye handelsbetrekkinge tussen state.

Dit is ook belangrik om die beperkinge van Smith se teorie in die oog

te hou. Hy het bewys dat twee state voordeel sou trek uit spesialisasie as een staat meer doeltreffend is as 'n ander in die produksie van produk X, maar minder doeltreffend is as sy mededinger in die produksie van produk Y. Dit is eers later dat Ricardo bewys het dat daar 'n groter voordeel sou bestaan as 'n staat met beide produkte sy mededinger oortref. Dit is die bekende beginsel van vergelykbare koste wat ons nou wil bespreek.

2.2. Vergelykbare Koste.

2.2.1. David Ricardo.

David Ricardo was die eerste denker wat hierdie beginsel sistematies op die internasionale handel toegepas het in sy Principles of Political Economy (1817).⁴² Ricardo het die beginsel van vergelykbare koste illustreer deur sy beroemde voorbeeld van die handelsbetrekkinge tussen Portugal en Engeland. Hy het van die veronderstelling uitgegaan dat Portugese arbeid meer effektief was as Britse arbeid in die vervaardiging van wyn en materiaal; maar die doeltreffendheids-gaping was groter in die wynbedryf as in die materiaalbedryf. Om 'n gegewe hoeveelheid materiaal in Engeland te produseer was 'n arbeidsmag van 100 arbeiders per jaar nodig, en om 'n gegewe hoeveelheid wyn te produseer, benodig Engeland jaarliks 120 arbeiders. Die produksie van dieselfde hoeveelheid wyn en materiaal in Portugal het 'n arbeidsmag van 80 en 90 arbeiders respektiewelik nodig.⁴³ Engeland kon dus of 'n gegewe hoeveelheid wyn self produseer of dit in ruil ontvang vir 'n gegewe hoeveelheid materiaal. Ricardo het beweer dat dit voordeliger sou wees om laasgenoemde weg te volg. Hy het die beginsel s6 geformuleer:

"Though she (i.e. Portugal) could make the cloth with the labour of 90 men, she would import it from a country where it required the labour of 100 men to produce it, because it would be advantageous to her rather to employ her capital in the production of wine, for which she would obtain more cloth from England, than she could produce by diverting portion of her capital from the cultivation of vines to the manufactures of cloth".⁴⁴

Ricardo het tot die slotsom gekom dat:

"Labour is the foundation of all value".⁴⁵

Die situasie, soos Ricardo beskryf, kon egter nie in 'n enkele staat bestaan nie, want konsentrasie vind plaas en net een van die twee

genoemde (of enige) kommoditeite sou kon voortbestaan.

Die doel van Ricardo se teorie was egter grotendeels om die 'patroon' van internasionale handel aan te dui. Dit poog om die retoriese vraag te beantwoord: Waarom voer staat A produk Y uit, terwyl staat B produk X uitvoer? Soos Wells dit stel:

"In the Ricardian example, the most important factor affecting the pattern of international trade was the difference in labour time costs. This is the explanatory or positive interpretation of Ricardian comparative cost theory". 46

Hierdie dogma is ook gebruik om die voordeel van 'n vrye internasionale handel te bewys.⁴⁷

2.2.2. N. Senior en J.S. Mill.

Senior het kritiek uitgespreek op die 'labour time costs' - teorie van Ricardo - en het klem gelê op die feit dat handel in die eerste plek plaasvind weens 'n verskil in die pryse van verbruikersgoedere. Hierdie pryse reflekteer arbeidskoste eerder in 'n geldeenheid as in die tyd vir die produksie daarvan gebruik. Verskille in arbeidskoste word op hulle beurt weer beïnvloed deur 'n verskil in produktiwiteit. Gevolglik het Senior die aandag gevestig op arbeidsproduktiwiteit eerder as op die relatiewe aantal arbeidsure wat gebruik is in die produsering van verskillende produkte.

Senior het nie slegs die vergelykbare koste-dogma uit die beperkinge van Ricardo se arbeid-tyd-teorie gelig nie, maar hy het ook belangrikheid van loonkoerse in die vasstelling van internasionale handelspatrone beklemtoon.⁴⁸

Ook J.S. Mill het in sy boek Principles of Political Economy (1848)⁴⁹ gesê dat lone 'n groot rol speel in die vasstelling van pryse. Sekere produkte mag lae pryse hê as gevolg van loon-onderdrukking in sekere industrieë (vergelyk die slawe-arbeid in die katoenstate van die V.S.A.). Hierdie lae pryse reflekteer egter nie werklike lae arbeidskoste nie, maar slegs die feit dat die arbeiders in die industrieë kunsmatige lae lone ontvang.⁵⁰

'n Paar ander skrywers het ook gepoog om Ricardo se 'arbeidskoste' te vervang deur verskeie ander 'werklike koste'-teorieë. Marshall

het in sy Principles of Economics (1890) byvoorbeeld kapitaal en ander produksiekostes saamgevoeg met arbeidskoste in sy begrip van 'n 'representative bundle' van faktore in die produktiwiteit van 'n staat.⁵¹ Bastable het die idee gebruik van 'n 'unit of productive power' wat bestaan het uit

"A given amount of labour working with an average amount of capital".⁵²

2.2.3. F.W. Taussig.

Taussig het spesiale aandag geskenk aan die rol van ander faktore (behalwe arbeidskoste) in die internasionale handel. Hy het 'n volledige studie gemaak van die belangrikheid van kapitaal as 'n bepalende faktor van vergelykbare koste. Wisselende rentekoerse kon ook 'n groter invloed op die internasionale handel uitoefen as produksiekoste. Tog sê Wells:

"Taussig believed that influence of interest rate differentials upon production costs was limited, since as between the industrialized countries of Western Europe interest differentials were small, and it was in trade between such countries that comparative as opposed to absolute cost differences were important".⁵³

2.3. Vervoerkoste.

Die vroeë ekonomiese teorieë het baie min aandag geskenk aan vervoerkoste en die invloed daarvan op die internasionale ekonomie. Tog het die teenwoordigheid van vervoerkoste wel die winsmoontlikhede en die ekonomiese patrone van die internasionale handel affekteer. Wells som dit sô op:

"If the cost of transporting a product from country A to country B is greater than the difference in domestic prices of the product in the two countries, then some trade which would have taken place in the absence of transport costs will no longer occur".⁵⁴

2.4. Slot.

Spesialiste in die internasionale ekonomie het deur die jare heen die probleme van die internasionale ekonomie gelyktydig empiries en normatief benader. Soms was daar ook geen definitiewe onderskeid tussen die twee aspekte nie. Daar was ook 'n groot verskil van opinie oor Ricardo se beginsel van vergelykbare koste. Sou hy deur middel van die beginsel die oorsake van die internasionale

handelspatroon wou afbaken, of wou hy bewys dat vrye handelsbetrekkinge beter was as beskermde handelsbetrekkinge? Eersgenoemde is die empiriese benadering en laasgenoemde is die normatiewe benadering.

Dus kan ons nou die gevolgtrekking maak dat in die bestudering van die internasionale ekonomiese probleme dit soms moeilik is om onderskeid te maak tussen die 'normatiewe' en 'empiriese' aspekte. Prof. Haberler het dit s6 opgesom:

"Pre-classical writers, particularly the Mercantilists, were strongly policy orientated. Classical theory not only serves to explain the trade taking place, but at the same time also provided the economic justification for free trade ideas. The 'newer' neo-classical theory also generally leaned towards the free trade side, but as time went on, more and more exceptions to the free trade rules were recognized so that by now, for many theorists the position of rules and exceptions seems to be reversed". 55

Die beginsel van vergelykbare koste ⁵⁶ is bloot 'n uitbreiding op 'n wêreldskaal van die idee van arbeidsverdeling en spesialisasie.

Professor Lipsey, in An Introduction to Positive Economics som die voordele hiervan op:

"As a positive hypothesis about the real world, the theory of comparative costs predict that, in the real world, there will be gains from trade in the sense of increased world production, and that no country will lose from trade in the sense of having less to consume than it could if it were self-sufficient". 57

3. Die Invloed van Moderne Ekonomiese Teorieë op Internasionale Verhoudinge.

3.1. Inleiding.

Die studie van tussenstaatlike verhoudings openbaar tradisioneel verskeie teoretiese uitgangspunte. ⁵⁸ Die wortels van staatsleer en staatkunde is duidelik herkenbaar in die geskiedenis en die filosofie. Die tradisionele leerplanne van internasionale verhoudings het egter ook 'n kursus in die ekonomie ingesluit. So 'n kursus het egter nie met die internasionale politiek per se gehandel nie, maar bloot oor die ekonomiese gevolge van internasionale besluitneming en ekonomiese faktore wat internasionale politieke besluite beïnvloed. ⁵⁹ Besluite in verband met tariewe, wisselkoerse, belastinge en rentekoerse was die fokuspunt van die leerstof.

Gedurende die latere jare het die ekonomiese ontwikkeling van arm lande en die probleme daaraan verbonde ook die aandag getrek. Die oorspronklike doel van die leerstof was om die student in internasionale politiek bekend te stel aan hierdie manipulerende werktuie van die ekonomie en hoe dit gebruik kan word om politieke doeleindes te verwesenlik.⁶⁰ Daar is ook van die standpunt uitgegaan dat die student met die ekonomiese terminologie bekend moet raak.

Ekonomiese begrippe en die teorieë van ekonome het 'n invloed op die internasionale politiek uitgeoefen, maar slegs op beperkte gebiede. Brodie het gesê dat:

"Most of those who have made their mark today as theorists in strategy have been trained as economists, or at least have more than a bowing acquaintance with the concepts and principles in that field".⁶¹

So 'n stelling is egter misleidend. Russett het bepaal dat dertig persent van die probleme van strategie verband hou met staatsleer en net ses persent met die ekonomie.⁶² Dit bly egter steeds net 'n opname en kan nie as 'n ware bewys dien nie.

Vandag het die situasie egter 'n verandering ondergaan. Een van die grootste enkele faktore in die bepaling van buitelandse beleid, magsewewig, wêreldvrede en die ontstaan van internasionale konflikte is die internasionale ekonomie. Sondermann, McLellan en Olson sê:

"The state's ability to utilize human and material resources depends largely on the economic structure and organization of a society".⁶³

Dougherty en Pfaltzgraff laat hulle sê oor die saak uit:

"Implicit, if not explicit, in many theories of international relations is the assumption that rising living standards and national economic growth contribute to peace among nations".⁶⁴

Padelford en Lincoln maak die volgende stelling:

"The economic factor is the most pervasive and continuously operating factor in international affairs".⁶⁵

Een van die mees bekendste en tradisionele politieke ekonome, Weber, het dit sê gestel:

"The science of economic policy is a political science; it is the servant of politics of the long-term great power interests of the nation".⁶⁶

Hierdie woorde van Weber word eers in die dekade waarin ons vandag leef ten volle na waarde geskat.

Ons kan nou kortliks na 'n paar van die belangrikste ekonomiese teorieë kyk en die invloed van hierdie teorieë op die internasionale verhoudings probeer uitwys.

3.2. Spelteorie en Internasionale Verhoudings.

Die spelteoretici beweer dat hulle modelle, veral by die ekonomiese verkeer tussen state, aansluiting vind by die internasionale politiek. Dit is kortliks 'n teorie wat rasonale optrede veronderstel, in die lig van 'n ooreenstemmende rasonale beredeneerde optrede van die opponent. Juis in die naam, 'spelteorie', word daar spesifiek bedoel dat ons hier gekonfronteer staan met spelers, opponente, skuiwe, strategieë en ook uitslae.⁶⁷ Morgenstern, Schelling, Shubik, Harsanyi, Elsberg - baanbrekers op die gebied van die spelteorie - het almal op een of ander manier 'n verbintenis met die ekonomie gehad.⁶⁸

3.3. Stelselanalise.

Stelselanalise⁶⁹ is ook gedeeltelik ontwikkel deur ekonome. Ons dink hier aan Hitch, McKean, Enthoven en Rowan. Maar as ons oor stelselanalise besin, moet ons dit terselfdertyd noem dat dit meer vanpas is op besondere probleme as op die breë politiek en sosiale determinante. Russett verduidelik:

"Systems and analysis or cost-benefit analysis is most useful on restricted problems, on the assets and liabilities one acquires with a particular weapon system, rather than with the broader political and social determinants of national defense posture".⁷⁰

Easton was sekerlik die politikoloog wat die grootste bydrae tot die teorie van stelselanalise gelewer het. 'n Mens kan feitlik geen vaktydskrif oopslaan of sy werke kom êrens ter sprake of word in 'n voetnota vermeld nie. Kortliks kom Easton se bydrae daarop neer dat hy antwoorde probeer gee op die vraag hoe die politieke stelsel te midde van voortdurende veranderinge in sy parametrie kan bly voortbestaan.⁷¹

Om die verskillende antwoorde op hierdie vraag te kan verklaar, maak hy van die stelselbenadering gebruik en definieer hy 'n stelsel as die interaksie tussen veranderlikes, afgesien van die graad

van interaksie wat daar tussen hulle mag bestaan. Soos ander stelselteoretici, maak Easton van tipiese stelselkonsepte gebruik en beskryf hy die interaksies wat plaasvind in terme van konstante (dit wil sê parametriese), verbindings- (in- en uitsette) en kernveranderlikes (die vermoë van die politieke stelsel om besluite te neem en dit min of meer konsekwent af te dwing). Al hierdie veranderlikes word deur middel van kommunikasie- en terugkoppelingsnetwerke aanmekaar gehou.⁷²

Kriek som die bydrae van Easton verder sô op:

"Dit is duidelik dat 'n identifisering van perspektiewe in Easton se stelselontleding uiteindelik in 'n hoër orde van perspektiwisme kulmineer wat sy bydrae tot die politieke wetenskap in die kader van een van die hedendaagse wysgerige wêreldhipoteses tuisbring".⁷³

3.4. Die Ekonomiese Teorie van Rationele Keuse.

Ekonomiese teorie is fundamenteel veronderstellings en afleidings oor die rationele keuse van individue en organisasies. Dit kom ter sprake wanneer bepaalde ekonomiese doelwitte deur middel van beperkte middele bereik moet word. Hierdie doelwitte kan verskillend van aard wees: materiële voordeel, sosiale status of selfs politieke mag deur middel van ekonomiese maatreëls.⁷⁴ Op hierdie wyse ontstaan daar dan die begrip van rationele keuse.

Uit ekonomiese teoretisering spruit beginsels voort wat fundamenteel gerig is op algemene gedragsspatrone eerder as op bloot die toekenning van materiële voordeel. Keuses en besluite vind plaas onder verskillende grade van onsekerheid en die uiteindelijke resultaat berus op 'n kombinasie van mededingende en koöperatiewe aksies. Ooreenkomste moet tydens die oomblik van onderhandeling plaasvind en hier kom die keuse-element duidelik te voorskyn. Russett beweer:

"The choices of one man are interdependent with the choices of others, and the interactions are of prime interest".⁷⁵

Hierdie teorie kan ook deurgetrek word na die politieke vlak waar 'n rationele keuse dikwels sukses of mislukking kan beteken.⁷⁶ Kom ons kyk na die voorbeeld van Harsanyi:

"For example, some countries have been known to combine a tough foreign policy involving very low armament expenditures

for reasons of economy. From a national point of view this clearly involves choosing the worst of all possible worlds. But from the point of view of the political leaders responsible for this policy it may have represented the politically most convenient compromise between the supporters of a tough foreign policy line (those who presumably favoured high defense expenditures) and the supporters of budget economics (who presumably would have been willing to follow a less provocative foreign policy)". 77

3.5. Die Teorie van Ekonomiese en Politieke Koalisies.

Hierdie teorie suggereer dat dieselfde proses wat druk uitoefen op die gedragsspatrone in die vrye markte van die wêreld, in werklikheid 'n ewe belangrike rol speel in die bepaling van ekonomiese of politieke bondgenootskappe en koalisies.⁷⁸ Een van die oudste na-oorlogse streeksgroeperinge in Europa, is die Ekonomiese Unie van België, Nederland en Luxemburg (Benelux). Tussen België en Luxemburg bestaan reeds van 1921 'n ekonomiese unie.

Daar is basies geen verskil tussen die soeke na die 'beste' koalisie (of bondgenootskap) en die laagste prys in die ekonomie nie. Die teorie self vereis bloot die bestaan van voorkeure en 'n maksimum verskil tussen die voorkeure. Daar moet dus meer as een manier wees waarop die koalisie of bondgenootskap gesluit kan word - mededinging is noodsaaklik. Daar moet ook 'n waardeskatting teenwoordig wees, bv. die waarde van 'n internasionale handelsooreenkoms kan tot 'n redelike mate bepaal word deur die gevolglike toename in handelsvolume; en, die waarde van 'n politieke ooreenkoms kan geassosieer word met die aantal kere wat 'n staat se eie idees in die koalisie aanvaar of deurgevoer word.⁷⁹

"Most cases of alliances - military coalitions, voting blocs, economic transactions etc. - do not seem to have the property of excluding coalitions which would be possible otherwise". 80

Cross noem die volgende voorbeeld: Frankryk kan besluit om aan te sluit by NAVO, die Warskou-verdrag, of by geeneen nie, maar sodra een van hierdie alternatiewe gekies is, is die ander almal buite die kwessie.⁸¹ Cross maak dan die volgende gevolgtrekking na aanleiding van voorgenoemde:

"This seeking of the 'best' alliance makes possible the dynamic process of competition". 82

Na die Tweede Wêreldoorlog het verskeie Europese koalisies ontstaan. Vergelyk die volgende voorbeeld. Op 16 April 1948 het die Organisasie vir Europese Ekonomiese Samewerking tot stand gekom.⁸³ Die state wat lede van hierdie organisasie was, is nl. Oostenryk, België, Denemarke, Groenland, Portugal, Ierland, Ysland, Italië, Luxembour, Noorweë, Nederland, Swede, Switserland, Turkye, Wes-Duitsland, en Spanje. Die V.S.A. en Kanada het opgetree as assessor-lede.⁸⁴ Die doel van die organisasie was om die Europese program vir heropbou te administreer en om die Amerikaanse hulp onder die Marshall-plan onder die ander lede te versprei.⁸⁵

3.6. Die Ekonomiese Teorie van Entrepreneurs.

'n Tradisioneel-aanvaarde feit in die ekonomiese teorie is dat entrepreneurs so optree dat maksimum winsvoordeel die resultaat van hulle optrede is. Dit gaan dan basies nie oor die wins van die firma of die maatskappy nie, maar die verhoging van eie inkomste. Hierdie ekonomiese teorie het direkte invloed uitgeoefen op die sogenaamde 'entrepreneurial' politieke teorie. Tanter en Ullman verduidelik die teorie:

"Political leaders of states, and political sub-leaders inside states, are here viewed as individuals who provide goods outside of a market context for gain and profit. Such individuals, or political entrepreneurs, gain resources from other individuals, who are often, but not always, the citizens of the state".⁸⁶

Hierby aansluitend is dan ook die aanvaarding van die feit dat individue altyd rasioneel optree.

"For our purposes, rational behaviour may be summarized as choosing the preferred alternative from the set of available alternatives".

aldus Tanter en Ullman.⁸⁷

Die implikasie van hierdie ekonomiese teorie op die bepaling van state se buitelandse beleid is nie moeilik om te begryp nie. Die begrip van 'n 'nasionale belang' in maksimum magsverkryging op internasionale vlak is 'n direkte analogie van die idee van maksimum wins. Maar hier is die teorie ook tweesydig. Staatshoofde sou tog 'n beleid van hoë risiko volg as die eindresultaat 'n styging in internasionale aansien tot gevolg sou hê, terwyl die ondergeskiktes 'n beleid van passiwiteit sou volg.⁸⁸

Monson en Downes onderskei tussen die ekonomiese entrepreneurs volgens die verskille in die verhoudings tussen die eienaar van 'n firma en sy bestuurder - waar die beginsel van 'eie wins' ter sprake kom.⁸⁹ Noble in Markets and Entrepreneurs klassifiseer die

handelaars in die groothandelaarsmarkte as 'price-takers'.

"Where there are many buyers and sellers as in the commodity markets for tea, cotton sugar, etc., each entrepreneur is a pricetaker, and his revenue is determined by the impersonal market price. Where buyers and sellers are few, they are price-makers.....". 90

So kan die staatkundige ook onderskeid maak tussen verskillende politieke stelsels. Russett verklaar:

"We can make the same sort of distinction among types of political systems, between governmental structures providing relatively close popular control of the leadership and those where the men at the top of the pyramid are able more effectively to pursue private goals that diverge from the general ones". 91

3.7. Ekonomiese Teorieë van Imperialisme.

Die ekonomiese teorieë van imperialisme is ontwikkel in drie verskillende rigtings,⁹² nl. die Marxistiese, die liberale, en 'n gedagterigting wat algemeen bekend geraak het as die 'duiwel-teorie' van imperialisme.

3.7.1. Die Marxistiese Teorie.

Die Marxistiese teorie van imperialisme berus op die oortuiging dat alle politieke verskynsels van imperialisme die reflektering is van ekonomiese mag. Gevolglik is imperialisme dan die produk van die kapitalistiese ekonomiese stelsel waar dit sy oorsprong het. Die kapitalistiese gemeenskap is - volgens die Marxistiese teorie - nie daartoe in staat om onderling genoegsame afsetgebiede vir hulle kapitaal te vind nie. Die verskynsel ontstaan dus dat kapitalistiese state groter, nie-kapitalistiese- en, uiteindelik selfs kapitalistiese gebiede, die slaaf maak van hulle stelsel om hulle te omskep in afsetgebiede vir surplus produkte en surplus beleggingskapitaal.

Marxiste, soos Kautsky en Hilferding, het geglo dat imperialisme 'n gedragslyn van die Kapitalisme⁹³ is, en dat 'n imperialistiese beleid 'n beleidsrigting is wat die kapitalisme volg na gelang van omstandighede. Lenin en sy volgelinge (veral Bukharin) het egter ekonomiese imperialisme en kapitalisme duidelik geïdentifiseer. Volgens die Marxiste is ekonomiese imperialisme identies aan die kapitalisme in sy laaste fase van ontwikkeling, naamlik algehele monopolie.

"Imperialism is capitalism in that phase of its development in which the domination of monopolies and finance-capital has established itself; in which the export of capital has acquired a very great importance; in which the division of the world among the big international trusts has begun; in which the partition of all territory of the earth amongst the great capitalist powers has been completed". 94

aldus Lenin.

Klaus Knorr definieer die ekonomiese imperialisme soos volg:

"Imperialism is the extraction of recurring unequal advantage from the domination of one society over another society or population". 95

Knorr gaan verder deur te sê:

"In terms of international interdependence, imperialism is hierarchical, based on asymmetrical capabilities and needs, and involuntary on the part of the weaker actor". 96

Deur middel van die gegewe definisie kan 'n mens verskillende tipes van imperialisme klassifiseer met verwysing na verskillende belangemaatstawwe. Strachey volg die Marxistiese riglyne en onderskei tussen die volgende tipes van imperialisme:

- i) Die eertydse 'slaweryke' (byvoorbeeld Egipte) of 'boereryke' (byvoorbeeld Sjina);
- ii) 'Merkantiele (of kommersiële) Imperialisme' wat gekenmerk is deur 'n sogenaamde 'blundering kind of commerce'. (Vgl. Venesië, die Brits-Oos-Indiese Kompanjie);
- iii) Kapitalistiese imperialisme (bv. die Europese koloniale ryke gedurende die laaste jare van die negentiende eeu);
- iv) Hierby kan ons ook nog die sogenaamde 'neokolonialistiese imperialisme' van die hedendaagse wêreld voeg. 97

Hierdie klassifikasie is nou verwant aan die tipe ekonomiese stelsel en die ontwikkelings stadium van die ekonomie in die imperialistiese gemeenskappe.⁹⁸

Ons kan moderne imperialisme op twee vlakke verdeel. Moderne im-

perialisme het dit basies oor 'n 'form of domination' en differensieer tussen koloniale of territoriale imperialisme (state sonder 'n formele onafhanklikheid) en 'n nie-territoriale of neo-koloniale imperialisme,⁹⁹ (die state wat formeel georganiseer is in 'n soewereine staat).

Hierdie eenvoudige skeiding stel die verskil tussen die klassieke teorieë van imperialisme, insluitende die klassieke Marxisties-Leninistiese teorieë, en die moderne teorieë, oor neo-kolonialisme naas mekaar.¹⁰⁰ Dit gaan derhalwe nie meer oor grondgebied nie, maar oor ekonomiese denke.

3.7.2. Die Liberale Teorie van Ekonomiese Imperialisme.

In die oë van die Marxiste is kapitalisme die groot ewel en imperialisme slegs 'n manifestasie daarvan. Die liberale skool, Adam Smith, David Ricardo, John Hobson, e.a., skei die politieke en ekonomiese faktore heeltemal van mekaar. Morse stel dit s6:

"'Economic understanding' under liberalism is predicated under a reversal of the major assumption of mercantilism; namely, the separability of economic and political variables".¹⁰¹

Saam met die Marxiste diagnoseer die Liberales die wortel van imperialisme as die surplus van produkte en kapitaal waarvoor 'n afsetgebied in die buitelandse markte gevind moet word.¹⁰² Hierdie teorie kon egter nooit op die internasionale ekonomiese en politieke verhoudings implimenteer word nie, want:

"Not only are industrialized states unwilling to institute laissez-faire trade policies, but even if they are, conflicts would exist among trading power which would politicize economic relations".¹⁰³

Die mislukking om 'n liberale ekonomiese orde in te stel, is 'n direkte gevolg van die veranderinge in die arbeidstruktuur en spesifiek as gevolg van veranderinge in die 'huishoudelike' beleid van state.

Robinson verduidelik die saak s6:

"Ever since the war (World War II), partly by good luck, partly by good management and partly by the arms race, overall effective demand has been kept from serious relapses. Nowadays governments are concerned not just to maintain employment, but to make national income grow. Nevertheless, the capitalist

world is still always somewhat of a buyer's market, in the sense that capacity to produce exceeds what can be sold at a profitable price The chronic condition for industrial enterprise is to be looking around anxiously for prospects of sales. Since the total market does not grow fast enough to make room for all, each government feels that it is a worthy and commendable aim to increase its own share in world activity for the benefit of its own people everyone is keen to sell and wary of buying. Every nation wants to have a surplus in its balance of trade". 104

3.7.3. Die 'Duiwel-teorie'.

Die sogenaamde 'duiwel-teorie' is op 'n heel laer intellektuele vlak as voorafgaande twee teorieë. Dit word wyd deur die Pasifiste ondersteun en het algemeen geword in die kommunistiese propaganda. Hierdie teorie word aanvaar as die offisiële riglyn van die 'Nye Committee' wat in 1934 - 1936 ¹⁰⁵ namens die Senaat van die V.S.A. ondersoek ingestel het na die invloed van finansiële en industriële faktore op die inmenging van die V.S.A. in die Eerste Wêreldoorlog. Die publisiteit wat hierdie komitee ontvang het, het hierdie teorie 'n tyd lank die gewildste teorie oor ekonomiese imperialisme gemaak.

Hierdie teorie het sekere groepe identifiseer wat ooglopend sou baat deur inmenging in die oorlog, soos die vervaardigers van oorlogsmateriaal, die internasionale bankier (Wall Street), ensovoorts. Siende dat hulle wins maak uit oorlog, moet hulle dus geïnteresseerd wees in oorlog. Sodoende is hulle dus die 'warmongers' genoem, die 'duiwels' wat oorloë beplan om hulself te verryk. ¹⁰⁶

Dus: terwyl die Marxiste die kapitalisme en imperialisme gelykstel en die liberales die ekonomiese en politiese aspekte van die imperialisme van mekaar skei, is die 'duiwel-teorie' in werklikheid niks anders as 'n sameswering van kapitalistiese kwaadstokers vir private wins nie.

3.8. Ekonomiese Teorieë oor Oorlog en Militêre Mag.

Die aanvaarde verband tussen die ekonomiese en militêre mag van state reflekteer die feit dat

"in modern times different cases contribute to render the defence of the society more expensive". 107

Hierdie woorde kom nie uit die mond van een van ons tydgenote nie, maar van Adam Smith. Alhoewel hy erken het dat ekonomiese mag nie altyd 'n oorlogsdeterminant was nie, en beskaafde volke tog in die geskiedenis al deur barbaarse volke oorweldig is, argumenteer hy tog dat die ontsaglike koste verbonde aan moderne oorlogvoering 'n duidelike voorsprong gee aan dié staat wat dit kan bekostig. Dus:

"consequently to an opulent and civilized over a poor and barbarous nation". 108

Die grootte van 'n staat se bevolking en die mate van ontwikkeling op ekonomiese-, industriële- en tegnologiese gebied is faktore wat saamspan om 'n staat ekonomies sterk te maak vir militêre optrede.¹⁰⁹ Knorr redeneer soos volg:

"No matter how highly developed, small countries can generate only small military forces, and limitations of scale inhibit the application of skill and capital to the development and production of most modern weaponing". 110

Die omgekeerde is egter ook waar, want al is 'n staat se bevolking ook hoe groot, sal die tegnologiese ontwikkeling ook baie daartoe bydra om hom 'n militêre aansien te gee, al is die mannekrag daar om militêre dienste te versterk. Vergelyk in die verband die posisie van Indië en Sjina.¹¹¹

Die belangrikheid van militêre-ekonomiese potensiaal verskil ook met die tipe militêre konflik wat deur 'n staat ondervind word. Dit is duidelik as 'n mens onderskei tussen kern-afskrikking, konvensionele oorlogvoering, guerilla- en teen-guerilla aktiwiteite. Elkeen van hierdie genoemde militêre konfrontasies stel ander ekonomiese en tegnologiese eise aan 'n staat.¹¹²

Tog moet ons nie uit die oog verloor nie dat min oorloë in die laaste honderd jaar gevoer is weens ekonomiese oorwegings. In die woorde van Carr:

"Military power, being an essential element in the life of the state, becomes not only an instrument, but an end in itself". 113

3.9. Slotopmerking.

Ons is deesdae gewoond daaraan om van die geweldige groei van die

moderne natuurwetenskappe, ens., te verneem, maar een van die grootste suksesse van die huidige eeu is deur die ekonomie, 'n sosiale wetenskap, behaal. Ekonomiese teoretici het gedurende die afgelope drie dekades 'n geweldige vooruitgang op ekonomiese gebied moontlik gemaak. In die ontwikkelde Westerse lande het ons steeds resessies en inflasie, maar die dreigende gevaar van depressie en 'n 'weghol-inflasie' is voorlopig gestuit. Weliswaar is daar nog 'n menigte onopgeloste probleme, maar ontsaglike be- drae is al gespaar deur die toedoen van die ekonome van ons tyd. Hierdie sukses kan direk toegeskryf word aan formele deduktiewe teoretisering. In die woorde van Russett:

"No other social science has followed this route so deter- minedly, nor can any other claim even a fraction of the economics' success".¹¹⁴

4. Tussenstaatlike Ekonomiese Konflik.

4.1. Inleiding.

Dit is bo alle twyfel waar dat daar vele faktore is wat die dreigende gevaar van 'n Derde Wêreldoorlog verhoog.¹¹⁵ Ekonomiese faktore het gedurende die laaste twee dekades al hoe meer op die voorgrond getree, veral weens die feit dat daar 'n skaakmat op kern- wapengebied tussen die groot moondhede ingetree het.¹¹⁶ Die derde wêreld het met 'n unieke stel vraagstukke te kampe - veral op ekonomiese gebied. As gevolg van die oliekrisis is die wêreld ekonomie tot so 'n mate affekteer dat dit vandag vooropgestel is in die tussen- staatlike verhoudings.¹¹⁷ Wanneer ekonomiese belange dikteer, lei dit tot versplintering en ideologiese spanning en werk dit juis onstabiliteit en allerlei spanninge op politieke, ekonomiese en maatskaplike terrein in die hand.¹¹⁸ Ons het vandag dus te doen met ekonomiese mededinging op die hoogste vlak en dit moet lei tot konflik op die tussenstaatlike toneel.

Dougherty en Pfaltzgraff sien die term 'konflik' soos volg:

"The term conflict usually refers to a condition in which one identifiable group of human beings (whether tribal, ethnic, linguistic, cultural, religious, socio-economic, political or other) is engaged in a conscious opposition to one or more other identifiable human groups because these groups are pursuing what are or appear to be incompatible goals".¹¹⁹

Die ekonomiese konflik word onder andere ook aangehelp deur die moderne wapentegnologie, die huidige rasseverhoudinge, die verspreiding van kernwapentuig dwarsoor die aardbol, die welvarendeheidsgaping tussen arm en ryk state, en die magtige militêre magte van die groot moondhede.¹²⁰ Die energiekrisis het egter verreweg die grootste aandeel aan die huidige wêreldwye ekonomiese krisis.¹²¹

Die ekonomiese konflik kan ook uit die oogpunt van Coser, professor in Sosiologie aan die Brandeis Universiteit gesien word. Hy definieer konflik as die

"struggle over values and claims to scarce status, power and resources in which the aims of the opponents are to neutralize, injure or eliminate their rivals".¹²²

4.2. Mededinging in Ekonomiese Uitbreiding op Internasionale Vlak.

Die meganisasie van die wêreldindustrieë gedurende die laaste helfte van die negentiende eeu het gestandaardiseerde massaproduksie moontlik gemaak. Industriële produksie is opgehef tot 'n hoë standaard wat gehandhaaf kon word weens die gelyktydige uitbreiding van die handel wat nuwe horisone in die bemarkingswese daargestel het.¹²³ Schuurman sluit hierby aan as hy die invloed van die tegnologie op die ekonomie sô beskryf:

"..... de invloed van, of zelfs de overheersing door de techniek uit de toenemende concentratie van kapitaal, waardoor de technische ontwikkeling kan worden bevorderd en de nieuwste uitvindingen sneller en efficiënter kunnen worden gerealiseerd".¹²⁴

Grondstowwe het ook 'n bydrae gelewer in die ekonomiese mededinging tussen state. Die state wat oor grondstofrykdomme beskik, sal hul pryse steeds verhoog namate die nywerheidslande se behoeftes toeneem. Soos die verhoogde oliepryse bewys het, kan so 'n stap alleen maar die inflasionêre spiraal verder stimuleer, met al die ellende wat dit nie slegs vir die ontwikkelde lande nie, maar vir die hele internasionale gemeenskap meebring.¹²⁵

Die ontwikkeling van die vervoerwese wat noodwendig moes volg om die grondstowwe te versprei, het ook 'n wesenlike bydrae gelewer tot ekonomiese mededinging op die tussenstaatlike toneel.¹²⁶

Die hoofdoelwitte van die industriële lande was dus om nuwe uitvoermarkte te bekom, krag- en materiaalvoorsiening aan die industrie en om 'n mate van beheer te verkry oor die belangrikste handelsroetes en kommunikasiemiddels. Ons wil kortliks daarop wys hoe die verwesenliking van hierdie ekonomiese doelwitte die verhoudings tussen state beïnvloed het.

4.2.1. Uitvoermarkte.

Die hoofinstrument in die najaging van nuwe afsetgebiede was Handels-ooreenkomste. Die toepassing van die klousule van 'the most-favoured nation'¹²⁷ tydens die periode toe bogenoemde in bykans elke handels-ooreenkoms teenwoordig was - beide in die teorie en die praktyk - het egter 'n temperende invloed op tussenstaatlike ekonomiese uitbreiding uitgeoefen. In die wedloop na die uitvoermarkte van Asië, Afrika en Amerika het Europese industriële state egter ander metodes gebruik. Deur gesamentlik of individueel druk toe te pas, het hulle uitvoermarkte in die 'nuwe state' bekom sonder om van die gewone tweesydigte handelsooreenkomste gebruik te maak, Hulle het vir eie gewin dus hulle eie ekonomiese invloedsfere buite hul grense tot stand gebring.¹²⁸

4.2.1.1. Tariefbeperkings.

In Asië het die industriële state daarin geslaag om tariefbeperkings ingestel te kry. Wells sê:

"the abrogation of the price system, for unless a tariff is prohibitive, it can be climbed over, and a country with a sufficiently low cost structure might well be able to sell its product over the tariff wall. In this respect a tariff differs from a quantitative control, restricting imports irrespective of cost considerations".¹²⁹

Tariefbeperkings, of ook genoem invoerbelasting, is die mees alledaagse manier waarop die vloei van internasionale handel beïnvloed word. Sommige state belas ook uitvoere om sodoende die binnelandse of nasionale markte te beskerm.¹³⁰

Ons kyk kortliks watter invloed tariefbeperkings of Sjina gehad het.

Die Opium-oorlog in Sjina in 1839¹³¹ het die imperiale Sjinese regering verplig om Sjina oop te stel vir buitelandse handel. Die Europese state en ook die V.S.A. het dadelik aandag begin skenk aan Sjina as moontlike verbruikers. In 1842, met die Verdrag van Nanking¹³² wat die Opium-oorlog beëindig het, het Engeland daarop aangedring dat die Chinese regering 'n 'fair and regular tariff' sou instel op goedere wat langs die seeroetes na Sjina gebring is.¹³³ Deur middel van 'n sogenaamde 'aanvullings-ooreenkoms' in 1843 is hierdie tarief vasgestel op 5 persent ad valorem.¹³⁴ Voor die Opium-oorlog is slegs die hawe van Canton as in- en uitvoerhawe gebruik en is swaar invoerbelastings gehef. Die 1843-ooreenkoms het Engeland dus in staat gestel om die invoerbelastings laer te dwing en sy tekstielgoedere teen 'n laer prys te verkoop as die plaaslike Sjinese produk.

Die stelsel, daargestel deur die verdrag van Nanking, is in 1844 na die V.S.A. en Frankryk uitgebrei en versterk deur die Verdrag van Tientsin in 1858.¹³⁵

Marokko, Siam en Persië het onder dieselfde omstandighede gely, terwyl die 'Ottoman'-regering ook soortgelyke ooreenkomste met Frankryk, Engeland, België, Switserland en Nederland aangegaan het.¹³⁶ Dat daar konflikte kon ontstaan, is dus baie duidelik, want die afname in plaaslike produksie en ambagte het groot afmetings begin aanneem.

Japan was die enigste Asiatiese staat wat die wurggreep van die buitelandse ekonomiese oorheersing kon afskud voor die aanvang van die Eerste Wêreldoorlog.¹³⁷ Deur middel van 'n ooreenkoms in Julie 1858 met die V.S.A. - wat invoerbelaasting tot 20% beperk het - het Japan 'n bres in die lae invoerbepelings geslaan. Maar toe die Japanse industrie op eie bene kon staan, het die Japanese gou ge-
protesteer teen die stelsel wat so 'n groot voordeel gee aan buitelandse mededingers.

Die ekonomiese druk wat op die nasies van Asië, Afrika, die Midde-Ooste en die Nuwe Wêreld geplaas is, het ongetwyfeld baie bygedra tot die griewe van daardie lande teen die ekonomiese beleid van groot

moondhede.¹³⁸ Dit het egter nie tot 'n direkte politieke konflik gelei nie, want die slagoffers van die handelsooreenkomste kon nie so iets waag nie as gevolg van die ontoereikendheid van hulle militêre slaarkrag.

4.2.1.2. Invloedsfere.

Die daarstelling van sones van ekonomiese invloed was een van die mees algemene vorme van ekonomiese uitbreiding wat die industriële state in die laat negentiende en vroeë twintigste eeu gebruik het. Duitsland was besonder ywerig in die toepassing van hierdie beleidsrigting. Maar daar was in elk geval geen koloniale moondheid wat nie van hierdie metode gebruikgemaak het nie. In Sjina, Indië, Persië en Ethiopië – selfs vandag nog in Tanzanië, Angola en Mosambiek – het die metodes dieselfde gebly.¹³⁹ Daar is konsessies verkry vir spoorweë, en die konstruksie daarvan sou sorg vir 'n uitvoerkanaal van Europese, of Amerikaanse, of Sjinese (Tanzam-spoorlyn) metallurgiese produkte. Die gebruik van die spoorweë sou waarborg dat ander uitvoerprodukte die plaaslike markte sou bereik. State het gepoog om die beherende aandeel – of selfs die monopolie – oor die prospektering en ontwikkeling van minerale hulpbronne te bekom. Daarna het hulle kontrakte aangegaan met die staatsowerheid om produkte te verskaf ter uitbreiding van die besondere staat se kapitaal.¹⁴⁰

Nazi-Duitsland het gepoog om 'n ekonomiese invloedsfeer in Suidoos-Europa te bekom tussen 1934 en 1939. Die onderliggende motief was suiwer imperialisties. As Duitsland daarin kon slaag om 'n taamlike groot gedeelte van die ekonomie in daardie streek te beheer, sou die Duitsers oor 'n heel effektiewe hefboom beskik om die buitelandse beleid van daardie state na wense te dikteer.

4.2.2. Die Stryd om Natuurlike Hulpbronne.

"During the last two decades man has, for the first time in history been brought to face and question an issue which is fundamental to his survival, viz. his age-old assumption about unlimited extent of natural resources".¹⁴¹

In die negentiende eeu was die vraag na roumateriaal, minerale

hulpbronne en 'fuel deposits' nie groot nie. Normale, vredes-tydse ontginning het genoeg materiaal verskaf om die industrieë aan die gang te hou.

In die begin van die twintigste eeu het sommige industriële lande 'n ander beleid aangeneem in soverre dit natuurlike hulpbronne betref; hulle het gepoog om absolute beheer te verkry oor die minerale- en brandstofbronne van ander state. In daardie stadium is daar egter nie belang gestel om dit op groot skaal te ontgin nie. Te midde van die ongeëwenaarde tegnologiese vooruitgang en nywerheids-groei gedurende die tweede helfte van hierdie eeu het die skokkende besef oor die afgelope jare tot die denkende mensdom begin deurdring dat die aarde nie oor onbeperkte hulpbronne beskik nie, en dat die beskikbare reserwes teen die huidige verbruikerstempo vinnig uitgeput raak.¹⁴²

Dit was egter nie minerale rykdomme of steenkoolneerslae wat enige verandering in die internasionale ekonomie teweeggebring het nie, maar wel olie. Tussen 1946 en 1960 het die vraag na olie in die vrye wêreld gegroei met 'n koers van 4 persent per jaar. Gedurende die sestigerjare het die jaarlikse groeikoers gestyg tot bykans 6 persent per jaar. Op hierdie basis is bereken dat die totale vraag na olie tussen 1970 en 1985 kan verdubbel tot oor die 145 miljoen vate olie per dag.¹⁴³

Oliekonsessies was van die staanspoor af 'n internasionale twispunt. Wanneer 'n olieneerslag - vanselfsprekend waardevol vir die nasionale ekonomie - onder die beheer van 'n vreemde staat gekom het, het die inwoners van daardie staat heel geregtelik gevoel dat dit 'n skending is van hulle nasionale onafhanklikheid. Die oliemaatskappye het weer op hulle beurt om die ondersteuning van hulle onderskeie owerhede gewedywer om hulself teen mededingers te beskerm. Dit het tot openlike internasionale konflikte gelei.¹⁴⁴

Materiële hulpbronne kan in twee kategorieë verdeel word. Eerstens is daar hernieubare hulpbronne soos voedsel; en tweedens die nie-hernieubare hulpbronne soos metale wat nie aangevul kan word nadat bestaande reserwes uitgeput is nie. Die beskikbaarheid van hierdie

onvervangbare grondstowwe oefen alreeds 'n groot internasionaal-politieke invloed uit. In die toekoms sal dit toenemend 'n bepalende faktor word in die betrekkinge tussen state en groepe state.¹⁴⁵ Alreeds word die verdeling tussen die welvarende lande en die arm ontwikkelende lande tydig en ontydig op die spits gedrywe.¹⁴⁶ Vandag is die meeste lande

"involved in a major redistribution of their national resources and drastic changes in their international economic relations".¹⁴⁷

aldus Salzman.

Reeds op 5 Oktober 1937 het Franklin D. Roosevelt voorgestel dat:

"Peace-loving nations make a concerted effort to counter the violations of treaties and establish fundamental principles to be observed in international relations".¹⁴⁸

Renouvin lewer hieroor kommentaar:

"He included in that programme the right of free access to raw materials for all peoples; honouring this right, he believed, would help to prevent war. His plan was abortive; the British Defence Minister preferred to attempt direct negotiations with Germany and Italy rather than appeal to a general conference".¹⁴⁹

In 1938 is Roosevelt se idee weer bespreek en hierdie keer was die bespreking minder vaag. Op die 'International Studies Conference' van 1938 is daar egter ook nie 'n oplossing gevind nie. Die bevinding is soos volg opgesom:

"The financial questions involved in the matter of arranging access to raw materials can be resolved easily in a peacetime economy, but not in an economy geared for war preparations. The essential difficulties are not economic, but political insecurity prevents a solution".¹⁵⁰

Die grootste gevaar bly steeds vandag die moontlikheid dat die wêreld se grondstofreserwes spoedig uitgeput kan word deur 'n onbeheerde nywerheids groei.¹⁵¹ Dit is 'n wêreldvraagstuk waarmee deeglik rekening gehou sal moet word.

4.2.3. Die Beheer van Handelsroetes en Kommunikasie-middele.

Ons kyk kortliks na die konflikte oor die beheer van handelsroetes en die vervoerwese en die verband daartussen en die ekonomiese be-
dingingsvermoë van state.

In die laat negentiende eeu het Britse tegnici en kapitaal groot ontwikkeling oral in die wêreld veroorsaak. Die bou van spoorweë het oral nuwe horisonne vir die uitvoere van die industriële state moontlik gemaak.¹⁵²

Terselfdertyd het die Skeepvaart ook met rasse skrede gevorder danksy die ontwikkeling in die bou van skepe en die vergrote tonne-maat wat hulle deur nuwe konstruksiemetodes verkry het. Ook die Suez- en Panamakanale het 'n groot bydrae gelewer, want afstande het gekrimp en die internasionale handel het 'n bloeitydperk tegemoet gegaan. Steeds het buitelandse kapitaal mag egter 'n groot rol gespeel.

4.2.3.1. Spoorweë.

Die Europese state kon in hulle koloniale gebiede spoorwegontwikkeling na eie goeddunke afhandel, maar in onafhanklike state het hulle die goedkeuring van die betrokke owerhede benodig en dit het hulle gewoonlik bekom deur middel van spoorwegkonsessies. Engeland het sy eie handel bevorder deur min of meer alle spoorweë in Suid-Amerika te bou en te finansier. Die invloed van buitelandse kapitaal in die Suid-Amerikaanse ekonomie het dus geweldige uitbreiding beteken - maar ook terselfdertyd groot ekonomiese mag aan die kapitaalvoorsienende staat. Brittanje kon die tariewe vasstel en het dus die grootste winste gewys.¹⁵³

In Asië en Afrika, waar die ekonomiese uitbreiding van Europa en die V.S.A. groot vryheid geniet het, is grootskaalse spoorwegontwikkelings aangepak en het hulle invloed verby die ekonomie alleen gestrek. Oorsese maatskappye was in volle beheer van die ontwikkeling in die kontinente - die state van Asië en Afrika was verplig om ruim voordele aan die voorsieners van die buitelandse kapitaal toe te staan. Slegs Japan het geweier om die reg van beheer aan 'n ander staat af te staan.

Hierdie spoorwegondernemings in Afrika, Asië en die Midde-Ooste het 'n belangrike rol gespeel in die diplomatieke betrekkinge tussen die groot moondhede. Daar was noue skakeling in die onderlinge invloed-sfere. Dikwels het probleme ontstaan wat hier ook die saad gedra

het vir internasionale konflik.¹⁵³

4.2.3.2. Seeroetes.

Die ekonomiese belangrikheid van seeroetes en die gebruik van groot kanale (Panama en Suez) word reeds in die vroegste dae van hulle bestaan duidelik geïllustreer.¹⁵⁴

Die Suez-kanaal is in 1869 amptelik geopen en sou beheer word deur middel van 'n konsessie vir nege-en-negentig jaar, toegestaan aan 'n Franse maatskappy waarin Engeland later die grootste aandeelhouer sou wees.¹⁵⁵ Engeland het egter verklaar dat hierdie feit nie uitgebuit sou word nie en gesê dat die status van die kanaal deur 'n Internasionale Konvensie bepaal moes word.¹⁵⁶ Dit is gedoen deur die Konvensie van Konstantinopel in 1888. Die toepassing van die besluite van bogenoemde konvensie het egter by Brittanje berus - de facto indien nie de jure nie - en die Britse vloot was by magte om sonder om die konvensie te skend, die deurgang deur die kanaal te beheer deur middel van 'n langafstandsblokkade. Brittanje kon dus sy eie ekonomie na willekeur bevorder.

Die Panama-kanaal het primêr die ekonomiese belange van die V.S.A. geraak. Dit was vanselfsprekend belangrik in die handel tussen die Kaliforniese hawens en die aan die Atlantiese kus - asook vir die uitbreiding van die V.S.A. se handelskontakte in die Stille Oseaan en die Verre Ooste. So 'n kanaal sou egter ook verreikende politieke moontlikhede hê; deur die beweging van vlootmagte te vergemaklik sou dit die slaankrag van die vlootmagte vergroot en ook grootliks bydra tot die modernisering van vloot-strategie.¹⁵⁷ Deur die Hay-Pauncefote Verdrag van 1901 het die V.S.A. homself aan sekere reëls verbind¹⁵⁸ om die kanaal sogenaamd 'neutraal' te hou.

Artikel 3 bepaal:

"The canal shall be free and open to all vessels of commerce and war of all nations on terms of entire equality so that there shall be no discrimination against any such nation or its citizens or subjects in respect of conditions or charges of traffic or otherwise. Such conditions or charges of traffic shall be just and equitable".¹⁵⁹

Die V.S.A. sou egter 'n polisiemag onderhou om die kanaal te beskerm maar dit was slegs om beheer uit te oefen oor die deurgangsreg. Indirek, dus, om ook sy ekonomiese belange te beskerm. Renouvin sê:

"The motivation was a strategic one: the United States Navy wanted to be absolutely secure in its right of transit." 160

4.3 Konflikte in die Internasionale Ekonomie.

4.3.1 Tussenstaatlike Vloei van Kapitaalbeleggings.

Gedurende die afgelope vyftig jaar het die tussenstaatlike vloei van kapitaalbeleggings al hoe meer toegeneem en finansiële oorwegings het gaandeweg 'n baie belangrike aspek van die internasionale politiek geword. Vandag is ekonomiese oorwegings in tussenstaatlike verhoudings een van die prominente faktore wat invloed uitoefen op die binne- en buitelandse beleid van state.¹⁶¹ Ons kyk nou kortliks na die invloed wat die vloei van kapitaalbeleggings op tussenstaatlike verhoudings kan hê en hoe dit die ekonomiese bedingingsvermoë van state raak en aldus tot internasionale konflikte bydra.

Die kapitaal wat betrokke is in internasionale transaksies kan in drie onderafdelings verdeel word: korttermynkapitaal; langtermynkapitaal en die internasionale bank-oordrag.¹⁶²

4.3.1.1. Korttermynkapitaal.

Korttermynkapitaal is enige finansiële hulp wat binne een jaar aflosbaar is. Byvoorbeeld; 'n spaardeposito is op 'n kort termyn omdat die kapitaal op kort kennisgewing onttrek kan word.¹⁶³ 'n Firma wat in 'n vreemde staat handel dryf, sal onvermydelik 'n korttermynsaldo moet deponeer in die vorm van opvragings-deposito's in daardie staat. Verkope sal in daardie rekening gedeponeer word en lopende koste sal daaruit betaal word. Die oorskot oor die kapitaal wat benodig word om handel te dryf, sal periodiek in die geldeenheid van die beleggerstaat omgesit word.

Korttermynkapitaal kan ook van een staat na 'n ander vloei as gevolg van spekulاسie. Die basis van die spekulاسie mag die verwagte verandering in rentekoerse wees of 'n verwagte verandering in die wisselkoers. Kapitaalbeleggers kan ook vir 'n kort periode kapitaal in 'n ander staat belê terwyl hulle wag op 'n verandering in die rentekoerse tuis.

As daar 'n verlaging in die rentekoerse in 'n ander staat is, kan dit ook betalend wees om verbande aan te gaan en ander beleggings te maak om laer teen 'n hoër rentekoers te verhandel. Dus: 'n staat wat 'n verlaging van rentekoerse op hande het, kan 'n invloed van buitelandse kapitaal ondervind.

As 'n staat devalueer, is dit voordeliger om dadelik van daardie geldeenheid ontslae te raak. Buitelandse beleggers sal dan kleiner saldo's in die betrokke staat hou. As 'n staat se geldeenheid in waarde sou toeneem, sou beleggers poog om dit teen die lae prys aan te koop om sodoende weer teen die hoër prys te verkoop.¹⁶⁴

4.3.1.2. Langtermynkapitaal.

Langtermynkapitaal is ekonomiese of finansiële hulp wat nie binne een jaar aflosbaar is nie. Verbande en aandele vir 'n termyn langer as een jaar val in die kategorie, asook direkte langtermyn kapitaalbeleggings.¹⁶⁵ Langtermyn kapitaalbeleggings word hoofsaaklik aangewend vir wins oor 'n lang tydperk of waardevermeerdering oor 'n lang tydperk, waarna die belegging verkoop word.¹⁶⁶

Die internasionale belegger evalueer in terme van sy eie geldeenheid die rente wat hy in die buiteland sou verdien. Hy moet ook die politieke klimaat, die ekonomiese klimaat en die moontlikheid van devaluasie in sowel sy eie land as die waarin hy wil belê, in ag neem. Politieke klimaat beteken die vermoë van 'n staat om wet en orde te handhaaf sodat ekonomiese en sosiale vooruitgang nie gestrem word deur opstande of burgeroorlog nie. Sterk leiding op alle vlakke, maar veral die politieke gebied, is nodig om die ekonomiese stabiliteit van 'n staat te verseker.¹⁶⁷ Die ekonomiese klimaat van 'n staat word bepaal deur volgehoue werkverskaffing en die positiewe groeikoers van die ekonomie. 'n Staat wat bogenoemde vereistes het, sou baie langtermynbeleggers lok. Hierteenoor sou 'n staat wat in die nabye toekoms verwag om te devalueer geensins 'n proposisie vir 'n buitelandse belegger wees nie. Lutz sê hieroor:

"The basic reason for these capital movements is that the marginal efficiency of capital is higher abroad than at home".¹⁶⁸

4.3.1.3. Die Internasionale Bank-oordrag.

'n Internasionale Bank-oordrag is 'n eensydige geskenk as hulp. Dit word onvoorwaardelik as 'n skenking beskou en die ontvanger hoef nie

goedere of diens as waarborg vir terugbetaling te verskaf nie. Die finansiële hulp mag wees vir militêre doeleindes of vir ekonomiese ontwikkeling. Gewoonlik word hierdie kapitaalvloeï vir bepaalde doeleindes aangewend en soms is daar tog voorwaardes aan verbonde wat deur die ontvanger-staat nagekom moet word.¹⁶⁹

4.3.2. Die Ekonomies-Politieke Gevolge van Tussenstaatlike Kapitaalvloeï.

Ons betrag eerstens die ekonomiese faktore. Die internasionale vloeï van private kapitaal is onderworpe aan allerlei variante wat verband hou met die ekonomiese en politieke omstandighede in beide die staat wat die kapitaal belê en die ontvanger. Hierby kan genoem word dat

"Investors shun the country whose economics do not permit them to reap the expected returns and whose debtors are liable to default".¹⁷⁰

Tussenstaatlike lenings is minder vatbaar vir 'n statiese ekonomiese toestand, want 'n staat wat om 'n internasionale lening aansoek doen, bevind homself in 'n finansiële moeilikheid wat hy nie sonder buitenlandse ekonomiese hulp kan oplos nie.¹⁷¹ Die staat by wie om 'n lening aansoek gedoen word, sal heel maklik die nodige middele vind om die aansoeker te probeer help "if it believes that the business can offer a profitable return".¹⁷² Hier word dan reeds 'n saadjie van konflik gesaai, want dit kan gebeur dat die aansoeker nie in staat is om sy lening terug te betaal nie. Sulke statiese toestande is egter 'n uitsondering.

Die vraag of die internasionale kapitaalvloeï vredesmoontlikhede bevorder het of bygedra het tot politieke konflik, is 'n vraag wat al deur vele teoretici oorweeg is. Die belangrikheid van die internasionale vloeï van kapitaal is reeds so lank terug as 1840 deur 'n ekonoom van Oxford, Merivale, daargestel. Hy merk op:

"The accumulation of capital necessarily leads to a search for opportunities for foreign investment and therefore, to the development of a colonial empire".¹⁷³

Hierdie argument is ook omstreeks 1900 volledig deur Britse staatkundiges ondersoek en uitgebrei. Die geopolitikus Harold MacKinder skryf in 1900 dat dit geregtig is dat Brittanje se posisie in die wêreld gehandhaaf moet word, want hy is die 'groot geldskieter',

en daarom word hy aangespoor om sy koninkryk te vergroot - deur middel van ekonomiese imperialisme.¹⁷⁴

In 1902 het die ekonoom en sosioloog, J.A. Hobson, in sy klassieke Imperialism argumenteer dat die soektog en najaging van nuwe buitelandse markte vir industriële produkte en ook kapitaalbeleggings die basis is vir imperialisme. Hobson het verder gesê:

"Capital could no longer find 'profitable' employment at home; it must be put to work abroad".¹⁷⁵

In die lig van Hobson se teorieë en ook die 'kredietmonopolie' van Hilferding¹⁷⁶ het ook Lenin in 1917 sy eie teorie die lig laat sien. Hy het gesê dat kapitalistiese konsentrasie die wese van die 'moderne' ekonomie is. Dit het gelei tot 'monopolieë' wat as gevolg van die sentralisasie van banke, en die afhanklikheid van industriële kapitalisme van die bankwese, in die hande van 'n 'finansiële oligargie' is. Hy het verder gesê dat hierdie monopolieë bloot die winsdaling as gevolg van kapitaal-akkumulasie vertraag het en geensins gestuit het nie.¹⁷⁷

Om hierdie afwaartse neiging van winste te stuit, het ekonome gepoog om nuwe beleggingsmoontlikhede te eksploiteer, hoofsaaklik in onderontwikkelde lande waar groter winste gemaak kon word. Terwyl hulle dus finansiële behoeftes probeer bevredig het, het hulle ook politieke winste in gedagte gehad. Imperialisme was, volgens Lenin, dus 'n direkte gevolg van die 'monopolistiese fase van kapitalisme' en waar die belange van die groot moondhede gebots het, het dit tot oorlog gelei.¹⁷⁸

4.4.

Slotopmerking.

Ons wil die stelling maak dat dit moontlik is om uit die geskiedenis van Internasionale Verhoudings die onderlinge verhouding tussen die ekonomiese bedingingsvermoë en ekonomiese diplomatie aan die een kant, en die materiële en politieke belange van state aan die ander kant te bepaal. Laat ons dit sê saamvat.

Die primêre doel van enige sakeman is om 'n wins te maak. Die industrialiste en geldskietters mag 'n oproep gedoen het op die nasionale

geldmag, maar hulle het dit gewoonlik geïdentifiseer met hulle eie belange. In die naartoglike soektog na nuwe beleggingsmoontlikhede van hulle kapitaal in die buiteland, het die wêreldekonome eerstens hulle 'aksiesones' uitgebrei ten koste van enige mededinging en tweedens moes hulle waarborg hê vir die veiligheid van hulle buitelandse beleggings. Om dit te bewerkstellig, moes hulle die ondersteuning van hulle onderskeie owerhede verkry. Onbewustelik het hulle miskien dan oor die mag beskik om imperialistiese beleidsrigtings te ondersteun of selfs te verhaas - ongeag die risiko van internasionale konflik. Dus: ekonomiese belange as motivering vir 'n politieke aksie.

Die owerhede het op hulle beurt ook weer ander motiewe gehad waarom hulle die private beleggers in die buiteland ondersteun het. Hulle was nie blind vir die finansiële voordele en materiële gewin nie, maar die owerhede het besef - en besef vandag nog steeds - watter voordele die ontwikkeling van buitelandse beleggings vir die politieke belange van 'n staat inhou, nl. die uitbreiding van invloed, mag, sekuriteit of prestige. Gevolglik het state begin poog om buitelandse beleggings te gebruik om hierdie politieke belange te bevorder en dit te kan kanaliseer na die sfere waar hulle hul 'politieke teenwoordigheid' wou versterk onder voorwendsel dat hulle dit 'beskerm'. Ekonomiese belange in die buiteland het dus tot 'n groot mate die instrument van die internasionale politiek begin word.

5. Die Internasionale Ekonomiese Magstryd.

5.1. Magsewewig in die Internasionale Politiek.

Die konsekwente deurvoering van die soewereiniteitsbeginsel bring die kiem van anargie in tussenstaatlike betrekkinge. Vir die behoud van die soewereiniteit van state was dit noodsaaklik dat geen enkele staat vir ander state te magtig word nie. Daar moes ewewig wees, en indien 'n staat te magtig word, moet bondgenootskappe van swakkere state die ewewig herstel. Dit is trouens 'n logiese konsekwensie van die beginsel van soewereine state wat nie onder 'n hoër mag staan nie. Die neiging in die internasionale betrekking van state was altoos dat state nie in harmonie lewe nie, maar streef om die eie ge-

bied te vergroot en hulle mag uit te brei ten koste van die buurstaat. Hierteen trag die bure sig te verweer, want 'n magsvermeerdering by enige buurstaan bring mee 'n ooreenkomstige magsvermindering by sy buurstaat; dit is dus nie nodig dat aggressie gepleeg word nie. ¹⁷⁹

Magsewewig as patroon in die internasionale politiek verteenwoordig in geen mindere of meerdere mate 'n nuwigheid teenoor ander patrone in die internasionale magspolitiek nie. Hume stel dit só in On The Balance of Power (1752):

"whoever will read Demosthenes' oration for the Megalopolitans, may see the utmost refinements on this principle that ever entered into the head of a Venetian or English speculatist In short, the maxim of preserving the balance of power is founded so much on common sense and obvious reasoning that it is impossible it could altogether have escaped antiquity, where we find, in other particulars, so many marks of deep penetration and discernment". ¹⁸⁰

Die teorie van magsewewig impliseer verder dan ook dat die ewewig nie versteur word as, aan beide kante eweveel gewig beygevoeg of weggeneem word nie. Gentili skryf in sy De Jure Belli Libri Tres (1612) die volgende en hy vergelyk magsewewig met 'n atoomstelsel.

"So, too, the maintenance of union among the atoms is dependent upon their equal distribution and on the fact that one molecule is not surpassed in any respect by another". ¹⁸¹

Elke staat is immers daarop geregtig om nougeset te waak oor sy vrede en veiligheid op die terrein van die tussenstaatlike; met alle maatreëls wat binne sy vermoë lê. ¹⁸²

"Balance and stability remain prime requisites for political security". ¹⁸³

aldus Greende.

Magsewewig gee dan 'n mate van stabiliteit aan die tussenstaatlike, maar om begryplike redes verander die magskonstellasies telkens en is heraanpassings voortdurend nodig. Klein nasies het dikwels hulle bestaan aan magsewewig te danke, want magsewewig verhoed die dominasie van een staat oor 'n ander. ¹⁸⁴

In ons tyd vertoon magsewewig ook 'n regionale karakter - ideologiese

konsolidasie in die bedreigde militêre klimaat van die Koue Oorlog. In hierdie nuwe konstellasië staan NAVO teen Warskou en Bandoeng neutraliseer SOAVO tot 1971¹⁸⁵ waar ons voor die oorlog nog 'n veel-polige magsewewig aantref, was die bipolêre magsbalans tussen die V.S.A. en die U.S.S.R. oorheersend in die jare na die Tweede Wêreldoorlog.¹⁸⁶ Magsewewig het nou nie langer uitsluitlik 'n militêre karakter nie, maar ekonomiese hulpprogramme en ander faktore speel ook 'n belangrike rol.¹⁸⁷

Ons kyk vervolgens na die ekonomiese magstryd wat op die internasionale ekonomiese toneel heers.

5.2. Die Ekonomiese Magstryd tussen Oos en Wes.

Daar is nog hoop dat 'n militêre konflik tussen die Ooste en die Weste vermy sal kan word. Die beleid van détente wat tans tussen die groot moondhede gevolg word, is miskien geen direkte konfrontasie nie, maar wel 'n indirekte konfrontasie. Onlangs het president Podgorny van Rusland se besoek aan Afrikastate (Maart 1977) hierdie feit weereens beklemtoon. In 'n belofte aan alle terroristeorganisasies het Pres. Podgorny dit duidelik gestel dat hy alle moontlike hulp sal verleen wat die wit regerings in Afrika tot 'n val sou bring, d.i. Suid-Afrika, S.W.A. en Rhodesië. Hierdie hulp behels ekonomiese en militêre ondersteuning aan die swart state van Afrika. Dit mag miskien nooit tot 'n openlike konvensionele oorlog ontwikkel nie, maar dit het definitief die swart state in 'n beter posisie geplaas om op groter skaal onkonvensionele oorlog van stapel te stuur. Om hierdie magsversteuring die hoof te bied het Suid-Afrika dan ook tot die stap oorgegaan om sy verdedigingsbegroting so te vergroot om die nuwe gevaar die hoof te bied.¹⁸⁸

Ons het in die afgelope dekade herhaaldelik die bewys gesien van wat Stoessinger beskryf as:

"Power confronts counterpower".¹⁸⁹

Die toestand van wedersydse afskrikking wat vandag in die internasionale situasie heers, het veroorsaak dat die diplomatieke invloed van militêre mag aan die afneem is.¹⁹⁰

Op die huidige stadium is daar 'n gestamp en gestoot vir 'n klein

ekonomiese voorsprong in die internasionale ekonomiese magstryd. Hiermee gepaardgaande is daar kragte in beide kampe aan die werk wat die politieke verspreiding van mag van nuwe, soepele elemente, voorsien het om sodoende die magsewewig te versteur. 'n Beslissende oorwinning is egter nog steeds moontlik in die ekonomiese sfeer van die Oos-Wes konfrontasie.¹⁹¹ Albei supermoondhede is van hierdie feit bewus.

Die Politburo van Rusland het herhaaldelik te kenne gegee dat sy vermoë om die Weste in produksie te oortref die Kommunisme die oorhand kan laat kry sonder militêre konflik. Sy belangrikste wapen in die ekonomiese magstryd is ekonomiese en industriële mededinging. Daar gaan bykans nie 'n dag verby wat die Sowjet-pers nie aanspraak maak dat hy die V.S.A. oortref nie. 'n Opeenvolging van 'planne' - wisselende van vyf-jaar-planne tot twintig-jaar-planne - is 'n bewys van hierdie volgehoue pogings. Die Westerse state, veral die V.S.A., het hierdie uitdaging aanvaar deur herhaalde verklarings dat 'n gesonde ekonomie uiters noodsaaklik is om die produksievermoë van die Sowjetunie te oortref. Die huidige Carter-administrasie beplan om oor die volgende twee jaar dertig biljoen dollar aan staatsprojekte te bestee om 'n wêreldwye Westerse ekonomiese herstel in die hand te werk. Die V.S.A. se strategie behels die stimulering van die Amerikaanse, Wes-Duitse en Japanese ekonomie, sodat doeltreffende uitvoermarkte vir die lande met ekonomiese probleme geskep kan word.¹⁹³ Dit is 'n gewisse probleem dat Westerse lande soos Brittanje, Frankryk, Italië, Spanje en Portugal nie self hulle ekonomieë kan stimuleer sonder om inflasiëknelpunte en groter handelsbalanstekorte te ontketen nie. In veral Italië, Brittanje en Frankryk is ekonomiese vraagstukke besig om politieke ontevredenheid in die hand te werk.¹⁹⁴

Die grootste paradoks of teenstrydigheid in die ekonomiese magstryd tussen die Ooste en die Weste is gesetel in die feit dat gedurende die ekonomiese ontwikkeling van beide state hulle ekonomieë in toenemende mate gelyksoortig geraak het.¹⁹⁵ Stoessinger merk op:

"In both societies, good performance is rewarded with 'capitalist' incentives".¹⁹⁶

Die suksesvolle Sowjet-boer of bestuurder ontvang bonusse, spesiale verhogings, en verskeie ander kleiner voordele. Terwyl sy lewensstandaard baie laer is as die gemiddelde Amerikaanse burger, het hy min of meer dieselfde motiewe wat hom aanspoor om meer produktief te wees. Daar is egter een groot verskil tussen die twee stelsels. In die V.S.A. is vermorsing en ondoeltreffendheid nie strafbaar nie, maar in die kommunistiese lande is 'n versuim om die bepaalde kwota te lewer wel strafbaar. Dit kan lei tot dissiplinêre stappe of af-danking. 'n Ernstige wanverhouding tussen mikpunt en werklike produksie kan maklik geïnterpreteer word as sabotasie en eindig in 'n werkskolonie.¹⁹⁷

Dit is wel moontlik dat hierdie ekonomiese gelyksoortigheid tussen die V.S.A. en die Sowjetunie oor die volgende dekade of twee sal toeneem. Die klem op produksie kan ook lei tot 'n vervlakking van die Russiese ideologie. Die tipiese kommunistiese partylid is vandag nie meer 'n welsprekende redenaar nie, maar 'n berekende bestuurder en tegnoloog. Die basiese beginsels van industriële produksie kan egter die Oos-Wes ekonomiese magstryd van sy messiaanse ideologiese karakter beroof. As 'n universele ideologie dan tot stand kom, kan die verbetering van die wedloop 'n afname toon. Dit is ook moontlik dat die Oos-Wes industriële mededinging ook op die einde die weg sal baan vir internasionale orde. Die twee groot antagoniste kan tot 'n skikking kom vir vreedsame naasbestaan sonder oorwinning of neerlaag. Hoe hierdie ekonomiese magstryd egter ook al mag verloop, is moeilik om te voorspel. Een feit staan egter soos 'n paal bo water; die kern-eeu veroorloof nie meer 'n beslissende militêre oorwinning nie. Die klem het verskuif na ander terreine waarvan die ekonomiese sfeer beslis een van die belangrikes is.¹⁹⁸ Propaganda, infiltrasie, terrorisme en stedelike terreur kan ook in hierdie opsig genoem word.

5.3. Ekonomiese Hulp as Faktor in die Internasionale Ekonomiese Magstryd.

Ten spyte van die intensiteit van die ekonomiese mededinging tussen die Ooste en die Weste het die twee supermoondhede nog nie hulle ekonomiese strategie direk teen mekaar gemik nie. Beide die V.S.A. en Rusland het besef dat hulle eerder die aanhanklikheid van die wêreld se onverbonde nasies moet verwerf.¹⁹⁹ Gevolglik het die mededinging tussen die Ooste en die Weste baie intensief geraak. Stoessinger

het dit soos volg gesien:

"Global politics have come to resemble more and more the domestic politics of a two-party system". 200

Dit is egter nie meer vandag die geval nie, veral gesien in die lig van die toenemende internasionale belangrikheid van Sjina, Japan en die state van die Midde-Ooste. Singer sê ook dat:

"power rests as much, or more, on the ability to attract as it does on the ability to coerce". 201

Die onverbonde state is in die rol van die dikwels beslissende onafhanklike stem. Om hierdie onafhanklike ondersteuning te verkry, het beide partye²⁰² welvarendheid en ekonomiese vooruitgang beloof. Beide partye het industrialisasie bevorder. Beide partye het probeer om tot die kern deur te dring en beide partye het gunstig probeer lyk in die oë van onverbonde state d.m.v. metodes wat 'n gunstige reaksie sou ontlok. Ek haal Singer aan:

"And while in the process of acquiring food, or education, or markets and finished goods, or military hardware and technology, the overwhelming likelihood is that the leaders of the poorer country will at the same time acquire an international political outlook that is not very different from the internationale political outlook of the people with whom they come in contact in the affluent country. 203

Terselfdertyd het die onverbonde state bewus geword van die strategiese waarde van hulle posisie en van die Oos-Wes konflik gebruik begin maak om hulle eie belange te bevorder. In die proses het ekonomiese hulp 'n belangrike faktor geword in die internasionale magstryd en dit het 'n nuwe dimensie aan die magstryd verleen, nl. interafhanklikheid.²⁰⁴

Die ekonomiese interafhanklikheid het 'n nuwe dimensie aan die internasionale ekonomie verleen.

"States became more susceptible to each other's economic development, and policies, but also in practical, everyday terms, that people in these countries, - and especially economic enterprises - became sensitized to and had to keep watch on events and developments throughout the world". 205

aldus Cooper.

Die nasionale ekonomiese horison het gekrimp en daar is daarby verbygekyk na die onderontwikkelde gebiede. Invloede van buite die nasionale ekonomie het sakemanne nou ontvarklik gemaak vir veranderings, stimuli en markte (afsetgebiede) in die buiteland. Die ontwikkeling

van hierdie ekonomiese interafhanklikheid het volgens Strange die volgende resultaat opgelewer:

"While the political boundaries set by the state and the nation have remained intact, the economic boundaries have been dissolving under the impact of improved communications, increased international investment, international use of currencies and movement of people". 206

Sedert die aanvaarding van president H. Truman se 'point four program' in 1949, het die Westerse, en veral Amerikaanse, hulp aan onderontwikkelde gebiede 'n permanente en 'n baie duur feit geword.

Buitelandse hulp aan onderontwikkelde gebiede kan definitief veelvoudige funksies hê. Die gebiede kan oor verskuilde potensiaal beskik in soverre dit ekonomiese of strategiese waarde betref. Dit is ook 'n belangrike wapen in die mededinging tussen die groot moondhede om die ondersteuning van die neutrale state.²⁰⁷ Die V.S.A. se ekonomiese hulp is ook gerig op die ideaal om 'n stabiele ekonomie, en 'n politieke en militêre stabiliteit aan sy bondgenote te voorsien. In sommige gebiede, byvoorbeeld Formosa, Suid-Korea, en Suid-Viëtnam²⁰⁸ het die hulp ver verby die ekonomiese en sosiale oorwegings gestrek. Die klem het hier geval op die opbou van militêre mag,²⁰⁹ want die V.S.A. het uitgegaan van die veronderstelling dat dit wat die Sowjetunie se gesag en mag verswak, daardeur word die V.S.A. se mag versterk.²¹⁰ Buitelandse ekonomiese hulp kan die ontvanger-staat op die volgende maniere bevoordeel: dit kan bydra tot die mobilisasie van huishoudelike hulpbronne; dit kan beskikbare beleggingsfondse vermeerder; dit kan inflasiedruk verminder; en dit kan ook 'n instrument wees ter bevordering van sosiale mikpunte in die ontwikkelingsprogram van die ontvanger-staat.²¹¹

'n Indrukwekkende sintese van die argumente ten gunste van buitelandse hulp is deur proff. Millikan en Rostow gemaak in hulle Report to the Senate Special Committee to Study the Foreign Aid Program.²¹² Hulle het die volgende aanbeveling gemaak:

" that the United States employ its resources to create and encourage conditions for self-sustaining economic growth in the 'underdeveloped' countries. Such growth would lead to the evolution of politically stable and viable democratic societies that could not easily be victimized by Communist promises or intimidation". 213

Dit was egter nie so eenvoudig soos Millikan en Rostow dit gesien het

nie, want die verhouding tussen ekonomiese toestande en politieke instellings is 'n veel meer komplekse begrip.

Die Sowjetunie het in 1954 begin om werklike ekonomiese hulp aan te bied - vyf jaar na die V.S.A. Deur middel van 'n uitgebreide toer deur Asië het Kroeestjof en Bulganin staat na staat besoek, hulp aangebied, en dit was gepaardgaande met 'n heftige veroordeling van Westerse hulp as 'n gekamoefleerde imperialisme waar "the flag would follow the dollar".²¹⁴ Hulle het veral klem gelê op die feit dat die Amerikaanse ekonomiese hulpprogram toegespits was op die bestryding en voorkoming van kommunistiese uitbreiding.

Met hierdie toetrede van Rusland tot die imperialistiese ekonomiese toneel het dit die wêreld moeilik gemaak vir die V.S.A. Dit het ook veroorsaak dat die opportunistiese onverbonde state hulle politieke ondersteuning aanbied aan die hoogste bieder. Buitelandse hulpverlening het 'n afpersmiddel geword wat tot 'n groot mate deur die kleiner state gebruik is.²¹⁵

Nadat die V.S.A. geweier het om die Aswandam in Egipte te finansier, het President Nasser hom na Rusland gewend. Daar het dus baie vinnig 'n situasie ontwikkel waar die twee supermoondhede op ekonomiese gebied meegeding het vir die eerste posisie op die leer van 'vrygewigheid en onselfsugtigheid' soos die onverbonde lande dit sien.

Die effektiwiteit van ekonomiese hulp kan egter nie primêr in kwantitatiewe terme bereken word nie. As dit die geval was, sou die Weste lank gelede reeds die ekonomiese magstryd gewen het. Ons moet dus kortliks kyk na die tipe ekonomiese hulp wat deur beide die Ooste en die Weste aan die onverbonde state verskaf word.

Beide die Ooste en die Weste het langtermyn hulp-verpligtinge aangegaan. Terwyl Amerikaanse tegnisi en ingenieurs wyd deur die onverbonde wêreld versprei was, het die Kommuniste hulle pogings gekonsentreer op Sentraal Indië. In Bhilai het die Russe 'n reuse staalfabriek opgerig. Die totale koste van die projek het 200 miljoen dollar beloop. Die belangrikste van die hele aangeleentheid was egter dat toe dit voltooi is, het die Sowjet-ingenieurs padgegee en het die fabriek aan die Indiese regering behoort om in belang van die Indiese ekonomie te gebruik. Dié ekonomiese bystand is die sogenaamde "impact aid" genoem.²¹⁶

Ekonomiese hulp neem ook die vorm aan van 'skenkings'. Neutrale state het gevolglik ook hulle kans waargeneem om die ekonomiese magstryd tussen Oos en Wes tot hulle voordeel aan te wend.²¹⁷

Ten slotte kan ons noem dat wat suiwer militêre hulp betref, die patroon van interafhanklikheid baie treffend geïllustreer word. In 1965 het Indië en Pakistan mekaar aangedurf met wapens wat deur die V.S.A. aan beide state verskaf is om hulle teen die Kommuniste te beskerm. In 1967 het 300 biljoen dollar se Russiese wapentuig in die hande geval van die Israeli's nadat hulle die Arabiere verslaan het.²¹⁸ Ook die Russiese militêre hulp aan Ethiopië en Somalië kan in hierdie verband genoem word.

5.4. Die Toekoms van die Internasionale Ekonomiese Magstryd.

Ons kan nou tot die slotsom kom dat die Ooste en die Weste aan dieselfde state hulp verleen met die verwagting dat hulle verskillende politieke ideologieë die oorhand sal kry. Die Sowjetunie hoop dat ekonomiese en industriële ontwikkeling sal lei tot die triomfering van die Kommunistiese ideaal. Die Weste gaan van die standpunt uit dat ekonomiese groei demokratiese tradisies sal verstewig en dus die onverbonde state aan die kant van die Weste sal skaar. Weens die feit dat hierdie mikpunte nie op twee heel verskillende maniere bereik kan word nie, moet een van die twee supermoondhede dan verkeerd wees met sy beleid in die internasionale ekonomiese magstryd. Dit blyk dat waar die Kommunistiese ideaal helder en duidelik is - nl. die insluiting van die onverbonde state in die Kommunistiese kring - die van die Weste soms heel onduidelik en vaag is. Die vaagheid is egter ook 'n inherente deel van die struktuur van die demokrasie.²¹⁹

Een basiese rede vir die relatiewe ondoeltreffendheid waarmee die Weste demokrasie onder die onverbonde state probeer bevorder, is die gebrek aan kommunikasie. Die Weste toon 'n neiging om die voordele van die demokrasie in terme van politieke vryheid te stel; vryheid van spraak, godsdiensvryheid, vryheid van die pers, ens. Dog, die meeste van die onverbonde state ken die demokrasie nie en neig tog oor na 'n diktatoriale staatstelsel. Vir die burgers van die nuwe state beteken politieke vryheid maar min, terwyl ekonomiese sekuriteite

voorrang geniet. Stoessinger sê hulle wil 'vry' wees van die volgende: honger, siekte, behoefte en 'n vroeë dood.²²⁰ Hierteenoor is die Sowjetunie se hulpprogramme meer op 'n sielkundige raamwerk geplaas wat 'n meer 'onmiddellike betekenis' het vir die ontvangerstaat.

'n Moontlik oplossing is dat die V.S.A. poog om die Sowjetunie op ekonomiese gebied te probeer oortref en dan die uitdaging rig aan die kommuniste om beter te doen. Dit sou miskien die Russiese hulpbronne en ekonomiese reserwes tot 'n uiterste beproef en moontlik uitput. As die Sowjetunie weier om die uitdaging te aanvaar, sou die ekonomiese magstryd dalk gewonne wees.

As 'n mens nou die internasionale ekonomiese magstryd in 'n geheel-perspektief sien, besef ons dat die Ooste en die Weste beide 'n beleid van objektiwiteit moes aanvaar.

"While the West has learned this lesson only after the 'strings' attached to this aid programs had snapped, the Soviets have exhibited a deeper understanding of this psychological truth and have shown a clearer perception of their immediate goals".²²¹

Die Weste het dit moeiliker gevind om die gedagte te begryp dat

"a decent measure of control is more likely to flow from an attitude of detachment than one of involvement".²²²

Daar is ook argumente dat die V.S.A. minder van die V.V.O. gebruik moet maak as instrument in sy ekonomiese hulpprogramme, want die V.S.A. het net een stem in die Algemene Vergadering van die V.V.O. Die V.S.A. het dus die keuse om die fondse vir buitelandse hulp direk aan die owerhede van die ontwikkelende state beskikbaar te stel of aan die Algemene Vergadering. Wat ookal gebeur, dit is heel duidelik dat die ekonomiese hulp aan state primêr 'n strategiese konflik-area sal bly in die internasionale magstryd.

6. Die Internasionale Ekonomiese Krisis.

6.1. Inleiding.

In die huidige internasionale ekonomiese krisis val die klem op twee fasette, nl. die ekonomiese en politieke aard van die krisis. Om 'n kunsmatige skeiding tussen die twee aspekte te bewerkstellig of om te dink dat slegs een van die twee aspekte vir die internasionale gemeenskap van belang is, sal slegs tot gevolg hê dat onrealistiese benaderings gevolg kan word wat tot swak oplossings van die probleem kan lei.

Ekonomie het na die Tweede Wêreldoorlog reeds begin aandag skenk aan die vraagstukke van internasionale ekonomiese betrekkings, en dit het die Bretton-Woodskonferensie in Julie 1944²²³ - nege maande voor die einde van die oorlog in Europa - tot gevolg gehad. Gedurende die laaste dekade het veral inflasie en stagflasie die huidige ekonomiese krisis aangehelp en op die internasionale politiek ingewerk. Hierdie ekonomiese verskynsels het groot invloed uitgeoefen op die wêreldpolitiek.²²⁴ In die woorde van W. Mondale, Amerikaanse vise-president:

"Economic issues are now front and center for the world's political leaders, topping the agenda of both domestic and foreign policy concerns".²²⁵

In Europa is prysstygings in verbruikersprodukte in die afgelope vyf jaar gemeet wat gewissel het van 31 persent in Wes-Duitsland tot 51 persent in die Verenigde Koninkryk. Vir die eerste ses maande van 1976 word die inflasiekoers van Brittanje op 34 persent gestel. Maar nóg groter verskille in die inflasiekoers word aangetref: Volgens jongste gegewens 3 persent in Rhodesië teenoor 709 persent in Chili.²²⁶ Dit is ook nie meer snaaks om te hoor dat daar "net gepoog word om die inflasiekoers onder 10 persent te kry nie". Hierdie spesifieke probleem van inflasie in die huidige ekonomiese krisis is egter nie net 'n verskynsel in die Westerse wêreld nie, maar ook die Kommunistiese lande worstel met die probleem van 'hoë pryse'.

Dat owerhede, die internasionale gemeenskap en elke lid van die samelewing al hoe ernstiger na oplossings vir die probleem begin soek het, was dan ook 'n noodwendige gevolg. Ongelukkig is 'n oplossing geen geringe taak nie, want daar is nie 'n enkele antwoord daarvoor nie, omdat almal, van die individu tot die internasionale gemeenskap betrek word.²²⁷

Die hedendaagse wêreldonstabieliteit is ook 'n uitvloeisel van die toenemende konfrontasie tussen die demokrasie en kapitalisme. Wanneer die ekonomiese stelsel gekonfronteer word met die eise van hedendaagse politieke voorkeure en sosiale druk, en daarvan verwag word om dit te verwerk en te hanteer, kom ernstige en uitgerekte ekonomiese en finansiële ontwrigting en verwringing voor. Om sake te vererger, ondermyn veranderde gesindhede teenoor werk, gesag en orde, asook die welvaartsindroom, die gesag van die regering.²²⁸ Hierdie tendense

het veroorsaak:

"a staggering disequilibrium in the global balance of payments
..... that will place strains on the monetary system far in
excess of any that have been experienced since the war"

aldus die direkteur van die Internasionale Monetêre Fonds.²²⁹

6.2. Die Bretton Woods-stelsel.

Die Bretton Woods-stelsel²³⁰ is op 'n internasionale konferensie te Bretton Woods, New Hampshire in die V.S.A., gekonsipieer. Hier is die Akte van ooreenkoms van die Internasionale Monetêre Fonds (die I.M.F.) opgestel en het 39 van die 44 lande wat die Bretton Woods-konferensie bygewoon het, stigterslede van die I.M.F. geword.²³¹

Die Akte van ooreenkoms wat tot die stigting van die I.M.F. gelei het, het 'n spesiale opdrag aan die I.M.F. gegee.

"It was to supervise a new code of conduct in international monetary relations and to help countries in difficulties to continue to adhere to this code by granting them temporary financial assistance".²³²

Terselfdertyd is die Akte van Ooreenkoms van die Internasionale Bank vir Heropbou en Ontwikkeling (die IBHO) ook opgestel.²³³ Dit is algemeen bekend as die Wêreldbank. Sedertdien het hierdie twee liggame 'n belangrike rol gespeel in die raamwerk van die na-oorlogse stelsel van internasionale ekonomiese betrekkings.

Die vernaamste kermerke van die Bretton Woods-stelsel kan as volg saamgevat word:

Eerstens: vaste pariteite is ingestel, d.w.s. 'n vaste waarde vir elke land se betaalmiddele in terme van goud, wat slegs verander mag word om 'n toestand van 'fundamentele onewewig' reg te maak;

Tweedens: betreklike klein grense waarbinne markwisselkoerse rondom pariteite mag flukteer, is vasgestel;

Derdens: vrye inwisselbaarheid van betaalmiddele onder mekaar, veral ten opsigte van lopende transaksies, en;

Vierdens: die inwisselbaarheid van die V.S.A.-dollar (die sg. reserwevaluta) in goud is vasgestel.²³⁴

Die voorlopers van die Bretton Woods-stelsel was die White-plan (April

1943) en die Keynes-plan (ook April 1943). Die White-plan het die stigting van 'n internasionale fonds beoog wat deur ledelande opgerig sou word en wat in terme van 'n nuwe monetêre eenheid die 'Unitas' sou funksioneer. Ledelande sou kwotas in die Fonds verkry en moes 'n gedeelte van hulle kwotas in goud en die res in eie valuta aan die Fonds oorbetal. Alle ledelande moes 'n waarde vir hulle geldeen-hede in terme van Unitas bepaal en kon hierdie waarde nie sonder toestemming van die Fonds verander nie. Die Fonds sou sy middele gebruik om lenings aan ledelande, wat korttermyn betalingsbalans-moeilikhede ondervind, toe te staan.²³⁵

Volgens die Keynes-plan moes 'n internasionale Verrekeningsunie gestig word en elke deelnemende land sou 'n rekening by die unie verkry wat gehou sou word in 'n nuwe monetêre eenheid, genoem 'Bancor'. Die Bancor sou 'n vaste goudwaarde hê en ledelande sou 'n waarde vir volle goudeen-hede in terme van Bancor neerlê. Vorderings en skulde van lande op mekaar sou op 'n multilaterale basis d.m.v. die Verrekeningsunie afgeset word en ledelande sal met krediet- of debietsaldo's in die Verrekeningsunie afsluit. Vir elke deelnemende land sou 'n kwota bepaal word, en ledelande moes 'n boete betaal vir 'n debiet- of kredietsaldo vis-a-vis die Verrekeningsunie wat 25 persent of meer van die land se kwota uitmaak.²³⁶

6.2.1. Die Ineenstorting van die Bretton Woods-stelsel.

Die Bretton Woods-stelsel het die internasionale ekonomiese orde gedurende die eerste twintig jaar na die Tweede Wêreldoorlog goed gedien. Lede het eers gedurende die vroeë vyftigerjare in enige betekenisvolle omvang van die fondsfasiliteite gebruik gemaak, maar die I.M.F. se prestige as internasionale sentrum vir monetêre same-werking het vinnig toegeneem.

Die sterlingdevaluasie van 1949²³⁷ is 'n gebeurtenis wat 'n baie vroeë aanduiding was van gebeure wat hulle dikwels weer gedurende die sewentigerjare sou herhaal. 'n Ander gebeurtenis, wat ook vir S.A. van besondere betekenis was, het in Oktober 1960²³⁸ plaasgevind toe 'n skielike toename in die private vraag na goud kwaai opwaartse druk op die prys in die Londense mark uitgeoefen het. Amerika het 'n aan-enlike hoeveelheid goud uit sy amptelike reserwes geneem om die goud-tot die amptelike vlak van 35 V.S.A.-dollars per fyn ons terug te

druk, en toe dit nie voldoende was nie, is die Goudpoel gestig.²³⁹ Dit was 'n ooreenkoms tussen die regerings van die V.S.A., Wes-Duitsland, Groot-Brittanje, Frankryk, Italië, Switserland, België en Nederland wat daarop gemik was om die prys van goud in die Londense goudmark binne vasgestelde grense te hou.²⁴⁰ Die bank van Engeland sou as stabiliseerder optree.

Die eerste duidelike teken van die ineenstorting van die Bretton Woods-stelsel het in November 1967 voorgekom.²⁴¹ Dit was die sterlingdevaluasie van 14,3 persent. Gepaardgaande hiermee het die vertroue in die magtige V.S.A.-dollar ook getaan en het die vraag na goud uit private bronne skerp gestyg. Gedurende die tydperk vanaf November 1967 tot Maart 1968 moes die Goudpoel ongeveer 3000 miljoen dollar se goud aan die Londense mark voorsien ten einde te verhoed dat die prys bokant £35,20 per fyn ons styg.²⁴²

As gevolg van hierdie gebeurtenis is die 'tweemarkstelsel' vir goudtransaksies in Maart 1968 in Washington in die lewe geroep. Hierdeur is die vraag- en aanbod-faktore vrygelaat om die prys van goud in die private mark te bepaal. Die buitelandse valutamarkte het gedurende die eerste jaar na die sterling-devaluasie onbestendig gebly. Hierdie onstabiliteit het toegeneem en op 15 Augustus 1971 het die V.S.A. aangekondig dat hy die inwisselbaarheid van die dollar in goud of in ander reserwebates opskort. As reaksie op hierdie stap het die meeste ander groot nywerheidslande hulle geldeenhede ook in die valutamarkte laat sweef, en die stelsel van vaste pariteitswaardes oorboord gegooi.²⁴³ Strange merk op:

"after ten years of effort finding all sorts of palliative measures - unilateral and multilateral - to share up the old system, the United States finally took the last prop away in August 1971".²⁴⁴

Sedert ongeveer die middel van 1973 het die Bretton Woods-stelsel van vaste pariteitswaardes (35 dollar per fyn ons) wat in terme van goud uitgedruk word, verval en die vasgestelde goudwaardes van geldeenhede het, vir sover dit wisselkoerse betref, geen betekenis meer gehad nie.

Gedurende die loop van 1974 het daar, a.g.v. die verhoging in die prys van olie,²⁴⁵ groot tekort op die betalingsbalanse van die

groot nywerheidslande ontstaan. Dit het die behoefte om die amptelike goudreserwes te kan gebruik, nog dringender gemaak. In Desember 1974 het Pres. Ford van die V.S.A. en Pres. Giscard D'Estaing van Frankryk op die eiland Martinique byeengekom om, o.a. die energiekrisis te bespreek. 'n Gevolg hiervan was 'n aankondiging dat sentrale banke vrygelaat sou word om hulle amptelike goudreserwes teen 'n private markprys te waardeer indien hulle dit sou wou doen. Die vaste amptelike prys van goud het nou sy betekenis verloor, selfs ook as basis vir die waardering van die amptelike goudreserwes. Op die 1975-jaarvergadering van die I.M.F. is die vaste amptelike prys van goud dan ook finaal afgeskaf.²⁴⁶

Vandag bestaan die Bretton Woods-stelsel, soos dit in 1944 ontwerp is, dus nie meer nie. Die stelsel van vaste maar aanpasbare wisselkoerse het in duie gestort en is vervang deur swewende wisselkoerse met 'n meerdere of mindere mate van inmenging deur die monetêre owerhede in verskillende lande. Goud kan weens talryke kunsmatige beperkings nie meer sy belangrike funksies van reserwebate, internasionale vereffeningsmiddel en gemeenskaplike waardemeter vervul nie. Nie alleen was goud die grootste struikelblok in die weg van dollar-imperialisme nie, maar die vrye inwisselbaarheid van valutas in goud het ook 'n dissipline ingehou wat nie by die liberale benadering van die huidige tydvak inpas nie.

Ten slotte het die groot verhoging van die olieprys wat die olieproducerende lande in 1973 ingevoer het, die kwesbaarheid van die kwy-nende Bretton Woods-stelsel blootgelê. Die omvang van die wisselkoerse en ander beleidsaanpassings wat hierdie prysverhogings vereis het, was net te groot vir die stelsel.²⁴⁷

6.3. Die Begrippe Inflasie en Stagflasie in die Internasionale Ekonomiese Krisis.

6.3.1. Inflasie.

Inflasie kan op verskillende wyses beskryf word. Volgens van Wyk is dit:

"'n styging in die gemiddelde pryspeil sonder 'n ooreenstemmende verhoging of verbetering in kwaliteit of produktiwiteit. Dit beteken dat die koopkrag van die individu minder word, omdat die waarde van geld daal".²⁴⁸

Truu beskryf dit as volg:

"As a neutral working definition, it is convenient to regard the present inflation as continuous and irreversible process in which the current demands made on the economy exceed the capacity to meet the aggregate of these claims simultaneously at constant prices. In a market-oriented economy, this therefore means an uninterrupted rise in the general price level". 249

Inflasie as begrip het ook 'n nasionale en internasionale betekenis, want die styging in die algemene pryspeil beïnvloed die bevolking van elke land en die daling in die waarde van geld beteken dat daar groter druk op die land se hulpbronne geplaas word om sy internasionale verpligtinge na te kom. In verband hiermee kan ons net kortliks verwys na die uitwerking van inflasie op Hongarye na albei wêreldoorloë. Barro stel dit sô:

"..... the share of national income that the government could get at a given welfare cost was far smaller in the second hyperinflation than in the first. One possible explanation for this is that a second hyperinflation within a single generation found people far better prepared to reduce their real cash balances than they had been when they had no such previous experience". 250

Roosa wys op die toenemende afhanklikheid van die wêreld op roumateriaal wat ook grootliks bygedra het tot die huidige hoë inflasiekoers. Hy verduidelik dit sô:

"Effective demand has spread across the globe so rapidly that matching additional supplies of goods and services could only be wrung out of existing productive capacity at increasing real costs". 251

6.3.2. Stagflasie.

Stagflasie is 'n wyer begrip van inflasie en kan byna as 'n afsonderlike fase in die inflasieproses beskou word. Die huidige verskynsel wat oral in die wêreld voorkom, nl. 'n stadige ekonomiese vooruitgang en in sommige gevalle selfs 'n agteruitgang, terwyl daar terselfdertyd inflasie bestaan, staan as stagflasie bekend.²⁵² Voorheen het dié opvatting bestaan dat inflasie tog bydra om 'n gunstige klimaat vir ekonomiese vooruitgang te skep, sodat die ekonomiese groeikoers versnel en hoog sal wees. Die teenoorgestelde is egter waar. Die verskillende ekonomieë worstel om ekonomiese vooruitgang te stimuleer, terwyl daar terselfdertyd alles in die stryd gewerp moet word om wegholinflasie af te weer. Langtermyn samewerking tussen

die state van die wêreld het reeds begin om die probleem van inflasie en stagflasie te probeer oplos. Hoe groter die interafhanklikheid van die ekonomiese belange van die state wat saamwerk is, hoe groter sal die wedersydse voordele wees wat uit hierdie internasionale poging gehaal kan word. Stetovic vat dit s6 saam:

"Under the auspices of the policy of peaceful, active coexistence, the international industrial cooperation, international economic relations and the world economy as a whole have exceptionally good prospects for development". 253

6.3.3. Die Ekonomiese en Politieke Gevolge van Inflasie en Stagflasie.

Inflasie hou die grootste enkele bedreiging in vir die ordelike ontwikkelde samelewing. Inflasie werk nie alleen ekonomiese wanverhoudinge nie, maar ook politieke en maatskaplike onrus in dié hand en aan die ander kant is een van dié verskynsels se meer subtiele gevare, die oënskynlike voorspoed wat daarmee gepaard gaan.

"Not the least of the sneaky ways of inflation is the false sense of well-being it can give the unwary". 254

Terwyl verskillende seksies van die samelewing mekaar oor en weer vir inflasioneêre toestande blameer, en dikwels word die regering as sondebok uitgesonder, is dit by uitstek 'n vraagstuk wat grootliks tot die selfsug en gemaksug van die mens in 'n ontwikkelde gemeenskap herlei kan word. Die groter vraag het die arbeidsmarkte oorverhit, en loonstygings het die produktiwiteit oortref.²⁵⁵

In die vroeë sewentigerjare was inflasie reeds in volle vaart en die internasionale ekonomiese stabiliteit was reeds so verwronge dat 'n ernstige versteuring soos die energiekrisis nie gehanteer kon word nie. Die reaksie was om duur arbeid deur kapitaal te vervang. Geleidelik het werkloosheid ontstaan en het inflasie deesdae al feitlik 'n sinistêre betekenis gekry. Ten spyte van al die hoogdrawende teorieë is die grondoorzaak daarvan waarskynlik te vinde in die reeds genoemde eis om meer voordele vir minder werk en die daarmee gepaardgaande dalende produktiwiteit. Die logiese kringloop is dat elke geslaagde eis om hoër lone deur 'n styging in kostes gevolg word waardeur die aanvanklike voordele weer nutteloos gemaak word. Die gerieflike uitweg uit hierdie dilemma is om van die regering 'n oplossing te eis.²⁵⁶

Hierdie gevolge is in al die westerse lande ervaar en die internasionale verwantskappe het veroorsaak dat die hele internasionale ekonomiese stelsel onder verdenking gekom het. Dit veroorsaak dat state tot groter beskerming en beperking van internasionale handel neig. Die state begin strategiese grondstowwe beskerm, want dit het 'n invloed op die voortbestaan van volkere. Dit hou 'n spesifieke bedreiging van die wêreldvrede in omdat geen owerheid dit sal verduur dat sy eie bevolking benadeel word tot voordeel van 'n ander nie. Nywerheidslande beskik oor minder reserwes, sodat hulp aan onder-ontwikkelde lande afneem.²⁵⁷

Die politieke gevolge is hoofsaaklik die gevolg van ongelyke druk wat inflasie op die verskillende dele van die samelewing plaas. Die gesag en selfvertroue van selfs potensieel sterk leiers en goeie regerings kan deur die inflasiespiraal ondermyn word. Dit skep 'n vertrouensgaping tussen volk en regering. En nou is die ironie dat voortgesette ekonomiese groei oor die langtermyn juis van politieke stabiliteit afhanklik is²⁵⁸ en waar politieke stabiliteit heers, moet die regering die vertroue van die volk hê.

Die lae inkomste-groep en mense met vaste inkomste word die swaarste getref, omdat hulle weinig beskikbaar het om te kompenseer vir stygende pryse. Toekomstverwagtinge word al hoe swakker vir beide oud en jonk, want pensionarisse word benadeel en vir jongmense word dit al hoe moeiliker om 'n staanplek te verseker.²⁵⁹ Die grondliggende oorsake van hierdie ekonomiese knelpunt kan net deur doelgerigte regeringsoptrede, wat ook ongewilde maatreëls sal insluit, uit die weg geruim word. 'n Gedissiplineerde werkerskorps en 'n toegewyde publiek wat landsbelang voor eiebelang stel, is nodig om die owerheidsmaatreëls te laat slaag. Terwyl ferme regeringsoptrede dus in die meeste demokratiese lande 'n absolute vereiste geword het ten einde die heersende knelpunte op te los, ry juis die vermaterialiseerde samelewings politieke en maatskaplike stabiliteit in die wiele.²⁶⁰

Daar kan dus min twyfel bestaan dat inflasie 'n ernstige bedreiging vir die hedendaagse owerhede inhou. In feitlik die meeste gevalle waar daar na-oorlogse politieke onrus was, kan inflasie as 'n gemeenskaplike probleem uitgesonder word. Vergelyk Brittanje, Italië, Portugal, Ysland, België en Japan.²⁶¹

Daarby word die owerheid deur sy groter bestedings aan die welsyn van die bevolking verplig om hoër belastings²⁶² te hef en die bevolking begin teen dié stelsel in opstand kom. Die owerheid probeer dan om op verskillende wyses bestedings te besnoei; en een van die eerste terreine waar dit gedoen word is op die gebied van verdediging, soos in die geval van die V.S.A. Die internasionale gevolge hiervan spreek vanself. Die feit dat die ekonomiese weerbaarheid van 'n staat deur inflasie verswak word, het tot gevolg dat sy nasionale veiligheid onder verdenking kom.²⁶³

As 'n owerheid hierdie binnelandse politieke onstabiliteit ervaar, word sy buitelandse verhoudinge ook ernstig vertroebel. 'n Staat wat in 'n ekonomiese en politieke verleentheid verkeer, is in geen posisie om onderhandelinge te voer op internasionale vlak nie. Dié staat se hele rol in die wêreldpolitiek word dus benadeel. Dit hou nog 'n verdere implikasie vir die wêreldpolitiek in, naamlik dat die ganse demokratiese stelsel van die vrye wêreld onder verdenking kom sodat die Weste in sy verhouding met die Ooste met sy rug teen die muur staan.²⁶⁴

Op elkeen van ons rus dus die verantwoordelikheid om 'n positiewe gesindheid tot matige bevredigingsgeneigdheid en groter produktiwiteit aan te kweek, sodat die probleem vanaf die nasionale tot op die internasionale vlak aangepak kan word om aan ons ekonomiese vooruitgang in 'n stabiele vrye wêreld te verseker. Ons word gedwing om positief op te tree, en die oplossing lê in ons eie hand. Walter Mondale, vise-president van die V.S.A. vat dit s6 saam:

"We must redefine foreign policy and national security to include not only the concern over strategic position and political influence, but also the basic issues of inflation, economic stability, jobs and growth".²⁶⁵

6.4. Die Energiekrisis.

6.4.1. Steenkool.

Steenkool is 'n eeue-lange perspektief die belangrikste energiebron van state. Die 'swart goud' is veral sedert die industriële rewolusie die bakermat van onversadigbare ekonomiese en tegnologiese uitbreiding - poging van die mens om natuurkragte tot eie voordeel te ontsluit. Steenkool was deur baie jare die paspoort tot tegnologiese ontwikkeling wat op sy beurt onontbeerlik is vir dinamiese magvermoë.²⁶⁶

Beskikbaarheid van bronne is nie genoegsaam nie - dit moet ontgin en aangewend kan word, in watter geval die ligging van steenkoolvoorrade tot die res van die industriewese belangrik is. Sosia-listiese en kommunistiese invloede onder steenkoolarbeiders het 'n handige voorslag geword om die gesag van die owerhede langs die weg van stakings te ondermyn. 'n Bron van arbeidsonrus wat die ewewig en harmonie van owerheidsgesag dreineer en baie bygedra het tot die wankeling van Wes-Europa. Geleidelik is die alleenheerskappy van steenkool verdring deur die opkoms van 'n ander energiebron - olie.

6.4.2. Olie.

Cleynenceau het tydens die Eerste Wêreldoorlog opgemerk:

"One drop of oil is worth one drop of blood of our soldiers".²⁶⁷

terwyl Hoskins verklaar:

"In the contemporary world oil is power".²⁶⁸

Birdwood stateer:

"..... an industry which is the custodian of the lifeblood of the nations in peace and war".²⁶⁹

Die energiekrisis is nie veroorsaak deur 'n tekort aan olie nie, maar deur die onbetroubaarheid en onsekerheid van die lewering daarvan, en bowenal, die koste van olie.

Die stygende vraag na olie dwarsdeur die wêreld, die Arabiese inkorting van olieproduksie, die boikot van die V.S.A. (met die doel om druk toe te pas op Israel na die oorlog van 1973), en die verdrië-dubbeling van die olieprys in 1973 het veroorsaak dat daar in 1974 olietekorte, resessies, en probleme met betalingsbalanse in die wêreld geheers het.²⁷⁰ Die energiekrisis het dus tesame met die Midde-Oosterse militêre krisis²⁷¹ ontstaan en is ook deur dié krisis voortgestu. Teen middel-1974 het die Arabiese inkorting van olieproduksie en die V.S.A.-boikot ten einde geloop. Hoë oliepryse het heel duidelik die sleutel tot die energiekrisis geword.²⁷² As hierdie hoë pryse nie gou verlaag sou word nie, sou dit 'n bykans onuitstaanbare druk op die internasionale monetêre stelsel plaas weens die probleme met die oordrag van groot kapitaalbedrae.

Die oneweredige verspreiding²⁷³ van olie gee aan die Midde-Ooste 'n tussenstaatlike bedingingskrag wat hy nie kon hanteer nie. Groeiende

tekorte aan energiebronne plaas die gebied in die skootsvak van die internasionale reuse.²⁷⁴ Gesien die na-oorlogse tegnologiese voorspoed en goedkoop beskikbaarheid van olie, het veral die groot industrielande van die Weste 'n "smerige"²⁷⁵ tegnologiese milieu opgebou, wat hoe langer des te meer van olie afhanklik geword het. Die Weste het die bron vermors asof daar geen einde aan die weelde was nie, soos Amuzegar dit tiperend skets:

"By an economic myopia of incomprehensible dimensions, millions upon millions of energy-gobbling products - from impractically big and fast cars to profligately trivial household gadgets - were allowed to flood the market, only to be replaced soon by bigger, faster and more power-thirsty models. Awed by the marvels of high-energy technology and lulled by the borrowed affluence of unfettered growth, the West refused to believe that its immediate energy demands were on a collision course with long-term environmental considerations". 276

Baie Westerse lande het dus algaande meer en meer afhanklik van olie uit die Midde-Ooste geword. Die V.S.A. kan reeds teen 1980 tussen agt en elf miljoen vate olie per dag uit die Midde-Ooste benodig;²⁷⁷ en die oliemaatskappye sal waarskynlik altyd moet stuit voor die nasionalisme van die Arabiese State.²⁷⁸

Die oliekrisis het ook 'n groot invloed uitgeoefen op die onderontwikkelde lande. Die hoë oliepryse het 'n ernstige tekort op betalingsbalanse tot gevolg gehad. Kunsmisproduksie, met 'n petroleumbasis, moes ingevoer word en dit sou weer lei tot 'n voedseltekort. Indië is 'n tipiese voorbeeld.²⁷⁹

Die politieke gevolge van die oliekrisis was katastrofies vir Indië. In die woorde van William Griffith:

"Iran's increasing oil wealth and its determination to preserve Pakistan's integrity, the Arab's increased cohesion and their move to the right, and King Faisal's Islamic group policy all were unfavourable to India, which the Shah and King Faisal saw as anti-Moslam, pro-Soviet, and tied to Moscow and Baghdad". 280

In Februarie 1974, tydens die Islam-konferensie te Lahore, is Pakistan en Bangladesh versoen sonder die teenwoordigheid van Indië op die konferensie. Die Shah het Indië op hierdie stadium ook 'n lening van 300 miljoen dollar toegestaan om olie te koop en dit kon verwag word dat Indië 'n hoë politieke prys daarvoor sou moes betaal. Hierdie verwickelinge het die Sjinese, Amerikaners, Iranese en die Arabiere verbly en Indië het as die verloorder uit die stryd getree.

Die oliekrisis het die energiekekrisis op die voorgrond gestoot en dit behoef nie alleen die verbruikers-solidariteit nie, maar dui op die toekomstige magspotensie van besitterslande - lae magsimpotensie aan ander standarde gemeet - want hulle kan deur positiewe neutraliteit die reuse om die gebruik daarvan teen mekaar afspeel.²⁸¹ Dit is veral die Sowjetunie wat hierdie faktor benut in die internasionale magstryd. Deur sy invloed in die olieryke Midde-Ooste uit te bou kan hy een van die lewensare van die Weste, naamlik sy nywerheids- en militêre energievoorsiening, manipuleer. Rusland het ook veel daartoe bygedra om Israel in die oë van die volke van die wêreld as 'n voorpos van Westers neo-kolonialisme voor te stel.²⁸² Deur die Weste en Israel op dié wyse met mekaar te koppel, word die Arabiere se haat jeens Israel ook op die Westerse lande geprojekteer. Daar kan aanvaar word dat die Sowjetunie se belangstelling in die Midde-Ooste nie verniet is nie. Die Russe is heel bewus van veral Wes-Europa se afhanklikheid van olie uit die gebied.²⁸³

Die groot invloedsuitbreiding van Rusland in Somalië, op die strategiese 'horing van Afrika', asook die Russiese kommunikasiebasis op die eiland Sokotra, geleë teenoor die Somaliese kus, is betekenisvol. Dit, tesame met hulle pogings om oral langs die Ooskus van Afrika vastrapplekke te verkry, dui op die strategiese waarde wat Rusland aan olie in sy magstryd met die Weste - en ook Sjina - heg.²⁸⁴

6.4.3. Kernkrag.

Die uitputting van die bestaande energiebronne, terwyl die mensdom energiebehoefte progressief groei, bring die ontsluiting van die magtigste kragbron dusver bekend - kernenergie.²⁸⁵ Reeds is kernenergie in 1914 deur H.G. Wells voorspel. 'n Energiebron wat oorvloed vir die mens sou bring, en as daar eers in die materiële behoeftes voorsien is, het Wells verkondig, sou daar tussenstaatlike vrede intree.²⁸⁶

Kernkrag is ongetwyfeld dié tegnologiese stamina van die laaste jare van die twintigste eeu.²⁸⁷ 'n Bron wat 'n paspoort geword het om die arena van die supermoondhede te betree, maar wat ook internasionale samewerking en kontrole vereis, anders kan dit die menslike voortbestaan beëindig. Kernkrag kan die antwoord op die groeiende energiebehoefte wees, maar dan sal dit doeltreffend beheer moet word vir vreedsame

aanwending.

Die Tweede Wêreldoorlog het, in soverre dit internasionale magsvermoë aanbetref, veel daartoe bygedra om 'n bipolêre stelsel in die internasionale politiek teweeg te bring.²⁸⁸ Hierdie toestand is geprojekteer op die kernkragbedryf waar die V.S.A. en Rusland direk teenoor mekaar gestaan het as die leiers op die gebied van kernkrag en kernwapens van die Weste en die Ooste onderskeidelik. Amerika het daarin geslaag om 'n ekonomiese monopolie en politieke beheer op die internasionale mark tot laat in die sestigjare uit te oefen. Om die politieke beheer te verseker, moes Amerika die verspreiding van verrykte uraan (kernbrandstof) reguleer, want slegs dān kon die kernkrag projekte van die ontvangstate in 'n rigting gestuur wōrd wat die V.S.A. sou pas.²⁸⁹

Namate die aanvraag na verrykte uraan toegeneem het, het die ontwikkelde Westerse nywerheidslande hulle eie navorsingsprojekte aangepak om selfonderhoudend op diē gebied te raak.²⁹⁰ Suid-Afrika het ook sy eie uraanverrykingsproses ontwikkel. Dit het 'n verswakking van die invloed van beide die Sowjetunie en die V.S.A. op die kernkragbedryf veroorsaak. Volgens Herz:

"This is not to deny that there is a tremendous gap between the 'power' (as measured in conventional terms: economic, military, etc.) of a superpower or other 'major' power, and a 'backward' nation".²⁹¹

Hierdie gaping is egter kleiner gemaak deur die ontwikkeling van ander moondhede se kernkragbedryf. Internasionale mededinging het nou ontstaan en daar heers eenstemmigheid dat die kernkragmark gaan toeneem namate die energiekrisis vererger. Die uitvoerders gaan in 'n felle stryd betrokke raak om 'n winsgewende aandeel in die internasionale mark te kry.²⁹² In sō 'n stryd kan die ekonomiese motiewe die politieke implikasies oorskadu en tot gevolg hē dat die besit van kernwapens sy eksklusiwiteit verloor. Daarom sē Kissinger tereg dat:

"although the margin of superiority of the industrialized over the underdeveloped nations has never been greater, it has also never been less effective".

Dit is dan primêr die gevolg van 'n "incommensurability between the power of Nuclear weapons and the objectives for which they might be employed".²⁹³

Verskeie kenners voorsien 'n 'cut-throat nuclear competition',²⁹⁴ wat

daarop gaan neerkom dat die uitvoerlande in hulle wedywering om kliënte te trek al hoe roekeloser in hulle aanbiedinge sal word. Dit kan geen goeie invloed op die internasionale ekonomiese toneel hê nie, want regerings word gedwing om ekonomies te dink - dus aan die ekonomiese sy van kernmededinging. Vervaardigers is reeds besig om druk op hulle regerings uit te oefen om die uitvoere van kernkragmateriaal te verhoog. Hierdie druk sal in die toekoms toeneem namate hoër inflasiesyfers en kostestygings vervaardigers gaan benadeel. Ook moet ons onthou dat versadigde tuismarkte 'n groter toetrede tot die wêreldmark tot gevolg gaan hê. Die internasionale kernkragbedryf staan tans geldelik nie so sterk as wat algemeen verwag word nie, en as dié bedryf só wil voortgaan, sal regerings verplig wees om subsidies te verhoog - wat 'n nog hewiger en meer onverantwoordelike kompetisie in die hand mag werk.²⁹⁵

6.4.4. Hongersnood en Voedselskaarste.

Die nuwe sogenaamde 'voedselpolitiek' het soos 'n spookgedaante sy verskyning gemaak in die internasionale ekonomiese krisis. Daar is twee faktore wat druk uitoefen op die voedselvoorsiening van die wêreld, nl. die bevolkingsontploffing²⁹⁶ en die verhoogde lewenstandaard. Volgens 'n opname deur die V.V.O. word die beraamde bevolkingsgroei tussen 1970 en 1990 op 1700 miljoen geskat. Dit sluit die huidige bevolking in van Brittanje, Frankryk, Duitsland, Italië, die vyf ander state binne die Europese gemeenskapsmark, die V.S.A., Kanada, Australië, Nieu Seeland, Oos-Europa en Rusland en dan is daar nog 728 miljoen mense oor!²⁹⁷ Reeds het die V.V.O. vasgestel dat 'n derde tot die helfte van die wêreldbevolking van ongeveer 4 biljoen mense voortdurend gebuk gaan onder hongersnood, ondervoeding of wanvoeding.²⁹⁸ In die huidige geïntegreerde wêreldgemeenskap met die gepaardgaande snelle bevolkingsaanwas het voldoende voedsel vir die wêreld se honger miljoene 'n internasionale vraagstuk geword. Dit blyk duidelik uit 'n verslag van die Voedsel en Landbou-organisasie van die V.V.O. in 1975:

"Every man, woman and child has the inalienable right to be free from hunger and malnutrition in order to develop fully and maintain their physical and mental faculties. Society today already possesses sufficient resources, organisational ability, and technology and hence the competence to achieve this objective. Accordingly the eradication of hunger is a common objective of all the countries in the international community, especially of the developed countries and others in a position to help. It is a

fundamental responsibility of governments to work together for higher food production and a more equitable and efficient distribution of food between countries and within countries".²⁹⁹

Die vernaamste krisisgebiede is die noordelike dele van Latyns-Amerika, Sjina, Noord-, Wes- en Sentraal-Afrika, die Midde-Ooste, die Indiese Subkontinent (Indië, Bangladesh en Pakistan) en Indonesië.³⁰⁰ Heelwat van dié lande in dié streke was of is nog steeds onderhewig aan langdurige droogtes. Die rysoes van Kambodja het byvoorbeeld in 1971 met 50 persent gedaal;³⁰¹ ook Rusland het in 1972 probleme met die graanoes gehad as gevolg van droogte;³⁰² in Wes-Afrika ly 10 miljoen mense onder die gevolge van jarelange droogte. Dit het selfs ernstige politieke onrus tot gevolg gehad, soos in Ethiopië, waar tussen 50,000 en 100,000 mense na bewering omgekom het.³⁰³ Ook in Noordoos-Brasilië heers 'n droogte wat die lewens van meer as twee miljoen mense raak, en in Wes-Afghanistan loop 50,000 mense as gevolg van droogte die gevaar van hongersnood.

Ook die kwaliteit van voedselprodukte dra die kiem van 'n krisis. By intensiewe landbouprodukte word voedingswaarde definitief afgeskeep terwille van kwantiteit. 'n Voorbeeld is intensiewe vleisproduksie. Die diere leef in absolute kunsmatige toestande. Hulle word, direk of indirek, gevoer op onnatuurlike hoeveelhede hormone, antibiotika en ander chemiese middels om groei te verhaas, en om hulle teen siektes te beskerm.³⁰⁴ Dit werk definitief wanvoeding in die hand. Veral kinders is gewoonlik die slagoffers van breinskade en ander gebreke as gevolg van wanvoeding.

Uit bostaande gegewens is dit duidelik dat die voedselvraagstuk besig is om 'n ernstige wending te neem. 'n Voedselkrisis en wêreldwye hongersnood is 'n dreigende gevaar teen die einde van hierdie eeu. Daar word vandag tereg besef dat hierdie vraagstuk internasionale geword het, en dat daar op internasionale vlak na oplossings gesoek moet word.

6.4.5. Die Bevolkingsontploffing.

Dit het vanaf die antieke tyd tot die jaar 1850 geduur voordat daar een biljoen mense op die aarde was, maar die tweede biljoen mense op die aarde is reeds teen 1929 bereik. Vanaf 1929 tot 1960 is daar nog 'n biljoen mense bygevoeg, terwyl die 4 biljoen-syfer na beraming reeds teen 1976 verbygesteek is.³⁰⁵ Die verwagte bevolkingsaanwas teen die

jaar 2000 word bereken op 2% per jaar van die totale bevolking van die wêreld. In die ontwikkelde lande is dit tot so hoog as 22%.³⁰⁶ Dit is dus duidelik dat die bevolking nie slegs vinnig toeneem nie, maar dat dié proses, indien daar nie paal en perk aan gestel word nie, steeds sal versnel. Dit staan bekend as bevolkings-momentum en beteken in wese dat die groei van 'n oorwegend jeugdige bevolking uiters moeilik vertraag kan word.³⁰⁷

Die bevolkingsaanwas val ook saam met sosiale veranderings. Die industrialisasie wat ekonomiese vooruitgang tot gevolg het, veroorsaak dat mense na stedelike gebiede moet verhuis. Dit veroorsaak dat die onderwysgeriewe en werkgeleenthede wat aan jongmense verskaf moet word, 'n groot las plaas op die skouers van state.³⁰⁸

Die ironie van die saak is dat ten spyte van ekonomiese en tegniese hulp, en nasionale beplanning, bedreig die bevolkingsaanwas ekonomiese en sosiale ontwikkeling voordat enige resultate verkry kan word. Eerste Minister Nehru het kort voor sy dood verklaar:

"Our five year plans have no meaning if population grows at a rate no one can ever catch up with".³⁰⁹

Die bevolkingsontploffing het ook daartoe aanleiding gegee dat die V.V.O. 1974 as 'n wêreldbevolkingsjaar verklaar het. Die idee was dat daar gedurende 1974 onder V.V.O.-beskerming indringende en gekoördineerde aandag aan die bevolkingsvraagstuk gegee moes word met die doel om 'n plan van optrede die lig te laat sien.³¹⁰ Vir hierdie doel is 'n wêreldbevolkingskonferensie belê, die eerste byeenkoms van hierdie aard en omvang in die geskiedenis. By dié geleentheid het Dr. Kurt Waldheim, sekretaris-generaal van die V.V.O. tereg gesê:

"In the developing countries, with two-thirds of the world's people and some of the highest rates of populations growth, there are insufficient schools, textbooks and teachers for children reaching school age; not enough vocational training places; and a shortage of jobs for the untrained and unschooled young adults. Nor had industrialized nations been immune to demographic pressures, with 'swollen cities, the drain of talent from regions of low development and heavy internal imigrations' all having left their mark".³¹¹

Ten slotte kan die indruk moeilik vermy word dat, terwyl die Weste eintlik oorbewus is van die oorbevolkingsgevaar, die meeste lande van die derde wêreld weinig belangstelling in daadwerklike maatreëls toon.

Hulle houding kan opgesom word in die staaltjie wat Goldsmith aanhaal:

"You are all familiar with the story of the man who jumps from the fortieth floor of a skyscraper against the advice of his friends. Thirty-five floors down he looked up with a self satisfied smile and said: 'So far, so good'". 312

6.4.6. Slotopmerkings.

Kom ons kyk nou kortliks na die invloed van die energiekrisis op die derde wêreld na aanleiding van die voorafgaande. Pollack suggereer dat ons vir hierdie doel die aardbol in twee moet verdeel, op s6 manier dat ons Wes-Afrika en Latyns-Amerika in die een halfgrond insluit en Oos-Afrika en Asië in die ander.³¹³ In die westelike helfte is daar genoeg inheemse energiebronne of uitvoerbare minerale rykdomme om die grootste deel van die state relatief ongeskonde te laat in die huidige stadium van verhoogde oliepryse.

In die oostelike halfgrond waar amper een biljoen mense reeds sukkelend is op 'n per capita BNP van 100 tot 200 dollar sal die gevolge van die energiekrisis aansienlik wees. In die meeste gevalle hier is die plaaslike energiebronne minimaal of glad nie ontginbaar nie. Die invoer van energiemiddele is monumentaal in vergelyking van minerale uitvoere of selfs totale uitvoere. Pollack kom tot die slotsom dat:

"This, the eastern half of the Dark Continent will become darker still and the nations of the sub-continent of Asia will no longer merit the adjective 'emerging'".³¹⁴

Die arm derde wêreld is ook nie die enigste area wat kwesbaar is vir die invloed van die energiekrisis nie. Die Achilles hiel van die hele wêreldekonomie mag ook nog die internasionale betalingssisteem blyk te wees. Die tussenstaatlike vloei van betaalmiddele wat met die duurder energiemiddele gepaard gaan, is so enorm dat dit ontsettende gevolge op die betalingsbalanse van state kan hê en die onstabiliteit van alle geldeenhede kan meebring. Terwyl tegniese oplossings van die finansiële probleme wel uitgedink kan word, is dit te betwyfel of die internasionale samewerking daar sal wees om dit te implementeer. Die prys van mislukking kan hoog wees. Pollack sien dit s6:

"To fail would be to risk competitive devaluations and trade restrictions that would amplify recessionary tendencies already set in motion by the energy crisis". 315

.....

BRONNEVERWYSINGS.

1. Vgl. Strange S., International Economic Relations of the Western World 1959 - 1971: Volume II - International Monetary Relations, Oxford University Press, New York, 1976, p. 20
2. Ibid.
3. Soos aangehaal uit: Stigler G.J., Essays in the History of Economics, University of Chicago Press, London, 1965, p. 56
4. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., The Dynamics of International Politics, Second Edition, The Macmillan Company, New York, 1967, p. 359
5. Ibid
6. Vgl. Die Huidige Internasionale Ekonomiese Krisis en die Wêreld-politiek - Simposium oor Internasionale Politiek - 27 Augustus 1976 Sentrum vir Internasionale Politiek - P.U. vir C.H.O., p. 1.
Dr C.L. Stals, Vise-president van die S.A. Reserwebank sê hieroor: "Die White-plan wat vir die eerste keer in April 1953 gepubliseer is as "A preliminary draft outline of protocol for an International Stabilization Fund of the United and Associated Nations" het die stigting van 'n Internasionale Fonds beoog wat deur ledelande opgerig sou word en wat in terme van 'n nuwe monetêre eenheid, die 'Unitas' sou funksioneer. Die ledelande sou kwotas in die Fonds verkry en moes 'n gedeelte van hulle kwotas in goud en die res in eie valuta aan die fonds oorbetal. Die fonds sou sy middele gebruik om lenings aan ledelande, wat korttermyn betalingsbalansmoeilikhede ondervind, toe te staar".
7. Die White-plan verskyn as bylaag in: Halm G.N., International Monetary Co-operation, The University of North Carolina Press, 1945, p. 205 - 223
8. Dié teorieë word volledig deur Susan Strange bespreek: Vgl. Strange S., op. cit., p. 20 - 21. Vgl. ook Dougherty J.E., & Pfaltzgraff, R.L., Jr., Contending Theories of International Relations, J.B. Lippincott Co., Philadelphia, New York, Toronto, 1971, p. 131. Vgl. ook Barnard L.D., Moderne Teoretiese Benaderings van Internasionale Verhoudings, Ongepubliseerde M.A.-verhandeling aan die U.O.V.S., Bloemfontein, 1973, p. 154 - 159.
9. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 360
10. Rapport, 10 April 1977, p. 6.
11. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 360
12. Die Huidige Internasionale Ekonomiese Krisis en die Wêreldpolitiek, op. cit., p. 1.
13. Beetham D., Max Weber and the Theory of Modern Politics, George Allen & Unwin Ltd., London, 1974, p. 38

14. Vgl. Die Carter-administrasie se plan vir 'n wêreldwye ekonomiese herstel. Die Wêreld in Oënskou - Nuusbrieff van die Sentrum vir Internasionale Politiek - P.O. vir C.H.O., Potchefstroom, Jaargang 12, Nr. 2, Februarie 1977, p. 20 - 23
15. Hieroor sê Padelford en Lincoln, op. cit., p. 360: "Nuclear power was made possible by United States Economic Power, which has also made the United States chief supplier and chief customer of many countries".
16. Vgl. Iuris, Leon, Armageddon, Transworld Publishers Ltd., 1970. Hier word die heropbou en ekonomiese herstel van Wes-Duitsland na die Tweede Wêreldoorlog volledig beskryf.
17. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 360
18. Ibid
19. Ibid, p. 361
20. Finlay D.J., Hovet T. (Jr.), 7304: International Relations on the Planet Earth, University of Oregon, Harper & Row Publishers, New York, 1975, p. 36
21. Ibid
22. Soos aangehaal uit Beetham D., op. cit., p. 361
23. Sondermann F.A., Olson W.C., Mclellan D.S., The Theory and Practice of International Relations, Third Edition, Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1970, p. 149. Soos aangehaal uit: Carr E.H., The Twenty Year's Crisis, 1919 - 1939, The MacMillan Co., London, 1951, p. 113
24. Vgl. die Verdedigings-Obligasie-plan van S.A. se begroting vir 1977 deur Sen. O. Horwood. Die Volksblad, 30 Maart 1977.
25. Padelford N.J. & Lincoln G.A., op. cit., p. 361
26. Morgenthau H.J., Politics among Nations, The Struggle for Power and Peace, Fifth Edition, Alfred A. Knopf, New York, 1973, p. 120
27. Vgl. "Die Internasionale Kernkragbedryf - Kerngesond?" in Die Wêreld in Oënskou, Nuusbrieff van die Sentrum vir Internasionale Politiek, P.O. vir C.H.O., Potchefstroom, Jaargang XII, Nr. 4, April 1977, p. 76
28. Vgl. Ibid
29. Morgenthau H.J., op. cit., p. 122. Vgl. ook hoofstuk 3 en 5 van hierdie verhandeling.
30. Vgl. "Die Internasionale Kernkragbedryf - Kerngesond?", op. cit., p. 76
31. Wells S.J., International Economics, Allen & Unwin Ltd., London, 1974, p. 23

32. Die kern van die stelsel was die skepping van 'n 'gebalanseerde' ekonomie wat as waarborg sou dien vir onafhanklikheid. Die breër mikpunte of doelstellings van die merkantilisme word volledig bespreek deur: Lipson E., The Growth of English Society, London, A.C. Black Ltd., 1949: "A wide variety of measures was adopted to secure a 'favourable' trade balance; these included tariffs and prohibitions of imports, the encouragement of domestic production and export by subsidies, and restrictions on the outflow of precious metals. Other, less, direct, devices were navigation laws encouraging the transport of goods in ships owned or manned by nationals of the home country. In addition there were often controls on the economic policies of colonial territories". Vgl. p. 142 ff
33. Wells S.J., op. cit., p. 23
34. Soos aangehaal uit: Viner J., Studies in the Theory of International Trade, G. Allen & Unwin Ltd., London, 1937 deur Wells S.J., op. cit., p. 23
35. Wells S.J., op. cit., p. 24
36. Ibid
37. Ibid
38. Vgl. Viner J., op. cit., p. 84. Soos aangehaal uit: Wells S.J., op. cit., p. 24
39. Vgl. Wells S.J., op. cit., p. 25. Vgl. ook: Ingram J.C., International Economic Problems, Tweede Uitgawe, John Wiley & Sons, New York, London, Sydney, Toronto, 1970, p. 6. Vgl. Nobbs J., Advanced Level Economics, McGraw-Hill Book Company UK Limited, Maidenhead, Berkshire, England, 1973, p. 185. Primitiewe geld-eenhede het hul verskyning gemaak soos die verhandelbare goedere deur die eeue vermeerder het. Dit was egter die ontwikkeling van 'n gemeenskap gebaseer op spesialisasie (of die verdeling van die arbeidsmag) wat daartoe gelei het dat 'geld' op groot skaal in gebruik geraak het. Volgens Nobbs sien Adam Smith dit helder in sy boek The Wealth of Nations: "Every prudent man in every period of society, after the first establishment in the division of labour, must naturally have endeavoured to manage his affairs in such a manner as to have at all times by him a certain quantity of some one commodity or other, such as he imagined few people would be likely to refuse in exchange for the produce of their own industry".
40. Wells S.J., op. cit., p. 25. Soos aangehaal uit: Smith A., An Inquiring into the Nature and Causes of the Wealth of Nations, London, 1976.
41. Ibid, p. 26
42. Ibid. Vgl. ook Scraffa P. (red.), The Works and Correspondence of David Ricardo, Cambridge University Press, London, 1951, Vol. I, On the Principles of Political Economy and Taxation, Hoofstuk VII

43. Wells S.J., op. cit., p. 27
44. Vgl. Scraffa P. (red.), The Works and Correspondence of David Ricardo, op. cit., p. 136. Vgl. ook: Stonier A.W., Hague D.C., A Textbook of Economic Theory, Longmans, Green & Co. Ltd., London, 1964, p. 274 - 276. Hier word Ricardo se teorie oor grondeienaars en produktiwiteit volledig behandel.
45. Soos aangehaal deur Nobbs J., op. cit., p. 114
46. Wells S.J., op. cit., p. 28
47. Ibid
48. Vgl. Ibid, p. 29. Dit is 'n opsomming van die teorie van Nassau Senior uit: Senior S.W., Three Lectures on the Cost of Obtaining Money, 1830. Vgl. ook Nobbs J., op. cit., p. 191. Interessant is ook Senior se 'wagteorie'. Nobbs sê die volgende hieroor: "Nassau Senior drew attention to the 'waiting' that is involved in a modern society in order that wages, rents, interest and profits may be gained. A man may have to wait until the end of the week for his wage or until the end of the month for his salary. A shareholder will have to wait until the public joint stock company, in which he has invested, declares a dividend. The landlord waits for his rent; the local authority waits for rates to be paid, while the central Government waits for its taxes".
49. Vgl. Nobbs J., op. cit., p. 114
50. Wells S.J., op. cit., p. 30. Vgl. ook Nobbs J., op. cit., p. 114 - 115. Nobbs sê die volgende oor hierdie teorie van Mill: "According to Mill the cost of labour, land, and capital all contributed to the value of an article, but he was unable to explain why goods supplied by different producers (who were subject to very different cost production), often sold for the same price".
51. Wells S.J., op. cit., p. 31. Soos aangehaal uit: Marshall A., Money, Credit and Commerce, London, 1923, Aanghangsel J. Vgl. ook Nobbs J., op. cit., p. 115. "Marshall saw that the determination of all prices (alle koste ingesluit) should not be ascribed to either supply, on the one hand, or demand, on the other hand".
52. Bastable se teorie word volledig uiteengesit in: Bastable C., Theory of International Trade. Vgl. Wells S.J., op. cit., p. 31
53. Vgl. Wells S.J., op. cit., p. 32
54. Ibid, p. 33. Die teorie oor vervoerkoste is vandag 'n gespesialiseerde veld. Verdere literatuur is die volgende: Isard W., Location and Space Economy, New York, John Wiley & Sons, 1956 en Kindelberger C.P., International Economics, R.D. Irwin Homewood; Illinois, p. 101 ff
55. Soos aangehaal uit: Wells S.J., op. cit., p. 20

56. Vgl. Nobbs J., op. cit., p. 110. Nobbs sien dié beginsel as: "..... which states that it is in the best interest of the people of the world if each country concentrates on producing that it can produce most cheaply".
57. Soos aangehaal uit Ibid, p. 111. Vgl. ook p. 111 - 113 oor die wyse waarop dié beginsel op die ekonomie deurwerk.
58. Vgl. Barnard L.D., op. cit., p. 12.
59. Vgl. Russett B.M., (red.), Economic Theories of International Politics, Markham Publishing Co., Chicago, 1968, p. 2
60. Vgl. Ibid, p. 3
61. Vgl. Ibid. Soos aangehaal uit: The Scientific Strategists, gepubliseer in Gilpin R., Wright C., Scientists and National Policy Making, Columbia University Press, 1964, p. 247
62. Vgl. Ibid
63. Sondermann F.A., Olson W.C., McLellan D.S., The Theory and Practice of International Relations, 3e Uitgawe, Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1970, p. 147
64. Dougherty J.E., Pfaltzgraff R.L., op. cit., p. 172
65. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 136
66. Beetham D., op. cit., p. 38
67. Vgl. Barnard L.D., op. cit., p. 283
68. Vgl. Ibid, p. 300. Vgl. ook Russett B.M., op. cit., p. 4.
69. Die teorie van stelselanalise word breedvoering deur L.D. Barnard bespreek en uiteengesit in: Barnard L.D., op. cit., p. 137 - 140
70. Russett B.M., op. cit., p. 4. Vgl. ook McLellan C.A., Theory and The International System, MacMillan Co., New York, 1966, p. 90 - 110
71. Kriek D.J., Perspektiewe in David Easton se Stelselontleding, gepubliseer in Politikon, Vol 2, Nr. 1, Junie 1975, p. 33 - 34
72. Vgl. Ibid
73. Vgl. Ibid, p. 51
74. Vgl. Russett B.M., op. cit., p. 5
75. Vgl. Ibid, p. 6
76. Vgl. Harsanyi J., Rational Choice models versus Functionalistic and Conformistic Models of Political Behaviour, Toesprake tydens die Algemene Vergadering van die American Political Science Association in 1967, gepubliseer in American Behavioral Scientist, Vol II, Nr. 2, 1967, p. 8 - 37
77. Ibid, p. 11

78. Vgl. Cross J.G., Some Theoretic Characteristics of Economic and Political Coalitions, gepubliseer in Russett B.M. (red.), op. cit., p. 114 - 128
79. Vgl. Ibid, p. 114
80. Ibid
81. Vgl. Ibid, p. 115
82. Ibid
83. Vgl. Luyt N., 'n Studie van Regionalisme in die wêreldpolitiek, met besondere aandag aan Suider-Afrika, Ongepubliseerde M.A.-verhandeling aan die U.O.V.S., Desember 1969, p. 39.
84. Vgl. Ibid
85. Vgl. Ibid
86. Tanter R., Ullman R.H., Theory and Policy in International Relations, Princeton University Press, 1972, p. 153. Vgl. ook p. 151 - 178 vir 'n volledige uiteensetting van hierdie teorie. Vgl. ook Russett B.M., op. cit., p. 343 - 362
87. Ibid, p. 154
88. Vgl. Russett B.M., op. cit., p. 342
89. Monsen R.J., Downes A., A Theory of Large Managerial Firms, herdruk in Russett B.M. (red.), op. cit., p. 343 ff uit The Journal of Political Economy, Vol 73, Nr. 3, Junie 1965, p. 222 - 236
90. Soos aangehaal uit: Nobbs J., op. cit., p. 115
91. Russett B.M., op. cit., p. 342
92. Vgl. Morgenthau H.J., Politics Among Nations, op. cit., p. 48
93. Vgl. Ibid, p. 49
94. Soos aangehaal uit: Ibid. Morgenthau het die Marxistiese teorieë noukeurig ontleed.
95. Knorr K., The Power of Nations - The Political Economy of International Relations, Basic Books Inc., New York, 1975, p. 240. Hierdie definisie is baie na aan dié van Landes. Vgl. Landes D.S., Some Thought on the Nature of Imperialism, in Journal of Economic History, Nr. 21, 1961, p. 496
96. Ibid
97. Vgl. Ibid, p. 243. Soos aangehaal uit: Strachey J., The End of Empire, Praeger Publishers, New York, 1960, p. 3. Knorr sê verder: "Strachey defined his set of imperialisms as ideal types, recognizing that historical empires were varying mixtures as, for example, the Athenian Empire in the fifth century before Christ was partly a slave and partly a mercantile empire".

98. Ibid.
99. Vgl. ook die hoofstuk oor Ekonomiese Imperialisme in hierdie verhandeling.
100. Vgl. Knorr K., op. cit., p. 244
101. Vgl. Morse E.L., Crisis Diplomacy, Interdependence, and the Politics of International Economic Relations, in Tanter, R., Ullman R.H. (red.), op. cit., p. 129
102. Vgl. Morgenthau H.J., op. cit., p. 49
103. Morse E.L., op. cit., p. 130
104. Robinson J., The New Mercantilism, Cambridge, 1966, p. 9 - 10. Vgl. ook die argumente oor die Neo-Merkantilisme van Malmgren H.B., Trade Wars or Trade Negotiations? - Non-Tariff Barriers and Economic Peacekeeping, New York, 1971. Vgl. ook Morse E.L., op. cit., p. 130 - 131
105. Vgl. Morgenthau H.J., op. cit., p. 50
106. Vgl. Ibid
107. Schlesinger J.R., Economic Growth and National Security, in Sondermann F.A., e.a. (red.), op. cit., p. 156
108. Smith A., The Wealth of Nations, New York, Modern Library, 1937, p. 669. Vgl. ook Schlesinger J.R., op. cit., p. 156
109. Vgl. Knorr K., op. cit., p. 61
110. Ibid, p. 62
111. Vir 'n gedetailleerde analise van die ekonomiese vermoë van Indië en Sjina, vergelyk Knorr K., Military Power and Potential, Lexington, Massachusetts, D.C. Heath, 1970, Hoofstuk 3
112. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 62. Hierdie verskillende aspekte van oorlogvoering word volledig bespreek in bg. werk, p. 45 - 78
113. Carr E.H., Military Power in Sondermann F.A., e.a. (red.), op. cit., p. 172
114. Russett B.M., op. cit., p. 5
115. Vgl. Goudzwaard V., A Christian Political Option, New Exodus Series, Wedge Publishers Foundation, 1972, p. 5
116. Vgl. Hoofstuk 5, p. 220 van hierdie verhandeling.
117. Vgl. Mondale W.F., Beyond Détente: Toward International Economic Security, in Bundy W.P., (red.), The World Economic Crisis, A Foreign Affairs Book, W.W. Norton & Co. Inc., New York, 1975, p. 230
118. Vgl. Liebenberg P.W., Die Worstelende Wêreld, Knellende Internasionale Vraagstukke van die Huidige Tydsgewig, Sentrum vir Internasionale Politiek, P.U. vir C.H.O., Potchefstroom, 1976, p. 14

119. Dougherty J.E., Pfaltzgraff R.L., op. cit., p. 139
120. Vgl. Goudzwaard B., op. cit., p. 10 - 11. Vgl. ook Kissinger H.A., Nuclear Weapons and Foreign Policy, Harper & Brothers, New York, 1957, p. 6 - 7. Kissinger haal hier vir Chroestjof aan: "We will bury you". Dit was sy woorde na aanleiding van sy mening dat die Sowjet-Unie 'deur die vredesvoorstelle van die Weste kan sien'. Ook Moa Tse-Tung het gesê: "Political power grows out the barrel of a gun Yes we are advocates of the omnipotence of revolutionary war".
121. Vgl. Mondale W.F., op. cit., p. 236 - 237. Vgl. ook Pollack G.A., The Economic Consequences of the Energy Crisis, in Bundy W.P. (red.), op. cit., p. 120 - 139
122. Coser L.A., The Functions of Social Conflict, The Free Press, New York, 1956, p. 3. Vgl. ook Dougherty J.E., Pfaltzgraff R.L., op. cit., p. 139. Laasgenoemde skrywers sê: "What Coser provides is a sociological definition. He is interested in conflict between groups. Other analysts insist that the term must embrace not only intergroup but interpersonal and intrapersonal phenomena. Society would not have to be concerned about conflict within the individual if it were not for the plausible assumption that there is significant relation between conflicts within the psychic structure of the individual and conflict in the external social order. No theory of conflict can ignore this relationship". Vgl. ook Connolly P., Perlman R., The Politics of Scarcity - Resource Conflicts in International Relations. Oxford University Press, London, 1975, p. 92. Connolly en Perlman sê: "Among the various countries there are differences - and disputes - of politics, race, religion, geography, economic strength, and development status, to say nothing of the different characteristics of the resource markets".
123. Vgl. Renouvin P., Duroselle J., Introduction to the History of International Relations, Pall Mall Press, London, 1967, p. 59
124. Schuurman Ir. E., Techniek en Toekomst, van Gorcum & Comp., N.V., Assen, 1972, p. 145
125. Vgl. Liebenberg P.W., op. cit., p. 39
126. Vgl. Renouvin P., Duroselle J., op. cit., p. 59
127. Vgl. Ibid
128. Vgl. Ibid, p. 60. Vgl. ook Singer M.R., Weak States in a World of Powers: The Dynamics of Internationale Relations, The Free Press, New York, 1972, p. 218 - 219. Singer sê: "Not only were extraction and production facilities needed, but it was necessary to invest in what the economist terms 'social overhead capital' - roads, railroads, schools, hospitals, etc. It paid the Colonial Powers to invest in these prerequisites for economic development precisely because the products of these non-European countries were so profitable, and it is precisely because these investments were made that the industries proved to be even more profitable and exploitable than they had been previously". Hieruit is dus duidelik waarom die industriële state hulle invloedsfere in die ekonomies onderontwikkelde state uitgebrei het. Vgl. ook Heilbroner R.L., The Making of Economic Society, 2e Uitgawe, Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1968, p. 196

129. Wells S.J., op. cit., p. 77
130. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 362. Vgl. ook Robinson J., Eatwell J., An Introduction to Modern Economics, McGraw-Hill Book Co., London, 1973, p. 241 - 242
131. Vgl. Tung W.L., China and the Foreign Powers: The Impact of Reaction to Unequal Treaties, Oceana Publications, Inc., Dobbs Ferry, New York, p. 19
132. Vgl. Ibid, p. 20. Die Verdrag van Nanking was die eerste internasionale instrument waardeur 'n vreemde staat sy invloed op Sjina laat geld het. In hierdie opsig het Brittanje die weg gebaan vir ander state. Die belangrikheid van hierdie verdrag kan geïllustreer word deur die bepalings. Tung beskryf dit s6: "(1) Cession of Hong Kong; (2) opening of five ports; (3) payment of an indemnity of twenty-one million dollars, including 6 million for the compensation of confiscated opium; (4) abolition of the co-hong monopoly of foreign trade; (5) equality of British and Chinese officials with corresponding rank in mutual communications; (6) establishment of a uniform tariff of export and import duties and other dues".
133. Vgl. Renouvin P., Duroselle J., op. cit., p. 60. Vgl. ook Tung W.L., op. cit., p. 19 - 20
134. Ad Valorem is 'n Latynse term wat beteken: Volgens die waarde van in- of uitvoerprodukte. Vgl. Wells S.J., op. cit., p. 78. Wells verduidelik: "An 'ad valorem' duty is based upon value: it is expressed as so much percent of the value of a given import. The tariffs of most countries are generally ad valorem ones, although a large number of specific rates still exist, especially on food products".
135. Vgl. Renouvin P., Duroselle J., op. cit., p. 60
136. Vgl. Ibid, p. 61
137. Vgl. Technological Development in Japan. A Case Study prepared by the Japanese National Commission for UNESCO, Paris, 1971, p. 9. "Japan has exhibited a remarkable capacity for economic growth far surpassing international standards Japan was able to attain economic salvation through the process of industrialization".
138. Vgl. Liebenberg P.W., op. cit., p. 12. Vgl. ook Renouvin P., Duroselle J., op. cit., p. 61 - 62
139. Vgl. Singer M.R., op. cit., p. 217
140. Vgl. Renouvin P., Duroselle J., op. cit., p. 62. Vgl. ook Singer M.R., op. cit., p. 217. Singer s6 hieroor: "There was often a relatively high return on investment in these weaker countries that was not reinvested in the weaker country".
141. Louw M.H.H., International Political Aspects of the World Energy Crisis, gepubliseer in die Nuusbrief van Die Suid-Afrikaanse Instituut van Internasionale Aangeleenthede, Vol 6 Nr. 3, 1974, p. 9. Vgl. ook Morgenthau H.J., op. cit., p. 116 ff. oor die invloed wat roumateriaal en natuurlike hulpbronne op die magsvermoë van state het. Vgl. ook Hoofstuk 3 van hierdie verhandeling.
142. Vgl. Liebenberg P.W., op. cit., p. 34

143. Vgl. Amuzegar J., The Oil Story: Facts, Fiction and Fair Play, in Bundy W.P.(red.), op. cit., p. 70
144. Vgl. Renouvin P., Duroselle J., op. cit., p. 65. "In 1912 and 1913 the interests of British and American oil firms clashed in Mexico, each supported a rival candidate for the Mexican Presidency in the hope of placing into power a man favourable to their interests; the controversy was closely followed in Washington and London and at certain points directly affected the relations between the United States and Great Britain". Vgl. p. 60 van hierdie hoofstuk oor die rol wat olie gespeel het in die energie krisis.
145. Vgl. Liebenberg P.W., op. cit., p. 34 - 35
146. Vgl. Ibid. Vgl. ook Singer M.R., op. cit., p. 144. Vgl. ook Goudzwaard B., op. cit., p. 5 - 6
147. Salzman H., How to Reduce and Manage the Political Risks of Investment in Less Developed Countries, in Ball G.W.(red.), Global Companies - The Political Economy of World Business, Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1975, p. 87.
148. Soos aangehaal uit: Renouvin P., Duroselle J., op. cit., p. 69
149. Byvoorbeeld: Dieselfde gedagte was onderliggend aan sekere voorstelle wat in 1946 gemaak is om internasionale beheer te verkry oor die olie-reserwes van die Midde-Ooste: Vgl. Lenczowski G., Oil and State in the Middle East, Ithaca, New York, 1960, p. 173
150. Renouvin P., Duroselle J., op. cit., p. 69
151. Vgl. Liebenberg P.W., op. cit., p. 40
152. Vgl. Singer M.R., op. cit., p. 213. Singer haal Lenin aan: "The principle spheres of investment of British capital are the British colonies, which are very large also in America (for example Canada), not to mention Asia, etc. Enormous exports of capital are bound up most closely with vast colonies"
153. Vgl. Derry T.K., Williams T.I., A Short History of Technology, Oxford University Press, London, 1970, p. 195 - 199 oor die ontwikkeling van die spoorweë van die wêreld.
154. Vgl. Van der Walt A.J.H., Wiid J.A., Geyer A.L., Kruger D.W. (red.), Geskiedenis van Suid-Afrika, 2e Uitgawe, Nasou Beperk, Kaapstad, 1965. Die skrywers gee 'n volledige oorsig van die ekonomiese redes vir die ontdekkingstogte op see wat ook gelei het tot die ontdekking van die suidpunt van Afrika. Vgl. ook Walker E.A., A History of South Africa, Longmans, Green and Co., Ltd., London, Hersiene Uitgawe, 1964, p. 25. Walker motiveer die ekonomiese belangrikheid van seeroetes deur te sê: "Geography made the Dutch a nation of middlemen set at the crossing of the sea, rivers and roadways of Western-Europe; the coasting trade of the West and the Baltic corn-trade brought them wealth; their financial power increased".
155. Brierly J.L., The Law of Nations, Sixth Edition, Oxford University Press, 1963, p. 233

156. Renouvin P., Duroselle J., op. cit., p. 73: "The Suez Canal Convention of October 1888 (signed by Great Britain, France, Germany, Italy, Austria, Spain, the Netherlands, Russia and Turkey), declared the canal free and open, in time of war as in time of peace, to all merchant and war vessels - therefore open even during a war involving Egypt, theoretically a vassal of the Ottoman Empire". Vgl. ook Brierly J.L., op. cit., p. 74
157. Renouvin P., Duroselle J., op. cit., p. 74
158. Brierly J.L., op. cit., p. 235
159. Ibid, p. 235 - 236
160. Renouvin P., Duroselle J., op. cit., p. 74
161. Vgl. Hoofstuk 5 van hierdie verhandeling vir 'n volledige uiteensetting van hierdie stelling.
162. F.A. Lutz beskou kapitaalvloei as 'n versterking van die betrokke staat se likiditeit in die internasionale ekonomie. Vgl. Lutz F.A., The Problem of International Economic Equilibrium, North-Holland Publishing Company, Amsterdam, 1966, p. 38. Vgl. ook Nobbs J., op. cit., p. 103 oor internasionale likwiditeit. Vgl. ook Heilbroner R.L., op. cit., p. 86. Oor kapitaal het Heilbroner die volgende te sê: "Capital gives men (en dis ook die staat) mechanical and physico-chemical powers of literally transhuman dimensions".
163. Vgl. Leighton R.I., Economics of International Trade, McGraw-Hill Book Co., New York, U.S.A., 1970, p. 100
164. Vgl. Kouri P.J.K., Porter M.G., International Capital Flows and Portfolio Equilibrium, in Journal of Political Economy, Volume 82, Nr. 3, May/June, 1974, p. 451 - 452
165. Vgl. Leighton R.I., op. cit., p. 100
166. Vgl. Ibid, p. 101
167. Vgl. Liebenberg P.W., op. cit., p. 13. Vgl. ook Goudzwaard B., op. cit., p. 5 - 6. Goudzwaard gee hier 'n ontleding van politieke en ekonomiese determinante wat invloed uitoefen op die politieke klimaat van 'n staat.
168. Lutz F.A., op. cit., p. 39
169. Vgl. Leighton R.I., op. cit., p. 100
170. Renouvin P., Duroselle J., op. cit., p. 108
171. Ibid
172. Ibid. Vgl. ook Nobbs J., op. cit., p. 86. Hier sê Nobbs dat die nasionale leningskuld 'n "indispensable part" is van die nasionale ekonomie.
173. Soos aangehaal uit: Renouvin P., Duroselle J., op. cit., p. 125
174. Vgl. Hoofstuk 7 van hierdie verhandeling vir meer breedvoerige beskouing oor ekonomiese imperialisme.

175. Hobson se werk op hierdie gebied was daarop gemik om te bewys dat finansiële voordeel wat verkry is uit die groei van die Britse Ryk hoofsaaklik die kapitaliste wat die beleggings gemaak het, bevoordeel het, en dat die res van die land geen voordeel hoegenaamd daaruit verkry het nie. Hierdie tema, wat 'n direkte verhouding tussen kapitaal groei en die uitbreiding van die koloniale ryk postuleer het, is ook opgevolg deur die Oostenrykse ekonoom, Rudolf Hilferding.
176. Rudolf Hilferding se hoofdoel was om die ontwikkeling van monopolie in die internasionale kredietorganisasies en die groei van mag van internasionale bankinstansies te analiseer. Vgl. Renouvin P., Duroselle J., op. cit., p. 125
177. Ibid, p. 126
178. Vgl. Singer M.R., op. cit., p. 212 - 213
179. Vgl. Wessels F.J.H., Handleiding by die Studie van Internasionale Verhoudinge, Diktaat Staatsleer III, U.O.V.S., 1969, p. 63. Vgl. ook Schwarzenberger G., Power Politics - A Study of World Society, Third Edition, London, Stevens & Sons Ltd., 1964, p. 169. Vgl. ook Morgenthau H.J., op. cit., p. 202 e.v.
180. Schwarzenberger G., op. cit., p. 169. Vgl. ook Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 197. "A state or a ruler should never be allowed to become so great as to incapacitate the neighbouring states from defending their rights against it". Vgl. ook Kissinger H.A., op. cit., p. 8. Kissinger stem saam en sê: "As long as the European balance of power dominated world affairs, any accretion in the strength of one state led to an even wider circle of adjustments, either until all nations had made an equivalent gain, or until the old balance was restored by depriving the first power of its spoils through war". Dus is daar dan weer 'n gelyke verspreiding van mag.
181. Ibid, p. 175
182. Vgl. Barnard L.D., op. cit., p. 23
183. Soos aangehaal uit Greene F., Dynamics of International Relations, Holt, Rhinehart & Winston, New York, 1964, p. 207
184. Vgl. Barnard L.D., op. cit., p. 25. As ons die wêreld in presies ewere-redige helftes sou verdeel, en die V.S.A. en Rusland oefen presies dieselfde hoeveelheid invloed, ekonomies en militêr, op hulle onderskeie helpers uit dan het ons 'n posisie van perfekte magsewewig. Hulle sou dan op alle terreine aan mekaar gelyk wees betreffende magsvermoë en sou dus nie oor mekaar kon baasspeel nie.
185. Ibid, p. 24. Vgl. ook Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 298
186. Vgl. Kaplan M.A.(red.), Great Issues of International Politics, The International System and National Policy, Aldine Publishing Co., Chicago, 1970, p. 8 - 9. Hier het Kaplan dit oor die volmaakte 'model' van magsewewig in internasionale verhoudinge en bespreek hy volledig die grondbeginsels van sy model. Ook die veelpolige en bipolêre magsbalans word hier bespreek. Kaplan het ook 'n stel reëls opgestel wat hy noem

"essential rules of conduct" vir die bestaan van magsewewig:

1. "Act to increase capabilities by negotiate rather than fight.
2. Fight rather than pass up an opportunity to increase capabilities.
3. Stop fighting rather than eliminate an essential national actor.
4. Act to oppose any coalition or single actor that tends to assume a position of predominance with respect to the rest of the system.
5. Act to constrain actors who subscribe to supranational organizing principles.
6. Permit defeated or constrained essential national actors to re-enter the system as acceptable role partners or act to bring some preciously inessential actor classification. Treat all essential actors as acceptable role partners".

187. Vgl. Barnard L.D., Die Magsfaktor in Internasionale Verhoudinge, Proefskrif voorgelê ter vervulling van die vereistes vir die Graad D.Phil. (dept. Staatsleer) U.O.V.S., Bloemfontein, Junie 1973, p.459 - 460. Barnard het dit sê oor die Marshall-plan: "Die Marshall-plan was 'n ekonomiese skema; gerig op die borswering van 'n oorlogsmoë Europa teen Russiese ekspansie. Alhoewel Rusland ook uitgenooi is om aan die ekonomiese heropbou deel te neem, het hulle dit op velerlei maniere probeer kortwiek, omdat dit volgens die Kremlin kapitalistiese imperialisme was. Tog was die ekonomiese herstel van Wes-Europa monumentaal; 'n prestasie wat ongelukkig nie in die politieke sfeer geëwenaar kon word nie". Vgl. ook Poole P.A., America in World Politics: Foreign Policy and Policy-makers Since 1898, Praeger Publishers, New York, 1975, p. 154 ff
188. Vergelyk hoofstuk 9 van hierdie verhandeling.
189. Stoessinger J.G., The Might of Nations, Derde Uitgawe, Random House, New York, 1969, p. 192
190. Vgl. Kintner W.R., The Uncertain Strategic Balance of the 1970's, in Kaplan M.A., (red.), op.cit., p. 34. Kintner stel dit sê: "The Balance of Terror (terreurewewig), an illusrious memoir of Winston Churchill, expressed the essence of nuclear deterrence. Neither hand will squeeze the trigger because of fear, the fear of retaliating consequences." Hierdie terreurewewig word aangemoedig deur: Eerstens, die verwoestende doeltreffendheid van die waterstofbom en die atoombom; Tweedens, die onsekerheid wat inherent is aan strategiese stelsels. Hierdie onsekerheid het ook op sy beurt twee kante, naamlik eerstens, die onseker betroubaarheid van 'n staat se eie "delivery system" en ook dié van die vyand; tweedens, die moontlikheid dat 'n skielike ontdekking of verwikkeling 'n staat se huidige verdedigingstelsel verouderd kan maak. Vgl. verder ook hoofstuk 5 van hierdie verhandeling.
191. Vgl. Lerche O.O., Said A.A., Concepts of International Politics, Prentice-Hall, New Jersey, 1970, p. 118. Vgl. ook Barnard L.D., Moderne Teoretiese Benaderings, op. cit., p. 31. Barnard sê voorts: "Oor die invloedsfere vir magsewewig koester ons bedenkinge. Dit skyn of die twee magsblokke wat teenswoordig die tussenstaatlike toneel oorheersbaie min ag slaan op die onderskeie invloedsfere. In die praktyk word daar reeds daarna gestrewe om invloedsfere (ook ekonomies) van die vyand binne te dring en kom daar van die erkenning van hierdie invloedsfere nie veel tereg nie."

192. Vgl. Stoessinger J.G., op. cit., p. 193
193. Vgl. Mondale en Young se Reise: Die 'Lansering' van die Nuwe Amerikaanse Buitelandse Beleid, in Die Wêreld in Oënskou, Nuusbrief van die Sentrum vir Internasionale Politiek, P.U. vir C.H.O., Jaargang XII, Nr. 2, Februarie 1977, p. 21. Vgl. ook Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 25 - 26. Knorr noem dit die "flow of benefits between international patron and client".
194. Vgl. Die Downingstraat-Spitsberaad - Beter as die vorige twee Pogings? in Die Wêreld in Oënskou, Nuusbrief van die Sentrum vir Internasionale Politiek, P.U. vir C.H.O., Potchefstroom, Jaargang XII, Nr. 5, Mei 1977, p. 94 - 95. Hier word 'n kort opsomming gegee van die ekonomiese probleme waarmee Japan, Frankryk, Kanada, Brittanje, Italië en Wes-Duitsland op die oomblik mee te kampe het.
195. Vgl. Stoessinger J.G., op. cit., p. 195
196. Vgl. Ibid
197. Vgl. Ibid, p. 196
198. Vgl. Ibid. Vgl. ook Mondale W.F., Beyond Détente: Toward International Economic Security, in Bundy W.P. (red.), op. cit., p. 251 - 252
199. Vgl. Stoessinger J.G., op. cit., p. 196
200. Ibid
201. Vgl. Singer M.R., op. cit., p. 59
202. Ons noem gerieflikheidshalwe die state van die Ooste en die Weste in hierdie geval die 'partye' wat aan dié twee verskillende magskonstrasies behoort.
203. Vgl. Singer M.R., op. cit., p. 59
204. Vgl. Stoessinger J.G., op. cit., p. 197
205. Vgl. Strange S., op. cit., p. 355
206. Ibid. Dit is egter 'n teorie wat nog slegs gedeeltelik verwerk is deur konvensionele ekonomiese teoretiese benaderings.
207. Vgl. Stoessinger J.G., op. cit., p. 197. Vgl. ook Singer M.R., op. cit., p. 59
208. Vgl. Kissinger H.A., The Viet-Nam Negotiations, in Kaplan M.A. (red.), op. cit., p. 292 ff
209. Vgl. Stoessinger J.G., op. cit., p. 198. Vgl. ook Wohlstetter A., Viet-Nam and Bureaucracy, in Kaplan M.A. (red.), op. cit., p. 280
210. Vgl. Ibid

211. Vgl. Kulski W.W., International Politics in a Revolutionary Age, J.B. Lippincott Company, New York, 1964, p. 343. Kulski sê dat die V.S.A. se volgehoue ekonomiese hulp aan ander state gelei het tot die volgende: "The underdeveloped countries are now used to considering foreign aid as the most tangible proof of friendship".
212. Millikan M.F., Rostow W.W., A Proposal, Harper & Brothers, New York, 1957.
213. Soos aangehaal uit Stoessinger J.G., op. cit., p. 198
214. Ibid, p. 200
215. Ibid. Stoessinger haal die gewilde woorde aan: "If you do not give me aid without strings, I know someone who will".
216. Ibid, p. 204
217. Vgl. in dié verband Singer H.W., International Development, Growth and Change, McGraw-Hill Book Co., New York, 1964, p. 185
218. Vgl. Stoessinger J.G., op. cit., p. 211
219. Ibid, p. 210
220. Ibid, p. 211
221. Ibid, p. 213
222. Berliner J.S., Soviet Economic Aid, Praeger, New York, 1958, p. 137
223. Wells S.J., op. cit., p. 223
224. Vgl. Van Wyk L.A., Inflasie en Stagflasie in die Huidige Internasionale Ekonomiese Krisis, in Die Huidige Internasionale Ekonomiese Krisis en die Wêreldpolitiek, Simposium oor die Internasionale Politiek, Sentrum vir Internasionale Politiek, P.U. vir C.H.O., Potchefstroom, 17 Augustus 1976, p. 23
225. Mondale W.F., op. cit., p. 230
226. Vgl. Van Wyk L.A., op. cit., p. 24
227. Vgl. Ibid, p. 25. Soos aangehaal uit: Heller H.R., International Reserves and World-wide Inflation in International Monetary Fund, Staff Papers, Vol. 23, Nr. 1, Maart 1976, p. 61
228. Van Wyk C., Suid-Afrika in 'n Onstabiele Wêreld: Kragpunte en Kwesbaarheid in Die Huidige Internasionale Ekonomiese Krisis en die Wêreldpolitiek, op. cit., p. 57 - 58
229. Soos aangehaal uit Pollack G.A., op. cit., p. 120
230. Die teorie en die praktiese implikasies van die Bretton Woods-stelsel tot aan die einde van die vroeë sestigerjare word volledig uiteengesit deur Flemming M.J., Developments in the International Payments Systems, in Staff Papers I.M.F., November 1963, p. 461 - 471
231. Stals L.C., Die Internasionale Monetêre Krisis in Die Huidige Internasionale Ekonomiese Krisis en die Wêreldpolitiek, op. cit., p. 2

232. De Vries Y., Jamaica, Or The Non-reform of the International Monetary System, in Foreign Affairs - An American Quarterly Review, Vol. 54, Nr. 3, April 1976, p. 577
233. Vgl. Stals L.C., op. cit., p. 2. Vgl. ook De Vries Y., op. cit., p. 557
234. Vgl. Diederichs N., Onopgeloste Probleme van die Internasionale Finansiële Sake, C.R. Swart-lesing No. 5, U.O.V.S. Bloemfontein, 18 Augustus 1972, p. 3
235. Stals L.C., op. cit., p. 1. Vgl. ook Wells S.J., op. cit., p. 226: "The American Plan envisaged an International Exchange Stabilization Fund, which would consist of assets composed of various currencies. These would come into the possession of the Fund as the result of contributions of members, fixed in accordance with predetermined quotas. Member countries in deficit would be allowed to draw on the Fund's resources within limits based upon their quotas".
236. Vgl. Stals L.C., op. cit., p. 1. Vgl. ook Wells S.J., op. cit., p. 225. Wells se oor die Keynes-plan die volgende: "Just as an efficient banking system ensures the maximum utilization of domestic resources, so it was hoped that the clearing Union, arrangements would ensure the highest possible level of international trade and employment". Vgl. ook Lutz F.A., op. cit., p. 68 - 73. Vgl. ook Nobbs J., op. cit., p. 202 ff vir 'n ontleding van Keynes se monetêre beleid.
237. Vgl. Stals L.C., op. cit., p. 9
238. Ibid. Vgl. ook Diederichs N., op. cit., p. 4 - 5. "Reeds in 1960 het die prys van goud in hierdie mark tydelik heelwat bo die amptelike goudprys van 35 dollar per fyn ons gestyg".
239. Vgl. Strange S., op. cit., p. 71. Susan Strange lewer kommentaar: "A controversial question here is whether the 1960-1 gold crisis would have been as bad or whether a Gold Pool arrangement would have been necessary if British governments in die 1950's had not put the restoration of the international use of sterling and of London to its former eminence as an international financial centre so high in their order of national policy priorities".
240. Vgl. Stals L.C., op. cit., p. 10. Vgl. ook Strange S., op. cit., p. 78
241. Vgl. Diederichs N., op. cit., p. 4. Diederichs lewer kommentaar hierop en sê dat die V.S.A.-dollar se inwisselbaarheid in goud nie meer gehandhaaf kon word nie. Daarom was hierdie maatreëls nodig.
242. Stals L.C., op. cit., p. 11. Dit het later bekend geword dat Frankryk hom op hierdie stadium reeds aan die goudpoel onttrek het en sy banke dus nie in hierdie groot verlies van goud gedeel het nie.
243. Ibid., p. 13
244. Strange S., op. cit., p. 355. Vgl. ook Wells S.J., op. cit., p. 256 - 258

245. Vgl. Griffith W.E. (red.), The World and the Great-Power Triangles, The MIT Press, Cambridge, Massachusetts, and London, 1975, p. 25. "This was the emergence of one of the major political and economic, domestic and foreign preoccupations of the noncommunist world: the energy crisis".
246. Stals L.C., op. cit., p. 18 - 19
247. Vgl. Ibid, p. 19 - 21. Vgl. ook Diederichs N., op. cit., p. 4 - 6. Diederichs het 'n volledige bespreking hieroor.
248. Van Wyk L.A., op. cit., p. 25. Vgl. ook Rasche R.H., Inflation - Alternative Explanations and Policies: A Comment, in Brunner K., Meltzer A.H. (red.), Institutions, Policies and Economic Performance, Carnegie-Rochester Conference Series on Public Policy, North-Holland Publishing Company, Amsterdam, New York, Oxford, Vol. 4, 1975, p. 307 - 309. Vir verdere definisies vgl. Griffiths B., Inflation - The Price of Prosperity, Weidenfeld and Nicolson, London, 1976, p. 10 ff. Vgl. ook Robinson J., Eatwell J., op. cit., p. 212 - 214. Vgl. ook Meiselman D.I., Worldwide Inflation: A Monetarist View, in Boarman P.M., Tuerck D.G. (red.), World Monetary Disorder - National Policies vs. International Imperatives, Praeger Publishers, New York, 1976, p. 21 - 45 vir 'n bespreking oor wêreldwye inflasie.
249. Vgl. Van Wyk L.A., op. cit., p. 25. Soos aangehaal uit: Truu M.L., Inflation in the S.A. Economy, in The South African Journal of Economics, Vol. 43, Nr. 4, Desember 1975, p. 446. Vgl. ook Laidler D., Inflation - Alternative Explanations and Policies: Tests on Data Drawn from Six Countries, in Brunner K., Meltzer A.H. (red.), op. cit., p. 251 - 263. Vgl. ook Lutz F.A., op. cit., p. 25. Lutz meen: "with money expenditure in the world higher than before, and world output unchanged, the world price level must rise".
250. Barro R.J., Inflationary Finance and the Welfare Cost of Inflation, in Journal of Political Economy, Vol. 80, Nr. 5, Sept/Okt. 1972, p. 998
251. Roosa R.V., Controlling Inflation During Recession, in The Atlantic Community Quarterly, Vol. 13, Nr. 1, Spring 1975, p. 94
252. Van Wyk L.A., op. cit., p. 29
253. Stetovic M.V., Cooperation and Coexistence, in Review of International Affairs, Vol. 23, Nr. 540-1, Belgrade, Oktober 5 - 20, 1972, p. 31
254. Soos aangehaal uit: Liebenberg P.W., op. cit., p. 15
255. Vgl. Van Wyk L.A., op. cit., p. 43. Vgl. ook Liebenberg P.W., op. cit., p. 15.
256. Vgl. Liebenberg P.W., op. cit., p. 15. Vgl. ook Griffiths B., op. cit., p. 106. Griffiths beskou dit as 'n "inflation tax" en sê voorts: ".....inflation has a similar effect to the government raising the rate of explicit taxes such as income tax, value added tax, or capital gains tax". Vgl. ook Lipson L., The Great Issues of Politics, 5e Uitgawe, Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1976, p. 203. Lipson sê: "The more intense the economic struggle, the more strenuously men seek to enlist the power of the state in their support".

257. Van Wyk L.A., op. cit., p. 44
258. Vgl. Liebenberg P.W., op. cit., p. 15
259. Vgl. Van Wyk L.A., op. cit., p. 46
260. Vgl. Liebenberg P.W., op. cit., p. 15 - 16
261. Vgl. Van Wyk L.A., op. cit., p. 46. In al hierdie lande is ervaar dat inflasie die gesindheid van die mense op alle vlakke van die openbare en private lewe teen die owerheid verander.
262. Vgl. Griffiths B., op. cit., p. 106
263. Vgl. Wesson R.G., Foreign Policy for a New Age, Houghton Mifflin Company, Boston, 1977, p. 109. Wesson sê hieroor: "The whole complex of problems of inflation, money supply, exchange rates, reserves, and capital transfers badly needs international co-operation lest the global economy be endangered".
264. Vgl. Van Wyk L.A., op. cit., p. 45 - 48
265. Mondale W.P., op. cit., p. 252
266. Vgl. Barnard L.D., Die Magsfaktor in Internasionale Verhoudinge, op. cit., p. 179
267. Soos aangehaal uit: Morgenthau H.J., op. cit., p. 117
268. Vgl. Hoskins H.L., Needed: A Strategy for Oil in Foreign Affairs, Vol 29, Nr. 2, Januarie 1951, p. 229
269. Vgl. Birdwood C.B., Oil in the Middle East in World Affairs, Vol. 4, Nr. 1, Januarie 1950, p. 58
270. Vgl. Griffiths W.E., op. cit., p. 25
271. Vgl. Van Valkenburg S., Stotz C.L., Elements of Political Geography, Prentice-Hall, New York, Second Edition, 1955, p. 172. "No modern economic development can exist, no modern war can be fought, without the use of large quantities of oil in its various forms". Vgl. Barnard L.D., Die Magsfaktor in Internasionale Verhoudinge, op. cit., p. 180. "Nêrens is die strategiese invloed van olie meer herkenbaar as tydens oorlogvoering nie".
272. Vgl. Griffith W.E., op. cit., p. 25
273. Vgl. Zimmerman E.W., World Resources and Industries, Harper & Brothers, New York, 1933, p. 489 - 500. Haas E.B., Whiting A.S., The Dynamics of International Relations, McGraw-Hill, New York, 1e druk, 1956, p. 94. Odell P.R., Oil and State in Latin America, in International Affairs, Vol. 40, Nr. 4, Oktober 1964, p. 659 - 673
274. Vgl. Heam A., Oil in the Middle East, in International Affairs Vol. XXIV, Nr. 1, Januarie 1948, p. 63. Vgl. ook Birdwood C.B., op. cit., p. 48 - 58
275. Vgl. Barnard L.D., Die Magsfaktor in Internasionale Verhoudinge, op. cit., p. 181

276. Vgl. Amuzegar J., op. cit., p. 73
277. Vgl. Askins J.E., The Oil Crisis; This Time the Wolf is Here, in Bundy W.P.(red.), op. cit., p. 27
278. Vgl. Chandler G., The Myth of Oil Power; International Groups and National Sovereignty, in International Affairs, Vol. 46, Nr. 4, Oktober 1970, p. 712
279. Griffith W.E. (red.), op. cit., p. 25 - 26
280. Vgl. Ibid, p. 26
281. Griffith sê hieroor dat die wêreldwye energiekrisis ook ekonomiese spanning tussen die V.S.A., die E.G.M. en Japan veroorsaak het. Die eerste Amerikaanse-, Wes-Europese-, Japanse energiekonferensie het dié spanning effens verlig, maar Frankryk het geweier om sy steun aan die vorgenome maatreëls te gee wat weer 'n agteruitgang in die Frans-Amerikaanse verhoudings tot gevolg gehad het. Vgl. Griffith W.E.(red.), op. cit., p. 27
282. Vgl. Safran N., The War and The Future of the Arab - Israeli Conflict, in Bundy W.P., op. cit., p. 93. Uit die oogpunt van die V.S.A. was dit noodsaaklik om die Israeli's te help, want geen dreigemente van die kant van die V.S.A. kon daarin slaag om die Russe uit die Midde-Ooste te hou nie. Safran sê voorts: "However, in the face of Soviet reticence, and since the intense, slugging character of the fighting meant that the overall outcome of the war could well depend on the quantities of equipment and ammunition available to the belligerents, the United States felt compelled to launch its own massive emergency resupply operation to Israel".
283. Vgl. Liebenberg P.W., op. cit., p. 31
284. Vgl. Ibid, p. 32
285. Vgl. Barnard L.D., Die Magsfaktor in Internasionale Verhoudinge, op. cit., p. 182
286. Vgl. Ibid
287. Vgl. McDaniel P.W., The Peaceful Use of the Atom, in Messel H., Butler S.T., Nuclear Energy Today and Tomorrow, Heinemann, London 1971, p. 43. "The atom offers mankind the unique opportunity, through cheap electrical and mechanical power, to free its citizens from covetous and greedy traits so common to those in fear of hunger, appresion and need".
288. Vgl. Cole W.S., An Interpretive History of American Foreign Relations, The Dorsey Press, Homewood, Illinois, 1968, p. 472
289. Vgl. Die Internasionale Kernkragbedryf - Kerngesond?, op. cit., p. 76
290. Vgl. Ibid
291. Herz J.H., International Politics in the Atomic Age, Columbia University Press, New York, 1959, p. 179
292. Vgl. Die Internasionale Kernkragbedryf - Kerngesond?, op. cit., p. 76

293. Kissinger H.A., Nuclear Weapons and Foreign Policy, op. cit., p. 127.
Vgl. Ook Herz J.H., op. cit., p. 179 ff. Vgl. ook Spykman N.J.,
America's Strategy in World Politics, - The United States and the
Balance of Power, Archon Books, Harcourt, Bruce & World, Inc., U.S.A.,
1970, p. 460
294. Vgl. Die Internasionale Kernkragbedryf - Kerngesond?, op. cit., p. 76
295. Vgl. Ibid, p. 77
296. Die bevolkingsontploffing word in die volgende onderafdeling bespreek.
297. Vgl. Goldsmith J.M., Food Quantity and Quality, in Hollingsworth D.,
Morse E. (red.), People and Food Tomorrow, applied Science Publishers,
Ltd., London, 1976, p. 1
298. Vgl. Liebenberg P.W., op. cit., p. 48
299. Soos aangehaal uit McKenzie J., Food is not just for Eating, in
Hollingsworth D., Morse E. (red.), op. cit., p. 21
300. Vgl. Liebenberg P.W., op. cit., p. 48
301. Vgl. Ibid
302. Vgl. Schertz L.P., World Food: Prices and the Poor, in Bundy W.P.,
op. cit., p. 179
303. Vgl. Liebenberg P.W., op. cit., p. 49
304. Vgl. Goldsmith J.M., op. cit., p. 5
305. Vgl. Liebenberg P.W., op. cit., p. 41 - 42
306. Vgl. Brass W., Demographic Determinants: The World and Britain, in
Hollingsworth D., Morse E. (red.), op. cit., p. 13 - 14
307. Vgl. Liebenberg P.W., op. cit., p. 42. Vgl. ook Padelford N.J., Lin-
coln G.A., op. cit., p. 127 - 128
308. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 128
309. Vgl. Ibid, p. 130
310. Vgl. Liebenberg P.W., op. cit., p. 43
311. Vgl. Ibid, soos aangehaal uit Keesing's Contemporary Archives, 23 Septem-
ber 1974, p. 26726
312. Goldsmith J.M., op. cit., p. 4
313. Vgl. Pollack G.A., op. cit., p. 138 - 139
314. Ibid, p. 139
315. Ibid

HOOFSTUK III

Die Grondslae van Nasionale Ekonomiese Magsvermoë.

1. Inleiding.

"International Politics like all politics is a struggle for power".¹

Dit is die bekende stelling van Hans J. Morgenthau en rondom hierdie stelling draai die ganse kontemporêre internasionale politiek. Die internasionale politiek verskil van die nasionale politiek in soewereine state slegs met betrekking tot die perke en beheermaatreëls wat tussen owerheid en onderdaan gestel word deur die nasionale wet, nasionale kultuur en gebruike, en die monopolisasie van swaardmag.²

Hierdie beperkings is in die tussenstaatlike toneel óf te swak om werklike invloed uit te oefen óf dit bestaan glad nie. Telkens as tussenstaatlike verhoudings tussen onafhanklike en soewereine politieke eenhede in die geskiedenis ter sprake gekom het, soos in die antieke Griekse state en die moderne Europese state-stelsel, het magsvermoë 'n oorheersende rol begin speel. Morgenthau het gevind dat hierdie situasie onontkombaar is in die internasionale politiek en soos McLelland dit stel;

"the reflection of an iron law of politics".³

Internasionale Verhoudings, as 'n geheel, mag beskou word as 'n veld wat 'n wye spektrum van belange en aktiwiteite omsluit bo die fokus op magsvermoë, maar die internasionale politiek is die onderdeel van die geheel wat gedefinieer kan word as die aspek van sentrale betekenis.⁴ In ons eeu, het Morgenthau gesê, is die belangstelling in internasionale verhoudinge gekonsentreer op die internasionale politiek, en dus ook op die internasionale magstryd. Elke nasionale regering is bewus van hierdie magstryd, en elke owerheid moet sy optrede aanpas by sy magsvereistes en behoeftes.⁵ In hierdie hele opset speel die nasionale ekonomie 'n groot rol in die bepaling van die magsvermoë van die nasionale staat. Die ekonomiese magsvermoë van state het in die laaste dekade so belangrik geword dat dit vandag vooropgestel is in die tussenstaatlike toneel.

2.

Mag en Gesag.

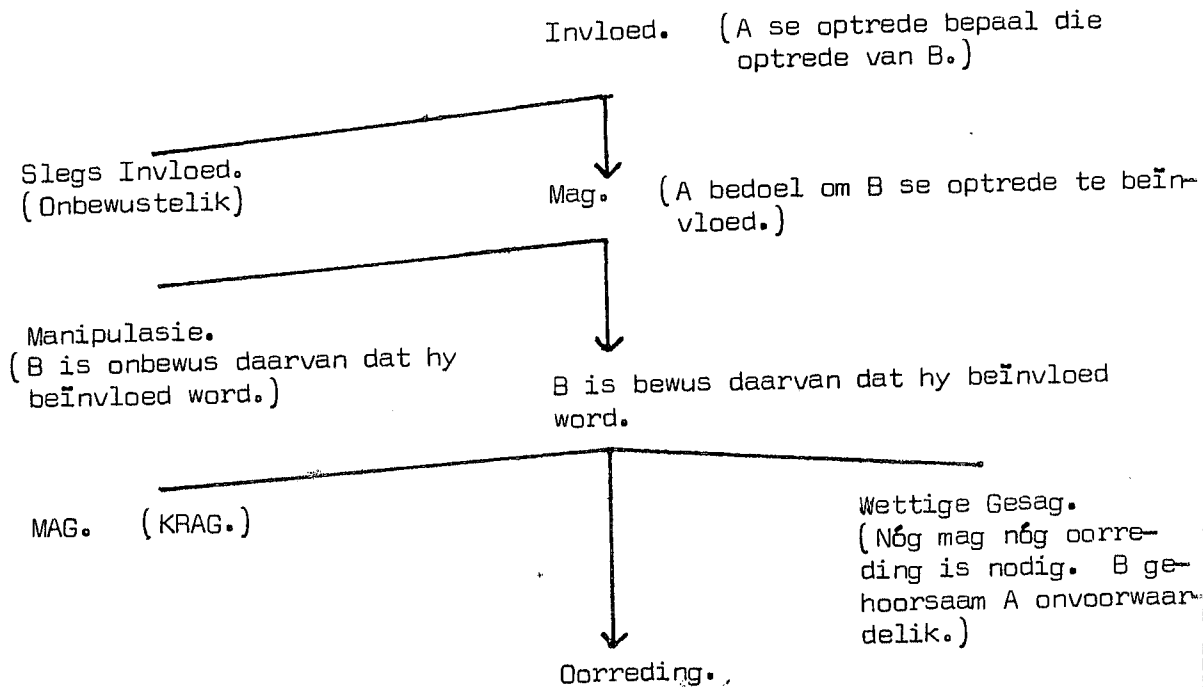
Om die begrippe mag en gesag - oftewel magsvermoë en die vermoë om gesag uit te oefen - te illustreer, volg ons die riglyne van David Easton. Hy beskou dit s6:

"Authority is the ability of A to get B to do what he wants, whether B wants to or not". 7 (Vgl. Figuur I op hierdie bladsy.)

Volgens Cord is gesag as volg te omskryf:

"Authority is a relationship of obedience in which one man acknowledges another man's right to regulate his actions". 8

Gesag is ook dan 'n manier om mag uit te oefen - 'n integrale deel dus van magsvermoë - maar daar is verskeie ander magstipes.⁹ Bv. 'n ouer kan 'kindersielkunde'gebruik om sy kind te laat optree presies soos hy wil, sonder dat die kind eers agterkom dat hy beïnvloed word. Hierdie magsvermoë is bekend as manipulasie: B is nie bewus daarvan dat A sy optrede beïnvloed nie.

Figuur I.¹⁰

Nog 'n vorm van magsvermoë is oorreding. Hier gebruik A rasionele argumente om B se optrede te beïnvloed. Richard Nixon staan voor die Amerikaanse Kongres en bepleit 'n nuwe inkomste-verdelingsprogram en gebruik as argument die haglike finansiële toestand van die verskillende state dwarsdeur Amerika. Maar tog werk oorreding nie altyd nie en daarom moet 'n staat - om effektief te kan optree - 'n sterker vorm van mag gebruik, nl. owerheidsgesag.¹¹

Die magsvermoë van state omsluit dus die strategieë van oorreding, manipulasie of mag, terwyl gesag nie van die bogenoemde gebruik hoëf te maak nie. Op die tussenstaatlike toneel sou ekonomiese magsvermoë dus ook bogenoemde strategieë insluit, terwyl daar van die begrip 'gesag' geen sprake sou wees in internasionale verhoudings nie. Gesag sou slegs ter sprake kom as die magsvermoë van een staat hom in staat gestel het om 'n ander staat onder sy jurisdiksie te plaas en dan gesag op daardie staat uit te oefen. Op ekonomiese gebied kan ons hier die lyn deurtrek na ekonomiese imperialisme. Ekonomiese magsvermoë kan dan, teoreties gesproke, uitgeoefen word deur imperialistiese state wat ekonomiese beheer uitoefen op hulle kolonies en satellietstate.¹²

3. Definisies.

Ons kyk vervolgens na 'n paar definisies van magspolitiek en magsvermoë wat deur die ontwikkelingstadia van die internasionale politiek deur verskillende staatkundiges formuleer is.

Padelford en Lincoln sien magsvermoë soos volg:

"Power is strength appropriate to a purpose. Strength can be economic, political, psychological, or military and includes more subtle, nonphysical elements, such as national character, and unity, morale, leadership and statecraft."¹³

Prestige speel hier ook 'n rol, want dit is ook 'n element van magsvermoë.¹⁴ Ekonomiese prestige oefen dikwels groot invloed uit op die internasionale politieke toneel - vergelyk die respek wat een staat op 'n ander afdwing op ekonomiese gebied. Dit lei dan noodgedwonge tot 'n aanvaarding van eersgenoemde se beleidsrigting.

Weber onderskei tussen "three pure types of political authority" volgens die oorsprong van hulle wettigheid. Volgens hom berus magsvermoë op (i) 'n rasionele grondslag (bv. die president van die V.S.A.); (ii) 'n tradisionele grondslag (die monargieë); en (iii) 'n charismatiese grondslag (bv. Mao Tse Toeng).¹⁵

Schumann het van die standpunt uitgegaan dat in 'n internasionale stelsel waar 'n sentrale regering ontbreek, elke eenheid op sy eie magsvermoë staatmaak terwyl hulle "viewing with alarm the power of its neighbours."¹⁶ Volgens Spykman berus die hele beskawing basies op magsvermoë.¹⁷

Strausz-Hupé beweer weer dat die internasionale politiek "is dominated by the quest for power"¹⁸ en dat

"at any given period of known history, there were several states locked in deadly conflict, all desiring the augmentation or preservation of their power".¹⁹

Wolfers argumenteer dat:

"power is the ability to move others or to get them to do what one wants them to do and not to do what one does not want them to do".²⁰

Wolfers het dit ook belangrik geag om te onderskei tussen magsvermoë en invloed.²¹ Organski sê dat:

"one of the most important characteristics of a nation is its power, for power is a major determinant of the part that a nation will play in international relations".²²

Volgens die Organski bestaan die wêreldpolitiek uit die 'doings' van Amerika en Rusland, Brittanje en Sjina en "of other great nations". Dit het nie veel te doen met die verhoudings tussen Ysland en Liberië, of die veranderinge in Paraguay se buitelandse beleid nie, want hierdie lande (state) het minder mag. Wat hulle of hulle regerings doen, het bitter min invloed op die res van die wêreld.

"The importance of power is obvious".²³

Deutsch stem hiermee saam, want hy sê:

"Who is stronger and who is weaker? Who will get his way and who will have to give in? Such questions as these, when asked about actual or possible encounters among a limited number of competitors, lead to rank lists, such as the rankings of baseball clubs in the pennant races, of chickens in the pecking order, and of great powers in world politics".²⁴

Weinstein gaan van die standpunt uit dat:

"the ancient problem of power has become increasingly reinterpreted as the problem of organized power structures".²⁵

Voor die negentiende eeu kon enige van twee standpunte ingeneem word sover dit magsvermoë betref. Soos Hobbes kon 'n mens magsvermoë definieer as:

"The present means to some future apparent good".²⁶

Volgens hierdie definisie het 'n staat (of 'n persoon) magsvermoë onder die veronderstelling dat hy rykdom, slughed, 'n goeie reputasie, fisieke krag en wapens besit. Enigeen wat hiermee nie saamstem nie

kan 'n ander definisie aanhang wat meer klem plaas op sosiale verhoudinge. Magsvermoë kan dan gedefinieer word as:

"the probability that an individual would be able to get another person to do something, even against the latter's will. The actions one could command from others, the more power one had". 27

Die tradisionele beskouings oor magsvermoë kan nie sommer verwerp word nie, maar die magte wat in ons eeu op ons inwerk - en dit is werklike onrusbarend - word al hoe meer onpersoonlik. Die magsvermoë van groot en komplekse organisasies soos owerheidsburokrasieë, korporasies, universiteite, arbeidsorganisasies en vakbonde word al hoe meer prominent. Volgens Weinstein:

"These organizations provide settings in which the problems of power are confronted by people today. They provide both opportunities for action and limits to action in the contemporary industrialized world". 28

Hierdie organisasies oefen 'n nasionale mag en invloed uit op owerheidsbeleid omdat die owerheidsgesag nie langer effektief uitgeoefen word nie. Besighede, vakbonde, universiteite en georganiseerde ekonomiese belangegroepes is voortdurend besig om te probeer om wetgewing te beïnvloed en om administratiewe instruksies deur te voer wat spesifieke doelstellings en beleidsrigtings sal realiseer (verweselik). Dit is een van die grootste enkele magsfaktore in die nasionale staat wat vandag invloed uitoefen op die magsvermoë van state op eie, territoriale gebied.

4. Nasionale Ekonomiese Magsvermoë.

Daar is twee dimensies aan nasionale ekonomiese magsvermoë verbonde. Knorr onderskei tussen die 'aktiewe' en 'passiewe' dimensies.²⁹ Die 'aktiewe' dimensie sluit onder meer in militêre konfrontasie en magsvertoon terwyl die 'passiewe' dimensie dit meer het oor ekonomiese sanksies en boikotte. Ook Palmer en Perkins gee 'n volledige siening oor hierdie saak.³⁰ Ook Schwarzenberger sluit hierby aan as hy sê:

"Power may be defined as capacity to impose one's will on others by reliance on effective sanctions in case of non-compliance". 31

Om die nasionale magsvermoë te analiseer, kan ons dit onderverdeel. Carr het dit in kategorieë verdeel: militêre magsvermoë, ekonomiese magsvermoë en die vermoë om opinies te beïnvloed.³² Ons het dit hier dan primêr oor die ekonomiese magsvermoë van state.

Ekonomiese magsvermoë is onskeibaar van militêre magsvermoë, want dit is een van die basiese komponente van laasgenoemde. Palmer en Perkins stel dit sô:

"To say that under conditions of modern warfare economic power is military power is only a slight exaggeration". 33

Ekonomiese magsvermoë is egter nie beperk tot sy rol in die opbou van die nasionale militêre masjien nie. Die beheer van internasionale markte, roumateriaal, kapitaal en vervoer is ander vorme van nasionale ekonomiese magsvermoë.

Diplomasie kan ook beskou word as 'n vorm van nasionale magsvermoë wat nou verband hou met die ekonomiese vermoë van 'n staat. Carr meen dat mag oor die opinie van ander state geensins minder belangrik is vir die politieke doelstellings van 'n staat as vir militêre en ekonomiese magsvermoë nie.³⁴ Diplomasie se effektiwiteit berus ook tot 'n groot mate op die militêre-, ekonomiese- en propaganda-bronne van 'n staat. Rosen sê hieroor:

"Diplomatic effectiveness is linked to the underlying power potential of a state; most of all, it is linked to the state's endowment of military capabilities". 35

Om nasionale ekonomiese magsvermoë nou verder onder die soeklig te plaas, sal ons oorgaan tot die bespreking van die elemente van nasionale ekonomiese magsvermoë.

4.1. Die Elemente van Nasionale Ekonomiese Magsvermoë.

4.1.1. Geografie.

Daar is gesê dat geografie en territoriale ligging die mees blywende faktore van nasionale magsvermoë is. Die grootte van die Russiese gebied het byvoorbeeld menige invalsmag baie frustrasies besorg en het ook bygedra tot die neerlaag van Napoleon in 1912 en Hitler meer as 'n eeu later.³⁶

Magsvermoë is van kardinale belang vir aardrykskundiges weens die effek daarvan op "state behaviour" en weens die feit dat die magsvermoë van state gedeeltelik gekoppel is aan hulle geografiese eienskappe.³⁷

Grootte kan die verdedigingsmoontlikhede van 'n staat vermenigvuldig en ook die invloed van sanksies tot 'n groot mate verminder. Aan die ander kant impliseer die grootte van die grondgebied van 'n staat ook min met betrekking tot die vermoë om 'n groot bevolking te onderhou. Hier kan ons as voorbeelde noem die Sahara-woestyn aan die een kant en België en Japan aan die ander kant.³⁸

Die area van 'n staat kan dus direk invloed uitoefen op sy ekonomiese vermoë.³⁹ Ons dink hier aan Whittlesey wat geopolitika beskou het as 'n studie van "areal differentiation based on political phenomena".⁴⁰ Hierdie siening was ook in ooreenstemming met die benadering van die V.S.A. tot geopolitika as internasionale studieveld. Die gemiddelde staat is relatief klein; ongeveer een persent van die grootte van Sjina.⁴¹ Selfs met 'n bogemiddelde ekonomiese groei kan die klein staat nooit van die feit ontsnap dat volgens grondgebied daar noodwendig 'n klein mark en afsetgebied sal wees nie. Die gemiddelde staat is egter klein genoeg om 'n relatiewe homogene bevolking te huisves wat 'n groot bate is vir nasionale eenheid en politieke stabiliteit.⁴² Beide dié eienskappe is ook noodsaaklik vir 'n stabiele ekonomie en verhoog dus ook die staat se nasionale ekonomiese magsvermoë. Russett brei verder hierop uit:

"..... the country is small enough to avoid many of the dilemmas of local option and potential chaos versus centralization in a distant bureaucratic capital, which so often plague big countries like China, India, the Soviet Union, and the United States".⁴³

Miskien belangriker as grootte, is die ligging van 'n staat. Ligging kan die tipe ekonomie van 'n staat grootliks bepaal.⁴⁴ Mynwese lei byvoorbeeld tot die ontstaan van myndorpe en myngemeenskappe terwyl handel en fabriek stede laat ontwikkel en groei. Geografiese ligging, in die sin van 'n sogenaamde 'spatiale' - of 'ruimtelike' - verhouding van state tot mekaar, het ook 'n groot invloed op die ekonomie van 'n staat en dra ook grootliks by tot die militêre en ekonomiese magsvermoë.⁴⁵ Aansluitend hierby sê Palmer en Perkins:

"Location tends to make a state a sea power or a land power, with attendant overall advantages and disadvantages, depending upon whether it accepted the thinking of MacKinder or that of Alfred T. Mahan, one the greatest theorist of geographical determination and the other of naval power".⁴⁶

Mackinder se 'hartland-teorie' is soos volg:

"He who rules Eastern Europe commands the Heartland of Eurasia; Who rules the Heartland commands the world Island of Europe, Asia, and Africa; and who rules the World Island, commands the World". 47

Mahan het weer redeneer dat beheer oor die internasionale waters as 'n beslissende faktor vir "global balance" is.⁴⁸ Volgens Mahan was die V.S.A. die wêreldmag van die toekoms en entoesisteis het hy die uitbreiding van die Amerikaanse vloot bepleit. Mahan het reeds in 1890 geskryf dat:

"At a very conspicuous and momentous period of the world's history, Sea Power had a strategic bearing and weight which has received scant recognition,..... but the indications which remain are sufficient to warrant the assertion that it was a determining factor". 49

Die vloot moes tred hou met die uiteindelijke bestemming van die Verenigde State van Amerika. Hierdie stelling van Mahan is hoofsaaklik afgelei van die geskiedenis van die Britse vloot. Uit hierdie geskiedenis het Mahan een basiese gedagterigting deurgetrek, nl. die dogma van magskonsentrasie deur middel van 'n massiewe vloot oorlog-skepe. S6 sou die oppermag oor die oseane van die wêreld verkry en behou word.⁵⁰ Weigert is een van die weinige geopolitici wat hierdie teorie van Mahan krities bestudeer het.⁵¹ Friedrich Ratzel⁵² en Karl Haushofer⁵³ het beide hierdie dogma van Mahan vurig ondersteun. Ratzel se boek, The Sea as a Source of National Greatness, bewys duidelik dat Mahan 'n groot invloed op hom uitgeoefen het.⁵⁴

Robert Strausz-Hupé het Haushofer beskou as dié geopolitikus wat meer as enige Amerikaner gedoen het om die V.S.A. 'n magtige nasie te maak en "who had taught a new generation of American statesmen 'to think in terms of world power and greater space'".⁵⁵ Die belangrikheid wat Karl Haushofer aan die nasionale ekonomiese magsvermoë geheg het, kom ook duidelik te voorskyn in sy vyf belangrikste begrippe oor die geopolitika:

1. Weens militêre redes behoort 'n staat ekonomies selfvoorsienend te wees.
2. Duitsland is 'n dinamiese staat met die oogmerk (doelwit) om die wêreld 'n verjonging te laat ondergaan Daarom is Duitsland geregtig op "Lebenstraum" en "Weaker states, colonial empires, and large land-monopolizing states must give way".
3. Alle grondgebiede waar Duits gepraat word, waar die Duitse volk woon en waar Duitse ekonomiese belange gevestig is, moet onder Duitse beheer geplaas word

4. Deur die wêreld se grootste eiland, nl. Eurasië, te beheer, sal Duitsland 'n onoorwinlike ekonomiese en militêre posisie in die wêreld beklee. Haushofer sê voorts: "..... from this base she could eventually dominate the world. Sea power would be circumvented by land marches".
5. Die vasstelling van grense is tydelike maatreëls teen 'n militêre offensief, en dit kan verander word om by Duitsland se belange aan te pas. Haushofer het gereken dat grense baie handig te pas kom "in starting wars". 56

Dr. Haushofer se idees het gedurende die Nazi-era geweldig steun geniet. Hy het geografie kombineer met die ekonomie, antropologie, rassisme, sielkunde, romantiek en die mistiek.

Die geografiese ligging van 'n staat speel dus 'n belangrike rol in die magsvermoë van state wat in verskillende kategorieë ingedeel kan word. Muir het dit baie eenvoudig maar tog volledig uiteengesit.⁵⁷

Morfologiese Magsvermoë.

In hierdie kategorie kan die magsvermoë van state wat afgelei word van hulle grootte, vorm, ligging en topografiese eienskappe ingesluit word.

Demografiese Magsvermoë.

Hierdie aspek van magsvermoë word nie net beïnvloed deur die getalsterkte van 'n staat se bevolking nie, maar ook deur die vaardighede, gesondheid en struktuur van bevolking. Ook nasionale moraal en nasionale karakter speel hier 'n rol.

Organisatoriese Magsvermoë.

Onder hierdie kategorie val die kwaliteit van die owerheid, en die ondergeskikte vlakke van die administrasie van die landsake, die stabiliteit van die regering en die agting wat die nasionale owerheid binne die staat en oorsee afdwing.

Militêre Magsvermoë.

Geografiese faktore is ook belangrik met betrekking tot die aantal, tipe en kwaliteit van militêre wapens en personeel. Veral die strategiese ontplooiing van wapens en personeel en die militêre taktiek wat gebruik word, word baie deur die geografiese faktore beïnvloed.

Ekonomiese Magsvermoë.

Die kommersiële hulpbronne en die doeltreffendheid waarmee dit hanteer word, die verspreidingstempo van tegnologiese ontwikkeling, handelsverhoudinge en die kwesbaarheid van 'n staat in geval van boikotte en sanksies teen invoere of uitvoere word ook deur geografiese faktore bepaal. In hierdie verband kan ons verwys na die kommersiële hulpbronne en die geografiese ligging van Suid-Afrika.⁵⁸ Ons is in 'n

baie gunstige posisie op die oomblik (1977) om die ekonomiese sanksies en boikotte van die V.V.O. se Veiligheidsraad te bowe te kom juis vanweë geografiese faktore. Ander state (byvoorbeeld Rhodesië) is nie so gelukkig nie en sou ongetwyfeld groot ekonomiese skade berokken word indien dieselfde stappe teen hulle toegepas word.

Die betekenis van geografiese ligging en die uitwerking daarvan op die nasionale ekonomie is soms redelik oordryf - volgens die oorgrote meerderheid van die moderne denkers. Ons lewe vandag in 'n era van atoom-energie en ruimtevaart en dit maak ook dat die teorieë en gedagterigtings van die bekendste geopolitici oudmodies klink. Tog wil ons met Palmer en Perkins saamstem:

"Undoubtedly 'the struggle for space and power' over the vast land and sea regions of the world, and perhaps in outer space as well, will be a central theme in the international relations of the future". 59

4.1.2. Natuurlike Hulpbronne en Roumateriaal.

Volgens Organski is natuurlike hulpbronne ".....primarily minerals (fuels and metals) and the soil and its produce".⁶⁰ Palmer en Perkins onderskei tussen die twee komponente van nasionale ekonomies mag:

"Waterfall and fertility of soil are natural resources, but they are obviously not raw materials. Natural resources may be defined as gifts of nature of established utility; they would include, for example, most minerals, flora and fauna, and, as mentioned, waterfall and fertility of soil". 61

Natuurlike hulpbronne is essensieel vir die toepassing van die magvermoë van 'n staat. Daar bestaan geen twyfel dat genoegsame natuurlike hulpbronne die V.S.A. en die Sowjetunie tot supermoondhede help ontwikkel het nie.⁶² Dit mag ook dieselfde doen vir Suid-Afrika, want dit is 'n erkende feit dat wat natuurlike grondstowwe en hulpbronne betref, die Republiek van Suid-Afrika vir bitter min lande in die wêreld agteruit hoef te staan. Dit geld ook vir energiebronne. (Vgl. tabel 1 en 2.)

Tabel 1: Leidende state in die produksie van Mangaan, Chroom en Vanadium.⁶³

Mangaan	Rusland		Indië	Rooi-Sjina	R.S.A.	Brasilië	Res. van die wêreld	
Chroom	Rusland	R.S.A.	Phillippyne	Rhodesië	Turkye	Albanië	Res. van die wêreld	
Vanadium	V.S.A.				S.W.A.	Finland	Res. van die wêreld	

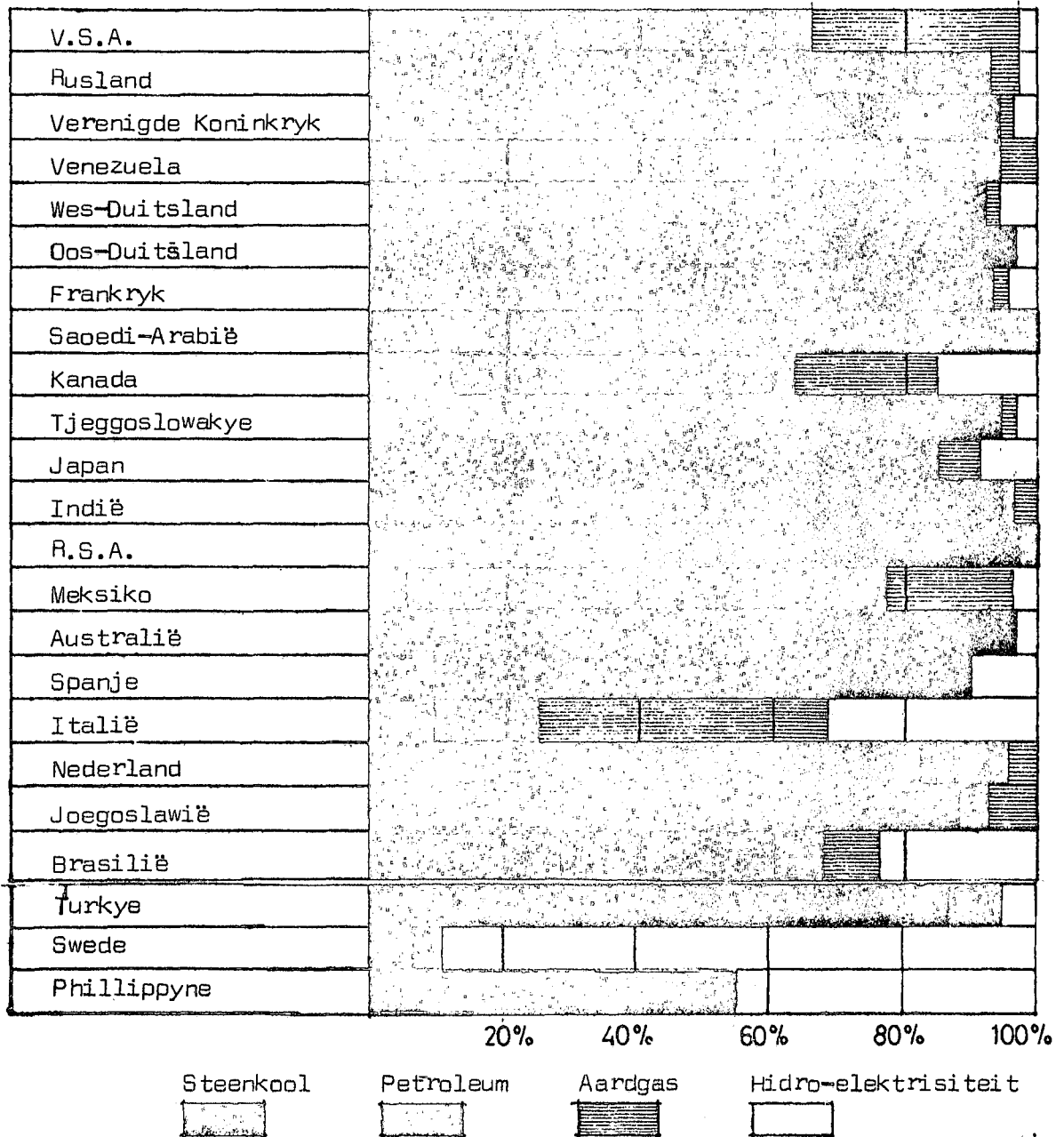
Mangaan: Rusland 43%; Indië 10%; Kommunistiese Sjina 10%; Republiek van S.A. 10%; Res van die Wêreld 18%; Brasilië 10%.

Chroom: Rusland 22%; Republiek van S.A. 18%; Phillippyne 17%; Rhodesië 12%; Turkye 10%; Albanië 4%; Res van die Wêreld 17%.

Vanadium: V.S.A. 70%; S.W.A. 12%; Finland 12%; Res van die Wêreld 6%

Tabel 2

Energiebronne 64

State wat oorvloedige hulpbronne besit, is minder afhanklik van die hulpbronne van ander state en dus ook minder kwesbaar vir sanksies. Vergelyk in hierdie opsig die Republiek van Suid-Afrika wat in bykans alle industrieë daarop ingestel is om selfvoorsienend te raak. Die rykdom wat deur natuurlike hulpbronne verkry word, (bv. die ru-

olie in die Arabiese lande) kan aan ander state as 'n beloning of betaling aangebied word, of dit kan gebruik word om die militêre slaankrag van 'n staat te verhoog.⁶⁵

"The modern military force requires not only iron but high-grade steels and alloys for missiles; aluminium for planes; oil and rubber for tanks and trucks; and now uranium for bombs".

aldus Organski.⁶⁶ Bykans alle natuurlike hulpbronne word vandag gebruik om 'n nasionale weermag weerbaar te hou en dis byna onmoontlik om sonder enige van die hulpbronne klaar te kom.

Die besit van natuurlike hulpbronne en roumateriaal wat noodsaaklik is vir ander state se ontwikkeling gee aan die staat 'n magsvermoë wat hy andersins nie sou gehad het nie. Arabiese lande word weens die olie baie versigtig hanteer deur die res van die wêreld.⁶⁷ Boerderyprodukte val in dieselfde kategorie. So het Argentinië reeds sy beesvleis tot politieke gewin gebruik in onderhandelinge met Brittanje terwyl Ceylon, met sy rykdom aan rubber, deur beide die Ooste en die Weste nog altyd met respek behandel is.⁶⁸

Die staat wat sy beskikbare roumateriaal in verbruikersgoedere kan verwerk, het selfs 'n nog groter nasionale ekonomiese magsvermoë. Die groot industriële state was en is nog altyd groot wêreldmoondhede. Industriële ontwikkeling is die sleutel tot dié magsvermoë, maar sonder die groot hoeveelhede roumateriaal sou dit nie kon bestaan nie.⁶⁹ Die industrieë van die Verenigde State en Rusland het dit moontlik gemaak vir die Geallieerdes om Duitsland gedurende die Tweede Wêreldoorlog te oorwin. Amerikaanse en Russiese fabrieke het meer kanonne, tenks, en vliegtuie vervaardig as Duitsland en Japan. Die koste daaraan verbonde was begryperlikerwys ontsettend hoog. Moderne oorlogvoering is hoogs gemeganiseerd, duur, en tegnologies hoogs ontwikkel en die ranglys van state se netto nasionale produk korreleer sterk met die ranglys van die militêre slaankrag van state.⁷⁰ Ons kan die volgende voorbeeld in hierdie verband noem. Die strategie van Rusland in Europa is vandag sterk ingestel op die militêre uitbreiding en die ontwikkeling van die wapentegnologie in die Warschau-verdragslande. Hulle militêre opbou en die offensiewe ingesteldheid van hulle militêre mag verleen krag aan hulle operasies, wat op die ander nie-militêre gevegsfronte gevoer word. Russiese strategie steun dus sterk op nasionale militêre magsvermoë om ook ekonomies daarby te baat.⁷¹

4.1.2.1. Opmerkings.

Die besit van genoegsame natuurlike hulpbronne maak 'n staat nie noodwendig welvarend nie, maar dit is essensieel om groot ekonomiese magsvermoë daar te stel. 'n Voordelige geografiese ligging, vrugbare grond en minerale neerslae dra baie by tot ekonomiese magsvermoë, want dit maak ander state afhanklik van dié staat wat oor die roumateriaal én natuurlike hulpbronne beskik.

"By producing the wealth which permits investments, by supplying essential goods, or by affording a remunerative market, a state can gain economic power, and its capacity to do so is vastly enhanced by if not entirely dependent upon natural resources of one kind or another". 72

Die studie van natuurlike hulpbronne en roumateriaal beklemtoon die feit dat selfs die grootste van die groot moondhede nie volkome selfgenoegsaam kan wees nie. Terselfdertyd is daar 'n verbasende konsentrasie van die basiese roumateriaal in die hande van 'n paar state. Hierdie paar state het dus 'n groot superioriteit betreffende hierdie belangrike element van nasionale ekonomiese magsvermoë.⁷³

Energiebronne en natuurlike hulpbronne is onvervangbaar en daarom moet dit as kosbare kleinode met oorleg geëksploiteer word. Bowendien is die bronne oneweredig versprei, en die ontbering van sommige strategiese bronne kan magsimpotensie veroorsaak, of selfs oorlog om die besit daarvan laat ontbrand. Selfvoorsiening bly 'n utopiese droombeeld, en die daadwerklike strewe tot die verwesenliking daarvan kan buitendien die lewenstandaard en ekonomiese bedingingsvermoë van state aantas.⁷⁴

4.1.3. Bevolking.

Die ekonomiese vermoë van 'n staat is van menige faktore afhanklik, maar miskien die grootste faktor wat bydra tot die nasionale ekonomiese magsvermoë is die grootte van die arbeidsmag wat beskikbaar is.⁷⁵ Dit het dus weer 'n direkte korrelasie tot die bevolking van 'n staat. Tog het ons hier ook die uitsonderings. Ons beskik oor voorbeelde van state met 'n groot bevolking, maar 'n beperkte ekonomiese en militêre magsvermoë.⁷⁶

Organski het die belangrikheid van die bevolking vir nasionale ekonomiese magsvermoë s6 opgesom:

"Population is a nation's greatest resource What greater asset can a nation have than a multitude of able-bodied citizens, ready to stoke its furnaces, work its mines, run its machinery, harvest its crops, hold its cities, raise its children, produce its art, and provide the vast array of goods and services that make a nation prosperous and content? The relationship between members and wealth and power is not simple, but surely it is significant". 77

Moderne tegnologiese ontwikkeling kan in die toekoms miskien lei dat die ekonomieë minder menslike arbeid sou benodig, maar tot op die huidige bly die bevolking van 'n staat 'n groot faktor in die ekonomie. Die koms van outomatisasie sal ook geen probleem oplewer vir die onmiddellike toekoms nie. Soos die produksie styg as gevolg van outomatisasie, sal die groeiende produksie absorbeer word deur die steeds stygende bevolking. Organski merk op:

"We will not reach in the near future (nor perhaps ever) the point where we can all sit back and leave economic production to a few specialists guiding a nation filled with machines". 78

Op die huidige oomblik het die nasionale staat wat op groot skaal wil produseer, steeds 'n groot arbeidsmag nodig om die produksie te handhaaf. So 'n groot arbeidsmag met verskeie bedreweenhede en 'n groot verbruikerspotensiaal maak die ontwikkeling van 'n sterk en afwisselende nasionale ekonomie moontlik; presies wat nodig is vir enige strewe na ekonomiese selfgenoegsaamheid. 79

'n Groot bevolkingsgetal kan ekonomiese sterkte beteken, maar dit kan ook 'n swaakteit word. Palmer en Perkins toets dit s6:

"The test is whether a state can utilize its human resources effectively, can support them at tolerable standards of living, and can provide constructive outlets for their talents and energies". 80

Brown sluit hierby aan as hy sê dat:

"there is a good deal of political steam in the passion of the populace to have its liberties and eat well too". 81

Die krag, sterkte, energie en produktiwiteit van 'n staat se bevolking is definitief in verhouding met hulle lewenstandaard, gesondheid, opvoedingspeil en ekonomiese dryfvere. Hierdie faktore verklaar die groot verskil tussen die meerderheid van die bevolking in onderontwikkelde state en die bevolking van hoogsontwikkelde state. 82

4.1.4. Industriële Vermoë.

'n Groot mate van industriële vermoë is vandag in die twintigste eeu reeds sinoniem met 'n internasionale magposisie en -status. Moderne industrieë is gebaseer op die beskikbaarheid van steenkool, ystererts en staal, en petroleum. Steenkool en olie is die vernaamste energiebronne en yster en staal is essensieel vir die vervoerwese en konstruksie-industrieë van die moderne ekonomie.

"But the desire to industrialise is one thing, the capability to set up internationally competitive industries is another".⁸³

aldus Dr Ludwig van Zurich. Ook die Sprouts het hierdie mening gehuldig.⁸⁴ Soms is die noodsaaklike faktore vir die ontwikkeling van industriële vermoë afwesig en Ludwig noem die mees belangrikste "expert management, manpower able to learn and willing to work regularly, sufficient capital, infrastructure".⁸⁵ Daar is ook ander struikelblokke soos klein nasionale afsetgebiede, die gemis aan kwaliteitsbewustheid, lang afstande na en van die produsent en die probleem om internasionale uitvoerkontrakte te bekom. Dr. Ludwig gee 'n paar prioriteite wat gevolg moet word alvorens 'n staat ontwikkeling op industriële gebied kan verwag.

Die beleggings moet genoegsame arbeidsgeleentheid skep; industriële ontwikkeling moet geneig wees tot die verbetering van die buitelandse valuta-posisie deur middel van verhoogde uitvoere of die vervanging van invoere; die beleggings moet lei tot die totstandkoming van industrieë in sekere voorkeur-sones.(vgl. die grensnywerhede in S.A.); nuwe tegnologiese ontwikkeling moet volg; dit moet bydra tot die verdediging van die nasionale staat.⁸⁶

Karl Deutsch het ook reeds in 1953 bogenoemde faktore as essensieel beskou vir die ontwikkeling van die nasionale industrie. Vir Deutsch was die spil waarom alles gedraai het die beleggingsmoontlikhede⁸⁷ en die produksie van die spesifieke industrie. Deutsch sê voorts dat beleggingsmoontlikhede funksioneer deur die akkumulasie van kapitaal, die ontwikkeling van uitvindings en die besluite van waar, wanneer en hoe om nuwighede in die industrie in te voer.⁸⁸ Belegging is nie deurlopend nie, maar vind in eenhede plaas.

"It is located in space, unevenly, in patterns studied by the theory of location, and remains to a considerable extent tied to its location by the specificity of some of the factors of production it has to use".⁸⁹

Uit hierdie begrip ontstaan daar dan 'sleutel-industrieë' en 'sleutel-liggings' wat die nasionale industrie en sodoende die nasionale ekonomiese magvermoë bevorder en versterk.

Miskien die belangrikste 'sleutel-industrie' vandag is die oorlogsin-dustrie, want dit dra hoogstens by tot die nasionale magvermoë van state. Hoogland en Teeple sê dat sedert 1967 spandeer die ontwikkel-de lande 7 persent en meer van hulle Bruto Nasionale Produk⁹⁰ op militêre slaankrag. Militêre oorlogstuig word op twee maniere ver-kry, nl.:

"either by direct import from industrial nations; or indirectly through the acquisition of technical personnel, licensed deve-lopment and production technology, or parts and materials to support indigenous programs". 91

Rosen en Jones sluit hierby aan:

"Quantitative studies of power and capability have tended to con-firm the importance of industrial capacity as the single most important determinant of power". 92

Daarom haal Kissinger ook Generaal-Majoor Otto P. Weyland aan:

"It is inconceivable that the United States will start an aggres-sive war. Hence, it is obvious that at the start of a war, we will be the recipient of an all-out surprise attack. From the air, such an attack will be against the economy and industry of the continental United States". 93

Rosen sê voorts dat die industriële faktor so 'n groot rol in die verlede gespeel het dat uit die nege-en-dertig internasionale oorloë vanaf 1815 tot 1945 een-en-dertig oorloë deur die meer welvarende state gewen is as gevolg van superioriteit op militêre gebied. Dit is 'n onweerlegbare bewys dat industriële ontwikkeling en -vermoë in vyf uit elke ses gevalle lei tot oorwinning in 'n militêre konfrontasie.⁹⁴

Daarvandaan trek hy dit deur en kom tot die slotsom dat:

"Military might today depend as much on the managers as on the generals". 95

Industriële vermoë is dus 'n baie belangrike element van nasionale eko-nomiese magvermoë. In die huidige tussenstaatlike toneel kom geen staat na-aan die industriële sterkte van die twee supermoondhede nie. Brittanje, die ledstate van die Europese Ekonomiese Gemeenskap en Japan is egter ook industriële ruuse en beskik dan ook in 'n baie groot mate oor ekonomiese bedingingsvermoë in die internasionale po-litiek. Japan is in hierdie opsig 'n groot ekonomiese bedreiging vir

die Westerse lande, want gedurende die laaste dekade het hy die grootste persentasie groei getoon op industriële gebied.

Internasionale samewerking op industriële gebied het die laaste dekade groot vooruitgang getoon. Net 'n dekade gelede was industriële samewerking slegs bilateraal, maar nou het dit ontwikkel tot 'n multilaterale stelsel, hoewel slegs tussen state met dieselfde sosio-politiese en ekonomiese stelsels. Stetovic stel dit s6:

"The internationalization of capital and multilateralization of industrial co-operation are undoubtedly significant for the further development of international relations. Long-term international industrial co-operation has already begun. The greater the interdependence of economic interests of the participants in co-operation, the greater the mutual benefit from this co-operation; and the stronger the interests in the long-term, stable political relations". 96

4.1.5. Nasionale Moraal en Karakter.

Nasionale moraal bestaan hoofsaaklik uit lojaliteit, geloof, moed en die wil om die persoonlikheid en persoonlike waardigheid te beskerm.

"It has been described as a healthy frame of mind characterized by fidelity to cause". 97

Moraal as sodanig kan nie roumateriaal, voedsel en oorlogstuig produseer nie, maar dit kan tog die 'dryfkrag' verskaf wat lei tot 'n groter produktiwiteit. Dit kan die manne en vroue van 'n staat aanspoor om harder te werk, meer op te offer en sterker teenstand te bied in tye van oorlog of terreur.⁹⁸ Die betekenis hiervan op die nasionale ekonomiese magvermoë is duidelik.

Sommige skrywers beskou die nasionale karakter as een van die elemente van nasionale magvermoë, soos professor Morgenthau in sy Politics Among Nations.⁹⁹ Dit mag ook beskou word as een van die vernaamste determinante van nasionale moraal, alhoewel in 'n breër sinsverband.

"Inbreeding and interaction between man and environment produce distinct types to which a national character may be ascribed". 100

Dit kan beskou word as 'n verklaring aangaande die sogenaamde Amerikaanse "resourcefulness and ingenuity" in die moderne hoogsontwikkelde Amerikaanse tegnologie. Ons kan dit saamvat deur te sê dat karakter as 'klimaat' beskou kan word en moraal as die 'weer'.¹⁰¹

4.1.6. Leierskap.

Die kwaliteit van leierskap in die nasionale staat is die mees onbekende en onbetroubaarste faktor in die nasionale ekonomiese magsvermoë. Sonder leierskap kan die mens nie 'n staat vorm nie; daarsonder kan geen ontwikkeling op tegnologiese gebied plaasvind nie; en nasionale moraal is geheel en al afhanklik van die politieke leierskap van die staat. Leierskap het ook 'n onderlinge verhouding met byna elke aspek van die nasionale magsvermoë.¹⁰² Ons dink aan die woorde van Winston Churchill:

"We shall fight on the beaches, we shall fight on the landing grounds, we shall fight in the fields and in the streets, we shall fight in the hills, we will never surrender".¹⁰³

Leierskap moet in ag geneem word as al die ander elemente van nasionale magsvermoë effektief gebruik wil word. Ons volstaan met die volgende:

"Leadership cannot create power out of air, but it can dip into untapped reserves of national creative energy. Sometimes a single statesman makes the difference".¹⁰⁴

Hieroor het Deutsch en Merritt hulle ook uitgespreek en noem die voorbeelde van Churchill en Roosevelt in die Tweede Wêreldoorlog, Ghandi en Nehru in Indië se onafhanklikheidswording. Lenin en Stalin in die Russiese Rewolusie en die gedwonge industrialisasie, Sin Yat Sen in Sjina, Thomas G. Masaryk in Tsjeggo-Slowakye aan die einde van die Eerste Wêreldoorlog, Atatürk in Turkye, Nasser in Egipte, Nkrumah in Ghana en ook George Washington en Abraham Lincoln in die V.S.A. Dit is almal voorbeelde van uitstekende leiers wat deur middel van hulle persoonlikhede en leierskap die gebeure van hulle tyd geïnterpreteer en aangepas het tot voordeel van hulle onderskeie nasionale state¹⁰⁵ - hetsy polities, ekonomies of militêr.

Politieke leiers het ook die besondere taak om ook op militêre gebied deur middel van nou skakeling met die militêre leiers hulle talente aan te wend tot voordeel van hulle onderdane. Geen politieke leier kan regeer sonder die lojaliteit, bystand en hulp van sy militêre eweknieë nie. Ons het in die laaste twee dekades gesien hoedat militêre leiers die politieke regimes omver gewerp het en staatsgrepe was aan die orde van die dag. Dit kan toegeskryf word aan 'n gebrek aan skakeling tussen die politieke leiers en die militêre leiers.

Die belangrikheid van militêre leierskap is vanselfsprekend. Troepemagte behoort strategies korrek aangewend te word. Ook die ontplooiing van troepemagte kom hier ter sprake, want hulle is die klei in die pottebakker se hande. Daarom is die beste en briljantste soldate tot mislukking gedoem as hulle kanonvoer word as gevolg van swak militêre leierskap.

4.1.7. Slotopmerkings.

Finlay en Hovet het die elemente van nasionale ekonomiese magvermoë s6 saamgevat:

- "Om ekonomies te ontwikkel, moet die nasies van die Derde Wêreld:
- Genoegsame kapitaal bekom vir gesonde beleggingsmoontlikhede;
- 'n Nasionale ekonomiese infrastruktuur daarstel (bv. paaie, vervoer en kommunikasiestelsels);
- die nasionale ekonomie afwisselend maak;
- die produktiwiteit van die arbeidsmag vergroot deur middel van opvoeding, opleiding en meganisasie;
- Werkverskaffingsgeleenthede vergroot en verbeter;
- natuurlike hulpbronne s6 aan te wend dat uitputting so ver as moontlik vermy word;
- Die uitvoerhandel vergroot en voorsiening maak in gunstige handels-ooreenkomste;
- bevolkingsaanwas probeer beheer;
- Interne sosio-ekonomiese prosesse verbeter wat ontwikkeling verhinder;
- politieke stabiliteit bereik en handhaaf deur leierskap korrek aan te wend". 106

Die belangrikheid en voorkeur van bogenoemde punte sal wissel van staat tot staat, maar die algehele oëmerke het tog betrekking op die nasionale ekonomiese magvermoë van die Derde Wêreld as 'n geheel.

4.2. Die Gebruike van Nasionale Ekonomiese Magvermoë.

Die internasionale ekonomie, kapitaalvloei en ander tussenstaatlike ekonomiese aktiwiteite het vinniger uitgebrei as wat die bevolking en die produksie dit kon hanteer. Dit het die ekonomiese interafhanklikheid en ekonomiese kwesbaarheid van state laat gedy. Hierdie situasie het 'n tendens tot gevolg gehad waarin state die ekonomiese toneel wou oorheers om hulself van die verontrustende ekonomiese fluktuasies te vrywaar.¹⁰⁷ Dus het state van hulle ekonomiese magvermoë gebruik begin maak ten einde hulle politieke doelwitte te bereik. Hierdie

'ekonomiese instrumente' moet egter nie verwar word met die 'militêre instrumente' nie, al is moderne oorlogvoering dikwels gerig op die vernietiging van die vyand se ekonomiese bates.

"Economic instruments are non-violent in nature; they represent manipulation of a state's economic policy in an effort to advance the national interest". 108

Volgens Kaplan beïnvloed die groter state die kleiner state tot 'n groot mate op ekonomiese gebied om sodoende ook hulle eie ekonomiese posisie op die tussenstaatlike ekonomiese toneel te versterk.

"The smaller countries participate in the agreements for several reasons - there may be financial incentives, they may get greater influence over policies of the larger countries, and it is hard to resist the initiatives of the larger countries". 109

Die 'instrumente' waardeur state ekonomiese druk of magsvermoë op ander state kan uitoefen is baie verskillend. Hierdie 'instrumente' sluit in buitelandse handel, -beleggings, en -hulp. Ekonomiese druk kan egter ook deur middel van buitelandse beleid op ander state uitgeoefen word, bv. beleidsrigtings aangaande inkomste, monetêre sake, belasting en immigrasie. Dit sou egter net suksesvol wees indien dit uitsluitlik vir die doel van buitelandse ekonomiese druk aangewend word.¹¹¹

Die metodes waarvan state gebruik maak om ekonomiese druk op ander state uit te oefen, verskil tot 'n groot mate. Die belangrikste metodes van ekonomiese druk is egter inter alia:

Finansiële manipulasies om die waarde van 'n opponent se geldeenheid te verminder teenoor waardevermeerdering van die eie geldeenheid.¹¹² Dit kan gedoen word deur middel van kort-termyn kapitaalvloei.¹¹³

Internasionale reserwes en goud is betekenisvol in die ekonomiese magsverdeling op die internasionale vlak. Regerings benodig internasionale geldeenhede om die netto nadelige saldo's in hulle gemiddelde betalingsbalanse reg te stel. 'n Staat wat 'n internasionale sleutelgeldeenheid - "key currency" - kan uitreik, verkeer dus vanselfsprekend in 'n gunstige posisie.¹¹⁴ Ander regerings hou gewoonlik 'n reserwe-voorraad buitelandse geldeenhede om gereelde of ongereelde nadelige saldo's te dek. Laasgenoemde kan gebeur as gevolg van die daling in uitvoer, skielike veranderinge in kapitaalbeleggings en -vloei, misoeste, oorlog of soortgelyke ekstremes ekonomiese versteurings.¹¹⁵

Ekonomiese indringing van swakker state deur sterker state kom ook voor. Die uiteindelike doelwit is hier om die regering van die

swakker staat onder druk te plaas.¹¹⁶ Dit word gewoonlik gedoen deur middel van direkte beleggings (kapitaal), ekonomiese ooreenkomste, tegniese hulpverlening of omkopery.¹¹⁷

Die uitbuiting van 'n strategiese ekonomiese posisie word dikwels deur state toegepas en hier word gebruik gemaak van embargoes, invoerbe-lastings, tariefheffings, onthouding of opskorting van deurgangsfasi-liteite, en sg. "dumping".¹¹⁸

"..... the very nature and motivations of world trade reveal an interdependence that makes it possible for individual states to disturb the entire international economy through nationalistic practices".¹¹⁹

aldus Palmer en Perkins. Hierdie metode kan ook uitgebrei word deur die uitvoerstaat as hy die uitvoer van wapens beperk - soos so dikwels met Suid-Afrika die geval was.¹²⁰

Die boikot - weiering om enige uitvoerprodukt van 'n sekere staat te koop - is 'n steeds gewilde metode om ekonomiese magvermoë af te dwing op 'n ander staat.¹²¹ Rhodesië is 'n goeie voorbeeld hiervan. Deur middel van sanksies en boikotte is Rhodesië geheel en al afgesluit van internasionale handel en Suid-Afrika moes hom te hulp snel.¹²² Rhodesië se positiewe nasionale ekonomiese magvermoë is dus heeltemal kanselleer deur die negatiewe ekonomiese magvermoë van 'n groot aantal ander state.¹²³

Daar word ook van ekonomiese subsidies gebruik gemaak om 'n staat ekonomies ondergeskik aan 'n ander staat te maak.¹²⁴ In die internasionale ekonomie staan dit bekend as die "have" en "have-not". Die botsing gedurende die dertigerjare tussen die "haves" en die "have-nots" was 'n botsing van verskillende internasionale ekonomiese magte. Gedurende die sestigerjare was die "haves" die industriële state en die "have-nots" die state wat na die "haves" moes opsien vir ekonomiese en tegnologiese hulp wat aan hulle ook 'n mededingende mag sou gee.¹²⁵ Singer se hiervoor die volgende:

"it is possible, however - particularly in the more developed countries of the world - to achieve a degree of egalitarian distribution of wealth in which the disparity between the 'haves' and the 'have-nots' is dramatically reduced. Precisely how such an achievement would affect international relations is impossible to tell at this point since there is so little comparative data on the class identities of both elites and non-elites in all the world's countries".¹²⁶

Die algemene rekord van ontwikkeling gedurende die laaste twee dekades is wisselend van aard. Menige nasies van die Derde Wêreld, soos

Isreal, Meksiko, Taiwan en Joego-Slawië het merkwaardig ontwikkel ten opsigte van landboukundige produktiwiteit, industrialisasie, ekonomiese administrasie en die effektiewe gebruik van beleggingskapitaal. Ander state, soos Ghana, Bolivië en Sirië het onstabiliteit, korrupsie en ondoeltreffendheid steeds hoogty gevier.¹²⁷

Voor 1974 was slegs Saoedi-Arabië, Koeweit en Libië die vernaamste OPEC-lande wat ekonomiese subsidies aan onder-ontwikkelde state verleen het. Vier-vyfdes van hierdie ekonomiese hulp was in die vorm van begrotings-subsidies aan ander Arabiese lande wat in die konflik met Israel betrokke was. Hierdie subsidies het sedertdien 'n staande reëling geword en gedurende die periode 1970 - 73 'n gemiddeld van 400 miljoen dollar jaarliks bedra. Dit sluit nie die addisionele ekonomiese hulp in aan frontstate om wapentuig aan te koop nie.¹²⁸ Hier het die Arabiese state dus van nasionale ekonomiese magsvermoë gebruik gemaak om politieke gewin in die Midde-Ooste. Nasionale ekonomiese magsvermoë speel ook 'n groot rol in oorlogvoering, maar dit word later breedvoerig in hierdie hoofstuk bespreek.¹²⁹

As gevolg van die onversadigbare vraag na natuurlike minerale sal die toekoms groter geleentheid aan die vernaamste uitvoerlande van minerale bied om nasionale magsvermoë uit te oefen.¹³⁰ Die bygaande tabel gee 'n skatting van die toenemende afhanklikheid van die V.S.A. van ingevoerde minerale.

Afhanklikheid van die V.S.A. van Ingevoerde Minerale.
(Persentasie ingevoer).¹³¹

	1950	1970	Doeraam 1985
Aluminium	64	85	96
Yster	8	30	55
Lood	39	31	62
Mangaan	88	95	100
Potassium	14	42	47
Tin	77	n.v.t.	100
Sink	38	59	72

Sjina is, wat minerale aangaat, baie selfvoorsienend. Wes-Europa en Japan voer meer as 90 persent van sy olievoorraad in.¹³³ As die

huidige toestand voortduur en wêreldwye energieverbruik toeneem as gevolg van ekonomiese groei en bevolkingsaanwas - met geen vooruitsig dat nuwe tegnologieë die versteende energiebronne sal vervang nie - sal die potensiele magsposisie van die uitvoerstate ontsettend versterk word.

Minerale hulpbronne is ook die ruggraat van die industrie in die nasionale staat. Die industrie is op sy beurt ook dan die ruggraat van die nasionale militêre vuus. Ons het reeds gesien dat nasionale militêre mag nou verbonde is aan nasionale ekonomiese magsvermoë.¹³⁵ Veral in die internasionale arena is militêre magsvermoë belangrik as metode om ekonomiese magsvermoë teenoor ander state uit te oefen.¹³⁶

Sir Halford MacKinder het die hele saak so raakgevat tydens 'n vredeskonferensie in Parys in 1919:

"the great wars of history are the outcome, direct or indirect, of the unequal growth of nations, and that unequal growth is not wholly due to the greater genius and energy of some nations as compared to others; in large measure it is the result of the uneven distribution of fertility and strategical opportunity upon the face of the globe".¹³⁷

Die strategiese geleentheid waarvan MacKinder hier praat, verwys direk na die moontlikheid van hoogsontwikkelde industrieë weens genoegsame minerale hulpbronne.

Vroeg in 1930 het Brooks Emery 'n groot waarheid kwyt geraak, nl.

".....capacity for industrialization is the key to a state's future power position".¹³⁸

Modelski sien die struktuur van die wêreldpolitiek as die struktuur van 'n industrie.¹³⁹ Hy sê voorts dat dit die industrie is wat die orde moet handhaaf in die wêreld vandag.¹⁴⁰

Die produsente - aldus Modelski - deel 'n gemeenskaplike tegnologie wat ontwikkel het uit die behoefte om wêreldoorheersing of wêreldmededinging.¹⁴¹ Die verbruikers in hierdie 'industrie' is die bevolking van die wêreld wat tot 'n groot mate deur dié mededinging beïnvloed word; die bevolking van die supermoondhede wat die 'industrie' moontlik maak; en die owerhede van die nasionale state wat dikwels die hulp inroep van hierdie 'industrie' om wêreldorde te handhaaf.

Die wêreldorde word vandag tot 'n redelike mate gehandhaaf, of liewer, openlike konfrontasie deur middel van oorlogvoering word onderdruk deur die wedersydse bedreiging van 'n kernkonfrontasie tussen die supermoondhede. Kissinger sê dat die "primary bridge between the two sides is a common fear".¹⁴² Die Sowjet-blok en die vrye wêreld mag nie saamstem oor positiewe doelwitte nie, maar hulle het beslis een ding in gemeen:

"given the horror of thermonuclear weapons, neither side can be interested in an all-out war".¹⁴³

Sonder die magsvermoë wat deur die verskillende aspekte van die nasionale en internasionale ekonomie aan state verleen word, sou die verwaardiging en ontwikkeling van kernwapens nie moontlik gewees het nie. Dan sou daar vandag dalk nie hierdie skaakmat-posisie op die tussenstaatlike toneel bestaan het nie, en, wie weet, of die Derde Wêreld dan vandag nog sou bestaan het soos ons dit ken.

4.2.1. Slotopmerkings.

Ten slotte wil ek dan net opsom. Wat is dan die basiese grondslae van nasionale ekonomiese bedingingsvermoë? Vir my bestaan daar vier faktore wat beide die militêre en ekonomiese dimensies en alle ander faktore en fasette van die nasionale ekonomie omvat. Ek wil met Knorr saamstem as hy sê:

"The putative economic power of states has four bases:
i) Economic strength; ii) the will to use this strength for power purposes; iii) the skill of applying this strength for such purposes; and iv) the international reputation of a state to use its economic strength for exercising power".¹⁴⁴

Soos alle vorme van magsvermoë, is nasionale ekonomiese magsvermoë ook 'n relatiewe begrip. Dit staan relatief teenoor die ekonomiese behoeftes en kwespunkte van ander state. Verder kan sterk ekonomiese bedingingsvermoë gebalanseer word deur die vermoë van ander state om ekonomiese druk uit te oefen. Die betekenis van internasionale ekonomiese magsverspreiding hang tog af van ander tipes en soorte magsvermoë en invloed, insluitende militêre slaankrag. In die geheel gesien, is daar nie 'n groot verskil tussen militêre en ekonomiese magsvermoë nie, behalwe vir ekonomiese vermoë wat spruit uit natuurlike hulpbronne.¹⁴⁵

Weens die gedurige fluktuierende invloede op ekonomiese gebied, die ekonomiese groei van onontwikkelde state en die steeds groeiende moont-

likheid van die konsolidasie van state op ekonomiese gebied, sal daar dus steeds 'n groot variëring wees van die ekonomiese bedingingsvermoë van state in die Derde Wêreld.¹⁴⁶ Stetovic som die situasie sô op:

"It is becoming increasingly evident that the countries of the East and West are doing their best to improve relations with one another. There are, therefore, real grounds for hope that the policy of peaceful coexistence is extending its range of influence".¹⁴⁷

5. Ekonomiese Mag in Ekonomiese en Militêre Hulpverlening.

Die grense tussen buitelandse handelsbetrekkings, buitelandse hulp (of bystand) en buitelandse beleggings is soms nie duidelik omlin nie.¹⁴⁸ Padelford en Lincoln gee 'n breë definisie van ekonomiese bystand deur state:

"Economic assistance is the provision of economic resources by one state to another".¹⁴⁹

Hans Morgenthau onderskei ses verskillende tipes van buitelandse hulpverlening (ekonomies en militêr),¹⁵⁰ maar ons gaan ons net besig hou met dié tipes wat spesifiek op die ekonomiese bedingingsvermoë van state in internasionale verhoudings betrekking het. Ekonomiese en militêre hulpverlening hang ook nou saam met die begrip van ekonomiese interafhanklikheid op die tussenstaatlike toneel. Die begrip en die korrelasie daarvan met die ekonomiese bedingingsvermoë van state word later in hierdie hoofstuk bespreek.

Die doelwit van ekonomiese hulpverlening is fundamenteel gerig op nasionale selfbelang.¹⁵¹ As die winsmotief private individue verplig om buitelandse lenings te maak, is dit steeds in belang van die staat. Die gevolglike kapitaalvloei, handelsbetrekkings en rentes is 'n groot bate vir die staat wat die ekonomiese hulp verskaf.

Padelford en Lincoln onderskei drie algemene tipes van buitelandse ekonomiese hulp sedert die Tweede Wêreldoorlog. Ekonomiese rehabilitasie was nodig vir die oorlog-verwoeste wêreld. Daarna het die opkomende state ekonomiese bystand benodig op die pad na sosiale politieke en ekonomiese modernisasie. Sommige state het hulp benodig om Kommunistiese druk te weerstaan, om interne chaos as gevolg van 'n onvermoë om hul ekonomieë te organiseer, uit te stryk, of om terugslae as gevolg van misoeste en ander onvoorsiene gebeure te bowe te kom.¹⁵²

Die ses tipes buitelandse ekonomiese hulp wat deur Morgenthau onderskei is, is humanitêre hulpverlening, lewensonderhoudnede (bystand) buitelandse militêre hulpverlening, omkoperij, buitelandse hulp vir internasionale aansien en buitelandse hulpverlening spesifiek met die oog op ekonomiese ontwikkeling.¹⁵³ Ons gaan nou kyk na die verband wat hierdie tipes van buitelandse hulp hou met die ekonomiese bedingingsvermoë van state.

5.1. Humanitêre Buitelandse Hulpverlening.

Humanitêre hulpverlening is die enigste buitelandse hulpverlening wat per se nie politiek van aard is nie, maar slegs ekonomies. Hulpverlening tydens nasionale rampe, vloed, hongersnood en epidemies val in hierdie kategorie.¹⁵⁴ Ook die dienste wat wêreldwyd deur private organisasies¹⁵⁵ gelewer word op die gebied van medisyne en landbou val onder humanitêre hulpverlening. Daar is egter waarskynlik altyd 'n staatkundige winsmotief teenwoordig.

As gevolg van humanitêre hulp deur die ekonomies-gerigte private organisasies kan daar tog ook politieke konnotasies daaraan geheg word. Morgenthau sê voorts:

"The foreign aid that private organizations provide will be attributed for better or worse to their respective governments insofar as humanitarian aid emanating from a foreign country is recognized by the recipient country or its inhabitants to perform a political function".¹⁵⁶

Op humanitêre gebied is daar ook internasionale organisasies gestig om hulp te verleen op internasionale basis. Ons dink aan die nasionale probleem van sanitasie en epidemiese siektes, en die kriminele en ormenslike aktiwiteite wat die nasionale grense oorskry, nl. slawehandel, die handel in dwelmiddels en ook die huidige hulp aan state wat deur terrorisme bedreig word.¹⁵⁷ In hierdie verband is daar die Internasionale Arbeidsorganisasie (gestig te Genève 1919), die Wêreld Gesondheidsorganisasie (gestig te Genève 1946) en die Voedsel en Landbou Organisasie (gestig te Rome 1945).¹⁵⁸

Die nasionale staat besit dus 'n mate van ekonomiese bedingingsvermoë as gevolg van humanitêre hulpverlening in dié opsig dat dit op internasionale gebied sy gesag kan laat geld deur middel van lidmaatskap aan die internasionale organisasies. Die bedreiging van ont-

trekking van finansiële hulpmiddele aan onderontwikkelde state dra ook veel by tot die ekonomiese magsvermoë van groot moondhede.¹⁵⁹

5.2. Lewensonderhoudende Bystand.

Hierdie manier van ekonomiese bystand is tot 'n mate gelykstaande aan humanitêre hulp. Dit het een oogmerk in gemeen, nl. "to prevent the breakdown of order and the disintegration of organized society".¹⁶⁰ In hierdie verband is daar die unieke voorbeeld van die ekonomiese hulp deur die V.S.A. aan Wes-Europa in 1945. Meer as 20 miljoen dollar is gedurende die tydperk 1945 tot die vroeë 1950's aan die heropbou van Wes-Europa bestee – die grootste gedeelte hiervan onder die Marshall-plan. Die grootste deel van die Marshall-plan was in die vorm van dollar-hulp en kapitaalgoedere.¹⁶¹

"At times deals have been as bald as the purchase of military assistance, and at other times gifts have been as overtly without quid pro qua as disaster relief".¹⁶²

Slegs 'n beperkte hoeveelheid tegniese hulp is benodig, want die Wes-Europese state het reeds oor die nodige vaardighede beskik.

Die gerigtheid op self-belang het ook in die wêreld-organisasies kop uitgesteek. Verskeie organisasies het ontstaan om die ekonomiese wêreld-orde te handhaaf. Ons dink spesifiek aan die Internasionale Bank vir Heropbouing en Ontwikkeling, die Internasionale Monetêre Fonds, Internasionale Ontwikkelingsorganisasie, Internasionale Finansiële Korporasie, die Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank, die Organisasie vir Ekonomiese Samewerking en Ontwikkeling en die V.S.A. se Program vir Tegnologiese Hulp.

5.3. Militêre Hulpverlening.

Buitelandse hulpverlening vir militêre doeleindes is tradisioneel die manier waarop state hulle vriendskapsbande met bondgenote versterk. In soverre dit ekonomiese bedingingsvermoë betrek, staan dit sekerlik gelyk aan ekonomiese hulp aan onder-ontwikkelde lande. Rome het gereeld kompensasië ontvang van sy bondgenote weens die militêre beskerming wat hy aan hulle gebied het.¹⁶⁴ Vandag word militêre hulp nie net aan bondgenote verskaf nie, maar ook aan neutrale lande. Vergelyk in hierdie verband die militêre hulp van die V.S.A. aan Joego-Slawië. Morgenthau stel dit s6:

"The purpose here is not so much military as political. It seeks political advantage in exchange for military aid". 165

Hierdie prentjie is egter besig om te verander, want in 'n onlangse verklaring het die nuutverkose president van die V.S.A., Jimmy Carter, gesê dat die V.S.A. "alleenlik elders militêr sal optree wanneer Amerikaanse veiligheid en voortbestaan direk bedreig word". 166
Dat 'n Russies inval in Joego-Slawië nie as só 'n bedreiging beskou word nie, is beslis verontrustend. 167

Vir die dekade 1960 - 1970 het militêre hulpverlening die grootste gedeelte van Amerika se buitelandse hulpprogramme beslaan, nl. oor die twee biljoen dollar¹⁶⁸ per jaar. Sedert die Tweede Wêreldoorlog het die V.S.A. 125 biljoen dollar aan ekonomiese en militêre hulpverlening bestee. 169 Ten alle koste moet die V.S.A. se militêre magvermoë die van Rusland oorskry en dit is die onderliggende rede vir die buitelandse militêre hulpprogramme van die Verenigde State. Nitze sê in sy artikel Strategic Economic Realities dat die V.S.A. "must remain unchallengeable strong military, both to ensure United States security and to contribute to the security of our allies and friends abroad" en gaan voor deur te sê dat daar geen sprake van 'n misverstand by Rusland moet wees ten opsigte van die feit dat die V.S.A. gereed en gewillig is om homself teen 'n militêre bedreiging te verdedig nie. 170 Die magvermoë van die V.S.A. op militêre gebied moet beskou word as dié belangrikste skakel met sy ekonomiese bedingingsvermoë waardeur Kommunistiese wêreldoorheersing op 'n afstand gehou kan word. Hierdie militêre magvermoë kan net behou word indien die V.S.A. voortgaan met militêre en ekonomiese hulpprogramme aan sy westerse bondgenote om sodoende hulle ekonomie en ook militêre slaankrag te versterk.

Militêre hulp deur Rusland is vandag 'n onrusbarende feit in die wêreldpolitiek. Nie alleen is hulle bewus van die feit dat die V.S.A. nie gretig is om 'n openlike konfrontasie af te dwing nie,¹⁷¹ maar hulle beskik ook oor die vermoë om die ekonomiese sterkte van hulle vyande vir hulle eie doelwitte uit te buit. Die bewering kan dus gemaak word dat die Weste se ekonomiese hulpverlening die Kremlin steun in 'n volgende golf van geopolitieke ekspansionisme. 172

5.4. Omkopery.

Ekonomiese hulpverlening wat as 'omkopery' beskou word, word s6 deur Morgenthau saamgevat: *

"Much of what goes on today by the name of foreign aid is in the nature of bribes. The transfer of money and services from one government to another performs here the function of a price paid for political services rendered or to be rendered". 173

Dit spruit voort uit die gevoel van onderontwikkelde state dat die groot moondhede 'n plig het teenoor die kleiner state.

"Developing nations have increasingly taken the view that foreign aid is not charity but an obligation of the advanced nations that are favoured by the global division of wealth". -

aldus Rosen en Jones.¹⁷⁴ Die ekonomiese mag hieraan verbonde is dus relatief min. Politieke ondersteuning word 'gekoop' en daar is dus nie sprake van ondersteuning wat verder sal strek as dit waarvoor daar met ekonomiese hulpverlening 'betaal' is nie. In sulke gevalle kan daar aan beide kante teleurstelling voorkom "the giver blaming the recipient for his inefficiency and the recipient accusing the giver of stinginess and asking for more".¹⁷⁵

5.5. Buitelandse Hulp vir Internasionale Aansien.

Buitelandse hulpverlening het ook 'n prestige-waarde. In hierdie kategorie word die ware doelwit agter die skyn van ekonomiese hulp vir ontwikkeling verberg. Ons het dit hier merendeels oor 'n begrip wat Morgenthau beskryf as "conspicuous industrialization".¹⁷⁶ Nitze beskou die saak s6:

"A factor is the degree to which the United States is seen by its own people, but also by the rest of the world, as representing a more hopeful approach to the emerging problems of the world than the cold and conspiratorial approach of the Soviet leadership". 177

Die waardebeepaling van prestige-hulp is drievoudig: Eerstens: Die gewer ontvang 'n spesifieke politieke voordeel in ruil vir die hulpverlening. Tweedens: Die skouspelagtige karakter van di6 tipe hulpverlening vestig 'n uitstekende verhouding tussen die gewer en die ontvanger. Derdens: Dit is relatief goedkoop. 'n Beperkte verpligting om 'n nuttelose simbool van nuwerwetsheid daar te stel, kan politieke dividende meebring buite verhouding met die ekonomiese koste daaraan verbonde.¹⁷⁸

5.6. Ekonomiese Hulpverlening vir Ekonomiese Ontwikkeling.

Wanneer daar gepraat word van die ontwikkelde en onderontwikkelde lande - "developed and less-developed nations" - is dit die akademiese begrip van ryk, geïndustrialiseerde state aan die een kant en die arm, hulpbehoewende state van die Derde Wêreld aan die ander kant. Hierdie onderontwikkelde state is merendeels geleë in Latyns-Amerika, Afrika, Asië en die Midde-Ooste.¹⁷⁹ Ekonomiese Hulpverlening aan hierdie onderontwikkelde state het begin met die Marshall-plan net na die Tweede Wêreldoorlog.¹⁸⁰ Die Sowjetunie wat eers alle ekonomiese en militêre hulpverlening afgekeur het as 'n kapitalistiese metode om beheer oor hulpbehoewende state te verkry en te behou, het gedurende die vyftigerjare begin om buitelandse ekonomiese hulp te verleen. Sjina het in 1953 met sy hulpprogramme aan kommunistiese state begin en dit in 1956 uitgebrei na nie-kommunistiese state.¹⁸¹

"Indeed, large-scale economic aid originated primarily as a function in the Cold War between the United States and its allies and the Communist States".¹⁸²

Die Koue Oorlog het wel die ekonomiese hulpverlening stimuleer, maar relatief ryk state wat glad nie in die Oos-Wes konflik betrokke was nie, het ook deur bemiddeling van die V.V.O. aan uitgebreide hulpprogramme deelgeneem.

Teen 1970 het Roodi-Sjina reeds 709 miljoen dollar aan hulpprogramme bestee teenoor die 204 miljoen dollar van Rusland.¹⁸³ Tussen 1961 en 1968 het Amerika 5,6 biljoen dollar aan ekonomiese hulpverlening bestee,¹⁸⁴ Indië en Brasilië het ook ekonomiese hulp verleen aan state soos Bangladesh, Bolivië, Uruguay, Guiana en Paraguay.¹⁸⁵

Ongelukkig is dit 'n feit dat selfs al word die ekonomiese hulp deur al die genoemde state drasties vermeerder, sal dit nog nie genoeg wees om die nood van die onderontwikkelde state in hierdie eeu te verlig nie.¹⁸⁶ Selfs die Arabiese olie-produuserende state se 400 miljoen dollar per jaar aan die state in die Midde-Ooste is 'n druppel in die emmer.¹⁸⁷ Die hoër olieprys in 1973 was verantwoordelik vir 'n styging in die kapitaal-aanvraag van onderontwikkelde state tot die ontsettende bedrag van 13 biljoen dollar.¹⁸⁸ Rostow meen tereg dat indien die ontwikkelende state nie vinniger gemoderniseer word nie, ons 'n ormoont-

like probleem in die gesig gaan staar. Dit is:

"a world more sharply divided than ever between rich and poor!".¹⁸⁹

Ook Finlay en Hovet sien die probleem sô in:

"Most of these nations of the Third World have only recently begun the process of creating 'modern' nation-states and improving the material well-being of their citizens, and they are trying to telescope their modernization into a few decades".¹⁹⁰

5.6.1. Evaluering van Ekonomiese Hulpverlening aan Onderontwikkelde State.

Die ekonomiese mag en bedingingsvermoë wat deur middel van buitelandse ekonomiese hulpverlening aan state verleen word, kan dan onder die volgende punte saamgevat word:

1. Alle buitelandse hulp het 'n invloed op die ontvangerstaat se ekonomie; op die magsvermoë van sy regering; en sy politiese en sosiale struktuur.¹⁹¹
2. Militêre hulpverlening, indien effektief aangewend, sal nie alleen militêre magsvermoë verhoog nie, maar dit het ook nuwe-effekte, byvoorbeeld die verhoging van die ontvanger se militêre status in die politieke milieu.¹⁹²

"In truth most wars have been fought not for economic but political advantage, and, particularly under modern technological conditions, only economically advanced nations are capable of waging modern war".¹⁹³

Rusland is nie as 'n militêre bedreiging beskou solank hy nog ekonomies onderontwikkel was nie; Rusland het 'n bedreiging geword nadat sy ekonomiese ontwikkeling hom as 'n moderne industriële magstaat gevestig het. Rooi-Sjina is ook net 'n potensiële militêre bedreiging as gevolg van sy ekonomiese potensiaal - wat beide deur ekonomiese ontwikkeling aktiveer kan word.¹⁹⁴

3. Ekonomiese hulpverlening is 'n quid pro quo vir 'n militêre basis. ondersteuning in die V.V.O. of 'n lugdienskonsessie en die ruiling is ontdaan van alle vorme van eksploitasie.
4. Ekonomiese of militêre hulpverlening as magsvermoë om die internasionale mag wat deur 'n ander staat uitgeoefen word, te neutraliseer.¹⁹⁵
5. Ekonomiese hulpverlening ter uitbouing van die ontvangerstaat se ekonomie sodat 'n wedersydse voordelige handelsooreenkoms gesluit kan word.
6. Ekonomiese hulpverlening kan ook ingekort word om te voorkom dat

'n bondgenootskap verbreek word, politieke steun aan 'n vyand toegesê word, of om te verseker dat 'n sekere beleidsrigting in buitelandse beleid gevolg word.¹⁹⁶

7. Ekonomiese hulpverlening ter ondersteuning van 'n owerheid, regime of 'n staat. Bv. Suid-Afrika help Rhodesië om die V.V.O. se embargo op invoergoedere te absorbeer. In 1972 het Australië 100 miljoen dollar aan Indonesië geleen in die vorm van militêre en siviele hulpverlening.¹⁹⁷ Een biljoen dollar se wapentuig is deur Brittanje en die V.S.A. aan Iran gegee om as 'n stabiliserende mag in die Persiese Golf te dien na die onttrekking van die Britse magte.

8. Ekonomiese hulpverlening dien ook as 'n oorredingsmiddel om vrye toegang tot ander state se territoriale gebied te verkry.'

"The opportunity afforded by foreign aid and assistance for the agents of the donor states to obtain informal access to the citizens of the recipient countries is obviously abundant".¹⁹⁹

9. Ekonomiese hulpverlening kan state sê afhanklik maak dat politieke doelwitte integreer sonder 'n doelbewuste poging daartoe. Singer meen dat:

".....power rests as much on the ability to attract as it does on the ability to coerce".²⁰⁰

Singer noem 'n paar voorbeelde:

"If the economy of a poor country is starved for raw materials and for the finished goods it cannot produce itself, the economic leaders of the poorer are likely to look to the more affluent country to provide both the markets and the finished goods it needs".²⁰¹

Dan sê hy ook:

"If the military of a poorer country is starved for the hardware and training the poor country itself cannot provide, the military leaders are likely to look to a country with advanced military hardware and technology to supply its needs".²⁰²

Oorlog is die vernaamste uitvloeisel van die magsvermoë van state. Weens die onvolkomendheid van ons aardse werke sal die een of ander vorm van oorlogvoering dus voortdurend op die tussenstaatlike toneel teenwoordig wees. Elke owerheid is daarvoor verantwoordelik om sy swaardmag paraat te hou, hetsy deur die nasionale ontwikkeling van militêre slaankrag of deur middel van buitelandse hulp. Bly hy in gebreke om paraatheid voorop te stel, is sy toerusting in die internasionale magstryd onvolledig en val hy die onbelemmerde magsdominasie van die magspotente state ten prooi.²⁰³

10. Die ekonomiese mag van ekonomiese en militêre hulpverlening is laastens geleë in die oordeelsvermoë van die politikus. In die woorde van Clemenceau:

"As military policy is too important a matter to be left ultimately to the generals, so is foreign aid too important a matter to be left in the end to the economists the formulation and overall execution of foreign aid policy is a political function. It is the province of the political expert". 204

6. Internasionale Ekonomiese Interafhanklikheid.

6.1. Die Betekenis van Ekonomiese Interafhanklikheid.

Ekonomiese interafhanklikheid beteken letterlik 'wedersydse afhanklikheid' en is die direkte teenoorgestelde van isolasie of outonomie of onafhanklikheid.²⁰⁵ Die term 'interafhanklikheid' het positiewe en negatiewe konnotasies. Rosecrance onderskei dit s6:

"To depend upon one another may suggest the mutual self-support of close relatives or friends; the self-disciplined respect for the rights of others that one finds in the best classrooms; or alternatively the opposition of adversaries, whose destinies are inextricably intertwined. 206

As daar dus gepraat word van ekonomiese interafhanklikheid, word daar geensins melding gemaak van konflikte nie. Die begrip suggereer bloot 'n tipe "connectedness".²⁰⁷ Dit veronderstel 'n sterk verhouding tussen die belange - in hierdie geval ekonomiese belange - van state.

Haas sien die betekenis van ekonomiese interafhanklikheid in 'n duister lig.²⁰⁸ Hy brei verder daarop uit deur te sê:

"..... the practices of world trade, finance, and aid are as firmly rooted in convictions and commitments on what constitutes the good life and the good society - nationally and internationally. Mutual opposing values in the international trade and monetary arena, in and out of the United Nations, engender conflicts and patterns of accommodation that may ermesh²⁰⁹ the nation-state in its pursuit of welfare". 210

Coplin en O'Leary beskou interafhanklikheid as die bestaan van 'n toestand waarin die behoeftes van individuele groepe in een staat bevreëdig word deur die hulpbronne of vaardighede waarvoor minstens een ander staat beskik. So word daar patrone van transnasionale - ook internasionale - interafhanklikheid daargestel wat die resultaat is van 'n wisselwerking tussen behoeftes en vaardighede oor die nasionale grense heen.²¹¹

Knorr beskou ekonomiese interafhanklikheid as 'n situasie waar die lewe van een gemeenskap in 'n soewereine staat min of meer gekondisioneer word deur die gemeenskapslewe in ander state.²¹²

Karl Deutsch sien ekonomiese interafhanklikheid as 'n hipotese "that seems to fit the evidence".²¹³ Volgens Deutsch kan ons van die veronderstelling uitgaan dat daar 'n hoë mate van interafhanklikheid sal bestaan met betrekking tot kommoditeite wat die volgende eienskappe toon.

1. Kommoditeite in groot aanvraag en maklik vervoerbaar;
2. 'n Groot deel van die vraag na dié kommoditeite bestaan in wêrelddele waar daar geen natuurlike voorrade of reserwes is nie;
3. 'n Belangrike onderdeel van die vraag na dié kommoditeite wat interafhanklikheid veroorsaak, is dat dit 'onelasies' is, veral oor die korttermyn;
4. Daar is geen groot voorrade op hande nie;
5. Daar is geen produkte beskikbaar wat dit kan vervang teen 'n vergelykbare koste nie.²¹⁴

In die wêreld waarin ons leef, is daar 'n toenemende ekonomiese interafhanklikheid tussen state. Nêrens is hierdie interafhanklikheid meer duidelik as op die gebiede van natuurlike hulpbronne en grondstowwe nie. Soos Barnard tereg opmerk:

"Geen staat kan in die internasionale stategemeenskap ekonomies selfvoorsienend en daardeur absolutisties selfonderhoudend wees nie".²¹⁵

6.2. Organisasies en Kommoditeite wat Ekonomiese Interafhanklikheid Veroorsaak.

Interafhanklikheid word gemanifesteer deur die beweging van mense oor nasionale grense, siviele en militêre goedere en dienste, kapitaal, en inligting wat oor die landsgrense verstrekkend word na aanleiding van 'n aanvraag in verhouding met die vermoë van state. Hierdie bewegings (of vloei) word dikwels gereken as internasionale transaksies, interowerheidsorganisasies (intergovernmental organizations), multinasionale ondernemings en 'n verskeidenheid van regeringsgroepe en private ondernemings soos ekonomiese drukgroepe.²¹⁶

Kommoditeite wat aan internasionale interafhanklikheid gekoppel kan word,

is graan, sojabone, en soortgelyke basiese voedselsoorte, olie en petroleumprodukte, chemiese kunsmisstowwe, seker minerale, houtpulp en timmerhout.²¹⁷ In 'n mindere mate word dieselfde rol toegedig aan sekere produkte van hoogsontwikkelde state, soos bv. farmaseutiese middels, en sekere produkte van 'n hoogsontwikkelde tegnologie, bv. kompers, geofisiese- en olieboortoerusting, olietenkskepe, olieraffinaderye, en toerusting vir petrochemiese aanlegte en ondersese myne.²¹⁸ State wat oor hierdie kommoditeite beskik, is myns insiens verseker van 'n redelike ekonomiese toekoms weens die wêreld se onafhanklikheid van die genoemde kommoditeite.

6.3. Die Eienskappe van Ekonomiese Interafhanklikheid.

Die hoofeienskap van internasionale interafhanklikheid kan volgens die volgende kategorieë bespreek word. Knorr het sekere eienskappe uitgesonder en gekategoriseer en ons volg sy riglyne.²¹⁹

Gebied.

Hierdie term verwys na die potensiële universele state waartussen die interafhanklikheid ontstaan. In die hedendaagse wêreld is die gebied wêreldwyd. Lidmaatskap by die V.V.O. is byna universeel en alle state neem deel aan internasionale handel.²²⁰ Sedert die Groot Depressie van 1930 het state probeer om werkloosheid te voorkom en die sosiale welvaart van hulle onderdane te verbeter.²²¹ Dit is gedoen deur die uitbreiding van buitelandse handelsbetrekkinge en industrialisasie. Vanaf 1945²²² kon alle ekonomiese gebeurtenisse dus 'n politieke inslag hê en is die grondslag vir ekonomiese en politieke interafhanklikheid gelê.

Omvang.

Die omvang van ekonomiese interafhanklikheid is die trefwydte en gestalte van die funksionele areas waarin interafhanklikheid voorkom. Ons vind dit op politieke, ekonomiese, militêre en kulturele gebiede.²²³ Die verband tussen bogenoemde is baie duidelik, nl. die ekonomie. Daarom is dit ook begryplik dat ekonomiese interafhanklikheid noodgedwonge moes ontstaan. Rosecrance meen dat ongeveer 'n kwart van die wêreld se BNP (Bruto Nasionale Produk) geproduseer word deur maatskappye wat buite die nasionale grense handel dryf.²²⁴ Deutsch reken egter dat internasionale interafhanklikheid aan die taan is. Hy noem die volgende:

"World trade amounted to about 30% of the world gross national

product in 1913, but only about 22% in the late 1950's and 18% in the late 1960's". 225

Hierdie stelling word egter deur Haas weerspreek aan die hand van die volgende:

"The economic development of the less wealthy nations would be advanced primarily through expanding world trade and private investment...." 226

Digtheid.

Interafhanklikheid kan óf verspreid, óf gekonsentreer wees.²²⁷ Die digtheid kan verskillend wees in die verskillende funksionele areas.

Intensiteit.

Die graad van ekonomiese interafhanklikheid kan in die verskeie funksionele gebiede hoog óf laag wees. Die interafhanklikheid van 'n staat kan hoog wees in een funksionele gebied (bv. handelsbetrekkinge) of laag wees in 'n ander (bv. die verhouding tussen buitelandse handel en nasionale inkomste).²²⁸

Vlak van Ekonomiese Interafhanklikheid.

Die vlak of peil van interafhanklikheid van state word bepaal deur die gesamentlike effek van gebied, omvang en intensiteit. Hoe groter die gebied, hoe breër die omvang en hoe hoër die intensiteit van die interafhanklikheid, hoe hoër is die vlak van internasionale ekonomiese interafhanklikheid.²²⁹ John Lovell verskaf die volgende hipotese:

"Hypothesis 37: The greater the dependence of an industrial firm on defense contracts or on the sale of war materials -

Hypothesis 37(a): The greater will be the tendency of key stockholders and managers of the firm to become advocates of particular defense policies.

Hypothesis 37(b): The greater will be the tendency of key stockholders and managers of the firm to seek alliances with leaders of arms or branches of the armed forces that rely heavily on materials produced by the firm". 230

Wederkerigheid.

Interafhanklikheid tussen state kan ook 'n wederkerige eienskap hê.

Knorr stel dit só:

"It is reciprocal, or symmetrical, when A depends as much on B as B depends on A. It is asymmetrical when, in one or more functional areas, A depends more on B than B depends on A". 231

Rosecrance meen dat sommige internasionale kenners glo dat verhoogde sensitiwiteit - die feit dat een ekonomie vandag veel vinniger en meer drasties deur veranderinge en fluktuasies in 'n ander affekteer word - die mees getrouste weergawe gee van interafhanklikheid.²³²

Hiërargie.

Interafhanklikheid bestaan ook tussen state wat gelyk of ondergeskik is aan mekaar met betrekking tot sulke sake soos militêre magsvermoë, rykdom, die grootte van die ekonomie, of bemakingsvermoë. 'n Staat mag hoog op die ranglys wees met een vermoë, maar laag met betrekking tot 'n ander.²³³ In dié verband noem Palmer en Perkins die verskynsel dat state so afhanklik van die uitvoer van een of meer produkte skyn te wees dat hulle ekonomiese voorspoed afhang van prysstabiliteit.²³⁴ So maak Bolivië staat op die uitvoer van tin, Brasilië op koffie, Indonesië op rubber en tin, Pakistan op katoen en jut, Thailand op rys en rubber en 'n paar state in die nabye Ooste op die uitvoer van olie.²³⁵ Badde reken dit sal ongeveer vyftien tot twintig jaar neem voordat hierdie state sonder verdere buitelandse hulp sal kan klaarkom.²³⁶

Homogeniteit.

Homogeniteit het betrekking op die mate van eendersheid of andersheid tussen interafhanklike state. State mag min of meer gelyksoortig wees met betrekking tot verskeie aspekte, nl. ekonomiese ontwikkeling, klasstruktuur, die tipe ekonomiese of politieke stelsel en politieke ideologie.²³⁷

"Similar capabilities coupled with unequal resources may sharpen economic competition in international trade and in the search for sources of raw materials. Clearly this description of interdependence fits the Atlantic Alliance. Transactional flows of all categories are plentiful not only across the Atlantic, but also within Western Europe and between the U.S. and Canada".²³⁸

aldus Feld.

Vryheid.

In beginsel is alle ekonomiese interafhanklikheid tussen soewereine state formeel vrywillig. Die soewereine staat is vry om betrokkenheid toe te laat of stop te sit. Wanneer die hiërargiese eienskap van interafhanklikheid egter ter sprake kom tussen twee state, of tussen state in 'n internasionale organisasie, kan die vlak of peil van interafhanklikheid bepaal word deur die ekonomiese bedingingsvermoë van die sterker staat.²³⁹

Of hierdie vryheid toegepas kan word, is egter ook afhanklik van die binnelandse beheer en politieke stelsel wat gevolg word.

Stabiliteit.

Ekonomiese interafhanklikheid kan vanselfsprekend verander of oor 'n

sekere periode stabiel bly.²⁴⁰ Fowler beskou dit s6:

"It depends upon an educated citizenship willing to support or, on occasion, to stimulate national leadership to establish and operate increasingly effective instruments for international economic co-operation".²⁴¹

Organisasies.

Interafhanklikheid kan ook min of meer deur internasionale organisasies organiseer word. Dit kan geskied deur bilaterale, multilaterale of formele organisasies soos byvoorbeeld die V.V.O., GATT., EGM, COMECON of NAVO.²⁴²

Ekonomiese interafhanklikheid kan egter ook ongeorganiseerd wees. Die kapitaalvloei op die vrye markte van die wêreld, die effek van inflasie in een staat op die buitelandse handel van 'n ander staat, toerisme, en die verskil in wisselkoerse en beleggings.²⁴³

Waardebepaling.

In 'n geval van uiterstes mag ekonomiese interafhanklikheid "wholly beneficial" of "wholly disadvantageous"²⁴⁴ wees vir een of meer state.

"But most international involvements entail advantages (gains) and disadvantages (costs) and hence net gains or net costs in terms of goal striving. What is gain to one member may be a disadvantage to another". -

aldus Knorr.²⁴⁵

6.4.1. Die Krisis in die Wêreld ekonomie as gevolg van Internasionale Ekonomiese Interafhanklikheid.

Fowler sien die krisis in die wêreld ekonomie op vier fronte.²⁴⁶

Die Krisis in die Atlantiese Gemeenskap.

Eerstens is daar 'n duidelike verswakking in die internasionale samewerking tussen die nasies van Wes-Europa, Noord-Amerika en Japan. Dit mag die gevolg wees van die kwynende invloed van Amerika op die gebied van kernkrag in die Weste. Ofskoon Wes-Duitsland en Frankryk nog steeds nie op die gebied van kommersiële kernkrag met die V.S.A. vergelyk kan word nie, het hulle daarin geslaag om die Amerikaanse monopolie op hierdie gebied 'n kwaai knou toe te dien.²⁴⁷ Volgens verskeie kenners is dit ook weer eens 'n bewys van die erosie van die mag en invloed van die V.S.A. in die Weste. Maar in dié proses van invloedsvermindering het die politieke implikasies van die toetrede van die nuwe uitvoerlande tot die internasionale kernkragmark ernstige

bedenkinge laat ontstaan oor die reeds wankelrige en politiek potensieel gevaarlike kommersiële kernbedryf in die nie-kommunistiese wêreld.²⁴⁸ Deur middel van hulle ekonomiese bedingingsvermoë as gevolg van die ontwikkeling van kernkragtegnologie, is state besig om hulle peil van ekonomiese interafhanklikheid te verlaag. Rosecrance som dit s6 op:

"While these stakes have grown, the international economy has become somewhat less resilient and perhaps more fragile".²⁴⁹

6.4.2. Die Krisis in die Verhoudinge tussen die Industriële State en die Onderontwikkelde State.

Kissinger het die posisie van die V.S.A. kortliks geskets in sy toespraak voor die Algemene Vergadering van die V.V.O. op 15 April 1974.²⁵⁰ Kissinger het die produsente van roumateriaal gevra om weg te beweeg van die bese sirkel van surplus en tekorte. Hy het die verdrae van die roumateriaal-produsente kritiseer en gesê dat dit sou lei tot 'n wêreldwye inflasie gevolg deur 'n wêreldwye resessie "from which no nation could escape".²⁵¹ Hy het 'n optimum-prys vir roumateriaal voorgestel - "one that can be maintained over the longest period of time at the level that assures the highest real income, noting that 'only through co-operation between producers and consumers can such a price be determined'".²⁵² Hier het ons ekonomiese interafhanklikheid op die hoogste vlak. Die produsente van roumateriaal gebruik hier die afhanklikheid van die V.S.A. en hulle eie bedingingsvermoë om 'n hoë prys vir hulle roumateriaal te bekom. William Dubold het die volgende uitlating gemaak:

"As a leading industrial power, the United States can speak as a consumer. As a major producer and exporter of raw materials and foodstuffs, it can see the other point of view. For its own welfare it must broaden its concept of trade policy to deal not only with more problems but more countries!".²⁵³

6.4.3. Die Krisis in Voedselvoorsiening en Bevolkingsaanwas.

Daar is 'n groeiende wanbalans tussen die wêreld se jaarlikse voedselvoorsiening en die bevolkingsaanwas. Die posisie bring internasionale ekonomiese interafhanklikheid sterk na vore en plaas 'n byna onbeperkte ekonomiese bedingingsvermoë in die hande van die selfvoorsienende staat. Vergelyk verder ook hoofstuk 2 waar ons reeds 'n volledige bespreking hieroor gehad het.²⁵⁴

6.4.4. Die Krisis op Internasionale Monetêre Gebied.

Die akkumulatiewe effek van die vorige drie faktore, plus die massiewe wêreldwye inflasie en die groot nadelige handelsbalanse werk nadelig in op die ontwikkeling en voortbestaan van die huidige internasionale monetêre stelsel. Voeg daarby die energiekrisis en hoë oliepryse en die prentjie lyk chaoties.

"The essence of the problem created by this sudden and enormous shift in the world flow of funds is how the huge capital accumulation in the oil producing countries can be redistributed throughout the international monetary system so that a healthy readjustment to the new situation can occur". -

aldus Fowler.²⁵⁵

Die belangrikheid van die oliekrisis is dat dit 'n goeie toets is van die toekomstige ekonomiese interafhanklikheid van die Westerse wêreld.²⁵⁶

In een skuif op die skaakbord is die vrye wêreld skaakmat gesit deur 'n groep state wat relatief onderontwikkeld is, maar weens olieneerslae oor 'n ontsettende hoë ekonomiese bedingingsvermoë in die internasionale politiek beskik. Aan die hand van ewewigtige ekonomiese besteding en besparing, en die erkenning van nasionale state se ekonomiese bestaansbehoefte, moet daar in die toekoms as gemeenskaplike ekonomiese norme aan ewewigtige nie-imperialistiese ekonomiese maatstawwe gebou word. Internasionaal moet daar dus sinvol met finansies omgegaan word aan die hand van die heensnydende norm van ewewigtige aanwending van die ekonomie tot gebalanseerde lewensverwagting van alle state. Ekonomiese aspekte raak die bestaan van elke staatsburger en op hierdie vlak is daar veel ruimte vir begripsoptivering en ewewigshandhawing in heensnydende ekonomiese optivering.²⁵⁷ Hierdie optivering sal veral bydra tot groter produktiwiteit op nasionale vlak en dit sou weer 'n hulpmiddel wees ter verligting van die inflasiedruk en 'n verbetering in die internasionale monetêre orde tot gevolg hê.

6.5. Slotopmerkings oor Internasionale Ekonomiese Interafhanklikheid.

Internasionale Ekonomiese interafhanklikheid is die vrugte van sukses. Ekonomiese hulpverlening sedert die Tweede Wêreldoorlog, die ontsaglike ontwikkeling op die gebied van kommunikasie en vervoer, het die ekonomiese interafhanklikheid tot ver oor die nasionale grense laat gedy. Die tegnologiese proses wat die ruimteskip moontlik gemaak het, het 'n elementêre waarheid aan die ekonome en politici van hierdie

Derde Wêreld tuisgebring, nl. dat ons planeet met 'n ruimteskip vergelyk kan word en dat ons bloot die passasiers is.

Die feit van wêreldwye interafhanklikheid op alle vlakke van die internasionale toneel bewys definitief die noodsaaklikheid van toekomstige internasionale ekonomiese en finansiële samewerking. Maar dit is 'n blote droom, want toekomstige samewerking is gebaseer op die werklikhede van die verlede.

"We must recognize that the primary cause of this long recognized inadequacy of present methods of formulating and executing appropriate international economic policy and the crises we had is a structural deficiency. We do not have a system capable of translating mutual advantageous international economic policy into meaningful and timely reality. That is the real crisis in the world economy". 258

.....

BRONNEVERWYSINGS.

1. Morgenthau H.J., op. cit., p. 27
2. McClelland C.A., op. cit., p. 64
3. Ibid
4. McClelland C.A., op. cit., p. 64
5. Ibid
6. Dit is juis die doel van hierdie studie. Ons wil deur middel van hierdie verhandeling aantoon dat ekonomiese magsvermoë vandag dié belangrikste instrument van die nasionale staat geword het waardeur invloed op die tussenstaatlike toneel uitgeoefen word. Die leser sal vind dat hierdie gedagte herhaaldelik in die verhandeling ter sprake kom.
7. Vgl. Easton D., The Perception of Authority and Political Change, in Friedrich C.J. (red.), Authority, Cambridge, Massachusetts, Harvard University Press 1958, p. 178 - 181. Vgl. ook Wolfers A., Discord and Collaboration, Johns Hopkins Press, Baltimore, 1962, p. 103
8. Cord R.L., Medeiros J.A., Jones W.S. (red.), Political Science: An Introduction, Appleton-Century-Crofts, Educational Division, Meredith Corporation, New York, 1974, p. 8
9. Vgl. die definisies oor mag en gesag in hierdie hoofstuk.
10. Aangepas uit Easton D., op. cit., p. 178 - 181
11. Cord R.L., e.a. (red.), op. cit., p. 8
12. Vgl. Hoofstuk 7 van hierdie verhandeling oor ekonomiese imperialisme en die verband daartussen en ekonomiese magsvermoë van state.
13. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 293
14. Ibid
15. Weber M., The Theory of Social and Economic Organization, The Free Press, New York, p. 324 - 326
16. Vgl. Schumann F.L., International Politics, McGraw-Hill Book Company, New York, 4e Uitgawe, 1969, p. 271
17. Spykman N.J., op. cit., p. 11
18. Strausz-Hupé R., Possony S.T., International Relations, McGraw-Hill Book Co., New York, 1954, p. 5 - 6
19. Ibid
20. Wolfers A., op. cit., p. 103

21. Vgl. Ibid. Wolfers onderskei dit s6: "to distinguish between power and influence, the first to mean the ability to move others by the threat or infliction of deprivations, the latter to mean the ability to do so through promises or grants of benefits".
22. Organski A.F.K., World Politics, 2e Uitgawe, New York, Knopf, 1968, p. 104
Vgl. ook Sullivan M.P., International Relations, Theories and Evidence, Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1976, p. 155 - 164
23. Ibid
24. Deutsch K.W., On the Concepts of Politics and Power, in Rosenau J. (red.), International Politics and Foreign Policy, Hersiene Uitgawe, Free Press, New York, 1969, p. 257
25. Weinstein M.A., Identity, Power and Change, Selected Readings in Political Theory, Scott, Foresman and Company, Glenview, Illinois, 1971, p. 8
26. Soos aangehaal uit Ibid
27. Weinstein M.A., op. cit., p. 9
28. Ibid, p. 10
29. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 79. Knorr stel dit s6: "One, the active side, is concerned with what a country can do to other countries; the other, the passive side, concerns a country's ability to limit what other countries do to it".
30. Vgl. Palmer N.D., Perkins H.C., International Relations - The World Community in Transition, 3e Uitgawe, Houghton Mifflin Company, Boston, 1969, p. 33. Palmer en Perkins verduidelik die stelling s6: "A state having the industrial establishment to sustain great military power is likely to be in a position to make effective use of devices of economic coercion, and military and economic power give strength to moral suasion, even when there is no suggestion of their use. Since military power is the ultimate and most violent kind of force that may be involved, its use naturally implies parallel efforts to paralyze the enemy's economy, weaken his morale, and turn third states against him".
31. Schwarzenberger G., op. cit., p. 14
32. Carr E.H., op. cit., p. 108
33. Palmer N.D., Perkins H.C., op. cit., p. 34
34. Carr E.H., op. cit., p. 132.
35. Rosen S.J., Jones W.S., The Logic of International Relations, Winthrop Publishers, Inc., Cambridge, Massachusetts, 1974, p. 141. Vgl. ook Hoofstuk 4 van hierdie verhandeling.
36. Vgl. Ibid, p. 143

37. Vgl. Muir R., Modern Political Geography, The MacMillan Press Ltd., London, 1975, p. 148. Muir sê: "In fact, one of the standard, though seldom adopted, approaches to political geography is based on power analysis".
38. Vgl. Palmer N.D., Perkins H.C., op. cit., p. 37
39. Vgl. die idees van Hartshorne en Whittlesey. Vgl. Jackson W.A.D., Politics and Geographic Relationships, Readings on the Nature of Political Geography, Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, p. 53 - 54
40. Vgl. Ibid, p. 54
41. Vgl. Russett B.M., Power and Community in World Politics, W.H. Freeman and Co., San Francisco, 1974, p. 266
42. Vgl. Ibid. Oor die grootte van grondgebied van 'n staat vergelyk ook: Organski A.F.K. op. cit., p. 127-128-130
43. Russett B.M., Power and Community in World Politics, op. cit., p. 267
44. Vgl. Palmer N.D., Perkins H.C., op. cit., p. 38. Volgens Palmer en Perkins: "Thus lumbering, hunting and trapping, grazing, crop culture, mining, commerce, and manufacturing are in part, the result of location".
45. Vgl. Ibid. Vgl. ook Jackson W.A.D., op. cit., p. 57
46. Palmer N.D., Perkins H.C., op. cit., p. 38
47. Soos aangehaal uit: Rosen S.J., Jones W.C., op. cit., p. 142. Vgl. ook Strausz-Hupé R., Geopolitics, The Struggle for Space and Power, Arno Press, New York, 1972, p. 154 en p. 165. Vgl. ook Organski A.F.K., op. cit., p. 126
48. Ibid
49. Vgl. Mahan A.T., The Influence of Sea Power Upon History, 1660 - 1783, Sampson Low, Marston & Co., Ltd., London, p. 13 - 14
50. Vgl. Strausz-Hupé R., op. cit., p. 244 - 245. Vgl. ook Dougherty J.E., Pfaltzgraff R.L., op. cit., p. 51 - 52
51. Vgl. Weigert H.W., Mackinder's Heartland in Weigert H.W. (red.), New Compass of the World, New York, 1949
52. Vir 'n volledige uiteensetting van Ratzel se idees, vergelyk Dougherty J.E., Pfaltzgraff R.L.(jr.), op. cit., p. 55 - 57. Vgl. ook Palmer N.D., Perkins H.C., op. cit., p. 41
53. Vgl. Palmer N.D., Perkins H.C., op. cit., p. 43 vir meer besonderhede oor die geopolitika van Haushofer. Hy het vyf basiese begrippe daar-gestel waarvolgens Duitsland die wêreldheerser wou word. Vgl. ook Jackson W.A.D., op. cit., p. 55
54. Vgl. Strausz-Hupé R., op. cit., p. 245

55. Ibid, p. 246
56. Vgl. Palmer N.D., Perkins H.C., op. cit., p. 43, Vgl. ook Dougherty J.E., Pfaltzgraff R.L. (jr.), op. cit., p. 57. Vgl. ook Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 111. Vgl. ook Jackson W.A.D., op. cit., p. 55. Vgl. ook Speer A., Inside the Third Reich, Weidenfeld and Nicolson, London, 1970, p. 176. Haushofer se idees het Hitler se vroeëre denkrigtings baie beïnvloed alhoewel hy (Haushofer) Nazisme nie ten volle ondersteun het nie.
57. Vgl. Muir R., op. cit., p. 148
58. Vgl. Hoofstuk 9 van hierdie verhandeling vir 'n verdere uiteensetting van Suid-Afrika se huidige posisie in die wêreld.
59. Palmer N.D., Perkins H.C., op. cit., p. 45
60. Organski A.F.K., op. cit., p. 118
61. Palmer N.D., Perkins H.C., op. cit., p. 45. Vgl. ook Barnard L.D., Die Magsfaktor in Internasionale Verhoudinge, op. cit., p. 172 - 173
62. Rosen S., Jones W., op. cit., p. 143. Vgl. ook Volkshandel, Jaargang 38, Nr. 3, Mei 1977, p. 41. Vgl. ook Hoofstuk 9 van hierdie verhandeling oor 'n volledige uiteensetting van Suid-Afrika se posisie met betrekking tot natuurlike hulpbronne in verhouding met die res van die wêreld.
63. Verkorte tabel soos aangehaal uit: Thoman R.S., The Geography of Economic Activity, McGraw-Hill Book Co., New York, Toronto, London, 1962. Syfers oor die Sowjetunie is nie betroubaar nie, weens die verstaanbare geheimhouding oor statistiek vanagter die Ystergordyn.
64. Aangehaal uit: Ibid
65. Rosen S., Jones W., op. cit., p. 143
66. Organski A.F.K., op. cit., p. 138
67. Vgl. Akins J.E., op. cit., p. 27 - 28
68. Vgl. Organski A.F.K., op. cit., p. 139
69. Vgl. Ibid
70. Vgl. Rosen S., Jones W., op. cit., p. 144
71. Vgl. Die Wêreld in Oënskou, Nuusbriëf van die Sentrum vir Internasionale Politiek, P.O. vir C.H.O., Potchefstroom, Jaargang XII, Nr. 1, Januarie 1977, p. 18
72. Palmer N.D., Perkins H.C., op. cit., p. 56
73. Vgl. Ibid, p. 57

74. Vgl. Barnard L.D., Die Magsfaktor in Internasionale Verhoudinge, op. cit., p. 172. Vgl. ook Bidwell P.W., Raw Materials and National Policy, in Foreign Affairs, Vol 37, Nr. 1, Oktober 1958, p. 154. Vgl. ook Volks-handel, Jaargang 38, Nr. 3, Mei 1977, p. 41. Volgens Mnr. P.W. Botha, Suid-Afrika se Minister van Verdediging, oefen Suid-Afrika 'n uiters belangrike stabiliserende invloed uit op die voorsiening en pryse van kritiese, strategiese minerale en grondstowwe. Dit is vir die Westerse ekonomie van die grootste belang.
75. Vgl. Organski A.F.K., op. cit., p. 148. Vgl. ook Russett B.M., Power and Community in World Politics, op. cit., p. 266 - 270
76. Vgl. Rosen S., Jones W., op. cit., p. 145. Hieroor sê Rosen en Jones: "Indonesia (114 million in 1968) cannot be ranked in the same class as West Germany (60 million), nor can India (527 million) be imagined above Japan (101 million)".
77. Organski A.F.K., Population and World Power, Alfred A. Knopf, Inc., New York, 1961, p. 3 - 4
78. Organski A.F.K., World Politics, op. cit., p. 149
79. Vgl. Ibid. Vgl. ook Sondermann F.A., Olson W.C., McLellan D.S., op. cit., p. 109 - 110
80. Palmer N.D., Perkins H.C., op. cit., p. 64 - 65
81. Brown S., The Faces of Power, Constancy and Change in the United States Foreign Policy from Truman to Johnson, Columbia University Press, New York & London, 1968, p. 8
82. Palmer N.D., Perkins H.C., op. cit., p. 65 - 66. Hulle sê: "At a very conspicuous and momentous period of the world's history, Sea Power had a strategic bearing and weight which has recieved scant recognition, but the indications which remain are sufficient to warrant the assertion that it was a determining factor". Vgl. ook Deutsch K.W., Nationalism and Social Communication, The Technology Press of the Massachusetts Institute of Technology and John Wiley and Sons, New York, Chapman & Hall, Ltd., London, 1953, p. 40 - 42
83. Ludwig H., Incentives for Industry in Developing Countries, in Inter-economics, Monthly Review of International Trade and Development, No. 1, Verlag Weltarchiv, GMBH, Hamburg, Januarie 1976, p. 16
84. Sprout H., Sprout M., Geography and International Politics in an Era of Revolutionary Change, in Jackson W.A.D., op. cit., p. 37. Die Sprouts sê onder andere: "Environmental factors" whether constant or variable, can affect human relations in only two ways Such factors can be perceived, interpreted, and taken into account by the human factors under consideration..... The relation of environmental factors to performance and accomplishment (dus ook industriële vermoë) is quite different".
85. Vgl. Ludwig H., op. cit., p. 16
86. Vgl. Ibid., p. 17

87. Vgl. Deutsch K.W., Nationalism and Social Communication, op. cit., p. 39. Deutsch stel dit sô: "The available wealth of an economy may grow or shrink in time. It will depend not so much on putting up existing objects for sale, but mainly by production. This in turn in an industrial age depends on investment".
88. Vgl. Ibid, p. 39. Vgl. ook Berle A.A., Power, Harcourt, Brace & World, Inc., New York, 1969, p. 206.
89. Ibid, p. 39 en 41
90. Vgl. Hoogland J.H., Teeple J.B., The Economics of Regional Arms Races, in Benoit E. (red.), Disarmament and World Economic Interdependence, Universiteitsforlaget, Oslo, 1967, p. 139
91. Ibid
92. Rosen S., Jones W., op. cit., p. 144
93. Kissinger H.A., Nuclear Weapons and Foreign Policy, op. cit., p. 29 - 30
94. Vgl. Rosen S., War Power and the Willingness to Suffer, in Russett B.M., (red.), Peace, War and Numbers, Sage Publishing Company, Beverley Hills, California, 1972, p. 176 - 178
95. Rosen S., Jones W., op. cit., p. 145. Vgl. ook Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 118 - 122
96. Stetovic M.V., op. cit., p. 31
97. Palmer N.D., Perkins H.C., op. cit., p. 76
98. Vgl. Ibid
99. Vgl. Ibid, p. 77 - 78
100. Schwarzenberger G., op. cit., p. 57. Schwarzenberger sê voorts: "The fact that such a national character is frequently so much more noticeable in the higher strata of a country than in the mass of the population indicates how much of the national character is not hereditary, but acquired by education and preferential selection of favoured types".
101. Vgl. Palmer N.D., Perkins H.C., op. cit., p. 78
102. Vgl. Ibid, p. 78 - 79
103. Soos aangehaal uit: Rosen S., Jones W., op. cit., p. 147
104. Ibid
105. Vgl. Deutsch K.W., Merritt R.L., Effects of Events on National and International Images, in Kelman H.C. (red.), International Behaviour - A Social-Psychological Analysis, Holt, Rinehart and Winston, New York, 1965, p. 173 - 174. Dié skrywers sê voorts: "They (die leiers) are often backed by the cumulative impact of events that strengthen their side in the conflict; they take advantage of spectacular events that help to break down past habits and traditions and leave populations

in search of orientation and leadership; and they offer themselves as leaders, symbols, and selective re-interpreters of these trends and events until they appear in the role of charismatic leaders"
 Vgl. in die verband ook Barnard L.D., Die Magsfaktor in Internasionale Verhoudinge, op. cit., p. 282 ff. Generaal Douglas MacArthur het ook dié probleem as volg gestel: "A greater commander, in any campaign, is not merely limited to the handling of his troops; he commands the whole area politically, economically and militarily when politics fail, and the military take over, you must trust the military".
 Vgl. Spanier J.L., American Foreign Policy Since World War II, Praeger Publishers New York, 4e Hersiene Uitgawe, 1971, p. 18

106. Finlay D.J., Hovet T. (jr.), op. cit., p. 160
107. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 157. Vgl. ook Berle A.A., op. cit., p. 207
108. Vgl. Palmer N.D., Perkins H.C., op. cit., p. 122 - 133. "'Economic weapons' must not be assumed to mean the 'weapons' of 'economic warfare'. Many of the operations of fullscale warfare are aimed at the destruction of the economic assets of the enemy: factories, railroads, harbours, warehouses, supplies, dams, power installations, ships and the like".
109. Kaplan M.A., Isolation or Interdependence? Today's Choices for Tomorrow's World, The Free Press, A Division of MacMillan Publishing Co., Inc., New York, 1975, p. 141
110. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 82. "They may be used either to impinge on particular commodity markets enterprises, and industries or to influence macro-economic conditions, for example, GNP, economic development, or general price level in other states".
111. Vgl. Ibid, p. 83
112. Sondermann F.A., Olson W.C., McLellan D.S., op. cit., p. 294
113. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 83
114. Vgl. Ibid, p. 88
115. Vgl. Ibid. Knorr sê voorts: "Because the International Monetary Fund may help in the event of serious pressure, many countries now tend to maintain smaller reserves of their own than caution requires. In principle, copious foreign exchange reserves (or gold) clearly can play a part in exerting or resisting economic pressure".
116. Sondermann F.A., Olson W.C., McLellan D.S., op. cit., p. 294
117. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 83
118. Ibid. Vgl. ook Sondermann F.A., e.a., op. cit., p. 294. Knorr verklaar dit sô: "A reduces B's exports to third countries by subsidizing and dumping its own competitive exports, by concluding long-term trade agreements with third countries, by putting pressures on third states to restrict imports from B".
119. Vgl. Palmer N.D., Perkins H.C., op. cit., p. 133

120. Vgl. Rosen S., Jones W., op. cit., p. 147. Hulle meen: "The international sale of armaments provides a variety of positive or negative sanctioning power to the exporter". In die geval van landingslote state is hierdie metode nog meer effektief. As Rhodesië nie vir S.A. gehad het om invoere deur Suid-Afrikaanse kanale te herlei nie, sou Rhodesië lankal reeds ekonomies op sy knieë gewees het. Vgl. ook die 1977-wapenboikot deur die Weste teenoor S.A. Frankryk het eerste gereageer op die besluit van die Veiligheidsraad van die V.V.O. deur die aflewering van die vier oorlogsskepe (twee torpedojaers en twee duikbote) wat hy besig was om vir Suid-Afrika te bou, te kanselleer. Vgl. ook Beeld, Jaargang 4, 7 November 1977, p. 1. Vgl. ook Die Volksblad, 8 November 1977, p. 1. Vgl. ook Rapport, Jaargang 6, 6 November 1977, p. 1.
121. Vgl. Sondermann F.A., e.a., op. cit., p. 194
122. Vgl. voetnota 147 van hierdie hoofstuk. Suid-Afrika was van die onafhanklikheidsverklaring van Rhodesië as grootste vriend - ekonomies en militêr - beskou.
123. Organski A.F.K., op. cit., p. 118 - 119. Oor positiewe en negatiewe ekonomiese magsvermoë sê Organski: "To be perfectly clear, we should not speak of a nation's power in general, but should distinguish between its positive and its negative power. When we talk of Nation A's power relative to nation B, we are really including both A's positive power to exercise influence over B and its negative power to resist the influence of B over it".
124. Vgl. Sondermann G.A., e.a., op. cit., p. 194
125. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 157. "At the Geneva Conference on Trade and Development in 1964, for example, seventy-six 'have-nots' lined up against the twenty-six economically more advanced states to demand more assistance and a larger voice in world economic affairs".
126. Singer M.R., op. cit., p. 64. Vgl. ook Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 90
127. Vgl. Finlay D.J., Hovet T. (jr.), op. cit., p. 161. Vgl. ook Ludwig H., op. cit., p. 18. Vgl. ook Deutsch K.W., Nationalism and Social Communication, op. cit., p. 43
128. Vgl. Williams M.J., The Aid Programs of the Opec Countries, in Foreign Affairs, Vol. 54, No. 2, Januarie 1976, p. 309. Vgl. ook bl. 45 - 51 van hierdie verhandeling oor die ekonomiese mag in militêre en ekonomiese hulpverlening.
129. Vgl. ook voetnota 128 van hierdie hoofstuk.
130. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 91. Dit is vanselfsprekend, want Knorr sê: "..... the supply is naturally limited because they are derived from nonrenewable sources".
131. Bron: Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 91. Soos aangehaal uit Brown L.R., Depending on others for Minerals, New York Times, 5 November 1972, p. 11

132. Vgl. Ibid, p. 91
133. Vgl. Ibid
134. Vgl. Singer M.R., op. cit., p. 63. Singer sien die skaarste aan energiebronne só: "The individual, group, or state that controls whatever is both 'scarce and sought after' may be said to possess wealth. This is simply a definition of wealth in terms of supply and demand, but these are useful terms in which to consider it because they demonstrate the relative and contextual nature of wealth".
135. Dit is egter net in die geval van konvensionele oorlogvoering en nie in 'n rewolusionêre oorlog nie.
136. Rosen S., Jones W., op. cit., p. 147. Rosen en Jones voel só hieroor: "Especially in the international arena, where institutional means of conflict resolution are yet at a low level of development and peace-enforcing authority is weak, the potential influence of an actor is critically dependent on its capacity to wage war in the regions where its values are deeply engaged". Vgl. ook Organski A.F.K., op. cit., p. 119 - 121
137. Soos aangehaal uit Sprout H., en Sprout M., The Ecological Perspective on Human Affairs with special Reference to International Politics, Princeton University Press, Rahwaj, New York, 1965, p. 4. Dit is egter 'n standpunt wat oor geargumenteer kan word. Vir ons is die rol van ideologieë in oorloë steeds die belangrikste.
138. Ibid.
139. Vgl. Modelski G., World Order-Keeping: Some Alternative Structures, in Goodwin G.L., Linklater A. (red.), New Dimensions of World Politics, Croom Helm, London, 1975, p. 59
140. Vgl. Ibid. "It has the producers, and its producers are those political military organizations that regularly act and operate upon the global scene, the strategic missile and bomber forces in the posture of mutual deterrence, the naval task forces that sail the oceans and those strategic reserve forces that stand ready to fly off at an hour's notice to all destinations". Vgl. ook Kissinger H.A., Nuclear Weapons and Foreign Policy, op. cit., p. 56. Generaal LeMay gaan van die standpunt uit dat: "Deterrence is produced by absolute superiority in long-range air power".
141. Vgl. Ibid. Vgl. ook Johnson H.G., Technology and Economic Interdependence, The MacMillan Press, Ltd., London, 1975, p. 5.
142. Kissinger H.A., Nuclear Weapons and Foreign Policy, op. cit., p. 205
143. Ibid. Vgl. ook Acheson D., Power and Diplomacy, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, 1959, p. 65
144. Knorr. K., The Power of Nations, op. cit., p. 84
145. Vgl. Ibid, p. 101 - 102. Knorr maak hierdie stelling weens die feit dat "the basis of economic power in these cases are not man-made but rather results from the lottery of nature". Vgl. ook Singer M.R., op. cit., p. 54

146. Vgl. Ibid, p. 102. Knorr sê hieroor: "It may be practically difficult to measure and compare the economic power of state. But rough approximations are feasible in principle".
147. Stetovic M.V., op. cit., p. 30
148. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 372
149. Ibid, p. 372
150. Vgl. Morgenthau H.J., A Political Theory of Foreign Aid, in Hancock M.D., Tostow D.A. (red.), American Foreign Policy in International Perspective, Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1971, p. 240 - 250. Vgl. ook Morgenthau H.J., A Political Theory of Foreign Aid, in Sondermann F.A., e.a., op. cit., p. 204 - 216
151. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 373. "As in case of the large overseas British investments in the nineteenth century The resulting trade and the return flow of interest and capital payments benefited Britain greatly". Dit dien ook as ideologiese beskerming teen invloede van buite.
152. Vgl. Ibid. Die skrywer sê voorts: "The last two objectives have sometimes overlapped, for example, in Korea and Taiwan. Assistance may be given as a quid pro quo in international dealing; some arrangements may be judged by skeptics to be bribery".
153. Vgl. Morgenthau H.J., A Political Theory of Foreign Aid, op. cit., p. 305
154. Vgl. Ibid
155. Vgl. Ibid. Hier word spesifiek melding gemaak van die kerke van die wêreld, die Rockefeller-Stigting en die Ford-stigting.
156. Vgl. Ibid. Vgl. ook Organski A.F.K., op. cit., p. 110. In hierdie opsig sê Organski dat: "There is a constant anticipation by one party of the other party's response. Into the formation of every policy goes the automatic calculation: If I do this, then he'll do that".
157. Vgl. Duchacek I.D., Conflict and Cooperation Among Nations, Holt Rinehart and Winston, New York, 1965, p. 607
158. Vgl. Ibid. Daar is egter 'n voorwaarde aan hierdie internasionale organisasies verbonde. Vgl. Gross F., World Politics and Tension Areas, Univeristy of London Press, Ltd., London, 1966, p. 13. Gross sê hieroor: "..... tensions must be carefully avoided antagonismes must be put aside; an agenda for negotiations must be carefully and thoughtfully prepared, to mention only a few skills required in a cooperative effort".
159. Die V.S.A. se onttrekking van finansiële steun aan die Wêreld Arbeids-organisasie gedurende November 1977 het 'n hele gefladder in die duiwehok veroorsaak. Die hulpprogramme van hierdie organisasie is heelwat skade berokken en 'n hersiening van toekomsplanne is genoodsaak.
160. Morgenthau H.J., A Political Theory of Foreign Aid, op. cit., p. 105 - 106

161. Vgl. Padelford N.J., Loncoln G.A., op. cit., p. 373. Vgl. ook Organski A.F.K., op. cit., p. 104. "After World War II, the United States wished to re-arm the West-Germans as a bulwork against Russia".
162. Palmer N.D., Perkins H.C., op. cit., p. 150. Vgl. ook Dooyeweerd H., De Crisis der Humanistische Staatsleer, N.V., Boekhandel W. Ten Have, Amsterdam, 1931, p. 178. "De staat, als overheidsverband en universeel integrator van het nietstatelijk recht, kan in dezen niet anders doen, dan er naar mogelijkheid voor te waken, dat niet de economische functie door een verabsoluteering den mensch in zijn rechtssubjectiviteit materieel absorbeert, dat die staatkundige solidariteit van het staatsvolk ook 'n economische opzicht gehandhaaf blijft, en dat de 'volkskracht' en economische opzicht niet word aangetast".
163. Vgl. Ludwig H., op. cit., p. 16. Vgl. ook Dechacek J.D., op. cit., p. 607 - 608. Vgl. ook Palmer N.D., Perkins H.C., op. cit., p. 150
164. Vgl. Morgenthau H.J., A Political Theory of Foreign Aid, op. cit., p. 307
165. Ibid
166. Aangehaal uit: Die Wêreld in Oënskou, Nuusbrief van die Sentrum vir Internasionale Politiek, P.U. vir E.H.O., Potchefstroom, Jaargang XII, Nr. 1, Januarie 1977, p. 18
167. Vgl. Ibid, p. 17. "In die laaste jare het die Russiese invoere van Westerse tegnologie, verbruikersgoedere en voedsel geweldig toegeneem. Baie van hierdie goedere het direkte militêre waarde. Ander word op indirekte wyse vir militêre doeleindes aangewend". Vgl. ook voetnota 171 van hierdie hoofstuk.
168. Vgl. Morgenthau H.J., A Political Theory of Foreign Aid, op. cit., p. 308
169. Vgl. Rosen S., Jones W., op. cit., p. 101
170. Nitze P., Strategic Economic Realities in The Atlantic Community Quarterly, Vol. 14, No. 2, Atlantic Council of the U.S.A., Inc., Washington, Summer 1976, p. 225
171. Vgl. Wolynski A., Western Economic Aid to the U.S.S.R., in Conflict Studies, No. 72, Junie 1976, p. 10. "Confrontation with the West constitutes a constant strategic element in foreign policy..... Angola is a case point. The Soviet intervention there with Cuban troops also reflects, of course, the Kremlin's assessment of the Western will to resist more adventurous moves on the international chessboard".
172. Vgl. Die Wêreld in Oënskou, Nr. 1, Januarie 1977, op. cit., p. 17 Die militêre opbou van die Warschau-verdragslande word deur die Weste aangehelp en bevorder. In die laaste jare het die Russiese invoere van Westerse tegnologie (d.w.s. buitelandse tegnologiese hulp), verbruikersgoedere en voedsel geweldig toegeneem. Baie van hierdie goedere het direkte militêre waarde of word op indirekte wyse vir militêre doeleindes aangewend.
173. Morgenthau H.J., A Political Theory of Foreign Aid, op. cit., p. 306

174. Rosen S., Jones W., op. cit., p. 101. Vgl. ook Morgenthau H.J., A Political Theory of Foreign Aid, op. cit., p. 306
175. Morgenthau H.J., A Political Theory of Foreign Aid, op. cit., p. 307
176. Vgl. Ibid, p. 308. Morgenthau beskryf dit as: ".....spectacular symbols of, and monuments to, industrial advancement rather than investments satisfying any objective economic needs of the country".
177. Nitze P., op. cit., p. 228
178. Vgl. Morgenthau H.J., A Political Theory of Foreign Aid, op. cit., p. 309
179. Vgl. Finlay D.J., Hovet T.(jr.), op. cit., p. 157
180. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 167. "It began with the Marshall-Plan aimed at meeting the postwar reconstruction needs of the West European nations and, after 1950 - the year when the Korean war started - this was expanded to cover an increasing number of recipients in the economically underdeveloped world".
181. Vgl. Ibid
182. Ibid
183. Vgl. Rosen S., Jones W., op. cit., p. 102
184. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 168
185. Vgl. Rosen S., Jones W., op. cit., p. 102. "India's aid to Bangladesh and other neighbours runs to tens of millions annually - over 200 million dollars in 1972. Brazil, her own economy booming in the early 1970's gave aid to Bolivia (14 million dollars in 1971), Uruguay, Guyana, and Paraguay".
186. Rosen S., Jones W., op. cit., p. 102. "Some economists believe that the LDC's (Less-developed countries) could usefully absorb five or ten times as much capital as will be available".
187. Vgl. Williams M.J., op. cit., p. 309
188. Vgl. Ibid, p. 320. "Although OPEC has contributed to the bulk of the increased flow of long-term financing resources to developing countries in 1974 - 75, this increased OPEC flow is equivalent to only about 25 percent of the additional requirements of the non-oil Third World due to structurally higher prices".
189. Rostow E., The Multinational Corporation and the Future of World Economy, in Ball G.W. (red.), Global Companies - The Political Economy of World Business, Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1975, p. 121
190. Finlay D.J., Hovet T. (jr.), op. cit., p. 157
191. Commission on International Development, in Partners and Development, Praeger, New York, 1969, p. 7

192. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 172
193. Morgenthau H.J., A Political Theory of Foreign Aid, op. cit., p. 313 - 314
194. Vgl. Ibid
195. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 173, Hier noem ons weer die voorbeeld van Joego-Slawië wat in 1948 deur die V.S.A. te hulp gesnel is ná Russiese bedreiging van sy status quo.
196. Vgl. Ibid, p. 174 - 180
197. Vgl. Ibid, p. 190. Vgl. ook Die Wêreld in Oënskou, Nr. 1, Januarie 1977, op. cit., p. 18 - 19
198. Vgl. Ibid
199. Ibid, p. 202. "In 1970 in a related program involving training for resistance against local insurgents, the U.S. maintained 58 public safety advices in 15 Latin American Countries.. The number of Soviet military advises stationed around the world was estimated as at least 25,000 at the beginning of 1971".
200. Singer M.R., op. cit., p. 59. Singer sê voorts: "In these dependent relationships influence can be, and often is, exercised without the influenced persons (or states) even being aware that it is happening".
201. Ibid
202. Ibid
203. Vgl. Barnard L.D., Die Magsfaktor in Internasionale Verhoudinge, op. cit., p. 530
204. Soos aangehaal uit: Morgenthau H.J., A Political Theory of Foreign Aid, op. cit., p. 316
205. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 208
206. Rosecrance R., International Interdependence, in Goodwin G.L., Linklater A.(red.), op. cit., p. 20
207. Vgl. Ibid
208. Vgl. Haas E.B., The Web of Interdependence - The United States and International Organizations, Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1970, p. 57
209. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 207. Ek wil net kortliks die woord "ermesh" verklaar. Knorr sê: "To relieve verbal monotony, we will use the following terms as denoting the equivalent of interdependence: Ermeshment, interlinkage and integration".
210. Haas E.B., op. cit., p. 57
211. Vgl. Feld W.J., Atlantic Interdependence: and Competition for Raw Materials in the Third World in The Atlantic Community Quarterly. Vol. 14, No. 3, Fall 1976, p. 369

212. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 208
213. Deutsch K.W., On Inequality and Limited Growth - Some World Political Effects in International Studies Quarterly, Vol. 19, No. 4, Sage Publications, Beverley Hills, London, Desember 1975, p. 383
214. Vgl. Ibid
216. Vgl. Feld W.J., op. cit., p. 369. Vgl. ook Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 208
217. Vgl. Deutsch K.W., On Inequality and Limited Growth, op. cit., p. 383. Vgl. ook Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 208. Dit is Deutsch se siening asook Knorr se siening, maar volgens ons mening sou dit waarskynlik in die laaste instansie alle lewens- en industriële middele behels.
218. Ibid. Vroeër was steenkool, yster en aluminium ook gereken onder hierdie kommoditeite te val, maar deur middel van tegnologiese ontwikkeling het bogenoemde makliker meer berikbaar geword, alhoewel dit steeds op beperkte gebiede voorkom.
219. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 208 - 210
220. Vgl. Ibid
221. Vgl. Rosecrance R., op. cit., p. 21. Vgl. ook Haas E.B., op. cit., p. 58. "They wanted a world in which the economic cutthroat practices of the Great Depression of the 1930's would not be repeated".
222. Vgl. Rosecrance R., op. cit., p. 22
223. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 209
224. Rosecrance R., op. cit., p. 22
225. Deutsch K.W., On Inequality and Limited Growth, op. cit., p. 385
226. Haas E.B., op. cit., p. 209
227. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 209. Knorr verduidelik dit só: "Diffuse (i.e. at one extreme, spread evenly over all members of the domain) or concentrated (i.e. at the other extreme, occurring only with one other member)".
228. Ibid
229. Vgl. Ibid
230. Vgl. Lovell J.P., Foreign Policy in Perspective, Strategy, Adaption, Decision Making, Holt, Rhinehart and Winston, Inc., New York, 1970, p. 330
231. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 209
232. Vgl. Rosecrance R., op. cit., p. 23

233. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 209. Vgl. ook Deutsch K.W., On Inequality and Limited Growth, op. cit., p. 387.. "Today's world is largely poor, partly hunger and generally very unequal While rising oil prices reduced the poverty of a few small developing countries, they increased the poverty of more and larger ones, and thus, if anything, added to the problem of inequality in the world as a whole".
234. Vgl. Palmer N.D., Perkins H.C., op. cit., p. 140
235. Ibid
236. Baade F., Disarmament and The Strategy of the World War Against Hunger and Poverty, gepubliseer in Benoit, E., op. cit., p. 241. Vgl. ook Deutsch K.W., op. cit., p. 387 - 389. Vgl. ook Haas E.B., op. cit., p. 85 vir die werksaamhede van die internasionale welsynsorganisasies om 'n oplossing vir hierdie probleem te vind.
237. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 209
238. Feld W.J., op. cit., p. 370
239. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 209 - 210
240. Vgl. Deutsch K.W., On Inequality and Limited Growth, op. cit., p. 389. "Traced in their development across time, inequality and privilege may follow the pattern of an elite or that of a vanguard". Vgl. ook p. 210. Vgl. ook Rosecrance R., op. cit., p. 22 - 23
241. Fowler H.H., The World Economy in Crisis, in The Atlantic Community Quarterly, Vol. 12, No. 2, 1974, p. 146
242. Vgl. Hoofstuk 8 van hierdie verhandeling oor Internasionale Ekonomiese Organisasies.
243. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 210
244. Vgl. Ibid
245. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 210. Vgl. ook Liska G., Nations in Alliance - The Limits of Interdependence, The John Hopkins Press, Baltimore, 1968, p. 27
246. Vgl. Fowler H.H., op. cit., p. 143
247. Vgl. Die Wêreld in Oënskou, Nuusbrief van die Sentrum vir Internasionale Politiek, P.U. vir C.H.O., Potchefstroom, Jaargang XII, No. 3, Maart 1977, p. 56
248. Vgl. Ibid
249. Rosecrance R., op. cit., p. 23. Vgl. ook Kissinger H.A., Energy: The Necessity of Decision in The Atlantic Quarterly, Vol. 13, No. 1, Spring 1975, p. 8. "We and our partners are being tested - not only to show our technical mastery of the problems of energy, but even more important to show if we can act with foresight to regain control of our future".

250. Vgl. Fowler H.H., op. cit., p. 149
251. Soos aangehaal uit: Ibid, p. 150
252. Soos aangehaal uit: Ibid
253. Soos aangehaal uit: Ibid. Vergelyk ook die beginsel met die begrip van Marshall Singer in voetnota 200 van hierdie hoofstuk.
254. Vgl. Rothschild E., Food Politics in Foreign Affairs, Vol. 54, No. 2, Januarie 1976, p. 297. "When the grain available in the world is unexpectedly limited the United States might be in a position to decide how to allocate security among various grain users". Vgl. ook Deutsch K.W., op. cit., p. 392 - 393. Vgl. ook weer Hoofstuk II van hierdie verhandeling.
255. Fowler H.H., op. cit., p. 155.
256. Vgl. Rosecrance R., op. cit., p. 34. Each nation may try to solve the problem itself, and bilateral deals exchanging arms for oil supplies are to be expected". Dit sou egter gevaarlik wees, want dan sou die magsbalans op militêre gebied weer versteur word.
257. Vgl. Barnard L.D., Die Magsfaktor in Internasionale Verhoudinge, op. cit., p. 62
258. Fowler H.H., op. cit., p. 161

.....

HOOFSTUK IV

Ekonomiese Grondslae in Strydende Ideologiese Magte.

1. Inleiding.

Ideologie speel 'n deurslaggewende rol in die ekonomiese bedingingsvermoë van state. Ons wil in hierdie hoofstuk probeer bepaal tot watter mate die ekonomiese grondslae van verskillende ideologieë die ekonomiese bedingingsvermoë van state beïnvloed en so dus 'n regstreekse invloed uitoefen op die tussenstaatlike toneel.

Die probeleem met alle '-ismes' of ideologieë is dat uiteenlopende interpretasies daaraan gegee word. Die rede daarvoor is dat 'n 'isme' gewoonlik gegiet word in die vorm van 'n 'woordkapsule' - dit wil sê, dit is 'n poging om deur die gebruik van 'n kernwoord 'n omvattende sosiale, ekonomiese en politieke stelsel te omskryf. So 'n poging loop noodwendig uit op oorvereenvoudigde veralgemerings.¹ Dit is nie die doel van hierdie hoofstuk nie. Deur middel van 'n teoretiese ondersoek na die ekonomiese faktore wat grondliggend is in ideologiese voorskrifte vir die ontwerp van bepaalde stelsels van samelewingsordening, wil ons die magsvermoë - oftewel bedingingsvermoë - van state en stelsels probeer vasstel.

"Ideological belief system offer answers to questions that people feel a need to ask. They give the impression of power with respect to the world, for they are believed to represent a key to the unlocking of nature".²

aldus Kaplan.

Dooyeweerd baan vir ons die weg tot 'n deeglike insig in die ideologiese stand van sake op die tussenstaatlike toneel. Vir hom word nie slegs die ontwikkelingsgang van die teoretiese denke religieus bepaal nie, maar religieuse dryfkragte lê die globale kultuurontwikkeling en lewenshouding ten grondslag. 'n Religieuse grondmotief word aangetoon as 'n geestelike dryfkrag wat as die volstreekte sentrale dryfveer vanuit die religieuse lewenssentrum - die hart - die menslike bestaan op die ware of vermeende oorsprong rig. Die religie bepaal dus ten diepste die lewens- en wêreldbeskouing en stempel onuitwisbaar alle kultuur, wetenskap en sosiale strukture.³ Die religieuse uitgangspunt beheers dus die menslike insig aangaande die eie-aard en onderlinge verhouding en samehang van alle samelewings-

forme en daarom ook van internasionale verhoudinge.⁴

Die ideologiese konflik, op die tussenstaatlike toneel is vandag basies tussen die ideologieë van die Ooste en die Weste. Daarom kan die wese van kontemporêre internasionale verhoudinge logies tot die volgende eenvoudige formule herlei word:

"The development of international relations is determined in our time by the struggle of the two social systems".⁵

Dit is dan ook die riglyne wat ons in hierdie hoofstuk sal volg. Die ontstaan van kommunisme het die ganse mensdom in twee kampe geplaas wat twee heel uiteenlopende ideologieë aanhang, nl. die sosialisme en die kapitalisme.⁶ Hierdie twee strydende ideologiese magte is vandag vooropgestel in die tussenstaatlike verhoudings en daarom stem ek saam met Deutsch:

"In our time, the difference between the social groups and political ideologies which predominate in different parts of the world have perhaps become sharper than ever".⁷

Ideologie is die bindende faktor wat die onderdaan en owerheid tot 'n hegte eenheid, onderworpe aan religieuse maatstawwe, saamvoeg. Dit verskaf die oplossings van moeilike ekonomiese, sosiale en politieke probleme binne en buite die staatsverband. Dit vervul dus die volgende funksies:

"to bind the country together psychologically, to provide a scale of values by which its people may know what to strive for and what to repudiate, a frame of reference enabling men to make sense of the otherwise bewildering world they inhabit and justify their government's efforts to grapple with it; a prism through which states perceive the realities on which their foreign policies must work".⁸

Sonder 'n ideologiese basis sou state nie regstreeks ten gronde gaan nie, maar hulle sou beslis probleme ondervind het om te onderskei tussen wat verwerp moet word en wat aanvaar moet word - op politieke, sosiale én ekonomiese gebied. Deutsch som dit s6 op:

"It seems clear that the character of the ruling social groups or ideology can do much, in time, to shape the patterns of the underlying community and its members".⁹

2. Definisies van Ideologie.

Ideologie word algemeen gedefinieer as:

"the manner of thinking characteristic of a class or an individual".¹⁰

Padelford en Lincoln beskou dit as volg:

"Ideology binds individuals and groups in a society to common purposes and ways of action by gathering together widely shared beliefs and inculcating new ones". 11

Karl Mannheim sluit hierby aan en hy beskou ideologieë as "sets of ideas" wat 'n eenheidstrewende het, nie in die idees self nie, maar in die "collective or individual unconscious". 12

Ook Downs¹³ en Gould¹⁴ sien die ideologie as die onderliggende faktor wat 'n kollektiewe gemeenskaplike bewussyn vergestalt. Hier word die klem gelê op die sosiale aspek en die ordening van sosio-politieke keuses binne die kader van 'n sosiale gemeenskap.

Christenson, Engel Jacobs, Rejai en Waltzer sien ideologie in hulle boek, Ideologies and Modern Politics, as sulks:

"Political ideology is a belief system that explains and justifies a preferred political order for society, either existing or proposed, and offers a strategy (processes, institutional arrangements, programs) for its attainment". 15

Ashford sien ook die politieke aspek van ideologie en hy beskou dit as die wisselwerking van sekere idees en gedragspatrone (tipies behavioralisties) rondom 'n "shared set of political values". 16

Morgenthau bring die magsaspek in berekening in sy siening oor ideologie. Hy beskou die ideologie as 'n kermerkende aspek van alle politieke handeling, huishoudelik sowel as tussenstaatlik en sê:

".....frequently its basic manifestations do not appear as what they really are - manifestations of a struggle for power". 17

Bendix verwys na ideologie as:

"The body of a doctrine, myth and symbols of a social government, institution, class or large group". 18

Hierdeur skaar hy hom by Downs en Gould. Hy maak die gevolgtrekking dat:

".....ideology is a type of goal-orientation, a special aspect of the teleology that is characteristic of all human action". 19

Friedrich het 'n uitgebreide beskrywing van politieke ideologieë verskaf, waarvan ons net 'n gedeelte wil aanhaal:

"Ideologies are action-related systems of ideas. They typically contain a program and a strategy for its realization, and their essential function is to write organizations which are built around them..... Ideologies are sets of ideas related to the existing political and social order and intended either to change it or defend it..... what makes them (ideas) 'ideologies' is their function in the body politic. The ideology is a set of ideas which unites a party or a group for effective participation in political life". 20

Die funksionering van ideologieë varieer in terme van die ideologie self, die politieke stelsel waarin dit in werking is, die sosiale omgewing en ook na gelang van die omstandighede van die 'tyd' waarin dit funksioneer.²¹ Easton verduidelik dit s6:

"Ideologies are articulated sets of ideals, ends, and purposes, which help members of the system to interpret the past, explain the present, and offer a vision for the future. Thereby they describe the aims for which some members feel political power ought to be used and its limits..... From a manipulative or instrumental point of view they may be interpreted as categories of thought to corral the energies of men; from an expressive point of view we may see them as ideals capable of rousing men to action thought to be related to their achievement". 22

Dit is dan basies die beskouings oor ideologie as 'n saambindende faktor binne die staatsgemeenskap. Onder hierdie begrippe bestaan daar 'n hele aantal strydende ideologieë wat direk teenoor mekaar staan. Onderliggend aan hierdie strydende ideologiese magte is die ekonomiese magstryd sterk waarneembaar. Ek wil tot die slotsom kom dat na aanleiding van bogenoemde, die moderne wêreld vandag miskien 'n tikkie meer ideologies georiënteer is as ekonomies - veral in die kommunistiese state. Die Weste daarenteen, ondervind vandag 'n golf van ekonomiese denke wat soms selfs neig om selfs nasionalistiese sentimente te oorheers. Dit is egter moeilik om soiets presies te bepaal, want ons het hier met abstrakte begrippe te doen wat baie veranderlik skyn te wees. Kom ek stel dit anders. Verhoogde pryse van kommoditeite kan in Suid-Afrika almal na die pen laat gryp en in die koerante word die regering dan skerp veroordeel. Maar sodra 'n krisis aan ons noordelike grens ontstaan, verdwyn alle besware soos mis voor die son en word ons weer een nasie weens die bedreiging van buite. Die besware op ekonomiese gebied word dan op die agtergrond geskuif weens die besliste nasionale gevoel binne Suid-Afrika. Dit mag miskien 'n eenvoudige voorbeeld wees, maar tog het dit al in die geskiedenis

van ons land gebeur. Molnar sê tereg dat:

"the forces shaping history are today more ideological than economic - without underestimating the latter....." 23

Hiermee stem ek volmondig saam. Ook Kulski sluit hierby aan deur te sê dat die ideologiese front wat Europa in twee verdeel deur middel van die Berlynse skandmuur veroorsaak word deur die skaakmat tussen twee wedywerende magte - op ekonomiese en politieke gebied.²⁴ Selfs die doelwitte van die Tweede Wêreldoorlog is tog duidelik: die algehele uitwissing van Hitler se Nazisme en sy Japanese ewebeeld. Na die Tweede Wêreldoorlog het die V.S.A. 'n ekonomiese en ideologiese stryd teen die Ooste aangeknoop. Daaruit het ontwikkel wat Manning noem:

".....a grand global vision grounded in traditional American liberal economics, free trade, anticolonialism and parliamentarianism". 25

Hierdie stryd het Amerika inspireer om 'n leidende rol te speel in die vernaamste wêreldorganisasies wat ná die Tweede Wêreldoorlog tot stand gekom het, bv. die Internasionale Monetêre Fonds, die Wêreldbank, AOTB, en die V.V.O. Die eksklusiewe karakter van die ideologieë van die Ooste en die Weste²⁶ plaas egter 'n ernstige beperking op kommunikasie, met die gevolglike verskerping van 'n wedersydse gevoel van vyandigheid en wantroue.

Ons gaan nou oor tot 'n bespreking van die ekonomiese faktore wat ten grondslag lê van dié vyandskap en wantroue tussen die ideologiese magte op die internasionale politieke toneel.

3. Nasionalisme.

3.1. Omvang.

Nasionalisme bly 'n fundamentele dryfkrag in die optrede van enige staat.²⁷ Dit gee aan elke nasie 'n onderskeibare identiteit deur dat dit bepaalde groepe mense saamsnoer wat gemeenskaplike, histories-ontwikkelde lewenswaardes aankleef.²⁸ Nasionalisme het sy wortels in die tyd toe die pre-historiese mense hulself die eerste keer in stamme georganiseer het. Die stam, met sy religieuse solidariteit, bewustheid van gemeenskaplike belange, stamtrots, stamorganisasie en afkeer van iemand wat nie 'n lid van die stam is nie, vertoon sekere kermerke van nasionalisme.²⁹ In sy standaardwerk The Idea of Nationalism skrywe Kahn:

"The Growth of nationalism is the process of integration of the masses of the people into a common political form". 30

Nasionalisme ontstaan rondom 'n nasie. Volgens Floyd is 'n nasie "n organiese eenheid met 'n definitiewe bestemming en funksie, taak of roeping".³¹ Kotzé beskou 'n nasie as 'n "eenheidsbewuste en politiekgerigte gemeenskap".³² Sonder so 'n eenheidsgevoel en politieke strewe kan daar nie 'n nasie wees nie. In die differensiering van 'n nasie uit die mensdom is verskillende faktore werksaam waaronder veral die volgende van belang is:

Die stamfaktor, waardeur 'n bloedverwantskap in die groep uitbrei. Die taalfaktor, wat 'n afsonderlike taalgroepering veroorsaak. Die godsdienstige faktor, wat aan die nasie 'n bepaalde lewensbeskouing besorg.

Die aardrykskundige faktor, wat 'n afsonderlike landsbewussyn kweek en ook deur ekonomiese, klimatologiese en ander omstandighede 'n eie volksaard bevorder.

Die ras- en kleurfaktore, waardeur ras en kleurgroepering bestaan en die verwantskapsbewussyn 'n ras- of kleurfondament verkry.

Die geskiedenisfaktor, wat aan die groep 'n gemeenskaplike tradisie gee.

Die staatkundige faktor, wat 'n bevolking polities saambind of hom politiek bewus maak.³³

Al hierdie, en ander faktore, of sommige daarvan is werksaam tot die vorming van 'n nasionale aard en bewussyn. Hieruit het nasionalisme as ideologie ontwikkel. Kotzé beskryf dit as volg:

"..... Nasionalisme is 'n ideologie. 'n Ideologie beweer dat 'n sekere iets aan die mens 'n gevoel van veiligheid, geborgenheid, waarheid, belangrikheid, rus, geluk, en vrede en 'n gevoel van hoop vir die toekoms kan verskaf. Dit kan ook beskryf word as 'n gedagtesisteem of 'n lewenshouding waarin 'n bepaalde beginsel sentraal geplaas word". 34

As 'n ideologie is nasionalisme oorkoepelend oor al die verskillende ideologieë op die tussenstaatlike toneel vandag. Alhoewel die idee van nasionalisme gewortel is in die geskiedenis, het die konsepte van moderne nasionalisme en nasionaliteit sy oorsprong gehad in die Westerse wêreld van die sewentiende en agtiende eeue.³⁵ Gebeure in die twintigste eeu het bewys dat hierdie konsepte 'n sekere

mobiliteit besit wat deur die mens aanvaar kan word op enige stadium van kulturele, sosiale, ekonomiese en politieke ontwikkeling. Nasionalisme het in baie vorme sy verskyning gemaak. Die totalitêre nasionalisme van die Nazisme en Fascisme is duidelik te onderskei van die negentiende eeuse liberale nasionalisme van die Italiaanse 'risorgimento' en die V.S.A. se stryd om konstitusionele regte.³⁶ In 1900 was daar miskien 15% tot 10% van die wêreldbevolking wat kon lees en skryf. Maar in 1972 was soveel as 65% van die mensdom geletterd en teen die jaar 2010 mag 90% van die beskaafde wêreld geleerdheid besit. In 'n ontwikkelde staat het die sosiale mobilisasie³⁷ 'n nasionale taal en kultuur noodsaaklik gemaak. Nasionalisme in Asië en Afrika besit vandag karaktertrekke wat nóg in die totalitêre nasionalisme nóg in die Wes-Europese neiging tot integrasie na groter gemeenskappe gevind kan word.³⁸ In die kommunistiese state vind ons weer 'n nasionalisme wat in verskeie aspekte verkil van die nasionalisme van die Westerse state.

As in aanmerking geneem word dat die Handves van die V.V.O. op 26 Junie 1945 deur vyftig state onderteken is, en dat byna alle state lede van die V.V.O. geword het, terwyl die ledetal van dié liggaam in 1962 op 110,³⁹ en in 1969 op 126⁴⁰ te staan gekom het, en tans uit 149 lede bestaan, dan kry 'n mens 'n indruk van die geweldige suksesse wat nasionalisme in die afgelope paar dekades geboekstaaf het. In Afrika was dié proses fenomenaal; in één jaar, 1960,⁴¹ het daar sewentien onafhanklike Afrika-state ontstaan. Daar kan dus ook met reg verklaar word dat nasionalisme - en veral in nie-blanke gebiede - een van die allervernaamste kenmerke van die twintigste eeu op staatkundige gebied geword het.

Nasies verskil weens sekere samestellings wat hulle anders maak. Dit kan weens bloedband en ras, deur taal, kultuur, gewoontes, lewenshouding, denkwysse, godsdiens en historiese ontwikkeling wees. Al hierdie faktore speel, of 'n deel daarvan, speel 'n rol en bepaal die identiteit van 'n nasie. Dit is ook presies wat in Afrika met die nie-blankes aan die gebeur is. Hulle is besig om 'n eie identiteit te ontwikkel volgens hulle eie agtergrond, taal, kultuur, tradisies en gewoontes. So 'n identiteit moet egter ontwikkel en tred hou met die tye en om dit moontlik te maak, moet daar vryheid

en 'n eie land wees; heelwat kan wel met stryd behou word, maar die neiging is dat dit sal kwyn. Dit moet gedureig versterk en verbeter word. Daar moet altyd na groter hoogtes gestrewe word, en hierin speel die ekonomiese aspek wel 'n groot rol, maar steeds moet dit die dienskneg wees en nooit die baas word nie.⁴²

3.2.

Die Ekonomiese Grondslae van Nasionalisme.

"The nation-state, or the political organization of the nation came into being and became dominant in part because that form of institution fitted the economic organization and the state of transportation and communication of modern times".⁴²

aldus Schafer. Grondliggend aan hierdie stelling lê dus die ekonomiese motief. Die middel- en werkersklas in Europa was nie polities sterk genoeg om so 'n politieke organisasie af te dwing nie. Die lae ontwikkelingspeil van die industrie, die swak handel en onvoldoende verbindings tussen lande het die vorming en ontwikkeling van die nasionale staat soos ons dit ken, teengestaan. Die trae ontwikkeling in die wisseling van idees en die gebrek aan kommunikasie - tesame met die hoë persentasie ongeletterdheid - het die groei van die nasionale bewussyn gekortwiek. Hierdie nasionale bewussyn was essensieel vir die groei en ontwikkeling van die nasionale staat.⁴³

Ons kan Engeland as 'n voorbeeld gebruik. Reeds gedurende die laaste dekades van die 18e eeu het daar by die arbeiders in Engeland 'n versetgesindheid ontstaan wat die moderne vakbondwese sonder onderbreking uit die ouere arbeidsorganisasies kon laat ontstaan. Die organisasieverbod van 1799 het hulle egter gestuit. Reeds in 1776 het Adam Smith trouens ook geskryf dat:

"People of the same trade seldom met together even for merriment and diversion, but the conversation ends in a conspiracy against the public, or in some contrivance to raise prices".⁴⁴

Die gees van verset het die loonarbeiders gepak as gevolg van 'n staatkundige beleidsverandering wat ouer is as die Industriële Omwenteling. Toe die arbeiders begin besef het dat hulle owerheid nie meer 'n 'vader des volks' is nie, maar in afsydigheid toekyk hoe hulle in die opkomende fabriekstelsel veronreg word, was dit ook afgedaan met hulle vertroue in die liberaal-afsydige owerheid.⁴⁵ Dit was die milieu waarin die nasionale vakbondbeweging in Engeland sy verskyning gemaak het.

Die industriële rewolusie en die tegnologiese ontwikkeling het egter 'n ander perspektief op die ontwikkeling van nasionalisme gebring. Terwyl tegnologiese vooruitgang politieke ontwikkeling meegebring het, en terselfdertyd tot die vorming en sterking van nasionale state en nasionale gevoel bygedra het, het individue nuwe geleenthede gevind om hulle selfbelang binne die staatstruktuur te bevorder.⁴⁶

"Nationalism enabled members of the bourgeoisie to obtain control over home markets and to obtain foreign markets for their goods and thus to make profits. 47

aldus Stalin.

Sakemanne van alle nasies het begin om die nasionale belang met hulle eie ekonomiese aspirasies te identifiseer en het dus die nasionale regerings gebruik waar en wanneer hulle kon om groter winste te maak. Uiteindelik het ons die situasie gekry waar die meeste individue, individueel of in 'n groep, hul selfbelang probeer uitbou in en deur middel van hulle nasionale staat. As instrument van hierdie ontwikkeling het verskillende state verskillende ekonomiese stelsels aangewend, bv. die V.S.A. het voorkeur gegee aan 'n relatief vryemark ekonomie,⁴⁸ terwyl Sjina, en tot 'n mindere mate Rusland, 'n ekonomie van "iron command" verkeis het.⁴⁹ Die paar nasionale state wat nog 'n tradisionele ekonomiese stelsel volg, bv. die nabye Ooste en sommige Afrika-state, het nog nie die sprong na volle ekonomiese ontwikkeling gewaag nie.⁵⁰

Miskien die heel belangrikste basis of grondslag vandag van nasionalisme is territoriale grondgebied. Hierdie stelling spruit voort uit die feit dat:

"the magnitude of foreign economic transactions is important to the economic base of economic power, and this magnitude is a product of size and wealth". 51

aldus Knorr. Die grootte van die nasionale staat bepaal tot 'n groot mate ook die bevolkingsgetal; dus die grootte van die arbeidsmag. Natuurlike hulpbronne kom ook hier ter sprake en dra tot 'n groot mate by tot die 'rykdom' van die nasionale staat.

Die 'rykdom' van 'n staat vorm ook 'n ekonomiese basis van nasionalisme. Dit kan deurgetrek word na 'n "generalized purchasing power",⁵²

volgens Deutsch, en so kan ons die rykdom van 'n staat meet aan:

"the total range of goods and services that are for sale, and by the percentage share of the total which (a) ⁵³ man or country can command. ⁵⁴

Dit klink miskien asof ek die ekonomie voorop stel, maar op hierdie stadium wil ek dit ook duidelik stel dat vir my bly die mens se positiveringsarbeid steeds die belangrikste. Daarsonder bly die ekonomie tog maar bloot 'n begrip. Knorr sê voorts dat rykdom en 'n stygende ekonomiese ontwikkelingspeil ander voordele meebring. ⁵⁵

Een voordeel is die veelsydigheid van hulpbronne en die gevolglike buigbaarheid in produktiwiteit. Dit plaas 'n nasionale staat in 'n voordelige posisie in die internasionale ekonomiese toneel wanneer handelsbetrekkinge deur ander faktore beïnvloed of verbreek word en dit nodig is om buitelandse handelsbetrekkinge te verander. Nog 'n voordeel is die groot ekonomiese surplus waaruit 'n staat kan delf om hulpprogramme te loods. ⁵⁶ In hierdie verband verklaar Deutsch:

".....wealth could be viewed as the aggregate of goods and services available for reallocation whether by buying and selling, by custom, by governmental planning or by any combination of methods". ⁵⁷

Die beskikbaarheid van bogenoemde nasionale rykdom mag soms groei of verminder - afhangende van die produksie. Daarom is die 'rykdom' van die staat relatief nou verbonde aan belegging.

"Investment functions through capital accumulation, the growth of inventions, and the decisions whether, when, where, and how to innovate". ⁵⁸

Beleggings wissel van vaste beleggings deur owerhede ⁵⁹ tot by die konstruksie van kernkragsentrales en die aankoop van vliegtuie (militêr en kommersieel), spoorwegtoerusting en die beleggings deur private maatskappye. Ekonomiese imperialisme kom ook hier ter sprake. ⁶⁰

Die verskillende lewensstandaarde van die nasionale state is ook 'n ekonomiese grondslag van nasionalisme.

"These differential living standards have had much to do with the ever-growing barriers to the mobility of labor between different countries since 1910, as well as the nationalistic differences which kept them in conflict". ⁶¹

Daar is industriële streke op die tussenstaatlike toneel; daar is ook areas waar die lewenstandaard min of meer ooreenkom; ons mag ook

kan praat van wêreld-industrie, maar daar is tot op die hede geen sprake van 'n 'wêreld lewensstandaard' nie. Hierdie ekonomiese standarde voeg hele nasies saam onder die ideologie van nasionalisme.⁶² Hierdie verskynsel veroorsaak op die huidige stadium 'n toenemende gaping tussen die ontwikkelde en die ontwikkelende nasies.⁶³ Palmer en Perkins noem dit die sg. "North-South Problem".⁶⁴ Hierdie gaping was vooropgestel tydens die V.V.O. se konferensies oor handel en ontwikkeling van 1964 en 1968.⁶⁵ Tydens bogenoemde konferensies was daar 'n merkwaardige eenheid onder die ontwikkelde state wat daarop aangedring het dat die magtige industriële state vir groter hulpverlening aan onderontwikkelde state voorsiening moet maak. Dit moet gedoen word deur:

"tariff and trade concessions, stepped-up foreign aid on easier terms, and more sympathetic and determined efforts generally".⁶⁶

Deur bogenoemde stappe toe te pas sou die meerderheid van die nasionale state gehelp word om hulle ernstige probleme van nasionale ontwikkeling te bowe te kom.

Ten slotte dan die formule van Stalin wat so na aan die werklikheid skyn te wees.

"A nation is not merely a historical category, but a historical category belonging to a definite epoch, the epoch of rising capitalism".⁶⁷

Kiernan sien hierdie formule van Stalin as volg:

"Stalin's formula appears in many ways close to the mark, but it applies much better to the handful original nation-states in the West, and their nearest neighbours, than to their imitations farther afield; it applies far less well to the majority of nationalist movements, as distinct from nations".⁶⁸

Die Marxisme het die moderne nasionalisme, sowel as die klassieke nasionale staat, beskou as die alter-ego⁶⁹ van kapitalisme. Kapitalisme het 'n homogene bevolking nodig vir sy markte. Daarom het Lenin geskryf dat die periode waarin die kapitalisme die feudalisme sy finale nekslag toegedoen het, 'n noue verband getoon het met die nasionale bewegings dwarsoor die hele wêreld.⁷⁰

Selfs Marx het die kapitalisme as 'n klassieke voorbeeld gebruik in die formulering van sy teorieë.⁷¹ Marx, Engels en Lenin het die totstandkoming van die nasionale staat voorgestaan, want dit was voordelig vir ekonomiese ontwikkeling, maar nasionalisme as sulks

het hulle glad nie aangestaan nie.⁷² Dit sou Marx egter verbaas het om te sien hoeveel die moderne Sosialisme aan die moderne Nasionalisme te danke het, veral in Afro-Asië en die Sowjetunie gedurende die Tweede Wêreldoorlog.

3.3. Samevatting.

Die ekonomiese grondslae van nasionalisme is net so kompleks soos die ideologie self. Die moderne nasionalisme is "complex and dynamic",⁷³ volgens Schafer in sy Nationalism: Myth and Reality. Dit het nog nie sy finale ontwikkelingstadium bereik nie. Daarom sal die ekonomiese faktore wat nasionalisme ten grondslag lê, saam met die ideologie wisseling en verandering ondergaan. Die gekompliseerdheid van die komponente en ingewikkeldheid van die struktuur van nasionalisme kan ten beste geïllustreer word in die woorde van Kossuth in 1848 in Hongarye:

"This nation has its liberty, and every member of it wishes to be free. But the term 'national' cannot be arrogated by any one caste or any one city; fatherland and nation consist of fifteen million Hungarians".⁷⁴

Soos alle menslike verskynsels het nasionalisme dimensies, sy struktuur (ekonomies en polities) varieër voortdurend en dit verander met die verloop van tyd. Hieruit het dan ook ontstaan die 'nuwe nasionalisme' in Kanada en Wes-Duitsland. Grondliggend aan beide gevalle is ekonomiese faktore.⁷⁵

Volgens Horchem is die 'nuwe nasionalisme' van Wes-Duitsland gegrond op die soeke na 'n nuwe verantwoording van nasionalisme - in die ontwikkeling (ekonomies) en die voortbestaan van die menslike wese.

"Nationalism is defined here as progress in evolutionary terms, as it allegedly serves as a means of the survival of the species".⁷⁶

In Kanada is hierdie verskynsel van 'nuwe nasionalisme' eens so duidelik. Dit het ontstaan teen 'n ekonomiese agtergrond. Sowat 58% van die vervaardigingssektor is onder die beheer van buitelandse firmas en so ook 61 van die 102 grootste korporasies in die vervaardigings industrie.⁷⁷ Daar is ook groter Amerikaanse beleggings in Kanada as in enige ander wêrelddeel, naamlik 25 persent van die totale bedrag van die land se Bruto Nasionale Produk kan ook na Ameri-

kaanse beleggings en invoere herlei word.⁷⁸ Teen hierdie agtergrond sê Rotstein:

"It is not conscience and sentiment which are beginning to interfere with the word-a-day world of gas and oil and the purchase and sale of branch plants, but a new and distinct phase of Canadian nationalism".⁷⁹

Die Kanadese nasionaliste is daarvan oortuig dat hul land 'n eie unieke roeping en taak het op die internasionale terrein en dat die geslaagdheid van hierdie roepingsvervulling eerstens in die Kanadese selfvertroue en identifisering met hulle land en sy belange geleë is. Vir dié doel, so voel die nasionaliste, moet Kanada sy bewegingsruimte ten opsigte van beleidsformulering (ekonomies) tot die hoogste moontlike mate vir homself reserveer.

Die woorde van Schafer het dus waar geword:

"Nationalism may be transformed into some larger sentiment by the creation of world institutions and consciousness. It may disappear through the destructive conquest of a super nation or in class warfare. One thing is certain. It is complex and dynamic".⁸¹

3.4. Internasionale Stratifikasie.

Ons wil net na aanleiding van die voorafgaande, die begrip van internasionale stratifikasie van die nasionale staat op die internasionale toneel kortliks toelig. As gevolg van ekonomiese faktore wat ten grondslag van die nasionale staat lê, kan state se ekonomiese bedingingsvermoë gekategoriseer word volgens die terme "great powers", "middle powers" en "small powers",⁸² Die V.S.A. en Rusland is ongetwyfeld supermoondhede terwyl Costa Rica sonder enige probleem in die kategorie van 'klein moondhede' geplaas kan word. Die probleem ontstaan egter by die klassifikasie van die 'middel moondhede'. Bv. waar sou ons Indië plaas? Die ideologiese faktor is hier ontasbaar⁸³ - dit omsluit alle ideologiese magte binne die struktuur en raamwerk van nasionalisme. Wat belangrik is, is dat state vandag in rangorde geplaas word volgens verskillende kriteria in verskillende situasies.

Holsti noem een metode van differensiasie tussen state. Dit behels basies drie kriteria wat elk waardes reflekteer wat vandag hoog aan-

geskrewe staan op die tussenstaatlike toneel. Dit sluit die volgende in:

1. Die ontwikkelingspeil van 'n staat se tegnologie, wat nou verbonde is aan -
2. Onmiddellike beskikbare militêre slaankrag; en
3. die reputasie wat 'n staat in die buiteland kan verwerf deur sy dag-tot-dag diplomatieke kontak en politiese, ekonomiese en sosiale gebeure en ontwikkeling binne sy grense.⁸⁴ 'n Mens kan dit tereg beskryf as 'n subjektiewe beeldbouing.

Die internasionale status van 'n nasionale staat mag vandag egter meer gebaseer wees op sy diplomatieke gedrag, -betrekkings en huishoudelike sosio-ekonomiese en politieke instellings as op die tegnologiese ontwikkeling en militêre vermoë.⁸⁵ Ons kyk kortliks na die ekonomiese grondslae:

Rewolusies en oorloë op wêreldgrondslag word gewoonlik gepaardgegaan met verandering in die vorme en funksies van ekonomiese stelsels en regeringstelsels.

Drastiese veranderinge in die nasionale ekonomie sal lei tot 'n invloed op die politiek, en andersom.

Volgens Beard is "the most common and durable source of clashing interests in politics"⁸⁶ die oneweredige verspreiding van eiendom en inkomste.

In die afwesigheid van militêre magsvermoë, sou ekonomiese faktore 'n beslag vind in 'n politieke magsvermoë.⁸⁷

As private ekonomiese belangegroepes wat reeds politieke mag besit, nie voldoende ekonomiese stutte aan die nasionale gemeenskap kan gee nie, sal dit 'n uitwerking hê op die politieke en militêre magsvermoë.

Die staat moet die vermoë besit om 'n gesonde ekonomiese stelsel te administreer.⁸⁸

Kernwapens, en ook ruimtetegnologie is belangrike komponente of simbole van supermoondheid-status.⁸⁹

Monopolieë op die wêreldmarkte verstewig ook die nasionale staat se internasionale ekonomiese status.⁹⁰

Die begrip van internasionale stratifikasie is dus relatief. Die kriteria kan op verskillende wyses interpreteer en aangewend word. Daarom bestaan daar geen definitiewe hiërargie – behalwe in uitsonderlike gevalle soos die V.S.A. en Rusland – van state op die internasionale toneel nie. In die woorde van Holsti:

"Because there are so many different standards for judging the status of nations, – no single and permanent hierarchy of states – the great and the small, or the influential and the weak – exists". 91

4. Kapitalisme.

4.1. Omvang en Definiëring.

"Ideological belief systems often have powerful psychological appeal, for they offer answers to questions that people feel a need to ask".

aldus Kaplan.⁹² Ideologie gee aan die gewone mens 'n gevoel van mag met betrekking tot die res van die wêreld "for they (die ideologie) are believed to represent a key to the unlocking of nature".⁹³ Ook kapitalisme vervul, volgens Kaplan, hierdie funksie, want hy sê:

"Thus it can be believed that capitalism exploits, and that, because of the declining rate of interest, a capitalist nation will seek colonies and engage in war". 94

Voordat ons probeer om kapitalisme te definieer, is dit belangrik om te onderskei tussen kapitaal en kapitalisme.⁹⁴ Kapitaal beteken tasbare goedere wat nie direk gebruik word vir verbruik nie, maar wat 'hulp verleen' in die vervaardiging van ander goedere. Masjiene, gereedskap, fabrieksgeboue en plaasimplimente is almal voorbeelde van kapitaal. In die afgelope twee dekades is ook gepraat van 'menslike kapitaalvorming'.⁹⁶ Dit is die belegging in opleiding en opvoeding van arbeiders wat dan weer hulle 'menslike kapitaal' aanwend tot die vervaardiging van goedere en die daarstelling van dienste.⁹⁷

Die ekonomiese stelsel van kapitalisme kan gedefinieer en onderskei word van ander ekonomiese stelsels slegs met verwysing na die kapitalistiese instellings. Onder kapitalisme moet alle produksiemiddele en -faktore in privaatbesit wees en nie net kapitaal nie. In 'n ekonomiese stelsel waar die staat dus die grondgebied besit en dit bloot aan die hoogste bieder verhuur, kan ons nie praat van kapitalisme nie. Onvoorwaardelik vervat in die definisie van kapitalisme is

die reg van die individu om sy talente en energie te ontwikkel en toe te pas op die manier wat sy persoonlike belang tot die maksimum sal bevorder.⁹⁸

Daarom definieer Loucks en Whitney kapitalisme as volg:

"Capitalism is a system of economic organization in which industrial persons, single or in groups, privately owns the factors of production and possess the right to use these economic resources generally in whatever manner they choose".⁹⁹

Lynn sluit hierby aan as hy ook die kapitalisme sien as 'n ekonomiese stelsel waar private individue die grootste rol speel. Volgens Marx se siening is die kapitalisme ook 'n ekonomiese stelsel waar die goedere wat gekoop en verkoop word maklik te skei is van die individu wat dit vervaardig het of wat dit besit.¹⁰¹ Marx was baie versigtig om nie die woord vrye ekonomie of vryemarkstelsel te gebruik nie. Hy wou juis aantoon dat dit nie moontlik is onder die kapitalisme nie. Robbins¹⁰² en Schumpeter¹⁰³ beskou die kapitalisme as 'n beplande stelsel waar die satisfaksie van die gemeenskap voorrang geniet. Volgens Robbins:

"the free market and private property - are planned to provide an environment in which individuals can find satisfaction." ¹⁰⁴

Marshall se siening van kapitalisme is nie baie duidelik nie, deels omdat hy konsentreer op die detail van relatiewe pryse, die finansiële fortuine van die individuele firmas en die vraag en aanbod van spesifieke kommoditeite. Maar hy verklaar tog definitief dat....

"waiting is a factor of production and that the real costs of production are made up of efforts and sacrifices - efforts of the workers and sacrifices of the capitalists". ¹⁰⁵

Keynes het kapitalisme beskou as die proses van akkumulasie en dit is teweeggebring deur twee faktore: besparing en belegging.

As 'n geheel gesien is kapitalisme 'n ongeëwenaarde masjien vir die akkumulasie van kapitaal. In die ontwikkeling van dié stelsel vind ons die eerste ekonomiese stelsel in die geskiedenis waarvan ekonomiese groei 'n integrale deel uitmaak van die daaglikse lewe. Soos Marx en Engels in die Kommunistiese Manifeste geskryf het:

"The bourgeoisie, during its scarce one hundred years, has created more massive and more colossal productive forces than have all preceding generations together". ¹⁰⁷

Joyce Harris skryf dat kapitalisme die dryfveer verskaf het waarsonder die wêreld heel onwaarskynlik die huidige peil van materiële vooruitgang sou kon bereik het. Kapitalisme het persoonlike ambisies aangemoedig en het geleenthede geskep vir 'n vrye selfbeskikking en die ekonomiese vryheid van die individu - beperk soos dit ook al mag wees deur rykdom of armoede.¹⁰⁸

Kapitalisme het groot sukses behaal in die ontwikkelende Westerse wêreld, wat inisiatief nodig gehad het om uitvindings te ontwikkel en hulpbronne handig te gebruik. Individuele moed het nuwe ekonomiese horisonne daargestel wat gestimuleer is deur die belofte van 'n potensiële beloning vir die opofferende en daadwerklike pogings in die privaatsektor. Die mens is van nature geneig om 'n beloning te verwag vir dienste gelewer - materieel of andersins - en soos die tegnologiese ontwikkeling meer artikels op die mark geplaas het wat al hoe makliker bekombaar geraak het, het die motivering om meer materiële middele al hoe sterker geword. Ambisieuse sakemanne is so-doende gestimuleer om hulle inisiatief en vermoë aan te wend om ekonomiese (en politieke) leiers in die kapitalistiese wêreld te word.¹⁰⁹

4.2. Die Oorsprong van Kapitalisme.

Kapitalisme het sy ontstaan te danke aan die feudale stelsel. Na die Romeinse Ryk sy mag verloor het, was Europa onder dié stelsel. Polities was die bevolking van die Europese state georganiseer in 'n tipe van 'n piramide, met die feudale landheer aan die spits. Op die ekonomiese gebied het hulle volgens die landgoed-stelsel gewerk. Daar was geen private besit soos ons dit vandag ken nie. Handel is gedryf tussen die verskillende landgoede en ook met Oosterse state. Hieruit het kapitalisme ontwikkel.¹¹⁰

Kapitalisme is nie die plan of idee van enige denker of groepe ekonome in die besonder nie. Dit het oor 'n paar eeue ontwikkel. Dit het ingepas by die groeiende soeke na individuele vryheid en keuse. Toenemende handelstransaksies en die begeerte om persoonlike wins het aan die ontwikkeling van kapitalisme momentum verleen. Die Industriële Rewolusie het verdere vaart daaraan verleen. Industrialisme het spesialisasie gestimuleer wat op sy beurt weer gelei het tot meganisasie. Uit meganisasie het moderne kapitalisme gegroei.¹¹¹

Merkantilisme¹¹² het as oorgangstadium tussen die feudalisme en kapitalisme gedien. Daar het 'n nuwe sogenaamde 'middelklas' ontstaan - die handelaars. Die basiese idee was om die nasionale magvermoë en rykdom uit te bou.¹¹³

"More national wealth and power was usually thought of as 'more gold and silver'".¹¹⁴

Goud is gesien as die sleutel tot nasionale rykdom en ekonomiese bedingingsvermoë. Die ekonomiese gesteldheid van die gewone man het byna geen aandag gekry van diegene wat die ekonomiese keuses vir die gemeenskap onder die merkantilisme gemaak het nie. Onder merkantilisme is daar streng beheer uitgeoefen oor die ekonomie - en veral invoer en uitvoer.¹¹⁵ Die staat het die ontwikkeling van die ekonomie reguleer en beïnvloed.

Hierna het die laissez-faire kapitalisme groot opgang begin maak. Die ekonoom, Adam Smith, was die ontwerper van die idee dat die regering nie die nasionale ekonomie moet beheer nie.

"Instead, it should leave the economy alone - laissez-faire".¹¹⁶ In die Wealth of Nations (1776) het Smith klem gelê op die belangrikheid van kompetisie om die gemeenskap teen monopolistiese handelaars te beskerm.¹¹⁷ Hierdie ekonomiese tendens het saamgeval met Jefferson se Declaration of Independence waarin daar ook na politieke vryheid gestreef is.¹¹⁸

Teen 1920 was kapitalisme sterk, produktief en steeds groeiende. Die standaard is daargestel en 'n mens kon maklik 'n persoon na waarde skat volgens wat hy besit. Armoede was 'n teken van vrotsigheid. Arm mense is beskou as niks werd en daar moes na 'n ryk man opgesien word. Dit was die algemeen-aanvaarde standaard van kapitalisme.¹²⁰

Dit is eers in die latere jare dat die kapitalistiese state begin omkyk het na die minderheid - die 'onsigbare lede' van die gemeenskap - te wete die onderontwikkelde state. Bowden noem hulle:

"the very poor, the dispossessed, the underprivileged, the discriminated against, or the incapable and unsupported ones".¹²¹

Uit hierdie beginsels het die moderne kapitalisme sy beslag gekry. Vandag is die V.S.A. die leier van die kapitalistiese wêreld. Sy

standpunt in dié ideologie is glashelder.¹²² Gedurende die twintigste eeu het daar 'n ideologiese stryd ontstaan wat sterk herinner aan die ou godsdiensoorloë. Dit is die ideologiese stryd oor die "'right' principles that 'ought' to govern patterns of economic distribution among men in society and define the proper relationship between the individual and the collectivity, the state".¹²³ Die V.S.A. het in hierdie stryd 'n duidelike standpunt ingeneem. Manning beskryf dit as 'n voorkeur vir 'n relatiewe vryemarkstelsel¹²⁴ waar moontlik. Ook het die V.S.A. voorkeur gegee aan die individualistiese, vrye beginsels wat in die Konstitusie van 1789 vervat is en daarop gemik was om aan meer nasionale korporasies en maatskappye volle ekonomiese en politieke deelname te verskaf.¹²⁵

Die geskiedenis het aan ons bewys dat kapitalisme noodsaaklik is vir politieke vryheid.¹²⁶ Friedman het ondubbelsinnig verklaar dat die politiek en die ekonomie 'n integrale deel van mekaar is en dat politieke vryheid nie sonder ekonomiese vryheid kan bestaan nie.¹²⁷ Kapitalisme as ideologie vervul hierdie rol in die Westerse beskawing en dit is duidelik dat chaos vir die Vrye Wêreld sou volg as die kapitalistiese wêreld op sy knieë gebring sou word as gevolg van ekonomiese druk deur die Kommunisme.

4.3. Die Ekonomiese Grondslae van Kapitalisme.

4.3.1. Privaatbesit.

Kapitalisme is 'n stelsel van vrye kompetisie ten opsigte van die produksie en ruil van goedere en dienste, gebaseer op die private besit en beheer van kapitaal (d.i. produksiemiddele en ruilmiddele soos grond, nywerhede, myne en bankkrediet). Daar moet dus 'n ekonomiese "struggle en survival of the fittest" wees,¹²⁸ en om laasgenoemde te verseker, moet daar gelykberegting of gelykheid van geleentheid wees. Die staat mag hom nie met die ruilproses of produksieproses inmeng met die doel om dit te reël en die een persoon teen die ander te beskerm nie; die staat moet slegs privaatsbesit beskerm en middele in werking stel om produksie en ruil op die grondslag van eiebelang, private inisiatief en vrye kompetisie te bevorder. Die veronderstelling is dat die mees bevoegde persone in dié proses suksesvol sal wees en dat die samelewing sodoende die vinnigste sal ontwikkel.¹²⁹

Privaatbesit is fundamenteel van kapitalisme. Dit gaan ook nie net om tasbare dinge nie, maar ook vorme soos kontrakte en patentregte.¹³⁰ Kontrakte is wettiglik bindende ooreenkomste wat die werking van 'n vrye ekonomie stimuleer.

Terwyl die klassieke model van kapitalisme 'n direkte verband tussen individuele finansiële besit van 'n onderneming en die beheer oordardie onderneming veronderstel het, het die moderne korporasie eienaarskap van beheer geskei. Die groot ondernemings van vandag word nie deur die groot aantal aandeelhouders beheer nie, maar deur professionele bestuurders wat volle beheer uitoefen oor die onderneming se finansiële aktiwiteite.¹³¹ Galbraith glo dat hierdie bestuurders vandag outonome mag uitoefen en dit is geensins verbasend nie, want hulle doen dit in hulle eie belang. Hierdie belange verskil van dié van die eienaars, want die sekuriteit van omset is en het veel belangriker geword as die totale wins van dié maatskappye.¹³²

Een van die belangrikste funksies van privaatsbesit is om die akkumulasie van rykdom in die vorm van kapitaalgoedere te stimuleer. Dié een metode van kapitaal-akkumulasie wat geheel en al konsekwent met kapitalisme verenigbaar is, is die "private saving of personal and corporate income".¹³³ Kapitaal-akkumulasie - hetsy deur belegging of deur te spaar - het as grondbeginsel die verkryging van rykdom.

Beheer oor privaatsbesit in kapitalistiese stelsels is deur die jare toegepas sonder om die ontwikkeling van kapitalisme enige skade te berokken. Hierdie beheermaatreëls het egter nog nooit die eksklusiewe reg van die eienaar aangetas om sy produksiemiddele só aan te wend dat dit hom pas nie. Die ander grondslae van kapitalisme is tot 'n groot mate afhanklik van hierdie hoeksteen (privaatsbesit) van die kapitalistiese ideologie.¹³⁴

4.3.2. Vryheid van Ondernemingsgees.

Vryheid van ondernemingsgees is bloot 'n verlenging van die begrip van privaatsbesit. Dit laat die eienaar vry om te besluit in watter tipe ekonomiese aktiwiteit hy sy produksiemiddele gaan aanwend. Dit

sluit elke individuele deelnemer aan die kapitalistiese stelsel in. Die doel hiervan is die beginsel van maksimum wins. Hieroor sê Knight die volgende:

"The modern economic order is built around the concept of enterprise, the correlate of which in income is profit....." 135

Die instrument wat vandag die meeste ingestel is op 'n maksimum wins - behalwe die gewone entrepreneur - is die groot maatskappye. Loucks en Whitney lewer kommentaar:

"..... yet, the pure theory of capitalism has no specific role for the corporation to perform; it is regarded simply as a collective form of 'economic man' intent on profit maximization like the solitary, decision-making entrepreneur". 136

4.3.3. Mededingende Markte.

Mededinging - volgens Lee - lei tot verhoogde doeltreffendheid en is 'n aansporing vir nuwe metodes en ontwikkeling van nuwe materiale in die verskaffing van goedere en dienste.¹³⁷ Hierdie beginsel werk deur die aanvraag van die verbruiker na die mededinging tussen die verskaffers van sekere kommoditeite.¹³⁸ Die prys waarteen die verskaffers hulle produkte verkoop fluktureer as gevolg van veranderinge in die vraag en aanbod, en vervul twee baie belangrike funksies: die rantsoeneringsfunksie en die motiveringsfunksie. Loucks en Whitney verduidelik dit as volg:

"The rationing functions tends to allocate goods and services to those who are willing to pay the prevailing price..... The motivation function of prices operates in both product and factor markets. The rising price of a commodity for which demand has increased alerts prospective new producers of possible profit opportunities in that area". 140

'n Mededingende marksituasie is dus vooropgestel in 'n kapitalistiese ekonomie. Wanneer markte nie effektief funksioneer nie, is dit dikwels die resultaat van die feit dat produsente 'n manier vind om hulself te isoleer teen 'n ongunstige marksituasie.

4.3.4. Die Owerheid.

Alhoewel dit 'n aanvaarde feit is dat in 'n teoretiese kapitalistiese ekonomie daar 'n algemene afwesigheid is van owerheidsinmenging, moet dit egter benadruk word dat dié stelsel nie sonder 'n mate van owerheidsinmenging kan funksioneer nie.¹⁴¹ Ons het onlangs in Suid-Afrika 'n kwaai polemieë gehad oor die kwessie van owerheidsinmenging.

Dr. A.D. Wassenaar, voorsitter van Sanlam, het 'n sterk aanval op die Suid-Afrikaanse regering geloods met sy boek Assault on Private Enterprise. Hierin het Wassenaar gesê dat die Westerse demokrasie besig is om die kapitalistiese stelsel gaandeweg totaal te ondermyn deur al hoe meer dienste en nywerhede te nasionaliseer.¹⁴² Verder het hy beweer dat Suid-Afrika in 'n sosialisties-kommunistiese rigting beweeg; Die land se ekonomiese leiding in verkeerde hande is; dat die staat op onbehoorlike wyse inmeng met die private sektor; en dat die burokrasie besig is om private inisiatief te wurg.¹⁴³ Wassenaar het sy aanval baseer op die feit dat die Spoorweë, telefoondienste, padvervoer en lugdienste in Suid-Afrika genasionaliseer is terwyl dit in baie kapitalistiese state nie die geval is nie. Hy het ook verwys na die bedreiging wat prysbeheer vir die private sektor inhou. Ook die "ewigdurende verhoging van die belastingpeil en belastingstruktuur" het onder oë gekom.¹⁴⁴ Wassenaar meen dat die nasionalisering van sektore wat net so goed in die hande van die private inisiatief gelaat kon word, veroorsaak dat die gedurige stygende belastingpeil uiteindelik daartoe sal lei dat die private sektor van kapitalistiese state noodwendig in duie moet stort. Die Eerste Minister, Adv. B.J. Vorster, het dié uitlatings van Wassenaar summier as 'skinderstories' verwerp terwyl ander lede van die Volksraad gesê het dat hulle 'n vryer ekonomie sou verwelkom, maar dat die staat ook sy politieke verpligtinge het.¹⁴⁵

Die volgende is 'n opsomming van die rol wat die owerheid behoort te speel om die kapitalistiese ekonomie te stimuleer en beïnvloed.¹⁴⁶

Die owerheid moet vrye en mededingende ondernemingsgees op elke moontlike manier aanwakker en stimuleer;

die owerheid moet versigtig wees hoeveel kapitaal hy akkumuleer en ook let op uitgawes;

die owerheid behoort monopolistiese tendense te beheer en strewe na 'n mededingende vrye marksituasie;

die owerheid moet bystand verleen in veranderinge in die ekonomie wat genoodsaak word deur tegnologiese ontwikkeling en 'n veranderde vraag van die verbruikers;

die owerheid moet 'n hoë standaard van werkverskaffing¹⁴⁶ en produk-

sie handhaaf, ekonomiese groei stimuleer en die stabiliteit van die spesifieke staat se geldeenheid handhaaf;

die owerheid moet ook beheer uitoefen op:

- i) natuurlike hulpbronne; dit impliseer die nasionalisasie van minerale neerslae en direkte beheer oor hulle eksplorasie;
- ii) die verspreidingskanale van die ekonomie; dit impliseer dat die owerheid moet toesien dat ekonomiese doelwitte van die staat bereik word;
- iii) die funksioneringskanale; dit impliseer die nasionalisasie van banke (of 'n bank) wat beheer uitoefen oor nasionale reserwes. 147

Die owerheid moet ook beheer kan uitoefen op die ganse produksie-kommersiële- en finansiële-apparaat van die ekonomie weens die belangrikheid van beplanning. 148

4.4. Kapitalisme en Imperialisme.

Dit is nodig om kortliks te kyk na die verhouding tussen kapitalisme en imperialisme in hierdie hoofstuk. Ekonomiese imperialisme en die invloed daarvan op die ekonomiese bedingingsvermoë van state word later in hierdie verhandeling volledig bespreek.

Ward het ekonomiese imperialisme probeer definieer as:

"an outside power taking over local resources and using them 'mainly or exclusively for its own benefit'" 149

Dit is egter 'n baie breë definisie en gee geen ware prentjie van die bestaande feite nie. Hobson, 'n self-erkende Britse imperialis, het in sy klassieke studie oor imperialisme, Imperialism: A Study, gesê dat:

"We must have markets for our growing manufactures such expansion is a necessity of life to a nation with our great and growing powers of production". 150

Hobson het voorts gesê dat Brittanje nie nodig het om op imperialisme staat te maak solank sy monopolie van die wêreldmarkte voortduur nie. Die onderontwikkelde state het op daardie stadium slegs 'n klein persentasie van Brittanje se uitvoermarkte uitgemaak. Hobson het egter die onderontwikkelde lande as 'n belangrike beleggingsbron beskou en hieraan het hy die uitbreiding van die koloniale stelsel in die laat negentiende eeu toegeskryf. 151

Lenin het hierdie idee aangegryp en haal Hobson aan in sy Imperialism - The Highest Stage of Capitalism. Lenin sê:

"As long as imperialism remains what it is, surplus capital will be utilized for the purpose of increasing profits and exporting capital abroad to the backward countries¹⁵²

Lenin het ook melding gemaak van die feit dat winste in die onderontwikkelde state gewoonlik baie hoog is, terwyl kapitaal skaars is. Die lone is laag, en daarom ook die eiendomspryse, terwyl roumateriaal baie goedkoop is.¹⁵³ Om hierdie redes het Lenin die ekonomiese uitbreiding van die kapitalistiese state afgemaak as imperialistiese uitbuiting.

Imperialisme in die tydperk voor die Tweede Wêreldoorlog kan beskou word as ekonomiese imperialisme met die volgende doelwitte:

i) die verowering vir die eenvoudige rede van buit; ii) 'n soeke na kompetisie-vrye markte en bronne van roumateriaal; iii) 'n soeke na nuwe beleggingsmoontlikhede; iv) en die drang om sekere strategiese roumateriale te beveilig vir eie gebruik.¹⁵⁴

Volgens Knorr¹⁵⁵ bestaan daar in die kontemporêre wêreld siegs verminderende tekens van ekonomiese imperialisme. Die periode ná die Tweede Wêreldoorlog is wel gekenmerk deur mededingende pogings van die twee supermoondhede om hulle invloedsfere in onderontwikkelde state te vermeerder. Dit kan egter bloot as "empire-building" beskou word en was nie primêr gerig op ekonomiese voordeel nie.¹⁵⁶

4.5. Kapitalisme en Liberalisme.

Die liberalisme het hom teen die Middeleeuse bestuurstelsel, t.w. die absolutisme, outokrasie of alleen-heerskappy van één persoon verset, en die selfbeskikkingsreg van die bevolking propageer. Die soewereiniteit van die bevolking. Sodoende sou die demokrasie ontstaan.

Groepsbevoorregting en outokrasie sou ten beste beeindig kan word deur individualiteit en vryheid te erken, toe te laat en te waarborg. Alle mense moes as individue erken word. Hulle moet die reg en geleentheid verkry om sodanig op te tree en hulle individualiteit uit te leef. Op hierdie wyse sou elke mens homself die beste kan verwesenlik en gelukkig en tevrede wees. Dit is 'n beleid van gelykberegtiging en selfbeskikkingsreg.¹⁵⁷

Dit was dus die ideale opset waarin kapitalisme kon gedy. Daarom het die liberalisme op ekonomiese gebied kapitalisme voorgestaan. Almal moet vry wees om produksie en ruilmiddele te besit, om sakeondernemings aan te pak en om met ander kapitaalbesitters te kompeteer.¹⁵⁸

4.6. Samevatting.

Die grootste probleem van die kapitalistiese wêreld vandag is of kapitalisme kan bly voortbestaan. Marx en Engels het destyds reeds die algehele ondergang van kapitalisme voorspel.¹⁵⁹ Schumpeter, nie eers self 'n Marxist nie, het met hierdie gevolgtrekking saamgestem.

Hy sê:

"..... the capitalist process pushes into the background all those institutions, the institutions of property and free contracting in particular, that expressed the needs and ways of the truly 'private' economic activity".¹⁶⁰

Schumpeter sien dat die moderne korporasie, hoewel die produk van kapitalisme die gedagte van die bourgeoisie begin sosialiseer en

"..... it relentlessly narrows the scope of capitalist motivation; not only that, it will eventually kill its roots".¹⁶¹

Die moderne korporatiewe onderneming is reeds in soveel opsigte gemeenskaplik dat die ou kenmerke van besit nie meer veel betekenis het nie. Dit is moeilik om te bepaal wie besit, bestuur of neem besluite in die korporatiewe onderneming. Gewoonlik is bestuur en besluitneming in die hande van 'n professionele bestuurskorps wat hoofsaaklik belang stel in kontinuïteit, groei en die sosiale beeld van die instelling. Tot watter mate daar dus nog van private besit gepraat word, berus dus meermale op illusies.¹⁶²

Ook Weisskopf sien in die kapitalisme die disintegrasie en ontbinding van die vryemark stelsel.¹⁶³ Die kapitalisme staan dus vandag in die skaduwee van algehele ondergang. Die spitsberaad van die V.S.A., Kanada, Japan, Wes-Duitsland, Frankryk, Brittanje en Italië in Mei 1977 het dan ook in wese streng om ekonomiese aangeleenthede gedraai.¹⁶⁴ Die hoofdoelmerk van die spitsberaad sou wees om gemeenskaplike ekonomiese vraagstukke aan te sny en voorstelle vir oplossings aan die hand te doen.¹⁶⁵ Die stadige herstel van die wêreld ekonomie, die steeds knellende inflasie-dilemmas en die ekonomiese stagflasie in sommige lande het veroorsaak dat van die

kapitalistiese lande hulle eie produkte moes beskerm, onder andere deur hoër invoerbelastinge te hef. Hierdie beskermingsmaatreëls het 'n mate van onderlinge wrywing veroorsaak.

Ten slotte kan daar tereg gesê word dat die Downingstraat spitsberaad van 1977 'n keerpunt in die geskiedenis van die kapitalistiese ekonomiese stelsel is. Vir die eerste keer is daar ten volle beseft dat die tradisionele meganismes nie meer voldoende is om die huidige probleme van die internasionale ekonomie op te los nie. Die strukturele veranderinge van die afgelope paar jaar het nuwe benaderings en nuwe meganismes noodsaaklik gemaak om nie slegs die werkloosheids- en inflasieprobleem te bowe te kom nie, maar ook die probleem ten opsigte van die internasionale handel en energie.¹⁶⁶

5. Kommunisme en Sosialisme.

Marxisme verdeel die era ná kapitalisme in twee stadiums. Die eerste stadium is 'sosialisme' waar daar eienaarskap bestaan van die "means of production"¹⁶⁷ en lone betaal word volgens die produksiekapasiteit van die arbeider. Die tweede stadium is 'kommunisme' waar daar steeds 'n vorm van besitreg bestaan, maar die arbeiders ontvang lone volgens hulle 'behoefte'.¹⁶⁸

Ons kyk dan vervolgens hoe die ekonomiese grondslae van sosialisme en kommunisme van mekaar verskil of ooreenkom. Dit is vanselfsprekend onmoontlik om die hele kommunisties-sosialistiese stelsel volledig in die bestek van hierdie verhandeling te bespreek, daarom konsentreer ons hoofsaaklik op die basiese punte van verskil en ooreenkoms van die ekonomiese stelsels van hierdie ideologiese magte.

5.1. Kommunisme.

5.1.1. Definiëring van Kommunisme.

Ten eerste moet ons die feit duidelik onderskei dat daar geen kommunistiese ideologie bestaan nie, maar wel kommunistiese ideologieë.¹⁶⁹ Volgens Christenson, e.a., bestaan daar die volgende ideologieë:

"There is the philosophic communism of Marx; there is a Marxist-Leninist ideology; there is also Marxist-Leninist-Stalinist; Marxist-Leninist-Stalinist-Krushchevite; Marxist-Leninist-Maoist; Marxist-Leninist-Titoist ideologies".¹⁷⁰

Selfs hierdie lys van verskillende kommunistiese ideologieë bevat nie die volle verskeidenheid van verouderde of steeds ontwikkelende ideologieë nie.

Daar is egter verskillende breë definisies van kommunisme wat hierdie 'nou' verband met ideologie heeltemal verwerp.¹⁷¹ Daar is byvoorbeeld diegene wat daarop aanspraak maak dat kommunisme (soms word selfs die woord Marxisme gebruik) glad geen ideologie is nie, maar 'n politiese en ekonomiese ontwikkeling wat ongetwyfeld sal ontstaan tydens 'n bepaalde fase van die proses van modernisasie.¹⁷²

Engels was een van die voorstanders van hierdie teorie oor kommunisme. Hy het gesê:

"Communism was the product of technological growth, and in a communist society there would be a change from capitalistic scarcity to industrial abundance and, as a consequence, equal distribution or economic egalitarianism".¹⁷³

Bellany, in Looking Backward (1887), sien kommunisme as "meaning equal wages for everyone".¹⁷⁴ Vir hom is "equality of wages the way to achieve the minimum needs of all individuals".¹⁷⁵

Volgens Ozinga bestaan Marxisme, óf kommunisme, uit drie elemente, nl. Britse ekonomie, Franse politieke ideologie en Duitse filosofie.¹⁷⁶ Hy verklaar dit só: Die ekonomiese element is 'n direkte gevolg van die Industriële Rewolusie; die politieke ideologie die gevolg van die Franse Rewolusie, en die filosofiese element is afgelei van die filosofieë van Hegel en sy volgelinge.¹⁷⁷

Lee sien die kommunisme van die Sowjetunie as volg:

"Communism in the U.S.S.R. is a dictatorship by a political group that largely disregards the freedom of the individual, and under which material living standards have been lifted relatively little. It is guided by and disciplined by central authority in both its national and its international policies".¹⁷⁸

Vir Brzezinski en Huntington is die Sowjet-ideologie gebaseer op 'n reeks basiese aanvaardings aangaande die werklikheid. Hulle sê hieroor:

".....they are alleged to provide all-embracing answers to such key philosophical and social questions as what is the nature

of man, what is his relationship to his environment, what forces cause historical change, and what are the ultimate purposes of social organization". 179

Hierdie siening is fundamenteel gebaseer op die historiese en filosofiese geskrifte van Marx en Engels. Marx het verwys na – en Lenin het die volle detail ontwikkel en formuleer – van 'n kommunistiese gemeenskap¹⁸⁰ wat sou voortspruit uit die sosialistiese diktatuur van die proletariaat. Marx en Engels het in hulle Kommunistiese Manifeste gesê:

"The immediate aim of the communist is the formation of the proletariat into a class, overthrow of the bourgeois supremacy, conquest of political power by the proletariat". 181

Dit sou gedoen word deur 'n bewuswording van die feit dat die kapitalistiese werkgewers besig is om die arbeiders uit te buit, en dat hierdie uitbuiting inherent deel is van die kapitalistiese stelsel.¹⁸²

Volgens Sherman is die moderne Sowjet-definisie van kommunisme die volgende:

"It visualizes neither equal wages nor rationing, but rather complete absence of money prices and wages. Under pure communism, 'free' goods would be produced under public control and ownership, and consumed by everyone according to his desires". 183

Kulski beskou die volgende ses punte as die basiese beginsels van korttempore kommunisme:¹⁸⁴

Marxistiese dialektiese materialisme is "a world outlook reflecting the universal law of development of nature, society, and human thought. It is valid for the present, past and the future". Dit is 'n bekragtiging van die Marxisme as die absolute waarheid.

Die sosialistiese rewolusie moet oral ter wêreld plaasvind onder die leierskap van die kommunistiese party.

Die rewolusie moet 'n totale sosialisasie van alle produksiemiddele teweegbring.

Die ontwikkeling van 'n genasionaliseerde ekonomie moet deur die staat beheer en beplan word. Die staat moet produksie en verspreiding reguleer en beheer.

Die "social revolution in the sphere of ideology and culture" moet in elke sosialistiese staat teweeggebring word. Dit beteken die party moet invloed hê op die sosiale wetenskappe, letterkunde, kuns en musiek.

Alle kommunistiese partye moet te alle tye verbonde wees aan "proletariese internasionalisme".

Dit is dan die basiese beginsels en beskouings van kommunisme. Ons kyk voorts na die ekonomiese dryfveer wat die kommunisme ten grondslag lê.

5.1.2. Die Ekonomiese Grondslae van Kommunisme.

5.1.2.1. Karl Marx.

Marx het geglo dat "men's conditions and beliefs were largely determined by economic relationships".¹⁸⁵ In elke gemeenskap is dit diegene wat eiendom besit wat die loop van sake in dié gemeenskap bepaal. Met die hulp van Engels¹⁸⁶ het Marx die ontwikkeling van eiendomsreg en eiendomsverhoudings nagespeur. Sy hoofbelangstelling was in die produksie-magte van sy eie tydperk.

"In capitalist society the proletariat is the source of its own suffering, for it provides the labor which produces the wealth which results in its own enslavement".¹⁸⁷

Marx het die onderskeid getref tussen arbeid en arbeidsmag.¹⁸⁸ Hieruit ontstaan dan die konflik tussen die belange van die individu en die belange van die gemeenskap. Elke arbeider word 'geketting' aan 'n spesifieke betrekking. Uiteindelik word 'n mens se arbeid 'n "alien power, opposed to him and enslaving him".¹⁹⁰

Marx het produksie en produksiemiddele beskou as die fokuspunt en dryfkrag van die ekonomie. Hy het dus die ekonomie beskou as "the science of production".¹⁹¹ Die dryfkrag agter die produktiwiteit van 'n staat is grondgebied, arbeid, kapitaal en tegnologie.

Marx was ook geïnteresseerd in die verhouding tussen pryse en waardes, want slegs hierdie verhouding kan die wins verklaar wat deur 'surplus waardes' veroorsaak word.¹⁹² Volgens die Marxistiese teorie is dit "surplus value that is created by labour".¹⁹³ Alle kommoditeite het 'n waarde. Masjiene is produktief en so ook arbeid. Daarom is daar vir Marx, in die geval van arbeid alleen, 'n gaping tussen die gebruikswaarde en die ruilwaarde van 'n artikel. Vir Marx was die kern van die ekonomiese lewe dus geleë in die stand van die produksiekragte. Die produksiekragte word deur hom ook materiële kragte,

ekonomiese kragte en produksiemiddele genoem. Dit bestaan dan uit twee elemente, nl. arbeidsmiddele en die bekwaamheid om hulle te gebruik. Volgens Marx is dit 'n feit dat die aard en stand van die produksiekragte die produksieverhoudinge bepaal. Hiermee bedoel hy die verhoudinge waarin mense in die produksieproses tot mekaar staan - wat in die praktyk op eiendomsverhoudinge neerkom. Die produksieverhoudinge vorm dan die ekonomiese struktuur van 'n samelewing en word deur Marx as die basis, substruktuur of onderbou van die samelewing beskou.¹⁹⁴

Dit is dan die kern van Marx se ekonomiese teorie. Hierdie teorie het in Rusland invloed uitgeoefen op die uitbouing van 'n "sense of nationhood".¹⁹⁵ Dit was veral ook die geval in die onderontwikkelstate. Hulle het hulle na die Sowjetunie gewend, want dié het gereken dat die sleutel tot onafhanklikheid in die kommunisme gesetel is. Tog is die primêre aantrekkingskrag nie die uitbouing van kommunisme nie, maar die volbringing van nasionale ideale; presies die teenoorgestelde van die Marxistiese doelwit.¹⁹⁶

Voordat Marxisme die Leninistiese transformasie ondergaan het, het Marxisme "a grandiose, albeit unstable, synthesis of nineteenth-century strands of thought" gekonsipieer.¹⁹⁷ Soos Gerschenkron dit gestel het:

"It is tempting to suggest that in a very real sense the advent of the Bolsheviks to power spelled the end of Marxist ideology".¹⁹⁸

5.1.2.2. Friedrich Engels.

Engels het sy "kommunisme" grotendeels gebaseer op die idees van Hess. Ook Feuerbach en Hegel het Engels se gedagterigting grotendeels beïnvloed.¹⁹⁹ Dit was Hess wat Engels bewus gemaak het van die feit dat die moderne gemeenskap gepolariseer is tussen die "pauperism" en die "aristocracy of gold".²⁰⁰ Hess het aan Engels die feit bekendgestel dat privaathesit klasseverksille gedefinieer het gedurende die negentiende eeu. Die stryd om privaathesit was die basis van die klassestryd in die negentiende eeu. Engels het dus tot die gevolgtrekking gekom dat:

"Only the destruction of private property could relieve the economic slavery of the pauper".²⁰¹

Engels en Marx het nŉu saamgewerk. Hulle het tot die oortuiging gekom dat daar baie ongeluk, onrus en onvrede in die Europese samelewing was. Hulle het dus in die eerste instansie 'n nuwe teorie ontwerp. Saam wou hulle aan die industriële loonarbeiders, wat volgens hulle in 'n toestand van onderdrukking, armoede en slawerny verkeer het, 'n nuwe ideologie besorg - 'n beskouing van wat die menslike samelewing is, van wat dit moet wees en van hoe dit ten goede verander kan word.²⁰² Hierdie teorie, gekonsipieer deur beide Marx én Engels, staan bekend as die Marxisme. Marxisme is op sy beurt weer die hoeksteen van die moderne kommunisme - in al sy vorme en verskeidenheid.

Engels se kommunisme was ook 'n amalgamasie van Saint-Simon se tegno-krasie (gebaseer op tegnologiese ontwikkeling), Babowust se ekonomiese egalitarianisme en die idee van Hess dat die arm klasse die produksiemiddele sou bemagtig.²⁰³

As ons die ekonomiese gedagtes van Marx en Engels sou vergelyk, sien ons onmiddellik die fundamentele verskille. Marx het arbeid beskou as 'n vervreemdende mag.²⁰⁴ Marx wou die mens (arbeid) die onderwerp van 'n ekonomiese waardebeepaling maak - die mens skep alle waardes. Daarom moes hy bewys dat kapitalisme die menslike tragedie is omdat dit die mens is wat toegelaat het dat sy skeppende Praxis 'vervreemd' geraak het.

"Capitalism was the tragedy of man who lived in a foreign world that had been constructed by his own expropriated labor, it was man-made but not made in the image of man".²⁰⁵

Hierdie beginsel was totaal afwesig in Engels se denke. Hy het geglo dat waardes bepaal word deur magte buite die menslike sfeer.

Ook in hulle siening oor "property" (privaatbesit) en "class" was daar 'n groot verskil tussen Engels en Marx.²⁰⁶ Engels het nooit uitgegaan van die standpunt dat daar 'n enkele beginsel was waarvolgens die ganse heelal verklaar kon word nie. Engels het verbonde gebly aan metafisika en dus 'n verbindingslyn getrek tussen kommunisme en natuurwetenskap.

5.1.2.3. Lenin as Ekoonom.

Lenin het geglo dat die "primacy of politics over economics" alhoewel

hy homself deurgaans beskou het as 'n volgeling van Marx se ekonomiese interpretasie van die geskiedenis²⁰⁷ - te wete dat die kommunisme die uiteindelijke gevolg is van kapitalisme.²⁰⁸ As gevolg van Lenin se diepgewortelde geloof in die politiek, het hy skouer aan die wiel gesit om 'n kommunistiese organisasie in Tsaristiese Rusland op te bou. Hy het die taak van die kommunisme soos volg gesien: Om die bestaande sosiale en politieke stelsels aan te val en te vernietig waar hulle die swakste was nl. die ekonomiese onderontwikkelde gebiede van Europa, Asië, Afrika en Latyns-Amerika.²⁰⁹ Dit was 'n totale teenstelling met die idee van Marx dat elke staat deur die verskillende stadia van kapitalisme moes gaan voordat dit ryp is vir 'n kommunistiese rewolusie. Hier kry ons Marx se geloof aan die "primacy of economics over politics".²¹⁰ Lenin het geglo aan die dogma van "the absolute and relative impoverishment of the proletariat and the increasing proletarianisation of the middle class"²¹¹ - dus dat die beroepsrewolusionêre die rewolusie kan laat posvat."

Lenin het met Marx saamgestem dat kommunistiese ekonomiese rewolusies onvermydelik is in die wêreld, maar het terselfdertyd van die standpunt uitgegaan dat daar nie gewag moet word dat die kapitalisme uitgedien is nie. Hy wou die kapitalisme vernietig waar dit politiek en organisatories swak was²¹² te wete in die reeds genoemde state. In voorbereiding op 'volle kommunisme' sou die ekonomiese en sosiale administrasie gedra word deur organe (of organisasies) parallel aan die staat.²¹³ Die staat sou slegs as 'n sogenaamde 'dwangorgaan' dien sodat die breë doelwit bereik kon word. Dit was die oorsprong van die bepaling van die 1919 Party Program wat só gelees het:

"..... the trade unions ought in the end actually to concentrate in their hands all the administration of the entire national economy".²¹⁴

Is dit dan nie presies wat aan die gebeur is in die Westerse wêreld van vandag nie? Arbeidersorganisasies besit die vermoë om hele ekonomieë lam te lê met een groot, georganiseerde staking.²¹⁵

Lenin - as ekonoom, strateeg en rewolusionêre leier - het vroeg reeds besef dat die kommunisme eers in die onderontwikkelde state 'n houvas moet kry voordat die kern van antikommunistiese weerstand - Wes-Europa en Noord-Amerika - aangedurf sou kon word. Daarom het Lenin daarop uitgegaan om dwarsoor die wêreld sentra van kommunistiese aktiwiteite

op te bou, in die sogenaamde "soft underbelly" van die kapitalistiese wêreld, veral in Asië wat hy heel tereg beskou het as die mees vatbaarste teiken vir kommunistiese uitbreiding in die nabye toekoms.²¹⁶

5.1.2.4. Die Ekonomie van Moderne Kommunisme.

Rusland beslaan 'n area ongeveer driekeer so groot as die V.S.A.²¹⁷ Reeds in 1956 het Rusland 'n bevolking van ± 250 miljoen gehad teenoor die V.S.A. se ± 235 miljoen. Rondom hierdie bevolking en die ontsaglike grondgebied het die kommuniste 'n ekonomiese stelsel opgebou gebaseer op 'n sisteem van gesentraliseerde beplanning.²¹⁸ Volgens Drewnowski:

"The state authority determine the particular objectives of its economic activity and makes appropriate decisions".²¹⁹

Die Russiese owerheid is struktureel en funksioneel georganiseer om die ekonomie, sowel as die nasie te administreer en te beheer. In die Russiese Politburo, die hoogste uitvoerende en administratiewe gesag in Rusland, vorm die regering en ekonomie 'n eenheid. Die Politburo sluit ministers in wat beheer uitoefen op verskillende segmente van die ekonomie. 'n Staatsbeheerde Beplanningskomitee koördineer en beheer die aktiwiteite van die verskillende ministerieë deur middel van 'n nasionale ekonomiese plan.²²⁰ Elke minister is op die toppunt van 'n ontsaglike piramide wat deur middel van 'n personeelstruktuur uitsprei en eindig by die produk en die produsent.²²¹

Die ekonomie van Rusland berus op die volgende beginsels:

Die staat besit alle grondgebied en ander natuurlike hulpbronne - daar is dus geen privaathesit nie. Politieke organisasies het die mag om besluite te neem aangaande die toekenning en verspreiding van natuurlike hulpbronne.²²²

Die staat besit en beheer alle industrieë en ander finansiële instellings, banke, ens., en ook kommunikasie- en vervoermiddele. Die staat beheer en besit ook die posstelsel, militêre installasies en ander fasiliteite wat ook in kapitalistiese state onder staatsbeheer val.²²³

Die gesosialiseerde onderneming verteenwoordig die basiese ekonomiese eenheid van die stelsel.²²⁴ Dit word gedoen onder die wakende oog van die staat. Montias noem dit die "nationalized firm or producers co-operative".²²⁵

Private eiendom bestaan meestal uit persoonlike besittings en in uitsonderlike gevalle, 'n kleinerige huisie. Tog word die reg om persoonlike besittings deur middel van erflatings oor te dra, erken.²²⁶

Bykans alle ekonomiese aktiwiteite in Rusland word gekoördineer deur die ekonomiese beplannings van die owerheid. Hierdie ekonomiese 'planne' word onderverdeel in konkrete 'take' wat opgedra word aan spesifieke organisasies. Hieroor sê Montias:

"The plan and the operational decisions taken during the year to execute its provisions determine how the key resources of the economy will be rationed out....." 227

Alle gesonde staatsonderdane word verplig om te werk. Geëneen mag teer op die inkomste van ander nie. Die individu mag ook net vir homself, vir 'n koöperatiewe organisasie of vir die staat, werk. Die indiensneming van werkers vir die private wins van 'n ander individu is verbode.²²⁸

Pryse van verbruikersgoedere word óf vasgestel deur administratiewe organisasies óf geodagekeur en beheer deur diesulke organisasies.²²⁹

Soos enige geïndustrialiseerde ekonomie is die ekonomie van Sowjet-Rusland 'n delikate instrument wat, soos Goldman dit stel:

"requires fine tuning at numerous points".²³⁰

Die ekonomie van Rusland is nie perfek nie, maar ook nie chaoties nie. Daar was 'n groot mate van groei, sowel as 'n sekere mate van verandering. Miskien die mees oortuigendste argument ten gunste van die Sowjet-ekonomie is die feit dat dit binne vyftig jaar slegs deur die Amerikaanse ekonomie die loef afgesteek word. Die wêreld word vandag gekonfronteer deur die werklikheid van Russiese mag - 'n dodelike magstryd wat deur Rusland op die wêreld afgedwing is op ekonomiese en militêre gebied.²³¹ Die vinnige en snelle opkoms van die Russiese ekonomie is 'n suksesverhaal wat soms slegs volgens eng ekonomiese kriteria beoordeel word. Of die Westerse wêreld hierdie 'ekonomiese utopia' sal aanvaar, kan alleen by die individuele owerhede berus. Uit die oogpunt van die Westerse wêreld wil ek met Loucks en Whitney saamstem:

"We might add, however, that a utopia without laughter and flowers doesn't seem to us to be much of a utopia". 232

Die antitese van die kommunisme, teenoor die kapitalisme gestel, is egter nie geheel en al prakties nie. Die begrip van 'die diktatuur van die proletariaat' is "unworkable, because power is inevitably wielded by the few".²³³ In so 'n verstrengelde eenheid van staat en onderdaan is daar 'n totale gebrek aan persoonlike vryheid. Die mens word dus uitgebuit ten koste van die staatsbelang. Die tegnologiese ontwikkeling het 'n wêreld geskep wat te gekompliseerd, te uitgestrek, te verwickeld en te digbevolk is vir die laissez-faire-beleid van die suiwer kapitalistiese gemeenskap. 'n Groter mate van beheer is nodig om leiding te gee aan 'n worstelende wêreld ekonomie en 'n verhongerde mensdom. Terselfdertyd is individuele vryheid en die geleentheid van die mens om sy eie potensiaal te eksploiteer té kosbaar om dit in belang van die sodanige beheer prys te gee. Miskien is Harris reg as sy sê:

"The over-riding problem appears to be the creation of order without the destruction of liberty in all spheres of life including the economy truly a challenge to man's ability and ingenuity".²³⁴

5.2. Sosialisme.

Die woord sosialisme is van die Latynse woord socius afgelei wat letterlik kameraad, bondgenoot of geassosieerde beteken.²³⁵ Sosialisme beteken dus 'n ekonomiese stelsel van kameraadskap of bondgenootskap. Kommunisme is van die Latynse woord communis afgelei,²³⁶ wat gemeenskaplik beteken. Die kommunisme veronderstel dus 'n stelsel van gemeenskaplikheid soos ons onder die voorafgaande ontleding van die ekonomie van die Sowjetunie gesien het.

In die tyd van Marx en Engels is die begrippe sosialisme en kommunisme nog dikwels as sinonieme gebruik. In soverre daar 'n onderskeid gemaak is, het dit volgens Engels daarop neergekom dat die kommuniste 'n radikale, fundamentele of struktuurverandering van die samelewing op alle terreine voorgestaan het, terwyl die sosialiste dit as onnodig beskou het.²³⁷ Die kommuniste het gedink dat die armes en onbevoorregtes die staatsmag moes verower, dat die produksiemiddele genasionaliseer moes word en dat die sosiale skeidslyne moes verdwyn. Die sosialiste wou nie net die bestaande politieke orde in beginsel handhaaf nie, maar hulle wou ook die samelewing van sekere ekonomiese euwels reinig.²³⁸ In ons moderne eeu sê Garodi die volgende oor

kommunisme en sosialisme:

"In my opinion the problem requires that we start out - not from any determined ideology - but from a situation, to find out what those new contradictions appearing in capitalism are and what contradictions (of the old ones analysed by Marx and Lenin) remain and on this basis to ascertain, to ponder on, what socialism in a highly developed country should be like". 239

Ek dink hier het Garodi die probleem raakgevat - dat die sosialisme van vandag 'n ontwikkeling uit die kapitalistiese stelsel is met beginsels fundamenteel uit die kommunisme. In Suid-Afrika vandag speel die sogenaamde Afrika-sosialisme 'n baie kardinale rol.

Oorspronklik was die sosialisme hoofsaaklik 'n burgerlike beweging, terwyl die kommunisme 'n arbeidsbeweging' was. Die sosialisme het sy grootste aanhangers onder die burgerlikes gevind; dit het die burgerlike samelewing in beginsel liefgehad en wou dit nie totaal vernietig nie.²⁴⁰ Sosialisme het die belange van die burgery vooropgestel en na hulle opgesien om hervormings teweeg te bring, terwyl die kommunisme die belange van die loonarbeiders vooropgestel het en die arbeiders moes sêlf hul toestand verbeter.²⁴¹

Marx het die feit konstateer dat die staat onder sosialisme die vorm sou aanneem van 'n diktatuur van die proletariaat.

"Between capitalist and communist society lies the period of the revolutionary transformation of the one into the other. To this also corresponds a political transition period in which the state can be nothing but the revolutionary dictatorship of the proletariat". 242

In sosialisme moet alle ekonomiese en politieke mag na die arbeiders oorgedra word. Daarom; totdat die kapitalistiese 'klas' ekonomies geëlimineer is, moet die arbeidermeerderheid sy 'diktatorskap' uitoefen.²⁴³ Alle Marxiste stem dan saam dat die "dictatorship of the

proletariat is a dictatorship of the overwhelming majority over the minority".²⁴⁴ Hierdie diktatuur moes egter nie met geweld gepaard

gaan nie, want die sosialisme het oor die algemeen afkeurig teenoor geweld gestaan en slegs vreedsame, konstitusionele en demokratiese middele goedgekeur.²⁴⁵ Hierteenoor het die kommunisme geen afsku

aan geweld nie en het dit dikwels ook gebruik om hulle doel te bereik.²⁴⁶

Daar bestaan geen twyfel dat kulturele verskille, ekonomiese nasionalisme,

ideologiese verskille, rassisme en politieke stabiliteit vandag steeds versperrings vorm tussen die hedendaagse sosialistiese state nie.²⁴⁷

Van 'n wêreldstaat en 'n wêreldregering van sosialistiese state kan daar ook nie juis sprake wees nie, want selfs Staliniste het argumenteer dat 'n wêreldstaat nie moontlik is nie.

"not only on the grounds of the continued existence of aggressive capitalist states, but on the argument that no limits must be placed on national sovereignty under socialism".²⁴⁸

aldus Sherman. Garodi sê voorts dat selfs sosialisme kan nie langer meer gedefinieer word "solely according to its economic basis" nie.²⁴⁹

Longo se formule som die saak miskien korrek op gesien in die lig van die moderne sosialisme. Hy sê:

"Abolition of private ownership over the means of production, is a necessary condition but not sufficient condition for socialism".²⁵⁰

In Rusland is sekere voorwaardes van sosialisme nagekom, maar die algehele opset soos Marx, Engels en Lenin dit gesien het, ontbreek steeds. Volgens Garodi:

"It had not yet created a new culture and a new man corresponding to the creative possibilities opened up by socialism....." ²⁵¹

5.3. Sosialisme en Kommunisme in Kommunistiese Sjina.

Die Sjinese kommuniste het hulle ideologie gebaseer op die riglyne van Marx en Lenin - polities en ekonomies. Die inleiding van die 'Party Rules' wat op die Sewende Partykongres in April - Junie 1945 aanvaar is, lees sô:

"The Chinese Communist Party takes the theories of Marxism-Leninism and the unified thought of the practice of the Chinese Revolution, the thought of Mao Tse-tung, as the guideline for all of its actions". ²⁵²

In Sjina is sosialisme steeds besig om veld te wen.²⁵³ Dit word opgebou deur die "people" as 'n geheel en hierdie "people" word steeds beskou as te behoort aan vier klasse, nl. die proletariaat, die boere-stand, 'klein' bourgeoisie en die 'nasionale' bourgeoisie.²⁵⁴

Die inleiding van die 'Party Rules' wat op die Agste Partykongres in September 1956 aanvaar is lui eenvoudig sô:

"The Chinese Communist party takes Marxism-Leninism as the guideline for all its actions". ²⁵⁵

Dit is dus 'n duidelike kontras met die inleiding van 1945. Ongeag die

feit dat Marxisme en Leninisme gekoppel is, het die Rooi Sjinese tóg 'n onderskeid tussen die twee gemaak. Marxisme is beskou as die Weltanschauung (shihchiehkuang). Leninisme is aanvaar as die beginsel van rewolusie en organisasie.²⁵⁶ Die ekonomiese beginsels van Marxisme en Leninisme het dus 'n basiese grondslag gevorm waarop die Sjinese ekonomie berus het. Rooi Sjina het egter ook gemoderniseer onder die dinamiese leierskap van Mao Tse-Toeng. Die "small group" - tegniek en die tegniek van massa-organisasie is universeel toegepas. Totalitêre konsolidasie van die "people" kon makliker toegepas word as daar op die 'mens' staatgemaak word eerder as op die tegnologie.²⁵⁷ Arbeidsintensiteit het toegeneem en Mao Tse-Toeng het die beplanningstelsel van die kommuniste by Sjinese toestande aangepas om sy uiteindelijke sukses op ekonomiese gebied te behaal. Vandag is Rooi Sjina 'n ekonomiese mag om mee rekening te hou en vorm hy die basis van die Verre-Ooste se ekonomiese magkonsentrasie.

5.4. Die Onverbonde Wêreld.

5.4.1. Afrika.

Die afgelope paar dekades het daar 'n byna fanatieke onafhanklikeheidsstrewende in Afrika na vore getree. Op 27 Junie 1977 het die laaste staat in Afrika sy koloniale oorheersing afgeskud, nl. die staat van die Affars en die Issas geleë tussen die Rooi See, die Golf van Aden, Somalië en Ethiopië op die Horing van Afrika.²⁵⁸

In Afrika word 'n kontinentale staatkundige unifikasie vuriglik bepleit²⁵⁹ sodat die donker vasteland ook sy plek in die tussenstaatlike magskonstellasies kan volstaan.²⁶⁰ Die OAE het gereelde spitsberade waartydens die saak keer op keer voorrang geniet. Dit alles is egter op één doelwit gerig, nl. Suid-Afrika. Terwyl die Afrika-state in die wind van 'n ideologiese stryd tussen Oos en Wes rond-slinger bestaan daar weinig politieke stabiliteit (en ook geen ekonomiese orde) en rig hulle hul visiere op Suid-Afrika se natuurlike rykdomme. Op 31 Oktober 1976²⁶¹ te Addis Ababa het die eerste Spesiale Internasionale Konferensie van solidariteit met Suider-Afrika in die hoofkwartier van die OAE plaasgevind. Daar is die volgende besluite geneem:

'n Internasionale veldtog vir 'n wapenverbod teen Suid-Afrika;

'n Publisiteitsveldtog wat gemik is teen Suid-Afrika se ekonomiese en politieke verhoudinge met die V.S.A., Japan, Frankryk, Brittanje, Wes-Duitsland en multinasionale maatskappye;

Die stigting van anti-apartheidsbewegings in alle state en die beïnvloeding van die openbare mening om hierdie bewegings moreel, polities en materieel te ondersteun;

Druk moet op alle state uitgeoefen word om diplomatieke betrekkinge met Suid-Afrika te verbreek, ons uit die V.V.O. te skop en internasionale ekonomiese-, kulturele-, sport- en toeristeboikotte moet teen Suid-Afrika toegepas word.²⁶²

Afrika se tussenstaatlike normatiewe visie word dus veelal versprei deur 'n onmondige drang na weerwraak wat pariteit en gelykberegting in internasionale verhoudinge misken.²⁶³

5.4.2. Asië.

Asië is vir die laaste eeu die slagveld van ideologiese botsings tussen die supermoondhede.²⁶⁴ Die interne politieke situasie binne Asië word gekenmerk deur die vaagheid en onvoorspelbaarheid daarvan. Hierdie vaagheid is 'n weerspieëling van die onstabiliteit wat op sosio-politieke terrein in hierdie lande heers. Dit is in 'n groot mate 'n uitvloeisel van hul strewe na moderniteit.²⁶⁵

Gesien in die lig van die Kommuniste se strewe na magsuitbreiding, die feit dat kernafskrikking geen of weinig invloed op konflikte binne hierdie gebiede uitoefen nie, die politieke onstabiliteit wat binne die ontwikkelende lande heers wat hulle die maklike prooi van uitbuiting maak, is dit logies dat die Kommuniste hulle kragte op hierdie gebiede sal toespits.²⁶⁶ Dit hou vanselfsprekend 'n bedreiging vir die Weste in, want die Kommuniste is in hierdie opsig baie openlik in hulle konfrontasie.

Asië beskik oor 'n onuitputbare mensumagsbron en as dit met tegnologiese ontwikkeling en staatkundige stabiliteit gespaar kan word, kan dit die normatiewe visie van wêreldverowering deur militante rewolusionêre bevrydingsoorloë laat realiseer.²⁶⁷ Niu-Sien-Chong wat onder

andere belas is met opleiding van Sjinese soldate beweer dat:

"The comparison of force is not only comparison of military and economic power, but also that of manpower and the human mind.. The physical atomic bomb is important, but hte spiritual atomic bomb is even more important. And the spiritual atomic bomb is our monopoly". 268

Alleen die toekoms sal ons leer watter resultate dié plofbare situasie sal oplewer. Dit kan met 'n groot mate van sekerheid aanvaar word dat die grondliggende onverenigbaarheid van die kommunistiese ideologie met dié van die Weste uiteindelik tot 'n konflik móet lei, nieteenstaande al die pogings wat aangewend word om die heftigheid van die ideologiese stryd te probeer afkoel. Of daar daarna nog 'n wêreld sou bestaan om die probleme wat weer as gevolg van dié konflik sal ontstaan, die hoof te bied, is 'n ope vraag.

5.4.3. Latyns-Amerika.

Latyns-Amerika se waarde vir die V.S.A. kan moeilik oorskat word. Strategies is dit sy Achilleshiel waar vyandige moondhede nie toegelaat mag word om 'n vastrapplek te kry nie. Verder is die Panama-kanaal (tussen Sentraal- en Suid-Amerika) en die roete om Kaap Hoorn die enigste verbindingsroetes tussen die Stille en die Atlantiese Oseaan. Ekonomies is dit 'n waardevolle grondstofbron en beleggingsveld, asook 'n afsetgebied vir uitvoerprodukte. Goeie betrekkinge met die V.S.A. sal ook vir Latyns-Amerika voordeel inhou, want hierdie gebied is grootliks onontwikkeld met 'n haas onversadigbare vraag na ontwikkelingshulp.²⁶⁹

Betrekkinge tussen die V.S.A. en Latyns-Amerika het onlangs 'n groot knou gekry. Carter se kruistog vir menseregte en die beperking van strategiese wapens het veral Brasilië, Argentinië en Chili in die harnas gejaag. Hulle beskou dié kritiek op hulle binnelandse beleid as 'n onduidbare inmenging in huishoudelike sake.²⁷⁰ Dit is egter 'n herhaling van die geskiedenis, want Latyns-Amerikaanse wantroue, teenkanting en selfs openlike vyandigheid het al telkens die pad na 'n Pan-Amerikaanse bond versper.

Die politieke onstabiliteit van dié gebiede maak hulle ook 'n uitstekende teiken vir kommunistiese propaganda en infiltrasie.²⁷¹ Dit

hou dus ook vir die V.S.A. 'n groot bedreiging in. Ten einde dan hierdie kommunistiese indringing aan bande te probeer lê, het die V.S.A. van verskillende ekonomiese, politieke en militêre metodes gebruik gemaak, hoofsaaklik gekanaliseer deur die Organisasie van Amerikaanse State (O.A.S.).²⁷²

Internasionaal lewer die Latyns-Amerikaanse state ook geen positiewe bydrae nie. Barnard sien dit as volg:

"Vanweë religieuse versplintering, humanistiese verbrokkeling, ekonomiese wanbestuur en die tegnologiese agterstand is die kontinent nie in staat om 'n normatiewe beskouing met magstundering in internasionale verhoudinge te laat gedy nie. Dit word bloot as 'n subjektiewe beïnvloedingsarea van die supermoondhede beskou en sal waarskynlik nog lank so bly.....".²⁷³

5.5. Samevatting.

Die eerste keer in 'n halfeeue word ons gekonfronteer met 'n ekonomiese krisis wat nie landwyd is nie, maar wêreldwyd. Die oorsake is veelvuldig en sommige het selfs hulle oorsprong in die ekonomiese grondslae van die verskillende politieke stelsels. Dit is dus belangrik om op hierdie stadium op die ekonomiese belangrikheid van politieke stabiliteit en ekonomiese vooruitgang te wys. Ekonomiese bedingingsvermoë gaan in die dae wat kom die deurslag gee op internasionale gebied, veral met betrekking tot die onverbonde state. Dit gaan miskien bepaal wie die internasionale politieke wedloop gaan wen - die Ooste of die Weste. In die woorde van Mondale:

"That economic problems have become critical in their own right should now be evident to us all. The first serious talk of major depression since World War II is gaining currency. Editors and economic analysts, from The Journal of Commerce to The New Republic, are pointing to danger signs of economic collapse".²⁷⁴

As ons dus na die internasionale ekonomiese toneel kyk, word ons bevreesdheid aangeblaas deur frustasie, want die probleme is buite die beheer van individuele state. Met die groei en ontwikkeling van ekonomiese interafhanklikheid het die wêreldwye ekonomiese probleme al hoe meer verweef geraak. Ideologiese en politieke verskille het veel daartoe bygedra. Slegs 'n omvangryke en sistematiese internasionale poging sou 'n oplossing vir hierdie probleme bied.

BRONNEVERWYSINGS

1. Vgl. Vosloo W.B., Pluralisme as Teoretiese Perspektief vir Veelvolkige Naasbestaan in Suid-Afrika in Politikon, Vol. 1, Nr. 1, Junie 1974, p. 5
2. Kaplan M.A., On Historical and Political Knowing - An Inquiry into Some Problems of Universal Law and Human Freedom, The University of Chicago Press, Chicago, 1975, p. 83
3. Vgl. Barnard L.D., Die Magsfaktor in Internasionale Verhoudinge, op. cit., p. 36
4. Vgl. Ibid, p. 37 - 54. Barnard onderskei hier verskillende religieuse (ideologiese) strominge. Ons wil dit net kortliks noem. Hy bespreek volledig die Protestants-Christelike Visie, die Roomse ideologiese en religieuse perspektiewe, Westerse Humanisme, Kommunistiese totalitaristiese denkrigtings en Mohammedanisme.
5. Kulski W.W., International Politics in a Revolutionary Age, J.B. Lippincott Company, New York, 1964, p. 386. Dit was die geval tot ongeveer 1970. Vandag dra die tussenstaatlike toneel 'n multipolaristiese karakter.
6. Vgl. Ibid. Vgl. ook Brzezinski Z., Huntington., Political Power: U.S.A. - U.S.S.R., The Viking Press, New York, 1968, p. 17. Die ideologiese verskille en die verskillende interpretasies van die term 'ideologie' van die V.S.A. en die kommuniste word elders in dié hoofstuk breedvoerig uiteengesit.
7. Deutsch K.W., Nationalism and Social Communication, op. cit., p. 50
8. Northedge F.S. (red.), The Foreign Policies of the Powers, Faber and Faber, 3 Queen Square, London, Revised Edition, 1974, p. 15
9. Deutsch K.W., Nationalism and Social Communication, op. cit., p. 50
10. Schuurman F., Ideology and Organization in Communist China, University of California Press, Berkeley and Los Angeles, 1966, p. 18
11. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 59
12. Soos aangehaal deur Schuurman F., op. cit., p. 18. Schuurman sê voorts: "...a class or an individual may express a range of ideas which phenomenally appear to be diverse, yet noumenally have a unity in an underlying spiritual matrix".
13. Vgl. Downs A., An Economic Theory of Democracy, Harper, New York, 1957, p. 96. Downs en Gould se definisies het dit beide oor die "constructing and directing a certain society", en die klem val op die verskil tussen individue en groepe. Downs sien ideologie as: "a verbal image of the good society and the chief means of constructing such a society".
14. Soos aangehaal deur Ashford D.E., Ideology and Participation, Vol. 3, Sage Publications, Beverley Hills, London, 1972, p. 25. Gould definieer ideologie as volg: "Ideology is a pattern of beliefs and con-

cepts (both factual and normative) which purport to explain complex social phenomena with a view to directing and simplifying socio-political choices facing individuals and groups".

15. Christenson R.M., Engel A.S., Jacobs D.N., Rejai M., Waltzer H., Ideologies and Modern Politics, Thomas Nelson & Sons, Ltd., London, 1971, p. 5
16. Ashford D.E., op. cit., p. 13
17. Morgenthau H.J. Politics Among Nations, op. cit., p. 88
18. Bendix R., The Age of Ideology: Persistent and Changing, in Apter D.E. (red.), Ideology and Discontent, The Free Press, New York, 1964, p. 296. Bendix gaan voort deur te sê: "Such a body of doctrine, tec., with reference to some political and cultural plan, as that of fascism, along with the devices for putting it into operation". Hy noem dit ook die ".....theorizing of a visionary or unpractical nature".
19. Ibid, p. 297
20. Friedrich C.J., Man and His Government: An Empirical Theory of Politics, McGraw-Hill, New York, 1963, p. 90
21. Vgl. Christenson R.M., (e.a.), op. cit., p. 7
22. Easton D., A System Analysis of Political Life, John Wiley & Sons Ltd., New York, 1965, p. 290
23. Soos aangehaal Uit: Die Wêreld in Oënskou, Nuusbriëf van die Sentrum vir Internasionale Politiek, P.U. vir C.H.O., Potchefstroom, Jaargang XII, Nr. 5, Mei 1977, p. 94. Ekonomiese ideologie is tipies Karl Marx, want die kommunisme kom tog basies neer op ekonomiese verabsoluttering. Vgl. Kotze D.J., Die Kommunisme - Die Klassieke Marxisme, Tafelberg-Uitgewers, Kaapstad, 1965, p. 43. In hulle werke Zur Kritik der Politischen Ökonomie, Das Kapital en Herrn Eugen Düring's Umwälzung der Wissenschaft het Marx en Engels die volgende stelling uitgewerk: "Die menslike gemeenskap word deur die produksieproses bepaal. Die ekonomiese lewe van 'n samelewing bepaal al sy ander uitingsvorme".
24. Vgl. Kulski W.W., op. cit., p. 335. Kulski sê voorts: "Although it is true that every ideological struggle is a battle for human minds and that ideas know no frontier, it should not be forgotten that power plays an extremely important role in this struggle".
25. Manning B., Goals, Ideology and Foreign Policy, in Foreign Affairs, Vol. 54, No. 2, Januarie 1976, p. 273
26. Hierdie ideologieë word later in hierdie hoofstuk bespreek.
27. Vgl. Deutsch K.W., Nationalism and Its Alternatives, Alfred A. Knopf, New York, 1969, p. 3. Deutsch meen: ".....nationalism today is still one of the strongest political forces in the world".

28. Vgl. Schafer B.C., Nationalism - Myth and Reality, Victor Gollancz Limited, London, 1955, p. 7 - 8. Schafer som die gees van nasionalisme op in die volgende woorde: ".....A nation includes a certain defined (often vaguely), unit of territory (whether possessed or coveted) some common cultural characteristics (language customs, manners) some common dominant, social (as christian) and economic (as capitalistic or recently communistic) institutions a common independent or sovereign government a belief in common history (it can be invented) and a common origin a love and esteem for fellow nationals (not necessarily individuals) a devotion to the entity called the nation a common pride in the achievements (often the military more than the cultural) of this nation A disregard for or hostility to other (not necessarily all) a hope that the nation will have a great and a glorious future (usually in territorial expansion) and become supreme in some way (in world power if the nation is already large)". Vgl. ook Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 71 vir 'n gekondenseerde weergawe van Schafer se idees en formuleringe.
29. Vgl. Kotzé D.J., Nasionalisme: Geskiedenis en Pan-Nasionalistiese Bewegings, Deel Twee van Nasionalisme as Historiese Faktor, Tafelberg Uitgewers, Bpk., Kaapstad, 1970, p. 9
30. Kahn H., The Idea of Nationalism, Collier Books, New York, 1967, p. 4. Vgl. ook Hartman F.H., op. cit., p. 26
31. Vgl. Floyd T.B., Afrikaner-Nasionalisme, Wallachs Drukkers Edms. Bpk., Pretoria, 1975, p. 2
32. Kotzé D.J., Nasionalisme - 'n Vergelykende Studie, Tafelberg Uitgewers Bpk., Kaapstad, 1970, p. 17
33. Vgl. Floyd T.B., op. cit., p. 3
34. Vgl. Kotzé D.J., Nasionalisme - 'n Vergelykende Studie, op. cit., Voorwoord.
35. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 71. Vgl. ook Schafer B.C., op. cit., p. 9. Schafer haal Disraeli aan: ".....nations were gradually created by a variety of influences - the influence of original organization, of climate, soil, religion, laws, customs, manners extraordinary accidents, and incidents in their history, and the individual character of their illustrious citizens".
36. Ibid
37. Deutsch K.W., On Inequality and Limited Growth, op. cit., p. 381. Deutsch beskou hierdie sosiale mobilisasie as veroorsaak deur "the spread of money, markets, demonstration effects, mass media, literacy migrations, wage labor, industrialization, and urbanization." Vgl. ook Bienen H., One-Party Systems in Africa in Huntington S.P., Moore C.H., (red.), Authoritarian Politics in Modern Society, The Dynamics of Established One-Party Systems, Basic Books, Inc., Publishers, New York, 1970, p. 99ff oor hoe die een-partystelsels in Afrika die opkoms van die nasionalisme gekortwiek het.

38. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p.71
39. Vgl. Bailey S.D., The United Nations - A Short Political Guide, Pall Mall Press, London and Dunmow, 1963, p. 18. Hier gee Bailey in tabelvorm die groei van die V.V.O.-ledetal aan vanaf 1946 tot 1962.
40. Kotzé D.J., Nasionalisme - 'n Vergelykende Studie, op. cit., p. 245
41. Ibid
42. Schafer B.C., op. cit., p. 9 - 10
43. Vgl. Ibid, p. 10
44. Soos aangehaal uit: Strauss H.J., Vakbondbewegings, Beroepsegoïsmes en Staatkundige Problematiek, Sacum Beperk, posbus 478, Bloemfontein, 1970, p. 7
45. Vgl. Ibid
46. Vgl. Schafer B.C., The Faces of Nationalism - New Realities and Old Myths, Harcourt Brace Janovich, Inc., New York, 1972, p. 364.
Vgl. ook Heilbroner R.L., op. cit., p. 74 -75 oor die redes waarom die Industriële Rewolusie in Engeland plaasgevind het.
47. Soos aangehaal uit: Schafer B.C., The Faces of Nationalism, op. cit., p. 364
48. Vgl. Manning B., op.cit., p. 274
49. Vgl. Heilbroner R.L., op. cit., p. 212
50. Vgl. Ibid, p. 214 - 215. Heilbroner verskaf hier 'n wêreldkaart wat die verskillende ekonomiese stelsels aandui wat op die tussenstaatlike toneel gebruik word. Rusland en Sjina staan hier reëlreg teenoor die V.S.A., Kanada en Australië wat die ekonomie aanbetref. Sosialisme teenoor die kapitalisme.
51. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 96. Vgl. ook Holsti K.J., International Politics - A Framework for Analysis, Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1967, p. 70
52. Deutsch K.W., Nationalism and Its Alternatives, op. cit., p. 39
53. Die hakies is my eie.
54. Deutsch K.W., Nationalism and Its Alternatives, op. cit., p. 39
55. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 96
56. Vgl. Ibid, p. 96 - 97
57. Deutsch K.W., Nationalism and Its Alternatives, op. cit., p. 39
58. Ibid

59. Vgl. Nobbs J., op. cit., p. 67
60. Vgl. Hoofstuk 7 van hierdie verhandeling. In sy boek Nasionalisme - 'n Vergelykende studie, onderskei D.J. Kotzé tussen imperialistiese nasionalisme en nie-imperialistiese nasionalisme. Vgl. ook Floyd T.B., op. cit., p. 15
61. Deutsch K.W., Nationalism and Its Alternatives, op. cit., p. 41
62. Vgl. Ibid. Vgl. ook Holsti K.J., op. cit., p. 71. Holsti plaas die ekonomiese verskille tussen state op twee vlakke: die de-industrialiseerde state en die onontwikkelde state.
63. Vgl. Palmer N.D., Perkins H.C., op. cit., p. 534
64. Ibid. Vgl. ook Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 97
65. Ibid
66. Ibid. Vgl. ook Finlay D.J., Hovet T. (jr.), op. cit., p. 176 ff
67. Soos aangehaal uit: Kiernan V.G., Nationalist Movements and Social Classes, gepubliseer in Smith A.D. (red.), Nationalist Movements, The MacMillan Press, Ltd., London and Basingstoke, 1976, p. 132
68. Ibid
69. Ibid
70. Soos aangehaal uit: Ibid
71. Vgl. Beard W., The Economic Basis of Politics and Related Writings, Vintage Books Alfred A. Knopf, New York, 1957, p. 98. "Karl Marx conducted his major economic studies in England and used English capitalism as the classic example".
72. Vgl. Kiernan V.G., op. cit., p. 133
73. Schafer B.C., op. cit., p. 11. Vgl. ook Kiernan V.G., op. cit., p. 133. Kiernan beskryf die gekompliseerdheid van nasionalisme toe aan sy oorsprong: "Even in its origins it was a complex phenomenon, deriving both from the solidarity and from the divisions of society". Vgl. ook Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 87
74. Soos aangehaal uit: Barany G., Hungary: From Aristocratic to Proletarian Nationalism, in Sugar P.F., Lederer I.J. (red.), Nationalism in Eastern Europe, University of Chicago Press, Seattle and London, 2e Uitgawe, 1971, p. 273.
75. Dit sou egter nie van Afrika-Nasionalisme gesê kan word nie.
76. Horchem H.J., Right Wing Extremism in Western Germany, in Conflict Studies, No. 65, The Eastern Press, Ltd., London and Reading, November 1975, p. 9
77. Vgl. Rotstein A., Canada: The New Nationalism, in Foreign Affairs, Vol. 55, No. 1, Oktober 1976, p. 101

78. Vgl. Die Wêreld in Oënskou, No. 3, Maart 1977, op. cit., p. 58
79. Rotstein A., op. cit., p. 9
80. Vgl. Die Wêreld in Oënskou, No. 3, Maart 1977, op. cit., p. 59
81. Schafer B.C., Nationalism: Myth and Reality, op. cit., p. 11. Vgl. ook Rustow D.A., Nations and National Identity, in Bell D.V.J., Deutsch K.W., Lipset S.M. (red.), Issues in Politics and Government, Houghton Mifflin Company, Boston, 1970, p. 87 - 88
82. Vgl. Holski K.J., op. cit., p. 73
83. Vgl. Sharp G., The Politics of Nonviolend Action, Extending Horizons Books, Portent Sarge Publisher, Boston, 1973, p. 11. Sharp verduidelik dit s6: "Psychological and ideological factors, such as habits and attitudes toward obedience and submission, and the presence or absence of a common faith, ideology, or sense of mission, all affect the power of the ruler in relation to the people".
84. Vgl. Holsti K.J., op. cit., p. 73
85. Beard W., op. cit., p. 103. Vgl. ook Holsti K.J., op. cit., p. 74. Holsti verskil hier van Beard en motiveer dit s6: "Today the primary standard of judgment is technology and all the material things which derive from its application to economic activity they are symbols of modernity and nationhood".
86. Ibid
87. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 97. Toe die Arabiese state in 1974 vir Japan en Wes-Duitsland onder druk geplaas het deur olieuitvoer te beperk, het laasgenoemde gou toegegee.
88. Vgl. Beard W., op. cit., p. 103
89. Vgl. Holsti K.J., op. cit., p. 74. Soos die vertoon van strydwaens in ou Sjina, word hierdie wapens en kennis as afskrikmiddels gebruik en ook om diplomatieke status te verstewig.
90. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 98. Knorr gee hier 'n hele paar voorbeelde waar arm state soos Zaïre, Chili, Peru en Zambië hierby baat.
91. Vgl. Holsti K.J., op. cit., p. 76
92. Kaplan M.A., On Historical and Political Knowing, op. cit., p. 83
93. Ibid
94. Ibid. Hier noem Kaplan Israel as voorbeeld. Alhoewel Israel vele sosialistiese kermerke het, is dit tog kapitalisties, Daarom is Israel ook imperialisties en "exploits the Arabs who by definition are colonized". Vgl. ook Ibid, p. 84
95. Vgl. Loucks W.N., Whitney W.G., Comparative Economic Systems, Harper International Edition, Harper & Row Publishers, New York, 9e Uitgawe, 1973, p. 21

96. Ibid
97. Ibid. Vgl. ook Nobbs J., op. cit., p. 158 oor die verskillende tipes kapitaal. Vgl. ook Routh G., The Origin of Economic Ideas, The Mac-Millan Press Ltd., London, 1975, p. 160 - 169. Routh gee hier ook die definisie van kapitaal soos deur Nassau Senior. Vgl. ook Ekelund R.B. (jr.), Hebert R.F., A History of Economic Theory and Method, McGraw-Hill Book Company, New York, 1975, p. 90 - 91
98. Vgl. Ibid, p. 21 - 22
99. Loucks W.N., Whitney W.G., op. cit., p. 21
100. Lynn R.A., Basic Economic Principles, McGraw-hill Book Company, New York, 1965, p. 389
101. Soos aangehaal uit: Ekelund R.B. (jr.); Hebert R.F., op. cit., p. 178 - 179. Vgl. ook Robinson J., Marx, Marshall and Keynes, in Herendeen J.B. (red.), Modern Political Economy, Ideas and Issues, Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1968, p. 293
102. Vgl. Robbins L., Individual Action in the Environment of Capitalism, in Leeman W.A. (red.), Capitalism, Market, Socialism and Central Planning, Houghton Mifflin Company, Boston, 1963, p. 5.
103. Soos aangehaal uit: Herendeen J.B. (red.), op. cit., p. 292
104. Robbins L., op. cit., p. 5
105. Soos aangehaal uit: Robinson J., op. cit., p. 294
106. Vgl. Ibid. Vgl. ook Loucks W.N., Whitney W.G., op. cit., p. 157 - 159. Hier word die verskil tussen die teorieë van Marx en Keynes oor kapitalisme volledig bespreek. Robinson vergelyk ook die sienings van Marx, Marshall en Keynes in haar werk. Vgl. ook Bowden E.V., Economics Through the Looking Glass, Canfield Press, San Francisco, 1974, p. 103. Bowden bespreek die ekonomiese denke van Keynes.
107. Soos aangehaal uit: Heilbroner R.L., op. cit., p. 91 - 92. Vgl. ook Marx K., Engels F., The Bourgeoisie vs. The Proletariat, in MacEwan A., Wiesskopf T.E. (red.), Perspectives on the Economic Problem, A Book of Readings on Political Economy, Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1970, p. 64. Hier sê Marx en Engels dat die bourgeoisie 'n helderol in die totstandkoming van die kapitalisme gespeel het.
108. Vgl. SASH., Jaargang 18, Nr. 4, Februarie 1976, p. 12
109. Vgl. Ibid
110. Vgl. Lee B., Capitalism and Other Economic Systems, Study on Economic Education, Council for Advancement of Secondary Education, Economic Literacy Series, Number 2, Webster Division, McGraw-Hill Book Co., St. Louis, 1959, p. 16
111. Vgl. Ibid. Vgl. ook Heilbroner R.L., op. cit., p. 89
112. Vgl. Hoofstuk 2 van hierdie verhandeling.

113. Vgl. Bowden E.V., op. cit., p. 21. Vgl. ook Lee B., op. cit., p. 17
114. Vgl. Bowden E.V., op. cit., p. 21
115. Bgl. Ibid, p. 21 - 22
116. Lee B., op. cit., p. 17
117. Vgl. Bowden E.V., op. cit., p. 38
118. Vgl. Ibid, p. 39
119. Robinson J., op. cit., p. 295. Robinson het hierdie laissez-faire kapitalisme gesien as: "Let everyone pursue his own self-interest and free competition will ensure the maximum benefit for everyone". Vgl. ook Christenson R., e.a. (red.), op. cit., p. 220. Vgl. ook Hanson J.L., Economics for Students, 7e Uitgawe, Macdonald & Evans Ltd., London, 1973, p. 196
120. Vgl. Bowden E.V., op. cit., p. 79
121. Ibid. Vgl. ook Ebenstein W., Today's Isms, Sewende Uitgawe, Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1973, p. 140. Ebenstein sê hieroor: "The Western powers took the view that bringing democracy to Germany meant free elections; a free press; freedom of political association; freedom of religion, thought and speech; equality before the law; the right to form free trade unions; the right to choose one's job; the right to oppose the government; the right to move freely within one's own country; go abroad temporarily, or emigrate permanently".
122. Manning B., op. cit., p. 274
123. Ibid. Vgl. ook Bowden E.V., op. cit., p. 145
124. Dit staan ook bekend as die vryemarkgeleide stelsel. Vgl. Volks-handel, Jaargang 38, Nr. 7, September 1977, p. 29
125. Vgl. Manning C., op. cit., p. 274. Vgl. ook Christenson R.M., e.a. (red.), op. cit., p. 220. Die ekonoom Galbraith sê ook hieroor: "There is something admirably libertarian and democratic in this process". Vgl. ook Ekelund R.B. (jr.), Hebert R.F. (red.), op. cit., p. 471 - 475
126. Vgl. Ekelund R.B. (jr.), Hebert R.F. (red.), op. cit., p. 476
127. Ibid
128. Vgl. Kotzé D.J., Nasionalisme: Geskiedenis en Pan-Nasionalistiese Bewegings, op. cit., p. 24
129. Vgl. Ibid, p. 24 - 25. Vgl. ook Volkshandel, op. cit., p. 29. Daar is vandag ekonome wat die mening huldig dat die begrip 'kapitalisme' nie vandag suiwer beskrywend is van die vrye ekonomiese stelsel nie. Toenemende kapitaalintensiteit is saam met die moderne tegnologie 'n kenmerk van alle ekonomiese stelsels en is in alle stelsels georganiseer in produksie- of beheereenhede wat in mindere of meerdere mate as

kollektiewe instellings beskou kan word. Slegs in enkele gevalle nog is daar kapitaalkragtig genoeg eenmansake oor, waar daar enigsins nog sprake is van vryheid van optrede, inisiatief, en privaatbesit wat vergelykbaar is met die vae begrip van eertydse kapitalisme.

130. Vgl. Loucks W.N., Whitney W.G., op. cit., p. 22
131. Vgl. Christenson R.M., e.a. (red.), op. cit., p. 231
132. Soos aangehaal uit: Ibid. Galbraith sê verder: "...growth is more important to managers and technicians than maximum earning".
133. Loucks W.N., Whitney W.G., op. cit., p. 23. Vgl. ook Robinson J., op. cit., p. 294. Sy gee die beskouings van Marx, Marshall en Keynes oor die beginsel van kapitaal-akkumulasie.
134. Vgl. Loucks W.N., Whitney W.G., op. cit., p. 23. Vgl. ook Knight F.H., Profit, gepubliseer in Leeman W.A., op. cit., p. 198.
135. Knight F.H., op. cit., p. 202
136. Loucks W.N., Whitney W.G., op. cit., p. 25
137. Lee B., op. cit., p. 18
138. Vgl. Bowden E.V., op. cit., p. 132. Vgl. ook Hanson J.L., op. cit., p. 76. Hanson sê die volgende: "Under perfect competition it is assumed that production is carried on by a large number of firms, each one of which produces only a small proportion of the total output of the commodity".
139. Loucks W.N., Whitney W.G., op. cit., p. 25
140. Ibid
141. Vgl. Ibid, p. 26
142. Vgl. Die Oosterlig, Januarie 1977, p. 5. Vgl. ook Hoofstad, 29 Januarie 1977, p. 1
143. Vgl. Die Transvaler, 5 Februarie 1977, p. 1
144. Vgl. Die Oosterlig, op. cit., p. 5. Vgl. ook Hoofstad, 31 Januarie 1977, p. 16
145. Vgl. Die Transvaler, op. cit., p. 1
146. Vgl. ook in hierdie verband: Robinson J., op. cit., p. 298. Robinson sê: "Capitalists do not like having crisis. Unemployment is accompanied by losses..... In preventing unemployment the governments would be doing for them some thing they want done but cannot do for themselves".
147. Vgl. De Berris G.D., Industrializing Industries and the Economic Integration of Less-Developed Countries, in Di Marco L.E. (red.), International Economics and Development, Academic Press, New York, 1972, p. 287

148. Vgl. Ibid
149. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 91
150. Soos aangehaal uit: Singer M.R., op. cit., p. 212. Vgl. ook Morgen-thau H.J., Politics Among Nations, op. cit., p. 49
151. Vgl. Hobson J.A., The Economic Taproot of Imperialism, in Art R.J., Jervis R. (red.), International Politics - Anarchy, Force, Imperialism, Little, Brown and Company, Boston, 1973, p. 300 - 301
152. Soos aangehaal uit: Singer M.R., op. cit., p. 212
153. Ibid. Vgl. ook Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 91
154. Vgl. Palmer N.D., Perkins H.C., op. cit., p. 163. Vgl. ook Morgen-thau H.J., Politics Among Nations, op. cit., p. 60 - 61
155. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 240. Knorr definieer dit s6: ".....the extraction of recurring advantage from the domination of one society over another society or population".
156. Vgl. Ibid, p. 307. Vgl. ook hoofstuk 7 van hierdie verhandeling.
157. Vgl. Kotzé D.J., Nasionalisme: Geskiedenis en Pan-Nasionalistiese Bewegings, op. cit., p. 24
158. Vgl. Ibid, p. 25. Vgl. ook Rotstein A., op. cit., p. 102 - 104
159. Vgl. MacEvan A., Weisskopf T.E. (red.), op. cit., p. 69
160. Schumpeter J., Can Capitalism Survive? in MacEvan A., Weisskopf T.W. (red.), op. cit., p. 71
161. Ibid
162. Vgl. Volkshandel, Jaargang 38, Nr. 7, September 1977, p. 29
163. Vgl. Weisskopf W., Moral Problems of Modern Capitalism, in MacEvan A., Weisskopf T.E. (red.), op. cit., p. 77. Vgl. ook Heilbroner R.L., The Future of Capitalism, in Heilbroner R.L. (red.), op. cit., p. 329 - 331. Vgl. ook Volkshandel, Jaargang 38, Nr. 7, September 1977, p. 29
164. Vgl. Die Wêreld in Oënskou, Nuusbrief van die Sentrum vir Internasionale Politiek, P.U. vir C.H.O., Potchefstroom, Jaargang XII, No. 5, Mei 1977. p. 92
165. Vgl. Ibid, p. 96
166. Vgl. Ibid, p. 113
167. Vgl. Sherman H., Radical Political Economy - Capitalism and Socialism from a Marxist-Humanist Perspective, Basic Books, Inc., Publishers, New York, 1972, p. 339
168. Vgl. Ibid
169. Vgl. Christenson R.M., e.a. (red.), op. cit., p. 95

170. Ibid. Vgl. ook Zuidema S.U., Communisme in Ontbinding, N.V. Gebr. Zomer en Keunings Uitgeversmaatschappij, Wageningen, 1964, p. 8. Vir Zuidema is die Kommunisme allereers 'n beweging. Dit is 'n ideologiese beweging wat die vrymaking van die toekomstige mensheid ten doel het - 'n vryheid wat vir ewig sal duur.
171. Vgl. Schwartz B.I., Communism and China: Ideology in Flux, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, 1968, p. 23.
172. Ibid
173. Soos aangehaal uit: Levine N., The Tragic Deception: Marx Contra Engels, Twentieth Century Series, Clio Books, Santa Barbara, 1975, p. 125. Vgl. Zuidema S.U., op. cit., p. 111. Engels se natuurfilosofie het in die kommunistiese kamp gegeld as "de filosofie van de wetenschappelijk socialisme".
174. Soos aangehaal uit Sherman H., op. cit., p. 339
175. Ibid. Vgl. ook Loucks W.N., Whitney W.G., op. cit., p. 136
176. Vgl. Ozinga J.R., Communism: A Tarnished Promise - The Story of an Idea, Charles E. Merrill Publishing Company, A Bell & Howell Company, Columbus, Ohio, 1975, p. 1
177. Vgl. Ibid. Vgl. ook Levine N., op. cit., p. 124, oor die invloed van Moses Hess op Engels. Hess het ook hierdie standpunt ingeneem.
178. Lee B., op. cit., p. 27
179. Brzezinski Z., Huntington S.P., op. cit., p. 21
180. Vgl. Loucks W.N., Whitney W.G., op. cit., p. 135. Die skrywers se voorts: "Apparently Marx and Engels envisioned such a society when they wrote in the 'Communist Manifesto' that if the proletariat successfully 'sweeps away by force' the old conditions of production, then it will, along with those conditions, have swept away the conditions for class antagonisms and of classes generally, and will thereby have abolished its own supremacy as a class".
181. Ibid, p. 39
182. Vgl. Ibid, p. 40
183. Sherman H., op. cit., p. 339. Sherman verklaar dat hierdie interpretasie die naaste is aan die oorspronklike Marxistiese siening. Vgl. ook Loucks W.N., Whitney W.G., op. cit., p. 136 - 137 oor die standpunt van Marx en Lenin aangaande die 'suiwer' kommunisme.
184. Vgl. Kulski W.W., op. cit., p. 384 - 385. Vgl. ook Ekelund R.B. (jr.), Hebert R.F., op. cit., p. 171 - 172, oor Marxistiese dialektiese materialisme. Marx is grotendeels deur Hegel beïnvloed en het dié gedagte hervorm in die lig van Feuerbach se dogma van materialisme. Vgl. ook Brzezinski Z.K., The Soviet Bloc, Unity and Conflict, op. cit., p. 8. Brzezinski sluit hierby aan en hy onderskei die aktiwiteite van moderne kommunisme op drie basiese terreine: "1) Consolidation of power already obtained through Soviet occupation by 1945, and the initiation

of domestic reforms not necessarily doctrinaire in form; 2) efforts to obtain power through participation in the political process and through active encouragement of internal reform; 3) consolidation of power obtained by their own efforts, and the launching of a radical totalitarian revolution".

185. Christenson R.M., e.a. (red.), op. cit., p. 97
186. Engels word dikwels oor die hoof gesien. Das Kapital is veel meer 'n gesamentlike werk van Marx en Engels as wat algemeen aanvaar word.
187. Christenson R.M., e.a. (red.), op. cit., p. 97. Vgl. ook Desai M., Marxian Economic Theory, Gray-Mills Publishing Ltd., 10 Juer Street, London 1974, p. 18 - 19
188. Vgl. Dasai M., op. cit., p. 19. Vgl. ook Ekelund R.B. (jr.), Hebert R.F., op. cit., p. 173
189. Ons gebruik die term 'geketting' om aan te dui dat elke Sowjet-onderdaan vir 'n sekere posisie in die gemeenskap grootgemaak word. Daar is bitter min of geen beroepskeuse nie en die staat skryf aan die onderdaan voor watter beroepsrigting om te volg.
190. Vgl. Ekelund R.B. (jr.), Hebert R.F., op. cit., p. 173
191. Ibid, p. 172. Vgl. ook Desai M., op. cit., p. 21 ff
192. Vgl. Desai M., op. cit., p. 23
193. Ibid
194. Vgl. Kotzé D.J., Die Kommunisme - Die Klassieke Marxisme, op. cit., p. 47 - 48. Dié gedagte vind ons helder uitgedruk in die Voorwoord van Zur Kritik der Politische Ökonomie. Daar lees ons: "In die maatskaplike produksie van hul lewe tree die mense in bepaalde, noodsaaklike, van hul wil afhanklike verhouding - produksieverhoudinge - wat ooreenstem met 'n bepaalde ontwikkelings stadium van hul materiële produksiekrigte. Die geheel van hierdie produksieverhoudinge vorm die ekonomiese struktuur van die samelewing, die reële basis waarop 'n juridiese en politieke bouebou homself verhef en waaraan bepaalde maatskaplike bewussynsvorme beantwoord. In die algemeen bepaal die produksiewyse van die materiële lewe die sosiale, politieke en geestelike lewensproses. Dit is nie die bewussyn van die mense wat hul syn bepaal nie, maar omgekeerd, hul maatskaplike syn wat hul bewussyn bepaal".
195. Vgl. Christenson R.M., e.a. (red.), op. cit., p. 111. Vgl. ook Schafer B.C., Nationalism: Myth and Reality, op. cit., p. 41. Schafer stel dit s6: "The national state is the logical outcome of the bourgeoisie's attempt to capture the market; or to put it another way, the nation is one stage of social organization in the historical evolution of the world toward communism....."
196. Vgl. Christenson R.M., e.a. (red.), op. cit., p. 111
197. Schwartz B.J., op. cit., p. 71

198. Soos aangehaal uit Simmons E.J. (red.), Continuity and Change in Russian and Soviet Thought, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, 1955, p. 106
199. Vgl. Kotzé D.J., Die Kommunisme - Die Klassieke Marxisme, op. cit., p. 43 - 44
200. Levine N., op. cit., p. 124
201. Soos aangehaal uit: Ibid
202. Vgl. Kotzé D.J., Die Kommunisme - Die Klassieke Marxisme, op. cit., p. 41. Kotzé sê voorts (p. 38): "Karl Marx en Friedrich Engels het dit as hulle lewenstaak beskou om die industriële loonarbeiders op 'n meer doeltreffende wyse uit armoede en slawerny te verlos..... Die teorie wat hulle geformuleer het, moes 'n wetenskaplik gefundeerde verlossingsleer wees..... Hulle was dus pragmatiese denkers: hul denke het in diens van 'n praktiese doel en taak gestaan".
203. Vgl. Levine N., op. cit., p. 126
204. Ibid, p. 136
205. Ibid
206. Vgl. Ibid. Levine bespreek dit hier breedvoerig. Hy sê ook dat Engels vir Marx die belangrikheid van die ekonomie uitgewys het. Marx het dan ook later sy erkentlikheid aan Engels uitgespreek in werke soos "Communist Manifesto", "The German Ideology" en "The Holy Family".
207. Vgl. Ebenstein W., op. cit., p. 31
208. Vgl. Nove A., Lenin as Economist, in Schapiro L., Reddaway P. (red.), Lenin - The Man, the Theorist, the Leader, Pall Mall Press, London, 1967, p. 201
209. Vgl. Ebenstein W., op. cit., p. 32
210. Vgl. Ibid, p. 31
211. Nove A., op. cit., p. 202
212. Vgl. Ebenstein W., op. cit., p. 32
213. Vgl. Wiles P.J.D., The Political Economy of Communism, Basil Blackwell, Oxford, 1964, p. 335
214. Soos aangehaal uit: Ibid
215. Vgl. Strauss H.J., Vakbondbeweging, Beroepsegoïsme, en Staatkundige Problematiek, op. cit., p. 19. Strauss verduidelik dit: "In tye van ekonomiese voorspoed duik die ondermyningswerk gewoonlik 'n bietjie onder, om juis gedurende ekonomiese teenspoed en krisis die septer te probeer swaai. Dan word dit duidelik dat die bevordering van eie ekonomiese belange die ganse persoonlikheid van die materialistiese beroepsmens in beslag geneem het. Dit gryp hom in die hart en rig

sy ganse wese op die beskerming van sy materiële besit en voorspoed; altyd in die geselskap van 'n welvarende beroepskring. Daarom is sy belangstelling in die owerheidsbeleid tot die bevordering van eie ekonomiese belange beperk - die brood-en-botterstem, wat maklik van die een na die ander party swaai - want die enigste owerheid wat hy begeer, is dié een wat die owerheidsamp in diens van sy materiële veiligheid sal gebruik".

216. Ebenstein W., op. cit., p. 32 - 33
217. Vgl. Lee B., op. cit., p. 43
218. Vgl. Loucks W.N., Whitney W.G., op. cit., p. 318. Vgl. ook Pickersgill J., Financial Planning in the Soviet Economy in Thornton J., Economic Analysis of the Soviet-Type System, Cambridge University Press, Cambridge, 1976, p. 141
219. Drewnowski J., A Dual Preference System, in Leeman W.A. (red.), op. cit., p. 32
220. Vgl. Lee B., op. cit., p. 45. Vgl. ook Loucks W.N., Whitney W.G., op. cit., p. 289 - 298. Vgl. ook Pickersgill J., op. cit., p. 141 - 155. Hierdie sentrale beplanningskomitee staan bekend as "Gosplan".
221. Vgl. Loucks W.N., Whitney W.G., op. cit., p. 286. Vgl. ook Lee B., op. cit., p. 45
222. Vgl. Ibid, p. 284
223. Vgl. Lee B., op. cit., p. 44
224. Vgl. Loucks W.N., Whitney W.G., op. cit., p. 285
225. Soos aangehaal uit: Ibid. Vgl. ook Lee B., op. cit., p. 44. "All means of production are owned in common by members, all of whom buy a share of the enterprise and receive wages for their work in it".
226. Vgl. Lee B., op. cit., p. 44
227. Soos aangehaal uit: Loucks W.N., Whitney W.G., op. cit., p. 285. Vgl. ook Mikhalevsky B.N., Characteristics of a Medium-range Planning System, in Thornton J., op. cit., p. 101 - 103
228. Vgl. Lee B., op. cit., p. 44
229. Vgl. Loucks W.N., Whitney W.G., op. cit., p. 285
230. Goldman M.I., The Operation of the Soviet Economy, in MacEvan A., Weisskopf T.E. (red.), op. cit., p. 281
231. Vgl. Lee B., op. cit., p. 63
232. Loucks W.N., Whitney W.G., op. cit., p. 332
233. Vgl. SASH, Jaargang 18, Nr. 4, Februarie 1976, p. 62
234. Ibid

235. Vgl. Kotzé D.J., Die Kommunisme - Die Klassieke Marxisme, op. cit., p. 34. Vgl. ook Lange O., Trial and Error in a Socialist Economy, in Leeman W.A. (red.), op. cit., p. 21. Lange beklemtoon die feit dat daar in 'n sosialistiese gemeenskap wel kameraadskap en bondgenootskap moet wees, maar ook dat "there must be a large number of means of production privately owned".
236. Vgl. Ibid
237. Vgl. Ibid
238. Vgl. Ibid, p. 34 - 35. Vgl. ook Levine N., op. cit., p. 194 - 195. Vgl. ook Brus W., The Political Economy and the Relationship Between Economy and Politics under Socialism, in Brus W. (red.), The Economics and Politics of Socialism, Routledge & Kegan Paul, London, p. 81
239. Garodi R., Socialism and An Advanced Society, in Review of International Affairs, Vol. 23, Nr. 522, 5 Januarie 1972, p. 26
240. Vgl. Kotzé D.J., Die Kommunisme - Die Klassieke Marxisme, op. cit., p. 35
241. Ibid
242. Soos aangehaal uit: Sherman H., op. cit., p. 291
243. Ibid, p. 292
244. Ibid. Vgl. ook Russell F.M., Theories of International Relations, Arno Press, New York, 1972, p. 525
245. Vgl. Kotzé D.J., Die Kommunisme - Die Klassieke Marxisme, op. cit., p. 36
246. Vgl. Hongarye, Tsjeggo-Slowakye en Oos-Europa. Dit is ook bekend dat Rusland geweld probeer gebruik het in Kuba en ook die Kubane in Angola ingestuur het om die oorlog daar te wen en aan kommunisme 'n vastrapplek in Afrika te besorg. Vgl. Loucks W.N., Whitney W.G., op. cit., p. 361
247. Loucks W.N., Whitney W.G., op. cit., p. 383
248. Sherman H., op. cit., p. 319
249. Garodi R., op. cit., p. 28
250. Ibid
251. Ibid, p. 29
252. Schurmann F., op. cit., p. 21
253. Vgl. Schwartz B.l., op. cit., p. 105 - 106
254. Vgl. Ibid
255. Schurmann F., op. cit., p. 21. By daardie kongres is dit ook verder gekoppel met Maoïsme.

256. Vgl. Ibid
257. Vgl. Schwartz B.L., op. cit., p. 180. Hier het Mao-Tse-Toeng se beginsel van voortdurende rewolusionêre teenstellings sy oorsprong.
258. Vgl. Bulletin of the Africa Institute of South Africa, Vol. 15, No. 5, 1977, p. 100
259. Vgl. Mazrui A.A., Toward a Pax Africana - A Study of Ideology and Ambition, University of Chicago Press, Chicago, 1967, p. 3 - 216
260. Vgl. Barnard L.D., Die Magsfaktor in Internasionale Verhoudinge, op. cit., p. 56
261. Vgl. Bulletin of the Africa Institute of South Africa, Vol. 14, Nrs. 9 en 10, 1976, p. 335
262. Vgl. Ibid
263. Vgl. Barnard L.D., Die Magsfaktor in Internasionale Verhoudinge, op. cit., p. 56
264. Vgl. Ibid
265. Vgl. Lass H.R., Die Grondleggers van Rewolusionêre Oorlogvoering, Sentrum vir Internasionale Politiek, P.U. vir C.H.O., Potchefstroom, 1976, p. 13
266. Vgl. Ibid
267. Vgl. Barnard L.D., Die Magsfaktor in Internasionale Verhoudinge, op. cit., p. 56
268. Soos aangehaal uit: Lass H.R., op. cit., p. 13
269. Vgl. Die Wêreld in Oënskou, Nr. 3, Maart 1977, op. cit., p. 47
270. Vgl. Ibid
271. Vgl. Lass H.R., op. cit., p. 13
272. Vgl. Die Wêreld in Oënskou, Nr. 3, Maart 1977, op. cit., p. 48
273. Barnard L.D., Die Magsfaktor in Internasionale Verhoudinge, op. cit., p. 57
274. Mondale W.F., Beyond Détente: Toward International Economic Security, in Bundy W.P. (red.), op. cit., p. 231

HOOFSTUK V

Buitelandse Beleid en Ekonomiese Bedingingsvermoë.

1. Inleiding.

Die tradisionele beskouing in Westers-demokratiese stelsels is dat die buitelandse beleidsformulering 'n spesialiteitsterrein is wat wesenlik verskil van die maak van openbare beleid in die algemeen. Dié standpunt word geregverdig met die argument dat buitelandse sake te make het met die beskerming en uitbouing van sake van nasionale belang, terwyl binnelandse sake spesifieke of lokale belange dien. Buitelandse sake word dus direk in verband gebring met die bestaan en voortbestaan van die nasionale staat.¹

"In practical judgment - and diplomacy, when the stakes are life and death, calls for very practical judgments - the criteria are always relative. There is no such thing as absolute power. Whatever the wealth, the power, and the prestige of a nation may be, its means are always limited. The problem of the maker of policy is to select objectives that are limited - not the best that could be desired, but the best that can be realized without committing the whole power and the whole wealth and the very existence of the nation".²

aldus Lippmann.

Lippmann stel die probleem van die formulering van buitelandse beleid hier in sy volle gekompliseerdheid. 'n Staat het voortdurend die probleem: Wat moet die nasionale doelwit wees? Die antwoord op hierdie vraag is wat ons noem; buitelandse beleid. Dit word ook met een oogopslag duidelik dat "not everything that could conceivably be desired is obtainable".³

In die tradisionele konsep word internasionale verhoudings gevoer deur politieke eenhede wat amper die gedaante van 'n menslike persoonlikheid aanneem. As instrument van die begeertes, doelwitte en bedingingsvermoë word beleidsformuleringe gebruik - huishoudelik en internasionaal. Daarom sê Kissinger dat buitelandse beleid begin waar binnelandse beleid ophou.⁴

Buitelandse beleid word bepaal deur die mens in belang van die nasionale staat. Die meeste skrywers en denkers in internasionale verhoudinge het die buitelandse beleidsmotivering in twee gesplits, nl. status quo en imperialisties.⁵ Cottam sien hierin egter 'n probleem:

"However most writers apparently find this twofold taxonomy inadequate to accommodate all variance". 6

Morgenthau het 'n derde kategorie bygebring nl. die sg. prestige-motivering in die bepaling van buitelandse beleid.⁷ Dit is die derde beginsel van die basiese manifestasies in die magstryd op die internasionale politieke toneel. Hy sê dat die prestige-beleid een van die instrumente is waardeur die status-quo en die imperialistiese beleid trag om hulle doelwitte te bereik.⁸ Hy beskou dié prestige-beleid as:

"Intrinsic an element of the relations between nations as the desire for prestige is of the relations between individuals". 9

Wolfers bring nog 'n motiveringsfaktor by en noem die "self.abnegation" of dan selfverloëring.¹⁰ Gamson en Modigliani verskil weer op hulle beurt van Morgenthau en Wolfers en noem hulle derde kategorie 'n beleid van "verwoesting". Al hierdie denkrigtings kulmineer egter op een punt, nl. dat die buitelandse beleid van 'n staat bepaal word deur verskillende faktore, maar gerig is op die uitoefening van magsvermoë op die internasionale politieke toneel.

Lovell sê hieroor:

"At the level of broad, abstract, general formulations of foreign-policy goals, one might identify a set of values that, if not universally acceptable, at any rate would command such acceptance as to transcend purely personal preferences....." 12

Lovell identifiseer hierdie "persoonlike" voorkeure as vrede, geregtigheid, die selfbeskikkingsreg van die mens, en die bevordering van menslike welsyn. Hy noem ook kriteria soos morele beginsels en nasionale belang.¹³ Onderliggend aan al hierdie voorkeure en faktore wat invloed uitoefen op die bepaling van buitelandse beleid, is die ekonomiese ondertoon. Ons wil dus beweer dat die ekonomie op nasionale én internasionale vlak, 'n basis vorm van die operasionele buitelandse beleidsformulering van state. Hierdeur word die buitelandse beleid van 'n staat 'n belangrike instrument tot die ontwikkeling en uitbouing van ekonomiese bedingingsvermoë.

Ons wil ook saamstem met Merritt:

"Foreign policy making is essentially the task of devising strategies that utilize a nation-state's capabilities to achieve the goals its leaders set". 14

Hierdie doelwitte kan ekonomies, polities, moreel, godsdiensig of

magsgeoriënteerd wees. Tog sê Kristol dat geen staat nog ooit 'n buitelandse beleidsrigting gevolg het wat algemeen aanvaar is nie.¹⁵ Dit mag waar wees, maar die buitelandse beleid van 'n staat is tóg gerig op die nasionale belang en dit bevoordeel die grootste gedeelte van die nasionale samelewingsorde.

2. Die Aard en Doel van Buitelandse Beleid.

As ons na buitelandse beleid kyk, val die hoofklem op die regering en in die regering op die ministers wat direk verantwoordelik is vir die behartiging van buitelandse verhoudings. Die ministers word beïnvloed deur die instellings en organisasies (ekonomies én andersins) binne die staatsverband.¹⁶ Dit is egter nie net 'n reeks aankondigings deur hoë amptenare of 'n bondel offisiële dokumente nie. Buitelandse beleid is die manier waarop 'n staat sy eksterne verhoudings hanteer. Dit is 'n spesialiteitsterrein wat wesenlik verskil van die maak van openbare beleid in die algemeen. Dié standpunt word geregverdig met die argument dat buitelandse sake te make het met die beskerming en uitbouing van sake van nasionale belang, terwyl binnelandse sake partikuliere of lokale belange dien.¹⁷

C.B. Marshall het in sy boek, The Limits of Foreign Policy, die verantwoordelike formulering van buitelandse beleid beskryf as die "forming of our intentions - as distinguished from our ends - regarding the world external to our national jurisdiction".¹⁸

Die woord 'beleid' verwys ook op die internasionale vlak na die totale aktiwiteite van 'n staat op die internasionale toneel.¹⁹ Soos Padel-ford en Lincoln dit stel:

"Intentions include actions as well as statements of principles and aspirations, and actions depend upon capabilities and commitments".²⁰

Die fokuspunt is die verhouding van die oogmerke en vermoëns van state tot die feit dat state met omstandighede en magte buite hulle eie nasionale jurisdiksie te kampe het.²¹

Staatsmanne en politici dink en handel in terme van 'n magsvermoë as hulle buitelandse beleid formuleer.²² Hulle moet besluit watter beleid om te volg in watter omstandighede en hoe daardie beleidsrigting die nasionale selfbelang gaan bevorder.²³ Dit is egter ook duidelik

dat as die nasionale selfbelang 'n somtotaal van verenigde belange reflekteer, dit nie noodwendig die belange van al die lede van die gemeenskap op die hart dra nie. Dit gebeur weens twee redes. Eerstens, slegs 'n klein gedeelte van die bevolking het 'n aandeel aan die formulering van buitelandse beleid. Voorts het dié klein persentasie ook 'n oneweredige invloed op buitelandse beleid. Daar is dus nie altyd 'n gedetermineerdheid by die bevolking van 'n staat aanwesig om gedurig die nasionale selfbelang te bevorder nie.²⁴ Tweedens, daar is altyd 'n onderlinge mededinging van belange en die buitelandse beleid "will serve chiefly the perceived interests of those who win out in the competitive process".²⁵

Hierdie 'mededingende proses' word prakties uitgevoer deur die besluite van 'n regering. Lerche beskou dit as volg:

"Foreign policy consists of an unending series of decisions;
.... national interests hold foreign policy together by providing a continuing criterion of choice, determining the selection of one alternative course from among the several open to the government at any time".²⁶

Dié besluite moet geneem word om met krisis te handel wat soms oornag mag ontstaan. In die hedendaagse internasionale politiek is daar slegs enkele gevalle waar die aard en toekomsimplikasies van 'n krisis so duidelik waarneembaar is dat die besluit wat geneem word as die 'regte' besluit beskou kan word.²⁷ Die groot krisis, soos byvoorbeeld die aanval op Pearl Harbor en die aggressiwiteit van Noord-Korea, het duidelik die handelswyse van leiers van die Westerse Wêreld voorgeskryf.²⁸ Die huidige krisis in die wêreld ekonomie het ook dadelik die besef by die leiers van die wêreld tuisgebring dat iets aan die saak gedoen moet word. Daarom dan die geheel 'nuwe' buitelandse beleid wat byvoorbeeld die Carter-administrasie wil volg om die herstel van die wêreld ekonomie teweeg te bring.²⁹

Kleiner krisis in die wêreld politiek, wat die grootste gedeelte van die tyd 'n besluit verg, laat dikwels verskillende weë oop wat gevolg kan word. Dit is ook dikwels nie baie duidelik watter pad gevolg moet word nie. Soos Hartman dit stel:

"Confronted with the fork in the road, however, one must make a choice, and whether or not progress is being made towards the fulfillment of the abstract goal, must often be left to the verdict of history".³⁰

Padelford en Lincoln noem hierdie keuse die "least undesirable alternative".³¹ Lovell sien dié saak s6:

"..... reasonable men can and do disagree about what is legal, moral and in the national interest, and under what conditions various norms are applicable".³²

'n Program van buitelandse beleid kan gedefinieer word as 'n patroon van administratiewe en operasionele aktiwiteite wat strewe na 'n doelwit wat die nasionale selfbelang sal bevorder.³³ Die Marshall-plan vir ekonomiese bystand tot die heropbou van Europa is 'n goeie voorbeeld. So 'n program kan varieer van die beskerming en administrasie van die belange van burgerlike in die buiteland tot die groot ekonomiese, militêre en ruimteprogramme van die groot moondhede.³⁴

Ek wil volstaan met die volgende skets³⁵ van die proses van buitelandse beleid wat as een waarskynlike aanduiding kan dien.

Figuur 1.

Subjektiewe Faktore.

Basiese Begeertes.

selfbehoud, veiligheid, welsyn.

Geïnterpreteer deur

die waardes van die massa besluitnemers.

Daaruit voortvloeiend

Die nasionale belang

Situasie-faktore.

Internasionale Milieu

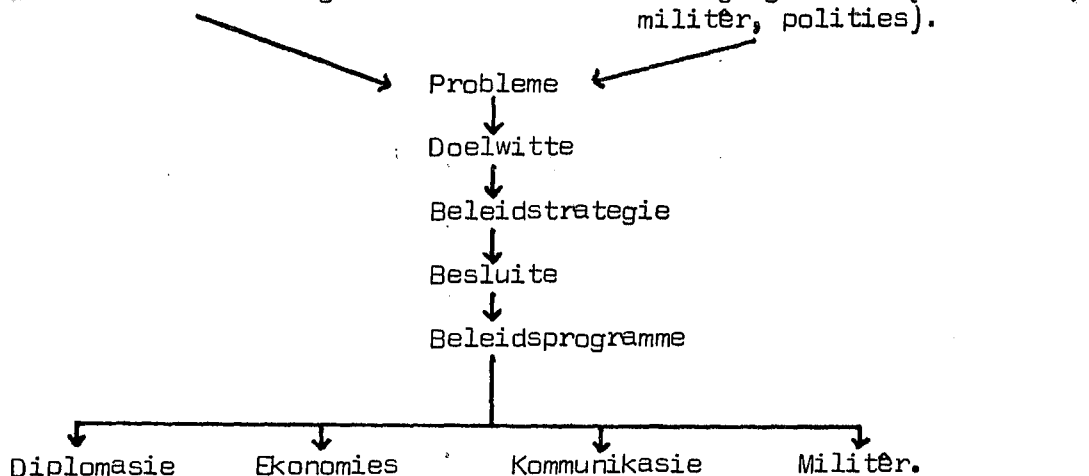
Dinamies

Optrede van ander state.

verwagte reaksie
'ons' reaksie.

Staatsvermoë.

Bedingingsvermoë (ekonomies, militêr, politiek).

Die basiese begeertes van die bevolking: selfbehoud, veiligheid en welsyn word byvoorbeeld affekteer deur die dinamiese gebeurtenisse in

die internasionale milieu. Dit word verwerk deur die besluitnemers (Kabinet, President of Eerste Minister) en daar word besluit op 'n beleidspatroon volgens die 'verwagte' reaksie van die ander staat of state. Die beleidspatroon volg die belange van die nasie volgens die bedingingsvermoë van die nasionale staat teenoor die ander state op politiese, ekonomiese en militêre gebied. Uit hierdie situasie ontstaan daar dan die probleme in verhouding met die uiteindelijke doelwitte wat dan bepaal watter beleidstrategie gevolg moet word. 'n Besluit word geneem en die aksieprogramme word in werking gestel, hetsy op diplomatieke-, ekonomiese-, militêre vlak of deur middel van internasionale samewerking (kommunikasie).³⁶

Gesien teen die agtergrond van die feit dat beide interne en eksterne determinante op buitelandse beleidsbepaling inwerk, en dat hierdie beleid gemik is op doelwitte buite die soewereine geldingsgebied van die nasionale staat, kan aangevoer word dat ons hier met 'n saak te doen het wat sui generis is. Dit kan dus op differensiële hantering aanspraak maak.³⁷ Buitelandse beleid is die skakel tussen die interne en eksterne omgewings van die staat. Op beide hierdie vlakke bly die definisie van politiek dieselfde. Dit wil sê dat in beide die nasionale politiek en die internasionale politiek is die basiese bestanddele van politiek dieselfde, nl. waardegemotiveerde doelstellings en stryd en kompetisie tussen akteurs ten opsigte van die maksimalisering daarvan.³⁸

3. Monetêre Beleid en Ekonomiese Bedingingsvermoë.

Vanaf die Middeleeue het die Westerse beskawing 'n dinamiese onrustigheid getoon in sy oriëntasie tot sukses in die wêreld. Daar was 'n groeiende strewe om die natuur en die menslike eindbestemming te beheers; 'n groeiende geloof in die rede en die wetenskaplike metode as die instrument van menslike kennis en mag.³⁹ Aan die begin van die vyftiende eeu het die Weste 'n periode van geopolitiese uitbreiding binnegegaan wat die grondslag gelê het van die wêreldryke van die negentiende en twintigste eeu. Geiger sê hieroor:

"Paralleling and reinforcing this geopolitical expansion - today directed toward the exploration of outer space - was a process of economic development resulting from the invention and spread of the industrial type of economy".⁴⁰

Hierdie tipe ekonomie is gekenmerk deur meganisasie en die rasionele

organisasie van grootskaalse produksie. Die ontwikkeling is deur middel van die buitelandse beleid van state uitgedra na alle dele van die wêreld. Vir die eerste keer is groot getalle mense in staat gestel om die genot van materiële oorvloed te smaak.⁴¹ Heel tereg sê Laski in 1947:

"Our science and its technology have opened to us the prospect of material well-being upon a scale no generation has previously known....." 42

Die sogenaamde ekonomiese 'skyn-welsyn' het egter in die afgelope dekade 'n krisispunt bereik. Die monetêre beleid van alle state is vandag daarop ingestel om nasionale selfbehoud te verseker in die huidige krisis van ekonomiese onstabiliteit.⁴³ Reeds in 1971 het President Nixon aan hierdie beleid beslag gegee toe hy verklaar het dat die V.S.A. se buitelandse ekonomiese mikpunt "is to support our interests over the long run with a sound foreign policy".⁴⁴

Kanselier Schmidt het gedurende 1974 by die Navo-spitsberaad gesê dat die gevaarlikste risiko's wat Navo in die gesig staar nie militêre risiko's is nie. Die ekonomiese probleme van die Navo-lidlande sluit gevare in wat nie genoeg beklemtoon kan word nie. Schmidt het toe reeds gesê dat inflasie en die onvermydelike resessie wat daarop volg die grootste bedreiging is vir die voortbestaan van die Weste.⁴⁵ Ekonomiese bedingingsvermoë is in hierdie eeu dus waarskynlik een van die grootste waardebepalings van 'n staat se magvermoë op internasionale gebied. Die monetêre beleid van state bepaal grotendeels tot watter mate 'n staat invloed kan uitoefen op die tussenstaatlike politieke toneel. Daarom stem ek saam met Mondale:

"The priority we have accorded for years to traditional political and security concerns must now be given to international economic issues". 46

3.1. Monetêre Beleid en Internasionale Ontwikkelings.

Monetêre beleid beïnvloed internasionale transaksies op vier maniere. Deur middel van die aanslag op huishoudelike pryse en loonbewegings beïnvloed dit die mededingende posisie van die nasionale industrie en daardeur ook die uitvoer en invoer van goedere en dienste.⁴⁷

Die nasionale monetêre beleid oefen ook invloed uit op die rentekoerse

en daardeur op die internasionale vloei van lang- en korttermyn kapitaal.⁴⁸ Die vloei van lang- en korttermyn kapitaal is baie sensitief vir die verandering van rentekoerse en kan baie maklik van een staat na 'n ander gekanaliseer word as daar rentekoersverandering intree. Die kapitaalvloei het weer 'n invloed op die koste en die beskikbaarheid van internasionale krediet.

Deur middel van die invloed op winste en winsverwagtings het die monetêre beleid van 'n staat groot invloed op die internasionale vloei van aandelekapitaal. Dit sluit in direkte kapitaalbeleggings van een staat in 'n ander.⁴⁹

Laastens, deur middel van die gesamentlike invloed van voorgenoemde faktore, beïnvloed die monetêre beleid verwagtinge aangaande wisselkoersfluktuasies en daardeur weer die internasionale vloei van korttermynfondse vir spekulasie en sogenaamde 'ekonomiese bontspringery'.⁵⁰

As ons kyk na internasionale monetêre ontwikkelings of gebeure op internasionale monetêre gebied, sien ons dat dit op sy beurt weer invloed uitoefen op die nasionale monetêre transaksies.⁵¹ Dus, ontwikkelings op die internasionale monetêre gebied beïnvloed al die moontlikhede wat die monetêre owerheid van die nasionale staat in ag moet neem wanneer daar oor ekonomiese beleidsbepaling besin moet word.

3.2. Natuurlike Hulpbronne en Buitelandse Beleid.

Sommige state wat omtrent geen natuurlike hulpbronne het nie, het 'n groot ekonomiese magvermoë ontwikkel.⁵² Ander, ryk aan natuurlike hulpbronne, het geen of baie min ontwikkeling getoon om dié state 'n ekonomiese mag in die internasionale toneel te maak. In Asië het die relatief arm Japan 'n groter ekonomiese bedingingsvermoë as die relatief ryk Rooi-Sjina. In Europa het Duitsland gedurende die Eerste en Tweede Wêreldoorloë bewys gelewer dat hy sy natuurlike hulpbronne beter aangewend het as die magtige Rusland.⁵³

Die verduideliking hiervan vind ons nie net in ekonomiese faktore alleen nie. Dit is meer die ekonomiese gevolge van 'n histories-sosiologiese-politiese opeenvolging van gebeure.⁵⁴ Ekonomiese hulpbronne alleen beteken nie ekonomiese mag nie, maar dit is wat 'n staat het en

wat hy daarmee doen, wat die bepalende faktor is in ekonomiese bedingingsvermoë.

Ekonomiese bedingingsvermoë is essensieel vir 'n volgehoue invloed op internasionale sake. 'n Swak ekonomie kan lei tot politieke onstabieliteit. Interne ekonomiese sake is dus dikwels 'n saak van internasionale belang.⁵⁵ Natuurlike hulpbronne en buitelandse beleid speel hier 'n groot rol, want die groot internasionale mededingers is ekonomies en politiek afhanklik van wedersydse ekonomiese stabiliteit. Maar tog is ekonomiese groei en stabiliteit nie geheel en al afhanklik van 'n volgehoue uitvoer van natuurlike hulpbronne nie.⁵⁶ Volgens Connelly en Perlman:

"their resource endowment and general geo-political position insulate them considerably from the process of dependence and adaption which links the less developed resource exporters and the main resource importers".⁵⁷

Connelly en Perlman verwys hier spesifiek na Australië en Kanada aan die een kant en Rusland en Rooi-Sjina aan die ander kant.⁵⁸

State verskil grootliks in die beskikbaarheid van hulle natuurlike hulpbronne. Die Verenigde Koninkryk, Frankryk, Duitsland, Sjina, Italië, Japan, Indië en Suid-Afrika het almal geen groot oliereserwes nie. Sommige van die genoemde state het geen olie nie. Die Arabiese lande het in teenstelling weer ontsaglike oliereserwes, maar geen ystererts nie. Die staat wat oor yster, olie en steenkool binne sy nasionale grense in groot hoeveelhede beskik, is 'n rariteit.⁵⁹ Slegs die V.S.A. en Rusland beskik oor al drie hierdie belangrikste natuurlike hulpbronne - wat ook 'n aanduiding is waarom hulle respektiewelik oor die grootste ekonomiese bedingingsvermoë in die Weste en die Ooste beskik. Suid-Afrika kom egter ook baie na hieraan.⁶⁰

Gedurende die laaste veir jaar het 'n dramatiese verandering in die wêreldmark ingetree vir dié één strategiese natuurlike hulpbron, nl. olie. Die ontwikkelde lande van die wêreld staan ontsettende hoë oliepryse in die gesig en ook die volgehoue bedreiging dat olietoevoer afgesny kan word. Dit kan gebeur weens politieke redes of "in a process of rather one-sided bargaining with the key producer countries in the now-famous OPEC grouping".⁶¹ Buitelandse beleidsformulering in soverre dit olie betref, word dus tot 'n groot mate bepaal

deur die olielande. Dit laat ons dink aan Wolfers se uitlating:

"..... their goal is to enhance if not to maximize their power. This means that each of them must be acting with a single mind and single will; in this respect they resemble the Princes of the Renaissance about whom Machiavelli wrote". 62

Die invloed wat natuurlike hulpbronne kan uitoefen op die nasionale ekonomiese magsvermoë kan ook geïllustreer word deur te kyk na uraan. Deur middel van hulle buitelandse beleid beheer verskeie state vandag die verspreiding en uitvoer van uraan. Slegs 'n dekade of wat gelede het die beheer, of die gebrek aan beheer, oor uraanneerslae geen sigbare invloed op die ekonomiese bedingingsvermoë van state gehad nie. Die ontsluiting van atoomenergie uit uraan en die gebruik van hierdie energie vir atoomwapens, het die potensiële hiërargie van state volgens hulle magsvermoë radikaal verander. State wat uraanneerslae beheer, soos bv. Kanada, Tsjeggo-Slowakye, Rusland, Suid-Afrika en die V.S.A., het vandag 'n groot aansien in die magshiërargie van die state van die wêreld.⁶³ Die onlangse kabaal oor die V.V.O.-verslag⁶⁴ wat 'n algehele verbod op wapens en voorrade aan Suid-Afrika bepleit weens die feit dat Suid-Afrika moontlik 'n kernkragmoondheid kan word, is 'n goeie voorbeeld hiervan.

"Die aggressiewe natuur van die Suid-Afrikaanse regering laat 'n mens glo dat hy maklik sy eie kernwapens kan vervaardig en dit kan gebruik om die Afrika-kontinent te dreig". 65

aldus die V.V.O.-verslag.

Ons kan dan afsluit deur te sê dat toenemende ekonomiese mag kan bydra tot die ontwikkeling van meer hulpbronne. Dit kan deur die kanaal van die buitelandse beleid van state tot groter ekonomiese bedingingsvermoë lei. Ekonomiese verhoudings op die tussenstaatlike toneel skep politieke invloede.⁶⁶ Op sy beurt lei groter ekonomiese mag dus tot groter politieke mag.

Dit kan ook bevraagteken word of enige staat vandag selfvoorsienend kan wees, veral met betrekking tot die strategiese natuurlike hulpbronne wat moderne oorlogvoering vereis.⁶⁷ Te middel van die ongeëwenaarde tegnologiese vooruitgang en nywerheidsgroei van hierdie eeu het die skokkende besef tot die beleidmakende mensdom begin deurdring dat die aarde nie oor onbeperkte hulpbronne beskik nie. Dit

geld nie slegs die energiebronne nie, maar feitlik alle ander natuurlike hulpbronne.⁶⁸ Dit hang dus uitsluitlik van die nasies van die wêreld af of hulle hul buitelandse beleid só gaan formuleer dat die natuurlike grondstowwe vir die ganse wêreld beskikbaar gaan bly of nie. Andersyds mag state wat oor belangrike grondstowwe beskik, dit op dieselfde manier aanwend as waarop die Arabiere die oliewapen aangewend het,⁶⁹ nl. as middel tot groter ekonomiese bedingingsvermoë op die tussenstaatlike toneel.

4. Die Formulerings van Buitelandse Beleid.

4.1. Essensiële Belange.

Die formulering van 'n realistiese buitelandse beleid is onderhewig aan verlerlei probleme, maar tog moet 'n staat 'n duidelike prentjie hê van die uiteindelijke doelwitte wat hy met 'n sekere beleidsrigting wil bereik. In die woorde van Hartmann:

"If its direction is not clear, it is adrift in a whirlpool, at the mercy of the often turbulent currents of international relations".⁷⁰

Hierdie konsep is ook deur Sy Edele B.J. Vorster toegepas op die buitelandse beleid van Suid-Afrika toe hy in Julie 1969 te Pretoria gesê het:

"..... ons het ons konsekwent op die standpunt gestel dat ons beleid een van nie-irmenging is en dat ons van ons kant - en dit is die sluitsteen van ons buitelandse beleid tot vandag toe - ons eenvoudig nie irmeng in die huishoudelike sake van enige ander land ter wêreld nie".⁷¹

So ook het die Carter-administrasie hulle buitelandse beleid duidelik formuleer en hulself ten doel gestel om die huidige internasionale ekonomiese krisis te help oplos.⁷² Mondale sê in Beyond Détente: Toward International Economic Security⁷³ dat daar vier essensiële doelwitte is wat deur middel van die 'ruwe' Amerikaanse buitelandse beleid in die vooruitsig gestel word. Hierdie vier mikpunte is:

'n Groter mate van nasionale en internasionale ekonomiese koördinasie van beleidsrigtings tussen die geïndustrialiseerde state in Europa, Noord-Amerika en Japan.

'n Nuwe rol vir die olie-produiserende state in die bestuur van

die internasionale ekonomie en nuwe verantwoordelikhede met betrekking tot stabiliteit, groei, en in die armste state, ekonomiese ontwikkeling.

'n Nuwe verhouding tussen die geïndustrialiseerde state en dié state wat roumateriaal produseer om sodoende konstante pryse en voorrade te verseker.

'n Meer konstruktiewe betrekking van die Kommunistiese state, in besonder die Sowjetunie, in internasionale handel en in die taak van internasionale ekonomiese ontwikkeling.⁷⁴

Essensiële belange in die formulering van buitelandse beleid is ook oorwegend konserwatief. Dit sluit dinge in wat reeds deur 'n staat besit word. Volgens Hartmann:

"each nation is determined not to lose anything of fundamental importance that it already has".⁷⁵

Kissinger noem dit die "domestic structure" van buitelandse beleidsformulering.⁷⁶

Hierdie essensiële belange van state verskil tot 'n groot mate van mekaar. Sou state hulle tot hulle eie belange bepaal en 'n beleid van nie-inmenging volg, sou ons ook minder gebuk gaan onder die gedurig dreigende gevaar van oorlog en ekonomiese chaos. Radway sien dit sô:

"The purpose of policy is to bring the international environment into closer conformity with national objectives".⁷⁷

Sou Rusland die wêrelduitbreiding van kommunisme as deel van sy essensiële belange beskou, sal 'n ernstige wrywing ongetwyfeld 'n nuwe-produk van sô 'n Russiese buitelandse beleid wees.⁷⁸ Dit was ook die oorsaak van die Tweede wêreldoorlog toe Duitsland en Rusland wêreldoorheersing nagestreef het.⁷⁹ As ons Nazi-Duitsland en Rusland in hierdie opsig vergelyk, sien ons dat die enigste verskil is dat Rusland se aspirasies in verband met die mondering van 'n internasionale ideologie en hulle siening daaromtrent baie meer elasties is.⁸⁰

4.2. Sekondêre Belange.

Sekondêre belange in die beleidsbepaling van buitelandse beleid

strek verby die nasionale veiligheid tot in die sfeer van die diplomatie. Dit is belang wat die nasionale staat kan prysgee sonder om nasionale veiligheid in gevaar te stel, op voorwaarde van 'n beginsel van quid pro quo.⁸¹ Radway som dit s6 op:

"Short of resort to arms, the government may organize a multilateral alliance, issue an ultimatum, break diplomatic relations, curtail economic relations, support resolutions of condemnation by an international body, making a treaty guaranteeing protection to a potential victim of aggression, and register a public protest or a stern but private warning".⁸²

Dit is in hierdie opsig dat Kennedy van die V.S.A. 'n beleid van détente met Rusland wou volg. Dit is gebaseer op hulle wedersydse belang soos omskryf in 'n "series of concrete actions and effective agreements",⁸³ tussen die twee supermoondhede. Bepaalde, konkrete en spesifiek-omlynde beginsels van nasionale 'styl' en karakter. Crabb sê voorts:

".....they permit the national interest to be tailored to diverse situations".⁸⁴

Die diplomatieke doelwitte van die V.S.A. kan dan periodiek hersien word in die lig van veranderde omstandighede.

Dit is in hierdie stadium nodig om net kortliks die buitelandse beleid van détente en die effek daarvan op die internasionale ekonomie toe te lig. Whetten sê dat die gesamentlike toepassing van 'n beleid van détente deur twee (of meer) state 'n mate van stabiliteit mag meebring, maar dit is hoogs onwaarskynlik dat dit enige positiewe bydrae tot 'n staat se status quo sal maak.⁸⁵

Whetten definieer détente as:

"A deliberate mutual decision to explore areas of accommodations during periods of persisting tension and distrust".⁸⁶

Vergelyk in hierdie verband die Kubaanse krisis en die begin van die buitelandse beleid van détente van Kennedy.⁸⁷ Die doelwit van détente was om 'n vreedsame oplossing te soek vir die netelige twispunte in die bestaande status quo wat tot 'n mate verantwoordelik was vir die internasionale wrywing. Dit was 'n poging om wêreldvrede te handhaaf en openlik oorlogvoering af te weer, maar dit het jammerlik gefaal as gevolg van 'n gebrek aan internasionale samenwerking.

Gedurende die 1920's was daar ook 'n tipe van détente tussen state. Dit is vervat in die Verdrag van Locarno aan die begin van die dreigende depressie. Die state van die wêreld kon egter geen ooreenkoms bereik nie en samewerking het totaal ontbreek. Ekonomiese chaos was die gevolg en dit het uitgeloop op ernstige dreigemente van die kant van Duitsland en Japan en op die algehele ekonomiese verlamming van ander state - insluitende die V.S.A.

Mondale meen dat iets soortgelyk vandag maklik kan gebeur. Hy sê:

"If the economic crisis continues to deepen, détente, now stalled at several key points, could well go into reverse". 88

Dit kan meebring dat daar op internasionale gebied 'n meer aggressiewe houding by die kommunistiese state kan ontstaan en dat hulle dan 'n beleid van buitelandse ekonomiese inmenging kan volg om hulle posisie te versterk. Dit dan, is die punt wat ek kortliks hier wou tuisbring. Détente kan 'n negatiewe uitwerking hê op die ekonomiese situasie in die wêreld - en in die lig van bogenoemde staan die Weste niks te wen nie. Selfs nasionale veiligheid kan daaronder ly. Mondale spreek sô sy vrese hieroor uit:

"Economic differences could precipitate a breakdown in our (die V.S.A.) security relationships with Japan and Europe, leading perhaps to go-it-alone defense policies with profound consequences for regional stability". 89

Die sekondêre belange wat buitelandse beleidsbepaling ten grondslag lê, verander dus soos die wêreldsituasie verander. Hierdie belange "are not only relative to one another and to the available power of a state, but they are also relative to the interests and power of other states",⁹⁰ aldus Hartmann.

Dit is hierdie dinamiese karakter van nasionale belange en die proses van buitelandse beleidsbeplanning wat 'n voortdurende re-evaluasie van buitelandse beleid noodsaak. Dit is tekenend van die moderne nasionale staat. Ons kan vir ure daaroor uitbrei, want volgens Hartmann:

"The debate is endless, because the task also is endless".⁹¹

5. Kernkrag en Buitelandse Beleid.

Eisenhower het op 8 Desember 1953 voor die Algemene Vergadering

van die V.V.D. verklaar dat die V.S.A. bereid sou wees om ander state te help om nasionale programme te ontwikkel vir die vreedsame aanwending van atoomenergie.⁹² Dit het die bal aan die rol gesit vir 'n wêreldwye geskarrel na grondstowwe en vandag is uraan een van die belangrikste natuurlike hulpbronne wat aan 'n staat ekonomiese bedingingsvermoë op die tussenstaatlike toneel verleen. Hierdie toespraak van Eisenhower het die V.S.A. gevestig as tegnologiese leier op die gebied van die ontwikkeling en aanwending van atoomenergie as 'n vreedsame energiebron.

5.1. Die Menslike Milieu.

Vreedsame kernkragaanwending gee aan die buitelandse beleid van state 'n betekenisvolle belang/gewig op drie vlakke. Eerstens is daar faktore wat die "quality of life" of die menslike vlak direk raak.⁹³ Apter noem die ontstaan van 'n sogenaamde "scientific establishment" wat uit die modernisasieproses ontstaan het.⁹⁴ Hierdie "establishment" is in 'n baie kwesbare posisie weens die ontwikkeling van atoomenergie. Die staat het nou te doen met 'n internasionale handel in kernkragreaktors en -brandstof, die vervoer van radioaktiewe kernmateriaal oor nasionale grense en op die oop see, die vernietiging en bewaring van kernafvalmateriaal en die beweging van kernaangedrewe skepe in en uit die nasionale hawens.⁹⁵ Weens die gevare hieraan verbonde vir die 'nuwe' gebied van tussenstaatlike verhoudings, moet buitelandse beleid geformuleer word om dié situasie die hoof te bied. Herz praat van die "newness of the new age".⁹⁶ Ook die oliekrisis het bygedra tot die ontwikkeling van kernkrag as 'n vreedsame energiebron.⁹⁷ Die doel van kernkrag as siviele energiebron is duidelik: om elektriese krag so veilig as moontlik te ontwikkel. Daar is steeds groeiende reserwe van tegniese data en eerstehandse ondervinding waaruit inligting verkry kan word. Die probleem vandag sentreer bloot om die volgende: Hoe groot is die gevare? Hoe veilig is veilig genoeg? Watter data moet gebruik word? Hoe hierdie sake die buitelandse beleid van 'n staat kan raak, kan in die woorde van Huff duidelik gesien word:

"In the foreign policy context, though, these issues do not develop into matter of clearcut national interest. Because of the common perception of the benefits of nuclear power - and of the dangers - and because there are no directly countervailing national interests involved, such questions would appear to be the most amenable to treatment by common action

between governments".⁹⁸

5.2. Beveiliging en Internasionale Veiligheidsmaatreëls.

Tweedens is daar veiligheidreëlings en beveiliging van kernreaktors.⁹⁹ Dit is nodig sodat daar seker gemaak kan word dat kernreaktors deur die nasionale owerhede alleenlik vir die opwekking van elektrisiteit gebruik word en dat enige ongemagtigde militêre gebruik van kernreaktors onmiddelik bespeur kan word. Die Internasionale Agentskap vir Atoomenergie wat in 1957 in die lewe geroep is, het die verantwoordelikheid om internasionale beveiliging streng toe te pas. Hierdie streng maatreëls is nodig weens die universele verwoesting wat atoomwapens kan aanrig. In die woorde van Oppenheimer:

"we may anticipate a state of affairs in which the two Great Powers will each be in a position to put an end to the civilization and life of the other, thought not without risking his own. We may be likened to two scorpions in a bottle, each capable of killing the other, but only at the risk of his own life".¹⁰⁰

In hierdie verband kan ons die samespreking oor Strategiese Wapenbeperking (S.A.L.T.) wat in November 1969¹⁰¹ in Helsinki begin is, kortliks bespreek. Beide die Ooste en die Weste het 'n volledige tegnologiese, militêre, diplomatieke en staatkundige vakmansdekking in die onderskeie afvaardigings gehad.¹⁰² Sedert hierdie samesprekings en ook tydens die SALT-ooreenkoms van 26 Mei 1972¹⁰³ en die Wladiwostok-ooreenkoms van 1974¹⁰⁴ het die kernwapenbeperkings dringende aandag op internasionale vlak geniet. Dit is dan ook te verstane, weens die feit dat kernwapens uiters gevaarlike ontwikkelinge in die wapentegnologie verteenwoordig - nie net wat die fisiese aanwending daarvan betref nie, maar ook weens die verreikende gevolge daarvan op politieke en strategiese vlakke. Die ideaal is tegnologiese kontrole in dieptedimensie tussen die supermoondhede. Volgens Barnard is dit:

"'n Ideaal wat alleenlik verwesenlik kan word in 'n tussenstaatlike atmosfeer van gemeenskaplike vertroue en op die strukturele onderbou van militêre pariteit; waar die strewe van eerste onder swaardmageweknieë afwesig is en die voortdurende wapenwedloop nie daardeur gestimuleer word nie".¹⁰⁵

Sedert die begin van dié sogenaamde "nuclear Proliferation" het verdere tegnologiese ontwikkelings plaasgevind wat nie ingesluit

was in die 1972-ooreenkoms nie. Dit is die ontwikkeling van die neutronbom en die kruisermisiel.¹⁰⁶ Aangesien die tussentydse ooreenkoms van 1972 in Oktober 1977 ten einde loop, is dit noodsaaklik dat daar voor daardie datum tot 'n vergelyk gekom moet word. Gebeur dit nie, kan verwag word dat die wapenwedloop op 'n onbeheerste wyse hervat gaan word. Daar lê 'n baie moeilike tyd van onderhandeling voor, want in die lig van huidige gebeure wonder 'n mens dikwels of dit binne die vermoë van die mens is om 'n kernoorlog vir 'n onbepaalde tyd af te weer. Wanneer gebeure soos Carter se kruisvaart vir menseregte en toekomstige wêreldprobleme soos oorbevolking en hongersnood in berekening gebring word, lyk die kanse op blywende stabiliteit en vrede bra skraal.¹⁰⁷

5.3. Invloed op Tussenstaatlike Verhoudings.

Derdens is daar die vraag watter invloed die ontwikkeling en verspreiding van vreedsame atoomtegnologie gaan hê op tussenstaatlike politieke verhoudings. Ons weet reeds dat op militêre gebied daar gewedywer word om die gunste en gawes van state met atoomwapens tot hulle beskikking. Generaal Norstadt het die volgende gesê tydens 'n NAVO-vergadering:

"..... we would like an atomic delivery capacity available to more types of commands and to forces of more countries".¹⁰⁸

Daarmee het hy onteenseglik beklemtoon dat atoomwapens binne 'n alliansie of verdrag aanvaarbaar is en dat 'n kernwapenvoorraad in Europa die motief agter hierdie stelling was.¹⁰⁹ Wat die uitwerking van siviele kernreaktors op die magsewewig gaan hê, sal net die toekoms kan leer. Huff sê hieroor:

"The issue is now squarely before us with the prospect of civilian nuclear reactors moving into developing countries¹¹⁰ - many of them in areas of actual or latent hostility".¹¹¹

Huff sê voorts dat die effek op die magsewewig verskuil is agter 'n komplekse en veranderende massa van politieke, ekonomiese en sosiale magte.¹¹² Daar is 'n groeiende besef van die dringendheid van die probleme rondom siviele kernkragopwekking, maar tog is daar 'n gemis aan politieke daadkrag op hoë vlak wat broodnodig is vir die implementering van hierdie saak deur middel van buitelandse beleid. Huff gee 'n moontlik oplossing in dié verband, nl.

"to fix the course of one's investigation on the ultimate foreign

policy objective and then manipulate the technological resources available in alternative patterns to that end". 113

5.4. Militêre Buitelandse Beleid.

In die lig van die voorafgaande is dit nodig dat ons ook kortliks besin oor die invloed van atoomwapens op militêre beleid. Dit is ongetwyfeld in noue samehang met die ekonomiese bedingingsvermoë van state.¹¹⁴ Dit is tog die tegnologie wat die atoombom vervolmaak het, en sonder die tegnologie en tegnoloë kan geen staat ekonomiese of militêre magsvermoë besit nie.

Militêre mag is heel duidelik 'n integrale deel van tussenstaatlike verhoudings vandag. Militêre operasies het onlangs nog plaasgevind - of vind nog steeds plaas - in Viëtnam, Laos, Yemen, Maleisië, Ciprus, Angola, en Somalië.¹¹⁵ Ons word ook voortdurend herinner aan die bedreiging en werklikheid van die atoomwapen. Naida noem dit die "Balance of Terror"¹¹⁶ en definieer dit as volg:

"Terror is extreme fear in the presence of great danger or evil. Such fear can be unnerving, resulting in panic and paralysis in rational thinking and effective action". 117

Die kernwapenbedreiging wat soos die swaard van Damokles oor die koppe van die state van die wêreld hang, is egter ook afhanklik van ekonomiese faktore. Byvoorbeeld, Die V.S.A. se besluit in 1970 om die getal F-111 bomwerpers te beperk, is gedoen alleenlik op grond van ekonomiese faktore.¹¹⁸ Die gevaar is egter ook dat finansiële besparing deur ontwapening oorbeklemtoon kan word.¹¹⁹ Humphrey van die V.S.A. het tereg daarop gedui dat deur kommunikasie, logistiese ondersteuning en vervoermedia, belangrike bydraes van die militêre begrotings aan die nie-militêre aspekte van die staatkundige milieu van state gelewer kan word.¹²⁰ Tesame hiermee moet ons in gedagte hou dat oorlogseconomie dikwels 'n kardinale - en deurslaggewende - stimulant aan die ekonomiese lewenskragtigheid van enige staat verskaf.¹²¹ Ekonomiese staatkundige groei en oorlogseconomie gaan egter nie onskeibaar-stimulerend hand aan hand nie. Dit hang af van die militêre beleid van die staat wat deur geleidelike uitskakeling van sekuriteitsukses en onbruikbare prestige-besteding in oorlogseconomie tot die verhoging van die ekonomiese staatkundige groei en lewensverwagting van staat en burgers kan bydra.¹²²

Die opbou van die kernmoondhede se kernmag is ook afhanklik van die politieke party wat aan bewind is, soos in die geval van die V.S.A. Hierdie aspek is natuurlik nie van toepassing op Sowjet-Rusland nie, want dit is 'n eenparty-staat. Inflasie, probleme met die betalingsbalans en resessie het ook 'n invloed op die kernmag van die supermoondhede.¹²³

Nog 'n faktor wat invloed uitoefen op die proses van ontwikkeling van strategiese kernwapens in albei die supermoondhede, is die ontwikkeling van militêre tegnologie.¹²⁴ Dit is nou so dat die grootste nasionale organisasies meestal deur die regering beheer word - en die grootste hiervan is gewoonlik die militêre organisasies. Alle militêre organisasies het 'n verstommende kapasiteit om wetenskaplike talent aan te wend vir navorsing, en groot bedrae geld word ook bestee aan dié navorsing en die ontwikkeling daarvan. Dié organisasies kan kapitaal bekom deur die owerheidskanale om tegnologiese ontwikkeling aan te help. Berle sê:

"The largest economic organism are the military establishments. They probably are responsible for more technical and scientific innovation than either big corporations or non-military government projects".¹²⁵

Kissinger sê dan ook tereg dat die industriële rewolusie - en die spesialisasie wat dit meegebring het - verantwoordelik was vir die totale mobilisasie van moderne konvensionele oorlogvoering. Dit sluit kernwapentegnologie in.¹²⁶

Dit is waar dat daar vandag 'n 'kern-skaakmat'¹²⁷ bestaan. Die supermoondhede het tot dusver probeer om 'n kernkonflik af te weer. Maar dit beteken nie dat daar totaal van 'n kernoorlog afgesien is nie. Die supermoondhede is nog gedurig besig om hulle totale mag op te bou deur middel van kernwapens.¹²⁸ Die V.S.A. en Rusland, vandag ook Sjina, gebruik hierdie militêre magsvermoë om aan hulle satelliet-state 'n dreigement voor te hou. Dit verskaf aan hulle 'n bedingingsvermoë op die tussenstaatlike toneel wat ongeëwenaard is in menseheugenis. Schelling beskryf dit as die "threat of damage".¹²⁹ Hy sê voorts dat:

"it is the latent violence that can influence someone's choice - violence that can still be withheld or inflicted, or that a victim believes can be withheld or inflicted".¹³⁰

Volgens Singer verskaf die kernwapen ook aan die supermoondheid 'n instrument waarmee hy die swakker state aan hom verbind.¹³¹

"An attractive instrument of power is anything (material or non-material) possessed by one individual, group, or state that another desires, and seeks to obtain by doing what the possessor desires".¹³²

Ten slotte wil ons net noem dat die supermoondhede nie vandag hulle kernmag kan gebruik vir wêreldoorheersing nie, want daar is min of geen territoriale grondgebied in die wêreld vandag wat nie beset is deur 'n nasionale militêre mag of die intriges van die Koue Oorlog nie.¹³³ Daarom sal die groot moondhede hulle moet wend na die ander moontlikheid van die verkryging van wêreldheerskappy, nl. ekonomiese oorlogvoering. Dit is daarom dat die buitelandse beleid van moderne state al hoe meer ekonomies gerig raak - en ook die grondslag van die 'nuwe' Amerikaanse buitelandse beleid wat reeds poog om die wêreld ekonomie op 'n gesonde grondslag te plaas.¹³⁴

6. Die Toepassing van Ekonomiese Bedingingsvermoë deur middel van Buitelandse Beleid.

Die ontplooiing van nasionale ekonomiese bedingingsvermoë kan baie gestaltes aanneem en kan 'n wye spektrum van nasionale doelwitte bedien.¹³⁵ Deur van ekonomiese bedingingsvermoë gebruik te maak probeer state voordeel trek op militêre, politieke, ideologiese, ekonomiese en selfs op sielkundige gebied. Wat ons hier wil toelig, is dat die nasionale owerhede sekere doelwitte in die vooruit sig stel as deel van die nasionale buitelandse beleid, en dat hulle van sekere ekonomiese hulpmiddels tot hulle beskikking gebruik maak om daardie doelwitte te verwesenlik.¹³⁶

6.1. Ekonomiese Voordele.

Ons besin hier oor die gebruik van ekonomiese bedingingsvermoë om, volgens Knorr:

"to achieve unequal exchanges of valued things".¹³⁷

Monopolistiese of monopsonistiese bemakingsvermoë, of die vermoë om kapitaal uit te leen, kan hier implementeer word.¹³⁸ Gedurende die wêreldwye depressie van 1930 het baie owerhede invoerbeheer en beheer oor buitelandse geldeenhede toegepas.¹³⁹ Dit is gedoen om werkloosheid binne die nasionale staat te verminder en om buite-

landse toegang tot die nasionale markte te beperk. Dié beleidsrigting is heel gepas genoem 'n "beggar-my-neighbour" beleid.¹⁴⁰

Nog 'n voorbeeld van 'n soortgelyke beleidsrigting was die totstandkoming van OPEC - 'n monopolistiese organisasie - met die olieproducerende state as lede. Dié organisasie is gestig na die dramatiese styging in oliepryse en die nywerheidslande tot die skokkende besef gekom het dat hulle algaande die slagoffer van hulle eie onbeperkte groei geword het.¹⁴¹

"..... the oil-producing countries achieved unprecedented sharp increases in their revenue from the oil companies by threatening to cut off companies that failed to conform to their demands".¹⁴²

aldus Knorr. Olie het só 'n noodsaaklike energiebron geword dat die wêreld nie meer daarsonder kan klaarkom nie. Daar is aan die eise van die OPEC-lande voldoen en die oliepryse het die hoogte ingeskiet. Soos die Wall Street Journal berig het:

"..... the threat not to buy oil is totally incredible, while the threat not to sell it is only mildly incredible".¹⁴³

6.2.

Beheer oor Ander State.

Verskeie metodes van ekonomiese magsvermoë is al gebruik om 'n mate van beheer oor die besluite van ander state te verkry. Toe Joego-Slawië in 1948 probeer het om onafhanklik van Moskou se oorheersing te word, het die Sowjet-regering dié staat onder 'n ontsettende ekonomiese druk geplaas. Tegnieëse personeel is na Rusland teruggeroep, leringsooreenkomste is herroep, en uiteindelik is alle handel en ekonomiese hulp met dié weerbarstige kommunistiese staat afgesny.¹⁴⁴ Sharp noem dié vorm van ekonomiese oorlogvoering 'n vorm van "political karate".¹⁴⁵

Ekonomiese sanksies word ook in dié kategorie gebruik om state te dwing om 'n sekere beleidsrigting te volg. Engeland het byvoorbeeld ekonomiese sanksies op Rhodesië toegepas in 1965 en die V.S.A. het dié voorbeeld gevolg.¹⁴⁶ Dit word ook 'n sg. "paper blockade" genoem, maar dié metode van ekonomiese oorlogvoering is nie altyd suksesvol nie.¹⁴⁷ Dit moet soms gekoppel word aan 'n fisiese blokkade, soos byvoorbeeld die beslissing wat Brittanje van die Veiligheidsraad van die V.V.O. afgedwing het sodat hy olietankskepe op

pad na Rhodesië kon onderskep.¹⁴⁸

Deur die geskiedenis heen het die ekonomiese indringing in arm state ook bewys dat dit die weg baan vir politieke sowel as ekonomiese beheer - indien nie volkome oorheersing nie. Die aankoop van sogenaamde obligasies was 'n gewilde metode van ekonomiese penetrasie/indringing.¹⁴⁹ Wanneer groeiende verpligtinge die arm state gedwing het om elders lenings aan te gaan, was die afhanklikheid volkome. Volgens Thomson:

"Absolute righteousness soon becomes absolute ruthlessness".¹⁵⁰

Dit het 'n diepgewortelde gevoel van verontregting by die arm lande van die Derde Wêreld laat ontstaan. Die voorspoed van die nywerheidslande word met afguns bejeën, en algaande is daar 'n voelbare spanning tussen die arm Suid en die wêreldvarende Noorde aan die op-
laai.¹⁵¹ Finlay en Hovet verduidelik dié situasie:

"As long as our foreign policy is preoccupied with military objectives we will be unable to respond as fully as we might desire for foreign development and humanitarian purposes. The choice is clear. Once we disengage ourselves from the short-sighted policy of maintaining excessive worldwide military establishments, then, and only then, can we devote more money to benevolent enterprises Too often we arm friends to fight friends, and their battles are more lethal as a consequence of our military assistance".¹⁵²

State kan ook deur middel van ekonomiese hulpverlening en -bystand beheer oor ander state verkry. Die V.S.A.¹⁵³ het dikwels van hierdie metode gebruik gemaak om die buitelandse beleid van ander state te beïnvloed en om beheer daarvoor te verkry. Gedurende die Tweede Wêreldoorlog het die V.S.A. 50 biljoen dollar aan hulpverlening aan sy bondgenote bestee. Vanaf 1945 tot 1965 is meer as 100 biljoen dollar bestee. Tot in die midde-vyftigerjare het die grootste deel van hierdie hulpverlening na Europa gegaan (Marshall-plan); daarna is die klem verskuif na die onderontwikkelde state.¹⁵⁴ Die Verre Ooste het die meeste ekonomiese hulp ontvang,¹⁵⁵ die Midde-Ooste was tweede op die lys en Latyns-Amerika laaste. Afrika is beskou as die verantwoordelikheid van Brittanje en Frankryk.

Ekonomiese hulpverlening word ook gebruik vir die Langtermynontwikkeling van die ontvangerstate. Dit konsentreer op die verhoging van die opvoedings- en mediese standaarde, onderrig in moderne

metodes van boerdery, die finansiering van die konstruksie en aankoop van damme, lokomotiewe, trekkers, kragopwekkers, lughawens, paaie, radiostasies, en tekstiel- of mynmasjinerie. In sommige gevalle het die V.S.A. en Rusland selfs sover gegaan om deur middel van ekonomiese hulp state te dwing om hulle binnelandse beleid te verander.¹⁵⁶

6.3. Die Bevordering van Nasionale Militêre Mag.

Ekonomiese bedingingsvermoë word ook aangewend ter versterking van die nasionale militêre magsvermoë. Militêre hulp aan state lei gewoonlik tot die verkryging van toestemming om militêre basisse te stig.¹⁵⁷ Die V.S.A. het ook militêre hulp aan die Midde-Ooste verleen om sodoende sorg te dra dat die magsewewig nie versteur sou word nie.¹⁵⁸ So ook het die V.S.A. meer as 'n biljoen dollar bestee om vyftigduisend Koreaanse troepe in Suid-Viëtnam te onderhou. Ook Thailand het groot somme geld ontvang om Laos te help verdedig.¹⁵⁹

6.4. Die Bevordering van die Ekonomiese Grondslae van Militêre en Ekonomiese Mag.

Buitelandse belegging en ekonomiese indringing is ook al gebruik om toegang tot onontbeerlike grondstowwe en energiebronne in die buiteland te handhaaf.¹⁶⁰ Die onstabiliteit en ontoerekenbaarheid van die onderontwikkelde lande hou 'n bedreiging in vir die nywerheidslande en daarom word daar van hierdie maatreëls gebruik gemaak.¹⁶¹ Alhoewel die beweging na integrasie (ekonomies) in Wes-Europa veelvuldige politieke, ekonomiese en militêre doelwitte het, is daar tog die basiese doelwit om 'n breër basis te verskaf vir 'n gesamentlike ekonomiese bedingingsvermoë. Dit is die doelwit van alle streekskemas tot ekonomiese integrasie.¹⁶²

6.5. Die Verswakking van die Vermoë van Ander State.

Ekonomiese middele word in hierdie geval aangewend ter versterking van die ekonomiese posisie van huurstate en bondgenote. In die verband sê Herz:

"Since nobody can know with certainty whether nuclear war, all-out or limited, will ever materialize, the comparative power status of nations will in some respects continue to be based on evaluation of the conventional power factor (location, industrial capacities, etc.)".¹⁶³

Hierby kan bygevoeg word die ekonomiese en politieke stabiliteit, die militêre vermoë en ekonomiese bedingingsvermoë. In dieselfde asem kan 'n mens dus aanvaar dat wanneer die ekonomiese en militêre posisie van 'n bondgenoot verterk word, dit dus 'n verswakking van 'n vyandelike staat se posisie tot gevolg sou hê.

Die gebruik van voorkoop ("pre-emptive buying") is ook ingestel om die vermoë van ander state te verswak. Dit behels die uitputtende aankoop van strategiese grondstowwe om die beskikbaarheid daarvan aan die vyand te belet.¹⁶⁴ Tydens die aanvang van die Eerste Wêreldoorlog het Duitsland 'n sodanige poging ten opsigte van chemikalieë in die V.S.A. aangewend, terwyl die Iberiese Skiereiland die brandpunt van dié praktyk in die Tweede Wêreldoorlog gevorm het.¹⁶⁵ Indien uitputtingsaankope nie geslaagd is nie, is subversiewe metodes ook al aangewend binne die kader van ekonomiese weerwraaktegnieke.¹⁶⁶

6.6. Strafmaatreëls.

Ekonomiese magsvermoë kan ook deur middel van die buitelandse beleid van state gebruik word om misnoeë in verband met 'n sekere saak te kenne te gee. Dit kan ook gebruik word as strafmaatreël teen 'n betrokke staat. Knorr stel dit so:

"..... to gratify the actor's emotional desire for hurting a recalcitrant government".¹⁶⁷

Volgens Barnard berus die aanwending van tussenstaatlike tugmaatreëls, normatief geregverdig, op ten minste twee voorveronderstellings. Eerstens moet daar nie maklik 'n alternatiewe mark of voorsieningsbron beskikbaar wees nie, en tweedens moet daar 'n daadwerklike behoefte en grondige oorsaak vir sodanige optrede bestaan.¹⁶⁸

So het die V.S.A. in 1972 alle ekonomiese hulp aan Indië opgeskort toe daar nie geluister is na waarskuwings en pleidooie om Oos-Pakistaan nie in te val nie. 'n Segsman van die V.S.A.-regering het gesê:

"The United States is not making a short-term contribution to the Indian economy to make it easier for the Indian government to sustain its military effort".¹⁶⁹

7. Slotopmerkings.

Dit het byna al spreekwoordelik geword om die na-oorlogse wêreld as die 'nuwe wêreld' te tipeer. As gevolg van die Tweede Wêreld-oorlog het sluimerende kragte ontwaak wat die wêreld in feitlik elke opsig ingrypend verander het. Nuwe ideale, nuwe ideologieë en nuwe magsverhoudinge, as gevolg van nuwe militêre wapens, het te voorskyn getree. Die hele struktuur van die internasionale gemeenskap het verander. In die woorde van Hung Chi op 30 Maart 1960:

"World War I was followed by the birth of the Soviet Union World War II was followed by the emergence of the socialist camp If the imperialists should insist on launching a Third World War, it is certain that several hundred million will turn into socialism....." 170 .

Bogenoemde stelling mag waar wees, maar die feit bly staan dat geen-
een van ons besef watter gevolge 'n Derde Wêreldoorlog mag hê nie.
Buitelandse beleid, en daarmee gepaardgaande ekonomiese en militêre
magsvermoë, is die een instrument wat kan sorg dra dat die verskrik-
king van nóg 'n wêreldoorlog ons gespaar bly. Die wêreld staar eko-
nomiese insinking in die gesig, en daarom moet die buitelandse be-
leid van alle state daarop gerig wees om dit af te weer. In die
woorde van Mondale:

"And we must begin at once. With each passing week the economic problems we face become less susceptible to wise solutions..... To meet the threat we now face to our economic security, foreign policy must truly become the extension of domestic policy...." 171

BRONNEVERWYSINGS

1. Vgl. Olivier G.C., Die Publiek, die Parlement, en Burokrasie en Buitelandse Beleid met spesiale verwysing na Suid-Afrika, in Politikon, Suid-Afrikaanse Tydskrif vir Staatsleer, Vol. 3, Nr. 1, Junie 1976, p. 2 - 3. Olivier beskou gebiedsintegriteit, soewereiniteit, die beskerming van die nasionale lewenswyse, algemene materiële welsyn, die staat se posisie in die wêreld en dergelike begrippe as begrippe wat saamgevat kan word onder die sambreelterm 'nasionale belang' of landsbelang'. Enige aksie wat ten behoewe hiervan voortspruit, geniet feitlik outomatiese regverdiging.
2. Soos aangehaal uit: Hartman F.H., op. cit., p. 68. Lippmann se artikel The Rivalry of Nations is gepubliseer in die Atlantic Monthly van 1956
3. Ibid. Vgl. ook Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 27. Knorr sê: "Foreign policy involves the use of different kinds of resources for achieving different kinds of advantages....."
4. Kissinger H.A., Domestic Structure and Foreign Policy, in Quester G.H. (red.), Power, Action, and Interaction - Readings on International Politics, Little Brown & Co., Boston, 1971, p. 7. Vgl. ook Olivier G.C., op. cit., p. 4 - 5. Vgl. ook Lerche C.O., Said A.A., op. cit., p. 52. Lerche en Said verklaar dat: "..... any foreign policy apparatus is bound by popular consensus, and limited to whatever area of permissibility mass attitudes may allow". Hieruit kan die nou verband tussen buitelandse beleidsvorming en openbare mening (die mens) duidelik afgelei word. Met die term 'openbare mening' verwys ons hier na die invloed op die politieke besluitneming wat die bevolking soos georganiseer in menings- en drukgroepe van 'n staat uitoefen.
5. Vgl. Cottam R.W., Foreign Policy Motivation, A General Theory and Case Study, University of Pittsburgh Press, 1977, p. 14
6. Ibid
7. Vgl. Morgenthau H.J., Politics Among Nations, op. cit., p. 73
8. Vgl. Ibid
9. Ibid
10. Vgl. Wolfers A., op. cit., p. 91
11. Vgl. Gamson W.A., Modigliani A., Untangling The Cold War, Little & Brown Boston, 1971, p. 22 - 24
12. Lovell J.P., op. cit., p. 300
13. Vgl. Ibid
14. Merritt R.L., Foreign Policy Analysis, in Merritt R.L. (red.), Foreign Policy Analysis, Lexington Books, D.C. Heath & Co., Massachusetts, 1975, p. 1. Vgl. ook Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 19

15. Kristol I., American Intellectuals and Foreign Policy, in Armstrong H.F.(red.), Fifty Years of Foreign Affairs, Praeger Publishers, New York, 1972, p. 370
16. Vgl. Barber J., South Africa's Foreign Policy - 1945 - 1970, Oxford University Press, New York - Cape Town, 1973, p. 1
17. Vgl. Olivier G.C., op. cit., p. 2
18. Soos aangehaal uit: Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 199. Vgl. ook Lerche C.O. (jr.), American in World Affairs, 2e Uitgawe, McGraw-Hill Book Company, New York, 1967, p. 5
19. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 199
20. Ibid
21. Vgl. Ibid, p. 200
22. Vgl. Morgenthau H.J., Politics Among Nations, op. cit., p. 5
23. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 198 - 199. Vgl. ook Robinson T.W., The National Interest, in Sondermann F.A., Olson W.C., McLellan D.S., op. cit., p. 207. Robinson sê: "..... the primary interest of all nations consist in the security of national territory and in the safeguarding of the lives and values of the citizens". Vgl. ook Laski H.F., The Crisis in our Civilization, in Armstrong H.F., op. cit., p. 217. Vgl. ook Kissinger H.A., Nuclear Weapons and Foreign Policy, op. cit., p. 8
24. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 32
25. Ibid
26. Lerche C.O., op. cit., p. 5. Vgl. ook Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 32 - 33. Vgl. ook Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 201. Padelford en Lincoln sê hieroor: "Policy is formulated by choosing, deliberately or by default, between alternative courses of action".
27. Vgl. Hartman F.H., op. cit., p. 69. Vgl. ook Lerche C.O., op. cit., p. 91. Lerche sê: "The United States can no longer afford to search for the 'one right answer' to its problems. The world has grown too dangerous and too complex for any of the familiar formulas".
28. Vgl. Ibid. Vgl. ook Coser L.A., The Termination of Conflict, in Kriesberg L. (red.), Social Processes in International Relations, John Wiley & Sons, Inc., New York, 1968, p. 37
29. Vgl. Die Wêreld in Oënskou, Nuusbrief van die Sentrum vir Internasionale Politiek, P.U. vir G.H.O., Potchefstroom, Jaargang XII, Nr. 2, Februarie 1977, p. 20
30. Hartmann F.H., op. cit., p. 69
31. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 201

32. Lovell J.P., op. cit., p. 301
33. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 203. Vgl. ook Morgenthau H.J., Politics Among Nations, op. cit., p. 5 - 7
34. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 203. Vgl. ook Radway L.I., Foreign Policy and National Defense, Scott, Foreman and Company, Atlanta, 1969, p. 95 ff. Vgl. ook Cottam R.W., op. cit., p. 18 - 20. Vgl. ook Lovell J.P., op. cit., p. 301 ff. oor die Kubaanse krisis.
35. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 202
36. Dit is my eie verklaring van die figuur op p. 206 van hierdie verhandeling na aanleiding van Padelford en Lincoln.
37. Vgl. Olivier G.C., op. cit., p. 4
38. Vgl. Lerche C.D., Said A.A., op. cit., p. 22
39. Vgl. Geiger T., The Conflicted Relationship - The West and The Transformation of Asia, Africa and Latin America, McGraw-Hill Book Company, New York, 1967, p. 17
40. Ibid
41. Vgl. Ibid. Vgl. ook Morgenthau H.J., A Political Theory of Foreign Aid, op. cit., p. 245 ff
42. Vgl. Laski H.F., op. cit., p. 207
43. Vgl. Mondale W.F., op. cit., p. 230. Mondale sê: "Economic issues are now front and center for the world's political leaders, topping the agenda of both domestic and foreign policy concerns".
44. Soos aangehaal uit: Crabb C.V. (jr.), Policy-Makers and Critics - Conflicting Theories of American Foreign Policy, Praeger Publishers, New York, 1976, p. 167
45. Vgl. Mondale W.F., op. cit., p. 230
46. Ibid, p. 231. Vgl. ook Die Wêreld in Oënskou, Nr. 2, Februarie 1977, op. cit., p. 20 - 21. Vgl. ook Bloomfield L.P., In Search of American Foreign Policy - The Humane Use of Power, Oxford University Press, New York, 1974, p. 150 - 151
47. Vgl. Furth J.H., International Developments and Monetary Policy, in Jensen F.B., Walter I. (red.), Readings in International Economic Relations, The Ronald Press Co., New York, 1966, p. 130. Vgl. ook Robinson J., Eatwell J., op. cit., p. 241
48. Vgl. Ibid
49. Vgl. Ibid. Vgl. ook Nobbs J., op. cit., p. 103
50. Vgl. Furth J.H., op. cit., p. 131

51. Vgl. Ibid. Furth sê hieroor: "These transactions influence domestic price and income levels, interest rates, profit expectations, and spot and forward exchange rates; and the resulting changes in international flows of funds affect the liquidity of the banking system and of the economy as a whole".
52. Vgl. Hartmann F.H., op. cit., p. 51
53. Vgl. Ibid. Menslike vernuf kom hier ter sprake. Vergelyk ook die hoofstuk oor Tegnologie in hierdie verhandeling.
54. Vgl. Ibid. Vgl. ook Morgenthau H.J., Another 'Great Debate': The National Interest of the United States, in Quester G.H. (red.), op. cit., p. 61. Morgenthau sê: "The national state itself is obviously a product of history and as such destined to yield in times to different modes of political organization".
55. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 360
56. Vgl. Connelly P., Perlman R., op. cit., p. 109
57. Ibid
58. Vgl. Ibid. Connelly en Perlman verklaar: "This dissimilarity to the less developed resource exporters, combined with changing political postures and national objectives, conveys some independence and breadth to the policy option open to these nations".
59. Vgl. Hartmann F.H., op. cit., p. 51. Vgl. ook Morgenthau H.J., Politics Among Nations, op. cit., p. 117
60. Vgl. Volkshandel, Jaargang 38, Nr. 3, Mei 1977, p. 41
61. Varon B., Takeuchi K., Developing Countries and Non-fuel Minerals, in Bundy W.P., op. cit., p. 165. Vgl. ook Morgenthau H.J., Politics Among Nations, op. cit., p. 118. Vgl. ook Pollack G.A., op. cit., p. 120 - 139. Pollack sê: "Oil shortages and price increases in 1974 is likely to produce a staggering disequilibrium in the global balance of payments..... that will place strains on the monetary system far in excess of any that have been experienced since the war".
62. Wolfers A., The Pole of Power and the Pole of Indifference, in Quester G.H., op. cit., p. 139
63. Vgl. Morgenthau H.J., Politics Among Nations, op. cit., p. 118. Vgl. ook Kissinger H.A., Nuclear Weapons and Foreign Policy, op. cit., p. 13 - 17
64. Vgl. Die Volksblad, 13 Augustus 1977, p. 9. Die verslag gee voorts 'n oorsig van die uitwerking van politieke, ekonomiese en militêre hulp wat hoofsaaklik deur Westerse nywerheidslande aan S.A. en Rhodesië gegee word. Dit is opgestel deur Ahmed M. Khalifa van Egipte.
65. Ibid.
66. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 361

67. Vgl. Hartmann F.H., op. cit., p. 51. Vgl. ook Johnson H.G., Technology and Economic Interdependence, The MacMillan Press Ltd., 1975, p. 140. Vgl. ook Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 361
68. Vgl. Liebenberg P.W., Die Worstelende Wêreld, op. cit., p. 34
69. Vgl. Ibid. Vgl. ook Pollack G.A., op. cit., p. 120 - 121. Vgl. ook Die Wêreld in Oënskou, Nr. 3, Maart 1977, op. cit., p. 52. Vgl. ook Schmidt H., The Struggle for the World Product, in Bundy W.P., op. cit., p. 111 - 113
70. Hartmann F.H., op. cit., p. 72
71. Vorster B.J., Suid-Afrika se Politiek na Buite, in Suid-Afrika na Buite, Referate gelewer by die Jaarvergadering van die Suid-Afrikaanse Akademie vir Wetenskap en Kuns in Julie 1969 in Pretoria, Tafelberg-Uitgewers, 1970, p. 99
72. Vgl. Die Wêreld in Oënskou, Nr. 2, Februarie 1977, op. cit., p. 20 - 21
73. Vgl. Mondale W.F., op. cit., p. 250
74. Vgl. Ibid
75. Hartmann F.H., op. cit., p. 73
76. Vgl. Kissinger H.A., Domestic Structure and Foreign Policy, in Quester G.H., op. cit., p. 7 - 10. Vgl. ook Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 359 vir die definisie van die nasionale ekonomie as instrument van buitelandse beleid.
77. Radway L.I., op. cit., p. 143
78. Vgl. Hartman F.H., op. cit., p. 73
79. Vgl. Ibid. Vgl. ook Northedge F.S., (red.), op. cit., p. 77
80. Vgl. Hartmann F.H., op. cit., p. 74. Hartmann sien die saak sô: "We might well define an imperialistic or aggressive nation as one which, as a matter of policy, considers that its vital national interests cannot be consummated except at the expense of the vital interests of other powers". Vgl. ook Northedge F.S., op. cit., p. 77. Northedge sê hieroor: "In Russia the specific requirements of what are represented as national interests are assessed and evaluated in an ideological perspective".
81. Dit is die beginsel van 'n 'oog om 'n oog'. 'n Staat maak 'n toegewing en kry 'n soortgelyke toegewing in ruil daarvoor. Dit is 'n basiese diplomatieke beginsel.
82. Radway L.I., op. cit., p. 143. Vgl. ook Hartmann F.H., op. cit., p. 74 - 75. Vgl. ook Crabb C.V., op. cit., p. 184 - 185. Vgl. ook Lovell J.P., op. cit., p. 151 - 152
83. Soos aangehaal uit: Crabb C.V. (jr.), op. cit., p. 184
84. Ibid, p. 185

85. Vgl. Whetten L.L., Contemporary American Foreign Policy; Minimal Diplomacy, Defense Strategy, and Détente Management, Lexington Books, D.C. Heath and Company, Massachusetts, 1974, p. 323
86. Whetten L.L., op. cit., p. 323
87. Vgl. Divine R.A., The Education of John F. Kennedy, in Merli F.J., Wilson T.A. (red.), Makes of American Diplomacy - From Theodore Roosevelt to Henry Kissinger, Charles Scribner's Sons, New York, 1974, p. 335 - 338. Hier word die Kubaanse krisis breedvoerig uiteengesit.
88. Mondale W.F., op. cit., p. 235
89. Ibid
90. Hartmann F.H., op. cit., p. 76
91. Ibid
92. Vgl. Huff R.L., Nuclear Reactors and Foreign Policy: Challenges of a Global Technology, in Merritt R.L., op. cit., p. 145. Vgl. ook Kissinger H.A., Nuclear Weapons and Foreign Policy, op. cit., p. 382. Hierdie toespraak van Eisenhower is ook in Pravda, in Rusland, gepubliseer, maar die Russe het sekere belangrike paragrawe uitgelaat uit vrees dat die lesers paniekbevange sou raak.
93. Vgl. Ibid
94. Vgl. Apter D.E., The Politics of Modernization, The University of Chicago Press, Chicago, 1965, p. 441
95. Vgl. Huff R.L., op. cit., p. 146
96. Herz J.H., op. cit., p. 12
97. Vgl. Issawi C., Regional Economies in the 1970's in Hurewitz J.C. (red.), Soviet-American Rivalry in the Middle East, F.A. Praeger Publishers, New York, 1969, p. 131
98. Huff R.L., op. cit., p. 146
99. Vgl. Ibid. Vgl. ook Kissinger H.A., Nuclear Weapons and Foreign Policy, op. cit., p. 51. Kissinger bespreek die probleem van die Weste se veiligheid en haal Acheson aan: "The basis upon which we build our security, in addition to the strength of our own Armed Forces, is collective security".
100. Soos aangehaal uit: Herz J.H., op. cit., p. 14. Vgl. ook Kissinger H.A., Nuclear Weapons and Foreign Policy, op. cit., p. 66 - 67. Beide Rusland en die V.S.A. het kernwapens, gerig op die industrieë en stede van die ander, waarmee hulle mekaar afdreig deur middel van hulle departemente van buitelandse sake, persverklarings, radio-onderhoude en persoonlike besoeke (soos in die geval van Kissinger). Vgl. ook McNamara R.S., Mutual Deterrence, in Beitz C.R., Herman T. (red.), Peace and War, W.H. Freeman & Co., San Fransisco, 1973, p. 92

101. Vgl. Hartmann F.H., op. cit., p. 282
102. Vgl. Roberts C.M., The Nuclear Years: The Arms Race and Arms Control, 1945 - 1970, Praeger Publishers, New York, 1970, p. 114 - 115. Op 22 Desember 1969 is 'n kommunikee uitgereik waarin die volgende kern-gedagte vervat is: "The preliminary exchange of views which took place concerning the limitations of strategic arms was useful to both sides. As a result of that exchange, each side is able better to understand the views of the other with respect to the problems under consideration. An understanding was reached on the general range of questions which will be the subject of further U.S.-Soviet exchanges". Vgl. ook p. 116
103. Vgl. Hartmann F.H., op. cit., p. 282
104. Vgl. Die Wêreld in Oënskou, Nuusbrief van die Sentrum vir Internasionale Politiek, P.O. vir C.H.O., Potchefstroom, Jaargang XII, Nr. 8, Augustus 1977, p. 158
105. Barnard L.D., Die Magsfaktor in Internasionale Verhoudinge, op. cit., p. 903
106. Vgl. Die Wêreld in Oënskou, Nr. 8, Augustus 1977, op. cit., p. 158. Weens gebrek aan ruimte kan ons nie hier die volledige tegniese besonderhede van genoemde kernwapens verskaf nie, maar in bg. artikel word dit volledig bespreek.
107. Vgl. Ibid, p. 162 - 163
108. Soos aangehaal uit: Steinbruner J.D., The Cybernetic Theory of Decision, New Dimensions of Political Analysis, Princeton University Press, 1974, p. 175
109. Vgl. Ibid. Vgl. ook Whetten L.L., op. cit., p. 147 - 148
110. Vgl. ook die bou van die Suid-Afrikaanse kernreaktor in samewerking met Frankryk by Saldanhabaai in Wes-Kaapland.
111. Huff R.L. op. cit., p. 148
112. Vgl. Ibid
113. Ibid. Vgl. ook Kahn H., On Thermonuclear War, 2e Uitgawe, Princeton University Press, New Jersey, 1961, p. 576. Hier gaan Kahn van dieselfde standpunt uit.
114. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 122
115. Vgl. Ferguson C.M.(jr.), The World Today: Twenty Years Later, in Sondermann F.A., Olson W.C., McLellan D.S., op. cit., p. 179
116. Hierdie term is heel eerste deur Winston Churchill gebruik.
117. Naidu M.V., Alliances and Balance of Power - A Search for Conceptual Clarity, The MacMillan Press Ltd., 1974, p. 204. Vgl. ook Millar T.B., The Nuclear Non-Proliferation Treaty and Super Power Concominium, in Holbrand C. (red.), Super Powers and World Order, Australian National

135. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 134. Vgl. ook Morgenthau H.J., Politics Among Nations, op. cit., p. 153. Vgl. ook Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 370. "Each state operates along a front in its international affairs extending from subtle persuasion through a range of pressures open to violence. Economic techniques and resources are widely applicable along that front".
136. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 134 - 135
137. Vgl. Ibid
138. Vgl. Nobbs J., op. cit., p. 137. "The monopolist is in a strong position to maximize his profits, and he can do this by supplying a smaller quantity to the market than would be the case under perfect competition".
139. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 135
140. Vgl. Ibid. Vgl. ook Heilbroner R.L., op. cit., p. 134 ff. Hier gee Prof. Heilbroner 'n volledige uiteensetting van die oorsake van die Groot Depressie en verhaal ook die verloop daarvan.
141. Vgl. Liebenberg P.W., Die Worstelende Wêreld, op. cit., p. 25 ff
142. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 135
143. Soos aangehaal uit: Amuzegar J., The Oil Story: Facts, Fiction and Fair Play, in Bundy W.P., op. cit., p. 77 - 78
144. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 135
145. Vgl. Sharp G., National Defence without Armaments, in Beitz C.R., Herman T. (red.), op. cit., p. 353
146. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 371
147. Vgl. Ibid. Die skrywer sê hieroor: "A paper blockade is unlikely to be persuasive unless one or more of the states supporting it dominates some critical economic resource involved, such as oil, food, or arms". Vgl. ook Radway L.I., op. cit., p. 156
148. Vgl. Ibid
149. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 136
150. Thomson K.W., Understanding World Politics, University of Notre Dame Press, Notre Dame-London, 1975, p. 225
151. Vgl. Liebenberg P.W., Die Worstelende Wêreld, op. cit., p. 9
152. Vgl. Finlay D.J., Hovet T. (jr.), op. cit., p. 188
153. Vgl. McIntyre T.J., op. cit., p. 149. Vgl. ook Donelan M., The Elements of United States Policy, in Northedge F.S. (red.), op. cit., p. 48. Vgl. ook Singer M.R., op. cit., p. 218 - 219

- University Press, Canberra, 1971, p. 65. Hier lewer Millar kommentaar oor die onaantasbaarheid van die twee supermoondhede.
118. Vgl. Mellany I., The Central Balance: Arms Race and Arms Control, in Holbrand C. (red.), op. cit., p. 43
 119. Vgl. Barnard L.D., Die Magsfaktor in Internasionale Verhoudings, op. cit., p. 905
 120. Vgl. Ibid. Vgl. ook Humphrey H.H., The Economic Opportunities Following Disarmament, in Larson A. (red.), A Warless World, 1e Uitgawe, McGraw-Hill, New York, 1962, p. 77 - 78
 121. Vgl. Boulding K.E., The Economic Implications of Warlessness, in Larson A. (red.), op. cit., p. 62. Boulding beweer: "There is little doubt that the size of the war economy in the United States has assisted in stabilizing the whole economy in the last fifteen years, even though the fluctuations in the war economy have been themselves a destabilizer".
 122. Vgl. Barnard L.D., Die Magsfaktor in Internasionale Verhoudings, op. cit., p. 905
 123. Vgl. Bellany I., op. cit., p. 44
 124. Vgl. Ibid
 125. Berle A., op. cit., p. 211. Vgl. ook die ontwikkeling van die suurstofproses in die staalindustrie op p. 210 - 211 van bogenoemde werk.
 126. Vgl. Kissinger H.A., Nuclear Weapons and Foreign Policy, op. cit., p. 89. Vgl. ook Ferguson C.M. (jr.), op. cit., p. 180. Vgl. ook Kahn H., op. cit., p. 451
 127. Die term is ontleen aan Naidu M.V., op. cit., p. 208. Naidu bespreek dit volledig.
 128. Vgl. Ibid
 129. Vgl. Schelling T.C., op. cit., p. 76.
 130. Ibid. Vgl. ook p. 78 - 84 vir Schelling se bydrae oor die kernwapenbedreiging.
 131. Vgl. Singer M.R., op. cit., p. 60
 132. Ibid
 133. Vgl. Naidu M.V., op. cit., p. 208
 134. Vgl. Barnard L.D., Die Magsfaktor in Internasionale Verhoudings, op. cit., p. 268. Dit sou egter neerkom op ekonomiese verabsoluttering en die kommunistiese ideologie onderskryf. Barnard sê: "Die kommunistiese ideologie is juis kensketsend van ekonomiese verabsoluttering. Ekonomiese hulpprogramme (en ekonomiese oorlogvoering - J.L. v.d. W.) is daarom altyd gemoeid met die breëre magspolitieke stryd".

154. Vgl. Ibid. Vgl. ook Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 373 ff. Vgl. ook die Marshall-Plan vir die ekonomiese heropbou van Wes-Europa na die Tweede Wêreldoorlog in Hoofstuk II van hierdie verhandeling.
155. Vgl. Morgenthau H.J., A Political Theory of Foreign Aid, op. cit., p. 240 ff
156. Vgl. Radway L.I., op. cit., p. 150. Vgl. ook in hierdie opsig die wapenboikot aan Suid-Afrika om ons regering sodoende te dwing om ons beleid van 'apartheid' te verander.
157. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 137
158. Vgl. Kemp G., Strategy and Arms Levels - 1945 - 1967, in Hurewitz J.C., op. cit., p. p. 22 - 23. Kemp gee hier 'n volledige opsomming van militêre hulp aan Midde-Oosterse lande sedert 1945.
159. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 137. Vgl. ook die hoofstuk oor Ekonomiese Imperialisme in hierdie verhandeling.
160. Vgl. Ibid
161. Vgl. Liebenberg P.W., Die Worstelende Wêreld, op. cit., p. 39
162. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 137. Vgl. ook hoofstuk 8 van hierdie verhandeling.
163. Herz J.H., op. cit., p. 32 - 33. Vgl. ook Pollack G.A., op. cit., p. 129. Een van die gevolge van die energiekrisis is ekonomiese onstabiliteit en dit kan weer 'n versteuring van die magsbalans te weeg bring. Daarom sien Pollack die saak so: "..... the financial instability may turn out to be the biggest of the threats posed by the energy crisis".
164. Vgl. Holsti K.J., op. cit., p. 296
165. Vgl. Barnard L.D., Die Magsfaktor in Internasionale Verhoudinge, op. cit., p. 266
166. Vgl. Holsti K.J., op. cit., p. 196. Vgl. ook Barnard L.D., Die Magsfaktor in Internasionale Verhoudinge, op. cit., p. 266
168. Vgl. Barnard L.D., Die Magsfaktor in Internasionale Verhoudinge, op. cit., p. 159. Vgl. ook Renouvin P., Duroselle J.B., op. cit., p. 53 - 59. Vgl. ook Holsti K.J., op. cit., p. 284 - 285
169. Soos aangehaal uit Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 138. Vgl. ook Falk R.A., Arms Control, Foreign Policy, and Global Reform, in Long F.A., Rathjens G.W. (red.), Arms, Defence Policy and Arms Control, W.W. Norton & Co., Inc., New York, 1976, p. 42 - 45
170. Soos aangehaal uit Duchacek I.D., Nations and Men, Holt, Rinehart and Winston, New York, 1971, p. 319
171. Mondale W.F., op. cit., p. 250 - 252

HOOFSTUK VI

Die Invloed van Tegnologie op Ekonomiese Bedingingsvermoë.

1. Inleiding.

Sontag, 'n historikus, het die gedagte geopper dat wêreldgebeure tussen die Twee Wêreldoorloë deur drie belangrike tendense oorheers is, nl. nasionalisme; die drastiese veranderinge voortspruitende uit die gebeure van 1914 - 1919; en tegnologiese vooruitgang!¹ Die invloed van hierdie tendense was diepgaande en sedert die Tweede wêreldoorlog is daar ander faktore hierby gevoeg, nl. die opkoms van kommunisme en die ontwikkeling van internasionale organisasies.² Hierdie hoofstuk handel oor Tegnologie en die invloed daarvan op tussenstaatlike verhoudinge en ekonomiese bedingingsvermoë, maar ons moet onthou dat die tegnologiese ontwikkeling veral versnel is deur die na-oorlogse golf van nasionalisme.³ Tegnologie het 'n sterk bedingingsmag op die internasionale toneel geword. Dit het gedien as 'n nuwe middel om die nasionale invloed en magsvermoë op die internasionale arena te projekteer.⁴

Dit is waarskynlik ook 'n groot rede waarom tegnologiese ontwikkeling vandag baie vinniger plaasvind as in die verlede. In 3000 jaar het die ou Egipte bykans geen verandering getoon nie, maar vandag lewe daar mense wat nog gebore is voordat uitvindings soos motors, vliegtuie, grammofoonplate, radio, televisie, plastiek, verdowingsmiddels, kompers, ens. algemeen geword het. Die tempo waarmee uitvindings in bruikbare produkte omskep is, het ook tydens die laaste vier dekades⁵ versnel. Oppenheimer het reeds in 1962 gesê:

"In an important sense this world of ours is a new world.....
..... One thing that is new is..... the changing scale and scope of change itself, so that the world alters as we walk in it".⁶

Die volgende tabel⁷ toon aan in watter mate die tydsverloop vanaf uitvindings tot werklik eksplorasie versnel het.

Tabel.Tydsverloop vir die Eksploitasie van Uitvinding.

<u>Benaderde datum van uitvinding.</u>		<u>Tydsverloop van uitvinding tot eksploitasie.</u>
1831	elektriese motor	50 jaar
1861	telefoon	15 jaar
1887	radio	7 jaar
1925	radar	9 jaar
1925	televisie	9 jaar
1931	atoomreaktor	11 jaar
1938	atoombom	7 jaar
1948	transistor	5 jaar
1958	geïntegreerde stroombaan	3 jaar

Die koers van verandering self is steeds besig om te versnel. Walker meen dat 'n jong wetenskaplike⁸ wat vandag begin en aan die einde van 'n normale lewe terugkyk, sal vind dat 80 tot 90 persent van die wetenskaplike vooruitgang in sy lewe binne sy ervatingsveld sal lê en net 10 tot 20 persent daarbuite.⁹ Militêre tegnologie, kernkrag in al sy fasette, ruimtetegnologie, maanlanding, tegnologiese hulp aan onderontwikkelde state en kommunikasiesatelliete is almal tegnologiese aangeleenthede wat binne die bestek van hierdie 'versnelde' ontwikkeling val.¹⁰

Tegnologiese ontwikkeling stel state vandag in staat om groot navorsingsentra te beheer en uitgebreide wetenskaplik-georiënteerde industrieë te ontwikkel. Die invloed van hierdie tegnologiese 'superstate' lei tot nuwe vorme van internasionale mededinging en gevolglik tot nuwe internasionale dispute, wrywing en die teenkanting van kleinere state teen die "technological supremacy" van die paar groot state.¹¹ Tegnologiese ontwikkeling het ook gelei tot die aanvaarding van die feit dat state wat tegnologie hoogs ontwikkel is, ook in staat is daartoe om 'n hoogs doeltreffende militêre mag op te bou.¹² Hieroor egter later meer.

Die woord 'Tegnologie' is in sy suiwerste begrip die gebruik van tegnieke wat die toepassing van nuwe ontwikkelings meebring. Dit is die produk van menslike positiveringsarbeid en hang nou saam met die wetenskaplike kennis van die menslike omgewing en sy eienskappe.

Hieruit ontstaan dan die behoefte vir groot kapitaalbeleggings om dié ontwikkelings te verwerklik.¹³

Die tegnologie vereis dus die belegging van groot kapitaalbedrae in industriële ontwikkeling sodat wetenskaplike navorsing en kennis daaruit kan voortspruit. Op die internasionale toneel is daar 'n merkbare tendens om die tegnologie, in hierdie opsig, as 'n 'nuwe' verskynsel te beskou - 'n verskynsel wat 'n groot faktor geword het in die internasionale ekonomiese mededinging. Dit het 'n faktor geword in die bepaling van die relatiewe nasionale magsvermoë en nasionale welvaart,¹⁴

Die ontwikkeling van die tegnologie het dus ook 'n grootskaalse verandering in alle fasette van die nasionale en internasionale toneel te weeggebring. Daar word ook gepraat van 'n 'nuwe' magsewewig wat direk betrekking het op die tegnologiese ontwikkeling binne die staatsverband, te wete 'n magsewewig tussen "public and private enterprise".¹⁵ Die omvang van die aktiwiteite van 'n moderne firma is so wyd dat die produksielyn oor verskeie industrieë strek. Hulle belange is so wyd versprei dat klassifikasie volgens die areas van hulle aktiwiteite geskied eerder as die besondere industrieë waarmee hulle gemoeid is. Dit is ook belangrik om hier te noem dat 'n interessante tendens besig is om te ontwikkel, nl. 'n neiging na 'multinasionalisme'.¹⁶ Daar is verskeie firmas wat nou, op 'n wêreldwye basis meeding en hulle produseer in oorsese lande vir oorsese bemarking. In die woorde van Parker:

"The parent company becomes the centre of a multinational organisation where both activities and locations are diversified".¹⁷

Die betekenis hiervan vir die nasionale staat is duidelik. Wanneer sy tegnologiese kennis in die buiteland aangewend word vir buitelandse bemarking moet dit noodwendig aan hom 'n verhoogde ekonomiese bedingingsvermoë verskaf.

Ons kyk voorts na die invloed van die tegnologie op die nasionale en internasionale ekonomiese toneel en daarna sal ons probeer bepaal tot watter mate die tegnologie tot die ekonomiese bedingingsvermoë van 'n staat bydra.

2. Tegnologie - Teelaarde van Verandering

2.1. Die Oorsprong van die Moderne Tegnologie.

Jünger, 'n Duitse geleerde,¹⁸ sien die oorsprong van die ontwikkeling van die tegnologie in die 'wil tot die mag' van die mens.¹⁹ Hy beskou die tegniese denke van die mens as 'n basiese grondbeginsel van die tegnologie. Hierdie tegniese denke het, volgens Jünger, reeds saam met Descartes in die Westerse kultuur en industrie ingesluip. Hy stem egter met Nietzsche en Spengler saam dat agter tegniese denke die wil tot mag - oftewel magsvermoë in die moderne sin - werksaam is.²⁰ Naas hierdie beginsel noem Jünger ook as oorsaak van die tegniese ontwikkeling die nood wat "door de technische ontwikkeling overigens eerder word versterkt dan weggenomen".²¹ Die Industriële Rewolusie bewys hierdie stelling van Jünger as onteenseglik waar. Die ontwikkeling van die tegnologie het die 'nood van die bevolking' verhoog - die werkloosheidsyfer het kwaai gestyg. In die opsig is Cobbett se stelling ook van kardinale belang. Hy beweer dat:

"The real strength, and all the sources of the country ever have sprung..... (is) from the labour of its people..... 22

Ook Mumford besin oor die tegniese denke, wat vooropgestel was in die geskrifte van Jünger, en sê dat agter al die groot uitvindings van die laaste 150 jaar nie net 'n "long internal development of technics" was nie, maar ook 'n "change of mind".²³

Ayres vra dan die vraag waarom 'tegnologie', in die moderne sin, so lank geneem het om sy verskyning te maak. Dié vraag antwoord hy dan self as hy sê:

"Modern technology is essentially a consequence of organized research and development activity. A high degree of organization was simply not needed to cope with the technological challenges of a century or more ago". 24

'n Eli Whitney of 'n Thomas Edison kon destyds 'n absolute bemerkbare uitvinding in 'n tuiswerkwinkel bou. Vandag het 'n nuwe uitvinding 'n massiewe en grootskaalse samewerking²⁵ nodig om enigsins 'n ekonomiese trefkrag te hê. Dus is Ayres van mening dat die moderne tegnologie die skepsel is van die moderne gemeenskap en veral van die struktuur van die moderne ekonomie.²⁶

2.2. Verandering en Veroudering.

Die versnelde tegnologiese verandering is die treffendste kenmerk van die moderne gemeenskap. Dit affekteer alle aspekte van die daaglikse lewe van die individu en ook aksentueer dit die belangrikheid van die voortbestaan van ekonomiese, sosiale en politieke instellings.²⁷ Ons kan dit deurtrek na die internasionale politieke toneel en saamstem met Padelford en Lincoln wat sê dat:

"Some values that once influenced international politics no longer have the same impact".²⁸

Europa en Amerika - in latere jare ook Japan en Rusland - het die hoof-figure in die wêreld geword weens hulle tegnologiese ontwikkeling.

Vandag word hierdie tegnologiese vooruitgang ook deur die onderontwikkelde state opgeneem en dit, tesame met hulle nasionalisme, is besig om as 'n onsekere²⁹ mag in die wêreldpolitiek te voorskyn te tree.³⁰ Die verandering het 'n sekere koersloosheid op internasionale gebied meegebring en juis daarom beskou ons dit as 'n 'onsekere mag'. Ons beleef die onsekerheid en wroeging van state op haas alle vlakke, 'n verskynsel wat oënskynlik 'n uitvloeisel is van die demokraties-tegnologiese samelewing en wat op sy beurt juis die grondslae van dié tipe samelewing ondermyn.³¹ Tereg word hierdie situasie al as die "technological nightmare"³² bestempel.

Liebenberg vra homself af waaraan hierdie toedrag van sake gewyt moet word. Hy kom tot die slotsom dat die mens in ons hoogsontwikkelde en in sekere sin oorgeorganiseerde gemeenskap, 'n ekonomiese wese met materiële behoeftes word, 'n klein onpersoonlike ratjie in die groot nywerheidsmasjien. Dit moet lei tot die miskennings van die mens se geestelike behoeftes en die aftakeling van geestelike waardes. Dit is ook vandag duidelik sigbaar in die dekadensie van Wes-Europa. Gepaardgaande hiermee vind ons dat materiële gewin en die winsmotief verhef word tot 'n feitlik insluitende suksesnorm.³³ Hierdie veranderinge het noodwendig 'n veroudering van idees op alle vlakke gebring, want in 'n gemeenskap waarin ekonomiese oorwegings deurslaggewend is, word 'n hele aantal wrywingsvlakke³⁴ geskep, wat weer tot die ontstaan van 'n legio ekonomies-geïnspireerde belange- en denkgroepe aanleiding gee. Vakbondbewegings is een voorbeeld wat deur die veranderinge op tegnologiese gebied gedurende die laaste paar dekades

groot opgang gemaak het. Hieruit spruit wat Strauss "beroeps-egoïsme" noem. Hy meen dat die beroepsegoïs net één strewe ken, nl. die bevordering van sy materiële behoeftes ten koste van almal wat nie beroepskamerade is nie.³⁵ Eie gewin - en die winsmotief - word die doel wat elke middel heilig en daarvoor word alle kragte ingespan.

Beroepsegoïsme het die Westerse mens geleer om nie alleen persoonlike voordeel hoër te ag as gemeenskaplike welsyn nie, maar ook om ekonomiese vooruitgang tot die enigste lewensideaal te verhef. Ook Schuurman het hierdie selfde sienswyse gehuldig.³⁶ Diegene wat aan beroepsorganisasies behoort, kan dus maklik daartoe verlei word om hulle eie welvaart so na te jaag dat alle nasionaal-saambinde faktore soos "gemeenskaplike religie, gemeenskaplike moedertaal, gemeenskaplike volksverbondenheid, gemeenskaplike vaderland en staatsburgerskap",³⁷ alle houvas op hulle verloor. Hieruit vloei ook die klem wat deesdae op menseregte gelê word,³⁸

2.3. Ekonomiese Partyvorming.

Die ontwikkeling van die tegnologie het ook 'n ander verandering op die staatkundige toneel veroorsaak, nl. die vorming van ekonomiese 'partye' of drukgroepe, soos byvoorbeeld die vakbondbewegings, arbeiderspartye en ander beroepsgroepeerings.

Die georganiseerde vakbondwese met sy politieke magstrewe is eie aan die geïndustrialiseerde samelewing en dit is ook onteenseglik die oorsprong van baie van die wêreld se politieke, maatskaplike en ekonomiese vraagstukke.³⁹ Vakbonde bly in die laaste instansie tog ekonomiese instellings met 'n ekonomiese bedingingsmag binne die staatsverband. Hulle belangstelling in die owerheidsbeleid is beperk tot die bevordering van eie ekonomiese belange, want die enigste owerheid wat die vakbonde begeer, is dié een wat die owerheidsamp in diens van hulle materiële veiligheid sal gebruik. Dus word hulle ekonomiese magsvermoë aangewend om hierdie uiteindelijke doel te bereik.⁴⁰ Strauss merk tereg op:

"Met beroepsbelange uiteindelik as die belangrikste indelingsmaatstaf vir partyformasie, word alle staatkundige beginsels van reg en geregtigheid oorboord gegooi en deur ekonomiese magsoorwegings vervang".⁴¹

Ook Schuurman huldig hierdie mening, want hy sê die staat word 'n masjien "designed to exploit the means of the nation".⁴² Ekonomiese partye vervang vandag geleidelik politieke partye en ekonomiese magte gee die deurslag by owerheidsverkiesings.⁴³ Is dit dan nie die rede waarom Carter in die V.S.A. aan bewind gekom het nie? Strauss meen:

"Die staat verval tot 'n beroepsagent met die owerheid as beroepslakei".⁴⁴

Wanneer ekonomiese belange dikteer, werk dit juis onstabiliteit en allerlei spanninge op politieke, ekonomiese en maatskaplike terrein in die hand. Die lewensmotief word nou meer voorspoed, groter gerief en 'n gemakliker lewe vir dieselfde of selfs minder inspanning.⁴⁵ Die persoonlike verantwoordelikheid van die ekonomiese partye word afgeskud en op die staat oorgedra. Daar is 'n vermenging van die ekonomiese belange van die individu en die uiteindelijke nasionale doelwig van die owerheid. Walker spreek homself sô daaroor uit:

"This rapid mixture of government and business interests depended of course on the realization of what had happened as a result of the advances in the sciences and the consequent acceleration of technological change".⁴⁶

Strauss bewys dat voorafgaande stellings bevestig word deur die partyformasies in talle demokratiese state.⁴⁷ Die ekonomiese partye wil die staat met opset teen alle 'ekonomiese vyande' gebruik om sodoende, selfs met behulp van die swaardmag, alles aan die sterkste ekonomiese groep diensbaar te maak.⁴⁸

Ekonomiese partyvorming is dus een van die gevare van die tegnologiese ontwikkeling in ons moderne samelewing. Ons moet beseef dat nywerheidsgroei nie net 'n verhoogde lewenspeil meebring nie, maar dat die moderne nywerheidsamelewing ten minste net soveel vraagstukke skep as wat dit oplos.⁴⁹ Verhoogde tegnologiese vermoë bring 'n verhoogde ekonomiese bedingingsvermoë van die nasionale staat mee, maar dit is ook die basis van vraagstukke van onlangse oorsprong soos besoedeling van die atmosfeer en die bodem, oorbevolking, voedseltekorte en die energiekrisis.⁵⁰

2.4. Inligting - 'n Nuwe Basis.

Die versnelling en verandering het die aard van tegnologiese aktiwiteite

ook tot 'n groot mate beïnvloed. Ons staan in die middel van 'n industriële rewolusie wat geensins minder fundamenteel is as dié een waarin die moderne tegnologie tweehonderd jaar gelede sy oorsprong gehad het nie. Die huidige omwenteling het as basis die gebruik van tegnologiese inligting op die tussenstaatlike toneel.⁵¹

Eers is daar aanvaar dat die onderontwikkelde state die roumateriaal sou verskaf en dat die geïndustrialiseerde Weste dan die verbruikers-goedere sou lewer. Vandag is daar 'n wedloop tussen die geïndustrialiseerde state, en selfs ook private ondernemings, om tegnologiese inligting aan die onderontwikkelde state te verskaf. Dit word gedoen weens die langtermyn politieke implikasies en winsmoontlikhede daaraan verbonde.⁵² Die inligtingsy van die tegnologie blyk deesdae al hoe belangriker te word soos die tegnologiese ontwikkeling al hoe meer gesofistikeerd raak.

Inligting wissel tussen state met meer tegnologiese kennis en state wat minder bruikbare of geen tegnologiese kennis het nie. Hamilton beskryf hierdie tussenstaatlike vloei van tegnologiese inligting as die vloei van inligting vanaf 'n area of areas met 'n hoë tegnologiese intensiteit na 'n area of areas met 'n lae tegnologiese intensiteit.⁵³ Kom ons verduidelik dié stelling. Die geïndustrialiseerde state van die Weste, tesame met Japan, het meestal 'n hoër tegnologiese ontwikkelingsvlak as Asië, Latyns-Amerika en Afrika. Inligting vloei dus van die geïndustrialiseerde state oor die tegnologiese gaping na die res van die wêreld, en roumateriaal en grondstowwe word as betaling daarvoor aangebied.⁵⁴ Dit werk 'n toenemende mate van tegnologiese en ekonomiese samewerking in die hand.

Daar is ook reeds pogings aangewend om die tussenstaatlike vloei van tegnologiese inligting te beperk, veral militêre tegnologie. Die mees onlangse voorbeeld is ongetwyfeld die kernwapentegnologie. Veral die V.S.A. het pogings aangewend om sy bondgenote te oorreed om die uitvoer van 'strategiese items'⁵⁵ na kommunistiese state te beperk.

Tegnologie en die ekonomie hou 'n nou verband met mekaar en daarom is die beskikbaarheid van tegnologiese inligting 'n belangrike basis vir ekonomiese bedingingsvermoë. Enersyds is dit belangrik om 'n ekonomiese

voorsprong te hê met betrekking tot nuwe ontwikkelings en andersyds as 'n hulpmiddel om 'handel te dryf' op die internasionale markte om die skaarswordende roumateriaal en grondstowwe te bekom. 'n Staat met 'n hoogsontwikkelde tegnologie sal ook voordeel trek uit twee basiese voortvloeiels van tegnologiese vooruitgang, nl. werkverskaffingspotensiaal en 'n verhoogde lewensstandaard.⁵⁶ Dit het weer 'n invloed op private ondernemingsgees wat uiteindelik ook 'n uitwerking het op die ekonomiese bedingingsvermoë van die betrokke staat.

2.5. Slotopmerkings.

Dit is duidelik dat die tegnologiese ontwikkeling groot veranderinge op die tussenstaatlike toneel teweeggebring het. Nie alleen word die ekonomiese bedingingsvermoë van state deur die tegnologie verhoog nie, maar die ontwikkelde Westerse mens het in die tegnologie die wondermiddel ter oplossing van haas alle vraagstukke begin sien.⁵⁷ Die tegnologiese veranderinge het 'n middel tot 'n doel begin word. Wetenskaplike en tegnologiese veranderinge het ook 'n invloed uitgeoefen op die instellings wat internasionale dispute moet oplos. Fox maak die volgende stelling hieroor:

"If technology has rendered League of Nations style collective security obsolete, it has had an even more devastating effect on the utility and cost of general war as a device for resolving disputes among first-ranking powers".⁵⁸

Tegnologiese veranderinge het ook invloed uitgeoefen op die opvoedkunde.⁵⁹ Die belangrikheid hiervan is duidelik. Opleiding en bedrewenheid in 'n tegniese wêreld het 'n nuwe betekenis begin kry. Veral in die onderontwikkelde state het daar 'n groter konsentrasie van opleiding en wetenskaplike kennis begin ontstaan.⁶⁰ Dit het gevolglik weer die algemene lewenspeil van die staatsonderdane verhoog, wat as 'n stimulus in die ekonomie gedien het. Tegnologiese veranderinge het dus 'n invloed gehad op die ekonomiese bedingingsvermoë van die onderontwikkelde state op die tussenstaatlike toneel.

3. Die Invloed van die Tegnologie op die Samelewing en Internasionale Verhoudinge.

3.1. Die Nasionale Staat.

Tegnologie het 'n groot invloed op die nasionale staat en op die ver-

houdinge van die nasionale staat met ander internasionale akteurs. Ons wil kortliks hierdie invloed bespreek en die ekonomiese bedingingsvermoë van state as gevolg van tegnologiese ontwikkeling probeer bepaal.

3.1.1. Faktor vir Ekonomiese Groei.

Die kennis wat deur die wetenskap en ontwikkelings op tegnologiese gebied opgedoen word, is vandag 'n deurslaggewende faktor in die groei en transformasie van die nasionale ekonomie. Basies berus dit op 'n verhoging in produktiwiteit van beide arbeid en kapitaal. Dit vergroot die omvang van die ekonomie en verskaf nuwe moontlikhede vir die vaardighede van die mens en die gebruik van die masjien.⁶¹ Dit impliseer egter 'n versnelde veroudering van arbeidsvaardighede en kapitaaltoerusting.⁶² Terselfdertyd verhoog nuwe tegnologieë die aanvraag vir arbeid en kapitaalbeleggings sodat lone en rentekoerse op beleggings ook verhoog word. Hierdie aanvraag word vandag al hoe meer ingewikkeld en onbeheerbaar weens die feit dat beide die produsente en die verbruiker in 'n toenemende mate van owerheidhulp afhanklik begin raak.⁶³ In Suid-Afrika het ons in 1976 - 1977 die klassieke voorbeeld van die boubedryf wat 'n ekonomiese inspuiting van die S.A.-regering dringend benodig om weer op sy voete te kom.⁶⁴

Die toenemende aanvraag na arbeid en kapitaalbeleggings het ook 'n vrugbare aarde geskep vir die vorming van ekonomiese organisasies en drukgroepe. Hierdie organisasies is gedurig in mededinging om 'n groter aandeel van die nasionale inkomste.⁶⁵ Die kompetisie help weer om waardevolle buitelandse valuta vir die nasionale staat te bekom in die vorm van beleggingskapitaal en verhoogde uitvoere.⁶⁶

Ekonomiese groei oefen hoofsaaklik politieke invloed uit op twee vlakke binne die nasionale staat. Eerstens verskaf die ekonomiese groei die moontlikheid van 'n verhoogde persoonlike inkomste en daardeur groter politieke deelname deur die bevolking. Rostow stel dit s6:

"Through both the workings of the economy and the market place of politics, (regular growth provides) the possibility of increased real incomes to the expanding proportion of the population engaged in the modern economic sectors or brought into effective political participation".⁶⁷

Tweedens verskaf ekonomiese groei van die nasionale staat die moontlikheid "to allocate the outputs of government in new ways".⁶⁸ Hoe groter die ekonomiese groei van 'n staat, hoe groter is sy invloed op die internasionale ekonomiese toneel en dit moet noodwendig lei tot 'n verhoogde ekonomiese bedingingsvermoë.⁶⁹

Wetenskap en tegnologie bevorder ook die internasionalisasie van groot besighede weens die akkumulasie van wetenskaplike kennis en die voordele verbonde aan internasionale uitbreiding.⁷⁰ Daar is vandag niks nuuts omtrent die bestaan van multinasionale⁷¹ maatskappye nie. Wat egter nuut is, is die politieke aandag wat hulle begin geniet. Nye noem die voorbeeld van 'n Kanadese redakteur wat die kwessie van direkte Amerikaanse belegging in Kanada met ambassadeur Livingstone Merchant in 1956 bespreek het. Albei het saamgestem dat wat die probleme ookal mag wees, was dit nie "a question involving inter-governmental relations" nie.⁷² Vandag is die aktiwiteite van die multinasionale firmas 'n belangrike komponent in die verhoudinge tussen die twee regerings. Kanada se ekonomiese afharklikheid van die V.S.A. het die Kanadese se vryheid van optrede ten opsigte van beleidsbepaling ernstig aan bande gelê. Dit het 'n heftige reaksie by baie Kanadese ontlok. Die soms ietwat verwarrende Kanadese buitelandse beleidstandpunte van die afgelope dekade - die teenkanting teen die V.S.A. se betrokkenheid in Viëtnam, kritiek op die jarelange Amerikaanse weiering om Rooi-Sjina tot die V.V.O. toe te laat en teenkanting teen die V.S.A. se handelsverbod teen kommunistiese lande - kan aan hierdie anti-Amerikaanse gevoel by baie Kanadese toegeskryf word.⁷³ Hierdie anti-Amerikaanse gevoel begin ook reeds in S.A. posvat as gevolg van die dreigende sanksies en boikotte na aanleiding van ons binnelandse beleid. Veral die EEG-state eis gelyke betalings van oorsese maatskappye in Suid-Afrika.⁷⁴ Die insypeling van allerlei Amerikaanse invloede en opvattinge via multinasionale sake-instellings oral in die wêreld, is iets wat moeilik teengewerk kan word. Hierdie ondernemings is dikwels die draers van die kulturele, politieke en ander waardes van die land van herkoms. Deurdat die filiale daarvan mettertyd ingeburger geraak en daar voortdurende uitwissing van Kanadese personeel plaasgevind het, word dié beïnvloeding uiters subtiel van aard en moeilik identifiseerbaar. Dit het vandag 'n erkende feit geword dat sulke reuse-sakeondernemings hulle bedingingsmag ge-

bruik om landsbeleid te beïnvloed.⁷⁵ Hierdie situasie veroorsaak 'n verbreding van die private sektor se belange en aftakeling van die owerheidsgesag.

3.1.2. Tegnologie as Basis vir Nuwe Hulpbronne.

Tegnologie het nog altyd 'n belangrike rol gespeek in die ontwikkeling van nuwe hulpbronne of in die eksploitasie van tradisionele hulpbronne.⁷⁶ In die verlede het die tegnologiese ontwikkeling meestal plaasgevind rondom of naby die geografiese ligging van die natuurlike hulpbronne. Belangrike industrieë het ontstaan rondom die steenkool en olievelde van Suid-Wallis, die groot mere in Pensylvanië en die Ruhr-gebied.⁷⁷ Die moderne tegnologie het egter 'n afname in die belangrikheid van die ligging van roumateriaal en energiebronne as 'n bepalende faktor vir ekonomiese ontwikkeling veroorsaak.⁷⁸ Die belangrikste tegnologiese ontwikkelings wat hiervoor verantwoordelik was, was die chemiese - en vervoerindustrieë. Die chemiese nywerheid het nuwe produkte begin skep uit "the most ubiquitous substances".⁷⁹ Natuurlike roumateriaal is vervang deur chemiese alternatiewe, soos byvoorbeeld rubber, sintetiese tekstielstowwe, ens. Die ontwikkeling van die vervoerwese het weer gesorg vir die "opening of new regions, a reduction of time and space distances",⁸⁰ en dit het bygedra tot 'n vermindering in vervoerkoste per eenheid.⁸¹

Die afname in die belangrikheid van die ligging van natuurlike hulpbronne het verskeie implikasies. Die beskikbaarheid van 'n hoogs-ontwikkelde tegnologie het 'n gewigtige faktor geword in die totstandkoming van nuwe industriële sentrums en die ekonomiese bedingingsvermoë van sekere streke en nasies.⁸² Die olieproduserende gebiede het nog altyd oor 'n hoë mate van strategiese waarde beskik, maar hierdie strategiese waarde mag afneem met die ontwikkeling van kernkrag.⁸³ Hierdie tendens het ook veroorsaak dat die mobiliteit van die geïndustrialiseerde state verhoog is. Hetman beskou dit sô:

"Far-reaching progress in transportation, telecommunications, and transmission has increased mobility of all types, in particular that of ideas, investments, technologies themselves and people".⁸⁴

Die mens moes homself aanpas by nuwe ekonomiese toestande weens die tegnologiese ontwikkeling. Hierdie toestand is grotendeels teweeg-

gebring deur die verhoogde per capita bruto nasionale produk. Die bevolking van 'n staat alleen het nie veel invloed oor die nasionale grense nie, maar koppel die bevolking aan die tegnologie en dit verander die prentjie ietwat. Volgens Padelford en Lincoln:

"..... population coupled with technology gives a strength which can cast a long shadow of power accross the world". 85

Ons kan in hierdie verband kortliks na die voedsel-tegnologie verwys. Op die wêreld-voedselkonferensie van die V.V.O. op 5 tot 16 November 1974⁸⁶ in Rome was daar een saak waaroor daar eenstemmigheid was, nl. dat die langtermyn-oplossing vir die voedselvraagstuk daarin geleë is dat die ontwikkelende lande uiteindelik sover moontlik selfvoorsienend moet word.⁸⁷ Hiervoor moet die voedseltegnologie instaan. Dit is egter kapitaal-intensief en "operates on a scale not suitable for developing countries".⁸⁸ Die eerste knelpunt met wye politieke komplikasies was die kwessie van finansiering. Daar is beraam dat teen 1980 'n bedrag van 5 biljoen dollar per jaar⁸⁹ nodig sou wees om 'n groeikoers van 4 persent per jaar te handhaaf. Vanselfsprekend sal die ontwikkelende lande hierdie reuse-bedrae nie uit eie bronne kan verhaal nie. Finansiering van dié omvang kon alleen deur die ontwikkelde state onderneem word.⁹⁰ Onmiddelik is daar 'n ekonomiese bedingingsmag in die hande van dié state wat 'n ontstellende groot invloed op die tussenstaatlike verhoudings kan uitoefen. Schertz het hom só hieroor uitgelaat:

".... in times of food shortage and high prices this power, and its related imperialistic effects, become shocking to its victims". 91

Dit is dus duidelik uit voorgaande dat die staat wat die voedseltegnologie beheer, oor 'n ekonomiese bedingingsvermoë beskik wat 'n gevaar inhou vir die ganse wêreldbevolking. 'n Gesamentlike, eendragtige en internasionale poging is nodig om so iets af te weer. In die lig van die huidige gebrek aan welwillendheid en solank eiebelang en politiek-ideologiese strydpunte bygesleep word, sal 'n volkskaelse voedselkrisis (tegnologie te spyt) moeilik vermy kan word.

Die prentjie vir die toekoms is duidelik geskilder deur dr. Sen, 'n voormalige direkteur van die Voedsel- en Landbou-Organisasie van die V.V.O. Reeds so vroeg as 1965 het hy gesê:

"..... if the food producing capacity of the developed nations can be fully utilized and surpluses distributed to the advantage of all and detriment of none; and if international cooperation is further strengthened to this end - the general picture of hunger and malnutrition in the world should show a distinct improvement". 93

Ontbreek positiewe samewerking egter, is die alternatief duidelik. Die Wes-Afrikaanse state is reeds op die randjie van hongersnood⁹⁴ en hulle het 'n periode van ekonomiese stagnasie betree weens die feit dat hulle alle beskikbare fondse aanwend om dit te probeer afweer.

3.1.3. Tegnologie en Buitelandse Beleid.

Tegnologie het ook 'n duidelik-waarneembare invloed uitgeoefen op die inhoud van die buitelandse beleid en verwante programme.⁹⁵ Die wetenskap en tegnologie roep tot ons om 'n nuwe insig van die wêreldpolitiek. Dertig jaar gelede was dit moontlik vir Laswell om te sê:

".....politics is the study of who gets what, when, and how".⁹⁶

Vandag het die situasie so verander dat die moderne politieke stelsel die vermoë moet kan besit "to translate basic scientific knowledge into workable, effectively engineered design and structure".⁹⁷ Dit kan net geskied deur die beleidsbepalings wat deur die owerheid van 'n staat neergelê word. Tegnologie het té belangrik geword in die huidige magspolitiek om sonder meer afgemaak te word as die verantwoordelikheid van die private sektor. Die beleidsmakers vandag:

"must have the assurance that the society they direct maintains technological innovation at least on a par with its major competitors". 98

Toegepaste wetenskaplike kennis het 'n waardevolle instrument in die hande van die staat geword. Die invoer en uitvoer van tegnologiese hulp onder die Marshall-plan, en latere V.S.A. hulpprogramme, die V.V.O. se tegniese raadgewende programme, Sowjet-tegnici in die onverbonde state en die opleiding van studente uit die ontwikkelende state kombineer met die buitelandse beleid om die nasionale belang te bevorder.⁹⁹

Tegnologie het 'n rewolusionêre effek gehad op die maniere waarop buitelandse beleid gevoer word. Propaganda oor die radio en televisie, tegniese hulp en die uitruil van wetenskaplike kennis en ruimteprogramme

en ruimteprojekte vorm vandag 'n skerp kontras met die diplomatieke metodes van die verlede. Die mees dramatiese verandering is deur die ontwikkeling van die kommunikasiemiddele teweeggebring.¹⁰⁰ Dit is nou baie makliker om die telefoon op te tel en te onderhandel as om die lang weë van die diplomatieke kanale te volg en sodoende verdragging van onderhandelings te hê. Verby is die dae van Jefferson, toendertydse Staatsekretaris van die V.S.A., wat, nadat hy in twee jaar nog geen taal of tyding van die ambassadeur in Madrid gehoor het nie, besluit het om nog 'n jaar te wag en dan aan dié ambassadeur te skryf om te hoor wat aangaan.¹⁰¹ Die Kissinger-era van buitelandse beleidsbepaling is gekenmerk deur juis die teenoorgestelde hiervan. Kissinger het geglo aan persoonlike kontak en dit is bekend hoe hy dwarsoor die wêreld gereis het om 'n persoonlike inslag aan die buitelandse beleid van die V.S.A. te gee. Sonder die moderne tegnologie sou dit geensins moontlik gewees het nie. Ons bespreek die invloed van kommunikasie-tegnologie op internasionale verhoudinge, buitelandse beleid en kerntegnologie later in die hoofstuk.

3.1.4. Tegnologie en Ontwikkeling.

Tegnologie is 'n belangrike faktor in die ontwikkeling van 'n staat en die die bou van 'n nasie. Rostow sien hierdie tegnologiese ontwikkeling in twee fases¹⁰² en noem dit die "take-off" en die "drive to technological maturity".¹⁰³ Tegnologiese ontwikkeling bring ekonomiese voorspoed. Lipson beweer:

"New scientific discoveries, new techniques of production, new forms of corporate organization made possible the accumulation of new wealth without the inhibitions of political direction. Such wealth, when amassed, formed a reservoir of power....." ¹⁰⁴

Deur middel van tegnologiese ontwikkeling word ontwikkelende state dus in staat gestel om 'n ekonomiese bedingingsvermoë op te bou. Dit het die gevolg dat die betrokke staat 'n groter respek afdwing in die internasionale toneel omdat hy dan in 'n gunstiger bedingingsposisie sou verkeer. Die huidige tempo van tegnologiese ontwikkeling kan byvoorbeeld ook meebring dat nuwe energiebronne, soos sonkrag, wat tans nog as onprakties beskou word, die wêreld se energiebehoefte vir 'n haas onbeperkte tydperk kan bevredig.¹⁰⁵ Vir die staat wat hierdie ontwikkeling vervolmaak, sou dit 'n haas onbeperkte bedingingsmag op die tussenstaatlike toneel beteken.¹⁰⁶

Tegnologiese ontwikkeling is vandag baie duur. Dit val moeilik vir die ontwikkelende state om tegnologiese kennis van die geïndustrialiseerde state te bekom as hy nie iets het om in ruil daarvoor aan te bied nie. Daarom moet die ontwikkelde state sorg dat 'n belegging in 'n ontwikkelende staat geregverdig kan word deur die verkryging van 'n afsetgebied groter as die nasionale markte. Johnson beskou die saak as volg:

"The investment can only be justified if application of the technology leads to large enough sales to create a net profit after the costs of developing the technology have been allowed for". 107

Hierdie netto wins moet verkry word uit markte wat oop is vir enige staat wat 'n vrye handelsbeleid volg.¹⁰⁸ Die probleem wat ontstaan, is egter dat geen staat verseker is van wat genoem word, sy 'regmatige aandeel' uit sy belegging nie.¹⁰⁹ Dit gebeur weens die mededinging op internasionale tegnologiese gebied. Voordat 'n ontwikkeling ten volle eksploiteer kan word, kan daar reeds internasionale mededinging ontstaan as gevolg van die uitlek van informasie en kan die winsgewendheid van 'n spesifieke uitvinding nie ten volle benut word nie. State volg ook 'n beleid van beskerming ten opsigte van hulle eie industrieë en dit kan lei tot ekonomiese stagnasie.¹¹⁰ Die kommunistiese state volg hierdie beleid as gevolg van hulle ideologiese huiwering om die vrye beweging van mense en idees toe te laat

"which inevitably seems to result in the creation of a maze of bureaucratic restraints on interaction of any kind". 111

aldus Ayres. Dit moet ontwikkeling noodwendig strem en daarom vind ons ook dat die lewensstandaard van die Ooste hemelsbreed van dié van die Weste verskil.

Die ontwikkelende state word ook deur die uitruil van tegnici in hulle ontwikkeling gesteun.

"There is considerable movement of publicly financed national and international technicians between countries....."

aldus Padelford en Lincoln. Dit bring mee 'n verhoogde mate van private en publieke internasionale tegnologiese aktiwiteite vir humanitêre doeleindes en private winsvoordele. Ontwikkeling, die primêre doel van meer as sewentig state¹¹³ in die wêreld vandag, is fundamenteel 'n strewe na tegnologiese, sowel as politiese en sosiale vooruitgang. Hierin word hulle ondersteun deur die tegnici en die industriële sakemanne. Daarom wil ons nou beweer dat tegnologiese wetenskaplikes 'n groot aandeel het in die ekonomiese bedingingsvermoë

van beide die ontwikkelende en die ontwikkelde staat. Tegnologie het 'n "necessary condition" vir ontwikkeling geword en in die woorde van Kuznets:

"The base of modern economic growth, and the source of 'better quality' in the material products of society". 114

3.1.5. Die Menslike Faktor.

Menslike arbeid en vaardigheid - die mens se eie hulpbronne as individu - is die enigste magte wat die mens het wat in verhouding toeneem met groeiende behoeftes en verwagtings. Soos 'n staat se bevolking toeneem, en die materiële behoeftes daarmee saam, so neem ook die grootte van die arbeidsmag toe. Tesame met die strewe na 'n hoër lewensstandaard en die ontwikkeling in die rigting, het dit ook vir die opvoedkundige en tegniese opleiding moontlik geword om die mens te bewapen om voorsiening te maak vir sy steeds stygende ambisie.¹¹⁵ Dit was 'n logiese konsekwensie vir state:

"arrange its educational system so that its output matches the industrial system's input needs both qualitatively and quantitatively". 116

Ook Organski beskou 'n groot arbeidsmag met uiteenlopende vaardighede as noodsaaklik vir die ontwikkeling van 'n gevarieerde ekonomie en selfvoorsiening.¹¹⁷

Die mens is egter een faktor wat soms agterweë gelaat is in hierdie eeu van versnelde tegnologiese ontwikkeling. In die woorde van Pacey:

"We have partly forgotten how to use our own resources as people"¹¹⁸

Tegnologie is konvensioneel 'n ontwikkeling van masjiene en toerusting en was gerig op die vervanging eerder as die ontwikkeling van die menslike vaardighede en potensiaal. In die stedelike sentra van veral die ontwikkelende state is daar 'n samedromming van gefrustreerde, halfgeskoolde en selfs ongeskoolde arbeiders. So ontstaan daar 'n rewolusioneêre teelaarde wat groot gevaar vir die stabiliteit en ordelike vooruitgang van dié state inhou.¹¹⁹ Dit het dan ook 'n gevolgbare invloed op die ekonomiese bedingingsvermoë van state, want dit is 'n verkwisting van mensemateriaal wat die ontwikkelende state allermens kan bekostig.

Die teenoorgestelde is egter ook soms waar. Daar is talle voorbeelde waar tegnologiese vooruitgang die bevolking eerder goed as kwaad doen het.¹²⁰ Die nuwe tegnologiese ontwikkelings mag nuwe arbeids-

situasies skep wat weer 'n uitbreiding van kommersiële aktiwiteite tot gevolg het; ongeag die tipe tegnologiese verandering. Die resultaat hiervan op die staat is in een opsig baie belangrik:

"All such technical - economic additions can be looked at from one point of view as new exploitable resources". 121

Hierdie snelle groei en tegnologiese vooruitgang is egter slegs 'n bate as 'n staat politieke en ekonomies doeltreffend genoeg is om sy groeiende ontwikkelings produktief aan te wend. 122

3.2. Tegnologie en Internasionale Verhoudinge.

Ons wil geen poging aanwend om in die bestek van hierdie hoofstuk te probeer om die invloed van al die verskillende tipes van tegnologiese ontwikkelings op internasionale verhoudinge te bespreek nie. Ons primêre doel is om die gedagte tuis te bring dat die tegnologie 'n belangrike faktor is in die internasionale politiek - en as ekonomiese bedingingsmag - en dat dit steeds sal groei in die toekoms. Ons bespreek kortliks drie tegnologiese ontwikkelings wat onderling met mekaar verband hou, nl. kommunikasie, industriële tegnologie en militêre tegnologie.

3.2.1. Kommunikasie.

Tegnologiese ontwikkeling het gesorg vir 'n ontsaglike uitbreiding in lugvervoer en in die versending van informasie en idees deur middel van elektriese en elektroniese kommunikasiemiddele. 123 Kommunikasie speel vandag 'n belangrike rol en het 'n groot invloed op magsvermoë, diplomatie en propaganda. Morgenthau noem hierdie ontwikkelings die 'tegnologiese unifikasie van die wêreld'. 124 Die ontwikkeling op die gebied van kommunikasie het nie net alle geografiese grense oorskry nie, maar in die woorde van Morgenthau:

"..... this virtually unlimited opportunity for physical and intellectual communication has created that community of experience, embracing all humanity, from which a world public opinion can grow". 125

3.2.1.1. Magsvermoë.

Die moderne tegnologie het 'n wêreldwye invloed. In 'n toenemende mate word nuwe tegnologiese ontwikkelings vervolmaak wat die deelname of samewerking van menige state vereis. Die invloed wat hieruit voortvloei "cannot be contained within the boundaries of single

states".¹²⁶ Daar is baie voorbeelde van hierdie sogenaamde "global technology".¹²⁷ Kommunikasiesatelliete en ander gebruike van ruimtevaartuie is 'n goeie voorbeeld.

"The benefit to mankind staggers the imagination" aldus Rosen van die Hughes Aircraft Company oor die potensiaal van satellietkommunikasie.¹²⁸ Satellietkommunikasie verteenwoordig 'n uitgebreide "extension of man"¹²⁹ wat dit moontlik maak vir die mense om te kommunikeer sonder die inagneming van afstand. Juis hierin lê dan die magsvermoë van state. Terwyl die tegnologie kommunikasie moontlik gemaak het, deur "enormously facilitating communications among different countries",¹³⁰ het dit terselfdertyd aan die regerings en private organisasies in die wêreld 'n ongekende magsvermoë verskaf om juis hiêrdie kommunikasie tussen state en oor geografiese grense heen te bemoeilik. Tweehonderd jaar gelede was dit makliker vir 'n geletterde Rus om iets te leer van Franse politieke idees en aktiwiteite as vandag. 'n Engelsman wat sy politieke idees tussen die Franse wou versprei, het toe 'n beter kans gehad as op die huidige tydstop. Dit het gebeur weens die feit dat die moderne tegnologie dit nie net vir die individu moontlik gemaak het om oor groot afstande te kommunikeer nie, maar dit het dit ook vir regerings en private kommunikasie-maatskappye moontlik gemaak om enige sodanige, kommunikasie af te sny indien hulle dit sou begeer. Owerheids- en private beheer oor kommunikasiemiddele het 'n tegniese en politiese aktualiteit geword,¹³¹ Soos die tegnologie in geheel, is kommunikasiemiddele basies neutraal.

"They will do what their masters tell them to do".¹³²

Daar is egter een faktor wat soos 'n paal bo water staan. Kommunikasie-tegnologie sal in die toekoms 'n al hoe groter rol speel in wêreldgebeure. 'n Regering wat oor onmiddellike statistiese gegewens beskik in verband met handelsmoontlikhede, kapitaalvloei, internasionale krisis en militêre inmenging, kan sy buitelandse beleid oombliklik aanpas by die vereistes van die oomblik.¹³³ Dit gee aan state en private organisasies 'n magsvermoë bô dié state wat nie oor 'n uitgebreide kommunikasienetwerk beskik nie.

3.2.1.2. Diplomasie.

Op die diplomatieke terrein het beide die vryheid van optrede en die

verantwoordelikhede van die ambassadeur verminder as gevolg van ontwikkeling op die gebied van elektroniese kommunikasiemiddele en lugvervoer (tog ook basies 'n kommunikasiemiddel).¹³⁴ Tesame hiermee ontvang die nuwe rol van die persoonderhoud en verklarings oor die radio net soveel aandag as die tradisionele diplomatieke metodes van private notas en gesprekke.¹³⁵

Die diplomate van vandag moet 'n sekere mate van tegnologiese kennis besit en menige diplomatieke sending sluit tegniese deskundiges en vakmanne in. Die rede hiervoor is dat die moderne diplomاسie ook met tegnologiese faktore soos wapenbeheer en ekonomiese ontwikkeling te doene het.¹³⁶ Ons kan die V.S.A. as voorbeeld noem. Cole verskaf die volgende inligting:

"The Department of State drew its Foreign Service officers from all over the country and from many different colleges and universities In addition, the Department of State appointed individuals with needed specialities as Foreign Service Reserve officers for limited terms".¹³⁷

'n Nuwe burokrasie het in die diplomاسie sy verskyning gemaak. Die 'orator'-tipe¹³⁸ ambassadeur het plek gemaak vir die "trained observer".¹³⁹ Die moderne diplomaat het insig nodig in die gekompliseerdheid van die hedendaagse gemeenskap. Schwarzenberger haal aan uit die British Command Paper wat dit só verduidelik:

"Economics and finance (en ook dus tegnologie) have become inextricable inter-woven with politics; understanding of social problems and labour movements is indispensable in forming a properly balanced judgement of world affairs".¹⁴⁰

Die ontwikkeling van die kommunikasie tegnologie het dus 'n groot rol gespeel in die totstandkoming van 'n 'nuwe' diplomاسie was ook onder andere gerig op die beheer van die kommunikasie-middele van die nasionale staat op die internasionale toneel, want "the privacy of states has been irretrievably shredded by technology",¹⁴¹ en die diplomatieke diens het grootliks ontaard in 'n propaganda-masjien.¹⁴²

3.2.1.3. Propaganda.

Twee geslagte was propaganda slegs 'n geringe deel van die staatsborswering. Die twee Wêreldoorloë het propagandistiese metodes van sielkundige oorlogvoering sterk op die voorgrond laat tree. Die Sowjet-unie was die eerste moderne staat in die wêreld wat van propaganda

gebruik begin maak het, selfs in vredestryd.¹⁴³ Sedertdien het propaganda 'n integrale deel van die kommunistiese stelsel gevorm. Propagandaprogramme is ook op groot skaal gebruik deur Mussolini in Italië en deur die Nazis se minister van Propaganda, Goebbels.¹⁴⁴

Die totstandkoming van kommunikasienetwerke, in groeiende stedelike bevolking, wyer verspreiding van literatuur en verbeterde propaganda tegnieke het 'n toename in die gebruik daarvan tot gevolg gehad.¹⁴⁵ Schwarzenberger sê die gebruik van die radio "has provided a medium of penetration against which there is little effective protection".¹⁴⁶ Propaganda-aktiwiteite het 'n groot stimulus ontvang uit die wêreldwye politieke mededinging om invloed oor die ontwikkelende state.¹⁴⁷ Dit was ook as gevolg van ekonomiese en tegniese hulp. In plaas daarvan om beloftes te maak, word konkrete bewyse van vriendskaplikheid en goeder trou gelewer.¹⁴⁸

In 'n era wat Acheson genoem het "total diplomacy". het propaganda 'n prominente plek in die buitelandse programme van state ingeneem. Morele druk op 'n teenstander, kragvertoon of die moontlikheid van ekonomiese lokmiddels is lank reeds erkende metodes om die gedagtes en gedrag van ander te beïnvloed.¹⁴⁹ Openlike staatspropaganda, nuusberigte wat deur die inligtingsdepartemente van ambassades uitgereik word, en staatsondersteunde films het waardevolle hulpmiddels van die staatsdiplomatie geword.¹⁵⁰ Ook ideologiese idees is makliker en meer vryelik deur die wêreld gedra. Dit alles is moontlik gemaak deur die ontwikkeling van die kommunikasiemedie gedurende die afgelope paar dekades.

3.2.2. Industriële Tegnologie.

Industrialisasie is 'n produk van die gesamentlike hulpbronne van tegnologie en kapitaal-toevoer.¹⁵¹ Dit is vandag een van die belangrikste komponente¹⁵² van ekonomiese bedingingsvermoë in internasionale verhoudinge. Dit verskaf aan geïndustrialiseerde state 'n ekonomiese magvermoë wat die ontwikkelde state moeilik kan ewenaar. Die ontwikkeling van die tegnologie het egter ook 'n nuwe-effek op die internasionale ekonomiese verhoudinge gehad, naamlik interafhanklikheid.¹⁵³

Ons kyk eerstens na die invloed wat die industriële tegnologie op die

ontwikkellende state uitoefen. Die leiers van die 'nuwe' state - veral die opgevoede elite - verlang modernisasie en onafhanklikheid.¹⁵⁴ Sonder industrialisasie is modernisasie onmoontlik. Daarom moet hulp van geïndustrialiseerde state verkry word om hierdie doelwitte te bereik. Net soos politieke magsvermoë uitgebrei word in die gelykmakingsproses, so is dit ook die geval met ekonomiese bedingingsvermoë.¹⁵⁵ Private entrepreneurskap is gewoonlik die karakteristieke metode tot ontwikkeling en modernisasie is 'n integrale deel daarvan, afgebaken deur die wettige raamwerk van die staat. Op die internasionale toneel vind dit op dieselfde wyse plaas. Hier neem die staat die plek van die private entrepreneur. Doelwitte in so 'n stelsel is gewoonlik gematigd en dit vereis 'n hoë mate van "pay-off" om die ontvangerstate gelukkig te hou.¹⁵⁶ Gebeur dit nie, kan die gelykmakingsproses (of die ontwikkelingsproses) lei tot 'n politieke skaakmat en dit kan lei tot 'n verbrokkeling van die poging. Dit kan verreikende gevolge in die ontwikkelende state hê. Kaplan kom tot die volgende slotsom:

"They may lapse into sloth and corruption. Or, in desperation, they may resort to the most radical of measures".¹⁵⁷

Hierdie ongelykmatigheid van die proses van modernisasie word gereflekteer in die ongelykheid tussen state "based largely upon economic criteria of stratification and reinforced by differences in educational opportunity,¹⁵⁸ status competition among the powerful, class competition between the rich and the poor, and quite often, elements of caste rank originating in ethnic discrimination".¹⁵⁹

Die nasies van Europa het nie ontwikkel sonder bloedvergieting, korrupsie, boewery en ellende nie, maar hierdie state het minstens nie moderne bure gehad wat bomenslike verwagtings vir hulle gekoester het nie. Hulle kon stadig ontwikkel, nie net op ekonomiese gebied nie, maar ook in die ontwikkeling van 'n nasionale bewussyn en owerheidsapparaat.¹⁶⁰ Daar was nie magtiger state wat 'n bedreiging vir hulle onafhanklikheid was nie. Maar in die 'nuwe' state wat vandag hulle verskyning maak, bestaan daar nie so 'n ontwikkelde nasionale bewussyn soos in die hoogsontwikkelde state nie. Ons is geneig om te dink dat die rewolusie van "rising expectations"¹⁶¹ 'n universele tendens in Asië, Afrika en Latyns-Amerika is. Dit is in werklikheid egter bloot universeel in die sin dat omtrent alle onderontwikkelde state wil voorgee

dat hulle industrialisasie bereik het, terwyl slegs 'n klein persentasie van die bevolking werklik belangstel in die ekonomiese en sosiale voordele van industrialisasie en gewillig is om die nodige stappe te neem om dit te bereik.¹⁶² Vir baie van die ontwikkelende state vervul die staalfabriek, die snelweg, die lugdiens en moderne wapens nie primêr 'n ekonomiese of militêre - wat noodwendig ekonomiese en militêre bedingingsmag beteken - funksie nie, maar bloot sielkundige en politiese funksies. Hulle word beskou as simbole van moderniteit en mag¹⁶³ - die resultaat van 'n 'rypdrukproses'.

Tweedens wil ons wys op die feit dat tegnologiese ontwikkeling op industriële gebied militêre sterkte (mag) op twee maniere kan bevorder. Ontdekkings en uitvindings gebaseer op industriële ontwikkeling het aan die een kant 'n direkte invloed¹⁶⁴ op militêre tegnologie. Aan die ander kant is daar die indirekte voordele vir die staat, nl. die verhoogde arbeidsproduktiwiteit in die ekonomie en as gevolg daarvan 'n styging in ekonomiese potensiaal. Tegnologiese vooruitgang word erken as die belangrikste bron waardeur arbeidsproduktiwiteit verhoog kan word en tegnologie is "unquestionably a nation's most important economic resource".¹⁶⁵

Energie is 'n belangrike element in ekonomiese en sosiale ontwikkeling. Dit verskaf die krag vir produksie en velerlei siviele gebruike. Hierdie krag word herlei uit steenkool, aardgas, water en in 'n toenemende mate uit olie. Binnekort sal selfs atoomkrag die bestaande bronne aanvul. Tot dan sal petroleum, en die areas waar dit produseer word, steeds 'n belangrike faktor van ekonomiese bedingingsvermoë en in internasionale verhoudings bly.¹⁶⁶

Die uitbreiding van industriële tegnologie is vierdens ook daarvoor verantwoordelik dat al hoe meer state roumateriaal invoer en dit verhoog die totale behoefte in die wêreld. Tegelykertyd word daar deur middel van die wetenskap en tegnologie gepoog om plaasvervangers vir die natuurlike produk te vind. Sukses in hierdie opsig "can cause the gravest difficulty to states with significant reliance on the affected materials for markets and sources of foreign exchange".¹⁶⁷

Uit voorgaande is dit dus duidelik dat industriële tegnologie 'n belangrike dinamiese faktor in internasionale verhoudinge is. Dit

het 'n invloed op 'n wye spektrum in die tussenstaatlike toneel en 'n belangrike - indien nie dié belangrikste - uitwerking op die nasionale ekonomiese bedingingsvermoë.

3.2.3. Militêre Tegnologie.

'n Beslissende aspek van moderne tegnologie is die effek wat dit op militêre magsvermoë gehad het.¹⁶⁸ Hamilton noem dit die 'vuurproef' van moderne tegnologie,¹⁶⁹ want in oorlogvoering wil elk van die opponerende magte die tegniese vaardigheid besit om die ander te oorrompel.

"Each wants its weapons to be more accurate, destructive and efficient than those of the enemy; and it wants to devastate the other's territory and obliterate his forces while protecting his own....." 170

Daar is vandag 'n rewolusionêre verandering in die bedreiging van militêre verwoesting wat die strategiese agtergrond vorm van enige internasionale konflik. Die komponente van hierdie verandering sluit in die skielike styging in wapenmag en die vermoë om wapens vinnig oor groot afstande te vervoer.¹⁷¹ Dit is juis hierdie vermoë wat Brzezinski noop om die V.S.A. te beskryf as:

"We are the only power with far-flung global economic investments, economic involvement and global trade, and there is no parallel to us in the role our science and technology plays throughout the world". 172

Om 'n militêre magsvermoë soos die V.S.A. op te bou moet 'n staat egter bereid wees om groot bedrae te spandeer. Oorlog (en wapens) is dié smeltkroes van tegnologie waarin state geld, materiaal, en mannekrag laat instroom bykans sonder inagneming van die koste daaraan verbonde.¹⁷³ Soos die industrieë se massaproduksie op militêre benodigdhede gekonsentreer word, word ekonomiese groei gestimuleer. Daar is al gesê dat die ekonomie van die V.S.A. larkal sou stagneer het as dit nie was vir die Koreaanse Oorlog, die oorlog in Viëtnam en die missiel-programme nie.¹⁷⁴ Militêre potensiaal is groter hoe meer die patroon van aanvraag produkte verlang wat aan militêre vereistes voldoen,¹⁷⁵ m.a.w. hoe meer militêre toerusting vervaardig word hoe meer kapitaal word verkry om die militêre slaakrag te verhoog. Dit is ook die rede waarom die Sowjet-regering volgehou het om kapitaal-industrieë te ontwikkel in plaas van verbruikersindustrieë.

Uit hierdie oogpunt gesien is die voordeligste vraag die vraag na wapens en militêre toerusting. Soos Knorr tereg sê:

"Technological growth is stimulated by a strong demand for its fruits". ¹⁷⁶

Of hierdie vraag op eie grondgebied of in die buiteland bestaan, kom nie daarop aan nie. 'n Staat wat 'n groot volume wapens en militêre tegnologie uitvoer, het die voordeel van 'n steeds groeiende wapen-industrie. Dit beteken buitelandse kapitaal en 'n styging in ekonomiese bedingingsvermoë.

Militêre tegnologie bring ook die moontlikheid mee dat nuwe tegnologie se ontwikkelings (op militêre gebied) uitsluitlik vir die ekonomiese en militêre gewin van die nasionale staat aangewend kan word. ¹⁷⁷ So het die ontwikkeling van die ABM (missielafweerstelsel) vir die V.S.A. die oplossing van 'n groot probleem verskaf, nl. nasionale veiligheid. ¹⁷⁸ Dit was ook die geval met die eerste atoombom, ¹⁷⁹ en die mees moderne ontwikkeling, nl. die kruisermisiel.

Die groeiende gesofistikeerdheid van wapen- en militêre tegnologie het tot gevolg dat wapens vandag ontwikkel het in wat Hamilton beskryf as "weapon systems". ¹⁸⁰ Land-, see-, en lugmagte word vandag deur kampers beheer met ingewikkelde radaropsporingsnetwerke wat alarm maak in geval van vyandelike aktiwiteite. As ons kyk na die geskiedenis van wapentuig, kan ons 'n paar rewolusionêre stappe sien in die ontwikkeling van die oorlogsmasjien. Daar is byvoorbeeld die boog, kruit, die masjiengeweer, die terk, die vegvliegtuig, die duikboot, ballistiese missiele en die atoombom. Elk van die bogenoemde was verantwoordelik vir 'n diepgaande verandering in taktiek en militêre magstrukture. ¹⁸¹ Kissinger sê tereg:

"Not every technological advance is a technological breakthrough. A technological breakthrough is an advance which either establishes a 'new' capability or improves an existing one to a point at which it can overwhelm the opposition". ¹⁸²

Elk van voorgenoemde militêre tegnologie se ontwikkelings beantwoord aan hierdie kriterium.

Militêre tegnologie speel ook vandag 'n belangrike rol in internasionale wapenbeheer. Die Geneefse konferensie oor gifgas is gebaseer op 'n tegnologie se definisie en die vroeë voor-oorlogse plan om Duits-

land en Japan sonder wapens te probeer hou was gemik op die beheer van wapen-industrieë om te verhoed dat lg. twee state moderne wapens vervaardig.¹⁸³ Die huidige "sogenaamde "nuclear proliferasie" het dieselfde doelstellings.¹⁸⁴

4. Slotopmerkings.

Die belangrikheid van die ekonomiese verhoudings tussen state is 'n uitvloeisel van die moderne tegnologie.¹⁸⁵ Die wêreld het gekrimp as gevolg van ontwikkelings van die vervoerwese en kommunikasiemiddele. Sakemanne en staatsmanne het geleer om die vraag en aanbod reg rondom die aardbol te hanteer en te stimuleer, kapitaal het vloeibaar geword en beleggings word op internasionale vlak hanteer. Sedert 1960 het die wêreldhandel tweekeer meer as nasionale produksie gestyg (deur middel van buitelandse beleggings en tegnologiese samewerking). Ook die internasionalisasie van die wêreld ekonomie het vinniger gegroei as die wêreldhandel. Buitelandse beleid het meer verweef geraak met buitelandse beleid en selfs die boer op die land is deur die wêreldmarkte en monetêre toestande beïnvloed.¹⁸⁶

Tegnologiese ontwikkeling het die ontwikkelende state hoop gegee op die toekoms en dit was verantwoordelik vir die nuwe begrip van interafhanklikheid van roumateriaal en natuurlike hulpbronne.¹⁸⁷ Tegnologie het militêre konfrontasies tussen state wat geografies ver van mekaar lê, moontlik gemaak, en alle state ter wêreld het meer toeganklik geraak. Die militêre magsvermoë en ekonomiese bedingingsvermoë het dinamiese afmetings begin aanneem en ons wil voorspel dat dit in die toekoms nóg groter afmetings sal aanneem. Die mens staan nooit stil nie, altyd is hy rusteloos en op die uitkyk na nuwe horisonne. Sô sal hy ook die instrument wees in die ontwikkeling van die atoomtegnologie wat dié internasionale ekonomiese en politieke toneel drasties sal beïnvloed. Ons wil volstaan met die woorde van Van Riessen:

"Men streeft in het ontwerpen naar een verantwoorde balans tussen de vele beperkende faktoren (die niet alleen met de techniek gegeven zijn). Het is de rol van die uitvinder om door het ontwerpen van de orde van nieuwe, technische structuureenhede deze compromispositie te doorbreken, zodat men en een nieuwe, vooruitgeschoven positie naar een compromis op hoger niveau kan streven".¹⁸⁸

BRONNEVERWYSINGS.

1. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 161
2. Vgl. hoofstuk 8 van hierdie verhandeling oor Internasionale Organisasies.
3. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 161. Vgl. ook Derry T.K., Williams T.I., op. cit., p. 276 - 277. Die skrywers sê hier dat "their energies were diverted from intermecine conflict to the exploitation of the national territories".
4. Vgl. Hetman F., Society and the Assessment of Technology, gepubliseer deur die Organisation for Economic Co-operation and Development, Parys, Frankryk, 1973, p. 31
5. Vgl. Hamilton D., Technology, Man and the Environment, Faber and Faber Ltd., London, 1973, p. 21
6. Soos aangehaal uit: Walker C.R., Technology, Industry, and Man - The Age of Accelaration, McGraw-Hill Book Company, New York, 1968, p. 1
7. Vgl. Hamilton D., op. cit., p. 21
8. Dit kan miskien net op die natuurwetenskappe van toepassing wees, maar ons meen dat hierdie stelling ook tot 'n sekere mate op die politieke- en ekonomiese wetenskappe toegepas kan word.
9. Vgl. Walker C.R., op. cit., p. 1
10. Vgl. Hetman F., op. cit., p. 31
11. Vgl. Ibid
12. Vgl. Kissinger H.A., Nuclear Weapons and Foreign Policy, op. cit., p. 21. Kissinger sê hieroor: "Because we have won two world wars by outproducing our opponent, we have tended to equate military superiority with superiority in resources and technology".
13. Vgl. Johnson H.G., op. cit., p. 1
14. Vgl. Ibid. Vgl. ook Strassmann W.P., Technological Change and Economic Development, Cornell University Press, Ithaca, New York, 1968, p. 13. Strassmann noem hier die "bold new Program" van tegniese hulpverlening en Truman se "Point Four Program" van 1949 en sê voorts: "(it) stressed inexhaustibility of knowledge as a resource and, therefore, potentially unending benefits following its transfer".
15. Vgl. Walker C.R., op. cit., p. 3. Walker noem hier spesifiek die geval van General Motors in die V.S.A. wat vandag op groot skaal ondersteuning verleen aan wetenskaplike en tegnologiese navorsing in universiteite en industrieë en as gevolg daarvan fenomenale winste lewer.

16. Vgl. Parker J.E.S., The Economics of Innovation - The National and Multinational Enterprise in Technological Change, Longman Group Ltd., London, 1974, p. 6. Parker sê voorts: "The scope of locational options has now widened beyond the shores of the home country".
17. Ibid
18. Vgl. Schuurman Ir. E., op.cit., p. 62. Schuurman beskryf Jünger as "een literator, een dichter en een essayist".
19. Vgl. Ibid, p. 76
20. Vgl. Ibid. Schuurman haal Jünger hier aan: "Dass die Res Cogitans sich zum alleinigen Herrn und Meister des weltprozesses aufwirft, dass sie das scharf, rücksichtslos, ohne auf Einwürfe zu achten, tun wird, liegt im Denken von Descartes vorbereitet".
21. Ibid. Wat ons eintlik hiermee bedoel, is dat weens die vinnige ontwikkeling van die tegnologie daar minder van hande-arbeid gebruik gemaak is. Dit het dus veroorsaak dat daar 'n groter mate van werkloosheid ontstaan het. Nog 'n faktor wat ons hierby kan groepeer, is die feit dat die vinnige ontwikkeling van die tegnologie ook veroorsaak het dat daar 'n tekort aan geskoolde en professionele werkers ontstaan het. Daar was soms nie genoeg opgeleide personeel om met die snel-groeiende tegnologie tred te hou nie.
22. Soos aangehaal uit: Stearns P.N. (red.), The Impact of Industrial Revolution, Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1972, p. 18
23. Vgl. Walker C.R., op. cit., p. 10. Walker haal Mumford aan: "Technics and civilization as a whole are the result of human choices and aptitudes and strivings, deliberate as well as unconscious, often irrational when apparently they are uncontrollable, they are not external..... it is the human spirit which makes demands and keeps promises".
24. Ayres R.U., Fortress America or a World of Hope - Technology, in Kaplan M.A. (red.), Isolation or Interdependence? Today's Choices for Tomorrow's World, op. cit., p. 153
25. Vgl. Ibid. Ayres sê dat hierdie samewerking nodig is om die nuwe uitvindsel te "perfect, develop, engineer, finance, manufacture and market".
26. Vgl. Ibid. Ayres kom tot die slotsom dat moderne uitvindings sterk organisatoriese en finansiële ondersteuning nodig het. Dit is gewoonlik net beskikbaar by groot en magtige korporasies en regerings.
27. Vgl. Hetman F., op. cit., p. 31.
28. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 161
29. Die onderontwikkelde state beskou ons as 'n 'onsekere' mag weens die feit dat hulle in die meeste gevalle nog geen politieke stabiliteit bereik het nie. Ook is hulle ekonomiese bedingingsvermoë wisselvallig weens die feit dat hulle maklik deur die groot moondhede op ekonomiese gebied beïnvloed kan word as gevolg van hulle ekonomiese afhanklikheid. In internasionale organisasie soos die V.V.O. tel hulle stem net soveel

soos die ontwikkelde state (behalwe die moondhede wat die vetoreg besit) en kan hulle ook maklik beïnvloed word om hul stem teen 'n staat uit te bring.

30. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 161. Vgl. ook Hetman F., op. cit., p. 31. Hetman som dit s6 op: "The traditional view of technology as producing long-term impact (en dus ook ekonomiese stabiliteit) no longer applies, as the rate of change becomes itself one of the basic variable of technological development which both induces and undergoes the influence of concurrent socio-political change".
31. Vgl. Liebenberg P.W., Die Worstelende Wêreld, op. cit., p. 13
32. Vgl. Taylor G.R., The Doomsday Book, Panther Books Ltd., London, 1972, p. 283
33. Vgl. Liebenberg P.W., Die Worstelende Wêreld, op. cit., p. 13. Vgl. ook Armytage W.G.H., The Effect of Technical Change, in Rose J. (red.), Technological Injury - The Effect of Technological Advances on Environment, Life and Society, Gordon and Breach Science Publishers, London, 1969, p. 203 - 204. Armytage verskaf voorbeelde van sosiale verandering sedert die vroegste tye.
34. Vgl. Ibid. Liebenberg meen dat hierdie wrywingsvlakke die spanning is tussen werkgewer en werknemer, ryk en arm, oud en jonk, manlik en vroulik, ensovoorts.
35. Vgl. Strauss H.J., Vakbondbewegings, Beroepsegoïsme en Staatkundige Problematiek, op. cit., p. 17
36. Vgl. Schuurman Ir. E., op. cit., p. 83 - 84. Hier bespreek Schuurman die verabsoluttering van die tegnologie deur die mens onder invloed van die verskillende organisasies.
37. Vgl. Strauss H.J., Vakbondbewegings, Beroepsegoïsme en Staatkundige Problematiek, op. cit., p. 17
38. Vgl. Die wêreld in Oënskou, Nuusbrief van die Sentrum vir Internasionale Politiek, P.U. vir C.H.O., Potchefstroom, Jaargang XII, Nr. 1, Januarie 1977, p. 8 - 9. Reeds tydens die Amerikaanse Presidentsverkiesing het dit duidelik geblyk wat Carter se houding ten opsigte van die blanke regerings in Suider-Afrika is. Hy is 'n sterk voorstander van meerderheidsregering vir Suid-Afrika en Rhodesië, terwyl Suidwes-Afrika (hy gebruik die V.V.O.-term "Namibië") so gou as moontlik onafharklikheid moet verkry. Dit is as gevolg van sy oortuiging dat die nie-blanke volke van Suider-Afrika deur die blankes onderdruk word en hy beskou dit as 'n aantasting van hulle menseregte. Hy huldig darem ook die standpunt dat die menseregte van die minderheid beskerm moet word.
39. Vgl. Liebenberg P.W., Die Worstelende Wêreld, op. cit., p. 14. Vgl. ook Heilbroner R.L., op. cit., p. 101 - 102. Vgl. ook Montgomery J.D., Technology and Civic Life: Making and Implementing Development Decisions, The Massachusetts Institute of Technology Press, Cambridge, Massachusetts, 1974, p. 154 - 159. Montgomery ontleed hier die invloed van die tegnologiese veranderinge op maatskaplike en ekonomiese gebied.

40. Vgl. Pentland C., Functionalism and Theories of International Integration, gepubliseer in Groom A.J.R., Taylor P. (red.), Functionalism: Theory and Practice in International Relations, University of London Press Ltd., London, 1975, p. 9 ff. Pentland gee hier die tipiese funksionele benadering van internasionalisme. Hy bespreek federalisme, pluralisme funksionalisme, neo-funksionalisme en hulle uitwerking op die gedagte van internasionalisme.
41. Strauss H.J., Vakbondbewegings, Beroepsegoïsmes en Staatskundige Problematiek, op. cit., p. 19 - 20
42. Schuurman Ir. E., op. cit., p. 146. Vgl. ook Walker C.R., op. cit., p. 283. Walker lewer ook kommentaar hieroor en sê: "..... the developments of recent years have inevitably blurred the traditional dividing lines between the public and the private sectors".
43. Vgl. Strauss H.J., Vakbondbewegings, Beroepsegoïsmes en Staatskundige Problematiek, op. cit., p. 20
44. Ibid
45. Vgl. Liebenberg P.W., Die Worstelende Wêreld, op. cit., p. 14
46. Walker C.R., op. cit., p. 283. Vgl. ook Rostow W.W., Politics and the Stages of Growth, Cambridge University Press, London, 1971, p. 176. Rostow bespreek hier die politieke implikasies van die vermenging van ekonomiese belange en owerheidsbelange en sê voorts: "..... with the take-off and drive to technological maturity, the process of industrialization itself becomes the center of politics".
47. Vgl. Strauss H.J., Vakbondbewegings, Beroepsegoïsmes en Staatskundige Problematiek, op. cit., p. 20 - 25
48. Vgl. Ibid, p. 20
49. Vgl. Liebenberg P.W., Die Worstelende Wêreld, op. cit., p. 15. In hierdie verband wil ons ook net noem dat die taak van die owerheid tot 'n sekere mate verbreed het om ook oorkoepelend op te tree ten opsigte van die tegnologiese veranderinge. Vgl. in hierdie verband die elektrisiteitsvoorsiening van EVKOM in Suid-Afrika.
50. Vgl. Wilson C.L., A Plan for Energy Independence, in Bundy W.P. (red.), op. cit., p. 62. Vgl. ook Lipson L., op. cit., p. 199. Die besoedeling van die atmosfeer en die bodem, voedseltekorte en die energiekrisis laat vraagstukke ontstaan wat sonder tegnologiese vooruitgang heel moontlik nie daar sou gewees het nie. Afvalstowwe, die oliebesoedeling van die oop see, ruimtebesoedeling, die besoedeling van die stede en 'n menigte ander besoedelingsprobleme sou heel waarskynlik nooit ontstaan as die nie vir die ontwikkeling op tegnologiese gebied was nie.
51. Vgl. Hamilton D., op. cit., p. 22. Hamilton sien die verskil as volg: "the technology of the past depended on human experience and skill and often intuition. Modern technology is coming to depend almost exclusively on science".
52. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 163. Vgl. ook Fox W.T.R., Science, Technology, and International Politics, in Sondermann F.A.,

- Olson W.C., McLellan D.S., op. cit., p. 134. Fox sê hieroor: "There is probably no other resource that can be made to serve so many alternative national purposes as a nation's scientific and technical manpower".
53. Vgl. Hamilton D., op. cit., p. 22. Die hakies is my eie.
 54. Vgl. Ibid
 55. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 163. Vgl. ook Kissinger H.A., Nuclear Weapons and Foreign Policy, op. cit., p. 120. Kern-tegnologie is belangrik in die sin dat die strategiese waarde vermindert as beide die Ooste en die Weste gelyktydig daarvoor beskik.
 56. Vgl. Mortimer J.E., Trade Unions and Technical Change, Oxford University Press, London, 1971, p. 1. Vgl. ook Heilbroner R.L., op. cit., p. 103 - 105. Heilbroner bespreek hier die invloed wat die tegnologie op die produksie van groot fabriekke gehad het en massa-produksie moontlik gemaak het.
 57. Vgl. Liebenberg P.W., Die Worstelende Wêreld, op. cit., p. 15
 58. Fox W.T.R., op. cit., p. 137
 59. Vgl. Gallbraith J.K., The New Industrial State, 2e Hersiene Uitgawe, Houghton Mifflin Company, Boston, 1971, p. 372 ff
 60. Vgl. Vaizey J., The Political Economy of Education, Gerald Duckworth & Company Ltd., London, 1972, p. 129 - 132. Vgl. ook Woodward J., Industrial Organization: Theory and Practice, Oxford University Press, London, 1970, p. 79 - 80
 61. Vgl. Hetman F., op. cit., p. 28
 62. Ons noem hier die voorbeeld van die V.S.A. Die ontwikkeling op tegnologie se gebied het duisende vliegtuie en militêre toerusting verouderd laat raak. Hierdie toerusting word teen belaglike pryse aan onderontwikkelde state as deel van die V.S.A. se buitelandse 'hulp' verkoop. Miljoene dollars word s6 aan verouderde kapitaaltoerusting verloor.
 63. Vgl. Hetman F., op. cit., p. 28
 64. Vgl. Volkshandel, Jaargang 38, Nr. 6, Augustus 1977, p. 19. Mnr. Burger, president van die A.H.I., voer die argument aan dat die Suid-Afrikaanse regering versekeringsmaatskappye en pensioenfondse moet aanmoedig om 'n gedeelte van die enorme toevloei van die publiek se kontraktuele besparing na bouverenigings te kanaliseer. Dit sal dan 'n gereelde bron van langtermynfondse wees. Nie alleen sal dit bydra tot die stabiliteit in die boubedryf nie, maar ook tot 'n meer gelykmatige toevloei van fondse vir verbandfinansiering.
 65. Vgl. Ibid
 66. Vgl. Sake-Rapport, 2 Oktober 1977, p. 7. Die Transkei-Ontwikkelingskorporasie het onlangs 'n ooreenkoms met die groot Intermagnetics Corporation van die V.S.A. gesluit vir die vervaardiging van magnetiese bande en bandkassette in die Transkei. Dit behels 'n belegging van ongeveer R1-miljoen en is hoofsaaklik op die uitvoermarkte berig.

67. Rostow W.W., The Stages of Growth, op. cit., p. 177
68. Vgl. Ayres R.U., op. cit., p. 154. Ayres meen dat "'High technology'.... accounts for most U.S. export earnings - which are badly needed to offset the costs of tourism, overseas defense bases, and imported oil, iron ore, copper, nickel, chrome, manganese, tin, wine, sugar, coffee, cocoa, and so forth". Dit is grondstowwe wat absoluut noodsaaklik is vir 'n volgehoue ekonomiese bedingingsvermoë op die tussenstaatlike toneel.
70. Vgl. Hetman F., op. cit., p. 28
71. Hierdie 'multinasionale' firmas kan beskryf word as firmas wat vreemde arbeid in 'n vreemde staat gebruik om sy uitvoerartikels te vervaardig. Hierdie uitvoerartikels word direk vanaf die vreemde staat op die wêreldmarkte geplaas, maar die kapitaalswins word 'ingevoer' na die staat van die 'moederfirma', - die staat van herkoms.
72. Vgl. Nye J.S., Multinational Corporations and World Order, in Ball G.W. (red.), op. cit., p. 123. Vgl. Parkes J.E.S., op. cit., p. 125. Parker definieer die multinasionale sake-ondernemings as: "an enterprise which owns or controls production facilities in more than one country".
73. Vgl. Die Wêreld in Oënskou, Nr. 3, Maart 1977, op. cit., p. 58 - 59
74. Vgl. Sunday Tribune, 2 Oktober 1977, p. 7. Vgl. ook Beeld, 28 September 1977, p. 13. Vgl. ook Die Burger, 27 September 1977, p. 1.
75. Vgl. Die Wêreld in Oënskou, Nr. 3, Maart 1977, op. cit., p. 58. Vgl. ook Rubin S.J., The Multinational Company as Superpower, in Ball G.W., op. cit., p. 147 - 148. Rubin wys hier op die groei van die multinasionale sake-ondernemings en die feit dat hulle 'stateleiers' geraak het. Hy haal Ball aan: "The nation-state is no longer an adequate or even a very relevant economic unit". Vgl. ook Vernon R. (red.), The Technological Factor in International Trade, National Bureau of Economic Research, versprei deur Columbia University Press, New York, 1970, p. 4
76. Vgl. Hetman F., op. cit., p. 28. Vgl. ook Ayres R.U., op. cit., p. 159. Ayres noem voorbeelde van nuwe hulpbronne wat ontgin kan word deur die ontwikkeling van die diepsee-olieboor, ontwikkelings in die mynwese, en die gebruik van satelliete vir observasie, ens.
77. Ibid
78. Ons noem die voorbeeld van die ontwikkeling van die staal-industrie in Japan. Nou onder die drie grootste staalprodusente in die wêreld, besit Japan oor baie min nasionale natuurlike hulpbronne. Japan voer 88 persent en 64 persent van sy kooks-steenkool in oor 'n afstand van meer as 5500 myl.
79. Vgl. Hetman F., op. cit., p. 29
80. Vgl. Ibid

81. Vgl. Hamilton D., op. cit., p. 36. Hamilton sê dat tegnologie die wêreld laat krimp het tot 'n "global village". Hy gaan voort: "Not many years ago, it took a fast ship five days to cross the Atlantic. Now we can fly it in five hours or less".
82. Vgl. Hetman F., op. cit., p. 29
83. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 165
84. Hetman F., op. cit., p. 29
85. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 165. Vgl. ook Galbraith J.K., op. cit., p. 15. Galbraith sê hieroor: "Technology requires specialized manpower Organized knowledge can be brought to bear, not surprisingly, only by those who possess it".
86. Vgl. Liebenberg P.W., Die Worstelende Wêreld, op. cit., p. 49. Die konferensie is bygewoon deur 1250 afgevaardigdes van 137 lande, asook deur ongeveer 800 waarnemers van nie-regeringsorganisasies, insluitende nywerhede en omtrent 200 vrywillige organisasies.
87. Vgl. Ibid, p. 58
88. Vgl. James A.T., Larbey D.W., New Food Technologies and Their Role in the World, in Hollingsworth D., Morse E. (red.), op. cit., p. 122.
89. Vgl. Liebenberg P.W., Die Worstelende Wêreld, op. cit., p. 58
90. Vgl. Ibid
91. Schertz L.P., op. cit., p. 180
92. Vgl. Liebenberg P.W., Die Worstelende Wêreld, op. cit., p. 60
93. Vgl. Finlay D.J., Hovet T. (jr.), op. cit., p. 171
94. Vgl. Ibid, p. 172
95. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 166. Vgl. ook Galbraith J.K., op. cit., p. 20. Dit het gebeur deels omdat tegnologie en die staat so nou met mekaar verband hou. Galbraith verduidelik dit sô: "Technological compulsions, and not ideology or political will, will require the firm to seek the help and protection of the state. This is a consequence of advanced technology of no small interest....."
96. Soos aangehaal uit: Fox W.T.R., op. cit., p. 143
97. Ibid
98. Soos aangehaal uit: Ibid. Vgl. ook Hamilton D., op. cit., p. 341. Hamilton sê voorts: "In the technological society individuals will also be subject to ever stricter control by government acting for the rest of the society. There are too many people packed together in many parts of the world demanding too much space, food, water and material goods - and all of them expecting technological freedom - for there to be much room for further growth, or for ungettered independence for everyone".

99. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 166 - 167
100. Vgl. Hamilton D., op. cit., p. 150 ff. Hamilton meen: "Technology has released a great flood of communications. It is as though all mankind had been queing up, impatiently waiting for the inventions that would enable them to talk across the world". Vgl. ook Morgenthau H.J., Politics of Nations, op. cit., p. 517 - 518 vir die tradisionele taak van die diplomاسie as instrument vir buitelandse beleid.
101. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 166
102. Vgl. Rostow W.W., The Economics of Take-off into Sustained Growth, St. Martin's Press, MacMillan, London, 1969, p. 98. Gedurende die twee fases het ons te doen met "interactions among the economic, social, and political dimensions of society mainly initiated from within, rather than by intrusion, pressure or humiliation from without". Vgl. ook Montgomery J.D., op. cit., p. 40 - 41. Montgomery haal Adam Smith aan wat die mening gehuldig het dat vooruitgang en ontwikkeling groei beteken en die hele proses as noodsaaklik en goed vir die nasionale staat beskou het,
103. Vgl. Ibid, p. 99 - 100. Rostow definieer dit s6: "During the take-off, modern industialization begins and expands rapidly The cities and all that go with them grow disproportionately The society becomes increasingly caught up in the international economy". Dan s6 hy ook: "The drive to technological maturity is a longer period than the take-off. During this stage the economies proceed to absorb and apply more or less fully what the unfolding stream of science and technology can provide".
104. Vgl. Lipson L., op. cit., p. 178 - 179
105. Vgl. Liebenberg P.W., Die Worstelende Wêreld, op. cit., p. 33
106. Vgl. Rostow W.W., The Economic of Take-off into Sustained Growth, op. cit., p. 101. Ook Rostow sien die saak in dieselfde lig omdat hy s6: "..... nations may also be tempted to translate their unfolding technical and economic capacities into enlarged power on the world scene at the expense of less advanced societies....."
107. Johnson H.G., op. cit., p. 9. Vgl. ook Pacey A., op. cit., p. 312 - 314.
108. Vgl. Nobbs J., op. cit., p. 144 ff
109. Vgl. Johnson H.G., op. cit., p. 9. Johnson lewer kommentaar: "..... It will necessarily forgo its right to use its political sovereignty to favour its own industries and discriminate against foreigners".
110. Vgl. Ayres R.U., op. cit., p. 161
111. Ibid. Vgl. ook Hetman F., op. cit., p. 80. Hy s6: "The need for protection of inventions and commercial secrecy often run against the need for the disclosure of necessary information on new technological developments which seems to be in the public interest".

112. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 166. Vgl. ook Johnson H.G., op. cit., p. 109 - 111. Johnson noem dit die "Brain Drain" op tegnologiese gebied.
113. Vgl. Ibid
114. Soos aangehaal uit: Montgomery J.D., op. cit., p. 43 - 44. Vgl. ook Rostow W.W., Politics and the Stages of Growth, op. cit., p. 230 ff
115. Vgl. Pacey A., op. cit., p. 315. Menige politikus noem ons era ook die era van "rising expectations". Vgl. voetnota 161.
116. Williams R., Politics and Technology, The MacMillan Press Ltd., London, 1971, p. 15
117. Vgl. Organski A.F.K., World Politics, op. cit., p. 149. Vgl. ook Sadie J.L., Die Suid-Afrikaanse Arbeidsmag: 'n Vooruitskouing, in Referate insake Ekonomiese Groei, saamgestel deur Johannesburgse Junior Afrikaanse Sakekamer, 1972, p. 19 - 24
118. Pacey A., op. cit., p. 315
119. Vgl. Liebenberg P.W., Die Worstelende Wêreld, op. cit., p. 66. Vgl. ook Pacey A., op. cit., p. 315. Vgl. ook Organski A.F.K., World Politics, op. cit., p. 153. Organski meen dat: "Starving peasants and rioting unemployed do not increase a nation's power. Indeed, they may act as a tremendous drag upon economic advance and reduce the political system to chaos". Vgl. Barnard L.D., Internasionale Terreur en Stedelike Terrorisme, Tydskrif vir Christelike Wetenskap, Jaargang 13 Eerste Kwartaal, 1977, p. 23. Vgl. ook Lass H., op. cit., p. 72 ff oor die geskiedenis van die grondleggers van rewolusionêre oorlogvoering.
120. Vgl. Bernard H.R., Pelto P.J. (red.), Technology and Social Change, The MacMillan Company, New York, 1972, p. 317 ff .
121. Ibid
122. Vgl. Organski A.F.K., World Politics, op. cit., p. 153. Vgl. ook Galbraith J.K., op. cit., p. 372 ff. Galbraith spreek homself sô uit oor opleiding en produktiwiteit: "The industrial system, by making trained and educated manpower the decisive factor of production, requires a highly developed educational system. If the educational system serves generally the beliefs of the industrial system, the influence and monolithic character of the latter will be enhanced".
123. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 168
124. Vgl. Morgenthau H.J., Politics Among Nations, op. cit., p. 260. Vgl. ook Hamilton D., op. cit., p. 150. Vanaf 1968 tot 1973 het die wêreld se telekommunikasie verdubbel en daar word voorspel dat die groeikoers steeds sal styg. Vgl. ook Carvell F.J., Human Relations in Business, The MacMillan Co., London, 1970, p. 284 ff. Ook menslike verhoudings is deur die kommunikasieproses beïnvloed. Carvell ontleed dit hier volledig aan die hand van die tegnologiese ontwikkeling.

125. Ibid
126. Vgl. Skolnikoff E.B., Science, Technology, and American Foreign Policy, The M.I.T. Press, Massachusetts Institute of technology, Cambridge, 1967, p. 302
127. Vgl. Ibid
128. Soos aangehaal uit: Silbermann C.E., Comsat and Satellites, in Walker C.R., op. cit., p. 325
129. Vgl. Ibid. Hierdie uitdrukking van "extension of man" is wêreldbekend gemaak deur die Kanadees, Marshall McLuhan.
130. Vgl. Morgenthau H.J., Politics Among Nations, op. cit., p. 260
131. Vgl. Ibid, p. 260 - 261. Vgl. ook Walker C.R., op. cit., p. 327. Walker sien die saak s6: "Public policy and private industry are now faced with a whole range of decisions not foreseen as recently as 1962". Hy beskou die ontwikkeling van kommunikasiemiddele as: "a technological explosion which brings obsolescence not only to older technologies but to the efforts of both industrial organizations and governments to control them".
132. Vgl. Hamilton D., op. cit., p. 165
133. Vgl. Ibid, p. 166. Vgl. ook Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 168. Toe Salvador in 1965 deur 'n aardbewing geteister is, was die V.S.A. binne ure op die toneel. Kommunikasie-middele het dit ook moontlik gemaak dat die V.S.A. in 1965 vinniger kon optree in Viëtnam as wat moontlik was in Noord-Afrika tydens die Tweede Wêreldoorlog. Vgl. ook Skolnikoff E.B., op. cit., p. 302 - 303
134. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 168. Vgl. ook die nuwe rol van Vise-President Mondale in die V.S.A. se diplomatieke betrekkinge met die res van die wêreld. Persoonlike kontak sou 'n basis vorm van die nuwe bedeling in die Amerikaanse politiek. Vgl. Die Wêreld in Oënskou, Nr. 2, Februarie 1977, op. cit., p. 20
135. Vgl. Skolnikoff E.B., op. cit., p. 302. Skolnikoff sê dat die nuwe ontwikkelings in die kommunikasie "provide a forum for airing disputes. Thus global technology tends to force decision-making away from the decentralized national government level toward centralized international government level toward centralized international policy machinery".
136. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 168. Vgl. ook Kintner W.R., The Uncertain Strategic Balance in the 1970's in Kaplan M.A. (red.), Great Issues of International Relations, op. cit., p. 370
137. Cole W.S., op. cit., p. 499
138. Vgl. Schwarzenberger G., op. cit., p. 153
139. Vgl. Ibid. H. Nicholson het eerste hierdie term gebruik as gevolg van die veranderinge op diplomatieke vlak.

140. Soos aangehaal uit: Ibid, p. 154
141. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 169
142. Vgl. Schwarzenberger N.J., op. cit., p. 156. Vgl. ook Spykman N.J., op. cit., p. 237. "Propaganda comes from Germany in the form of radio broadcasts and news reports, but the really important instrument seems to be the local organization in each country for which the diplomatic and consular services functions both as staff and as command."
143. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 342
144. Vgl. Ibid
145. Vgl. Barnard L.D., Die MAgsfaktor in Internasionale Verhoudinge, op. cit., p. 335. Barnard sê: "Tegnologiese ontwikkeling bring 'n nuwe dimensie - gratis boeke, pamflette, koerante, radio en televisie wat ingespan word om oor nasionale grense heen ideologiese doelstellings te bevorder..... 'Kulturele imperialisme' word daagliks in die pers en oor die eter uitbesuin waardeur nasionale kulturele waardes afgemat word - die Kremlin omdat hy glo in die uiteindelijke oorwinning van die internasionale arbeiderproletariaat; die Weste omdat hy glo dat humanistiese imperialisme ons van die dwaashede van nasionalisme sal vrywaar". Vgl. ook Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 342. Vgl. ook Kulski W.W., op. cit., p. 675
146. Vgl. Schwarzenberger G., op. cit., p. 157
147. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 342. Ook die bedreiging van 'n kernoorlog het veel tot die ontwikkeling van propagandistiese metodes bygedra.
148. Vgl. Morgenthau H.J., Politics Among Nations, op. cit., p. 335. Morgenthau sê: ".....such aid differs from mere propaganda exactly in that it is a deed rather than a promise. Rather than telling people what could be done, or what is being done elsewhere, it makes the promises of propaganda good here and now".
149. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 342
150. Vgl. Schwarzenberger G., op. cit., p. 157
151. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 169
152. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 55. Knorr sê hieroor: "In the modern age, dynamic science and technology are the dominant forces in human life".
153. Die kwessie van internasionale interafhanklikheid is reeds in hoofstuk 3 van hierdie verhandeling bespreek. Ons brei dus nie nou weer daarop uit nie.
154. Vgl. Kaplan M.A., United States Foreign Policy in a Revolutionary Age, in Kaplan M.A. (red.), Great Issues of International Relations, op. cit., p. 205

155. Vgl. Apter D.E., The Politics of Modernization, op. cit., p. 262
156. Vgl. Ibid, p. 263
157. Kaplan M.A., United States Foreign Policy in a Revolutionary Age, op. cit., p. 206. Vgl. ook Deutsch K.W., On Inequality and Limited Growth, op. cit., p. 389 ff
158. Vgl. Deutsch K.W., On Inequality and Limited Growth, op. cit., p. 387. Deutsch brei uit hieroor: "While rising oil prices reduced poverty of a few small developing countries, they increased poverty of more and larger ones, and this added to the problem of inequality in the world as a whole".
159. Apter D.E., The Politics of Modernization, op. cit., p. 263
160. Vgl. Kaplan M.A., United States Foreign Policy in a Revolutionary Age, op. cit., p. 206
161. Vgl. Morgenthau H.J., A New Foreign Policy for the United States, op. cit., p. 93. Die rewolusie van "rising expectations" word as volg deur Morgenthau verduidelik: "A people's urgent desire to improve their lot by means of modern technology and industry".
162. Vgl. Ibid. Vgl. ook Rostow W.W., Politics and The Stages of Growth, op. cit., p. 180. Rostow verduidelik die invloed van 'n té snelle ontwikkeling wanneer die nasionale bewussyn nog nie ten volle gevestig is nie. Die gevolg is dan: "When the economy turns down or stagnates..... the underlying tensions may take - and often have taken - violent form".
163. Vgl. Ibid
164. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 55
165. Schmooker J., Innovation and Economic Growth, Harvard University Press, Cambridge, 1966, p. 2
166. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 170. Vgl. ook Akins J.E., op. cit., p. 25. Die reuse oliereserwes van die wêreld is gekonsentreer in die state van die Persiese Golf, Koeweit, Iran, Irak en die grootste deel is geleë in Saoedi-Arabië.
167. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 170
168. Vgl. Ibid
169. Vgl. Hamilton D., op. cit., p. 303
170. Ibid. Vgl. Kintner W.R., The Uncertain Strategic Balance in the 1970's, op. cit., p. 354 - 170. Veral rondom projektielstelsels het die tegnologiese gesofistikeerde meervoudige, onafharklike gerigte projektiële (M.I.R.V.) en projektielafweerstelsels (A.B.M.) ontwikkel. Die stelsels is ook in kernduikbote ingebou en maak vandag 'n onmisbare komponent van moderne oorlogvoering uit. Vgl. ook Barnard L.D., Die Magsfaktor in Internasionale Verhoudinge, op. cit., p. 476 - 478

171. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 171
172. Soos aangehaal uit: Morgenthau H.J., A New Foreign Policy for the United States, op. cit., p. 19. Brzezinski beksou die V.S.A. as die enigste "global power" en staaf sy stelling deur te beweer dat Rusland nooit sy belange in byvoorbeeld Viëtnam self met militêre vermoë sou kon verdedig nie. Hy sê egter dat die prentjie besig is om te verander, maar hoop dat indien die V.S.A. se vermoë sou verdwyn, "the world will have been launched on a constructive pattern of development towards international stability".
173. Vgl. Hamilton D., op. cit., p. 304
174. Ibid. Vgl. ook Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 57. Vgl. ook Rathjens G.W., The Future of the Strategic Arms Race: Options for the 1970's, in Sondermann F.A., e.a., (red.), op. cit., p. 144 - 145
175. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 57
176. Ibid
177. Vgl. Skolnikoff E.B., op. cit., p. 310
178. Vgl. York H.F., Military Technology and National Security, in Kaplan M.A. (red.), Great Issues of International Politics, op. cit., p. 372
179. Vgl. Herz J.H., op. cit., p. 242. Herz bespreek die ontwikkeling van die eerste atombom en haal een van die oorspronklike fisici aan: "We were driven not by hope, but by fear Most of us hoped that the bomb could not be constructed, so that no one would be able to use such a terrific weapon. But if it could be built, we had to build it first".
180. Vgl. Hamilton D., op. cit., p. 304
181. Vgl. Ibid
182. Kissinger H.A., Nuclear Weapons and Foreign Policy, op. cit., p. 118
183. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 175
184. Vgl. Kissinger H.A., Nuclear Weapons and Foreign Policy, op. cit., p. 211. Vgl. ook Hoofstuk 5 van hierdie verhandeling.
185. Vgl. Wesson R.G., op. cit., p. 99
186. Vgl. Ibid
187. Vgl. hier die oliekrisis wat reeds in hierdie verhandeling bespreek is. Vgl. ook Mead M., The Future as the Basis for Establishing a Shared Culture, in Walker C.R. (red.), op. cit., p. 338 ff
188. Soos aangehaal uit: Van Wyk J.D., Die Tegniëse Wetenskap, Afgebeeld in die Elektronika: Struktuur, Wese en Grense, Publikasiereeks van die Randse Afrikaanse Universiteit, A 52, Mercury, Johannesburg, 1972, p. 21

HOOFSTUK VII

Ekonomiese Imperialisme

1. Inleiding.

Histories kan Europese imperialisme beskou word as 'n politieke refleks-beweging tussen een nie-Europese en twee Europese komponente!¹ Vanaf Europa het die ekonomiese dryfkrag uitgegaan om gekolonialiseerde gebiede en bestaande koninkryke in industriële ekonomie te integreer. Eerder as om tevrede te wees met die hulpbronne van hulle eie areas of om die volle kapasiteit van plaaslike omgewings ten volle te benut, het state vanaf die vroegste tye "ventured forth into other areas of the globe to extract resources or to resettle their populations."² Imperialiste het redeneer dat nuwe markte vir hulle industriële produkte gevind moet word; nuwe afsetgebiede moes vir die belegging van surplus kapitaal verkry word; en daar moes 'n uitlaatklep gevind word vir die "energies of the adventurous surplus of our population."³ Na die Tweede Wêreldoorlog het militêre en ideologiese oorwegings ook 'n belangrike rol gespeel.

In die vroegste tye het selfs die Griekse stadstate kolonies in Italië en Sicilië, op die Egeïese Eilande en op dele van Asië gestig - primêr om hulle oortollige bevolkings te huisves. Die imperialisme het egter sy grootste hoogtepunt bereik met die kolonisasie van die Amerikas, Afrika en Asië deur die Wes-Europese state bestaande uit Portugal, Spanje, Frankryk, Engeland, Nederland, België en Duitsland.⁴

Verskeie beweegredes is aangevoer waarom imperialisme noodsaaklik geword het vir die nasionale staat. Behalwe die reeds genoemde redes, voer Conant aan dat die "instinctive tendency of a race or civilization often outruns the wisdom of its leaders."⁵ Die volgende voorbeelde is deur Conant gebruik, nl. die militêre verowering van die wêreld deur die Romeine; die indringing van verafgeleë en barbaarse state vir handelsdoeleindes deur die Venesiane; en die beheer van 'n Ryk, bv. deur die Engelse.⁶ Die belangrikheid van seemag aan die begin van hierdie eeu is ook 'n goeie voorbeeld van hierdie ingebore tendens. Toe het die V.S.A. besef dat deur sy vlootmag hy sy nywerhede ontsettend kan bevoordeel en nuwe uitlaatkleppe vir Amerikaanse kapitaal kan lei tot nuwe moontlikhede vir Amerikaanse ondernemings. So ook vind ons

dat waar 'n monopolie heers, imperialisme onnodig is, maar sodra ander state op die toneel verskyn wat in dieselfde kommoditeite handel dryf, het imperialisme soms nodig geword om handelsmededinging te handhaaf.⁷ Imperialisme het ook gepaard gegaan onder die dekmantel van die ontwikkeling van die verskillende kolonies. Uitbuiting⁸ was aan die orde van die dag, maar tog het uit hierdie imperialisme iets goeds voortgespruit. Dit is te betwyfel of die ekonomieë van verskeie onderontwikkelde state vandag in dieselfde posisie sou gewees het as hulle nie met die geïndustrialiseerde imperialistiese state in aanraking gekom het nie. Ek haal Singer aan:

" there is little empirical evidence that the economics of these countries would be in as strong a position as they are today if Europe, North America, and Japan had not had an industrial/commercial revolution, and if these industrializing countries had not come into direct colonial contact with the weaker states." 9

Ook die Kaap die Goeie Hoop is 'n goeie voorbeeld van bogenoemde. As gevolg van die handel met verbyvarende skepe het die handel aan die Kaap gebloei en teen 1707 het die beperktheid van die mark vir landbouprodukte die ekonomiese ontwikkeling in 'n rigting gestuur wat snelle uitbreiding na die binneland bevorder het.¹⁰ Vandag is Suid-Afrika aan die ekonomiese voorpunt van Afrika en is sy posisie steeds besig om te versterk op die wêreldmarkte. In die woorde van dr. M.D. Marais, staan S.A. "as die onbetwisbare nywerheidsreus met verreweg die mees dinamiese ekonomie en stabiele regering."¹¹

Imperialisme en ekonomiese bedingingsvermoë staan in noue verband met mekaar. Dit is 'n klinkklare feit dat 'n staat of state imperialistiese neigings openbaar of openbaar het om sy ekonomiese posisie ten opsigte van ander state te verbeter. Dit kom nie hier neer op 'n verabsolutering van ekonomiese beginsels nie, maar waarom anders het Lenin gesê:

"Capitalism has grown into a world system of colonial oppression and financial strangulation of the overwhelming majority of the people of the world by a handful of advanced countries" 12

Imperialisme het dus as grondbeginsel ekonomiese weerbaarheid en ontwikkeling. As ons dit deurtrek na die tussenstaatlike, kom dit neer op die ekonomiese bedingingsvermoë van een staat teenoor 'n ander. Finlay en Hovet noem dit die sogenaamde "greed behaviour"¹³ van state.

Sou ons dan imperialisme in al sy politieke én ekonomiese fasette probeer

definieer, kom ons tot die gevolgtrekking dat Knorr se definisie die mees omvattendste is. Knorr neem alle historiese vorme van imperialisme in ag en sy definisie bevat nie soveel van die internasionale werklikheid dat dié begrip van alle analitiese skerpheid ontdaan is nie.

Knorr se definisie lui as volg:

"We define imperialism as the extraction of recurring unequal advantage from the domination of one society over another society or population." 14

Hierdie begrip van "domination" - hetsy ekonomies of polities - vind ons ook in die beskouings van Finlay en Hovet,¹⁵ Art en Jervis,¹⁶ Schumpeter,¹⁷ Morgenthau,¹⁸ verskeie bekende ensiklopedieë¹⁹ en ook Hobson,²⁰ om maar net 'n paar voorbeelde te noem. In die tydperk voor 1870 was imperialistiese oorwegings polities georiënteerd en ekonomiese doelwitte het ondergeskik hieraan gestaan. Na die industriële rewolusie het ekonomiese oorwegings egter al hoe belangriker geword. Volgens Snyder:

"the growing industrialization called for the discovery of new markets, new resources of raw materials to feed the insatiable iron monsters." 21

Dit het ontwikkel as ekonomiese imperialisme en vandag het ons die uitstaande moderne voorbeeld van die sogenaamde "dollar-imperialisme."²²

Ons bespreek vervolgens hierdie ekonomiese imperialisme en die invloed wat dit op die tussenstaatlike toneel uitoefen. Deurentyd sal ons probeer aantoon hoe ekonomiese imperialisme bydra tot die ekonomiese bedingingsvermoë van state.

2. Ekonomiese Imperialisme - Historiese Oorsig.

Om ekonomiese imperialisme in sy geheel te beskou is dit nodig om kortliks 'n historiese oorsig te gee vanaf 1870²³ toe die "nuwe imperialisme" sy beslag gekry het. Ons verdeel dit in drie periodes, nl. 1870 tot 1814, 1914 tot 1939 en vanaf 1945 tot die hede. Vir die doel van ons studie is dit nie nodig om verder in die geskiedenis terug te gaan nie, want die grootste ontwikkelinge op die gebied van ekonomiese imperialisme het vanaf 1870 plaasgevind.

2.1. Imperialisme na 1870.

Die imperialisme wat na 1870 oor die wêreld posgevat het, het imperia-

listiese neigings voor dié datum na kinderspeletjies laat lyk. Binne dertig jaar het Brittanje meer as drie miljoen vierkante myl by sy grondgebied bevoeg (die meeste in Afrika); Frankryk het vier miljoen vierkante myl opgeeë en Duitsland het tussen 1884 en 1890 een miljoen vierkante myl in Afrika beset.²⁴ Verskeie ander state het ook grondgebied in Afrika bekom, die Filippynse eilande, Puerto Rico, Korea en Oostenryk-Hongarye.²⁵ Tussen 1776 en 1900 was byna twee-derdes van die wêreld se bevolking betrokke in een of ander koloniale verhouding met die Europese state.²⁶

Die basiese motief agter hierdie imperialisme was ekonomies.²⁷ Die industriële rewolusie het staat na staat in die masjien-eeu ingedwing en die industriële state het nuwe markte benodig om hulle produkte te verkoop. Tussen 1899 en 1917 het die industriële produksie grootliks verhoog en vervaardigers het na die buiteland begin kyk vir roumateriaal en natuurlike hulpbronne.²⁸ Die nuwe markte en neerslae van natuurlike hulpbronne was grotendeels geleë in die onderontwikkelde state van Afrika en Asië.²⁹

Gedurende hierdie tydperk was Brittanje die groot reus van die geïndustrialiseerde wêreld. Volgens Eisenstadt:

"the scope of the enterprises, the range of their activities, and the extent of their specialization became very great; and a more infused mercantile and monetary system developed".³⁰

Juis om hierdie rede het Brittanje imperialisme as noodsaaklik beskou vir verdere vooruitgang en ontwikkeling. Hobson het die saak só gesien:

"..... if we abandon it we must be content to leave the development of the world to other nations, who will cut everywhere into our trade, and even impair our means of securing food and raw materials we require to support our population. Imperialism is thus seen to be, not a choice, but a necessity".³¹

Om sy ekonomiese mag oor die wêreld te behou, het Brittanje dus sy imperialisme aangepas by sy behoeftes. Die ekonomiese indringing in Latyns-Amerika is 'n goeie voorbeeld hiervan.³² Die Brits-beheerde São Paulo/Santos spoorlyn³³ het groot invloed uitgeoefen op die ekonomie van Latyns-Amerika. Dit het egter nie so maklik gegaan nie, want geen ooreenkoms was sterk genoeg om vragtariewe bestendig te laat bly teen 'n algemene daling in die wêreldpryse van verbruikersgoedere en roumateriaal nie. Ook die stygende koste van lokomotiewe

en stoomketels kon nie heeltemal absorbeer word nie.³⁴ Mededinging het ook toegeneem en op die hoogtepunt van Brittanje se ontwikkeling van spoorweë in Argentinië - invloedryk in politieke en ekonomiese kringe - het regeringsbeleid direkte kompetisie vir Brittanje veroorsaak. Mededingende spoorwegmaatskappye het as gevolg van konsessies ontstaan - maatskappye geborg deur Franse en Noord-Amerikaanse kapitaal.³⁵ Hierdie gebeurtenisse - en ook verskeie ander - het veroorsaak dat Brittanje se ekonomiese bedingingsvermoë teen 1914 aan die taan was.

Ellinwood sien hierdie imperialistiese ontwikkelings van Brittanje as onderliggend aan die evolusie van die huidige Britse Statebond.³⁵

Die totstandkoming van koloniale gebiede gedurende hierdie tydperk het 'n aansienlike invloed op die wêreld ekonomie as 'n geheel uitgeoefen. Sonder om die motiewe daaragter of die individuele wins van state in aanmerking te neem, kan ons sê dat die nuwe markte en voorsieningsbronne ongetwyfeld 'n geweldige inspuiting vir die wêreldhandel was. Tot voor 1914 het die posisie só gelyk: In 1870 was die wêreldhandel 10,6 biljoen dollars, in 1880 14,7 biljoen en teen 1890 17,5 biljoen dollars. In 1900 het dit die 20 biljoen dollar-kerf verbygesteek en tien jaar later, 1910, het wêreldhandel gestaan op 33,6 biljoen dollar. Op die vooraand van die Eerste Wêreldoorlog is die 40 biljoen dollar-kerf gehaal, tewege 40,4 biljoen dollar.³⁷

Die geïndustrialiseerde state het goeie handelsvennote geword en die volgehoue groei van die internasionale handel "rested upon the greatly enhanced sources of raw materials which imperialism had made possible".³⁸ Op hierdie stadium het die Eerste Wêreldoorlog uitgebreek en is die swakhede van hierdie stelsel blootgelê - ten spyte van die beskermende tariefbeperkings wat hierdie tydperk gekenmerk het.

2.2. Ekonomiese Ontwrigting: 1914 - 1939.

Die Eerste Wêreldoorlog het ernstige ekonomiese probleme in die wêreld veroorsaak. Hierdie konflik het 'n ekonomiese ontwrigting in die Westelike Halfrond veroorsaak³⁹ en Hartmann beweer dat die ekonomiese verhoudinge tussen state hierna nooit weer dieselfde was nie.⁴⁰

Voor die oorlog het die wêreldhandel berus op 'n algemene aanvaarding van die goudstandaard en 'n byna universele "free convertibility of currencies".⁴¹ Elke nasionale betaalmiddel is deur goud ondersteun en elke dollar, pond of ander geldeenheid se waarde is uitgedruk in terme van goud. Goud self kon op aanvraag verkry word en die in- en uitvoer daarvan was onbeperk.⁴² Dit moes outomaties daartoe lei dat daar 'n definitiewe verhouding tussen elke geldeenheid was wat 'n stabiliteit in die hand gewerk het. Terwyl die waarde van goud kon wissel, was dit egter maklik genoeg om enige geldeenheid in goud om te sit en dit het die finansiering van die wêreldhandel relatief vergemaklik. Die outomatiese verstelling van die internasionale markte volgens die goudstandaard het, soos Adam Smith voorspel het, redelik goed gewerk in die praktyk tydens die periode voor 1914.⁴³

Die enorme oorlogsverwoesting en die ontsettende ontwrigting wat die oorlog op ekonomiese gebied veroorsaak het, het groot bedrae oorlogskuld tot gevolg gehad. Hierdie faktore het veroorsaak dat hierdie internasionale ekonomiese struktuur vernietig is. Robinson en Eatwell sê hieroor:

"In one sense, the gold standard was a state of mind; once it was lost it could never be recovered".⁴⁴

Alhoewel daar teruggekeer is na die goudstandaard in 1925, was daar 'n algemene huiwering onder state om 'n vrye internasionale wisseling van goud toe te laat.⁴⁵ Regering en internasionale banke het nou metodes begin toepas wat daarop gerig was om self pryse te stabiliseer eerder as om toe te laat dat internasionale transaksies die goudprys bepaal. Al hierdie verwickelinge het plaasgevind teen 'n agtergrond van oorlogskuld en hoër in- en uitvoertariewe as ooit tevore.⁴⁶

Die Eerste Wêreldoorlog - ook genoem die anti-imperialistiese oorlog⁴⁷ - het 'n einde gemaak aan Duitsland se ambisies deurdadig dit sy koloniale ryk tot niet laat gaan het. Die oorwinnaars het Duitsland se besittings onder mekaar verdeel "only to find the imperialistic system wavering all over the world".⁴⁸ Duitsland het groot lenings by die V.S.A. gemaak om die heropbou van Duitsland moontlik te maak.⁴⁹ Hierdie tussenstaatlike vloei van groot leningsbedrae is tot stilstand gebring deur die depressie van 1933. Duitsland kon nie sy skuld terugbetaal nie. Die ekonomiese klem het verskuif na die V.S.A. vanweë sy lenings aan verskeie state wat in die oorlog betrokke was. Na 1933 het slegs Finland

in die posisie verkeer om sy oorlogskuld aan die V.S.A. te betaal.⁵⁰

Die ekonomie van die wêreld was in chaos. As gevolg van die ineenstorting van die kredietstruktuur van die V.S.A. is alle korttermynlenings herroep. Dwarsoor Europa het state hulle bates bymekaar begin skraap en in die lente van 1931 het die groot "Kredit-Anstalt" in Wenen verbrokkel.⁵¹ Dit het veroorsaak dat 'n stroom goud uit Brittanje na hierdie state begin vloei het.⁵² In September 1931 is Brittanje gedwing om af te stap van die goudstandaard, ander state het gevolg en teen 1936 was daar nie 'n staat in die wêreld wat sy geldeenheid op 'n vryelik-verhandelbare goudstandaard baseer het nie. Depresiasie⁵³ het gevolg en state het eerder die waarde van hulle geldeenhede begin uitdruk in terme van 'n ander staat se eenheid in plaas van in goud.

Die Eerste Wêreldoorlog het die nasies van die wêreld bewus gemaak van wêreldorde. Teen die einde van die oorlog het die Britse Statebond en die V.S.A. as wêreldleiers te voorskyn getree. Dit is grootliks teweeggebring deur hulle ekonomiese vermoëns in 'n tyd van ekonomiese chaos. Hulle teenstanders het aangevoer dat hierdie leierskap die opsetlike doelwit was van die Britte en die Amerikaners - oftewel die "Anglo-Saxons".⁵⁴ Die state in Europa wat meer magsvermoë vir hulleself wou bekom "believed that the Anglo-Saxons were the most consistent and the most successful power-seekers in the world, that their whole way of life was shaped in the interest of their supreme political design, viz. world domination, imperialism".⁵⁵

Imperialisme was egter nie die mikpunt van die Geallieerdes gedurende die Eerste Wêreldoorlog nie. Dit was eerder die teenoorgestelde. Hiervan getuig die eerste Washington Konferensie⁵⁶ wat byeengeroep is om die moontlikheid van groter uitvoerhandel vir die V.S.A. te ondersoek en ook om die probleme te bespreek wat deur die oorlog in Europa veroorsaak is. Dus was die konferensie hoofsaaklik ekonomies georiënteerd. Dit was ook tydens hierdie konferensie dat internasionale ekonomiese samewerking ter sprake gekom het "for the preservation of peace and the good of humanity".⁵⁷

2.3. Die Nasleep van die Tweede Wêreldoorlog: 1945 - 1977.

Dit was duidelik selfs gedurende die hoogtepunte van militêre konfron-

tasie gedurende die Tweede Wêreldoorlog dat 'n groter poging aangewend sou moes word om te verhoed dat die ekonomiese nasleep van die oorlog nie in nog groter chaos ontaard as na die Eerste Wêreldoorlog nie.⁵⁸

Daar is veel geleer uit die ekonomiese probleme ná die Eerste Wêreldoorlog. Die kwessie van oorlogskuld is vermy reg van die begin af. Die kapitaal en voorrade wat deur die V.S.A. aan sy bondgenote verskaf is, was vir alle praktiese doeleindes beskou as 'n Amerikaanse bydrae tot oorwinning en enige terugbetalings sou op 'n basis geskied wat nie sou inmeng met die hervatting van die internasionale handel nie.⁵⁹

Die ekonomiese heropbou van Wes-Europa was ook grotendeels te danke aan Amerikaanse kapitaal.⁶⁰ Hierdie ekonomiese oplewing het egter nie sonder probleme gepaard gegaan nie. Dit was ook deels te wyte aan die verswakking van Brittanje se ekonomiese posisie. Die twee wêreldoorloë het Brittanje se oorsese besittings aansienlik laat krimp en hy het swaar verliese gely ten opsigte van uitvoere en die kapitaalverliese daaraan verbonde. Brittanje se dollar-inkomste het dus aansienlik afgeneem. Gevolglik het die Britte hulle toevlug geneem tot valutabeheer in invoerkwotas wat die internasionale handel in nog 'n groter wurggreep laat beland het.⁶¹ Die opkoms van Rusland as 'n handelsmag het ook hiertoe bygedra en die politieke afharklikheid⁶² van sy vorige kolonies het die eens magtige Britse Ryk die finale nekslag toegedien.

Die belangrikste uitvloeisel van hierdie pogings om die internasionale handel weer aan die gang te kry, was die stigting van die Algemene Organisasie vir Tariewe en Handel (AOTH - Engels GATT.) aan die begin van 1948.⁶³ Die ooreenkomste van hierdie organisasie het ongeveer die helfte van die totale invoere van die wêreld betrek. Ook die Europese Gemeenskapsmark het direk voorgevloei uit die na-oorlogse tydperk en sedertdien veel daartoe bygedra dat die ekonomieë van Wes-Europese state weer 'n oplewing begin toon het. Ook die V.V.O. het gedurende hierdie tydperk tot stand gekom en die oorspronklike ledetal het gegroei van 50 in 1945⁶⁴ tot 138 in 1974.⁶⁵ Die oorgrote meerderheid nuwe lede was die voormalige kolonies van die groot imperiale moondhede wat politieke onafharklikheid verkry het.⁶⁶ Die imperiale moondhede het dus 'n algemene verlies aan grondgebied ondervind en daar moes dus na ander maniere gesoek word om hulle ekonomiese vooruitgang te

waarborg. Ekonomiese imperialisme in die moderne sin was die antwoord op hierdie probleme.

Die periode vanaf 1945 tot vandag is gekenmerk deur die ontwikkeling van hierdie nuwe tendens op die tussenstaatlike vlak. Om hierdie punt te illustreer, wil ek verwys na die rol wat Brittanje gespeel het in die ontwikkeling van ekonomiese imperialisme. Brittanje - een van die grootste imperiale moondhede - het gaandeweg sy politieke sfeer begin kleiner maak deur aan sy koloniale state hulle onafhanklikheid te skenk. Ekonomies het Brittanje egter die hef in die hand gehou deur middel van handelsooreenkomste, in- en uitvoer van alle soorte kommoditeite en tariefbeperkings. Die ekonomiese bedingingsvermoë van Brittanje op die tussenstaatlike toneel, is dus geen skade berokken nie. Maar met die ontstaan van die Europese Gemeenskapsmark is die bedingingsvermoë van Brittanje bedreig. Die gevolg was dat Brittanje die sogenaamde Europese Vrye Handelsassosiasie in die lewe geroep het om sy ekonomie te beskerm, Schonfield noem dit:

"The creation of a single privileged trading area covering the whole of Western Europe in which industrial goods would move free of tariffs". 67

Deur middel van sy ekonomiese bedingingsvermoë het Brittanje dus 'n ekonomiese groep gevorm wat as teenvoeter kon dien vir die EGM. Gou was Europa in twee kampe verdeel en Brittanje het hulle tereg gewaarsku dat selfs die politieke stabiliteit van Wes-Europa nie immuun kon bly teen dié ekonomiese stryd nie. Ekonomiese imperialisme is dus gedurende die laat vyftigerjare reeds as 'n magvermoë gebruik om ekonomiese belange te beskerm. Soortgelyke gebeure het dwarsdeur die wêreld plaasgevind. Die groot moondhede het 'n ekonomiese invloed in die state van die wêreld laat posvat, en dan daardie invloed gebruik om sake in hul guns te beklink. Ons dink hier aan die skema van die Skandinawiese state en die Benelux⁶⁸ en selfs Japan⁷⁰ se konfrontasie met Brittanje in die laat sestigerjare. Die supermoondhede was dus in gedurige mededinging betrokke om hulle ekonomiese invloed in die state van die wêreld uit te bou.

Ons ondersoek vervolgens die teorie van ekonomiese imperialisme en die verband tussen ekonomiese imperialisme en ekonomiese bedingingsvermoë.

3. Die Teorie van Ekonomiese Imperialisme.

Politieke magsvermoë en die ekonomie is nou met mekaar verweef. So ook is die moderne imperialisme en ekonomiese bedingingsvermoë in noue samehang verwickel. Ekonomiese imperialisme is, as 'n rasionele metode om magsvermoë te bekom, die produk van die moderne eeu.⁷⁰ Barbara Ward het ekonomiese imperialisme beskou as die oorname van nasionale hulpbronne deur 'n vreemde staat en die gebruik daarvan "mainly and exclusively for its own benefit".⁷¹ Ons erken dat hierdie siening baie breed is en dat dit in die lig van die huidige ekonomiese interafhanklikheid van alle nasies, nuwe politieke en morele probleme mag skep. Tog het hierdie 'nuwe' imperialisme geen rasionalisasies van geloof, óf beskaafdheid óf internasionale reg nie. Dit word alles onder die dekmantel gedoen van "fostering 'democratic regimes' or 'socialist regimes'; some even assert they are solidifying 'anti-imperialist regimes'".⁷² aldus Finlay en Hovet. Sommige imperialistiese state ontken dit ten sterkste dat daar selfs sprake is van ekonomiese imperialisme.⁷³ Dit kan toegeskryf word aan die feit dat in feitlik al die onverbonde state van die wêreld 'n gees van politieke soewereiniteit en nasionalisme aan die werk is. By die ontwikkelde state het hierdie tendens reeds lankal sy hoogtepunt bereik. Daarom is daar dié neiging by die groot moondhede aanwesig om hulle visiere oor die nasionale grense te stel in die rigting van die onverbonde wêreld.

Die algemene kenmerk van ekonomiese imperialisme is die tendens van state om die politieke status quo van ander state te ondermyn deur 'n verandering in die magsverhoudinge tussen die imperialistiese staat en ander state teweeg te bring. Dit word gedoen nie deur gebiedsoowering nie, maar deur 'n beheer oor die ekonomie van 'n betrokke staat. Die imperialistiese staat wend hom tot ekonomiese metodes om beheer te verkry oor diegene wat die grondgebied beheer. Die mees korttempore voorbeeld is die invloed wat die Arabiese state vandag op die tussenstaatlike toneel uitoefen as gevolg van hulle oliereserwes.⁷⁴

Buitelandse ekonomiese invloed kan op verskeie maniere toegepas word deur middel van private kapitaalbeleggings en regerings se ekonomiese eksploitasies.⁷⁵ Wat ook al die metodes, rasionalisasies, ens., is die sogenaamde 'hebsug-beleid'⁷⁶ van state 'n basiese beleidsrigting

om omgewingsprobleme op te los ten koste van 'n ander staat. Die ekonomiese leiers van state het hulle onderskeie posisies bereik ten koste van ander individue in die staat en "they may similarly exert an influence to have the state pursue greed behaviour in external relations".⁷⁷

3.1. Die Staat en Ekonomiese Imperialisme.

Soos ons reeds gesien het, wend state die ekonomie aan om heerskappy oor 'n ander staat uit te voer.⁷⁸ Die staat en private instansies is nou aan mekaar verbonde wat ekonomiese imperialisme aanbetref. Industriële state beheer die kapitaal, markte en verspreidingsstelsels van die internasionale ekonomie grootliks deur private ondernemings,⁷⁹ maar dit geskied met die steun van nasionale owerhede. Volgens Platt is alle owerhede vandag bewus van die groter verantwoordelikheid wat op hulle skouers rus om hulle finansiële en kommersiële belange oorsee te bevorder ten einde die toekoms van hulle onderdane te verseker.⁸⁰ Die manier waarop die ekonomie as wapen gebruik word vir heerskappy van een staat oor 'n ander bly die enigste kriterium waardeur 'n onderskeid gemaak kan word tussen koöperatiewe ontwikkeling of imperialistiese eksploitasie.⁸¹ Histories beskou, was daar al private ondernemings⁸² wat die magsvermoë - veral ekonomiese magsvermoë - besit het om imperialisties op te tree. Dit was egter - en is nog steeds - 'n rare verskynsel.⁸³ Die staat bly die poort na die internasionale markte vir die private onderneming en die private onderneming verskaf die vermoë aan die staat om ekonomiese imperialisme 'n werklikheid te maak. Gallagher en Robinson verduidelik dit sô:

"..... political action aided the growth of commercial supremacy, and this supremacy in turn strengthened political influence".⁸⁴

Ekonomiese imperialisme verskaf aan die nasionale staat 'n bedingingsvermoë wat deur Morgenthau beskryf word as "unobtrusive, indirect, but fairly effective method of gaining and maintaining domination over other nations".⁸⁵

Dit kom veral te voorskyn wanneer twee opponerende imperialistiese state met mekaar meeding om ekonomiese beheer oor dieselfde staat uit te oefen. Die eeu-oue mededinging tussen Brittanje en Rusland vir beheer oor Iran, kan hier as 'n goeie voorbeeld gebruik word.⁸⁶ Die

buitelandse beleid van Iran het gedurende die konflik tussen die twee genoemde state 'n getroue weergawe verskaf van die ekonomiese druk wat op hom toegepas is. As Rusland ekonomiese voordele aan Iran voorgehou het wat nie deur Brittanje geëwenaar kon word nie, het die Russe se invloed vermeerder, en omgekeerd. Beide state het probeer om die regering van Iran te beheer, want Iran het olie en is geografies die poort na Indië.⁸⁷

Magdoff sien die rol van die staat soos volg:

"The operations of government in a complex society result in the development of a political structure that takes on the character of a special division of society, with responsibilities and behaviour problems adapted to maintain political power".⁸⁸

In dié sin is die owerheid dus geneig om simpatiek gesind te wees teenoor die behoeftes en doelstellings van sekere firmas en industrieë. Industrieë en saketransaksies deur firmas wat 'n instroming van buitelandse valuta sal meebring, sal dus in ag geneem word by die bepaling van 'n ekonomiese beleid. Die owerheid sal in sulke gevalle ook staatmaak op vorige politieke ondervindings en dié spesifieke ekonomiese instansies steun wat 'n bydra sal lewer tot hulle nasionale ekonomiese bedingingsvermoë.⁸⁹

Die owerheidsmag kan ook gebruik word om die arbeidsmag op te bou om meer produktief te wees in die ekonomiese sfeer binne die staatsverband. Vignon het voorgestel dat die staat sy mag gebruik om werkers te werf om meer produkte vir uitvoer te produseer.⁹⁰ Ook kon die belastingstruktuur só gewysig word dat 'n kunsmatige mark geskep word wat sou lei tot groter produktiwiteit.⁹¹ Spesiale situasies moet dus deur die staat geskep word sodat die staat ekonomies daarby kan baat. Voorstanders van hierdie beleid van imperialisme is onder andere Lenin, Hobson, Magdoff en ook Lionel Robbins.⁹² Die ekonomiese situasie in die wêreld sou volmaak wees as alle state vryelik kan handel dryf. Daarom sou die imperiale moondheid, deur die onbelemmerde werking van die internasionale vraag en aanbod, sy bedingingsvermoë kan verhoog as hy invloed kan uitoefen "on producing the goods in which it enjoys a comparative advantage in efficiency of production".⁹³

Buitelandse hulpprogramme kan soms ook bydra tot ekonomiese imperia-

lisme,⁹⁴ want daar is ongetwyfeld 'n mate van invloed gekoppel aan moderne hulpprogramme - veral ekonomiese hulp aan onderontwikkelde state. Dit sluit egter nie 'n strewe na politieke oorheersing in nie; in elk geval nie in die geval van ekonomiese bystand deur Westerse nasies nie.⁹⁵

3.2. Ekonomiese Inperking.

Ekonomiese oorheersing deur 'n imperiale moondheid berus op die groter magsvermoë in verhouding tot die swakker staat.⁹⁶ Met die ontbinding van die groot koloniale ryke na die Tweede Wêreldoorlog is daar op só 'n manier te werk gegaan dat die voormalige kolonies ekonomies steeds afhanklik van die imperiale moondhede sou bly. Kolonialisme - die direkte toepassing van militêre en politieke mag - was nodig om die sosiale en ekonomiese organisasies in 'n verowerde staat so te hervorm dat dit in die behoeftes van die 'moederstaat' sou voorsien.⁹⁷ Die moderne ekonomiese imperialisme in die nuwe onafhanklike state berus tot 'n groot mate op kapitaalbeleggings en die grootskaalse aankope van die vernaamste uitvoerprodukte van dié state.⁹⁸ Só raak die nuwe state ekonomies afhanklik, en ook dus ekonomies ingeperk, deur die groot moondhede. Die rede waarom ons hier praat van "ekonomiese inperking" is omdat die ekonomiese beleid van die swakker staat dan moet aanpas by die belange van die sterker staat. Laasgenoemde kan sy ekonomiese magsvermoë gebruik om die swakker staat aan sy wil - ekonomies, polities of militêr - te onderwerp.⁹⁹ Die swakker staat het dus 'n ekonomiese verpligting teenoor die sterker staat. Hierdie situasie het 'n nadelige invloed op die internasionale ekonomiese toneel. Soos Hobson dit tereg gestel het:

"The imperialism of the last six decades is clearly condemned as a business policy, in that at enormous expence it has procured a small, bad, unsafe increase of markets, and has jeopardized the entire wealth of the nation in arousing the strong resentment of other nations....." 100

Ekonomiese inperking kan ten beste ontleed word aan die hand van die huidige situasie in Kanada.¹⁰¹ 'n Studie van die huidige Kanadees-Amerikaanse stand van sake toon dat Kanada se politieke afhanklikheid op minstens ses maniere deur die V.S.A. beperk kan word, selfs al sou dié staat nie doelbewus poog om dit te doen nie.¹⁰² Ons vat dit soos volg saam: Die gevaar dat die Amerikaanse regering in geval van 'n hoogs ongewenste Kanadese internasionaal-politieke stap op omvattende

vergeldingsmaatreëls oor die hele spektrum van ekonomiese betrekkinge heen kan besluit, wek kommer. Sulke maatreëls sou hoofsaaklik daarop gemik wees om Kanada op die internasionale toneel in pas met Amerikaanse beleidsoogmerke te dwing.

Die moontlikheid van Amerikaanse vergeldingsoptrede in reaksie op moontlike Kanadese stappe wat teen die V.S.A. se belange mag indruis, is egter veel groter. Kanada se bewegingsruimte op die internasionale ekonomiese toneel word reeds in 'n betekenisvolle mate aan bande gelê. Hoewel die Kanadese gepoog het om hulle posisie te verbeter, kon hulle nog nooit daarin slaag nie omdat hulle feitlik altyd vanuit 'n ongelyke posisie moet onderhandel.¹⁰³

Kanada besit 'n onvermoë om sy sakebeleid in sy volle omvang te bepaal weens die feit dat die besluitnemingsproses heel dikwels by die Amerikaanse moedermaatskappy berus. Dit kan duidelik gesien word in die lig van die feit dat 58 persent van die vervaardigingsbedryf in vreemde hande is, net soos 61 van die 102 maatskappye in die vervaardigings-, natuurlike hulpbron-, en verbruikersbedryf.¹⁰⁴ Talle sake van nasionale belang, soos die Kanadese regering se stappe om stygende inflasie en werkloosheid te bekamp, sy pogings om kapitaal-uitvloei teen te werk en om uitvoere te stimuleer, word deur dié toedrag van sake geraak.

Die ekstra-territoriale toepassing van Amerikaanse wette en regulasies op die Kanadese filiaal-maatskappye werk beperkend in op Kanada se soewereiniteit. In die woorde van Hockin:

"The extraterritorial application of U.S. laws qualifies Canadian jurisdiction over resident corporations, and reduces the capacity of Canadian governments to implement distinctive policies".¹⁰⁵

Die insypeling van allerlei Amerikaanse invloede en opvattinge via multinasionale sake-instellings is iets wat moeilik teengewerk kan word. Sulke ondernemings is dikwels die draers van die kulturele, politieke en ander waardes van die land van herkoms.¹⁰⁶ Deurdat filiaal-maatskappye mettertyd ingeburger raak en soms 'n oënskynlike Kanadese karakter aanneem, is dié beïnvloeding uiters subtiel van aard en moeilik identifiseerbaar. Dit is ook 'n erkende feit dat sulke reuse sakeondernemings agter die skerms hulle bedingingsmag

gebruik om landsbeleid te beïnvloed.¹⁰⁷

Laastens is Kanada se groot afhanklikheid van die V.S.A. op verdedigingsgebied iets wat die onderhorigheidsgevoel by baie van sy mense nog verder versterk. Kanada en die V.S.A. werk nou saam in die Noord-Amerikaanse verdedigingsopset met Kanada onteenseglik die swakker vennoot. Hoewel dié staat al op verskillende stadia vir tussen 50 en 60 persent van sy verdedigingsbehoefte van die V.S.A. afhanklik was, het hy tog ook gebaat by dié samewerking. Talle van die Kanadese wapermaatskappye is egter in elk geval vertakkinge van Amerikaanse ondernemings. Die V.S.A. beskik ook hier oor die vermoë om Kanada ekonomies en andersins swaar te straf indien dié land 'n koers sou inslaan wat hom nie aanstaan nie.¹⁰⁸

3.3. Voorbedagte Oorheersing.

Ekonomiese imperialisme ontstaan ook wanneer magsvermoë uitgeoefen word met die uitsluitlike doelwit om 'n sekere staat (ekonomies) te domineer en sodoende die ongelyke magsvermoë te eksploiteer. Knorr noem verskeie voorbeelde:

"The extracted advantage may be of various kinds: political (e.g. deference or obedience), military (e.g. military manpower or bases), economy (e.g. tax revenues, sources of raw materials or outlets for exports and investment capital)".¹⁰⁹

Die voordeel wat uit sulke situasies getrek word, is ongelyk weens die feit dat dit geheel en al eensydig is. Alhoewel tog sprake van beloning is, word die swakker staat op geen manier genoegsaam beloon vir wat hy aan die sterker staat gee of wat hy vir hom mag beteken ten opsigte van sy strategiese posisie in die wêreldpolitiek nie.¹¹⁰

3.4. Die Tydsfaktor.

Ekonomiese Imperialisme vind nie oornag plaas nie, maar oor 'n tydperk. Daar is drie onmiskenbare kenmerke: "die bevestiging van ekonomiese invloed, volgehoue invloed en dan uiteindelik ekonomiese oorheersing as gevolg van die afhanklikheid van die slagoffer".¹¹¹ In die ekonomie verteenwoordig geld die mag van die mens om te koop en sy krediet verteenwoordig sy 'sogenaamde' of 'vermeende' mag om dit te kan doen. Wat dus op die mens van toepassing is, kan soms ook op owerhede toegepas word. Regerings benodig ook geld om op die wêreldmarkte handel te dryf.¹¹² Hierdie geld moet êrens vandaan kom.

Ekonomiese imperialisme is die antwoord. State gebruik die natuurlike hulpbronne, mannekrag en ontwikkelingsmoontlikhede van onderontwikkelde state om hierdie geldmag te bekom. Deur die swakker state ekonomies afhanklik te maak, word die ekonomiese bedingingsvermoë van die imperialistiese moondhede verhoog. Dit gebeur oor 'n lang periode, soos in die geval van die V.S.A. en Kanada. Ekonomiese bystand oor 'n sekere tydperk het veral hierdie effek. Dit werk in 'n siklus.¹¹³ Om dus in 'n onderontwikkelde staat te belê, moet 'n staat sy politieke magvermoë en ondersteuning in die betrokke staat uitbuit om sodoende besluit af te dwing wat 'n groter magvermoë of ondersteuning tot gevolg sal hê. Ontwikkeling neem egter tyd en totdat 'n ontwikkelde staat se ekonomie só sterk is dat dit die sterker staat ekonomies kan baat¹¹⁴ sal baie water in die see loop.

3.5. Die Gevolge van Ekonomiese Imperialisme.

Die ekonomiese uitbuiting van een staat deur 'n ander het nie noodwendig tot gevolg dat die slagoffer geen voordele uit dié situasie trek nie. Dit is 'n algemeen-aanvaarde feit dat onderontwikkelde state soms meer gebaat het by ekonomiese imperialisme as die imperiale moondheid self.¹¹⁵

Die mees algemeen-beweerde vorm van imperiale winsbejag tydens die koloniale tydperk was die eksploitasie van die natuurlike hulpbronne van die afhanklike state, nl. olie, minerale, rubber en ivoor. As hierdie hulpbronne deur die imperiale staat gebruik is tot die voordeel, sonder enige kompensasie, kan die kolonie of voormalige kolonie homself beskou as die slagoffer van imperiale 'diefstal'. Hierdie hulpbronne kan andersins gebruik gewees het as die finansiering van 'n moderne industriële ekonomie in die koloniale staat.¹¹⁶ Die imperiale staat het in sulke gevalle dus sy ekonomiese bedingingsvermoë gebruik om nog groter ekonomiese voordele uit die swakker staat se natuurlike reserwes te trek en homself in 'n beter posisie geplaas. 'n Eenvoudige voorbeeld hier is in die geval van die gebruik van petroleumneerslae deur die imperiale staat. As geen koloniale arbeid gebruik word nie; geen belasting aan die plaaslike regering betaal word nie; en die oliebronne voor onafhanklikheid heel uitgeput geraak het, kan ons met regverdigheid sê dat die swakker staat 'beroof' is.¹¹⁷

Sulke voorbeelde is egter moeilik om in die praktyk te vind. Weens

ekonomiese redes mag die imperiale moondheid oorlogssituasies teenoor 'n swakker staat voorkom, optree in geval van aggressie van buite, en ook die hulpbronne ontwikkel.

"In fact, the imperialist government may not only assert, but may also actually believe that, overall, it is acting for the good of the dominated society". 118 -

aldus Knorr. Ekonomiese imperialisme het ook 'n dryfkrag agter die strewe na onafhanklikheid geword,¹¹⁹ want die ontwikkelende industrieë in die swakker state kon tog nooit werklik van hul omgewing geskei word nie. In die meeste gevalle is van plaaslike arbeid gebruik gemaak. Loe was wel laer as dié wat aan imperiale werknemers betaal is, maar tog hoër as wat die geval was in die bestaande onontwikkelde ekonomie. Alle imperiale moondhede moes kommunikasienetwerke oprig om hulle belange te beskerm en 'n doeltreffende beheer daarvoor uit te oefen. Dit het die swakker state oteenseglik gebaat. Selfs 'n groot deel van die winste is plaaslik spandeer.¹²⁰

Voorbeelde kan in die geskiedenis gevind word van territoriale annekasies primêr weens ekonomiese oorwegings.¹²¹ Maar die geskiedenis bewys ook aan ons dat imperialisme tradisioneel gerig was op ander motiewe. Dit is maar eers gedurende die laaste vyftien tot twintig jaar dat ekonomiese imperialisme meer invloed uitgeoefen het op die internasionale toneel as territoriale uitbreiding.¹²² Vroeë imperialisme en kolonialisme was definitief nie die resultaat van oorproduksie of 'n soeke na nuwe markte nie. Dit het reeds plaasgevind vóór die geboorte van moderne kapitalisme! Imperialistiese neigings het ook nie altyd gepaard gegaan met die uitvoer van private kapitaal uit Europa nie. Regerings het kapitaalkrag meer gebruik om buitenlandse beleidsformuleringe deur te voer as wat private ondernemings dit kon regkry om owerheidsondersteuning te verwerf vir hulle doelwitte.

Vanuit 'n ekonomiese oogpunt gesien, is dit nie nodig dat die kapitalistiese state vandag hulle oorsese markte besit nie.¹²³ Ekonomiese bedingingsvermoë en die skaarste aan natuurlike hulpbronne het in hierdie geval 'n nou verband met mekaar en die staat wat laasgenoemde besit is verseker van eersgenoemde. Rostow het tereg dié situasie só opgesom:

"..... it is perfectly evident that, whatever the economic troubles of the capitalist societies, they do not stem primarily from a dependence on imperialism". 124

Om saam te vat kom ons tot die gevolgtrekking dat die koloniale state van die wêreld meer deur ekonomiese imperialisme gebaat het as wat dit daaronder gely het. Ons moet toegee dat die skaal weliswaar min in die guns van die nuwe onafhanklike state geswaai het, maar dat die ekonomiese voordele swaarder weeg as die nadele, is ook ongetwyfeld waar.¹²⁵ In die huidige internasionale ekonomiese imperialisme het die vier basiese beginsels van imperialisme behoue gebly,¹²⁶ weens die feit dat dit die noodsaaklike 'euwel' is vir 'n wêreldorde en 'n volgehoue internasionale ekonomiese likwiditeit. Voeg hierby die nuwe faktor wat sy verskyning gemaak het op die tussenstaatlike toneel, nl. die opkoms van sosialistiese state en nasionale bevrydingsbewegings (terrorisme), en ons kan duidelik sien dat die behouding van ekonomiese imperialisme noodsaaklik is vir die voortbestaan van die ekonomiese stelsels van die ontwikkelde kapitalistiese state.¹²⁷

4. Ekonomiese Imperialisme en die Ontbinding van Westerse Koloniale Ryke.

4.1. Die Ontbinding van Westerse Koloniale Ryke.

Brittanje en Frankryk het die mees ordelike dekolonisasie-beleid deurgevoer wat onafhanklikheid vir meer as 350 miljoen mense beteken het.¹²⁸ Deur middel van 'n sorgvuldig-beplande ontrekkingsprogram is daar gehoop dat nuwe onafhanklike state sou ontstaan met stabiele regerings, doeltreffende administratiewe stelsels en 'n opgevoede elite. In die geval van Brittanje sou daar steeds 'n verbinding met die Britse statebond wees wat 'n voortsetting van gemeenskaplike belange en aktiwiteite sou waarborg.¹²⁹ Dit het weliswaar nie so maklik gegaan as wat verwag is nie, maar die transformasie het oor die algemeen sonder veel openlike konflikte gepaard gegaan. Slegs Rhodesië het 'n eensydige onafhanklikheidsverklaring uitgereik sonder Britse goedkeuring en ondersteuning. Die Rhodesiese kwessie is daarom vandag nog 'n aktuele onderwerp en word soms ook deur die groot moondhede beskou as 'n bedreiging vir wêreldvrede. Ook Suid-Afrika het 'n probleem vir Brittanje geskep, toe ons in 1960 gedwing is om uit die Statebond te tree onder druk van die swart Afrika-state weens ons rasse-beleid.¹³⁰

Die ontbinding van die Franse Ryk het ietwat minder gladweg verloop. In Indo-China, waar die Japannese besetting tydens die Tweede Wêreldoorlog die Franse se koloniale greep verswak het, het die Kommunistiese Viëtnamese voordeel getrek uit die verdeling van die are vir

vier state in 1954,¹³¹ nl. Noord- en Suid-Viëtnam, Laos en Kambodja. Oorlog het ook in Algerië gedreig voordat Pres. de Gaulle die Franse koloniale beleid in 1958 gewysig en Algerië hulle onafhanklikheid gegee het. Die Franse Ryk is vervang deur 'n Franse Gemeenskap, soortgelyk aan die Britse Statebond-idee.¹³² Alle Franse kolonies het onafhanklik geword en hulle het as onafhanklike state sitting in die nuwe Franse Gemeenskap gehad. Ekonomies was hulle egter steeds nou aan die 'moederstad' verbonde.

Die V.S.A. het onafhanklikheid aan sy grootste koloniale besitting, die Filippyne, geskenk net ná die Tweede Wêreldoorlog. Puerto Rico, Alaska en Hawaii het gevolg. Die V.S.A. besit vandag slegs 'n klein gedeelte van sy voormalige koloniale besittings.¹³³

Die Spaanse en Portugese Ryke is omtrent al wat nog oorgebly het - behalwe die van Rusland - alhoewel die Portugese koloniale ryk vandag ook maar uit net 'n paar state bestaan. Angola is die jongste staat wat weggebreek het uit die Portugese se greep. Die chaos wat gevolg het, en steeds in Angola heers, is die resultaat van die feit dat Portugal nooit enige van sy kolonies op onafhanklikheid voorberei het nie.¹³⁴ Dit was ook die geval met onafhanklikheidswording van die Belgiese Kongo in 1960.¹³⁵

Wesson beskou dié saak soos volg:

"Empire having clearly become outmoded, nations may still try to dominate spheres of influence, but this type of domination has also become increasingly difficult".¹³⁶

Die Russe kon nog ekonomiese voordeel trek uit die politieke oorheersing van Oos-Europa in die dae van Stalin, maar vandag kan hulle dit nie meer regkry nie. Die Sowjet-gebied is vandag heel moontlik ekonomies beswarend behalwe in die opsigte van prestige en ideologie. Die V.S.A. het dieselfde probleem. Die kliënt het uiteindelik die eiser geword.¹³⁷ In die woorde van Wesson:

"Enormous power has become largely unwieldable, at least in ordinary affairs, and there are few privileges for the super greats of the earth".¹³⁸

4.2. Ekonomiese Probleme.

Die ontbinding van die Koloniale Ryke het sekere probleme vir die im-

perialistiese state meegebring. Die grootste hiervan is ongetwyfeld ekonomiese probleme. Ons kan dit sô saamvat: Probleme het ontstaan hoe om ten beste die ekonomiese en finansiële afhanklikheid van ondergeskikte state te behou in die lig van die verhoogde verwagtings wat met onafhanklikheid gepaard gaan. Ook die groter maneuvreerbaarheid van onafhanklike state as gevolg van politieke onafhanklikheid het probleme opgelewer.¹³⁹ Nasies het dikwels beskerming en waarborge vir veiligheid verlang, maar dit terselfdertyd ook afgewys. Ekonomiese hulp is dikwels aangevra, maar tegelykertyd oor verag. Die burgers van die nasionale staat het dikwels gekla onder die juk van hulle regerings, maar buitelandse inmenging om sake in die reïne te bring, is afgekeur.¹⁴⁰ Die voormalige kolonies het dus 'n ekonomiese oorgangsfase betree tussen die koloniale en imperiale oorheersing en die selfstandige beoefening van 'n eie ekonomie.¹⁴¹ Dit het vir beide die imperialistiese state en die nasionale state begryp-likewys probleme geskep. Daar het 'n transformasie op die internasionale ekonomiese toneel plaasgevind. Die verhoging in magsvermoë, rykdom en lewensstandaard is nou beïnvloed deur die produktiwiteit van die nasionale staat.¹⁴² Die voormalige kolonies het dus gevoel dat hulle hul uitvoere moet verander en 'n verskeidenheid produkte uitvoer om sodoende sorg te dra dat hulle 'n einde maak aan die twyfelagtige afhanklikheid van die imperiale state.¹⁴³ Daarom moes produktiwiteit oor 'n wye veld verhoog word. Daar is besef dat:

"Although it is advantageous to control raw materials, especially oil, the most important resources are brains, skills, good organization, and willingness to work....." ¹⁴⁴

Die beste voorbeeld van bogenoemde is Japan. Dié staat het aan die wêreld bewys hoe om 'n toekoms te skep sonder 'n strewe na politiek-militêre mag en volgens Wesson:

"..... has done so with the speed of a spectacular conquest". ¹⁴⁵ Deur middel van sy ekonomiese bedingingsvermoë het Japan vandag 'n ekonomiese mag geword waarmee deeglik rekening gehou moet word. Op soortgelyke wyse het Brasilië 'n industriële reus in Latyns-Amerika geword, terwyl Oos-Duitsland die status van 'n kwasi-leier verkry het in Sowjet-Oos-Europa deur middel van 'n verhoging in produktiwiteit. Hobson se beginsel is dus hier toegepas en was die praktiese implimentering van:

"The ability of a nation to shake off this dangerous usurpation of its power, and to employ the national resources in the national interest, depends upon the education of a national intelligence and a national will, which shall make democracy a political and economic reality". 146

Die probleme van die imperialistiese state om voormalige kolonies ekonomies afhanklik te hou, is ook vermeerder en gekompliseer deur die mededinging van die Sowjetunie en die onafhanklikheidstrewe van die nuwe onafhanklike state op ekonomiese gebied.¹⁴⁷ Vir die ontwikkelende state was die feit dat hulle meestal roumateriaal en eetware uitvoer het, 'n las en 'n struikelblok in die weg van hierdie strewe na ekonomiese onafhanklikheid. Die wêreldmarkte vir hierdie kommoditeite word gekenmerk deur 'n groot fluktuasie van vraag en aanbod, en dus pryse. Die aanvraag vir industrieële roumateriaal en grondstowwe is baie sensitief vir 'n verandering in saketoestande in die geïndustrialiseerde state, terwyl weersomstandighede weer 'n rol speel in die fluktuasie van markte en pryse vir boerderyprodukte. Die gevolglike onstabiliteit van uitvoer en buitelandse valuta-verdienste het dikwels groot invloed uitgeoefen op die ekonomiese aanpasbaarheid van die ontwikkelende state.¹⁴⁸

Ekonomiese ontwikkeling bring ekonomiese prestige en 'n sekere mate van aansien in die wêreld.¹⁴⁹ Die ekonomiese bedingingsvermoë van ontwikkelende state het dus 'n opwaartse neiging begin toon en dit het 'n daling van die ekonomiese bedingingsvermoë van die imperiale state veroorsaak. Ekonomiese vooruitgang is ook die basis van militêre sterkte en militêre magsvermoë.¹⁵⁰ Nie slegs ekonomiese probleme het die voormalige imperiale moondhede in die gesig gestaar nie, maar ook militêre probleme het kop uitgesteek. Tog bly dit 'n feit dat die voormalige kolonies militêre afhanklik van hulle voormalige oorheersers sal bly - weens militêre invoere en - hulp en tegnologiese kennis.

Weens die ekonomiese en politieke struktuur van die voormalige kolonies is dit egter ook duidelik dat dié kolonies geskik is vir die instandhouding van ekonomiese afhanklikheid al is hulle polities onafhanklik.¹⁵¹ Voedselskaarste, nasionale veiligheid, ekonomiese vooruitgang en mense-regte is onder andere probleme wat nie op 'n nasionale basis opgelos kan word nie.¹⁵² Volgens Koebner en Schmidt:

"They are global problems demanding global solutions".¹⁵³

Dit skep die ideale atmosfeer vir ekonomiese imperialisme, want internasionale samewerking is nodig en die groot moondhede sal definitief - en het ook onteenseglik - van ekonomiese middele gebruik maak om hulle invloedsfere uit te brei en sodoende hulle ekonomiese bedingingsvermoë te verhoog.¹⁵⁴ Koebner en Schmidt beskou dit soos volg:

"In a sense all nations will partake of imperialism in the future in so far as they will be able to share in the military, economic, scientific and cultural effort of their region and of the whole world beyond the national borders and so extend their influence, while at the same time admitting the assistance and influence of other nations for the benefit of their own people".¹⁵⁵

Op hierdie manier sal ekonomiese imperialisme in die toekoms miskien nie onderskei kan word van internasionale samewerking nie,¹⁵⁶ maar sal altyd daar wees as politieke wapen van die supermoondhede in die delikate magsbalans van tussenstaatlike verhoudinge.

5. Kommunistiese Ekonomiese Imperialisme.

5.1. Die Marxistiese Teorie van Imperialisme.

Die Marxistiese teorie van imperialisme berus op die oortuiging dat alle politieke verskynsels die reflektoring is van ekonomiese mag.¹⁵⁷ Gevolglik is die politieke verskynsels of stelsels van imperialisme die produk van die ekonomiese stelsel waarin dit sy oorsprong het, nl. die kapitalisme. Kapitalistiese state het, volgens die Marxistiese teorie, 'n onvermoë om binne die nasionale staat voldoende afsetgebiede vir hulle produkte en voldoende beleggingsmoontlikhede vir surplus kapitaal te vind. Daarom openbaar kapitalistiese state die neiging om groter, nie-kapitalistiese state ekonomies te oorheers om dié state sodoende in markte vir surplus produkte en beleggingsmoontlikhede vir surplus kapitaal te omskep.¹⁵⁸ Daarom beskou die Marxisme die imperialisme as "the highest stage of capitalist development".¹⁵⁹ Lenin het ook gesê dat:

"If it were necessary to give the briefest possible definition of imperialism we should have to say that imperialism is the monopoly stage of capitalism".¹⁶⁰

Die meer gematigde Marxiste, soos Kantsky¹⁶¹ en Hilferding,¹⁶² het geglo dat imperialisme 'n beleidsrigting van kapitalisme was en daarom was 'n imperialistiese beleid 'n "matter of choice toward which capitalism might be more or less inclined according to circumstances".¹⁶³

Alhoewel Marx geen teorie oor imperialisme as sulks formuleer het nie, het die ontleding wat hy gemaak het van die kapitalistiese produksiemetodes, die basis van die Marxis-Leninistiese teorie gevorm. In Das Kapital het Marx tot groot uiterstes gegaan om te bewys dat die kapitalistiese produksiemetodes nie gemotiveer is deur die bevrediging van menslike behoeftes nie. Volgens hom was dié metodes bepaal deur die neiging om surplus-waarde uit 'n klas van loonarbeiders te trek, en om dan hierdie surplus-waarde te verwerklik deur nuwe afsetgebiede te vind vir die produkte wat so geproduseer word.¹⁶⁴ Die teorie van imperialisme het dit dan oor die spesiale vorm wat hierdie proses aanneem gedurende 'n spesifieke stadium in die ontwikkeling van die kapitalistiese produksiemetode. Die dele in Das Kapital wat spesifiek handel oor imperialisme, is die volgende:

5.1.1. Die Reproduksie-skemas van Marx.

Hierdie deel van Marx se werk gaan oor die probleem van hoe die surplus-waarde verwerklik word wat uit die arbeidersklas verkry word. Ons het dus 'n probleem wat deur Marx beskou is as "the realisation problem"¹⁶⁵ - 'n probleem van genoegsame markte of afsetgebiede. Hierby kom ook die verhouding tussen produksiemetode en afset. Veral Rosa Luxemburg het veel oor hierdie aspekte besin.¹⁶⁶ Sy het dit veral gehad oor:

"the problem of how the surplus could be consumed and converted into profit in Marx's schematic universe, 'a society consisting exclusively of workers and capitalists'"¹⁶⁷

Die oplossing wat Luxemburg verskaf het, was dat kapitalisme as 'n geslote stelsel nooit werklik kan funksioneer sonder die wisselwerking met 'n gebied buite die kapitalisme self nie - dus het ons hier dan imperialisme.¹⁶⁸

5.1.2. Winsdaling.

In die kapitalisme - volgens Marx - setel 'n neiging van winsdaling weens tegnologiese veranderinge wat die verhouding van konstante - tot veranderlike kapitaal vergroot, met ander woorde "bringing about a rise in what Marx called the organic composition of capital".¹⁶⁹ Vir Marx was dit 'n wet van stemming (law of tendency) en dit is deur ander magte teengewerk wat tot die ontstaan van imperialisme gelei het. Die kapitaliste moes maniere vind om wins te maak ten spyte van 'n daling in produktiwiteit as gevolg van nuwe tegnologiese ontwikkeling.¹⁷⁰

5.1.3. Konsentrasie en Sentralisasie van Kapitaal.

Die konsentrasie en sentralisasie van kapitaal is 'n onvermydelike gevolg van ekonomiese mededinging. Dit het die weg gebaan vir monopolistiese toestande wat uiteraard 'n vrugbare teelaarde vir imperialistiese - veral ekonomiese - idees geskep het. Marx het hier veral klem gelê op die totstandkoming van die "business company" en hulle bestuurder asook die rol van die aandelemarkte en die banke in kapitalistiese state.¹⁷¹

5.2. Lenin se Bydrae tot die Teorie van Ekonomiese Imperialisme.

Die teorie van imperialisme soos dit ontwikkel het na die publikasie van Hobson se Imperialism,¹⁷² was steeds gegrond op Hobson se beginsels, maar dit was tog Lenin wat in 1916 aan imperialisme sy "dogmatic adherence" en "much of its eventual influence" gegee het.¹⁷³ Hobson het veral besin oor imperialisme wat hy as die resultaat sien van sekere wanaanpassings in die kapitalistiese stelsel self. Saam met die Marxisme sien Hobson die wortel van imperialisme as 'n surplus goedere en kapitaal wat afsetgebiede in die buitelandse markte soek. Tog beskou Hobson imperialistiese uitbreiding nie as onvermydelik nie en selfs nie eers as die mees rasonale metode om van die surplus ontslae te raak nie. Die oplossing het vir hom gelê in die ontwikkeling van die nasionale markte deur middel van ekonomiese hervorming, soos byvoorbeeld die verhoging van koopkrag en die uitskakeling van oorbesparing.¹⁷⁴

In sy Imperialism, the Highest Stage of Capitalism, het Lenin Hobson se idees gewysig en sy eie definisie van imperialisme daarop baseer. Ons bespreek kortliks vyf punte in sy definisie volgens die ontleding van Kemp.¹⁷⁵

"The concentration of production and capital has developed to such a high stage that it has created monopolies which play a decisive part in economic life".¹⁷⁶

Die getuienis van die volharding van hierdie neiging is oorweldigend; min vertakkinge van ekonomiese aktiwiteite het hieraan ontsnap.

"The merging of bank Capital with industrial capital, and the creation, on the basis of this 'finance capital', of a 'financial oligarchy'".¹⁷⁷

Daar is ruimte vir verskillende interpretasies van die verhouding tussen

die industrieë en die banke, maar die oorheersende rol van die finansiële oligargieë kan nie betwyfel word nie.

"The export of capital as distinguished from the export of commodities acquires exceptional importance". 178

Hier was die rol wat die V.S.A. se uitvoerkapitaal gespeel het in die ontwikkeling van kapitalisme gedurende die laaste paar dekades fundamenteel. Die internasionale getwis oor die 'Amerikaanse uitdaging', die verswakking van die dollar en die internasionale monetêre krisis is nou hieraan verbonde.

"The formation of international monopolist capitalist combines which share the world among themselves". 179

Die name van die reuse-maatskappye verskyn daagliks in die wêreldpers. Die oorheersende rol wat sulke maatskappye in toenemende mate op die ekonomiese toneel van die wêreld begin speel, plaas hulle in die middel van hedendaagse geskille.

Slegs die laaste punt van Lenin se teorie kan groot meningsverskil uitlok. Hy het gesê dat:

"the territorial division of the world is completed". 180

Die ou territoriale ryke van die Europese kapitalistiese state bestaan nie meer vandag nie. Die V.S.A. wat al bogenoemde 'karaktertrekke', van Lenin se imperialistiese teorie vertoon, het nog nooit noemenswaardige kolonies besit nie. In plaas van kolonies, regeer Amerika egter ekonomies ook 'n "empire without frontiers" wat nog geen gelyke in die wêreld gehad het nie. 181

5.3. Kommunistiese Imperialisme.

Dit is ironies dat 'n nuwe imperialistiese mag op die horison verskyn het met die verdwyning van die oue, naamlik Sowjet en Sjinese kommunisme. Ongeveer 800 miljoen mense het onafhanklikheid verkry van die Westerse nasies sedert 1949, en omtrent net soveel het onder kommunistiese oorheersing verval. 182 In Afrika alleen dink ons aan die rooi kring wat besig is om al hoe vaster om Suid-Afrika en Rhodesië te sluit. Mosambiek, Tanzanië, Zambië, Angola is almal kommunisties gesind weens die ekonomiese hulp en wapentuig wat subtiel deur Rusland verskaf is om hulle onder die juk van kommunistiese oorheersing te plaas. 183 Daarom het die Sowjet-Premier ook gedurende Oktober 1956

in Pole gesê dat:

"Every country should go its own way to socialism, but we cannot permit this to be used to break up the solidarity of the peace camp and certainly not under the pretext of respecting national peculiarities or extending solidarity". 184

Hierdie beleid kan die Russiese belange bevorder, want dit verhoed die oprigting van Westerse militêre basisse en blaas die vlam van geskille tussen die Weste en ontwikkelde state hoog aan.¹⁸⁵ Op weinig ander vlakke is die stryd tussen die demokrasie en die kommunisme meer fel waarneembaar as sedert Rusland die imperialistiese ekonomiese magslanseerbaan betree het.¹⁸⁶ Terselfdertyd verhoog dit die ekonomiese bedingingsmag van Rusland weens die feit dat die natuurlike hulpbronne van sy satellietstate binne sy bereik geplaas word.¹⁸⁷ Die kommunistiese imperialisme vind op die oomblik plaas in Oos-Europa, Noord-Korea, Mongolië, Noord-Viëtnam, Asië, Afrika en Latyns-Amerika.¹⁸⁸ In laasgenoemde drie streke word nasionale rewolusie as hefboom gebruik in 'n poging om 'n uiteindelijke kommunistiese regime tot stand te bring. Die belangrikste element van rewolusionêre oorlogvoering - en wat trouens ook die grondslag vorm vir die suksesvolle uitvoering daarvan - lê egter nie op die fisieke vlak nie, maar dit berus op die effektiewe mobilisering en organisering van die massa, of die binnefront. Met sy leuse: "Proletariërs van alle lande, verenig julle", het Karl Marx die vonk voorsien wat die ontwikkeling van rewolusionêre oorlogvoering aansienlik versnel het.¹⁸⁹ Vandag vind ons egter 'n afwyking van hierdie klassieke Marxisme, want die beleid van die kommunisme berus vandag op die oortuiging dat 'n staat eers sosialisties moet word en dan vloei kommunisme natuurlik daaruit voort.¹⁹⁰

Beide Rusland en Sjina is in 'n wedloop om kommunistiese leierskap betrokke. Reeds in 1950 het die Sjinese onder Mao-Tse-Toeng en Liu Shao-chi kritiek begin uitspreek teenoor Sowjet-beginsels en beleidsbepaling.¹⁹¹ Hulle het geredeneer dat grootskaalse ekonomiese groei nie noodsaaklik was voordat 'n staat ontvanklik is vir kommunisme nie. Hulle het 'n 'kortpad' aangewys en verwys na hulle eie vermoë,

"to organize the masses dynamically, inspire great efforts through willpower and devoted cadres, and develop grandiose economic plans for a great leap forward without going through the gradual stages posited by the Russians". 192

Hierdie ontleding dien ook die Sjinese beleid op 'n ander manier, nl.

om die ander kommunistiese state te oortuig dat Rooi Sjina die intellektuele inisiatief besit en sodoende kompenseer Rooi Sjina dus vir hulle industriële minderwaardigheid en afhanklikheid van die Russe. Die doktrinêre kompetisie tussen Peking en Moskou om kommunistiese leierskap het grootliks daartoe bygedra tot die uitbreiding en versnelling van kommunistiese ekonomiese imperialisme. Beide wil soveel as moontlik invloed uitoefen oor satellietstate om sodoende hul onderskeie magiskonstellasies te vergroot.¹⁹³ In hierdie konflik staan Sjina as die aggressiewe mag en poseer as die ware eksponent van die Marxisme-Leninisme, terwyl Rusland 'n meer gematigde leierskap vertoon.

Uit die imperialistiese neigings van die kommuniste het 'n indirekte strategie ontwikkel, gerig op 'n versteuring van die magsewewig. Rusland maak reeds openlik aanspraak daarop dat hierdie ewewig alreeds onherroeplik in sy guns is,¹⁹⁴ en derhalwe matig hy hom groter vryheid van optrede aan om sy strategie openlik voort te sit. Westerse staatstelsels is ontwerp om die gemeenskap in vredestryd te administreer en te ontwikkel; die minimum beheer word ook politieke, ekonomiese, tegnologiese, ens. aktiwiteite uitgeoefen. Om 'n stryd te voer moet die Weste dus mobiliseer en die vredestrydse patroon onderbreek. Vir die kommuniste is stryd 'n toestand van bestaan en daarom is die nie-militêre middele vir hulle natuurlike dwangmiddels wat strategies aangewend moet word. Indirekte strategie is dus 'n instinkmatige eienskap van kommunistiese stryd en imperialisme terwyl dit vreemd vir die Weste bly.¹⁹⁵

Kommunistiese imperialisme is dus 'n bedreiging vir die Weste.¹⁹⁶ Op alle terreine en oor 'n wye area strek hierdie gevaar. Die sogenaamde "gun-boat"-diplomatie¹⁹⁷ van die kommuniste het veel bygedra om hierdie imperialisme te bevorder - iets waarteen die V.S.A. as leier van die Westerse wêreld min kon doen weens die gevaar van openlike konfrontasie en 'n Derde Wêreldoorlog.¹⁹⁸

6. Slotopmerkings.

Ekonomiese imperialisme is vandag 'n aanvaarde werklikheid. Vault die tradisionele imperialisme van besetting van grondgebied om nuwe afsetgebiede en markte vir 'n surplus produksie en kapitaal te be-

kom, het dit 'n transformasie ondergaan en vandag het dit hoofsaaklik 'n ekonomiese en ideologiese inslag. Deur state ekonomies te beheer, kan politieke en militêre ondersteuning afgedwing word. Op die tussenstaatlike toneel is hierdie 'ekonomiese' stryd daaglik aan die gang. Die V.S.A. en Rusland, as leiers van die Weste en Ooste onderskeidelik, kan dit geensins bekostig om vir 'n oomblik te verslap nie. Beide state moet hulle "totale strategie"¹⁹⁹ op die beste manier aanwend om die gewenste oplossing in die konfliktsituasie af te dwing. Miskien behoort die Weste hom te wend tot die sogenaamde 'verdedigende ekonomiese imperialisme'²⁰⁰ om die dreigende kommunistiese gevaar af te weer. In die woorde van Art en Jervis:

"All will be richer with free trade and poorer with imperialism, but once states grab land and protect markets, the rest will be better off if they do so than if they do not. In this view, imperialism is a defensive reaction: because if one state can be imperialistic, all others must be prepared to be so, unless they wish to see their relative positions suffer".²⁰¹

Die kleiner state van die wêreld het vandag ook die vermoë om kritiek uit te spreek oor wêreldaangeleenthede. Dit is moontlik gemaak deur die ontstaan van internasionale organisasies soos die V.V.O. Hulle kan gesamentlike bedingingsmag gebruik om ook invloed uit te oefen op die internasionale ekonomie en die internasionale politiek.²⁰² Die huidige konflik tussen die Weste en die kommunisme gaan dan juis spesifiek oor invloed in hierdie state deur middel van ekonomiese imperialisme. Die wagwoord is ekonomiese afhanklikheid en daardeur politieke invloed sodat die nuwe state van die wêreld gestuur kan word in die rigting wat deur die supermoondhede bepaal word. Die kritieke ewewig tussen die ekonomiese middele van die teenstanders kan deur 'n wapenwedloop versteur word en die wil om daardie middele aan te wend, kan afgetakel word deur die ekonomiese beïnvloeding van die openbare mening.²⁰³ 'n Nadelige verandering in enigeen van hierdie faktore het dus 'n ingrypende uitwerking op die magsbalans in internasionale verhoudinge. Ekonomiese imperialisme het dus vandag 'n magtige wapen²⁰⁴ in die hande van state geword om die internasionale magsewewig te handhaaf.

BRONNEVERWYSINGS.

1. Vgl. Robinson H., Non-European Foundations of European Imperialism, in Owen R., Sutcliffe B. (red.), op. cit., p. 119
2. Finlay D.J., Hovet T. (jr.), op. cit., p. 112 - 113
3. Hobson J.A., op. cit., p. 300
4. Finlay D.J., Hovet T. (jr.), op. cit., p. 113. Vgl. ook Hartmann F.H., op. cit., p. 131 - 132. Hartmann gee hier besonderhede oor watter state deur imperialistiese state gekolonialiseer is.
5. Conant C.A., The Economic Necessity of Imperialism, in Snyder L.L. (red.), The Imperialism Reader - Documents and Readings on Modern Expansionism, D. van Nostrand Company, Inc., Princeton, New Jersey, 1962, p. 84
6. Vgl. Ibid
7. Vgl. Hobson J.A., op. cit., p. 300. Hobson noem hier die voorbeeld van Engeland wat voor 1870 die handelsmonopolie van die wêreld besit het. Na 1870 het Duitsland, die V.S.A. en België te voorskyn gekom as groot handelsdrywende state. Engeland moes sy posisie beveilig en het hom dus gewend tot die sogenaamde protektorate en anneksasies van gebiede om sy handel te beveilig.
8. Vgl. Singer M.R., op. cit., p. 217. Singer sê: "That European, North-American and later Japanese and Russian economic interests exploited the weaker countries for their own economic advantage, there can be no doubt".
9. Vgl. Ibid, p. 217 - 218. Vgl ook Robinson R., op. cit., p. 119. Robinson noem hier dat die Europese kapitaal en tegnologiese hulp die onafhanklikheid van Japan en ook die Transvaal versterk het.
10. Vgl. Van der Walt A.J.H., e.a., op. cit., p. 84
11. Soos aangehaal uit: Liebenberg P.W., Die EKonomiese Weerbaarheid van Suid-Afrika, in Strategiese Aspekte van die huidige Wêreldpolitiek, Referate gelewer op die Negende Simposium oor die Internasionale Politiek, Potchefstroom, 22 Augustus 1975, Sentrum vir Internasionale Politiek, P.U. vir C.H.O., Potchefstroom, 1977, p. 82
12. Soos aangehaal uit: Brown M.B., A Critique of Marxist Theories of Imperialism, in Owen R., Sutcliffe B. (red.), op. cit., p. 52
13. Vgl. Finally D.J., Hovet T. (jr.), op. cit., p. 113. Die skrywers sê voorts: "Rather than trying to accept the limitations of thier particular environment, most of the Western European States pursued this sort of greed behaviour to avoid acceptance of the finite character of their particular sections of the earth". Oor die metodes waaronder hierdie hebsug gestalte gekry het, gesels ons later in hierdie hoofstuk.
14. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 240

16. Vgl. Art R.J., Jervis R.(red.), op. cit., p. 291
17. Vgl. Schumpeter J.A., Imperialism and Social Classes, vertaal deur Norden H., Basil Blackwell, Oxford, 1951, p. 6
18. Vgl. Morgenthau H.J., Politics Among Nations, op. cit., p. 51
19. Die terme "domination" en "national domination" kom voor in Collier's Encyclopedia, (E.C. Helmreich), 1959, Vol.10, p. 380, Encyclopedia Americana, 1957, Vol. 14, p. 724, en ook Funk & Wagnalls Standard Dictionary - International Edition, Vol. 1, 1967, p. 634
20. Vgl. Snyder L.L. (red.), op. cit., p. 23
21. Vgl. Ibid, p. 1
22. Vgl. Morgenthau H.J., Politics Among Nations, op. cit., p. 51. Vgl. ook Thornton A.P., Doctrines of Imperialism, John Wiley & Sons, Inc., New York, 1965, p. 97. Thornton sê hieroor: "The imperialists insisted that their doctrine of profit was a necessary part of their task of spreading the ideals of a humanitarian civilization. Money brought power, and only the powerful could act with success. How could they perpetuate their imperial ideals if empire itself was not securely based on good business foundations". Hierdie imperialisme word deur Thornton beskou as 'n 'dogma van profyt'.
23. Vgl. Hobson J.A., op. cit., p. 300. Vgl. ook Snyder L.L. (red.), op. cit., p. 1
24. Vgl. Hartmann F.H., op. cit., p. 134. Duitsland het ook grondgebied in die Stille Oseaan by sy oorsese besittings gevoeg, onder andere 'n deel van Nieu Guinee en Kiaochow in China.
25. Vgl. Ibid, p. 135. Die vernaamste imperialistiese state was België, Japan, die V.S.A., Duitsland, Rusland en Brittanje.
26. Vgl. Finlay D.J., Hovet T.(jr.), op. cit., p. 115
27. Vgl. Snyder L.L. (red.), op. cit., p. 1
28. Vgl. Cole W.S., op. cit., p. 297
29. Vgl. Hobson J.A., op. cit., p. 301. Vgl. ook Hartmann F.H., op. cit., p. 135. Vgl. ook Finlay D.J., Hovet T. (jr.), op. cit., p. 115
30. Eisenstadt S.N., The Political System of Empires, The Free Press, New York, 1963, p. 45
31. Hobson J.A., op. cit., p. 301
32. Vgl. Platt D.C.M., Economic Imperialism and the Businessman: Britain and Latin America Before 1914, in Owen R., Sutcliffe B. (red.), op. cit., p. 305 - 307
33. Vgl. Ibid, p. 300. Platt verduidelik: "There is no denying that foreign monopolies could and did hold a nation to ransom; the British owned São-Paulo/Santos Railway did so for decades".

34. Vgl. Ibid
35. Vgl. Ibid, p. 301
36. Vgl. Ellinwood D.C. (jr.), Lord Milner's "Kindergarten", The British Round Table Group, and the Movement for Imperial Reform, 1910 - 1918, Dissertation presented to the Graduate Board of Washington University in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy, Saint Louis, Missouri, January 1962, p. 1 - 2
37. Vgl. Hartmann F.H., op. cit., p. 136
38. Vgl. Ibid. Vgl. ook Koebner R., Schmidt H.D., Imperialism - The Story and Significance of a Political Word, 1840 - 1960, Cambridge University Press, 1965, p. 268 - 269
39. Vgl. Spykman N.J., op. cit., p. 322
40. Vgl. Hartmann F.H., op. cit., p. 137
41. Vgl. Ibid
42. Vgl. Robinson J., Eatwell J., op. cit., p. 258 - 359. Die skrywers verklaar dit s6: "The role of gold metal in the gold-standard system was due to its enormous historical prestige - going back to antiquity - which gave it acceptability as international money".
43. Vgl. Hartmann F.H., op. cit., p. 137
44. Robinson J., Eatwell J., op. cit., p. 159
45. Vgl. Hartmann F.H., op. cit., p. 137. Brittanje het eerste tot die goudstandaard teruggekeer en ander state het sy voorbeeld gevolg. Brittanje was tydens di6 periode steeds die belangrikste finansi6le sentrum in die w6reld. Vgl. ook Robinson J., Eatwell J., op. cit., p. 159. Robinson en Eatwell verduidelik hierdie 'huiwering' soos volg: "Once the financial world has learned that an authority in charge of one or other of the major currencies, from time to time, find itself unable or unwilling to prevent its exchange rate from falling, faith is destroyed and speculative movements may become perverse".
46. Vgl. Ibid
47. Vgl. Snyder L.L. (red.), op. cit., p. 12
48. Vgl. Ibid. Dit was ook die geval n6 die Tweede W6reldoorlog, maar die opkoms van nasionalisme het n6 einde hieraan gemaak in die jare direk n6 die Tweede W6reldoorlog. Vgl. ook Finaly D.J., Hovet T. (jr.), op. cit., p. 115 - 116
49. Vgl. Hartmann F.H., op. cit., p. 138. Teen 1932 het Duitsland se oorlogskuld op 7 biljoen dollar gestaan. Meer as die helfte daarvan was verskuldig aan die V.S.A. Dit was korttermynlenings wat onderworpe was aan onmiddelijke herroeping.
50. Vgl. Ibid, p. 139

52. Vgl. Ibid. Hartmann sien hierdie verwikkeling s6: "Since most of the European currencies at this time were on a 'gold exchange' basis (pegged for the most part to the British pound) rather than the free gold convertibility standard of the pre-1914 days, the contractions that ensued soon produced a drain of gold from London".
53. Vgl. Robinson J., Eatwell J., op. cit., p. 259. "A depreciation of a currency means a fall in its price in terms of other currencies". Die effek is die omkering van 'n nadelige handelsbalans en dit oefen byna onmiddelik invloed uit op die ekonomiese posisie van 'n staat.
54. Vgl. Koebner R., Schmidt H.D., op. cit., p. 301
55. Ibid
56. Vgl. Spykman N.J., op. cit., p. 323. Die Washington Konferensie het ook hoër ideale as 'n uitgebreide ekonomie en wêreldprobleme bespreek. In sy openingsrede het McAdoo tereg gesê: "It is not from selfish motive or sordid desire for material gain that this conference draws its inspiration. It has a deeper and finer meaning". Mnr. McAdoo het die verband tussen oorlog en internasionale samewerking duidelik onderskei. Sy woorde was profeties. Dié gees van gemeenskaplikheid het nie die vrede oorleef nie.
57. Vgl. Hartmann F.H., op. cit., p. 142. Vgl. ook Spykman N.J., op. cit., p. 325 - 326. Daarom is daar twee byeenkomste van die Ministers van Buitelandse Sake van die Amerikaanse Republieke gehou. Een was in Panama in 1939 en een in Havana 1940. Maatreëls om internasionale handel teen die dreigende oorlog te beskerm, is hier bespreek. Hierdie twee konferensies het veel in gemeen gehad met die Washington Konferensie in 1915.
58. Vgl. Ibid, p. 59
59. Vgl. die White-plan in die Marshall-plan wat breedvoerig in hoofstuk 2 van hierdie verhandeling behandel is. Vgl. ook Koebner R., Schmidt H.D., op. cit., p. 305 - 306
60. Vgl. Hartmann F.H., op. cit., p. 145. Veral die likwidasië van Brittanje se Amerikaanse besittings het hierdie posisie aansienlik laat versleg. Die Amerikaanse state het deur middel van hulle samewerking 'n ekonomiese front gevorm wat ook grotendeels tot die Britse ekonomiese verswakking bygedra het.
61. Vgl. Finlay D.J., Hovet T. (jr.), op. cit., p. 115
62. Vgl. Hartmann F.H., op. cit., p. 145. Hierdie organisasie en sy invloed op die wêreld ekonomie word breedvoerig in hoofstuk 8 van hierdie verhandeling uiteengesit.
63. Vgl. Bailey S.D., op. cit., p. 122
64. Vgl. Finlay D.J., Hovet T. (jr.), op. cit., p. 115
65. Vgl. Ibid
66. Schonfield A. (red.), International Economic Relations of the Western World, 1959 - 1971, Vol. 1, Politics and Trade, Oxford University Press, London, 1976, p. 12 - 13

68. Vgl. Ibid, p. 50. Die Skandinawiese state en die Benelux wou 'n lae-tarief ooreenkoms aangaan, maar Brittanje het sy ekonomiese bedingingsvermoë gebruik om in te meng. Die Skandinawiese state wat tot 'n groter mate afhanklik van Brittanje was as die Benelux-state, het dadelik die gevaarteken gesien en onttrek. België, Luxembourg en Holland het egter voortgegaan en die Ouchy-konvensie onderteken. Chamberlain het hulle afgemaak as "disruptors of an orderly world trading system and threatened with retaliation". Die state het besluit om van hulle plan af te sien.
69. Vgl. Ibid, p. 41. Japan het 'n deurbraak gemaak op die gebied van koeëllaers - tradisioneel 'n groot bron van inkomste vir die Britte. Deur middel van ekonomiese invloed, is Japan gedwing om 'n beperkte hoeveelheid koeëllaers te vervaardig sodat die industrieë van die groot moondhede nie in gevaar gestel sou word nie. Dié hele aangeleentheid met sy ekonomiese en politieke implikasies word volledig deur Schonfield bespreek.
70. Vgl. Morgenthau H.J., The Politics of Nations, op. cit., p. 60. Vgl. ook Lipson L., op. cit., p. 215. Lipson sê tereg: "We are acutely aware of the power of those mammoth entities called multinational corporations which control so many of the world's vital resources and commodities". Vgl. ook Magdoff H., Imperialism without Colonies, in Owen R., Sutcliffe B. (red.), op. cit., p. 165
71. Soos aangehaal uit: Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 91
72. Vgl. Finlay D.J., Hovet T. (jr.), op. cit., p. 116
73. Vgl. Ibid. Hierdie state redeneer dat dit slegs die normale proses van nie-regering en private "free enterprise" is. Veral die supermoondhede maak hulle hieraan skuldig.
74. Vgl. Akins J.E. (red.), op. cit., p. 25
75. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 91
76. Vgl. Finlay D.J., Hovet T. (jr.), op. cit., p. 116
77. Ibid. Vgl. ook Schwarzenberger G., op. cit., p. 177. Schwarzenberger wys ook hierop: "There can be little doubt that sectional economic interests have used - and are using - state power for the achievement of their purposes".
78. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 240
79. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 91
80. Vgl. Platt D.C.M., op. cit., p. 306. Vgl. ook Knorr K., op. cit., p. 240. Knorr meen: "When engaged in imperialistic practices, private groups have often enjoyed some sort of backing from sovereign governments".
81. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 91
82. Vgl. hier die groot oliemaatskappye en ook die Brits-Oos-Indiese Kompanjie. Hierdie magsvermoë was onafhanklik van die magsvermoë van die nasionale staat.

83. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 240. Knorr noem die verskynsel "private imperialism".
84. Gallagher J., Robinson R., The Imperialism of Free Trade, in Louis Wm.R. (red.), Imperialism: The Robinson and Gallagher Controversy, New Viewpoints - A Division of Franklin Watts, New York, 1976, p. 61
85. Morgenthau H.J., Politics Among Nations, op. cit., p. 60
86. Vgl. Ibid
87. Vgl. Ibid, p. 61. Rusland het nie gewaag om sy territoriale ambisies ten opsigte van Iran te verwesenlik nie, terwyl Brittanje slegs in ekonomiese voordele geïnteresseerd was. Dit was die kenmerk van Britse imperialisme dwarsdeur baie jare. Vgl. in hierdie verband ook Nadel G.H., Curtis P., Imperialism and Colonialism, The MacMillan Company, New York, 1964, p. 106 - 107. Dié skrywers sê voorts: "..... perhaps the most common political technique of British expansion was the treaty of free trade and friendship made with or imposed upon a weaker state".
88. Magdoff H., op. cit., p. 162
89. Vgl. Ibid. Magdoff sê: "Even a political régime responsive to the pressures of a particular industry or firm will, if it is competent and has integrity, withstand such pressure in the overall and long term interest in the class or classes, it relies on to remain in power". Vgl. ook Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 240
90. Vgl. Vignon L., The Exploitation of Empire, in Curtin P.D. (red.), Imperialism, The MacMillan Press Ltd., London, 1971, p. 171 - 172
91. Vgl. Ibid, p. 133. Hierdie idee het ontstaan ná die vrystelling van slawe in Wes-Indië. Dit is op groot skaal in die Britse Koloniale Ryk toegepas deur die derde Graaf Grey in 1946.
92. Vgl. Art R.J., Jarvis R. (red.), op. cit., p. 294
93. Ibid
94. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 91. Dié skrywers sê: "..... foreign assistance has led to charges of aid with strings".
95. Vgl. Ibid
96. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 240
97. Vgl. Magdoff H., op. cit., p. 164. "Once this reshaping had been accomplished, economic forces - the international price, marketing, and financial systems - were by themselves sufficient to perpetuate and indeed intensify the relationship of dominance and exploitation between mother country and colony". Vgl. ook Drummond I.M., British Economic Policy and the Empire, 1919 - 1939, George Allen and Unwin Ltd., London, 1972, p. 20
98. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 92

99. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 240 - 241. Vgl. ook Singer M.R., op. cit., p. 219. Vgl. ook Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 93. Vgl. ook voetnotas 68 en 69 van hierdie hoofstuk.
100. Soos aangehaal uit: Fieldhouse D.K., The New Imperialism: The Hobson-Lenin Thesis Revised, in Nadel G.H., Curtis P., op. cit., p. 78
101. Vgl. Magdoff H., op. cit., p. 165. Kanada is 'n tipiese voorbeeld van 'n staat wat ekonomies afhanklik geraak het - en oorheers word - deur 'n ander staat sonder om die koloniale fase deur te gaan. Magdoff stel dit s6: "Some countries already possessing suitable social and economic domination of one of the stronger powers and have thus become dependencies without ever going through a colonial phase".
102. Ons bestudeer die posisie van Kanada na aanleiding van navorsing reeds gedoen deur die Potchefstroomse Universiteit. Vgl. Die Wêreld in Oënskou, Nr. 3, Maart 1977, op. cit., p. 56 - 61
103. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 241. Knorr se stelling oor die "unequal power to extract an unequal advantage" word hier in die praktyk bewys.
104. Vgl. Rotstein A., op. cit., p. 101
105. Soos aangehaal uit: Die Wêreld in Oënskou, Nr. 3, Maart 1977, op. cit., p. 60
106. Die invloed wat die multinasionale korporasies op die internasionale ekonomiese toneel uitoefen word breedvoerig uiteengesit in Rubin S.J., The Multinational Enterprise and the 'Home' State, in Ball G.W. (red.), op. cit., p. 43 ff. Vgl. ook Ball G.W., The Relations of the Multinational Corporation to the 'Host' State, in Ball G.W., (red.), op. cit., p. 64 ff
107. Vgl. Die Wêreld in Oënskou, Nr. 3, Maart 1977, op. cit., p. 60. Vgl. ook Rubin S.J., op. cit., p. 45 - 46. Vgl. ook Rotstein A., op. cit., p. 103 - 104. Rotstein merk ewe sarkasties op dat: "There are no 'problems', of course, as long as the foreign economic policies of the two countries are congruent".
108. Vgl. Ibid
109. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 241. Vgl. ook Finaly D.J., Hovet T. (jr.), op. cit., p. 110.
110. Vgl. Fieldhouse D.K., op. cit., p. 79. Fieldhouse sien dit s6: "In its practical form it is the expression of the special interests of the financier behind the scenes, who decides whether it is worth his while to allow a dream to become reality, and who alone will reap the benefits....."
111. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 241
112. Vgl. Deutsch K.W., The Analysis of International Relations, op. cit., p. 43.
113. Vgl. Ibid, p. 45. Deutsch sê: "This, to invest is to spend money to get more money, in cycle after cycle, again and again".

114. Vgl. Cohen A., The New Africa - 1959, in Snyder L.L. (red.), op. cit., p. 525 - 529
115. Vgl. Singer M.R., op. cit., p. 218 - 219. Vgl. ook Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 241. Vgl. ook Fieldhouse D.K., op. cit., p. 80. Vgl. ook Fieldhouse D.K., The Colonial Empires - A Comparative Survey from the Eighteenth Century, Weidenfeld and Nicolson Ltd., London, 1972, p. 385
116. Vgl. Fieldhouse D.K., The Colonial Empires, op. cit., p. 384. Vgl. ook Singer M.R., op. cit., p. 218. Vgl. ook Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 241
117. Vgl. Fieldhouse D.K., The Colonial Empires, op. cit., p. 385
118. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 241
119. Vgl. Gyorgy A., Gibbs H.S., Jordan R.S. (red.), Problems in International Relations, 3e Uitgawe, Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey 1970, p. 207 - 208
120. Vgl. Fieldhouse D.K., The Colonial Empires, op. cit., p. 386
121. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 94. Die skrywers noem hier die voorbeeld van die anneksasie van Mantsjoerye deur Japan weens eersgenoemde se ryk steenkool- en olieneerslae.
122. Vgl. Cohen A., op. cit., p. 526 - 528. Dit is ook die gevolg van die onafhanklikheidswording van menige voormalige kolonie.
123. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 94
124. Rostow W.W., Politics and the Stages of Growth, op. cit., p. 156
125. Vgl. Singer M.R., op. cit., p. 217. Vgl. ook Cohen A., op. cit., p. 528 - 529. Vgl. ook Gyorgy A., e.a. (red.), op. cit., p. 208. Vgl. ook Wesson R.G., op. cit., p. 369 - 370
126. Vgl. Magdoff H., op. cit., p. 165. Magdoff beskou die vier basiese beginsels van imperialisme as: a) die monopolistiese struktuur van groot maatskappye in die groot wêreldstede; b) die noodsaaklikheid van dié ekonomiese sentrums om te groei en hulpbronne en markte te beheer; c) die voortsetting van 'n internasionale arbeidsverdeling wat in die behoeftes van dié sentrums voorsien; d) nasionale mededinging tussen industriële magte vir uitvoer- en beleggingsmoontlikhede in nasionale markte en oor die res van die wêreld.
127. Vgl. Ibid
128. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 94
129. Vgl. Ibid. Vgl. ook Cohen A., op. cit., p. 528
130. Vgl. Barber J., op. cit., p. 243 - 245. Vgl. ook Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 94
131. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 94. Vgl. ook Fieldhouse D.K., The Colonial Empires, op. cit., p. 322 - 323

132. Vgl. Fieldhouse D.K., The Colonial Empires, op. cit., p. 324. Die lidmaatskap aan hierdie nuwe Franse Gemeenskap het op die volgende berus: "Membership entailed subordination of foreign policy, defence and economic policy to the Community". Vgl. ook Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 96
133. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 96. Volgens dié skrywers bestaan dit uit: Die Virgin-eilande, Amerikaanse Samoa, Guam, die "Pacific Trust Territory" en 'n paar klein eilandjies in die Stille Oseaan.
134. Vgl. Ibid. Vgl. ook Wesson R.G., op. cit., p. 369
135. Vgl. Ibid
136. Wesson R.G., op. cit., p. 369
137. Vgl. Ibid. Vgl. ook Koebner R., Schmidt H.D., op. cit., p. 338. Dié skrywers sê: "Even the United States and the Soviet-Union no longer possess an absolute freedom of action".
138. Ibid
139. Vgl. Magdoff H., op. cit., p. 165
140. Vgl. Koebner R., Schmidt H.D., op. cit., p. 339. Koebner en Schmidt noem nog verskeie voorbeelde van hierdie verskynsel in die tussenstaatlike toneel tydens die ontbinding van kolonialisme. Hierdie situasie is ook reeds in 1938 deur Hobson voorspel. Vgl. Hobson J.A., Imperialism - A Study, op. cit., p. 361
141. Vgl. Goudzwaard Prof. Dr. B., Schaduves van het Groei-Geloof, Uitgeversmij J.H. Kok, Kampen, 1974, p. 69 - 71. Vgl. ook Schuman F.L., op. cit., p. 423
142. Vgl. Wesson R.G., op. cit., p. 369 - 370
143. Vgl. Greene F., op. cit., p. 478
144. Wesson R.G., op. cit., p. 370. Vgl. ook Hobson J.A., Imperialism - A Study, op. cit., p. 362
145. Vgl. Ibid
146. Vgl. Hobson J.A., Imperialism - A Study, op. cit., p. 362. Hierdie beginsel word ook breedvoerig bespreek deur Bretton met 'n spesiale verwysing na die ekonomiese en politieke ontwikkeling van die Afrika-state. Vgl. Bretton H.L., Power and Politics in Africa, Aldine Publishing Company, Chicago, 1973, p. 93 ff. Vgl. ook Goudzwaard B., op. cit., p. 71. Die kwessie van Oos-Duitse nasionalisme is wel aanvegbaar, maar volgens ons mening bestaan dit tog wel.
147. Vgl. Magdoff H., op. cit., p. 166. Die laasgenoemde is volgens Magdoff gedeeltelik toe te skryf aan: "..... the pressure of the masses and..... the new elite seeing an opportunity to get a bigger piece of the action. Vgl. ook Wesson R.G., op. cit., p. 370

148. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 288 - 289. Vgl. ook Magdoff H., op. cit., p. 166. Magdoff sê: "It is not a simple matter to eradicate dependency relations that have ripened and become embedded over a long stretch of history, beginning with the days of mercantilism".
149. Vgl. Wesson R.G., op. cit., p. 370
150. Vgl. Ibid. Vgl. ook Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 137. Vgl. ook Morgenthau H.J., Politics Among Nations, op. cit., p. 120 ff. Vgl. ook Hartmann F.H., op. cit., p. 161 ff. Vgl. ook Spykman N.J., op. cit., p. 292
151. Vgl. Magdoff H., op. cit., p. 167
152. Vgl. Koebner R., Schmidt H.D., op. cit., p. 338
153. Ibid
154. Vgl. Greene F., op. cit., p. 480. Vgl. ook Magdoff H., op. cit., p. 167 - 168. Vgl. ook Koebner R., Schmidt H.D., op. cit., p. 338
155. Koebner R., Schmidt H.D., op. cit., p. 338
156. Vgl. Ibid. Vgl. ook Magdoff H., op. cit., p. 168
157. Vgl. Morgenthau H.J., Politics Among Nations, op. cit., p. 49
158. Vgl. Ibid
159. Vgl. Sabine G.H., A History of Political Theory, 3e Uitgawe, George G. Harrap & Co., Ltd., London, 1971, p. 837. Vgl. ook Kiernan V.G., op. cit., p. 39 - 40. Vgl. ook Kemp T., The Marxist Theory of Imperialism, in Owen R., Sutcliffe B. (red.), op. cit., p. 22
160. Soos aangehaal uit: Kemp T., op. cit., p. 22. Vgl. ook Morgenthau H.J., Politics Among Nations, op. cit., p. 49. Bukharin het ook hiermee saamgestem. Vgl. Kiernan V.G., op. cit., p. 27 ff
161. Vgl. Kiernan V.G., op. cit., p. 9 - 14
162. Vgl. Brown M.B., op. cit., p. 47 - 49
163. Soos aangehaal uit: Morgenthau H.J., Politics Among Nations, op. cit., p. 49
164. Vgl. Kemp T., op. cit., p. 18
165. Vgl. Ibid
166. Vgl. Kiernan V.G., op. cit., p. 17 ff. Rosa Luxemburg se belangrikste werk was: The Accumulation of Capital - A Contribution to the Economic Elucidation of Imperialism.
167. Soos aangehaal uit; Ibid, p. 17
168. Vgl. Ibid. Kiernan sê voorts: "It was compelled to gain control of primitive lands, 'non-capitalist social organizations', and to subvert these in order to supply itself with fresh markets".

169. Vgl. Kemp T., op. cit., p. 19
170. Vgl. Ibid
171. Vgl. Ibid. Hierdie verskynsel is ook kortliks deur Friedrich Engels beskryf in sy Anti-Duhring. Vgl. ook Brown M.B., op. cit., p. 47 - 48
172. Vgl. voetnota 140 vir volledige titel en verwysing.
173. Vgl. Fieldhouse D.K., The New Imperialism: Hobson-Lenin Thesis, op. cit., p. 80
174. Vgl. Morgenthau H.J., Politics Among Nations, op. cit., p. 49. Vgl. ook Fieldhouse D.K., The New Imperialism: Hobson-Lenin Thesis, op. cit., p. 74 - 80. Vgl. ook Hobson J.A., Imperialism - A Study, op. cit., p. 71 ff
175. Vgl. Kemp T., op. cit., p. 28 - 29
176. Ibid
177. Ibid
178. Ibid. Vgl. ook Sabine G.H., op. cit., p. 840 - 841. Vgl. ook Fieldhouse D.K., The New Imperialism: Hobson-Lenin Thesis, op. cit., p. 81 - 82
179. Ibid. Vgl. ook Ball G.W., (red.), op. cit., oor die rol van multinationale korporasies in die wêreld ekonomie.
180. Ibid
181. Die V.S.A. word tog vandag algemeen beskou as die ekonomiese, militêre en ideologiese leier van die kapitalistiese Weste teen die aanslae van die Kommunisme.
182. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 98
183. Vgl. Greene F., op. cit., p. 482. Greene sê hieroor: "Soviet policy mirrors this theoretical and ideological approach in courting neutralist governments through military and economic aid programs and endeavoring to keep on good terms with all of them, even those aligned with the West!".
184. Soos aangehaal uit: Brzezinski Z.K., The Soviet Bloc - Unity and Conflict, op. cit., p. 246
185. Vgl. Ibid
186. Vgl. Barnard L.D., Die Magsfaktor in Internasionale Verhoudinge, op. cit., p. 252 - 253. Vgl. ook Heymann H. (jr.), Soviet Foreign Aid as a Problem for U.S. Policy, in Hancock M.D., Rostow D.A. (red.), op. cit., p. 253. Heymann sê: "During the past several years, the Western World has been treated to the arresting spectacle of a long-isolated Soviet power bloc emerging, slowly at first and then with increasing momentum, from its antartic hibernation into the dazzling limelight of international economic competition".

187. Vgl. Bretton H.L. op. cit., p. 95. In Zambië het koper in 1969 60 persent gevorm van alle regeringsinkomste, om maar net één voorbeeld te noem
188. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 98
189. Vgl. Lass H.R., op. cit., p. 21
190. Vgl. Ibid. Vgl. ook Schurmann F., op. cit., p. 23
191. Vgl. Ionescu G., Comparative Communist Politics, The MacMillan Press, Ltd., London, 1972, p. 52. Vgl. ook Greene F., op. cit., p. 483. Vgl. ook Lass H.R., op. cit., p. 76
192. Soos aangehaal uit: Greene F., op. cit., p. 483
193. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 102. Dié skrywers meen: "China, looking forward to possession of nuclear delivery power that Russia had denied her, and modern industrialization, has little to lose and much to win in attempting to gain leadership of the world Communist movement at Russia's expense....."
194. Vgl. Robbertse Genl. J.H., Nuwe Dimensies in die Internasionale Magstryd - Indirekte Strategie, in Strategiese Aspekte van die Huidige Wêreldpolitiek, op. cit., p. 34
195. Vgl. die aanwesigheid van kommunistiese invloede in die genoemde gebiede op p. 291 van hierdie hoofstuk. Die kommunisme het hulle veral toegespits op die ontwikkelende state. Vgl. ook Sabine G.H., op. cit., p. 841 - 842. Vgl. ook Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 99 - 101. Vgl. ook Brodie B., op. cit., p. 76 oor die beheer van maritieme areas. Vgl. ook Greene F., op. cit., p. 484
197. Vgl. Robbertse Genl. J.H., op. cit., p. 38 - 39. "Gun-boat"-diplomatie in die klassieke vertolking van die begrip, het kortliks neergekom op die strategie waardeur oorweldigende plaaslike oormag vinnig op 'n krisispunt toegespits kon word. In die meeste gevalle kon 'n beslissing dan afgedwing word deur 'n magsvertoon met 'n nominale wapenbotsing. 'n Maritieme mag was gewoonlik gebruik weens die groter strategiese mobiliteit daarvan en is veel meer vryheid van optrede in hierdie rol as land- of lugmagte, veral ten opsigte van keuse van tyd om in te gryp. Vergelyk die aanwesigheid van Russiese skepe om die kuslyn van Afrika.
198. Die leser sal opmerk dat hier geen aparte bespreking oor die ekonomiese imperialisme van die Weste opgeteken is nie. Dit is doelbewus gedoen weens die feit dat ek dwarsdeur hierdie hoofstuk hierdie saak onder oë gehad het en as ek dit weer sou bespreek, dit slegs 'n herhaling sou wees van dit wat reeds gesê is.
199. Vgl. Robbertse Genl. J.H., op. cit., p. 38 - 39
200. Vgl. Robbins L., Defensive Economic Imperialism, in Art R.J., Jervis R. (red.), op. cit., p. 311 ff. Robbins gee hier 'n volledige uiteensetting van dié teorie en noem ook voorbeelde uit die geskiedenis.
201. Art R.J., Jervis R. (red.), op. cit., p. 295

202. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 103 - 104
203. Vgl. Robbertse Genl. J.H., op. cit., p. 30. Hierdie mening is ook gehuldig deur die behavioraliste. Vgl. Haas M., A Plea for Bridge Building in International Relations, in Knorr K., Rosenau J.N., (red.), Contending Approaches to International Politics, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1969, p. 161 - 163
204. Vgl. Barnard L.D., Die Magsfaktor in Internasionale Verhoudinge, op. cit., p. 258. Barnard sê voorts dat: "Uit dit alles blyk duidelik dat die aanwending van die ekonomie 'n fynberekende kuns geword het, vandaar die positiewe neutraliteit wat al dikwels die invloedsfere van groot moondhede aan flarde geskeur het. Ekonomiese hulp moet rekening hou met die struktuurbehoud van state - as struktuurverwoestende imperialistiese moment is dit onaanvaarbaar". Vgl. ook Liska G., The New Statecraft: Foreign Aid in American Foreign Policy, University of Chicago Press, Chicago, 1960, p. 5. Liska sê "..... global politics have become to resemble more and more the domestic politics of a two-party system".

HOOFSTUK VIII

Internasionale Ekonomiese Organisasies.

Inleiding.

In die lig van die hedendaagse krisis op die internasionale ekonomiese toneel, wil ons in hierdie hoofstuk kortliks kyk na die internasionale en regionale ekonomiese organisasies wat invloed uitoefen op die ekonomiese stabiliteit van die wêreld. Ons gaan ons toelê op die tydperk vanaf die Tweede Wêreldoorlog aangesien die meeste ontwikkeling op die gebied van internasionale ekonomiese organisasies gedurende die laaste drie dekades plaasgevind het. In ons analise gaan ons ons kortliks bepaal by die ontstaan van diesulke ekonomiese organisasies, hulle doelstellings en die invloed wat hulle uitoefen op die internasionale ekonomie.

Voordat ons oorgaan tot die bespreking van die ekonomiese organisasies van die wêreld, is dit egter eers nodig om die milieu waarin hierdie organisasies tot stand gekom het, en die teorie van die internasionale ekonomiese beleid van state kortliks toe te lig.

Die Nuwe Orde: Internasionale Ekonomiese Beleid.

Die Tweede Wêreldoorlog, net soos die Eerste Wêreldoorlog¹ het die normale handelsverhoudinge van die wêreld omgewerp.² Daar is streng beheer uitgeoefen oor die beweging van goedere oor nasionale grense, die gebruik van verskeppingskapasiteit en internasionale betaling. Sommige van hierdie beheermaatreëls het na die oorlog behoue gebly en het 'n blywende invloed op die internasionale ekonomie uitgeoefen. 'n Voorbeeld hiervan was die beheer oor sterling in internasionale transaksies.³ Net soos daar na die Tweede Wêreldoorlog planne gekonsipieer is vir die toekomstige organisasie van die huishoudelike ekonomie, so is daar ook planne beraam vir die toekomstige organisasie van internasionale ekonomiese verhoudinge. Daar is nie eers 'n gedagte geskerk, soos ná die Eerste Wêreldoorlog, om terug te val op die ou stelsel nie,⁴ veral ook weens die ontwikkeling in die onderontwikkelende state van Asië, Afrika en Latyns-Amerika.⁵

Die raamwerk van internasionale ekonomiese verhoudinge van die dertiger-

jare het geen internasionale bevrediging verskaf nie en 'n nuwe ekonomiese orde het noodsaaklik geword. Gedurende die oorlogsjare het slegs Brittanje en Amerika 'n konstruktiewe bydrae gelewer om hierdie verandering teweeg te bring. Slegs teen die einde van die oorlog het ander state aktief begin deelneem aan die beplanning van 'n nuwe internasionale ekonomiese orde.⁶ 'n Nuwe internasionale ekonomiese beleid het noodsaaklik geword en internasionale ekonomiese organisasies het ontstaan om orde uit die chaos te probeer skep.

2.1. Die Grondslag van Internasionale Ekonomiese Beleid.

Kenmerkend van die moderne wêreld wat uit die chaos van die Tweede Wêreldoorlog opgestaan het is die feit dat daar gedurende die laaste dertig jaar state met 'n relatief hoë en state met 'n relatief lae per capita-inkome ontwikkel het. Slegs ongeveer een derde van die wêreldbevolking het deur die aanwending van vernuf, die wetenskap en tegnologie daarin geslaag om van ekonomiese stagnasie weg te breek ten einde groter welvaart te verseker.⁷ Dit is gekanaliseer deur dié state se buitelandse ekonomiese beleid. Root, Kramer en d'Arlin definieer die internasionale ekonomiese beleid van state soos volg:

"....international economic policy embraces all of the varied economic activities of governments that bear, directly or indirectly, upon the composition, direction, and magnitude of international trade and finance".⁸

As gevolg van die interafharklikheid wat ekonomiese aktiwiteite karakteriseer, bestaan daar min, indien enige, ekonomiese beleidsrigtings binne die nasionale staat wat nie 'n invloed op die internasionale ekonomie uitoefen nie.⁹ Hier dien die V.S.A. as die beste voorbeeld.¹⁰ In die woorde van Mondale:

"Both Bretton Woods and the Marshall Plan stemmed from the recognition of interdependence - that the economic health of the major countries of the world affected the security and well-being of the others".¹¹

Dit was duidelik dat daar 'n sekere tipe internasionale ekonomiese stelsel na die Tweede Wêreldoorlog sou ontwikkel, en dit was die taak van die state van die wêreld om dit so te hanteer dat wêreldwye ekonomiese herstel sou volg. Die internasionale ekonomiese beleid van state was die instrument om orde te skep deur middel van ekonomiese organisasies.¹²

2.2. Beleidsareas.

Internasionale ekonomiese beleid werk deur na die tussenstaatlike deur middel van die beleidsformuleringe van die nasionale staat. Daar is drie kanale of areas wat onderskei kan word wat deur rege-
rings gebruik word om direk invloed uit te oefen op die verloop van internasionale handel en finansiewese. Ons bespreek dit kortliks.

2.2.1. Handelsbeleid.

Handelsbeleid verwys na die aktiwiteite en beleid van 'n owerheid wat direk betrokke is by die staat se lopende rekening van die handelsbalans, veral die handel in verbruikersgoedere.¹³ Histories is die belangrikste instrument in die bepaling van handelsbeleid die invoertariewe wat op invoergoedere gehef is. Vandag is daar egter ook kwantitatiewe handelsbeperking,¹⁴ tweesydige handelsooreenkomste, en ander metodes van beheer wat net so belangrik is soos tariefheffings of invoerbelasting.¹⁵

2.2.2. Finansiële Beleid.

Die finansiële beleid van 'n owerheid is direk betrokke by die kapitaalrekening van die handelsbalans. Eerstens is daar verskeie beleidsrigtings wat deur state gevolg word om 'n ewewigstand in die handelsbalans, wisselkoersverstellings, wisselkoersbeheermaatreëls, en ander spesiale maatreëls om die vloei van korttermynkapitaal en goud te beïnvloed of te beperk, is almal beleidsrigtings wat 'n rol kan speel in die bepaling van 'n staat se handelsbalans.¹⁷ Die beleid van die staat is vandag baie belangrik met betrekking tot die beheer en beperking van die geldvloei oor die nasionale grense heen. Dit beïnvloed die produktiwiteit van die staatsonderdaan tot 'n groot mate, Hanson sê:

"By taking measures to increase the volume of purchasing power in the hands of the consumers, or by making the consumers' credit (hire purchase) more readily available, a Government may hope to stimulate demand, and this may as a result prevent a fall in prices and a check to economic activity".¹⁸

Deur middel van sy finansiële beleid kan 'n staat ook die instroming van kapitaal bevorder a.g.v. groter uitvoere, verkoop van natuurlike hulpbronne en minerale en kleiner invoere, om sodoende sy ekonomiese magsgosisie in die wêreld te versterk.¹⁹ Inflasie en stagflasie

kan ook teengewerk word²⁰ wat ekonomiese stabiliteit tot gevolg het en ook lei tot 'n groter nasionale ekonomiese bedingingsvermoë.

2.2.3. Beleid oor Buitelandse Hulp.

Beleid oor buitelandse hulpverlening sluit al die aktiwiteite van die owerheid op die gebied van tussenstaatlike lenings en subsidies in. Dit word gewoonlik gedoen met die oog op die heropbou, ekonomiese ontwikkeling of militêre verdediging van die ontvangerstaat.²¹ As ons hierdie beleidsarea met die handelsbeleid en finansiële beleid van state vergelyk, besef ons dat dit 'n relatiewe nuwe rigting of area is. Dit is gebore uit die chaos van die vroeë na-oorlogse periode toe Europa ekonomies op sy knieë was.²²

'n Internasionale bewuswording van die lotgevalle van die onderontwikkelde state het ook 'n stimulus aan hierdie beleidsarea verskaf.²³ Veral in die periode voor 1960 was die ontwikkeling in dié rigting fenomenaar en is die ekonomiese groei van onderontwikkelde state aangehelp deur 'n omvangryke invloed van buitelandse kapitaal.²⁴ Buitelandse hulp (veral ekonomies) het veel bygedra tot die ekonomiese bedingingsvermoë van die geïndustrialiseerde state en in latere jare ook van die onderontwikkelde state wat ryk is aan grondstowwe en energiemiddele. Eerstens het die geïndustrialiseerde state deur middel van ekonomiese hulp hul invloedssfeer vergroot en tweedens het die onderontwikkelde state met groot grondstof en energieneerslae hulle betalingsbalanse reggeruk deur middel van buitelandse valuta. Sodoende kon hulle hul bedingingsvermoë aanwend vir groter militêre en tegnologiese hulp van die geïndustrialiseerde state.²⁵

2.3. Opmerkings.

Internasionale ekonomiese beleid het deel van ons huidige wêreld geword. Na die totstandkoming van die V.V.O. is die Algemene Vergadering en die Veiligheidsraad as forum gebruik om hierdie beleidsbepalings aan die wêreld te verkondig. Internasionale Organisasies is gestig om die wêreld ekonomie tot 'n sekere mate te ontleed en te reguleer. Vandag is hierdie organisasies die instrumente (saam met die regerings) om die internasionale ekonomiese beleid van die groot moondhede prakties uit te voer. Die verband hiertussen en ekonomiese bedingingsvermoë is duidelik. Geen staat wat nie ekonomies

sterk genoeg is om sy bedingingsmag te gebruik om sy stem te laat tel in dié internasionale organisasies, het 'n hoop om op hierdie gebied invloed uit te oefen nie. Selfs Suid-Afrika, wat 'n sterk ekonomiese bedingingsvermoë besit, kry die wind van voor weens sy binnelandse politieke beleid.²⁶

Daar bestaan wel internasionale en regionale organisasies wat na die minderbevoorregte en onderontwikkelde state en volke van die wêreld omsien, maar voordat internasionale samewerking nie volkome onselfsugtig toegepas word nie, sal die politieke invloed van die supermoondhede steeds 'n geweldige rol speel. Die internasionale ekonomiese beleid van state oefen groot invloed uit op die samestelling en beleid van internasionale ekonomiese organisasies. Ekonomiese bedingingsvermoë staan dus in nou verband met die betrekkings tussen state en ekonomiese organisasies.

Ons kyk vervolgens na die internasionale en regionale ekonomiese organisasies wat ons op die tussenstaatlike toneel aantref.

3. Internasionale Ekonomiese Organisasies.

3.1. Oriëntering.

Die term internasionale organisasies dek 'n wye veld van aktiwiteite.²⁷ Uit die staanspoor is private organisasies vir die doel van hierdie studie om begryplike redes uitgesluit. Publieke internasionale organisasies bestaan vandag in byna elke denkbare funksionele veld op die tussenstaatlike toneel. Ons besin hier oor ekonomiese organisasies wat invloed uitoefen op die internasionale ekonomie en die ekonomiese bedingingsvermoë.

Die toenemende web van internasionale organisasies het 'n nuwe dimensie aan internasionale politiek verleen.²⁸ Hierdie web bestaan uit twee verskillende groeperings: die algemene wêreldorganisasies wat rondom die V.V.O. gepolariseer is, en die regionale organisasies.²⁹

Die V.V.O. is in die lewe geroep "to maintain international peace and security", "develop friendly relations among nations", en "achieve international co-operation".³⁰ Onder die vleuel van die V.V.O. is

verskeie ekonomiese organisasies gestig om die ekonomie van die wêreld te hanteer. Ekonomiese probleme en ekologiese probleme het voorrang geniet.

Regionale ekonomiese organisasies, soos die Europese Gemeenskapsmark ook genoem "Limited-purpose International Organizations"³¹ is ook tot stand gebring om streeksprobleme te help oplos en ekonomiese ontwikkeling aan te help deur middel van ekonomiese verdrae. Miller tipeer hierdie organisasies as volg:

"the regional organizational category is broad enough to include all limited-member associations, whether or not they are genuinely regional in the sense of comprising states that are geographically proximate".³²

Die studie van internasionale organisasies kan op verskeie maniere geskied.³³ Ons bepaal ons egter bloot by die uitkenning daarvan en sal sover as moontlik aantoon wat die doelstellings van hierdie organisasies behels. Ons wil dan 'n benaderingswyse skep wat nie deur Goodrick genoem word nie, nl. die ekonomiese benadering met spesiale verwysings na die internasionale politiek.

3.2. Die Ekonomiese en Sosiale Raad van die V.V.O. (Ecosoc).

Die Ekonomiese en Sosiale Raad is volgens Artikel 62 van die Handves van die V.V.O. by magte om:

"..... to make or initiate studies and reports with respect to international economic, social, cultural, educational, health, and related matters and may make recommendations with respect to any such matters to the General Assembly, to the Members of the United Nations, and to the specialized agencies concerned".³⁴

Dit is die oorkoepelende funksie van die Ekonomiese en Sosiale Raad, Dan besit die Raad ook nog die mag om aanbevelings te maak ten opsigte van menseregte (onderontwikkelde state) en die fundamentele vryheid aan al die volke van die wêreld. Die Raad mag ook konvensies byeroep om sake te bespreek aangaande "matters falling within its competence",³⁵ dus, ekonomiese aangeleenthede.

Besluite in die Raad sal geneem word volgens die meerderheidsbeginsel³⁶ en kommissies (ekonomies en sosiaal) sal aangestel word om dié besluite deur te voer.³⁷ Vergaderingsprosedure³⁸ en samesprekings met

lede sal volgens die diskresie geskied.³⁹

Onder die toesig van die Ekonomiese en Sosiale Raad het verskeie ekonomiese organisasies die lig gesien ná die Tweede Wêreldoorlog. Van hierdie organisasies het sedertdien 'n groot rol gespeel in die ekonomiese heropbou van Wes-Europa en in die wêreld ekonomie vanaf 1946 tot 1977.

Die Ekonomiese en Sosiale Raad het byvoorbeeld oor die 85 miljoen dollar hanteer tydens die "World Refugee Year" in 1959.⁴⁰ Brittanje alleen het 25 biljoen dollar bygedra.⁴¹ Hierdie aksie het baie state betrek en daar is 'n hoofkantoor in Genève oopgemaak om die organisasie te vergemaklik. Dit is duidelik dat ekonomiese bedingingsvermoë ook hier ter sprake kom. Die invloed van 'n staat werk deur soortgelyke organisasies na die tussenstaatlike ekonomiese toneel, want Ecosoc staan direk onder die vleuels van die V.V.O. Deur middel van sy ekonomiese bydrae tot hierdie tipe organisasies, kan 'n staat ekonomiese 'toutjies trek' en sy ekonomiese bedingingsvermoë verhoog.

3.3. Die Internasionale Monetêre Fonds (IMF).

Die Internasionale Monetêre Fonds (die IMF) het ontstaan uit die basiese konsep wat in die White-Plan van April 1943 vervat is.⁴²

Die IMF moes minimale orde skep tussen die onafhanklike nasionale monetêre stelsels van die wêreld ooreenkomstig die reëls en regulasies van die Fonds.⁴³ Dit was miskien nooit so effektief soos wat 'n sentrale wêreldbank sou gewees het nie, maar in 'n wêreld, verdeel deur nasionale soewereine state, was dit die beste plan wat bedink kon word. Die IMF moes maar voortdurende aanpassings maak om by veranderde omstandighede aan te pas.⁴⁴

Die IMF se Akte van Ooreenkoms is tydens 'n internasionale kongres te Bretton Woods, New Hampshire, in die V.S.A. (1 - 22 Junie 1944) opgestel.⁴⁵ 39 van die 44 state wat die kongres bygewoon het, het stigterslede van die IMF geword.⁴⁶ Terselfdertyd is die Akte van Ooreenkoms van die Internasionale Heropbou en Ontwikkeling (IBHO) ook opgestel.⁴⁷ Sedertdien het hierdie twee liggame 'n sentrale plek in die institusionele raamwerk van die na-oorlogse stelsel van internasionale ekonomiese betrekkinge ingeneem. Op 30 Maart 1968⁴⁸ het 107 lande aan die IMF behoort en was Switserland en meeste van die kommu-

nistiese state die enigstes wat nie lede van hierdie liggaam was nie.⁴⁹

3.3.1. Die Doelstellings van die IMF.

Die volgende ses doelstellings word in Artikel I van die IMF-ooreenkoms gestel:⁵⁰

Om internasionale samewerking op die monetêre gebied te bevorder deur die daarstelling van 'n permanente instelling wat die nodige masjinerie verskaf vir raadpleging en samespreking op die gebied van internasionale monetêre probleme;

Om die uitbreiding en ewewigtige groei van internasionale handel te vergemaklik, en om daardeur 'n bydrae te lewer tot die bevordering en handhawing van 'n hoë peil van indiensneming en reële inkomste en tot die ontwikkeling van die produksiebronne van ledelande;

Om wisselkoerstabiliteit te bevorder, om ordelike wisselkoersreëlings tussen lede te handhaaf en om mededingende wisselkoersdepresiasies te voorkom;

Om behulpsaam te wees met die daarstelling van 'n multilaterale betalingstelsel ten opsigte van lopende transaksies tussen lede en om buitelandse valutabeheerbeperkings, wat die groei van internasionale handel strem, uit te skakel;

Om aan lede vertroue te gee deur die IMF se middele aan hulle beskikbaar te stel ten einde betalingsbalansonewewigtighede uit te skakel sonder om maatreëls te tref wat binnelandse of buitelandse welvaart sal benadeel;

Om, ooreenkomstig die voorafgaande, die tydperk en die intensiteit van onewewigtighede op die betalingsbalanse van lede te verminder.

3.3.2. Die Kwota-stelsel en Subskripsies.

Die trekkingsregte wat lede op die IMF verkry, hulle bydraes tot die fondse van die IMF en stemreg in die sake van die IMF word deur kwotas bepaal.⁵¹ Die bepaling van die grootte van die kwota van 'n staat word nie volgens enige vasstaande formule bepaal nie, maar geskied deur onderhandeling tussen die lid en die IMF. Vir die vasstelling van kwotas word die volksinkome, die totale buitelandse en valuta-reserwes, invoere en skommelings in uitvoere in aanmerking geneem.⁵² Die Fonds-ooreenkoms maak ook voorsiening daarvoor dat die Fonds enige

tyd, op versoek van 'n lid, 'n hersiening van sy kwota kan oorweeg, en bepaal dat 'n algemene verandering in alle kwotas elke vyf jaar oorweeg moet word.⁵³

Die kwota van 'n land bepaal sy subskripsie aan die IMF. Normaalweg moet 25 persent van 'n staat se kwota in goud of in V.S.A.-dollars aan die Fonds oorbetal word. Die oorblywende 75 persent moet in die land se eie valuta aan die Fonds beskikbaar gestel word.⁵⁴ Die grootste kwotas is oorspronklik toegestaan aan die V.S.A. (2,750 miljoen dollar, Brittanje (1,300 miljoen dollar), Sjina (550 miljoen dollar), Frankryk (450 miljoen dollar) en Indië (400 miljoen dollar).⁵⁵

3.3.3. Muntpariteit.

Aanvanklik is die pari-waardes van die geldeenhede van stigterslede gebaseer op wisselkoerse wat op 28 Oktober 1945 gegeld het.⁵⁶ Ooreenkomstig die IMF-ooreenkoms moet dit uitgedruk word in terme van goud of in terme van die V.S.A.-dollar.⁵⁷ De Vries verklaar:

"The Articles of Agreement of the International Monetary Fund require each member country to agree with the Fund on an initial par value, that is to say, an exchange rate for its currency stated in terms of gold".⁵⁸

Ledelande mag nie hulle pariteitskoerse met meer as 10 persent van die oorspronklik-vasgestelde pari-waardes verander sonder die toestemming van die Fonds nie. Die IMF sal sodanige toestemming slegs verleen indien daar, volgens die besluit van die IMF, 'n fundamentele onewewigtigheid in die betalingsbalans van 'n land voorkom.⁵⁹

Dit is dus die doel van die IMF om stabiele wisselkoerse te verseker, om 'n stabiele wêreldëkonomie daar te stel. Hierdie wisselkoerse hoef egter nie noodwendig onveranderlik te wees nie.

Lidmaatskap aan die IMF is myns insiens absoluut noodsaaklik, veral gesien in die lig van die huidige fluktuierende ekonomiese toestande in die wêreld. Waar die waarde van 'n staat se geldeenheid eers in terme van goud uitgedruk is, vind ons dat die geldeenhede vandag so nou verweef is dat 'n devaluasie of revaluasie soms 'n verandering in die ekonomiese bedingingsvermoë van 'n staat kan teweeg bring. Die IMF voorsien elke lid van inligting en raad indien 'n staat daarom sou vra en voorkom tot 'n redelike mate dat absolute chaos in die wêreldëkonomie

ontstaan.

3.3.4. Trekkingsregte en Terugbetalings.

Indien 'n land by die IMF leen, koop hy valutas van ander lande by die Fonds in ruil vir sy eie valuta. Op hierdie wyse neem die Fonds se besit aan valuta van die land wat leen toe, terwyl sy besit aan die valuta wat getrek word, afneem.⁶⁰ Die IMF-ooreenkoms bepaal die volgende ten opsigte van trekkings op die IMF:

Die Fonds mag nooit meer as 200 persent van 'n staat se kwota in sy eie valuta hou nie. Dit beteken dat 'n land slegs 125 persent van sy kwota by die Fonds kan leen.

Die Fonds se besit aan 'n land se valuta mag nie in een enkele jaar met meer as 25 persent toeneem nie.

Die Fonds mag na sy oordeel in spesiale gevalle van hierdie vereistes afsien.⁶¹

Die terugbetalingsklousules vereis dat 'n staat 'n gedeelte van die toename in sy reserwes (soos deur die IMF gedefinieer) tussen 30 April van een jaar en 30 April van die volgende jaar aan die Fonds moet oorbetaal solank as wat die Fonds meer as 75 persent van 'n land se kwota in daardie land se valuta hou. Afgesien hiervan word ook bepaal dat trekkings nie vir langer as 'n periode van tussen drie en vyf jaar agterstallig mag wees nie.⁶²

Spesiale trekkingsregte⁶³ is ook geskep op die jaarvergadering van die Raad van Goeweneurs van die IMF in 1967 in Rio de Janeiro.

Stals beskryf die doel van hierdie STRs as volg:

"die doel met die skema is om aan die IMF magtiging te verleen om internasionale likwiditeit deur middel van fidusiële uitgiftes te skep. Die Fonds moet van tyd tot tyd die wêreld se behoeftes aan internasionale likwiditeit bepaal en indien dit⁶⁴ nodig geag word, die beskikbare voorraad van gewone outomatiese leningsregte by die Fonds, goudreserwes en sleutelvalutas wat deur ander lande gehou word, met hierdie nuwe kits-likwiditeit aanvul".⁶⁵

3.3.5. Samevatting.

Op hierdie stadium bestaan die IMF soos dit in Junie 1944 gekonsipieer is, nie meer nie. Die stelsel van vaste, maar aanpasbare, wissel-

koerse het in duie gestort en is vervang deur swewende wisselkoerse met 'n meerdere of mindere mate van inmenging deur die monetêre owerhede in verskillende lande.⁶⁶ Die fokus rus vandag op die bydrae wat veral lande met sterk betalingsbalansposisie kan lewer om die dilemma wat die wêreld ekonomie in die gesig staar teen te werk.⁶⁷ State wat dus finansiëel tot die IMF bydra, kan dus die posisie wat hulle beklee, op die internasionale ekonomiese toneel uitbuit. Weereens beteken dit dat die ekonomiese bedingingsvermoë van dié state verhoog word weens sy sterk posisie met betrekking tot die IMF. Armer state verkeer dus net in 'n omgekeerde posisie.

Goud, wat 'n sluitsteen in die oorspronklike Akte van Oprigting van die IMF was, kan weens talryke kunsmatige beperkings, nie meer sy belangrikste funksies van reserwebate, internasionale betaalmiddel en gemeenskaplike waardemeter vervul nie. Die betalingsbalansaanpassingsmeganisme en die dissipline van die Fonds, in soverre daar wel voorsiening voor gemaak is, bestaan nie meer nie.⁶⁸

3.4. Die Internasionale Bank vir Heropbou en Ontwikkeling (IBHO).

Die Internasionale Bank vir Heropbou en Ontwikkeling en sy twee filiale, die Internasionale Ontwikkelingsgenootskap en die Internasionale Finansiële korporasie⁶⁹ is in die lewe geroep:

"to supplement and stimulate the international flow of capital".⁷⁰

Die IBHO se doelwitte was om aan state wat dit benodig 'n groter mate van finansiële hulp te verskaf wat nie deur die IMF voorsien kan word nie. Dit sluit lenings vir die heropbou van state (na 'n oorlog) en kapitale ontwikkeling in.⁷¹ Harrison stel dit s6:

"Its main function was to provide long-term loans, and it raises its resources, apart from initial subscriptions, in world markets like any other financial institution".⁷²

Die IBHO (ook genoem die Wêreldbark) het 'n ontsaglike rol gespeel in die heropbou van die vernietigde Wes-Europa in die Tweede Wêreldoorlog. Die Wêreldbark fungeer op verskeie maniere as 'n kommersiële instelling, maar dit kan by uitstek ontsaglike projekte hanteer, wat miskien verby die vermoë van private ondernemings strek. Rente-koerse van die bark reflekteer die kontemporêre rentekoerse op die

wêreldmarkte en 'n uitstaande kenmerk van die IBHO is dat hy baie versigtig is met die keuse van projekte "accepting only those of evident commercial viability".⁷³

Deur middel van sy filiale verskaf die IBHO ekonomiese hulp aan ontwikkelende state. Eerstens, deur die Internasionale Ontwikkelingsgenootskap.

"it is able to provide loans under easier terms for projects such as educational expenditure for which it is difficult to see an economic return, but which are undoubtedly necessary to economic development".⁷⁴

Die Internasionale Ontwikkelingsgenootskap is in 1961⁷⁵ in die lewe geroep om ekonomiese hulp aan ontwikkelende lande te verleen. Hierdie organisasie staan dikwels bekend as die "soft-loan" genootskap terwyl die IBHO beskryf word as die "hard-loan"-genootskap.⁷⁶

Die Internasionale Finansiële Korporasie is in 1956⁷⁷ gestig. Die IFK maak geen lenings aan regerings nie, maar slegs aan private instansies. Harrison beskryf dit as volg:

"..... it encourages the development of local financial institutions for the provisions of capital to industry".⁷⁸

3.4.1. Samevatting.

Dit is onmoontlik om te verwag dat alle state altyd gediend moet wees met die manier waarop die IBHO en die IMF hulle ekonomiese sake vir hulle probeer reël. Hier kan ons die onlangse besoek van ampsdraers van die IMF aan Suid-Afrika as voorbeeld gebruik. Hierdie menere het die kredietwaardigheid van Suid-Afrika kom ondersoek. Die Sunday Times het s6 berig:

"The team is there to check on the security of our (die IMF) loans there, the progress the Government has made in cutting back to its spending and deficit building, and to gauge the general investment climate for private financing".⁷⁹

Hierdie besoek het eintlik S.A. se prestige op die internasionale ekonomiese toneel laat styg. Senator Owen Horwood, Suid-Afrikaanse Minister van Finansies, het ook tereg op die 1977-jaarkongres van die IMF gesê dat Suid-Afrika 'n land is wat ondanks die ernstige ekonomiese probleme ter wêreld, nog daarin kon slaag om sy ekonomiese toestand in 1977 te verbeter.⁸⁰ Suid-Afrika se ekonomiese bedingingsvermoë - betreffende sy gesonde ekonomiese groei - het dus hier 'n graad gestyg, al was ons dalk nie so ingenome met die besoek van die IMF aan

Suid-Afrika nie.

Die V.V.O. met sy verskillende ekonomiese organisasies, insluitende die IMF, is ook besig om 'n internasionale web te spin wat dreig om die ontwikkelende state ekonomies te versmoor en dus presies die teenoorgestelde uitwerking het as wat aanvanklik bedoel is. Nog 'n faktor wat dié situasie aanhelp, is die feit dat geïndustrialiseerde state onwillig is om die wêreldmarkte oop te stel vir die uitvoerprodukte van ontwikkelende state.⁸¹

"This rapidly growing array of difficulties in the management of the system is beginning to threaten the stability of the system".⁸²

aldus Malmgren.

In hierdie milieu is ontwikkelende state dus genoodsaak om ekonomiese hulp van die IBHO en sy filiale aan te vra. Weens die feit dat hierdie organisasies op die beginsels van 'n gewone kommersiële onderneming berus - en die lede uit die groot geïndustrialiseerde state bestaan - is die winsmotief dus vooropgestel. Die arm lande van die wêreld raak ekonomies al hoe meer verslaaf aan buitelandse hulp, wat op sy beurt 'n vrugbare teelaarde skep vir politieke beïnvloeding. Die ekonomiese bedingingsvermoë van die groot moondhede word dus deur die werking van ekonomiese organisasies soos die IBHO en sy filiale vergroot terwyl dit tot 'n mate die ontwikkeling in die onderontwikkelde state terughou.⁸³

3.5. Die Algemene Ooreenkoms oor Tariewe en Handel (AOTH).

Die Internasionale Monetêre Fonds werk nou saam met die deelnemende lande aan die Algemene Ooreenkoms oor Tariewe en Handel (hierna AOTH genoem: Engels - GATT). Die IMF doen naamlik, op grond van sy gespesialiseerde konsultasies en kennis van die ekonomie van state, aan die AOTH verslag oor die noodsaaklikheid daarvan dat lande beperkings op invoere plaas vir betalingsdoeleindes. Slegs as die IMF meen dat sodanige beperkinge wel vir betalingsbalansdoeleindes geregverdig is, sal die AOTH dit aanvaar.⁸⁴

3.5.1. Ontstaan.

Die AOTH het ontstaan uit die Internasionale Handelsgenootskap wat

ná die Tweede Wêreldoorlog misluk het in sy pogings om die internasionale ekonomie van ondergang te red.⁸⁵ Dit het bekend gestaan as die Havana Handves. Die V.S.A. het egter geweier om sy ondersteuning hieraan te gee.⁸⁶ Terwyl die internasionale samesprekings oor die Havana Handves aan die gang was, het verskeie state egter aan die werk gespring om 'n internasionale ooreenkoms op te stel "for a measure of trade liberalization".⁸⁷ Gevolglik het 23 state in 1947 besluit om te onderhandel oor gemeenskaplike tariefbeperkings en sê het die AOTH die lig gesien.⁸⁸

3.5.2. Doelstellings.

Die AOTH was 'n handelsooreenkoms tussen 23 state:

"to oversee international commercial policy aspects of a more comprehensive agreement on trade, including commodity agreements, restrictive business practices, economic development and employment".⁸⁹

Die Algemene Ooreenkoms was 'n lywige dokument wat uit 38 Artikels en verskeie bylaes bestaan het. Die tariefskedules van die duisende tarieftoegewings waaroor die deelnemende state onderhandel het, is ook deel van die Ooreenkoms. Ten spyte van sy gekompliseerdheid kan ons egter vier basiese elemente in die AOTH onderskei:

Die reël van 'geen diskriminasie' in die handelsverhoudings tussen die deelnemende state.

Verpligtings om die tarieftoegewings na te kom.

'n Verbod op die gebruik van kwantitatiewe beperkings (kwotas) op invoere en uitvoere.

Spesiale voorsiening is ook gemaak om die handel van die ontwikkelende state te ontwikkel.⁹⁰

3.5.3. Samevatting.

Die doel van die AOTH is dus duidelik: Dit is om die internasionale ekonomiese verhoudinge stroombelyn te maak en om die internasionale handel op 'n gesonde grondslag te plaas. Die AOTH het vandag ontwikkel tot die belangrikste organisasie vir internasionale samewerking oor handelsake.⁹¹ Dam sê tereg:

"GATT is no longer merely a trade agreement, but has become de facto an international organization actively pursuing

certain affirmative goals". 92

3.6. Die Wêreldvoedselorganisasie.

Na die Wêreld Voedselkonferensie in Rome in November 1974⁹³ het die Wêreldvoedselorganisasie tot stand gekom. Dit is 'n organisasie wat "coordinating, consultative, and advisory powers" het met betrekking tot voedsel hulpverlening, beleggings in voedsel- en ander buitelandse landbouhulp.⁹⁴ Vyf en twintig lede is deur die Ekonomiese en Sosiale Raad van die V.V.O. verkies om in hierdie organisasie te dien. Die onderontwikkelde state het die meeste by lidmaatskap van hierdie organisasie gebaat.

3.7. Die Voedsel en Landbou-Organisasie (FAO).

Hierdie internasionale organisasie is in 1945⁹⁵ gestig met die taak om die voedselposisie van die wêreld in oënskou te neem en stappe te neem om dit te verbeter. Die taak wat aan die organisasie opgedra is,

"includes raising levels of nutrition and securing improvements in the efficiency of production and distribution of all food and agricultural products with particular references to the bettering of the conditions of rural populations". 96

Dam beskou die twee sentrale beginsels van die Voedsel en Landbou Organisasie as gesentreer rondom die disponering van surplusse.⁹⁷ Dit moet gedoen word sodat dit ordelik geskied om onnodige druk te vermy wat kan lei tot prysfluktuasies - veral wanneer die pryse van landbouprodukte laag is.⁹⁸ Ook moet die surplusprodukte gedisponeer word sonder 'n "harmful interference"⁹⁹ met die normale verloop van produksie en internasionale handel.

Voedselhulpverlening deur die VLO het veel te doen gehad met die ekonomiese ontwikkeling in die arm lande van die wêreld. Hongersnood en 'n voedseltekort as gevolg van natuurlike rampe is reeds in menige staat verlig as gevolg van hulpverlening deur die VLO. Daar bestaan egter altyd die gevaar dat die kommersiële handel in gevaar gestel kan word deur die sogenaamde 'toegewingstransaksies' (concessional transactions) as dit arbitrêr, selfsugtig of op 'n onverantwoordelike wyse toegepas word.¹⁰⁰ Die ekonomiese bedingingsvermoë van die voedselvoorsienende state kan dan erg benadeel word.

Die Wêreldvoedselkonferensie van 1974, het juis as gevolg hiervan, ook 'n internasionale strategie neergelê. Die Voedsel en Landbou Organisasie moes beheer uitoefen oor die uitvoering van die besluite wat hier geneem is.¹⁰¹ Normaalweg behels die pligte van dié organisasie egter bloot die insameling van inligting, navorsingsprojekte en ander spesiale take wat deur die V.V.O. aan hom opgedra word.

3.8. Die Internasionale Arbeidsorganisasie.

Die Internasionale Arbeidsorganisasie streef na 'n verbetering van werksomstandighede vir die arbeiders van die wêreld. Internasionale ooreenkomste is die instrumente in die hande van dié organisasie. Sien de dat die arbeider saam met die staat se ekonomiese vermoë die kern vorm van die produktiwiteit van die land as geheel, is ook dié organisasie 'n belangrike onderdeel van internasionale ekonomiese verhoudinge. Die Internasionale Arbeidersorganisasie poog dus voortdurend om arbeidsvraagstukke op te los en om die arbeider se regte en belange te beskerm.¹⁰² Die internasionale sameswering van arbeiders deur middel van die organisasie gee ook 'n ekstra slaankrag aan vakbondbewegings. Dit word telkens bewys deur die verskynsel dat 'n land se arbeiders staak omdat hulle kamerade in 'n ander land in 'n stryd gewikkel is. Dit is 'n toedrag van sake wat die nasionale owerheid verplig om met buitelandse arbeiders rekening te hou¹⁰³ want 'n skielike staking kan die ekonomiese bedingingsvermoë van 'n staat 'n kwaai knou gee.

3.9. Organisasie vir Ekonomiese Samewerking en Ontwikkeling.

Hierdie internasionale organisasie het as lede die Wes-Europese lande, Japan, Kanada en die V.S.A. Die doelwitte sluit in die bevordering van beleidsbepalings aangaande ekonomiese stabiliteit en groei, uitbreiding van internasionale handel en die hulpverlening aan ontwikkelende state.¹⁰⁴ Deur middel van sy filiaal, die Hulpkomitee vir Ontwikkeling (Development Assistance Committee)¹⁰⁵ het die Organisasie vir Ekonomiese Samewerking en Ontwikkeling vanaf 1961 'n groot rol in internasionale ekonomiese verhoudinge gespeel. Veral die V.S.A. het hierdie organisasie veel steun gegee, want

"Americans believed that contributing to the economic and social development of the uncommitted nations would lead to the growth of societies sympathetic to their way of life".¹⁰⁶

aldus Prout.

3.10. Samevatting.

Dit was geen maklike taak om te besluit op watter manier ons die ontleding en bespreking van internasionale organisasies in die bestek van een hoofstuk in hierdie studie sou aanpak nie. Die metode wat ons gevolg het, behoort egter aan die leser 'n oorsig te gee van die ontsaglike verweefdheid en ingewikkeldheid van die ekonomiese organisasies op die huidige internasionale ekonomiese toneel. Oorvleueling vind op byna elke gebied plaas en daar is nie eers melding gemaak van die talle ekonomiese kommissies en ondergeskikte organisasies wat deel uitmaak van elke organisasie nie.

Die oorgrote meerderheid van die organisasies wat onder die soeklig gekom het, het op een of ander manier 'n skakeling met die onderontwikkelde state van die wêreld. Die ontwikkelingsprobleme van die armer state van die wêreld is in toenemende mate bespreek en analiseer ná die Tweede Wêreldoorlog. Ekonomiese organisasies en fondse is gestig om dié state te help in hulle ontwikkelingstryd. Wat was die motief daaragter? Was dit bloot uit mensliewendheid of skuil daar 'n ander motief agter die oënskynlik hulpvaardigheid van die groot moondhede? In die lig van die huidige belangrikheid van internasionale ekonomiese bedingingsvermoë verstout ons ons deur te sê dat daar een gevolgtrekking gemaak kan word. Na die Tweede Wêreldoorlog het die magstate van die Ooste en die Weste tot die besef gekom dat die magsewewig nie meer bloot op militêre slaakrag berus nie. Die ekonomiese faktore het groter aansien begin kry as ooit tevore - en in die dekades wat voorlê, sal dit steeds in toenemende mate gebeur. Deur die ontwikkelde state ekonomies om hulle te skaar, is die supermoondhede besig om groter magskontelliasies om hulle op te bou as wat ooit in die verlede die geval was. Ekonomiese bedingingsvermoë het 'n internasionale werklikheid geword en met die internasionale ekonomiese organisasies as instrument, word die ekonomiese magsblokke steen vir steen opgebou as borswering teen die politieke, militêre en ideologiese aanvalle van die vyand.

Die na-oorlogse ekonomiese orde was 'n manifestasie van die mag en

beleidsrigtings van die V.S.A. Hierdie mag is nou aan die afneem en die gevaar daaraan verbonde vir die vrye Weste is duidelik. Die ekonomiese organisasies spartel steeds om dié bedreiging af te weer en die balans te herstel. Internasionale samewerking is egter nodig en dit ontbreek dikwels. In 'n Witskrif wat in Engeland gepubliseer is, lees ons:

"The events of the past few years have highlighted the problems associated with internationally traded commodities: food and raw materials. In no field of economic activity is the interdependence of the world community more obvious than in the production, trade and use of commodities. All countries, even those most richly endowed with natural resources, could use some commodity trade and many are dependent upon it. Problems of commodity trade can only be solved by co-operative international action". 107

As die leierskap nie van die V.S.A. kom nie, is die huidige ekonomiese orde gedoem - altans, dit is soos die prentjie op die huidige stadium lyk. Geen ander ekonomie bestaan vandag wat die inisiatief van die V.S.A. kan oorneem, die vraag kan dra en 'n beter internasionale ekonomiese stelsel as die huidige daar kan stel nie. Internasionale organisasies kan geen plaasvervanger wees vir die mislukking van nasionale regerings nie. Dit is egter moontlik om die bestaande ekonomiese organisasies tot groot voordeel te gebruik. Die Wêreldbank kan dalk 'n kanaal word vir kapitaal om nuwe bronne vir roumateriaal in die Derde Wêreld te ontwikkel. Slegs die IMF kan 'n meer aktiewe rol begin speel. In die lig van die huidige situasie sal dit egter onbesonne wees om te veel te verwag. Krasner het miskien die mees praktiese oplossing:

"For the present, the wisest course is to reform existing structures, not to create new ones". 108

4. Regionale Ekonomiese Organisasies.

4.1. Oriëntering.

Regionale- of streeksorganisasies is geensins 'n eksklusief kontemporêre verskynsel nie, maar dit is vandag sekerlik baie belangriker as ooit tevore. Dit is waar dat regionale organisasie 'n baie meer komplekse proses is as in die verlede weens die feit dat verskillende tipes regionale organisasies - ekonomies en andersins - op groot skaal vermenigvuldig het. 109

Regionalisme - of regionale samewerking - is al gepropageer as verkieslik b^o internasionale samewerking "for problems that are of a special concern to a limited group of states in a region".¹¹⁰ Daar word argumenteer dat binne s^o 'n regionale struktuur daar meer gemeenskaplike waardes en oogmerke bestaan. Daarom kan samewerking baie makliker verkry word deur die streeksgroepeerings as deur 'n breë universele organisasie soos die V.V.O.¹¹¹

Regionale samewerking het veral in Wes-Europa groot vrugte afgewerp¹¹² waar 'n groot mate van ekonomiese interafhanklikheid en verskeie handels- en betalingsverhoudings met die res van die wêreld 'n baie nouer ekonomiese samewerking, en selfs ekonomiese integrasie, in die hand gewerk het as elders in die wêreld. Die gedagte van regionale samewerking en die vorming van gemeenskapsmarkte wen egter vandag steeds meer veld en skyn die belofte in te hou om sommige van die vraagstukke waarmee die arm lande tans te kampe het, die hoof te bied.¹¹³

Die metode waarop ons die regionale ekonomiese organisasie gaan behandel is soortgelyk aan di^e wat ons gevolg het in die geval van internasionale organisasies.

4.2. Die Europese Ekonomiese Gemeenskap (EEG).

Met die inwerkingtreding van die Verdrag van Rome op 1 Januarie 1958¹¹⁴ het al die afhanklike state van die ses ledelande geassosieerde lede van die EEG vir 'n tydperk van vyf jaar geword. Hierdie geassosieerde lidmaatskap het veertien Franse, drie Belgiese en een staat onder Italiaanse jurisdiksie ingesluit.¹¹⁵ Sedertdien het slegs Frans-Ghinee sy lidmaatskap beeindig terwyl amalgamasie met geassosieerde lede twee voormalige Britse besittings, Brits-Somaliland en Suid-Kameroen, in staat gestel het om tot die gemeenskapsmark toe te tree. Gedurende 1965 was Uganda, Nigerië, Kenia en Tanzanië reeds besig met onderhandelings ten einde die een of ander vorm van assosiasie te verkry.¹¹⁶

Die hoofrede agter die ontstaan van die EEG is ekonomiese beskerming teen die res van die wêreld. Die President van Uruguay het in 1961 by die konferensie van die Latyns-Amerikaanse Gemeenskapsmark opgemerk:

"The formation of a European Common Market constitutes a state

of near-war against Latin American exports. Therefore we must reply to one integration with another one; to one increase of acquisitive power by internal enrichment by another" 117

Lidmaatskap aan die EEG beteken dus beskermde, maar gewaarborgde ekonomiese aktiwiteit. In internasionale verhoudings beteken dit ook 'n beskermde posisie as gevolg van ekonomiese bande. Weens die verweefdheid van die verskillende ekonomieë is state veiliger in geval van sarksies en ekonomiese oorlogvoering.

4.2.1. Artikel 3 van Die Verdrag van Rome.

Die Verdrag van Rome (25 Maart 1957)¹¹⁸ wat op 1 Januarie 1958¹¹⁹ in werking getree het, het baie meer voordele as ekonomiese voordele vir die lidstate ingehou. Ons kyk kortliks na Artikel 3.¹²⁰ Hiervolgens sal die aktiwiteite van die EEG die volgende insluit.

Die eliminasië, tussen lede-lande, van doeane-regte en kwantitatiewe beperkings met betrekking tot die in- en uitvoer van goedere.

Die instelling van 'n gemeenskaplike doeane-tarief en 'n gemeenskaplike handelsbeleid tot state wat nie aan die EEG behoort nie.

Die uitskakeling van struikelblokke in die weg van vrye beweging van persone, dienste en kapitaal.

Die vasstelling van 'n gemeenskaplike landboubeleid.

Die vasstelling van 'n gemeenskaplike vervoerbeleid.

Die instelling van 'n stelsel wat sal verseker dat mededinging binne die EEG nie verwring word nie.

Die toepassing van prosedures wat 'n koördinasie van die ekonomiese beleid van die lidlande moontlik sal maak om sodoende onewewigtighede in hulle handelsbalanse reg te stel.

Beraderings ten opsigte van onderskeie munisipale wette moet so gewysig word dat die funksionering van die EEG glad verloop.

Die instelling van 'n Europese sosiale Fonds wat na die werksomstandighede van die arbeiders omsien en hulle lewensstandaard oor die algemeen verhoog.

Die instelling van 'n Europese Beleggingsbark wat die uitbreiding van die Gemeenskap ten doel sou hê deur middel van navorsing oor nuwe hulpbronne.

Assosiasie met oorsese state en gebiede met die oog op 'n uitbreiding van handelsbetrekkinge en hulp aan dié state in hulle ekonomiese en sosiale ontwikkeling.¹²¹

4.2.2. Samevatting.

Die lidmaatskap van die EEG bring groot voordele mee. Lid-lande verkry 'n tarief-vrye toegang tot 'n dinamiese Europese mark met 'n bevolking van meer as 170 miljoen.¹²² Hulle word ook vergun om hulle eie staatshuishouding te beskerm indien hulle dit verkies en verder is daar 'n ontwikkelingsfonds, - die Europese Ontwikkelingsfond (1958), waartoe die ses lidlande bydra, bo en behalwe enige ander bilaterale hulp - tot hulle beskikking geplaas. Hierdie Ontwikkelingsfonds het veel bygedra tot die ekonomiese groei en ontwikkeling van die onderontwikkelde state van die wêreld en ook gelei tot die sluiting van ekonomiese verdrae met dié state.¹²³ Al hierdie aktiwiteite het dus 'n belangrike faktor geword in die ekonomiese bedingingsvermoë van die EEG-lande.

Uit die oogpunt van die res van die wêreld kan dié EEG nie beskou word as 'n ondubbelsinnige aanwinst vir internasionale ekonomiese verhoudings nie. Dit is weliswaar korrek dat dit vir die vermindering van grense binne die Gemeenskap verantwoordelik was, maar eksterne tariewe het handel weggekeer van "countries who used to supply member states to sources within the Community".¹²⁴ Die belangrikste sukses van die EEG was egter die instelling van die Europese Betalingsunie, die Ontwikkelingsfonds en die vermindering van invoerbepערking tussen die lidlande.¹²⁵

4.3. Die Europese Vrye Handelsassosiasie (EFTA).

Hierdie organisasie is in 1959 in Stockholm, Swede gestig en het geheel en al in opset met die EEG verskil. Harrison sien dié verskil as volg:

"The difference between a free trade area and a common market is that the former does not provide for a common external tariff; instead, countries can retain their individual tariffs against goods produced outside the area, and rules are introduced to provide against the shipping of goods into high tariff countries from low-tariff ones".¹²⁶

Verdere verskille is: die EFTA het geen gemeenskaplike verpligtinge nie; daar is geen sprake van 'n uiteindelijke politieke eenheid of

volkome ekonomiese unifikasie van sy lede nie; en daar is ook geen gemeenskaplike beleidsrigtings wat gevolg word nie.¹²⁷

Die Europese Vrye Handelsassosiasie was in wese nie ekonomies aggressief nie. Hulle wou nie die regionale of selfs die internasionale toneel oorheers en onnodige probleme skep nie. Schonfield se:

"..... they insisted that their real object was 'bridge-building' between the EEC and the rest of Europe".¹²⁸

Die lede van die organisasie wou bloot kompenseer vir die verlies aan bedingingsvermoë deur die totstandkoming van die EGM. Wat die werklike uitwerking van hierdie organisasie op die Europese ekonomiese toneel was, was die feit dat hulle die state buite die EGM 'n gevoel van vertroue gegee het. Dié gevoel was afkomstig uit die feit dat dié state ekonomies veiliger gevoel het weens hulle lidmaatskap aan 'n ekonomiese organisasie wat hulle ekonomiese bedingingsvermoë kon verhoog.

4.4. Die Latyns-Amerikaanse Vryhandelsgebied (LAFTA).

LAFTA is in 1960 deur die Verdrag van Montevideo tot stand gebring en in 1962 is 'n Algemene Verdrag van Ekonomiese Integrasie deur die Sentraal-Amerikaanse state onderteken.¹²⁹ Die hoofdoelwit van hierdie organisasie was die ekonomiese integrasie van die Sentraal-Amerikaanse state.¹³⁰ In die eerste vier jaar van LAFTA se bestaan is samesprekings gevoer wat tarief-veranderings teweeggebring het op meer as 5,000 produkte - 'n verbetering van ongeveer 40 persent op die vorige situasie. LAFTA het in die laaste jare egter min vordering gemaak om die monetêre en fiskale beleid van lidlande te koördineer.¹³¹ Slegs as LAFTA outomaties tariefbeperkings instel, sal hy verdere invloed kan uitoefen op die Amerikaanse Vasteland.

4.5. Die Raad vir Wedersydse Ekonomiese Hulp (COMECON).

Die totstandkoming van COMECON het gepaardgegaan met 'n volkskaalse boikot van die V.V.O. se verskillende organisasies in Oos-Europa - behalwe vir voortgesette lidmaatskap van die Internasionale Geregshof. Hierdie aparte Europese organisasie is in Januarie 1949 te Moskou gestig met die volgende lede: Bulgarye, Tsjeggo-Slowakye, Hongarye, Pole, Roemenië en die Sowjetunie.¹³² Albanië het binne 'n maand aangesluit en Oos-Duitsland het in 1950 lid van COMECON geword. Op 22 Januarie 1949 is dié organisasie se enigste beleidsverklaring vir

die volgende agt jaar uitgereik.¹³³

COMECON het min of meer die riglyne van 'n volle ekonomiese integrasie van Oos-Europa gevolg.¹³⁴ Vir 'n dekade lank het COMECON die volgende beleid gehad:

"..... organizing wider economic co-operation between the countries of people's democracy and the U.S.S.R." en gereken te wees "open to other countries of Europe desirous of participating in the widening of economic co-operation with the above-mentioned countries".¹³⁵

Die 1960-grondwet het 'n tweede doelwit bygebring, nl.

"the speeding up of economic and technical progress in (member) countries"

en

"the raising of the level of industrialization in the less developed countries".¹³⁶

Die Sekretaris van COMECON is die hoogste ampsdraer en hy het blote administratiewe funksies. Die Sekretariaat van die organisasie, is "intergovernmental", maar die ooreenkoms van die Sekretariaat met die lid-state is gevestig in ideologiese eenheid. Dit was 'n sosialistiese internasionalisme of ook 'n proletariese internasionalisme wat as basis dien vir 'n ideologie van broederskap en vriendskap vir die arbeiders van alle nasies.¹³⁷ Die grondbeginsels van samewerking binne die struktuur van die COMECON-organisasie het dus berus op 'n internasionalisme wat nie net die belange van die arbeidersklas reflekteer het nie, maar ook "the interests of all who labour".¹³⁸

4.6. Die Colombo-Plan.

In 1950 het die Britse Statebond, in samewerking met die V.S.A. die Colombo-Plan in die lewe geroep, hoofsaaklik as hulporganisasie vir die 'ontwikkelende' lede van die Statebond en Britse Kolonies in Suid-Asië.¹³⁹ Padelford en Lincoln laat hulle só daaroor uit:

"Assisting countries now generally tie the expenditure of both grants and loans to their own production. But funds provided through multilateral are not readily so tied - thereby indicating an argument for bilateral assistance when the providing country has balance of payments problems".¹⁴⁰

Die Colombo-Plan is streeksgebonde en is slegs oopgestel vir Burma, Indonesië, Japan, die Filippyne en Thailand. Vanaf 1957 tot 1960 het lede ontwikkelingshulp ter waarde van ongeveer 200 miljoen pond

ontvang.¹⁴¹ Die ontvangerstaat kon hierdie finansiële hulp aanwend vir die aankoop van vervaardigde invoere, die konstruksie van bedryfsinstallasies, kommunikasie, skole en hospitale, die voorsiening van kapitaal aan banke om as lenings vir private ondernemings te dien, opvoeding en die ontwikkeling van menslike vaardighede (d.w.s. tegniese opleiding).¹⁴² Die lid-state het dus deur hulle lidmaatskap aan hierdie organisasie, 'n verhoogde ekonomiese bedingingsvermoë verkry.

4.7. Die Organisasie vir Afrika-Eenheid (OAE).

Afrika is 'n ontsaglike kontinent wat hoofsaaklik in twee streke verdeel kan word, nl. die Islam-Arabiese streek noord van die Sahara-woestyn en die verskillende Neger- en Swart-state suid van die Sahara. In 1963 het bykans al dié Afrika-state byeengekom om die Organisasie vir Afrika-Eenheid te vorm.¹⁴³ Hierdie kontinentale beweging of organisasie is ontwerp om die belange van die Afrika-state te konsolideer en hulle "African-ness"¹⁴⁴ in streeks- en wêreldsake te beskerm en uit te dra.

Die Grondwet van die OAE maak voorsiening vir die beleidskoördinasie in politieke, ekonomiese en ander areas, die bevordering van emansipasie van alle afhanklike Afrika-state, en die vreedsame oplossing van dispute. Die Grondwet maak ook voorsiening vir 'n Raad van Staatshoofde, 'n Raad van Ministers wat tweemaal per jaar vergader. 'n permanente Sekretariaat met 'n Sekretaris-Generaal, en 'n permanente Arbitrasie en Konsiliësie Kommissie.¹⁴⁵

Die OAE weerspieël tot 'n groot mate self-belang en 'n algemene gevoel dat as relatief swak state bymekaar staan, kan hulle 'n groter magvermoë uitoefen as wanneer hulle as individue optree. Die OAE is egter ook 'n manifestasie van Pan-Afrikanisme of "Africa for the Africans"¹⁴⁶ en besit subjektiewe aspekte van nasionalisme en of kommunistiese ideologie.

Die aktiwiteite van die OAE was die afgelope dekade al hoe meer op Suid-Afrika gerig vanweë ons binnelandse beleid van afsonderlike ontwikkeling. Daarom het Dr. Busia, Eerste Minister van Ghana, ook in Desember 1970 in Akkra gesê:

"We would like to see in South Africa a multiracial society in

which every citizen, whatever his origin, race, colour or creed, enjoys the same human dignity, rights, privileges and opportunities as every other citizen, a society in which every citizen has an equal and unfettered opportunity both for individual development and for service to his country in justice and freedom, according to his ability and capacity". 147

Die OAE besef dat hulle ekonomiese posisie oneindig sal verbeter as hierdie ideaal van hulle verwesenlik kan word. Die ontwikkelde Suid-Afrika sal veel beteken vir die arm Swart State van Afrika weens sy ekonomiese bedingingsmag. As S.A. eers 'n swart meerderheidsregering het, sal dié in hulle hande speel en sal hulle hul gulsige hande kan lê op die rykdomme aan die Suidpunt van Afrika. Dit is nodeloos om te sê dat S.A. hom geensins steur aan die uitlatings van lede van die OAE nie en wêreldwyd word daar soms vir die verspottighede van dié organisasie in die mou gelag.

4.8. Die Organisasie vir Petroleum Uitvoerstate (OPEC).

Die stigting van die Organisasie vir Petroleum Uitvoerstate in 1960 was 'n direkte gevolg van die eensydige prysvasstelling van ru-olie deur die groot internasionale oliemaatskappye.¹⁴⁸ Die stigterslede was Irak, Iran, Koeweit, Saoedi-Arabië en Venezuela. Hulle doel met die vergadering in Bagdad in September 1960 was:

"to form a permanent organization for regular consultation among its members with a view to coordinating and unifying the policies of the members". 149

OPEC is vandag een van die magtigste en suksesvolste ekonomiese organisasies ter wêreld. Met sy stigting het die Westerse diplomate en oliemaatskappye nie eers aan die organisasie aandag geskerk nie. Vir die eerste dertien jaar het min mense eers van sy bestaan geweet. In 1973 het die bomregter gebars en het OPEC sy oliepryse self vasgestel op 3 dollar per vat nadat dit in 1970 slegs 90c was.¹⁵⁰ Die OPEC-lande het besef dat hulle 'n magtige ekonomiese wapen in hulle hande het om die groot moondhede na hulle pype te laat dans. Teen 1974 het hulle die oliepryse na 7 dollar per vat ru-olie opgeskuif¹⁵¹ en hierdie stap het grootliks daartoe bygedra dat die wêreld ekonomie in 'n ernstige dilemma beland het.¹⁵² Die OPEC-state se internasionale aansien het sô gestyg dat hulle stemreg in die IMF verhoog is van 5 persent tot 10 persent.¹⁵³

Die ekonomiese bedingingsvermoë van OPEC is vandag een van die hoogste in die wêreld weens die afhanklikheid wat die state van die wêreld van olie opgebou het. OPEC is 'n perfekte voorbeeld van wat 'n ekonomiese organisasie vir die ekonomiese bedingingsvermoë van 'n staat kan beteken.

4.9. Samevatting.

Dit is nie moontlik om alle regionale ekonomiese organisasies hier te bespreek nie, maar uit die voorgenoemde kan ons egter een deurlopende gedagte aflei. Deur middel van regionale ekonomiese organisasies kan state met dieselfde doelwitte, nl. ekonomiese en politieke ontwikkeling en vooruitgang, hulself saambind tot 'n hegte eenheid. So doende raak hulle ekonomies sterker en vorm dit die basis van 'n verhoging in ekonomiese bedingingsvermoë. Probleme is daar wel, maar die voordele weeg swaarder en boonop is daar die alomteenwoordigende strewe na volkome selfvoorsiening en volkome onafhanklikheid op ekonomiese gebied. Die bestaan van regionale ekonomiese organisasies kan ook nie deur die internasionale politici ignoreer word nie, want:

"many of them clearly are contributing to the transformation of the international political system". 154

Regionale ekonomiese organisasies dra ook veel by tot die nasionale karakter en moraal van state. Ekonomiese voorspoed en welvaart lei tot internasionale selfvertroue. Dit word duidelik weerspieël in die 'belofte' wat die lidlande van die Organisasie vir Europese Ekonomiese samewerking in 1948 aan hulself gemaak het.

"to combine their economic strength, to join together to make the fullest collective use of their individual capacities and potentialities, to increase their production, develop and modernize their industrial and agricultural equipment, expand their commerce, reduce progressively barriers to trade among themselves, promote full employment, and restore or maintain the stability of their economies and general confidence in their national currencies". 155

In die lig van die huidige internasionale ekonomiese posisie is ekonomiese bedingingsvermoë onontbeerlik vir die nasionale staat. Daarom sal state in die toekoms steeds streef na ekonomiese verdrae en ooreenkomste om as deel van 'n streeksorganisasie 'n groter bedingingsmag op die tussenstaatlike ekonomie en politiek te kan uitoefen.

BRONNEVERWYSINGS.

1. Vgl. Harrison A., The Framework of Economic Activity, The International Economy and the Rise of the State in the Twentieth Century, MacMillan & Co., Ltd., London, 1967, p. 51
2. Vgl. Hartmann F.H., op. cit., p. 142. Vgl. ook Greene F., op. cit., p. 522. Vgl. ook Rolfe S.E., Burtis J., The Great Wheel: The World Monetary System - A Reinterpretation, The MacMillan Press Ltd., London, 1973, p. 59
3. Vgl. Harrison A., op.cit., p. 82. Vgl. ook Wells S.J., op. cit., p. 264 - 265
4. Vgl. Ibid
5. Vgl. Singh J.S., A New International Economic Order - Toward a Fair Distribution of the world's Resources, Praeger Publishers, New York, 1977, p. 1
6. Vgl. Harrison A., op. cit., p. 82. Die eerste aanduidings van dié nuwe benadering vind ons in die Atlantiese Handves in 1941. Ons haal aan: "They (the two governments) will strive to promote mutually advantageous economic relations between them through the elimination of any discrimination in either the United States of America or in the United Kingdom against the importation of any product originating in the other country; and they will endeavour further the enjoyment by all people of access on equal terms to the markets and to the raw materials which are needed for their economic prosperity". Vgl. ook Kenwood A.G., Loughheed A.L., The Growth of the International Economy 1820 - 1960, George Allen & Unwin Ltd., London, 1971, p. 239
7. Vgl. Smith J.H., Afrika-State en die Bantoetuislande - 'n Studie in Ekonomiese Ontwikkelingsstrategie, Navorsingspublikasie Nr. C 2, Universiteit van Port Elizabeth, Barclays Printing Works, Port Elizabeth, 1971, p. 1
8. Root F.R., Kramer R.L., d'Arlin M.Y., International Trade and Finance - Theory, Policy, Practice, 2e Uitgawe, South-Western Publishing Company, Edward Arnold (Publishers) Ltd., Cincinnati, Ohio, 1966, p. 234
9. Vgl. Ibid
10. Vgl. Ibid. "Because of the signal importance of the American economy in the world, the economic policies of the U.S. government, whether ostensibly domestic or foreign, are of particular significance to the well-being of the international economy".
11. Mondale W.F., op. cit., p. 233
12. Dit blyk duidelik uit die beleidsverklarings van die Amerikaanse Kongres oor ekonomiese beleid: "Our foreign economic policy is broadly conceived to include not only specific government measures in such fields as tariffs and foreign economic aid, but also all American economic behaviour, public and private, foreign and domestic, which has repercussions on the rest of the World". Gepubliseer in Foreign Economic Policy, Januarie 1956, p. 4, deur United States Congress, Joint Committee on the Economic Report, Subcommittee on Foreign Economic Policy.

13. Vgl. Root F.R., e.a., op. cit., p. 330
14. Vgl. Dam K.W., The Gatt Law and International Economic Organization, The University of Chicago Press, Chicago, 1970, p. 135 - 136
15. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 30
16. Vgl. Root F.R., e.a., op. cit., p. 237. Die skrywer sê:
"The nature of these policies is determined primarily by whether a nation adheres to a stable-rate, variably-rate, or controlled-rate system".
17. Vgl. Ibid. Vgl. ook Walsche G., International Monetary Reform, The MacMillan Press Ltd., London, 1971, p. 9 ff, oor die beleid in verband met die internasionale goudwisselstandaard wat deur die Internasionale Monetêre Fonds beheer word. Vgl. ook Wells S.J., op. cit., p. 240 - 242. Vgl. ook p. 251 ff oor die teorie van internasionale kapitaalvloei.
18. Hanson J.L., op. cit., p. 22
19. Vgl. Knorr K., The Power of Nations, op. cit., p. 30 - 31
20. Vgl. Van Wyk L.A., Inflasie en Stagflasie in die Huidige Internasionale Ekonomiese Krisis, op. cit., p. 23 ff. Dr. Van Wyk ontleed die hele situasie hier. Vgl. ook Hoofstuk 2 van hierdie verhandeling.
21. Vgl. Root F.R., e.a., op. cit., p. 237
22. Vgl. Ibid. Vgl. ook Harrison A., op. cit., p. 90. Vgl. ook Kenwood A.G., Loughheed A.L., op. cit., p. 243 - 347. Vgl. ook Hartmann F.H., op. cit., p. 142 - 143. Vgl. ook Rolfe S.E., Burtle J., op. cit., p. 59
23. Vgl. Root F.R., e.a., op. cit., p. 237
24. Vgl. Kenwood A.G., Loughheed A.L., op. cit., p. 297. Die skrywers noem die volgende bedrae: "26,000 million dollar was provided by the governments of the Western industrial nations, either directly or indirectly through various international agencies. Another 9,000 million - 9,500 million dollar in aid originated within the Communist bloc, the bulk of which went to other Communist countries, most of them underdeveloped". Vgl. ook Root F.R., e.a., op. cit., p. 237
25. Vgl. die olielande se posisie vanweë sy groot goud-, uraan-, yster- en steerkoolreserwes. Vgl. Pollack G.A., op. cit., p. 121 - 123. Vgl. ook Van Wyk C., Suid-Afrika in 'n Onstabiele Wêreld: Kragpunte en Kwesbaarhede, op. cit., p. 60 ff
26. Vgl. Die Volksblad, Jaargang 73, 24 Oktober 1977, p. 5. Ons haal aan: "Benewens Amerikaanse inmerging skuil die dreigement van sanksies teen Suid-Afrika altyd op die agtergrond..... Dit is duidelik aan S.A. gestel dat as hy nie instem tot een mens een stem nie, sanksies toegepas sal word..... Hierdie verklaring is deur die Eerste Minister van Suid-Afrika in 'n Amerikaanse TV-onderhoud gedoen (Issues and Answers van American Broadcasting Corporation).

27. Vgl. Hartmann F.H., op. cit., p. 174 - 175. Vgl. ook Rosen S.J., Jones W.S., op. cit., p. 288
28. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 447
29. Vgl. Ibid
30. Vgl. Charter of The United Nations, Artikel I gepubliseer as 'n bylae in Morgenthau H.J., Politics Among Nations, op. cit., p. 176. Vgl. ook Bailey S.D., op. cit., p. 12 - 13
31. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 447
32. Miller L.H., Regional Organizations and Subordinate Systems, in Cantori L.J., Spiegel S.L. (red.), The International Politics of Regions - A Comparative Approach, Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1970, p. 358. Vgl. ook Cameron G.C., Regional Economic Policy in the United Kingdom, in Sant M. (red.), Regional Policy and Planning for Europe, Saxon House, D.C. Heath Ltd., England, 1974, p. 17 - 20. Cameron wys hier op spesifieke gebiedsgroeperinge in Engeland met betrekking tot regionale ekonomiese beleid.
33. Vgl. Goodrich L.M., Approaches to the Study of International Organization, in Schlaim E. (red.), International Organizations in World Politics - Year Book 1975, Croom Helm Ltd., London, 1976, p. 3 - 19. Goodrich onderskei die volgende benaderings tot die studie van internasionale organisasies: histories, wetlik, normatief, realisties en wetenskaplik.
34. Vgl. Charter of The United Nations, Artikel 62, gepubliseer as bylae in Morgenthau H.J., Politics Among Nations, op. cit., p. 566. Vgl. ook Bailey S.D., op. cit., p. 28 - 29
35. Vgl. Ibid. Vgl. ook Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 495
36. Vgl. Ibid, Artikel 67, p. 567
37. Vgl. Ibid, Artikel 68, p. 567
38. Vgl. Ibid
39. Vgl. Ibid, Artikel 71, p. 568
40. Vgl. Bailey S.D., op. cit., p. 103
41. Ibid
42. Vgl. Stals L.C., Die Internasionale Monetêre Krisis, op. cit., p. 1
43. Vgl. Strange S., op. cit., p. 26
44. Vgl. Ibid. Vgl. ook Wells S.J., op. cit., p. 227. Keynes self het die IMF beskryf as: "..... a dog of mixed origin which in some important respects was a considerable improvement on either of his parents". Vgl. ook Malmgren H.B., Managing International Trade, in Wallace C. (jr.), Escobar H. (red.), The Future of International Economic Orga-

zations, Praeger Publishers New York, 1977, p. 118. Malmgren sê tereg dat: "The rapidly expanding multipolarity of the trading world is one problem. Side by side with it is the growing complexity of economic issues; at home, in each economy, more and more affected parties are expressing views of their own; and internationally, among governments, expanding activism makes formation of international consensus more and more difficult". Die IMF het dus geen maklike taak nie.

45. Vgl. Strange S., op. cit., p. 32. Vgl. ook Stals L.C., op. cit., p. 2. Vgl. ook Hoofstuk 2 van hierdie verhandeling.
46. Vgl. Stals L.C., op. cit., p. 2
47. Vgl. Ibid. Vgl. ook Strange S., op. cit., p. 32. Vgl. ook Rolfe S.E., Burtle J.L., op. cit., p. 60
48. Vgl. Stals L.C., op. cit., p. 2
49. Vir 'n volledige uiteensetting van al die Artikels van die IMF, vgl. Dam K.W., op. cit., p. 152 ff
50. Vir die doel van hierdie opsomming van die doelstellings van die IMF gee ons al die bronne vooraf aangesien die data in almal dieselfde is: Vgl. Root F.R., e.a., op. cit., p. 351. Vgl. ook Stals L.C., op. cit., p. 2 - 3. Vgl. ook Harrison A., op. cit., p. 97 - 98. Vgl. ook Wells S.J., op. cit., p. 228 - 230. Vgl. ook Kenwood A.G., Loughheed A.L., op. cit., p. 239 - 242. Vgl. ook Walsche G., op. cit., p. 10 - 11
51. Vgl. Stals L.C., op. cit., p. 3
52. Vgl. Ibid
53. Vgl. Wells S.J., op. cit., p. 229. Vgl. ook Stals L.C., op. cit., p. 3
54. Vgl. Kenwood A.G., Loughheed A.L., op. cit., p. 241. Vgl. ook Stals L.C., op. cit., p. 3. Vgl. ook Strange S., op. cit., p. 100 - 101
55. Vgl. Kenwood A.G., Loughheed A.L., op. cit., p. 241
56. Vgl. Stals L.C., op. cit., p. 4
57. Vgl. Root F.R., e.a., op. cit., p. 354
58. Vgl. De Vries M.G., Twenty Years with Par Values - 1946 - 1966, in Finance and Development, Vol. 3, Nr. 4, Desember 1977, p. 283
59. Vgl. Stals L.C., op. cit., p. 5. Vgl. ook Root F.R., e.a., op. cit., p. 355. Root, Kramer en d'Arilin sê: "A member may change the par value of its currency only to correct a fundamental disequilibrium with the Fund". Vgl. ook Walsche G., op. cit., p. 10 - 11. Vgl. ook Harrison A., op. cit., p. 103
60. Vgl. Stals L.C., op. cit., p. 5. Vgl. ook Singh J.S., op. cit., p. 46. Singh brei hierop uit: "Under the IMF-charter, member countries are allowed to obtain credit from the fund in four segments, (or tranches), each equal to 25 percent of a member's quota. Withdrawal of the first segment is relatively easy, and conditions become tougher

as a country proceeds to withdraw further segments or tranches". Vgl. ook Wells S.J., op. cit., p. 231

61. Vgl. Stals L.C., op. cit., p. 5 - 6
62. Vgl. Ibid, p. 7
63. Vgl. Ibid, p. 12. Vgl. ook Wells S.J., op. cit., p. 233. Die spesiale trekkingsreg (STR) is 'n reg waaroor die houer daarvan beskik om deur bemiddeling van die IMF by 'n ander lidland, wat deur die Fonds aangewys word, bruikbare internasionale reserwebates te bekom.
64. Vgl. Kenwood A.G., Loughheed A.L., op. cit., p. 241. Die outomatiese leningsregte is vervat in die Akte van Ooreenkoms.
65. Stals L.C., op. cit., p. 12. Vgl. ook Hanson J.L., op. cit., p. 311 - 312
66. Vgl. Stals L.C., op. cit., p. 19. Vgl. ook Root F.R., e.a., op. cit., p. 359. Oor die inmenging van die monetêre owerhede sê dié skrywers: "..... the International Monetary Fund has become the conscience of its members in matters pertaining to international monetary relations". Die Fonds het definitief bygedra tot 'n internasionale bewuswording van monetêre probleme en daar is besef dat inmenging noodsaaklik is vir volgehoue internasionale likwiditeit.
67. Vgl. Sake-Rapport, 16 Oktober 1977, p. 7
68. Vgl. Stals L.C., op. cit., p. 20
69. Vgl. Harrison A., op. cit., p. 106. Vgl. ook Hanson J.L., op. cit., p. 156
70. Vgl. Root F.R., e.a., op. cit., p. 341. Vgl. ook Monroe W.F., The New Internationalism, Strategy and Initiatives for U.S., Foreign Economic Policy, Lexington Books, D.C. Heath and Company, Lexington, Massachusetts, 1976, p. 50
71. Vgl. Hanson J.L., op. cit., p. 156. Hanson sê voorts: "In general loans were to be made to governments and to companies or corporations only if the loan was guaranteed by the government or country concerned". Vgl. Singh J.S., op. cit., p. 44. Vgl. ook Kenwood A.G., Loughheed A.L., op. cit., p. 242
72. Harrison A., op. cit., p. 103. Vgl. ook p. 166 - 167 vir 'n volledige lys van lidstate van die IBHO, IMF en die Algemene Ooreenkoms oor Tariewe en Handel (AOTH -Engels:- GATT).
73. Ibid
74. Ibid, p. 106. Vgl. ook Root F.R., e.a., op. cit., p. 449
75. Vgl. Root F.R., e.a., op. cit., p. 449. "The IDA extends credits to developing countries for fifty years that are repayable in easy stages after a ten-year grace period and with no interest except for a service charge of $\frac{3}{4}$ of 1 percent".

76. Vgl. Ibid. Vgl. ook Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 496. Padelford en Lincoln noem dit die "soft loan window" van die IBHO. Vgl. ook Singh J.S., op. cit., p. 44
77. Vgl. Root F.R., e.a., op. cit., p. 449
78. Harrison A., op. cit., p. 106. In 1964/65 het die IFK 2,5 miljoen dollar aan 'n papierfabrikant in Argentinië geleen en 1,95 miljoen dollar aan 'n Jut-maatskappy in Pakistan. Vgl. Root F.R., e.a., op. cit., p. 449
79. Sunday Times, 13 Februarie 1977, p. 1
80. Vgl. Die Vaderland, 28 September 1977, p. 5
81. Vgl. Ibid
82. Malmgren H.B., Managing International Trade, op. cit., p. 119. Vgl. ook Dell S., Trade Blocs and Common Markets, Constable Co., Ltd., London, 1963, p. 161. Dell sê hieroor: "Equally disturbing have been the indications that the new economic blocs in Western Europe may involve still further damage to the export markets of the underdeveloped countries".
83. Vgl. Dell S., op. cit., p. 191. Dell haal die president van die Wêreld-bank aan wat ook hierdie gevaar besef het: "..... the machinery of economic development could be loaded with foreign debt untill it sputtered to a halt amid half-built projects and mountains of discarded plans".
84. Vgl. Stals L.C., op. cit., p. 9
85. Vgl. Root F.R., e.a., op. cit., p. 341. Vgl. ook Wells S.J., op. cit., p. 83
86. Vgl. Monroe W.F., op. cit., p. 162. Vgl. ook Rolfe S.E., Burtle J.L., op. cit., p. 62. Vgl. ook Wells S.J., op. cit., p. 84
87. Vgl. Wells S.J., op. cit., p. 83 - 84. Gedurende die Tweede Wêreld-oorlog reeds is gedagte gegee aan die kwessie van "establishing a Charter upon which nations should base their post-war commercial policies".
88. Vgl. Root F.R., op. cit., p. 342. Vgl. ook Harrison A., op. cit., p. 86. Vgl. ook Wells S.J., op. cit., p. 84
89. Vgl. Monroe W.F., op. cit., p. 162
90. Vgl. Root F.R., e.a., op. cit., p. 343. Vgl. ook Wells S.J., op. cit., p. 84. Vgl. ook Dam K.W., op. cit., p. 244 ff
91. Vgl. Monroe W.F., op. cit., p. 162
92. Dam K.W., op. cit., p. 356

93. Vgl. Monroe W.F., op. cit., p. 147. Vgl. ook Singh J.S., op. cit., p. 63
94. Vgl. Monroe W.F., op. cit., p. 147. Hierdie organisasie moet nie met die Voedsel en Landbou-organisasie verwar word wat direk hierna bespreek word nie.
95. Vgl. Harrison A., op. cit., p. 154
96. Ibid, p. 154 - 155
97. Dam K.W., op. cit., p. 269
98. Vgl. Ibid
99. Vgl. Ibid
100. Vgl. Schonfield A. (red.), op. cit., p. 356 ff. Die wetlike status van die beginsels van die Voedsel en Landbou-organisasie is egter baie onduidelik. Schonfield noem dit dat dié beginsels: "Fall short of a convention because no procedure was established for their ratification by member countries. They are not in the nature of a simple recommendation by an intergovernmental body because recommendations made by these bodies are not subject to the procedure of formal acceptance by governments". Tog was daar reeds in 1972 'n aanduiding dat sowat 48 state hierdie beginsels aanvaar het en in die toekoms sal eerbiedig.
101. Vgl. Monroe W.F., op. cit., p. 149. Die Konferensie het vier hoofdoelwitte gehad. Eerstens: om addisionele en eksterne buitelandse finansiële en tegniese hulp te bekom om behulpsaam te wees met versnelde voedselproduksie in die onderontwikkelde state, sodat hongersnood en wanvoeding verlig kan word. Tweedens: om die voedselvoorsiening van die wêreld te beveilig, beide deur 'n wêreldwye informasie- en waarskuwingstelsel oor voedselvoorrade en -aanvraag en deur 'n stelsel van voedselreserwes as beskerming teen voedselskaarste en prysonstabiliteit. Derdens: om die ontwikkelde state se voedselhulpverlening aan die onontwikkelde state te verdubbel tot ongeveer 10 miljoen ton graan. Hierdie program is aan die begin van 1975 van stapel gestuur. Vierdens: 'n institusionele organisasie moes in die lewe geroep word vir die implementering van bogenoemde doelwitte. Die Wêreld Voedselorganisasie was die resultaat hiervan.
102. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 495. Vgl. ook Wightman D., Economic co-operation in Europe - A Study of the United Nations Economic Commission for Europe, Stevens & Sons Ltd., London, 1956, p. 254. Die Internasionale Arbeidersorganisasie het veelbetekenende werk gelewer in samewerking met die V.V.O.
103. Vgl. Strauss H.J., Vakbondbeweging, Beroepsegoïsme en Staatkundige Problematiek, op. cit., p. 15
104. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 369 - 370. Vgl. ook Hallstein W., Europe in the Making, George Allen & Unwin Ltd., London, 1972, p. 20. Vgl. ook Strange S., op. cit., p. 37
105. Vgl. Prout C., Finance for Developing Countries: An Essay, in Strange S., op. cit., p. 361 - 362

106. Ibid, p. 361
107. Soos aangehaal uit: Goodwin G.L., International Institutions and the Limits of Interdependence, in Shlaim A. (red.), op. cit., p. 51
108. Krasner S., Limited Possibilities, in Wallace D. (jr.), Escobar H. (red.), op. cit., p. 157
109. Vgl. Miller L.H., op. cit., p. 358
110. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 451
111. Vgl. Ibid. Vgl. ook Miller L.H., op. cit., p. 358 - 359
112. Vgl. Root F.R., e.a., op. cit., p. 359. Vgl. ook Hallstein W., op. cit., p. 19 - 20. Vgl. ook Miller L.H., op. cit., p. 359
113. Vgl. Smith J.H., op. cit., p. 26
114. Vgl. Ibid, p. 53. Vgl. ook Feld W., The European Common Market and the World, Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1967, p. 1. Vgl. ook Harrison A., op. cit., p. 110
115. Vgl. Smith J.H., op. cit., p. 53. Vgl. ook Lee R., Ogden P.E. (red.), Economy and Society in the EEC, Saxon House, Teakfield Ltd., England, 1976, p. 1 - 292 oor 'n volledige uiteensetting van alle aktiwiteite en organisasies binne die EEG.
116. Vgl. Smith J.H., op. cit., p. 54
117. Soos aangehaal uit: Dell S., op. cit., p. 161
118. Vgl. Hallstein W., United Europe - Challenge and Opportunity, Oxford University Press, London, 1962, p. 17
119. Vgl. Harrison A., op. cit., p. 110
120. Vgl. Ibid. Harrison het 'n uittreksel uit die Verdrag gepubliseer in sy werk en ons volg sy riglyne.
121. In verband met Artikel 3 van die Verdrag van Rome vergelyk ook: Kissinger U., The European Common Market and Community, Routledge & Kegan Paul Ltd., London, 1967, p. 18. Vgl. ook Bosman H.W.J., Von Geusau F.A.M.A. (red.), The Future of the International Monetary System, A.W. Sijthoff Uitgeversmaatschappij, Leyden, 1970, Hoofstuk 2, p. 51 ff. Vgl. ook Root F.R., e.a., op. cit., p. 362 - 363. In verband met die EEG se verhoudinge met oorsese state vgl. Feld W., op. cit., p. 113 ff. Vgl. ook Smith J.H., op. cit., p. 53 ff
122. Vgl. Smith J.H., op. cit., p. 54. Vgl. Allen K., European Regional Policies in Sant M. (red.), op. cit., p. 93. Lidlande van die EEG het hulself as sulks uitgespreek oor lidmaatskap: "..... Anxious to strengthen the unity of their economies and to ensure their harmonious development by reducing the differences existing between the various regions and by mitigating the backwardness of the less favoured".

123. Die Yaoundé-konvensie van 1963 is veral belangrik. Vgl. Smith J.H., op. cit., p. 54
124. Vgl. Harrison A., op. cit., p. 111 - 112
125. Vgl. Root F.R., e.a., op. cit., p. 363. Ander bronne oor die EEG is: Nobbs J., op. cit., p. 32 ff. Heilbroner R.L., op. cit., p. 173 ff. Warnecke S.J., The Study of the European Community: A Critical Appraisal, in Shlaim A. (red.), op. cit., p. 111 ff. Etzioné A., Political Unification - A Comparative Study of Leaders and Forces, Holt, Rinehart and Winston, Inc., New York, 1965, p. 229 ff. Schonfield A. (red.), op. cit., p. 24 ff
126. Harrison A., op. cit., p. 114
127. Vgl. Ibid
128. Schonfield A. (red.), op. cit., p. 13
129. Vgl. Dell S., op. cit., p. 198. Die state wat hieraan behoort het, is Argentinië, Brazilië, Chili, Meksiko, Paraguay, Peru en Uruguay. Bolivië het sy posisie reserveer. Vgl. ook Harrison A., op. cit., p. 116. Vgl. ook Schwarzenberger G., op. cit., p. 443
130. Vgl. Root F.R., e.a., op. cit., p. 369. Vgl. ook Harrison A., op. cit., p. 116 - 117
131. Vgl. Root F.R., e.a., op. cit., p. 369
132. Vgl. Kaser M., COMECON - Integration Problems of the Planned Economies, Oxford University Press, London, 1965, p. 11
133. Vgl. Ibid, p. 11 - 12. Kaser haal dit volledig aan.
134. Vgl. Ibid. Vgl. ook Schwarzenberger G., op. cit., p. 441
135. Kaser M., op. cit., p. 11
136. Ibid
137. Vgl. Schwarzenberger G., op. cit., p. 445. Schwarzenberger sê: "It is also noteworthy that COMECON is no longer limited to Communist States in Europe (Albania left in 1961), but includes Outer Mongolia (1962) and is attended by observers from Communist China, North Korea and North Viêt-Nam".
138. Vgl. Kaser M., op. cit., p. 170
139. Vgl. Schwarzenberger G., op. cit., p. 440
140. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 374
141. Vgl. Schwarzenberger G., op. cit., p. 440
142. Vgl. Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 374
143. Vgl. Ibid, p. 460

144. Vgl. Ibid, p. 461
145. Vgl. Ibid
146. Vgl. Bulletin of the Africa Institute of South Africa, Vol. 14, Nrs., 9 & 10, 1976, p. 335. Vgl. ook Padelford N.J., Lincoln G.A., op. cit., p. 461
147. Vgl. Barratt J., South Africa's Outward Policy; From Isolation to Dialogue, in Rhodie N.J. (red.), South African Dialogue - Contrasts in South African Thinking on Basic Race Issues, McGraw-Hill Book Co., Johannesburg, 1972, p. 557
148. Vgl. Mikdashi Z., Shlaim A., OPEC and the Politics of Oil., in Shlaim A. (red.), op. cit., p. 133. Vgl. ook Levy W.J., World Oil Cooperation or International Chaos, in Bundy W.P. (red.), op. cit., p. 206
149. Soos aangehaal uit: Mikdashi Z., Shlaim A., op. cit., p. 133 - 134
150. Vgl. Levy W.J., op. cit., p. 207
151. Vgl. Ibid
152. Vgl. Amuzagar J., op. cit., p. 71. Vgl. ook Pollack G.A., op. cit., p. 137
153. Vgl. Singh J.S., op. cit., p. 45
154. Vgl. Miller L.H., op. cit., p. 378
155. Root F.R., e.a., op. cit., p. 362 - 363

HOOFSTUK IX

Suid-Afrika en Ekonomiese Bedingingsvermoë.

1. Inleiding.

Soos uit vorige hoofstukke van hierdie verhandeling geblyk het, is seker die belangrikste kenmerk van die na-oorlogse wêreld die feit dat dit in 'n geweldige magstryd vasgevang is.¹ Onder leiding van die V.S.A. en die Sowjetunie het die Westerse demokrasie en die internasionale kommunisme teenoor mekaar te staan gekom in 'n massale magskonfrontasie. Hierdie situasie is verder gekompliseer deur die Chinees-Russiese magstryd wat tesame met die Oos-Wes-magsmededinging al verder suidwaarts, óók na ons wêrelddeel uitgebrei het.²

Om die posisie nog ingewikkelder te maak, het die na-oorlogse proses van dekolonisasie nog 'n magsblok, die sogenaamde Derde Wêreld, bestaande hoofsaaklik uit nie-blanke lande, tot gevolg gehad. Hierdie lande het min erg aan die heersende magstryd gehad en hul eie oogmerke onder die vaandel van onverbondenheid begin nastreef. Leistner het die V.S.A. en die Sowjetunie daarenteen voortdurend daarna gestreef om hierdie state in hulle invloedsfere te betrek.³ Die onverbonde state het spoedig besef dat hul krag in gesamentlike optrede lê en vir hierdie doel is die V.V.O. as die vernaamste instrument in hulle kruistog vir menseregte ingespan. Een van die vernaamste - en ek stem beslis saam met Liebenberg - en die mees emosionele van hierdie oogmerke is die 'bevryding' van die lande en gebiede wat nog onder blanke gesag en beheer staan.⁴ Hierdeur is ook 'n nuwe dimensie aan die internasionale magstryd gegee en nuwe internasionale waardes het op die tussenstaatlike toneel te voorskyn gekom.⁵

Suid-Afrika het as gevolg van verskillende faktore, waaronder sy strategiese ligging,⁶ in die magstryd van die groot moondhede vasgevang geraak. Ewe belangrik in hierdie opsig is die vyandskap teen Suid-Afrika in die besonder, omdat Suid-Afrika as die laaste en belangrikste vesting van blanke oorheersing oor die Swartman beskou word.⁷

Suid-Afrika verkeer dus tans in 'n bedreigingsituasie waaraan ons moeilik kan ontsnap. 'n Staat se weerbaarheidspotensiaal word vandag nie meer bloot aan sy gewapende magte geoordeel nie. Die ekonomiese

vlak is ewe belangrik in die weerbaarheids - en paraatheidsopset. Dit verskaf die noodsaaklike fondament vir politieke stabiliteit en militêre mag.⁸ En waar ons nou Suid-Afrika se weerbaarheid en paraatheid in die huidige tydsgewrig in oënskou wil neem, is dit juis die ekonomiese aspek - gekoppel met Suid-Afrika se ekonomiese bedingingsvermoë - waarop die klem in hierdie hoofstuk sal val. Ons kyk kortliks na 'n ekonomiese oorsig oor die ekonomiese toestand ná die Tweede Wêreldoorlog - die milieu waarin ons Suid-Afrika se posisie wil probeer evalueer. Die klem sal deurentyd val op die ekonomiese groei en ontwikkeling van die laaste dekade. Dit is juis in hierdie tyd van ekonomiese sanksies en wapenboikotte⁹ wat Suid-Afrika se ekonomiese bedingingsvermoë op die voorgrond gestoot is.

2. Ekonomiese Groei in Suid-Afrika.

Suid-Afrika se ekonomiese bedingingsvermoë hang nou saam met die ekonomiese groei wat hy in die laaste paar dekades ondergaan het. In hierdie afdeling bespreek ons die ekonomiese groeikoers van Suid-Afrika in verhouding tot die internasionale ekonomie en internasionale verhoudinge.

2.1. Grondbeginsels van Ekonomiese Groei.

Dwarsdeur die geskiedenis was die grootste gros van die mensdom nog altyd arm. Dit was die geval tweeduisend jaar gelede, tweehonderd jaar gelede, en dit is vandag nog die geval. Maar in die afgelope tweehonderd jaar het daar 'n lewensbelangrike verandering in ons houding teenoor armoede plaasgevind as gevolg van wat oor die algemeen bekend is as die nywerheidsomwenteling.¹⁰ Houghton haal vir Rostow aan wat gesê het dat 'n mens se kleinkinders omtrent net soveel toekoms moontlikhede gaan hê as wat jou grootouers gehad het.

Die moontlikheid om uit hierdie bese kringloop van armoede te ontsnap, is vir die wêreld bewys deur die skouspelagtige ekonomiese groei en vooruitgang in produksie wat in Brittanje, Wes-Europa en Amerika bereik is.

2.1.1. Bruto Nasionale Produk.

In die algemeen het ons ekonomiese ontwikkeling maar net min of meer

tred gehou met die agtien vernaamste lande in die wêreld.¹² Al land wat wesenlik stadiger gegroei het as Suid-Afrika, was die Verenigde Koninkryk.¹³ Die land wat wesenlik vinniger gegroei het as Suid-Afrika was Japan - in 1960 was dié se BNP omtrent ses keer so groot soos S.A. s'n. Die V.S.A. is natuurlik nog die reus met 'n BNP wat vyf keer so groot is as die van Japan en amper sestig keer so groot soos Suid-Afrika s'n.¹⁴

Na beraming sal die BNP van Suid-Afrika vanaf 1973 (R18,799 miljoen) vier keer vermenigvuldig tot die jaar 2000 (70,000 miljoen).¹⁵ Hierdie feite gee aan Suid-Afrika, volgens internasionale maatstawwe, 'n besondere hoë groeikoers in verhouding met sy bevolking. Tabel 1 gee 'n duidelik prentjie van Suid-Afrika se BNP vanaf 1911 tot 1972 wat deur die verskillende sektore in die Suid-Afrikaanse ekonomie gelewer is.

Sou genoemde syfers in Tabel 1 met die res van die wêreld vergelyk word, sal ons sien dat Suid-Afrika se BNP nie veel stadiger groei as die van die meeste Europese lande nie - met uitsondering van die Verenigde Koninkryk. Ons per Capita-inkomste en dus ons lewensstandaarde neem veel stadiger toe as die meeste lande. Nogtans is alle politieke waarnemers van verskillende oortuigings dit eens dat ons moeilike rasse- en sosiale probleme makliker opgelos kan word in 'n milieu van vinnige ekonomiese groei en stygende lewensstandaarde¹⁶ - 'n ideaal wat Suid-Afrika vinnig besig is om te bereik.

2.1.2. Soewereiniteit.

Ons soewereiniteit, ons staatsgesag in die tyd en wêreld waarin ons lewe, berus nie soseer op die internasionale reg en Handves van die Verenigde volke nie, maar op ons militêre- en ekonomiese mag.

As ons ons eie probleme op ons eie wyse wil oplos, moet ons 'n sterk nywerheids- en militêre mag hê. Slegs op dié wyse kan ons inmenging van buite trotseer. Hoe sterker 'n moondheid, hoe groter sy soewereiniteit. Die moderne wêreld bewys dit - niemand meng in in die interne sake van Rusland of Amerika nie.²⁰ Daarom het Nel ook verklar:

Tabel 1

Suid-Afrika se BNP (in R-miljoen) van 1911 - 1972.¹⁷ (Bereken op faktor koste)¹⁸

Periode	Landbou, Bosbou en Visserye	Mynbou	Vervaardiging	Konstruksie	Elektrisiteit Gas en Water	Vervoer en Kommunikasie	Handel	Ander	Totaal
				-	-	-	-	-	-
1911	63	83	12	2	3	29	38	70	300
1915	57	68	17	3	3	29	39	91	307
1920	124	102	41	8	6	45	87	136	558
1925	108	87	42	10	7	59	79	145	537
1930	78	86	52	10	12	65	83	166	551
1935	97	135	74	15	15	74	92	186	688
1940	125	185	123	19	23	95	137	280	987
1945	188	198	232	27	29	142	207	492	1515
1950	454	338	470	80	44	236	375	552	2549
1955	578	470	780	109	83	373	583	843	3819
1960	601	684	1023	152	123	506	696	1168	4953
1965	760	947	1745	299	181	710	1083	1746	7470
1966	834	1024	1875	325	200	756	1143	1955	8113
1967	1047	1050	2028	348	228	861	1271	2148	8979
1968	963	1113	2185	377	253	910	1401	2407	9609
1969	1009	1247	2521	424	277	992	1541	2675	10686
1970	1032	1237	2820	507	307	1074	1655	3026	11658
1971 ¹⁹	1205	1230	3044	599	343	1208	1750	3529	12908
1972	1420	1610	1256	647	385	1264	1924	3955	14461

"it is one of the main principles of the National Party and the government that the whites will retain their sovereignty..... It is the policy of this Government to grant full political rights, but not to share political rights". 21

Hieruit het ons huidige beleid van afsonderlike ontwikkeling ontstaan wat so hewig deur die wêreld heen gekritiseer en afgetakel word. 'n Beleid, gegrondves op die tradisionele lewenswyse in Suid-Afrika is duidelik geformuleer en word in die praktyk toegepas.²² Wetgewing is aangeneem wat die soewereiniteit van alle volkere in Suid-Afrika sou waarborg en die koers na die eindpunt - politieke en ekonomiese onafhanklikheid en selfstandigheid - vasgelê het.

2.1.3. Grondstowwe.

Daar bestaan geen twyfel dat Suid-Afrika 'n geweldige ekonomiese potensiaal het nie. Ons is een van die rykste gemineraliseerde gebiede in die wêreld en ons besit byna al die grondstowwe wat 'n hoogs geïndustrialiseerde land nodig het.²³ Tydens die konferensie wat deur die Verenigde Wetenskaplike en Tegniese Verenigings van Suid-Afrika in 1975 by die Randse Afrikaanse Universiteit in Johannesburg gehou is, het Lawrence²⁴ in 'n toespraak gesê dat:

"The natural resources of the Southern subcontinent are highly diversified and non-uniformly distributed; taken as a whole, they are spectacularly abundant. The States of Southern Africa, operating in collaboration and given sufficient skilled human and financial resources, could doubtless within a few decades be generating wealth at a rate comparable with that boasted by some of the most advanced regions of the world today". 25

Ekonomiese groei en industrialisasie hang dus nou saam met die beskikbare roumateriaal en grondstowwe in 'n staat.

2.1.4. Menslike Vernuf.

Natuurlike rykdomme alleen is nie genoeg vir vinnige ekonomiese ontwikkeling nie. Lande soos Japan, Israel,²⁶ wat baie swakker as S.A. daaraan toe is wat natuurlike rykdomme betref, het dit reeds bewys. Menslike vernuf - en hiermee saam die tegnologie - is nog meer belangrik as 'n rykdom in grondstowwe. Alleen die vernuf van die mens kan die natuurlike rykdomme omskep in ekonomiese bates en groei. Hier het ons die voorbeeld van Sasol II in Suid-Afrika²⁷ en die voorsitter van die Suid-Afrikaanse Steenkool-, olie- en gas-

korporasie Beperk het op 17 Oktober 1977 in sy voorsittersrede tydens die jaarvergadering gesê:

"'n Projek van die grootte en omvang van Sasol II sou nie aandurf kon word sonder die kundigheid en ervaring van die toegewyde span manne en vroue van Sasol nie". 28

Hoe belangriker menslike vernuf is in die proses van ekonomiese groei, blyk duidelik uit die studies van Amerikaanse ekonome.²⁹ Vinnige ekonomiese groei vloei ook nie soseer uit 'n vergroute arbeidsmag nie, maar uit hoër produktiwiteit per werker. Dr. Jan Visser, voorsitter van die Nasionale Produktiwiteitsinstituut van Suid-Afrika, sê die volgende:

"Suid-Afrika het nou die einde van 'n groeifase bereik waarin opbrengste vergroot kon word deur bloot die toevoeging van onbenutte bronne soos grond, geboue en arbeid. 'n Versadigingspunt is bereik en voortaan sal hoë opbrengste tot groot hoogte afhang van die doeltreffende aanwending van bestaande produksiemiddele". 30

Volgens Visser kan verhoogde produktiwiteit ook as een van die sterkste wapens teen die huidige inflasie beskou word. As verhoogde arbeidsproduktiwiteit nie die hoogste prioriteit geniet in ons inflasieveldtog nie, sal die behandeling van inflasiesiekte slegs tydelike verligting bring en geen blywende genesing nie.³¹

2.1.5. Opvoeding.

Nog 'n betekenisvolle grondbeginsel van ekonomiese groei is opvoeding. As ons in Suid-Afrika ons ekonomiese groei in die toekoms dus aansienlik wil bespoedig, moet ons die hoogste prioriteit aan opvoeding van rassegroepe gee. 'n Veel groter persentasie van die begroting sal bestee moet word aan die opvoedingstaak, en die opvoedkundige stelsel sal moet inpas by die vereistes van die ekonomie en die nywerheid.³² Opvoeding is egter noodwendig 'n langtermynbeleid. Dit sal nog lank duur voordat die kleurlinge die nie-blankes en ander rasse in Suid-Afrika op dieselfde peil as dié van die blankes sal wees.³³

2.1.6. Arbeidsverplasing en Arbeidsverhoudings.

Een van die maklikste maniere om 'n vinnige groeikoers te verkry, is om arbeid te beweeg van sektore met 'n lae produktiwiteit na sektore met 'n hoër produktiwiteit. Die vinnige ontwikkeling van state soos Italië,

Duitsland, Frankryk en Japan na die Tweede Wêreldoorlog was byvoorbeeld in 'n groot mate as gevolg van die arbeidsverplasing van die landbousektor, waar produktiwiteit laag was, na die nywerheid waar dit veel hoër was.³⁴ Om bloot ekonomiese redes behoort ons beleid dus te wees om die verskuiwing van die nie-blankes van die landbou na die nywerheid te bespoedig. Vanaf 1974 is hierdie beleid s6 toegepas ten opsigte van die grensnywerhede.³⁵

Ons kan net noem dat daar na raming in 1980 sowat 12,000 ekonomiese bedrywige kleurlinge te Atlantis in die Kaapprovinsie sal wees. Teen daardie tyd kan dié kleurlingnywerheidsgebied reeds 'n 'stad-in-wording' genoem word.³⁶ Die toekomstige ontplooiing van Suid-Afrika se nywerheidsektor hang ten nouste saam met arbeidsverplasing wat sal bydra tot die skepping van nasionale welvaart, die verhoging van die lewensstandaard en die ordelike en doelgerigte ontginning van ons waardevolle menslike en natuurlike hulpbronne.³⁷

Arbeidsverhoudings is van kardinale belang vir die handhawing van 'n ewewigtige ekonomiese groeikoers. Daar moet voortdurend daarna gestreef word om moontlike wrywingspunte tussen werknemers van verskillende rasse uit te skakel. Die handhawing van 'n hoë produktiwiteitspeil gaan hand-aan-hand met die vereiste dat daar arbeidsvrede moet wees en dat mense gelukkig moet saamwerk.³⁸ Wet Nr. 84 van 1977 wat op 1 September 1977 in werking getree het, sal veel doen om arbeidsverhoudings in Suid-Afrika op 'n beter grondslag te plaas. Volgens dié wet verkry die Swart werker 'n meer betekenisvolle deelname in sake wat uit hulle werksituasie voortspruit.³⁹ Goeie verhoudinge stimuleer produktiwiteit, wat in die huidige omstandighede van die uiterste belang is. Suid-Afrika kan nie onrus tussen sy uiteenlopende arbeidsmag bekostig nie omdat dit nywerheidsonenigheid teweegbring. Dit kan onherstelbare skade aan die ekonomie van die land berokken en 'n nadelige invloed hê op Suid-Afrika se ekonomiese bedingingsvermoë.

2.1.7. Ander Faktore.

Daar is natuurlik ook ander faktore wat noodsaaklik is vir vinnige ekonomiese groei. Hier dink ons aan 'n belastingstelsel wat nie inisiatief smoor nie en wat besparing en belegging aanmoedig; die afskaffing

van beheermaatreëls wat op die lang duur private inisiatief strem; en die groot behoefte aan beleggingskapitaal. Hierdie faktore is egter nie van kardinale belang nie, aangesien vinnige ekonomiese ontwikkeling basies 'n goed opgevoede en kundige bevolking vereis.⁴⁰

2.2. Samevatting.

Cronje meen dat Suid-Afrika op hierdie stadium 'n ontwikkelingsstadium bereik het waar ons ekonomiese ontwikkeling in die toekoms veel vinniger kan wees as in die verlede en dat ons sekerlik vinniger sal kan groei as die hoogs geïndustrialiseerde lande van Europa.⁴¹ Ons ekonomiese groeikoers sal ook aangehelp word deur die sanksies en boikotte⁴² wat heel moontlik na die Oktober sitting van die Veiligheidsraad van die V.V.O. deur die wêreld teen ons toegepas gaan word.

Ons soewereiniteit en onafhanklikheid in die toekoms sal van ons ekonomiese en militêre mag afhang. Vinnige ekonomiese groei sal ook ons ekonomiese bedingingsvermoë op die internasionale toneel verhoog en in die lig van huidige internasionale toestande is dit vooropgestel. Die ekonomiese ontwikkeling van die stedelike swartes, op wie se arbeid die Suid-Afrikaanse ekonomie berus,⁴³ is 'n belangrike toekomstaak van ons regering. Alhoewel dit ons beslis nader aan 'n oplossing bring is 'n vinnige ekonomiese groei natuurlik nie die antwoord op ons rasseprobleme nie. Snelle ekonomiese groei beteken snelle sosiale en kulturele veranderinge, wat self nuwe probleme skep.

2.3. Staatsbesteding en Ekonomiese Groei.

Staatsbesteding is in der waarheid maar net 'n onderafdeling van wat normaalweg na verwys word as 'fiskale beleid' wat weer deel uitmaak van die breë ekonomiese beleid van 'n land. Die betekenis van staatsbesteding vir ekonomiese groei kan dus slegs beoordeel word indien dit gesien word as 'n belangrike onderafdeling van die algemene ekonomiese beleid.⁴⁴

2.3.1. Fiskale Beleid.

Die doelbewuste beplanning van staatsinkome en -besteding op so 'n wyse dat dit 'n gewenste uitwerking op ekonomiese groothede soos inkome, indiensneming, en pryse sal hê, is nie 'n baie ou beleidsinstrument

nie. Dit is maar eers sedert die laaste helfte van die dertigerjare ontwikkel. Die 'nuwe ekonomie' het die klassieke benadering, nl. dat ekonomiese ewewig slegs by 'n volle indiensnemingspeil bereik kan word, verwerp.⁴⁵ Dit het aangedui dat ekonomiese ewewig ook moontlik is by 'n toestand van onder-indiensneming en dat monetêre beleid in so toestand min kan doen om die ekonomie te stimuleer.⁴⁶ Staatsbesteding en fiskale beleid is egter 'n noodsaaklike instrument om die hoogste ekonomiese groei in die kapitalistiese huishouding te handhaaf.

Verskeie nuttige ekonomiese indelings kan van die staatsbesteding gemaak word. So byvoorbeeld kan lopende verbruiksuitgawes van die owerheid onderskei word van sy kapitaalbeleggings.⁴⁷ Voorts kan die totale besteding van die owerheid op 'n funksionele basis ingedeel word volgens die verskillende gebiede waarop die bestedings plaasvind. Stals onderskei die volgende:

Die ontwikkeling van die infrastruktuur soos paaie en ander kommunikasie;

Onderwys en navorsing;

Sosiale welsyn, byvoorbeeld gesondheid en pensioene;

Verdediging; en

Algemene regeringsdienste.⁴⁸

Fiskale beleid in Suid-Afrika is nie net 'n neutrale of selfs balanserende faktor nie. Dit het 'n belangrike instrument van ons doelbewuste Stabilisasiebeleid geword.⁴⁹ Hierin speel die Suid-Afrikaanse Reserwebank 'n groot rol.⁵⁰ Dit is beseft dat die staat deur sy ekonomiese optrede nie slegs balanserend moet wees nie, maar ook moet demp of stimuleer na gelang van wat die behoefte van die ekonomie ook al mag wees. Die fiskale beleid het ook 'n belangrike instrument geword om prys en betalingsbalansstabiliteit na te streef.⁵¹ Afgesien van hierdie suiwer ekonomiese doelstellings van stabiliteit en groei, het fiskale beleid ook dikwels nog ander mikpunte wat miskien meer van 'n sosiale of politieke aard is, bv. om 'n meer gelyke verdeling van inkomste in die gemeenskap te bewerkstellig, of om ekonomiese ontwikkeling na ander geografiese gebiede in die betrokke land te verskuif.⁵² In hierdie verband kan ons die volgende

staatsinstansies noem: Die Bantoe Mynkorporasie, Die Industriële Ontwikkelingskorporasie, Die Bantoe Beleggingskorporasie, Die Xhosa Ontwikkelingskorporasie, Die Desentralisasieraad, en die Suid-die Suid-Afrikaanse Bantoe Trust.⁵³

2.3.2. Die Verband tussen Fiskale Beleid en Monetêre Beleid.

Ons verwys kortliks na die verband tussen fiskale- en monetêre beleidsmaatreëls, die sogenaamde tradisionele ekonomiese beleidsmaatreëls van die kapitalistiese stelsel.⁵⁴

In die algemeen kan 'n monetêre beleidsmaatreël gedefinieer word as 'n maatregel waardeur die beskikbaarheid en/of.koste van geld vir die private sektor op een of ander wyse beïnvloed word. Dit is die doel om op so 'n onregstreekse wyse 'n invloed op die bestedings- en spaarbesluite van die gemeenskap, en aldus op pryse, inkomste en indiensneming, uit te oefen.⁵⁵

'n Fiskale maatregel daarenteen het 'n regstreekse invloed op die inkomste en bestedingstrome en maak dit óf kleiner (bv. deur belastinge van die private sektor te hef) óf groter (deur die staatsbesteding wat deel van hierdie strome uitmaak).⁵⁶

Dit sal, volgens hierdie definisies, foutief wees om alle begrotingsmaatreëls as fiskale maatreëls te beskryf, want 'n fiskale begrotingsmaatregel het ook dikwels 'n monetêre uitwerking in die sin dat dit byvoorbeeld die hoeveelheid geld in die besit van die private sektor beïnvloed. Afgesien van hierdie oorvleueling tussen fiskale en monetêre maatreëls, is dit belangrik om, vir optimum ekonomiese doeltreffendheid - en dus die uitbouing van ekonomiese bedingingsvermoë - die regte balans van fiskale en monetêre maatreëls toe te pas. Indien fiskale beleid noodwendig meer klem op stabiliteit moet plaas. Die uitwerking van fiskale en monetêre beleid is egter nie simmetries nie en dit is nie so maklik om 'n fout in die een met 'n fout in die ander reg te stel nie.⁵⁷

2.3.3. Aanvaarbare Staatsinmenging.

Staatsbesteding kan maklik gesien word as 'n sosialistiese neiging, veral staatsinmenging van die private sektor. Dit kan egter nie

sonder meer verdoem word nie. Aanvaarbare staatsinmenging vind in Suid-Afrika op die volgende gebiede plaas:

Die kapitaallitleg van organisasies soos die S.A. Spoorweë, Yskor, Evkom, Sasol en NOK is van so 'n omvang dat die private inisiatief nie die las kan dra nie.

Waar die aard van die bedryf strategiese belang het, hetsy uit militêre oogpunt gesien of vir die beskerming van die land se energiebronne, soos die Krygstuigraad, Ukor, Sasol en Evkom.

Maatskaplike of soortgelyke aspekte waar die staat help met woningbou en werkverskaffing.⁵⁸

Ons kan nie by die gevare van staatsosialisme verbykom nie. Ons kan in Suid-Afrika reeds die eerste tekens daarvan waarneem. Vry boeke aan skole veroorsaak tot 'n sekere mate vandalisme en kinders respekteer dit nie genoegsaam nie. Staatssubsidies kan 'n faktor wees in die verhoging van inflasie terwyl die private inisiatief ondermyn kan word as groot projekte soos Yskor, Evkom en andere deur die staat beheer word. Myns insiens is die geheim van aanvaarbare staatsinmenging geleë in die feit dat 'n balans tussen staatsinmenging en private ondernemingsgees gehandhaaf moet word. Slegs dan is staatsinmenging vir die landsburger aanvaarbaar. Hierdie balans kan egter só maklik versteur word dat 'n owerheid wat nie uiteraard sosialisties is nie, voortdurend sy beleid van staatsinmenging moet hersien. In die genoemde gevalle is staatsinmenging in Suid-Afrika noodsaaklik en kan daar min fout mee gevind word, solank die betrokke organisasies suiwer by hulle doelstellings bly en nie te veel met private inisiatief meeding nie.

2.3.4. Samevatting.

In die huidige resessie wat in Suid-Afrika en elders in die wêreld ondervind word, toon ons betalingsbalans 'n groot tekort, wat globaal as oormatige vraag in die ekonomie bestempel word. Die drastiese tradisionele monetêre en fiskale maatreëls wat getref word om dié posisie, saam met die hardnekkige inflasieprobleem, reg te stel is egter oneffektief. Dit demp die private sektor se bedrywighede baie en swart werkloosheid word aanmerklik verhoog, sonder om die eintlike probleme reg te stel. En groot swart werkloosheid saam met hoë inflasie hou natuurlik ernstige bedreigings vir die maatskaplike

en politieke orde in Suid-Afrika in.⁵⁹

Ekonomiese beleidsvoering in Suid-Afrika moet rekening daarmee hou dat ons volkshuishouding 'n kombinasie van hoogontwikkelde, ontwikkelende en onderontwikkelde ekonomieë verteenwoordig.

"Die uitdaging is om 'n beleidspakket te ontwerp wat in ons besondere omstandighede die kroniese betalingsbalanstekort en inflasie sal bekamp sonder om die sosiale en politieke orde te bedreig; 'n pakket wat sekerlik nie dieselfde kan wees as die waaraan die V.S.A., Wes-Duitsland of Brittanje onder soortgelyke omstandighede voorkeur sou gee nie".⁶⁰

aldus Van Wyk.

As ons saam met die huidige sameloop van ekonomiese, politieke en militêre omstandighede in Suid-Afrika 'n verhoogde bedingingsvermoë via beleidsmaatreëls wil bewerkstellig, sal minder klem op tradisionele beperkende beleid geplaas en meer aandag aan 'n beleid van selektiewe stimulering gegee moet word.⁶¹

2.4. Die Nywerheidswese en Ekonomiese Groei.

Ons grootste probleem vandag in Suid-Afrika word geskep deur die nywerheid. Ongeveer tagtig persent van ons invoer bestaan uit grondstowwe en kapitaalgoedere. Die invoerinhoud van kapitaalbelegging in die nywerheid is nog besonder hoog.⁶² Tot die helfte van die sestigjarige het die nywerheid vir twee derdes van hulle vaste kapitaalvorming op ingevoerde goedere gesteun. Volgens die jongste beskikbare syfers het hierdie neiging egter 'n effense afplatting begin ondergaan.⁶³ Volgens 'n opname in 1977 kan sowat R1083 miljoen aan buitelandse valuta bespaar word as sommige goedere wat nou ingevoer word, plaaslik vervaardig word. Meer as R610 miljoen kan bespaar word deur van plaaslike produksievermoë gebruik te maak wat reeds bestaan.⁶⁴ 'n Besparing van so 'n omvang sal 'n baie groot invloed op S.A. se geldelike posisie uitoefen. In die eerste ses maande van 1977 het Suid-Afrika 'n netto oorskot van R217 miljoen op sy handel met die buiteland getoon. In die ooreenstemmende ses maande van 1976 was daar 'n tekort van R1210 miljoen.⁶⁵

Die nywerheid lewer sy bydrae tot die betalingbalans enersyds dus deur invoervervanging⁶⁴ en andersyds deur uitbreiding van die uitvoer.

Om te verhoed dat die nywerheids groei deur betalingsbalansfaktore gestrem word, sal dus een of meer van die volgende moet plaasvind.

'n Versnelling van invoervervanging;

'n Verbetering van Suid-Afrika se uitvoer, soos in 1972 as gevolg van die styging in die Vryemarkprys van goud;

Die ontginning van nuwe hulpbronne, soos delfstowwe, wat valuta oplewer; en

'n Aansienlike uitbreiding van die uitvoer, veral van nywerheidsgoedere.⁶⁷

Ons bespreek nou kortliks die faktore wat tpt die groei van die nywerheid bydra, en dus ook direk tot die ekonomiese groei van Suid-Afrika.

2.4.1. Die Uitbreiding van die Binnelandse Mark.

Uitbreiding van die binnelandse mark is een van die grootste struikel-blokke in die weg van nywerheidsontwikkeling in Suid-Afrika. Alle moontlike en maatskaplike wenslike maatreëls moet dus getref word om die binnelandse mark uit te brei, onder meer deur die verhoging van die lewenstandaard van die minderbevoorregte deel van ons bevolking en die handhawing van 'n bevredigende groeikoers in die ekonomie as geheel.⁶⁸

Ons moet egter voortdurend onder die besef bly dat ons bronne van kapitaal en veral van opgeleide arbeid en ondernemerstalent beperk is. As ons meer probeer doen as wat ons met ons beskikbare hulpbronne kan vermag, sal ons gou agterkom dat die koste-verhogende invloed van inflasie⁶⁹ ons nywerheid se korrkurrensievermoë ondermyn en sy ontwikkeling belemmer, om nie eens te praat van beperkinge om die betalingsbalans gesond⁷⁰ te hou nie.

2.4.2. Invoervervanging.

Daar bestaan nog heelwat geleenthede vir invoervervanging in Suid-Afrika, selfs met inagneming daarvan dat die invoerregte op sommige produkte ingevolge die AOTH gebind is teen verhoging.⁷⁰ Hoewel daar 'n groot daling in die invoersyfers van 1977 was,⁷¹ word miljoene rande jaarliks steeds bestee aan die invoer van goedere soos skoene, hoede, sambrele, speelgoed, klere, hout, vlegwerk, papier, tekstiel-

stowwe, kunsblomme, waaiers, swepe en vere wat tog ook plaaslik vervaardig word en teen billike pryse aangebied word.⁷²

Ons moet egter in gedagte hou dat invoervervanging in toenemende mate plaasvind ten opsigte van intermediêre goedere, grondstowwe en kapitaaltoerusting. Dit is meestal betreklik gesofistikeerde produkte en goedere ten opsigte waarvan die kostepremies teenoor die buiteland neig om hoër te word. Hierdie faktore het meegebring dat die peil van invoerregte op sommige van die nuwe invoervervangende produkte in die laaste jare genieg het om te styg.⁷³ Die gevaar bestaan dus dat 'n kringloop van tariefverhogings aan die gang gesit kan word wat die kostestruktuur oor 'n breë terrein kan verhoog, die mededingingsvermoë van baie nywerhede ernstig kan ondermyn en die reeds swakke uitvoerprestasie nog verder kan belemmer.

2.4.3. Uitbreiding van die Uitvoer.

Suid-Afrikaanse nyweraars het sekere agterstande op die uitvoermarkte met die oog waarop hulle aanmoediging van owerheidsweë verdien. Daar kan egter veel met die uitvoer gevorder word as elke fabrikant sy uitvoermoontlikhede in die buitelandse markte waar redelike vrye toegang bestaan, sorgvuldig probeer bepaal. Dikwels sal dit blyk dat dit nie nodig is om die uitvoer teen 'n verlies (soos in die geval van Yskor)⁷⁴ of met 'n bloot nominale bydrae tot die indirekte koste te bedryf nie.⁷⁵ Kuschke, Algemene Bestuurder van die Suid-Afrikaanse Industriële ontwikkelingskorporasie het die volgende stelling in dié verband gemaak:

"International terms of trade are, however, moving against the primary producer and in favour of the industrialized country..... It emphasises the need for the development of our manufacturing industries which will lead to a steady shift in the nature of our exports towards more beneficiated products".⁷⁶

Dit sal 'n groter inkomste vir Suid-Afrika beteken en ons ekonomiese posisie ten opsigte van die wêreld verbeter. Die uitvoersyfers vir 1976⁷⁷ ten opsigte van Suid-Afrika en die buiteland het só gelyk:

Europa was in 1976 Suid-Afrika se belangrikste handelsvennoot en daarbenewens ook sy voordeligste. Suid-Afrika het daarin geslaag

om deur groter uitvoer en effens minder invoer sy ongunstige handelsbalans met Europa met 36 persent van R1,109,9 miljoen in 1975 tot R706,9 miljoen te verminder.

Suid-Afrika se wedersydse handel met die V.S.A. was baie minder voordelig. Sy ongunstige handelsbalans met dié vasteland het met 22 persent van R577,6 miljoen in 1975 tot R706,4 miljoen toegeneem.

Die uitvoer na Afrika begin al hoe belangriker afmetings aanneem. In 1976 het die uitvoer na Afrika met 7 persent toegeneem van R423,8 miljoen in 1975 tot R453,4 miljoen in 1976.

Suid-Afrika se handel met Oseanië (Australië, Nieu-Seeland en ander eilande in die omgewing) bly betreklik onbelangrik in omvang. Die uitvoer het in 1976 met 37 persent gestyg van R35,2 miljoen tot R48,0 miljoen. Die invoer het onverander gebly op R95,0 miljoen.

Die totale uitvoer van Suid-Afrika het gedurende 1976 met 13 persent van 1975 se R3982,2 miljoen tot R4508,3 miljoen gestyg terwyl die totale invoer met 6 persent van R5,545,= miljoen tot R5885,9 miljoen vermeerder het.

Eersgenoemde statistiek bewys dus dat Suid-Afrika nog in geen gunstige posisie ten opsigte van invoere en uitvoere verkeer nie. Suid-Afrika het nou die stadium bereik waar sy ekonomiese groei nie gehandhaaf of verhoog kan word tensy dit gepaard gaan met 'n verhoging in arbeidsproduktiwiteit nie.⁷⁸ Ons vergelyk baie swak met nywerheidslande soos Amerika, Japan en Wes-Europa. As ons op hierdie basis voortgaan, sal ons nie 'n bevredigende koers van nywerheidsuitbreiding kan handhaaf nie. In die toekoms sal meer klem moet val op verhoging van die doeltreffendheid waarmee die beskikbare hulpbronne ontwikkel word.

2.5. Tegnologiese Vooruitgang.

Tegnologiese ontwikkeling is 'n belangrike aspek van enige land se ekonomiese groei. Dit verhoog ekonomiese bedingingsvermoë tot op 'n internasionaal-mededingende vlak en het ook 'n verminderde invoer en verhoogde industrialisasie tot gevolg.

Tegnologiese vooruitgang in Suid-Afrika het baie bygedra tot die

verbasende nywerheidsgroei in die dekade 1963/73. Dit is duidelik as daarop gelet word dat die fisiese volume produksie in dié tyd met 85,2 persent toegeneem het, terwyl die bydra tot die bruto binnelandse produk van 11,2 persent dertig jaar gelede, tot ongeveer 23 persent in die begin van die sewentigerjare gestyg het.⁷⁹

"In terme van netto opbrengs het die nywerheid dus die belangrikste enkele ekonomiese sektor en die vernaamste bron van toekomstige groei geword".⁸⁰

Hierdie nywerhede oorspan so 'n wye veld dat daar reeds in 1961 vasgestel is dat meer as 85 persent van die verbruiksgoedere wat in Suid-Afrika verkoop word, plaaslik vervaardig is.⁸¹ Hierdie hoë mate van selfvoorsiening, veral rondom voedselvoorrade, is vanselfsprekend 'n groot bate vir 'n land in ons situasie - veral in die lig van die onlangse handelsboikotte en wapensanksies.⁸²

Danksy versierende leiersfigure het die Suid-Afrikaanse regering vroeg reeds stappe geneem om strategiese nywerhede in Suid-Afrika te vestig. In hierdie verband dink ons aan die Sasolprojekte wat daarop ingestel is om ons land se afhanklikheid van olievoorsiening uit die buiteland te verminder. Ook EVKOM en YSKOR kan onder hierdie semi-staatsondernemings vermeld word. Hierdeur is die grondslag gelê vir die swaar nywerhede wat later deur private inisiatief tot stand gekom het.⁸³

Die Nywerheidsontwikkelingskorporasie (NOK) en die Wetenskaplike en Nywerheidsnavorsingsraad was en is in hierdie opsig ook van onskatbare waarde. In die kategorie van strategiese nywerheidsbedrywighede, verdien Suid-Afrika se jong wapennywerheid waardeur 'n swak skakel in 'n belangrike kragpunt omskep is, en ons eie kernnavorsing waarmee reeds buitengewone prestasies behaal is, besondere vermelding.⁸⁴

Suid-Afrika is weens tegnologiese ontwikkeling in sy wapenfabrieke vandag 75 persent self voorsienend in wapens en wapentoerusting, en 100 persent selfvoorsienend in ammunisievervaardiging.⁸⁵ Ons verdedigingsbegroting van R948 miljoen in 1974/75, R1,500 miljoen in 1976⁸⁶ en ± R2,000 miljoen in 1977⁸⁷ dien as genoegsame bewys watter belangrikheid aan militêre tegnologie en -weerbaarheid geheg word.

'n Hoë mate van industrialisasie en volle indiensneming⁸⁸ impliseer verder ook 'n besondere peil van tegniese kundigheid by Suid-Afrika-

ners. Daarsonder sou dit wat reeds bereik is, asook voortgesette ekonomiese groei net ondenkbaar wees. Die kwaliteit van mensematerieel bly die ruggraat van weerbaarheid op alle terreine en verskerpte pogings om die peil van opleiding en produktiwiteit op te stoot bly een van ons beste beleggings vir die toekoms.⁸⁹

Ekonomiese krag, gerugsteun deur 'n doelgerigte politieke beleid stel Suid-Afrika ook in staat om self ontwikkelingshulp op velerlei terreine te verskaf. Tegnologiese hulp aan die Bantoetuislande,⁹⁰ swart Afrika-state en selfs Latyns-Amerikaanse state⁹¹ is vandag algemeen. Suid-Afrika is op verskillende terreine, byvoorbeeld ten opsigte van mynboutenieke, 'n erkende wêreldleier en ook uit hoogte van sy ligging in Afrika is hy uitnemend geskik om hulp aan ontwikkelende state te verleen. Die selektiewe ontwikkelingshulp wat ons aanbied, om ander te help om op eie bene te staan, is onteenseglik 'n positiewe uitlewing van ons weerbaarheid.⁹² Slegs 'n kragtige ekonomie kan aan 'n land die middele en selfvertroue verskaf om 'n helpende hand na ander uit te steek.

2.6. Samevatting.

In teenstelling met baie ander lande, het Suid-Afrika 'n positiewe groeikoers en is werkloosheid geen ernstige probleem nie.⁹³ Die betalingsbalans toon tans 'n opwaartse neiging, die inflasiekoers het gedaal⁹⁴ en Suid-Afrika is in staat om sy begroting te laat klop. Sy aansien in internasionale finansiële kringe bly hoog.

"Probleme het ons wel, maar dat ons op finansiële gebied die toekoms met vertroue tegemoet kan gaan, betwyfel ek vir geen oomblik nie....." ⁹⁵

aldus Sen O. Horwood, S.A. se Minister van Finansies.

Die enigste gevaar waarom Suid-Afrikaanse ekonomie nie sal voortgaan om te groei nie, is dat 'n irrasionele vrees vir die toekoms onder sakelui, groei tot 'n laer vlak sal afdwing.⁹⁶ Verder is alle faktore in S.A. se guns. Ons besit die arbeidskrag en -potensiaal, die potensiële tegnologiese vermoë om dit doeltreffend te benut, nywerhede om die grondstowwe te verwerk en 'n Afrikaner-Nasionalisme wat onbuigbaar staan teen die aanslae van buite,⁹⁷ Sy Edele J.C. Heunis, Minister van Ekonomiese Sake, het reeds in 1972 die volgende kwytgeraak:

"Die nastrewe en handhawing van 'n relatiewe hoë tempo van ekonomiese groei binne die perke van ons beskikbare bronne en vermoëns sal 'n hoeksteen van Regeringsbeleid bly..... In hierdie verband wil ek wys op die groot aantal gesonde fondamentstene waarop ons in hierdie stadium kan bou, nl. 'n redelike sterk betalingsbalans, goeie beheer oor ons staatsfinansies, 'n gesonde bankstruktuur, gesonde arbeidsverhoudinge, ryk natuurbronne en 'n generasie van sakelui aan wie die bedryfsleiding met vertroue toevertrou kan word". 98

3. Natuurlike Hulpbronne en Ekonomiese Bedingingsvermoë.

Die Weste se strategiese en ekonomiese posisie kan onberekenbare skade berokken word as Suid-Afrika se goud en ander minerale bronne in die hande van die Kommunistiese Blok sou val. In 'n Witskrif wat in die Parlement ter tafel gelê is, wys die Minister van Verdediging, Mnr. P.W. Botha, daarop dat Suid-Afrika - wat onder die wêreld se vyf grootste voorsieners van nie-brandstof-minerale gereken word - konsekwent bewys gelewer het van sy potensiaal, goedgesindheid en betroubaarheid as die Weste se vernaamste bron van minerale en strategiese grondstowwe.⁹⁹ In die magspel tussen die groot moondhede het Suid-Afrika nou 'n prominente plek begin inneem as gevolg van sy natuurlike hulpbronne. Dit verskaf aan ons 'n unieke bedingingsvermoë in Afrika wat geaksentueer word deur ons strategiese geografiese ligging en ons relatief stabiele binnelandse toestande. Ons bespreek voorts Suid-Afrika se mineraalproduksie en geraamde reserwes in vergelyke met die res van die wêreld.

3.1. Goud.

Goud se lotgevalle word internasionaal bepaal. Dié lotsbepaling deel nie noodwendig S.A. se opvattinge oor goud nie en plaas eiebelang en nie ons belang nie, voorop. Na goud se skouspelagtige herwaardering sedert die einde van die sestigjare en onlangse besluite van die IMF om goudveilings te hou, het etlike lande, veral die Europese bankiers en "talle beleggers tans 'n belang by die wel en weë van goud wat hulle nooit vantevore gehad het nie. Desondanks lyk dit nie asof die belange of bedingingsvermoë van hierdie belanghebbendes deurslaggewend by die verloop van die goudprys sal wees nie. Goud het deel van die internasionale magspolitiek geword.¹⁰⁰

Reeds in 1947¹⁰¹ het Suid-Afrika sy stem dik gemaak in die IMF toe hierdie organisasie aan sy lede wou voorskryf hoe hulle goud-

verkope op die internasionale markte moes hanteer. Goud was lank die term waarin 'n land sy pariwaardes uitgedruk het. Gedurende September 1977 het die IMF egter belangrike wysigings aangebring in sy artikels wat die goudprys insluit. Swewende wisselkoerse is gewettig en die wêreld het hulle goudreserwes herwaardeer.¹⁰² Die belangrikheid van hierdie stap vir S.A. is die feit dat ons goudreserwes (teen 'n prys van 150 dallar per ons) van minder as R300 miljoen na sowat R1 miljard opgeskuif het.¹⁰³

Suid-Afrika produseer tussen 65 en 70 persent van die wêreld en 77 persent van die nie-kommunistiese wêreld se goud.¹⁰⁴ Ons het ook die wêreld se grootste goud-reserwes. Ten spyte van pogings, veral van die kant van die V.S.A. om die betekenis van goud te verkleineer,¹⁰⁵ bly dié mineraal in die huidige tyd van monetêre onsekerheid steeds een van Suid-Afrika se vernaamste bates. Goud-produksie is byvoorbeeld min of meer gelyk aan 56 persent van die totale waarde van ons jaarlikse invoere.¹⁰⁶

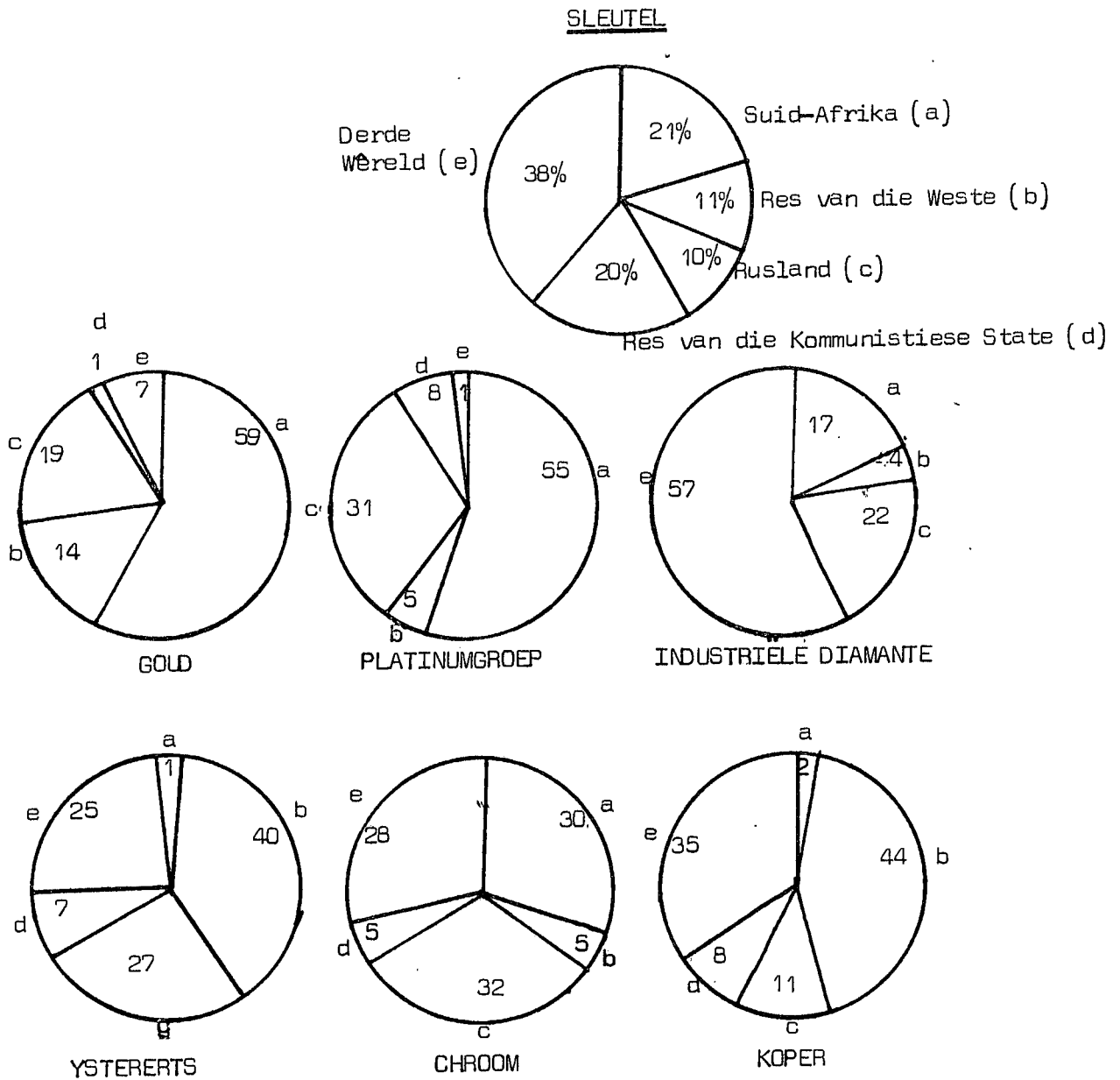
Goud sal 'n steunpilaar van die Suid-Afrikaanse ekonomie bly¹⁰¹ en sal steeds bydra om sy bedingingsposisie op die tussenstaatlike toneel te verhoog. Die demonetisering van goud het geensins afbreuk gedoen aan sy monetêre waarde nie en die reserwes van die wêreld sal sorgdra dat dit 'n skaars mineraal bly.

"Thus, with stable central bank reserves, increasing investment and industrial demand, and decreasing supplies, gold will acquire an enhanced scarcity value which will increase steadily with time".¹⁰⁸

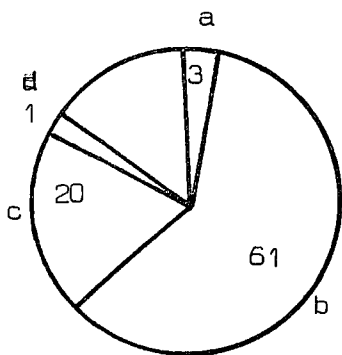
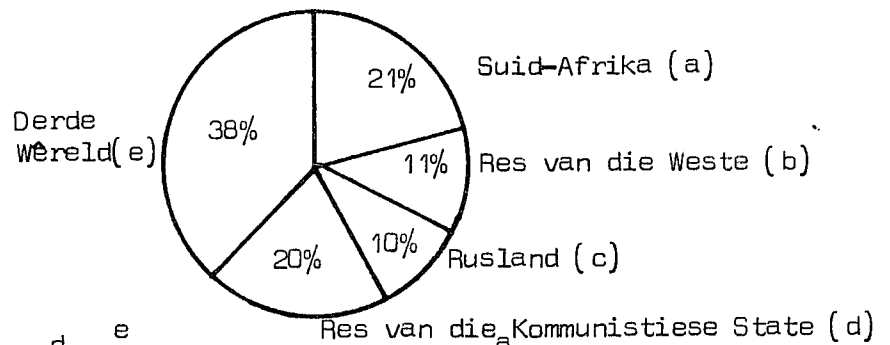
Terselfdertyd kan Suid-Afrika se goudbesit 'n kwespunt in sy ekonomiese mondering wees. Suid-Afrika se ekonomiese penarie van 1976 kan in 'n groot mate toegeskryf word aan 'n hardnekkige weiering om die lotgevalle van goud in internasionale perspektief te sien, wat meegebring het dat ons tegelyk te veel ambisieuse ondernemings aangedurf het.¹⁰⁹ Van Wyk sê voorts:

"Die matige amnipulasievermoë van die internasionale anti-goud-mag, gesien binne die konteks van internasionale ideologiese konflik, dui daarop dat Suid-Afrika hom ernstig kwesbaar sou kon maak deur voort te gaan om sy ontwikkelingsprogramme in so 'n groot mate as in onlangse jare op goud te bou".¹¹⁰

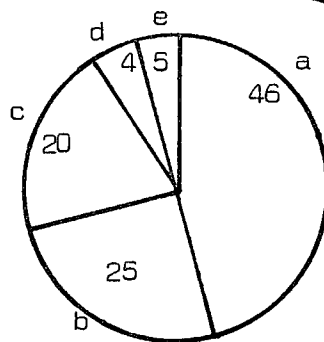
Figuur 1 gee 'n beeld van Suid-Afrika se posisie in die wêreld met

Figuur I1975 PRODUKSIESUID-AFRIKA EN RUSLAND SE PERSENTASIE VAN WERELDPRODUKSIE.

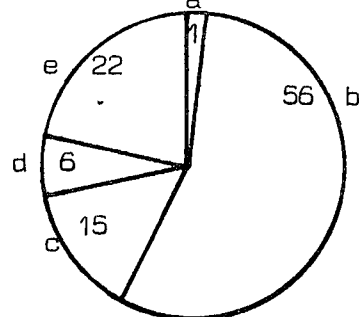
Figuur I - Vervolg

SLEUTEL

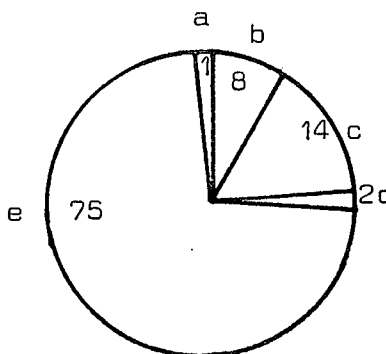
NIKKEL

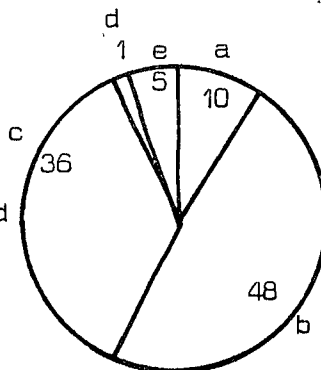
VANADIUM

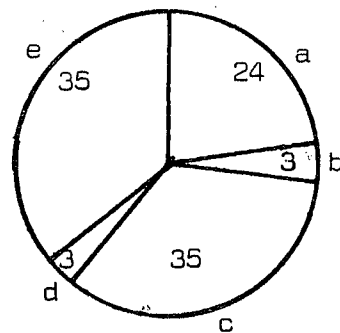
SINK

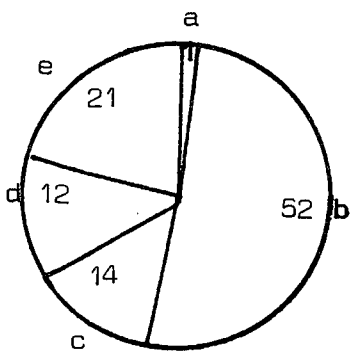
TIN

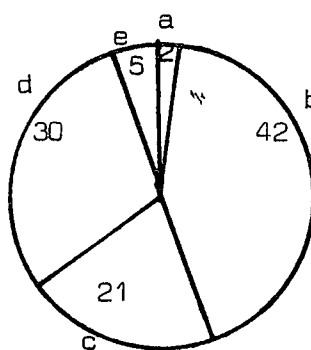
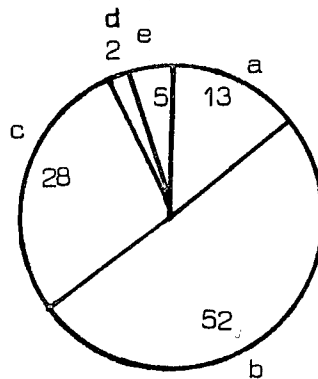
ASBES

MANGAAN

LOOD

STEENKOOL
(Harpuisagtig)

URAAN

betrekking tot goud en die ander minerale wat ons in hierdie 'hoofstuk bespreek.¹¹¹

3.2. Diamante.

Suid-Afrika lewer meer sierdiamante as enige ander land¹¹² en slegs Saire produseer meer nywerheidsdiamante. Die RSA het ook 50% van die wêreld se reserwes en 60% van die Weste se reserwes.¹¹³ (Vergelyk Figuur 1) Net soos goud is diamante ook vandag al meer in aanvraag as 'n blywende en gesonde belegging wat nie soos geld aan dalende waarde as gevolg van inflasie onderheweig is nie.¹¹⁴

3.3. Steenkool.

Die R.S.A. het 2 persent van die wêreld se ontdekte steenkoolreserwes - 12,000 miljoen ton - en 5% van die Weste se reserwes.¹¹⁵ (vergeelyk ook Figuur 1.) Die aankondiging in 1977 dat groot hoeveelhede steenkool vir gebruik in die metallurgiese bedryf in Noord-Transvaal ontdek is, volg op 'n verslag van die Departement van Beplanning en van die Omgewing waarin dit gestel word dat ontledings van S.A. se reserwes daarop dui dat die maksimum produksie van metallurgiese steenkool aansienlik minder is as wat die verwagte vraag daarna sal wees.¹¹⁶ In die verslag getitel The Outlook for Energy in South Africa, dui die Departement onder meer daarop dat volgens berekening die hoeveelheid metallurgiese steenkool op 705 miljoen ton beraam word. Die ontginning hiervan sal in die jaar 2000 'n maksimum van 15 miljoen ton bereik.¹¹⁷

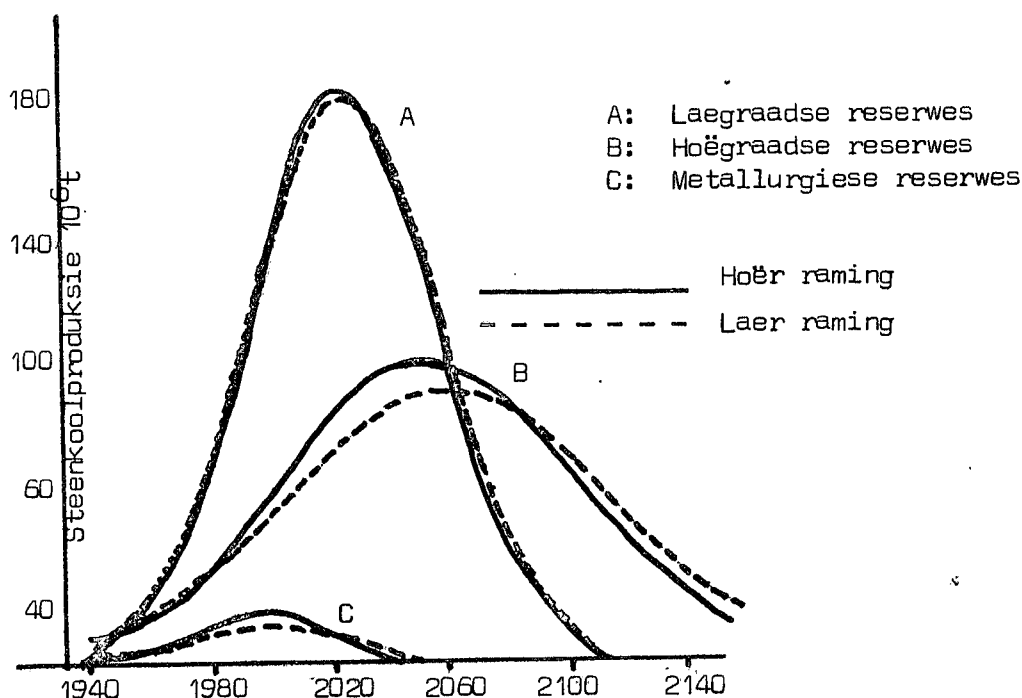
Die nuwe steenkoolafsettings kan voldoende wees om nie net invoere af te weer nie, maar die gehalte daarvan is blykbaar sodanig dat dit die produksievermoë van bestaande kapisiteite om yster en staal te vervaardig met soveel as 20% kan verhoog. Dit kan dus daartoe lei dat produksiekostestygings in bedwang gehou kan word terwyl voorts die skepping van addisionele produksiekapasiteit, wat hoogs kapitaal-intensief is, uitgestel kan word. Voeg hierby die feit dat dit S.A. se bedingingsposisie internasionaal sal kan verbeter sover dit yster, staal en aanverwante produkte betref, en die belangrikheid van die nuwe ontdekkings kry groot ekonomiese waarde.

Die Nywerheidsontwikkelingskorporasie (NOK) het ook 'n werksgroep gevorm om die moontlikheid te ondersoek van 'n reuseprojek om S.A. se

produksie van olie uit steenkool aansienlik te verhoog, om daarde-
newens steenkool te voorsien vir Evkom se behoeftes en vir uitvoer
asook om hoogs nodige kooks aan Yskor te kan lewer. 'n Loodsaan-
leg kom binne 'n paar jaar en produksie sal heel moontlik vroeg
in 1980 'n aanvang kan neem.¹¹⁸

Figuur II

Lewensverwachting en Produksieverspreiding van geklassifiseerde Steen-
koolreserwes in Suid-Afrika.¹¹⁹

3.4. Ystererts.

Ystererts is 'n onontbeerlike grondstof vir enige moderne nywerheids-
land. Die R.S.A. beskik oor reserwes wat op tussen 5000 en 10000
miljoen metrieke ton geraam word.¹²⁰ - dit is 6% van ontdekte reserwes
en 8% van die Westerse reserwes.¹²¹ Produksie het in 1975 reeds
12 miljoen metrieke ton beloop. Suid-Afrika is 'n vername uitvoerder
van ystererts veral na Japan en die voltooiing van die Sishen-Saldanha-
spoorlyn behoort ons bedingingsposisie op die internasionale terrein
nog verder te verhoog.¹²² (Vergelyk ook Figuur 1.)

3.5. Koper.

Vir enige nywerheidsland is koper een van die mees strategiese grond-

stowwe. Een van die wêreld se grootste kopermyne is by Phalaborwa in die R.S.A. Ons besit 2% van die wêreld en 4% van die Weste se reserwes.¹²³ Suid-Afrika is in die gunstige posisie dat hy in hierdie opsig feitlik selfversorgend is. Afgesien van blasieskoper word daar ook nou elektrolitiese koper geprodukseer wat in al ons behoeftes sal voorsien.¹²⁴ Op bladsy 367 vind u 'n grafiese voorstelling van die koperindustrie in Suid-Afrika.¹²⁵

Koper is supersensitief vir internasionale ekonomiese tendense en het heelwaarskynlik die resessie meer gevoel as enige ander metaal.¹²⁶ Koper word egter al hoe meer 'n strategiese metaal en twee faktore wat 'n belangrike invloed in die volgende kwarteeu sal uitoefen is die energiekrisis en rewolusionêre tegnologiese veranderinge wat deur koper as elektriese geleier veroorsaak sal word.

3.6.

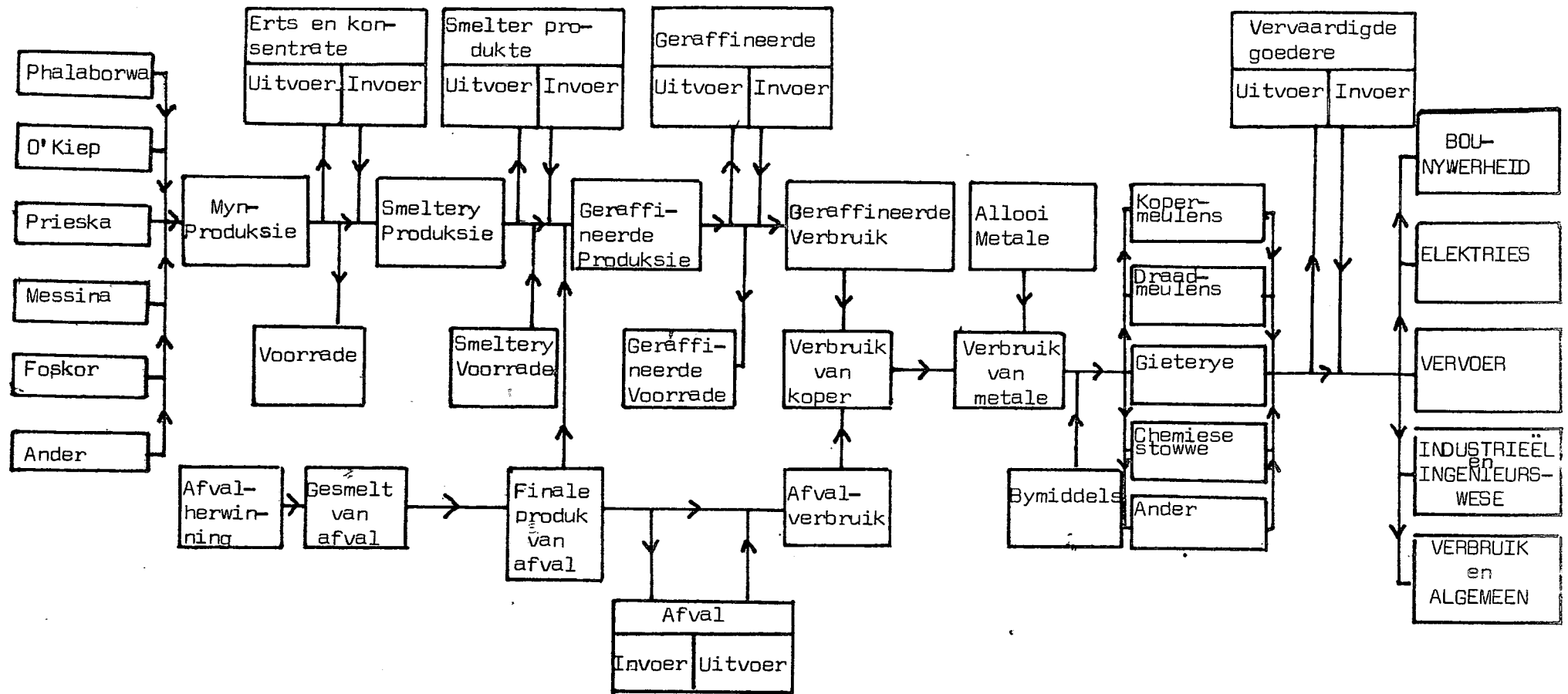
Vanadium.

Vanadium is 'n belangrike komponent van hoëgraadstaal en die wêreld se grootste bron - sover bekend - bestaan in die R.S.A. Die verhoogde verbruik van Vanadium - 8,2% p.a. in 1963/73 en 8,0% p.a. tussen 1959 en 1974¹²⁷ - is gedeeltelik toe te skryf aan die verhoogde staalproduksie, maar veral aan die tegnologiese ontwikkeling van 'n hoëgraadse-lae-allooi-staal (HGLS) wat in brêe, hoë geboue en - die belangrikste - in pyplyne gebruik word. Ontslaglike uitbreidings het plaasgevind - en vind nog steeds plaas - in die konstruksie van gas- en olieverspreidingsnetwerke in Noord-Amerika (Alaska), Europa, Rusland, die Midde-Ooste, Noord-Afrika en Japan. HGLS-staal het in 1959 vir 6 persent van die verbruik van vanadium gesorg en vandag is hierdie syfer reeds 35 persent. Na raming sal dit 44 persent in 1980 wees.¹²⁸ Ook hier verkeer S.A. dus in 'n uiters gunstige posisie, want daar is geen rede waarom S.A. nie 'n 50 persent van die internasionale mark sal bly behou nie.

3.7.

Mangaan.

Die R.S.A. is die wêreld se tweede grootste produsent ná Rusland en produseer 'n baie hoë kwaliteit mangaan. (Vergelyk Figuur 1.) Ons uitvoere beloop 15% van die wêreld se produksie.¹²⁹ Die mangaanreserwes van ongeveer $3\frac{1}{4}$ miljoen ton is na raming genoeg om vir die volgende vyf eeue in ons behoeftes te voorsien.¹³⁰ Mangaan word

veral gebruik in die vervaardiging van ferro-allooie, d.w.s. wapens.

3.8. Asbes.

Krokidoliet-asbes en amosiet-asbes word slegs in die R.S.A. aangetref. Ons het ongeveer 14% van die wêreld se ontdekte reserwes, 16% van die Weste se reserwes en produseer 10% van die wêreldvoorrade.¹³¹ Naas Kanada en die Sowjetunie is S.A. die wêreld se grootste produsent van gewone asbessementproduksie.¹³² Alhoewel daar alternatiewe materiale vir asbes bestaan, is daar geen bevredigende plaasvervanger in die groot markte nie. Die toekomstige aanvraag na asbes is dus verseker.

3.9. Chroom.

Die R.S.A. se chroomproduksie is tweede ná die van Rusland en ons besit ongeveer 75% van die wêreld en die Weste se reserwes.¹³³ Dit word beraam op sowat 2000 miljoen ton. Tesame hiermee, word Rhodesië se reserwes op 600 miljoen ton gestel. Suid-Afrika speel hier 'n leidende rol. Maxwell laat hom so uit oot dié mineraal:

"The development of the oxygen processes for stainless steel manufacture has led to the replacement of low carbon ferro-chromium by charge chromium and, consequently, the much more widespread use of South African ores for metallurgical purposes. This tendency has been enhanced by the successful development of sintering, pelletising and reproduction processes, which will expand the use of fines".¹³⁵

Hierdie faktore is betekenisvol vir Suid-Afrika en daar is 'n goeie rede om te verwag dat Suid-Afrika sy deel van die internasionale mark teen die jaar 2000 tot 40 persent sal kan verhoog.

3.10. Platina.

Dit is 'n belangrike metaal in die moderne nywerheidswese - veral in die vervaardiging van motoruitlaatstelsels, kunsmisstowwe en juweliersware.¹³⁶ Suid-Afrika het die Sowjetunie onlangs verbygesteek as die grootste leweransier van die metaal¹³⁷ en besit 83% van die wêreld se reserwes.¹³⁸

3.11. Uraan.

Weens die aanwending van uraan op die gebied van kernkrag, is dit een van die mees strategiese grondstowwe. In die lig van die wêreld se dalende oliereserwes sal uraan in die toekoms steeds

belangriker word. Suid-Afrika, waar uraan as 'n neweproduk van goud ontgin word, is reeds die derde grootste uraanprodusent (16%).¹³⁹ Ons besit ook 25% van die wêreld en 30% van die Weste se reserwes.¹⁴⁰ Hierbenewens is die ontginningskoste van ons uraan in vergelyking met die res van die wêreld baie laag.¹⁴¹ Ons reserwes sal ook voldoende wees om die Suid-Afrikaanse Raad op Atoomkrag se uraanverrykingsinstallasie van uraan te voorsien en dit sal dus geensins nodig wees om in te voer nie.¹⁴² Die verwagting is dat Suid-Afrika se produksie van U_3O_8 teen 1985 reeds 15000 ton sal wees. Dus sal daar selfs genoeg wees om uit te voer.¹⁴³

3.12. Ander Metale.

Ons wil kortliks net daarop wys dat met betrekking tot die volgende metale Suid-Afrika die grootste vervaardiger is óf die grootste natuurlike neerslae besit: Vloeispaat (word gebruik in staalproduksie), antimoon (batterye wit-meta allaers), titaan (vliegtuigenjins en rompe), nikkel (staalproduksie), baddelegiet (atoomreaktors en spesiale staal), ferrochroom (vlekvryestaal), fosfaat (forforsuur), lood en sirk.¹⁴⁴

Suid-Afrika is ook die 12e grootste uit 40 produserende lande wat tin aanbetref. Die produksie is klein in vergelyking met wêreldstandaarde, maar die wêreld se grootste tinreserwes word gevind óf in kommunistiese lande óf in gebiede met relatiewe politieke onstabieliteit.

3.13. Olie.

Die grootste bron van kommer en een van die min natuurlike hulpbronne ten opsigte waarvan Suid-Afrika in geen gunstige bedingingsposisie verkeer nie, is olie. Ons eie olieproduksie - met Sasol I - is maar 'n skrale 5% van die petrolverbruik van Suid-Afrika.¹⁴⁵ In enige krisis is olie se vernaamste belangrikheid geleë in sy waarde as energiebron en as 'n noodsaaklikheid vir die vervoerwese. Daarom word daar steeds stappe geneem om hierdie kwesbare punt in Suid-Afrikaanse ekonomiese bedingingsmondering te probeer beveilig.¹⁴⁶ Totale owerheidsbeheer mag wel geen goeie uitwerking op die ekonomie hê nie,

maar wat moet voorkeur geniet - die nasionale ekonomie of die nasionale veiligheid?

Die regering van Suid-Afrika hou rees lankal in sy beplanning rekening met die totaalstrategie van die kommunisme.¹⁴⁷ In hierdie verband het olie as energiebron voorrang geniet. Besonderhede oor veiligheidsmaatreëls kan nie verstrekkend word nie, maar sommige daarvan is reeds algemeen bekend soos die plaaslike vervaardiging van olie uit steenkool en die oppotting van ru-olie in oorleg met die private sektor.¹⁴⁸ Ander maatreëls sluit ook die herkanalisering van petrol uit die buiteland deur Suid-Afrika na Zaïre.¹⁴⁹ Die Suid-Afrikaanse regering maak seker dat hy handelsooreenkomste in strategiese hulpbronne met die swart state in Afrika aangaan wat in krisistye tot groot hulp en nut vir Suid-Afrika kan wees.

3.14. Samevatting.

In die lig van die voorgenoemde besonderhede, hoewel nog lank nie volledig nie, is dit duidelik dat ons land, wat natuurlike hulpbronne en energiebronne aanbetref, ryklik geseën is. Juis in hierdie tye waarin Suid-Afrika met soveel haat en vyandskap teen hom te kampe het, moes van die vernaamste nywerheidslande tot die ontdekking kom dat hulle reserwes van sommige belangrike grondstowwe vinnig uitgeput raak.¹⁵⁰ Beheer oor die wêreld se grondstofbronne het dus onbetwisbaar 'n faktor in die stryd om wêreldoorheersing tussen die V.S.A. en Rusland geword. Teen so 'n agtergrond kry die grondstofrykdom van Suid-Afrika 'n nuwe, maar gewis ook onrusbarende dimensie. As die V.S.A. of Rusland beheer oor die Republiek van Suid-Afrika se natuurlike hulpbronne wou kry, is dit geen uitgemaakte saak dat dit op vreedsame wyse sal geskied nie.

Ons hoef geen betoog te voer om die besef te laat deurdring dat Suid-Afrika se grondstowwe en energiebronne sy ekonomiese bedingingsvermoë en ekonomiese weerbaarheidsposisie oneindig versterk nie. Gerusstellend is ook die wete dat ons regering hierdie bate doelbewus op politieke vlak aanwend om Suid-Afrika se bedingingsmagte nog verder te versterk.

Prospektering en die besit van mineraleregte in Suid-Afrika is onderhewig aan die volgende wette: Wet op Edelstene (1964), Wet op Atoom-

krag (1967), Wet op Mynregte (1967, 'n konsolidasie van 55 ouer mynwette), Ordonnansies No. 20 en No. 143 van 1968. Laasgenoemde twee beheer prospektering en ontginning van erts in Suidwes-Afrika.¹⁵¹ Die besit van mineraleregte in Suid-Afrika is baie kompleks: dit behoort óf aan die Staat óf aan individue of privaatskappe óf word namens die Bantoetuislande deur die Bantoemynboukorporasie beheer. In alle gevalle berus die reg om vir olie te prospekter en die reg om edelmetale en olie te ontgin en te verkoop by die Staat.¹⁵²

Grobler noem 'n paar knelpunte in die mineraaleksplorاسie in Suid-Afrika. 'n Gebrek aan koördinasie en kontrole oor die kwaliteit van werk van eksplorasiemaatskappe van Staatsweë, 'n gebrek aan geologiese kaarte; en 'n gebrek aan aardwetenskaplikes.¹⁵³ As hierdie probleme opgelos kan word, sou Suid-Afrika dus nog sterker staan wat sy grondstowwe en natuurlike hulpbronne betref.

Grondstowwe en die ontwikkeling daarvan kan egter nie alleen 'n ekonomiese bedingingsvermoë beteken nie. Die saak is definitief nie só eenvoudig nie. Een van die hoofvoorwaardes vir 'n voortgesette ekonomiese vooruitgang is goeie verbindingsmidade, krag- en watervoorsiening, kortom 'n toereikende infrastruktuur.¹⁵⁴ Ook hier verkeer Suid-Afrika in 'n gunstige posisie. Ongeveer 25 persent van die totale afstand spoorlyn in Afrika is in die Republiek, terwyl 52 persent van alle spoorvrag op die vasteland deur die Suid-Afrikaanse Spoorweë vervoer word. Feitlik die helfte van alle motorvoertuie in Afrika ry op Suid-Afrikaanse paaie.¹⁵⁵ Ook ten opsigte van hawe- en lughawegeboue, sy kommunikasienetwerk, kragvoorsiening, inligtingsdienste en binnelandse organisasie vergelyk Suid-Afrika gunstig met ander ontwikkelde state. Die waarde hiervan in bedingingsverband behoort vir elkeen duidelik te wees.

4. Die Militêre Weerbaarheid van Suid-Afrika.

4.1. Inleiding.

Malan beskou militêre weerbaarheid as volg:

".....dit is die somtotaal van die krygspotensiaal en die nasionale oorlogspotensiaal".¹⁵⁶

Krygspotensiaal word hier bepaal deur die paraatheid en beskikbaar

heid van opgeleide magte, en toereikende toerusting vir onmiddellike gevegsaanwending. Nasionale oorlogspotensiaal behels die nasionale vermoë en gewilligheid om die stryd aan te knoop en dit deur middel van 'n volgehoudende poging op alle terreine van die samelewing te ondersteun.¹⁵⁷

As dit op Suid-Afrika van toepassing gemaak word, kan ons duidelik die strategie van die S.A. Weermag, nl. die dienspligstelsel en die kommando's in die eerste aspek herken. Nasionale oorlogspotensiaal hang nou saam met die ekonomiese vermoë¹⁵⁸ van 'n staat. Die nasionale gewilligheid weerspieël die "hoë idealisme van nasionalisme"¹⁵⁹ om ter wille van die nasie die lewe op die altaar te lê. Hieruit spruit dan die taak van die Weermag voort.

4.2. Die Taak van Suid-Afrika se Militêre Mag.

Die taak van Suid-Afrika se militêre mag is duidelik omlýn: die beveiliging van ons nasionale belange op land, in die lugruim, in ons gebiedswaters, en waar nodig, ook op die oop see.¹⁶⁰ Die Republiek se nasionale strategie vir die aanwending van militêre mag is dus duidelik: dit betaam Suid-Afrika as Christelik-nasionale staat om die toevlug tot militêre dwangmaatreëls te neem, eers nadat alle magsinstrumente nie daarin kan slaag om die Republiek se nasionale belange doeltreffend te beveilig nie.¹⁶¹ Soos Wypkema dit stel:

"In Suid-Afrika het egter die volkstemidees sowel as die vryheidsideale 'n diepere betekenis gekry. Die Kaapse Patriotte en die Voortrekkers, onder voortdurende moeilikhede vir vreesde bestaan en onder groot gevare op die pad na vryheid, het hulle Christelike banier steeds hoog gehou. In die staatkundige toepassing van die vryheidsbeginsels was hulle patrioties georiënteer, maar hulle het dit volgens Calvinistiese standpunt nie gegrond in die natuurreg nie, maar in die Goddelike reg".¹⁶²

Hierdie beginsel is vandag steeds in ons verdedigingsstrategie verteenwoordig. Ons handhaaf 'n sterk weermag met die primêre doel om 'n gewapende konflik te voorkom. Indien só 'n konflik nie deur middel van afskrikking of ander middele voorkom kan word nie, "sal die Republiek genoodsaak wees om 'n militêre bedreiging van sy nasionale belange op verantwoordelike wyse met al die militêre krag tot sy beskikking te vernietig".¹⁶³

4.3. Suid-Afrika se Bedreigingsmilieu.

Die toenemende kommunistiese indringing in die suidelike oseaangebiede en die omringende kusstreke het die Suidelike Halfrond, en daarmee saam ook ons subkontinent, op 'n amper dramatiese wyse uit 'n posisie van redelike afgesonderheid geruk en op die voorgrond van die internasionale magstryd geplaas.¹⁶⁴

Suid-Afrika is reeds in 'n teeninsurgensiestryd van 'n lae potensiaal met SWAPO in die noorde van Suidwes betrokke. Dit verg die handhawing van 'n volgehoue militêre paraatheid en militêre teenwoordigheid in wydverspreide gebiede. In die Republiek se verwerping van die Afrika-eis van meerderheidsregering op grond van "een man een stem"¹⁶⁵ lê ook die moontlikheid opgesluit van 'n later konvensionele magsmontering deur militante Afrika-state.

Suid-Afrika se vriendelose bondgenootskap met sommige Westerse moondhede¹⁶⁶ dwing hom om die las van potensiele gemeenskaplike fasiliteite ter bestryding van 'n gemeenskaplike vyand alleen in isolasie te dra. Suid-Afrika is aan die Suidpunt van Afrika die ontmoetingspunt van twee strategiese oseane, en met die verpligte konsentrasie van skeepvaart om die Kaap, sal die strategiese waarde van hierdie seeroete steeds in belangrikheid toeneem.¹⁶⁷ Ondanks die weiering van Suid-Afrika se 'vriende'¹⁶⁸ om die nodige verdedigingstoerusting aan hom te verskaf, is hy nogtans bereid om sy hawegeriewe te eniger tyd in vredes- en oorlogstyd aan sy bondgenote beskikbaar te stel.¹⁶⁹

Verder word ook besondere eise aan Suid-Afrika se militêre weerbaarheid gestel deur sy binnelandse veiligheidsmilieu. Hier dien die Soweto-onluste gedurende 1976 as 'n klassieke voorbeeld. Barnard laat hom s6 daaroor uit:

"Betogings, stakings en onluste is een van die mees plofbare en strategies dienlike metodes wat tans deur die voorstanders van internasionale terreur uitgebuit kan word Stakings, anargie en ekonomiese burgeroorlog lê in die gifarsenaal van terroristiese moontlikhede waardeur die arbeidermassas dikwels in die terreurstryd betrek word".¹⁷⁰

Die verwesenliking van die beleid van afsonderlike ontwikkeling stel ewe belangrike eise aan ons militêre weerbaarheid. Ofskoon ons

huidige militêre vermoë belas word deur die skoling en opleiding van die tuislande in militêre verantwoordelikhede, wat deur onafharklikheid meegebring word, is dit insgelyks ook 'n belegging vir S.A. se militêre weerbaarheid in die toekoms.

4.4. Die Ekonomie en die Nywerheid.

Oorlog het vandag 'n hoogs geïndustrialiseerde aktiwiteit geword, en 'n land se vermoë tot selfvoorsiening wat wapentuig betref, is 'n lewensbelangrike element van nasionale weerbaarheid.¹⁷¹ Danksy die Krygstuigraad is S.A. vandag in die posisie om Franse en Italiaanse vegvliegtuie, patrolliebote, pantservegvoertuie, missiele 'n reeks kleiner wapens en 'n groot verskeidenheid ammunisiesoorte te vervaardig. Suid-Afrika is rofweg 75% selfvoorsienend in wapens en wapentoerusting en 100% in ammunisie.¹⁷²

Militêre mag berus egter nie bloot op wapens nie. Ekonomiese produksievermoë en stabiliteit is belangrike faktore in die opbou van 'n doelgerigte Weermag. Morris verklaar:

"And it is obvious that..... South Africa need have no fear".¹⁷³

Die produksievermoë en hoë standaard van die R.S.A. se ontwikkelende swaar nywerheid, die vakkennis van sy ambagslui, die kundigheid van sy ingenieurs, die vindingrykheid van sy wetenskaplikes en ons algemene bestuursvernuf, is vandag essensiële onderdele van die Republiek se militêre paraatheid. Bykomend word ons ook gerugsteun deur die aanwesigheid van onontbeerlike grondstowwe wat ons reeds in die vorige afdeling genoem het en 'n wye reeks ander stowwe van militêr-strategiese aard. Dus, 'n gesonde ekonomie is nodig om 'n hoë standaard aan militêre weerbaarheid te handhaaf, terwyl hierdie weerbaarheid weer die politieke stabiliteit moet onderskrag wat op sy beurt nodig is om ekonomiese groei te stimuleer.¹⁷⁴

4.5. Samevatting.

Mannekrag is ook 'n belangrike aspek van Suid-Afrika se weerbaarheid. Militêre weerbaarheid word ook verhoog deur doelmatige organisasie en oordeelkundige toewysing van beskikbare middele aan die verskillende dele van die Weermag om 'n gebalanseerde en funksionele mag te verseker. Suid-Afrika het homself oortref in sy strewe

na militêre paraatheid - in so 'n mate dat selfs 'n wapenboikot ons nie te veel ontstel nie. Reeds in 1969 het Vorster, Eerste Minister van Suid-Afrika, gesê:

"Vir dié wat wil luister, wil ek net sê dat Suid-Afrika nie 'n Weermag opbou om enigiemand aan te val nie. Dit is gemik bloot op die beveiliging en beskerming van wat wettiglik ons s'n is. Ons dreig niemand nie, maar is wel deeglik daarvan bewus dat ons bedreig word. Ons wens niemand aan te val nie en ons sal ook nie ly onder die aanvalle van andere nie". 175

In die lig van die huidige wapenboikot deur die Veiligheidsraad het Adv. Pik Botha die V.S.A. as a "faithful friend" en Pretoria se 'No. 1 vyand' beskryf. Hy het die paraatheid en weerbaarheid van Suid-Afrika op militêre (en ekonomiese) gebied onderskryf met die woorde:

"I think that the superpowers, if they want to overcome us, will have to do it with a force of a very vast nature. It will be a very expensive effort. And I'm not bragging". 176

5. Suid-Afrika in die Huidige Internasionale Milieu - 'n Oorsig.

Die Republiek van Suid-Afrika staan vandag in die brandpunt van internasionale gebeure. In die lig van hierdie situasie wil ons die belangrikste punte waaronder Suid-Afrika die belangstelling van die wêreld geniet, kortliks toelig.

5.1. Suid-Afrika en die Internasionale Monetêre Fonds.

Die Republiek van Suid-Afrika se verbintenisse met die IMF strek vanaf sy stigting tot die hede. As een van die vernaamste goudprodusente was hierdie verbintenisse vanselfsprekend van groot belang vir Suid-Afrika.

Onlangs het 'n span van vier hooftgeplaasde IMF-amptenare Suid-Afrika besoek ingevolge Artikel 8 van die Konstitusie van die IMF.¹⁷⁷ Die doel van die besoek was om die rede te ondersoek waarom buitelandse kapitaalbeleggers sku geword het vir beleggings in Suid-Afrika. Weens Suid-Afrika se bedingingsposisie op die goudmarkte van die wêreld het só 'n ondersoek noodsaaklik geword.¹⁷⁸ Daar was egter nie veel rede tot kommer nie en tydens die September - 1977 - jaar-kongres van die IMF het Sen. Horwood S.A. voorgehou as 'n land wat ondanks die ernstige ekonomiese probleme ter wêreld, nog daarin kon

slaag om sy ekonomiese toestand gedurende 1977 te verbeter.¹⁷⁹

Hoewel S.A. se ekonomiese groei ietwat verswak het, het die lopende rekening van die betalingsbalans van 'n groot tekort vroeg in 1976, tot 'n oorskot in die eerste helfte van 1977 verbeter. Vordering is ook gemaak om inflasie onder die knie te kry.¹⁸⁰ In dié opsig het Suid-Afrika beter gevaar as die meeste ander lande in die groep waarna die IMF verwys as die "mees ontwikkelde primêre produsente-lande".¹⁸¹ Tydens die jaarkongres het die IMF ook kommer uitgespreek dat die wêreldhandel deur internasionale beperkings verder in die wiele gery sal word,¹⁸² veral in 'n tyd waar 'n ekonomiese opswaai¹⁸³ op die horison van die internasionale ekonomie lê.

5.2. Suid-Afrika en die EEG.

Die lande van die EEG het onlangs - September 1977 - 'n gedragkode opgestel waarin hulle wal gooi teen die invoer van Suid-Afrikaanse wapeningstaal, wat volgens hulle teen 'dumping-pryse' hulle markte binnekom.¹⁸⁴ Dit is reeds in Februarie 1977, in die vooruitsig gestel.¹⁸⁵ Die kode is opgestel om riglyne aan maatskappye van die EEG-lande te gee wat filiale takke of verteenwoordiging in Suid-Afrika het.¹⁸⁶

Die gedragkode sê onder meer dat indien swart werkers besluit dat hulle verteenwoordigende liggaam in die vorm van 'n vakbond moet wees dan moet die maatskappy die besluit aanvaar.¹⁸⁷ Ook het werkgewers die verantwoordelikheid om om te sien na die vryheid van beweging van die swart werkers en hulle gesinne. Britse maatskappye en maatskappye van ander EEG-lande met filiale in S.A. sal versoek word om jaarliks 'n verslag te publiseer oor die vordering wat gemaak is in die toepassing van dié gedragkode.

In Suid-Afrika het min van die maatskappye hulle enigsins gesteur aan die gedragkode en ook nog geen opdrag van hul beheermaatskappye gekry nie.¹⁸⁸ Ons mening is dat dit ook nie sal gebeur nie, want met die gunstige bedingingsposisie wat S.A. tans in die internasionale staalbedryf bekleed, kan sommige EEG-lande nie bekostig om sonder Suid-Afrikaanse staal klaar te kom nie.

5.3. Internasionale Boikotte en Sanksies.

Suid-Afrika is nie heeltemal onkant betrap deur die sanksies en boikotte wat deur die Veiligheidsraad teen hom ingestel is nie. Suid-Afrika het reeds tegnologies so ver ontwikkel dat hy strategiese aanpassings sal maak as dit nodig blyk te wees.¹⁸⁹

Die regering van Suid-Afrika hou reeds vir baie jare in sy strategiese beplanning deeglike rekening met juis hierdie tipe ekonomiese oorlogvoering - onder leiding van die Kommuniste.¹⁹⁰ Die aanslae teen ons land se ekonomiese, politieke en maatskaplike strukture wat ten doel het om alle bestaande orde in S.A. omver te werp, het in die afgelope twee jaar nuwe afmetinge aangeneem wat intensiteit sowel as sofistikasie betref. Ons kan in die toekoms nog groter teenstand verwag en daarom het die regering reeds lankal begin met die oppotting van strategiese voorrade. Die Republiek is gereed vir internasionale hiënas en wolwe.¹⁹¹

Die dreigement van 'n olieboikot teen Suid-Afrika en Rhodesië strook ook nie met die werklikhede van die oliesituasie of van die olieterkskepe nie. Dit is gek en sinneloos om van 'n olieboikot te praat waar die wêreld met 'n groot surplus van sowel ru-olie as tenkskepe opgeskeep sit.¹⁹²

Dit is die mening van sowel oliekenners as oorsese diplomate.¹⁹³ Hulle is oortuig dat 'n olieboikot nie alleen heeltemal onprakties is nie, maar dat die olielande en ook lande met 'n groot getal tenkskepe twee keer sal dink voordat hulle bereid sal wees om met die V.V.O. of die Derde Wêreld hierin saam te werk. As 'n belangrike invoerland soos Suid-Afrika geboikot word, sal nog meer tenkskepe op die rak geplaas moet word. Dit is baie seker dat daar ook hierteen besware sal wees, afgesien van die feit dat dit miljoene sal kos om die seegebied rondom Suidelike Afrika te patrolleer as hulle daartoe besluit. Om hierdie redes word olieboikotte dus as heeltemal onprakties beskou.

5.4. Die Bantoetuislande.

Die beleid van Suid-Afrika met betrekking tot die Bantoetuislande het ook 'n fokuspunt van internasionale aandag geword. Ons is reeds

gewoond daaraan om weens ons beleid van afsonderlike ontwikkeling deur die state van die wêreld en wêreldorganisasies gekritiseer te word. Nogtans het ons ons oë en ore vir hierdie kritiek gesluit en vandag vorm 'n hele paar van die onafhanklike tuislande 'n deel van ons bedingingsvermoë op die tussenstaatlike toneel.

Die tuislande wat reeds hulle onafhanklikheid verkry het is Lesotho, Swaziland en Bophuthatswana volg en sodra die ander tuislande ekonomies en polities gereed is, sal hulle volg. Die bestaande tuislande vandag in Suid-Afrika is Bophuthatswana, die Ciskei, Gazankulu, Kwazulu, Lesotho, Lebowa, Qwa-Qwa, Venda, Swaziland en die Transkei.¹⁹⁴

6.

Slotopmerkings.

Suid-Afrika se ekonomiese bedingingsvermoë - in die lig van die voorafgaande - is dus 'n mag om mee rekening te hou in die tussenstaatlike toneel van vandag. In Afrika is ons ekonomiese weerbaarheid:

"van kardinale belang vir die behoud van die blanke beskawing in Suid-Afrika omdat ons militêre weerbaarheid direk afhanklik is van ons ekonomiese weerbaarheid. Slegs as ons ekonomies en gevolglik militêr weerbaar is, sal ons vyande die nodige agting vir ons hê".¹⁹⁵

Suid-Afrika het tot dusver stabiele regerings gehad wat nie die ideaal van 'n welvaartstaat nagestreef het nie en voortdurend sorg gedra het - of probeer sorgdra het - dat die Republiek 'n positiewe groeikoers handhaaf. Daarom het ons ook relatief stabiele binnelandse toestande en 'n minder akute konflik tussen demokrasie en kapitalisme ondervind. Ons Afrikaner-nasionalisme het ook grootliks hier toe bygedra.

In die mate dat internasionale onstabiliteit 'n stempel op ons ge-
laat het, was dit oënskynlik gunstig in dié sin dat Suid-Afrika se ryke goudbesit, ryke grondstofneerslae en strategiese geografiese ligging daardeur geaksentueer is. Ons tradisionele veiligheidsgevoel is dus ondanks vinnige verandering, groter kompleksiteit en toenemende onstabiliteit in die wêreld, nog nie werklik ernstig bevraagteken nie.¹⁹⁶

Suid-Afrika se ekonomiese bedingingsvermoë word ook grootliks beïnvloed deur faktore wat soms tot ver buite die ekonomiese en finansiële

terreine van tussenstaatlike verhoudinge strek. Ons onderskei kortliks hierdie terreine.

Suid-Afrika verkeer tans meer as ooit tevore in 'n politieke wisselwerking met die wêreld, wat fyn aanvoeling oor die werklike relevante kwessies verg en groter eise ten opsigte van aanpasbaarheid stel. Die S.W.A.-kwessie en die Bantoetuislande is hier goeie voorbeelde. Ook ons verdedigingsbeleid moet voortdurend aangepas word om by heersende politieke toestande in ons buurstate in te skakel.

Die voortsetting van voordelige internasionale ekonomiese, finansiële en diplomatieke bande het in baie gevalle wesenlik afhanklik geword van 'n bewese vermoë om binnelandse politieke en sosiale verandering effektief en konstruktief te kan hanteer. So wek die traagheid van die internasionale geldmagte om positiewe kapitaalbeleggings in Suid-Afrika te maak, groot kommer. Ook die voortsetting van diplomatieke bande met die wêreld verg die uiterste selfbeheersing en kalme oorweging van die kant van die Suid-Afrikaanse Regering weens die voortdurende haatveldtogte en diskriminasie teen Suid-Afrika op die tussenstaatlike toneel na aanleiding van ons binnelandse beleid van afsonderlike ontwikkeling.

Voedsel- en energiebesit het in die huidige tydsgewrig 'n internasionale politieke hefboomwaarde verkry. Gelukkig verkeer Suid-Afrika in die gunstige posisie dat hy 'n klaarblyklike vermoë het om te help. Die afgelope dekade het ons mielieproduksie verdubbel en daar is 'n aansienlike surplus. Ons het ook 'n aansienlike vermoë om kunsmis te produseer en uit te voer. Daarby beskik ons oor die tegnologie en vernuf om groot kunsmis-installasies op te rig en in bedryf te plaas.

Die internasionale politieke magspel betrek ook ongetwyfeld goud- en grondstofbesit. In die lig van wat reeds in hierdie hoofstuk gesê is, beskik Suid-Afrika oor 'n gedugte bedingingsvermoë wat dit aanbetref. Ons kan ook in die toekoms in 'n groot mate invloed uitoefen op die wêreldmarkte as gevolg van ons grondstofreserwes. Die geografiese ligging van Suid-Afrika is besig om algaande 'n bepalende faktor in die Oos-Wes ideologiese konflik te word. Die

seeroete om die Kaap is 'n strategiese verbindingsroete tussen twee strategiese oseane en noudat Suid-Afrika sy gebiedswaters uitgebrei het, het die belangrikheid van Suid-Afrika as kusstaat verder op die voorgrond getree.

Wat die ontwikkeling van vaardighede en mensepotensiaal betref, is Suid-Afrika ook uitmuntend geplaas om 'n bydrae tot die langtermynwelsyn van Afrika te lewer by wyse van veral ontwikkelingshulp ten opsigte van opleiding en opvoeding. In die opleidings- en vaardighedsprogramme wat vir 'n wye spektrum van beroepe en sektore reeds deur Suid-Afrika ontwikkel en verfyn is, is 'n enorme ervaring uit Afrika vir Afrika opgesluit.

In die ekonomiese en politieke situasie van die wêreld sal Suid-Afrika as gevolg van sy ekonomiese bedingingsvermoë 'n al hoe groter wordende rol speel. Alleen die toekoms sal ons leer of dit vir ons beskik is dat die Afrikanerdom op die Vasteland van Afrika behoue sal bly. Bedreiging sal van oral kom, want ons staan op die randjie van grootskaalse verwikkeling. In die woorde van Adv. B.J. Vorster, Eerste Minister van die Republiek van Suid-Afrika:

"Tot nou toe was 'n groot deel van die wêreld se houding jeens Suid-Afrika op blufspel gegrond. Nou moet daar bepaal word waar bluf eindig en die erns begin". 197

BRONNEVERWYSINGS.

1. Vgl. Liebenberg P.W., Die Ekonomiese Weerbaarheid van Suid-Afrika, op. cit., p. 80. Vgl. ook hoofstuk 2 van hierdie verhandeling oor verdere bronne en gedagtes oor die internasionale magstryd.
2. Vgl. Ibid
3. Vgl. Leistner E., Perspectives on the Future of the South African Economy, in Africa Institute Bulletin, Vol. 14, Nrs. 9 & 10, 1976, p. 309
4. Vgl. Liebenberg P.W., Die Ekonomiese Weerbaarheid van Suid-Afrika, op. cit., p. 80
5. Vgl. Die Transvaler, 14 Februarie 1977, p. 8. Erasmus, skrywer van die berig, beskou die hoofredes vir dié stand van sake as: i) Die kwy-nende vertroue in die wye en selfregulerende internasionale ekonomiese stelsel; ii) Die nuwe rol van die Derde Wêreld; iii) Die groeiende betrokkenheid van kommunistiese lande in die internasionale stelsel.
6. Vgl. Fourie D.G.S., NAVO en die Verdediging van die Weste, in Strategiese Aspekte van die Huidige Wêreldpolitiek, op. cit., p. 78 - 79
7. Vgl. Liebenberg P.W., Die Ekonomiese Weerbaarheid van Suid-Afrika, op. cit., p. 80. Hierdie siening word nie alleen deur die kommunistiese lande onderskryf nie, maar ook deur baie westerling op amptelike en nie-amptelike vlak. Vgl. ook Leistner E., op. cit., p. 309. Leistner sê: "In view of the USA's clear desire to keep South Africa in the Western Camp, it may be expected that powerful Western Pressure will be brought to bear on the R.S.A. to restructur the racial basis of its political, social and economic dispensation".
8. Vgl. Ibid
9. Vgl. Sake-Rapport, 30 Oktober 1977, p. 1. In die week wat 30 Oktober voorafgegaan het, het die vyf Westerse permanente lede van die Veiligheidsraad op 'n wapenverbod teen S.A. weens sy beleid oor S.W.A. (Walvisbaai) en Rhodesië. Vgl. ook Die Vaderland, 13 September 1977, p. 1. Vgl. ook Sunday Tribune, 2 Oktober 1977, p. 7. Vgl. ook Beeld, 28 September 1977, p. 13. Vgl. ook Die Burger, 27 September 1977, p. 1. Vgl. ook Rapport, 25 September 1977, p. 3. Ook die EEG oefen ekonomiese druk op Suid-Afrika uit. Vgl. in hierdie verband die nuwe gedragkode vir maatskappye in die Europese Gemeenskapsmark (EEG-lande) wat filiale of takke in S.A. het. Vgl. Die Vaderland, 30 September 1977, p. 16. Vgl. ook Oggendblad, 27 September 1977, p. 5.
10. Vgl. Houghton H., Ekonomie: Die Uitdaging van Armoede, in Die Uitdaging van Ons Tyd, 'n S.A.U.K. Uitgawe, H.& G., Johannesburg, 1963, p. 7.
11. Vgl. Ibid. Vgl. ook Rostow W.W., Politics and The Stages of Growth, op. cit., p. 5
12. Vgl. Cronje F., Die Grondbeginsels van Ekonomiese groei, in Referate Insaake Ekonomiese Groei, op. cit., p. 15
13. Suid-Afrika se totale geografiese onkoste was in 1959 net onder die R1000 miljoen kerf. 'n Groeikoers van 1685,7 persent vanaf 1952. Vgl. Norval A.J., A Quarter of a Century of Industrial Progress in

South Africa, Juta & Company, Ltd., Cape Town, 1962, p. 139

14. Vgl. Cronje F., op. cit., p. 15. Vgl. ook South Africa 1974: Official Yearbook of the Republic of South Africa, 1e Uitgawe, Perskor Uitgewers, Johannesburg, Desember 1974, p. 392
15. Vgl. NUZA, Jaargang 15, Nr. 7/8, Desember 1975 en Januarie 1976, p. 4. Vgl. ook South Africa 1974, op. cit., p. 394 - 395. Vgl. ook Pronat, Februarie 1976, p. 14
16. Vgl. Cronje F., op. cit., p. 15. Vgl. ook O'Dowd M., South Africa in the Light of The Stages of Economic Growth, in Leftwich A. (red.), South Africa: Economic Growth and Political Change, Allison & Bushy, London, 1974, p. 41. O'Dowd sien dit s6: "..... when the industrialization in terms of readily available technology, is substantially complete and the rapid improvement of the power section of the population, under the impact of natural economic conditions, comes to an end". Vgl. ook Shay T.L., Political Stability and Economic Development, in Barrat J., Brand S., Collier D.S., Glaser K. (red.), Accelerated Development in Southern Africa, The MacMillan Press, Ltd., London, 1974, p. 506. Shay haal Kothari aan: "Development is as much a process of building a nation as to raise levels of living for some or all segments of the people".
17. Vgl. South Africa 1974, op. cit., p. 402
18. Vgl. Ibid. Die begrip van 'faktor koste' word beskryf as: "The aggregates of output or income can be measured at factor cost, which means that subsidies are included but indirect taxes such as sales and excise duties are excluded".
19. Die syfers van 1972 en 1972 is op voorlopige beraming baseer.
20. Vgl. Cronje F., op. cit., p. 15
21. Vgl. The Star, 9 September 1976, Mnr Louis Nel is LV vir Pretoria-Sentraal. Ook Adv. P. Botha het vroeër 'n soortgelyke uitlating gemaak.
22. Vgl. Malan M.P.A., Die Nasionale Party van Suid-Afrika - Sy Stryd en Sy Prestasies - 1914 - 1964, Nasionale Handelsdrukkery Beperk, Elsiesrivier, 1964, p. 9
23. Vgl. Cronje F., op. cit., p. 15. Vgl. ook die onderafdeling oor natuurlike hulpbronne in hierdie hoofstuk. Vgl. ook Volkshandel, Jaargang 38, Nr. 3, Mei 1977, p. 41. Vgl. ook Houghton H., op. cit., p. 8
24. R.S. Lawrence is die huidige president van die Kamer van Mynwese in Suid-Afrika.
25. Soos aangehaal uit: Baker G. (red.), Resources of Southern Africa - Today and Tomorrow, Northern Cape Printers (Pty,) Ltd., Kimberley 1977, p. 17
26. Vgl. Cronje F., op. cit., p. 15. Vgl. ook Volkshandel, Januarie 1977, p. 17

27. Sasol II is gebou om olie uit steenkool en elektrisiteitsopwekking uit steenkool moontlik te maak.
28. Vgl. Sake-Rapport, 30 Oktober 1977, p. 6
29. Vgl. Tegniek, Januarie 1976, p. 1. Die verhoging in lewensstandaarde, van veral die nie-blanke gedeelte van die bevolking, lei tot 'n voortdurende styging in die verbruik per capita. Die enigste doeltreffende manier om kostestygings te bekamp, is om die aanbod te verhoog en daarom moet ons meer produktief wees.
30. Vgl. Ibid
31. Vgl. Volkshandel, Oktober 1977, p. 47. Dr. S.W. van der Merwe, Minister van Beplanning en die Omgewing, sê hieroor: "In Ontwikkelingsmotief moet doelbewus by die gemeenskap gekweek word en in stand gehou word, omdat ontwikkeling nie slegs die bybring van nuwe aktiwiteite beteken nie, maar ook die behoud van bestaande aktiwiteite". Dr. van der Merwe beveel aan dat die regte persone wat oor die nodige visie, vermoë en dryfkrag beskik, as leiers gebruik moet word. In elke gemeenskap is daar leiers, hulle moet net gebruik word. Vgl. ook Cronje F., op. cit., p. 15
32. Vgl. Cronje F., op. cit., p. 16. Vgl. ook Tegniek, op. cit., p. 1
33. Vgl. Malan T., Hattingh P.S., Black Homelands in South Africa, Africa Institute of South Africa, Pretoria 1976, p. 69. Vgl. ook Suid-Afrika 1975, Amptelike Jaarboek van die Republiek van Suid-Afrika, 1e Uitgawe, Perskor Uitgewers, Johannesburg, Desember 1975, p. 696, oor statistieke in verband met onderwys in Suid-Afrika. 'n Duidelike voorbeeld van die nie-blankes se houding ten opsigte van die opvoeding van hulle kinders, is die 1077-opstande in Soweto. As Dit eers opgelos is, het ons in Suid-Afrika al 'n lang pad geloop.
34. Vgl. Cronje F., op. cit., p. 16. Vgl. ook Sadie J.L., Die Suid-Afrikaanse Arbeidsmag; 'n Vooruitskouing, in Referate Insake Ekonomiese Groei, op. cit., p. 22 - 23.
35. Hierdie beleid is sedert 1972 toegepas met die totstandkoming van die Desentralisasieraad in Oktober 1974. Vgl. Volkshandel, April 1977, p. 15. Vgl. ook Malan T., Hattingh P.S., op. cit., p. 45. Vgl. ook Republiek van Suid-Afrika - Witskrif oor die verslag van die Interdepartementale Komitee insake die Desentralisering van Nywerhede, Uitgereik deur die Departement van Nywerheidswese, Staatsdrukker, Pretoria, (datum onvermeld).
36. Vgl. Volkshandel, Jaargang 38, Nr. 2, April 1977, p. 15. Die 61 projekte wat in Atlantis goedgekeur is deur die Desentralisasieraad het 'n verwagte investering van R88,6 miljoen waarvan 'n belegging van R34 miljoen deur een van die land se televisiemaatskappye gemaak is.
37. Vgl. Van den Berg L.J., Die Rol van die Vakunies in die Suid-Afrikaanse Ekonomie en hul Invloed op die Ekonomiese Groeikoers, in Referate Insake Ekonomiese Groei, op. cit., p. 10. Die koördinerende Raad van Suid-Afrikaanse Vakunies het eenparig besluit: "..... dat afgesien van moontlike politieke of ideologiese beweegredes, dit om ekonomiese redes in landsbelang is dat nywerhede na strategiese plekke verskuif en daar gevestig word".

38. Vgl. Volkshandel, Jaargang 38, Nr. 3, Mei 1977, p. 17
39. Vgl. Volkshandel, Jaargang 38, Nr. 8, Oktober 1977, p. 37
40. Vgl. Cronje F., op. cit., p. 16
41. Vgl. Ibid. Vgl. ook NUZA, Jaargang 15, Nr. 7/8, Desember 1975, Januarie 1976, p. 4
42. Vgl. The Friend, 31 Oktober 1977, p. 2. Vgl. ook De Wet G.L., 'n Evaluering van die Stand van Koste-voordeelanalise in die Ekonomiese Teorie, Proefskrif voorgelê ter vervulling van 'n deel van die vereistes vir die graad D.Phil (Ekonomie), Universiteit van Pretoria, Mei 1974, p. 71 ff. Al waarteen gewaak sal moet word, is dat geen monopolistiese toestande ontstaan nie, want volgens De Wet: "Sodra die model egter monopolistiese elemente bevat of die bedingingskoste nie dieselfde is vir alle groepe nie, lei die stelsel nie na Pareto-optimaliteit nie en is pryse en gedragreëls van daardie model nie prysenswaardig nie". Suid-Afrika se groeikoers, ten spyte van boikotte of sanksies, moet dus in suiwer konkurrensie verkeer ten einde maksimum groei te verseker.
43. Vgl. Die Wêreld in Oënskou, Nuusbrief van die Sentrum vir Internasionale Politiek, P.U. vir C.H.O., Potchefstroom, Jaargang XII, Nr. 6, Junie 1977, p. 109. Vgl. ook Malan T., Hattingh P.S., op. cit., p. 3. Die skrywers sê: "..... the Whites, with the aid of Black labour, welded the variety of rural and urban activities into an economy which, over the years, developed into a very strong, extreme, and integrated economy".
44. Vgl. Stals L.C., Staatsbesteding en Ekonomiese Groei, gepubliseer in Ekonomiese Groei, op. cit., p. 28. Vgl. ook Norval A.J., op. cit., p. 126. Norval sê dat S.A. konsekwent 'n algemene beleid gevolg het van ekonomiese stabiliteit. "The basic aim was to promote sustained growth in the country's economy thereby facilitating the provision of stable and remunerative employment to the growing population".
45. Vgl. Stals L.C., op. cit., p. 28
46. Vgl. Die Volksblad, Jaargang 73, 20 September 1977, p. 12. Die resessie van 1977 het die S.A. regering gedwing om vir die eerste keer in 'n lang tyd die S.A. ekonomie te stimuleer. Dit het met huiwering gepaard gegaan. Daarom het die Eerste Minister, Mnr. B. J. Vorster, ook gesê: "Die tyd is nog nie ryp vir algehele stimulering van die ekonomie nie en die maatreëls is nie 'n groen lig vir grootskeepse owerheidsbesteding en uitgebreide geldskepping nie".
47. Vgl. Stals L.C., op. cit., p. 28. Vgl. ook Die Transvaler, 23 September 1977, p. 11, oor die koördineringsmeganisme wat vir owerheidsbesteding op alle vlakke bepleit word vanweë die groter wordende rol wat die owerheid in die ekonomie van S.A. speel.
48. Vgl. Ibid.
49. Vgl. Norval A.J., op. cit., p. 127. Vgl. ook Oggendblad, 1 Februarie 1977, p. 10

50. Vgl. Oggendblad, 1 Februarie 1977, p. 10, oor die rol van banke in die finanswese van S.A.
51. Vgl. Stals L.C., op. cit., p. 29
52. Vgl. Ibid
53. Vgl. Malan T., Hattingh P.S., op. cit., p. 105 - 108. Vgl. ook die volgende publikasies oor owerheidsbesteding in die Bantoe-tuislande: Ciskei - Ekonomiese Revue 1975, Benbo Publikasies, Pretoria, 1975; Transkei - Ekonomiese Revue 1975, Benbo Publikasies, Pretoria 1975; Kwazulu - Ekonomiese Revue 1975, Benbo Publikasies, Pretoria, 1975; Bophuthatswana - Ekonomiese Revue 1975, Benbo Publikasies Pretoria, 1975; Lebowa - Ekonomiese Revue 1976, Benbo Publikasies, Pretoria, 1976. Al bogenoemde bronne is ekonomies beskrywende oorsigte opgestel deur die Buro vir Ekonomiese Navorsing insake Bantoe-ontwikkeling.
54. Vgl. Stals L.C., op. cit., p. 29
55. Vgl. Ibid
56. Vgl. Ibid. Vgl. ook Norval A.J., op. cit., p. 128 - 132. Norval bespreek fiskale beleid in sy veelvuldige ingewikkeldheid volledig in hierdie werk.
57. Vgl. Stals L.C., op. cit., p. 29. Vgl. ook Die Transvaler, 23 September 1977, p. 11. Die posisie in S.A. is nou dat terwyl die sentrale regering die geld moet vind, sy vermoë beperk is om die aanwending daarvan te beheer. Dit is vanweë die institusionele opset in Suid-Afrika dat die funksies van die owerheid op verskillende vlakke uitgevoer word. 'n Koördineringsmeganisme is dus noodsaaklik wat daarop gemik sal wees om te verseker dat die eise van die openbare sektor ruimte laat vir die private sektor om sy noodsaaklike bydrae tot die ekonomie te lewer.
58. Vgl. Volkshandel, April 1977, p. 27
59. Vgl. Hoofstad, 22 Januarie 1977, p. 19. Vgl. ook Die Transvaler, 20 September 1977, p. 10. Vgl. ook Die Vaderland, 22 Januarie 1976, p. 21. Dr. Human, Hoofekonoom van General Mining S.A., sê dat inflasie en werkloosheid 'n groter gevaar as selfs oorlog is.
60. Vgl. Van Wyk C., Suid-Afrika in 'n Onstabiele Wêreld: Kragpunte en Kwesbaarhede, in Die Huidige Internasionale Ekonomiese Krisis en die Wêreld-politiek, op. cit., p. 78
61. Vgl. Die Volksblad, 20 September 1977, p. 12. Die S.A. regering begin reeds in dié rigting beweeg deur 'n matige stimulasie van die ekonomie. Dit sluit 'n matige verslapping van die huidige monetêre beleid in en 'n verhoging in die besteding aan sekere projekte. Die soort projekte wat oorweeg word, moet verkieslik 'n lae regstreekse invoerinhoud hê en 'n hoë werkverskaffingspotensiaal. Huisvesting aan nie-blankes voldoen aan dié vereistes. Vgl. ook Weekend Argus, 17 Januarie 1976, p. 1. Vgl. ook Volkshandel, Oktober 1977, p. 33

62. Vgl. Kleu S.J., Die Rol van die Nywerheid in Ekonomiese Groei, in Ekonomiese Groei, op. cit., p. 25
63. Vgl. Volkshandel, Januarie 1977, p. 55. Vgl. ook Die Burger, September 1977, p. 4. Vgl. ook Die Vaderland, 21 September 1977, p. 16
64. Vgl. Die Burger, 16 September 1977, p. 4
65. Vgl. Ibid
66. Vir die jongste beramings oor invoervervangingspotensiaal in Suid-Afrika vgl. Survey into Gross Import Potential for South African Manufacturing Industry - 1975 - 1980, Die Afrikaanse Handelsinstituut, Pretoria, Junie 1977
67. Vgl. Kleu S.J., op. cit., p. 15. Vgl. ook Volkshandel, Januarie 1976, p. 31. Sen. Horwood het hier gewys op die uitbreidingsprogramme van die openbare sektor wat in 1976 die ekonomie op 'n redelike hoë peil moes hou. Vgl. ook Die Burger, 10 Februarie 1976, p. 5
68. Vgl. Sake-Rapport, 13 November 1977, p. 1. Die stimulasie-maatreëls wat deur Sen. Horwood afgekondig is om 'n inspuiting aan die S.A. ekonomie te verleen, is juis ook hierop gemik. R250 miljoen is oor die volgende drie jaar bewillig vir nuwe woningbouprojekte, onder andere ook in Bantoebehuising. Vgl. ook Kleu S.J., op. cit., p. 25. Vgl. ook Possony S.T., Political Aspects of Economic Development, in Barratt J.(red.), op. cit., p. 89. Possony redeneer soos volg: "In Southern Africa the motives of development strategy would include the reduction of economic differentials, the enhancement of economic self-reliance by all ethnic groups, the emergence of a regional economy which would function to the best mutual of all inhabitants, the growth of the regions' foreign trade, the strengthening of co-operative relations within the region and the preservation of peace, including the avoidance of intra-regional conflict which could be exploited by foreign aggressors, as well as the deterrence of foreign invasion". Vgl. ook Ondersoek na die Vestiging van Nywerhede na-aan die Grense van Bantoegebiede in die Unie, gepubliseer deur die Raad vir die Ontwikkeling van Natuurlike Hulpbronne in medewerking met die Departement van Bantoe-Administrasie en -Ontwikkeling, Pretoria, Augustus 1957, p. 9 - 25. Reeds in 1957 is al beseft dat vele van die probleme met Bantoe-arbeid en 'n verhoging van lewenstandaard van die Bantoes opgelos sou kon word deur die vestiging van grensnywerhede. Vgl. ook Economic Development Programme for the Republic of South Africa, 1972 - 1977, vrygestel deur die Departement van Beplanning, Pretoria, 1972, p. 46 - 156. Ons kan ook noem dat die tuislande ook deel vorm van die S.A. regering se beleid van verhoogde lewenstandaarde vir die nie-blanke groepe.
69. Vgl. Die Vaderland, 22 Januarie 1976, p. 21. Vgl. ook The Star, 19 Januarie 1976, p. 23
70. Vgl. Kleu S.J., op. cit., p. 26
71. Vgl. Die Burger, 16 September 1977, p. 4. Invoer het met 21 persent gedurende die eerste ses maande van 1977 gedaal van R3795,4 miljoen tot R2964,2 miljoen.
72. Vgl. Survey into Gross Import Potential for South African Manufacturing

Industry - 1975 - 1980, op. cit., p. 191 ff. Volledige tabelle word aangegee oor die vervangingspotensiaal van elke nywerheid in S.A.

73. Vgl. Kleu S.J., op. cit., p. 26
74. Vgl. Sake-Rapport, 13 November 1977, p. 1. Yskor moes meer as een miljoen ton staal teen 'n lae prys uitvoer omdat hy nie van sy oorskot in S.A. kon ontslae raak nie. Daarom is 'n verlies van bykans R50 miljoen getoon. As hy hierdie oorskot nie uitgevoer het nie, sou sy verlies by die R100 miljoen gewees het.
75. Vgl. Kleu S.J., op. cit., p. 26
76. Kuschke, G.S.J., Industrial Development in South Africa, gepubliseer deur die Suid-Afrikaanse Industriële Ontwikkelingskorporasie, 1962, p. 7
77. Vgl. Die Transvaler, 27 Januarie 1977, p. 18. Al die statistiek wat hier genoem word, is ontleen aan die jongste syfers van die Departement van Doeane en Aksyns. Ons noem net die heel belangrikste syfers in dié verband. Vgl. ook Oggendblad, 17 Januarie 1977. Vgl. ook Die Vaderland, 20 September 1977, p. 16, oor S.A. se handel met Duitsland. Vgl. ook The Star, 2 Maart 1976, p. 24, oor die V.S.A. se beleggings in S.A.
78. Vgl. Tegniek, Januarie 1976, p. 1. Vgl. ook Kleu S.J., op. cit., p. 27. Vgl. ook Pronat, Februarie 1976, p. 14 vir maatreëls om produktiwiteit te verhoog. Vgl. ook Volkshandel, Mei 1977, p. 35
79. Vgl. Liebenberg P.W., Die Ekonomiese Weerbaarheid van Suid-Afrika, op. cit., p. 85
80. Bisschoff C.A., Ekonomie nie Wapens sal ons Toekoms Bepaal, in Volks-handel, Augustus 1974, p. 85
81. Vgl. Scholtz G.D., Die Republiek van Suid-Afrika en die Nuwe Wêreld, Voortrekkerspers Bpk., Johannesburg, 1962, p. 41
82. Dit word later in die hoofstuk bespreek.
83. Vgl. Liebenberg P.W., Die Ekonomiese Weerbaarheid van Suid-Afrika, op. cit., p. 85. Ons noem hier die Voedselnywerhede, die motorbedryf, vliegtuigbedryf en tekstielbedryf. Die militêre weerbaarheid kom in 'n latere onderafdeling ter sprake. Vgl. ook Die Vaderland, 19 Januarie 1976, p. 12. Vgl. ook The Cape Times, 17 Januarie 1976, p. 10. Vgl. ook The Star, 17 Februarie 1977, p. 21, oor die nuwe tegnologiese ontwikkelings op die gebied van sonenergie. Vgl. ook Oggendblad 3 Februarie 1976, p. 13
84. Vgl. Liebenberg P.W., Die Ekonomiese Weerbaarheid van Suid-Afrika, op. cit., p. 85
85. Vgl. Time, 7 November 1977, p. 17
86. Vgl. Sunday Express, 11 Januarie 1976, p. 17
87. Vgl. Time, 7 November 1977, p. 17

88. Vgl. Pronat, Februarie 1976, p. 14. In Suid-Afrika was die geregi-
streerde aantal werklose Blankes, Kleurlinge en Asiërs in 1975 min-
der as 0,5 persent van die arbeidsmag. Vgl. dit met die 8,6 per-
sent in die V.S.A., 2,6 persent in Japan en 5,1 persent in die Verenig-
de Koninkryk.
89. Vgl. Liebenberg P.W., Die Ekonomiese Weerbaarheid van Suid-Afrika,
op. cit., p. 86
90. Vgl. Smith J.H., op. cit., p. 102 - 104
91. Vgl. Liebenberg P.W., Die Ekonomiese Weerbaarheid van Suid-Afrika,
op. cit., p. 87
92. Vgl. Barratt J., op. cit., p. 554 - 555
93. Vgl. Die Burger, 10 Februarie 1976, p. 5
94. Vgl. Die Transvaler, 20 September 1977, p. 10. In die jaar tot 30
Junie was S.A. se inflasiekoers gemeet aan die verbruikersprysindeks
11,2 persent teenoor 11,9 persent in die voorafgaande jaar.
95. Vgl. Die Burger, 10 Februarie 1976, p. 5
96. Vgl. Volkshandel, Januarie 1976, p. 31
97. Vgl. Floyd T.B., op. cit., p. 33 ff. Floyd het met groot omsigtig-
heid die ontstaan van Afrikaner-nasionalisme ontleed en tot die ge-
volgtrekking gekom dat: "..... nasionalisme werk deur 'n nasie soos
'n suurdeeg en word in mindere of meerdere mate gevind in die menigte.
In sulke gevalle werk nasionalisme as 'n sterk krag sonder of saam met
ander kragte om groot dade te verrig".
98. Heunis J.C., Die Regering se Standpunt oor Grondbeginsels van Ekono-
miese Groei, in Ekonomiese Groei, op. cit., p. 49. Vgl. ook Volks-
handel, Augustus 1977, p. 69
99. Vgl. Volkshandel, Mei 1977, p. 41. As gevolg hiervan oefen Suid-
Afrika 'n uiters belangrike stabiliserende invloed uit op die voor-
siening en pryse van kritiese, strategiese minerale en grondstowwe.
Dit is vir die Westerse ekonomie van die grootste belang.
100. Van Wyk C., Suid-Afrika in 'n Onstabiele Wêreld: Kragpunte en Kwes-
baarhede, op. cit., p. 60
101. Vgl. Strange S., op. cit., p. 69. Die IMF was bang dat "external
purchases and sales of gold at prices which directly or indirectly
produce exchange transactions at depreciated rates, if not discoura-
ged, was likely to 'fundamentally disturb the exchange relations among
the members of the Fund". Die IMF het dus aanbeveel dat al sy lede
"take effective action to prevent such transactions in gold with other
countries or with the nationals of other countries". Hiermee het S.A.
nie saamgestem nie en dit was 'n strydpunt tot in 1949 toe die goud-
prys finaal vasgestel is.
102. Vgl. Die Transvaler, 26 September 1977, p. 7

103. Vgl. Ibid
104. Vgl. Liebenberg P.W., Die Ekonomiese Weerbaarheid van Suid-Afrika, op. cit., p. 82. Vgl. ook Volkshandel, Mei 1977, p. 41
105. Vgl. Van Wyk C., op. cit., p. 60. Solank Rusland, deur oormatig op verdedigingsproduksie en -tegnologie te konsentreer, van Amerika se voedsel en gesofistikeerde nie-verdedigingstegnologie afhanklik bly, gaan die V.S.A. nie verslap in sy pogings om goud se status tot dié van 'n blote kommoditeit te reduseer nie. Rusland is onder andere afhanklik van goud om vir sy onvermydelike invoere uit die Weste te betaal.
106. Vgl. Liebenberg P.W., Die Ekonomiese Weerbaarheid van Suid-Afrika, op. cit., p. 82. Vgl. ook Katzen L., Gold and the South African Economy, A.A. Balkema, Kaapstad, 1964, p. 47 ff oor vroeëre syfers.
107. Vgl. Rand Daily Mail, 10 Januarie 1976, p. 10. Vgl. ook De Kiewiet C.W., A History of South Africa - Social and Economic, Oxford University Press, London, Hersiene Uitgawe, 1966, p. 266. De Kiewiet haal aan uit 'n Australiese verslag van die Statebond: "A country with very rich gold mines, which provided all the exports, and no lower grade ore, could gain a very considerable population by using the profits of the mines to subsidize manufacturing industry, unless its disadvantages in manufacturing were very exceptional. But if the country depended for its exports on low grade ore, mostly near the margin of production, no appreciable increase of population could be achieved by protection in any forms".
108. Maxwell D.G., Trends in the Demands for the Minerals in Southern Africa, in Baker G. (red.), op. cit., p. 261
109. Vgl. Van Wyk C., op. cit., p. 61 - 62
110. Ibid, p. 62
111. Die Figuur is ontleen aan: Van Rensburg W.C.J., Pretorius D.A., South Africa's Strategic Minerals - Pieces on a Chessboard, Valiant Publishers, Johannesburg, 1977, p. 22 - 23
112. Vgl. Volkshandel, Mei 1977, p. 41. 50% van die wêreld se sierdiamante word in die R.S.A. en S.W.A. ontgin.
113. Vgl. Ibid. Vgl. ook Republiek van Suid-Afrika: Dept. van Inligting - This is South Africa, (Inligtingsbrosjyre), Pretoria, Junie 1973, p. 39
114. Vgl. Maxwell D.G., op. cit., p. 264. Vier state van Suider-Afrika verskyn in die boonste sewe diamantproduserende state van die wêreld, nl. R.S.A., S.W.A., Angola en Botswana. Lesotho is ook 'n klein produsent. Die S.A. diamantbedryf floreer onder regeringsbeskerming wat sorg dra dat diamante aan die wêreld beskikbaar gestel word teen heersende Londense pryse min 10% en ook dat stene groter as die normale is.
115. Vgl. Volkshandel, Mei 1977, p. 41. Vgl. ook Van Rensburg, W.C.J., Pretorius D.A., op. cit., p. 48 - 49
116. Vgl. Volkshandel, Mei 1977, p. 21. Hier beskik S.A. dus ook oor 'n bedingingsvermoë weens die skaarsheid van dié natuurlike energiebron.

117. Vgl. Ibid
118. Vgl. Oggendblad, 3 Februarie 1976, p. 13
119. Bron: Volkshandel, Mei 1977, p. 21
120. Van Rensburg W.C.J., Pretorius D.A., op. cit., p. 53
121. Vgl. Volkshandel, Mei 1977, p. 41
122. Vgl. Liebenberg P.W., Die Ekonomiese Weerbaarheid van Suid-Afrika, op. cit., p. 83
123. Vgl. Volkshandel, Mei 1977, p. 41. Vgl. ook Van Rensburg W.C.J., Pretorius D.A., op. cit., p. 56
124. Vgl. Liebenberg P.W., Die Ekonomiese Weerbaarheid van Suid-Afrika, op. cit., p. 83
125. Vgl. Van Rensburg W.C.J., Pretorius D.A., op. cit., p. 57
126. Vgl. Maxwell D.G., op. cit., p. 262. Wêreldverbruik van koper het gedurende 1973/74 gedaal met 6,5 persent. In 1974 was daar 'n surplus van 560,000 ton.
127. Vgl. Maxwell D.G., op. cit., p. 269
128. Vgl. Ibid
129. Vgl. Volkshandel, Mei 1977, p. 41
130. Vgl. This is South Africa, op. cit., p. 39
131. Vgl. Volkshandel, Mei 1977, p. 41
132. Vgl. Maxwell D.G., op. cit., p. 265 - 266. Vgl. ook Liebenberg P.W., Die Ekonomiese Weerbaarheid van Suid-Afrika, op.cit., p. 83 - 84
133. Vgl. Volkshandel, Mei 1977, p. 41. Chroom is veral 'n belangrike onderdeel van die staalbedryf van die Wêreld.
134. Vgl. Van Rensburg W.C.J., Pretorius A.D., op. cit., p. 53
135. Maxwell D.G., op. cit., p. 270
136. Vgl. Volkshandel, Mei 1977, p. 41
137. Vgl. Ibid. Vgl. ook Liebenberg P.W., Die Ekonomiese Weerbaarheid van Suid-Afrika, op. cit., p. 83
138. Vgl. Ibid. Vgl. ook Van Rensburg W.C.J., Pretorius A.D., op. cit., p. 52
139. Vgl. Liebenberg P.W., Die Ekonomiese Weerbaarheid van Suid-Afrika, op. cit., p. 83.
140. Vgl. Volkshandel, Mei 1977, p. 41

141. Vgl. This is South Africa, op. cit., p. 40
142. Vgl. Maxwell D.G., op. cit., p. 267
143. Vgl. Van Rensburg W.C.J., Pretorius A.D., op. cit., p. 50
144. Vgl. Volkshandel, Mei 1977, p. 41
145. Vgl. Financial Mail, 30 September 1977, p. 1250
146. Vgl. Rand Daily Mail, 8 Februarie 1977, p. 4. Ons haal aan: "The government intends to give the Minister of Economic Affairs..... an iron grip on South Africa's fuel industry...." Vgl. ook Beeld, 28 September 1977, p. 13
147. Vgl. Rapport, 25 September 1977, p. 3
148. Vgl. Ibid
149. Vgl. Die Suidwester, 15 Januarie 1976, p. 5
150. Vgl. Liebenberg P.W., Die Ekonomiese Weerbaarheid van Suid-Afrika, op. cit., p. 84
151. Vgl. Grobler N.J., Mineraaleksplorاسie in Suid-Afrika: 'n Oorsig en Aanbeveling om Knelpunte uit te skakel, Universiteit van die Oranje-Vrystaat, Bloemfontein, 1974, p. 9
152. Vgl. Ibid
153. Vgl. Ibid, p. 12 - 18. Grobler bespreek hierdie knelpunte volledig en doen aanbevelings hoe dit oorkom kan word.
154. Vgl. Liebenberg P.W., Die Ekonomiese Weerbaarheid van Suid-Afrika, op. cit., p. 86
155. Vgl. Ibid. Vgl. ook Van Wyk L.A., Die Taak van die Calvinis met betrekking tot die Toekomstige Staatkundige Bestel van Suidelike Afrika - Ekonomies-Strategies, Referaat gelewer tydens die A.C.B.-kongres in Oktober 1974, Potchefstroom, p. 2
156. Malan M.A. de M., Die Militêre Weerbaarheid van die Republiek van Suid-Afrika in die Huidige Tydsgewrig, in Strategiese Aspekte van die Huidige Wêreldpolitiek, op. cit., p. 102
157. Vgl. Ibid
158. Vgl. Hoofstuk 3 van hierdie verhandeling waarin hierdie saak uiteengesit en bespreek is.
159. Vgl. Floyd T.B., op. cit., p. 43. Vergelyk ook Hoofstuk 4 van hierdie verhandeling - spesifiek die onderafdeling oor rasionalisme.
160. Vgl. Malan M.A., de M., op. cit., p. 102
161. Vgl. Ibid
162. Soos aangehaal uit: Floyd T.B., op. cit., p. 43 - 44

163. Malan M.A. de M., op. cit., p. 103
164. Vgl. Die Wêreld in Dënskou, Nr. 8, Augustus 1977, op. cit., p. 146
165. Vgl. Bulletin of the Africa Institute of South Africa, Vol. 14, Nrs. 9 & 10, 1976, p. 335. Vgl. ook Barratt J., op. cit., p. 557
166. Vgl. Malan M.A. de M., op. cit., p. 104
167. Vgl. Ibid
168. Vgl. Rapport, 6 November 1977, p. 1. In Dr. Waldheim, Sekretaris-Generaal van die V.V.O. se woorde: "Dis die eerste keer in die V.V.O. se geskiedenis van 32 jaar dat daar ingevolge hoofstuk VII van die Handves teen 'n lidland opgetree word. Na al die jare van waarskuwings moes Suid-Afrika dit verwag het. Die land se beleid is 'n ernstige versteuring van menseregte en 'n bedreiging vir internasionale vrede en veiligheid". Die Veiligheidsraad van die V.V.O. het besluit om wapenboikotte teen S.A. toe te pas.
169. Vgl. Malan M.A. de M., op. cit., p. 104
170. Vgl. Barnard L.D., Internasionale Terreur en Stedelike Terrorisme, op. cit., p. 23. Vgl. ook in hierdie verband Lenin V.T., Questions of the Socialist Organization of the Economy, Progress Publishers, Moskou, Datum Onvermeld, p. 61. (deur Barnard aangehaal). In sy beroemde Sosheniniia skryf Lenin: "..... however, no special machine, no special apparatus of suppression is needed for this this will be done by the armed people themselves, as simply and as readily as any crowd of civilized people".
171. Vgl. Malan M.A. de M., op. cit., p. 105
172. Vgl. Time, 7 November 1977, p. 17. "It manufactures everything from armored and scout cars to field kitchens - all custom-built for African bush conditions. South Africa's military budget is 2 billion dollars a year - almost five times it was five years ago".
173. Morris M., Armed Conflict in Southern Africa, A Survey of Regional Terrorisms from their beginnings to the Present, with a cimprehensive examination of the Portuguese position, Jeremy Spence, Cape Town, S.A., 1974, p. 193
174. Vgl. Malan M.A. de M., op. cit., p. 106
175. Soos aangehaal uit: Morris M., op. cit., p. 293
176. Soos aangehaal uit: Time, 7 November 1977, p. 17. Adv. Botha het dit ook verwykend teenoor die V.S.A. genoem dat hy 'n standaard van Suid-Afrika verwag wat hy definitief nie van Swart Afrika verwag nie. In sy veroordeling van diskriminasie in Suid-Afrika diskrimineer die V.S.A. dus self.
177. Vgl. Sunday Times, 13 Februarie 1977, p. 1

178. Vgl. Ibid. Daar is berig dat: "The team is there to check on the security of our loans (at the IMF), the progress the government has made in cutting back its spending and deficit building, and to gauge the general investment climate for private financing".
179. Vgl. Die Vaderland, 28 September 1977, p. 5
180. Vgl. Die Transvaler, 20 September 1977, p. 10
181. Vgl. Die Vaderland, 18 September 1977, p. 5
182. Vgl. S.A. Financial Gazette, 30 September 1977, p. 7
183. Vgl. To The Point, 23 September 1977, p. 49
184. Vgl. Oggendblad, 27 September 1977, p. 5
185. Vgl. Die Transvaler, 22 Februarie 1977, p. 15
186. Vgl. Oggendblad, 29 September 1977, p. 4
187. Vgl. Ibid. "Vakbonde vir swartes is nie onwettig nie, en maatskappye is vry om hulle te erken en om onderhandelings en ooreenkomste met hulle aan te gaan."
188. Vgl. Die Vaderland, 30 September 1977, p. 16
189. Vgl. Beeld, 28 September 1977, p. 13
190. Vgl. Rapport, 25 September 1977, p. 2. Na die Veiligheidsraad se besluit blyk dit dat selfs die Weste hulle rug op ons draai - alhoewel die V.S.A. reeds laat deurskemer het dat hy nie ekonomiese sanksies teen S.A. sal staan nie. Vgl. Hoofstad, 22 September 1977, p. 7
191. Vgl. Beeld, 15 September 1977, p. 1. Vgl. ook Rapport, 15 September 1977, p. 3. Vgl. ook Beeld, 18 September 1977, p. 13
192. Vgl. Hoofstad, 24 September 1977, p. 4.
193. Vgl. Ibid
194. Vgl. Malan T., Hattingh P.S., op. cit., p. 112 ff. Suid-Afrika hou steeds 'n wakende oog oor die tuislande om sorg te dra dat binnelandse onrus daar nie die politieke en ekonomiese stabiliteit van die Republiek van Suid-Afrika aantast nie.
195. De Necker J., Ekonomie bepaal ons Militêre Weerbaarheid, in Volkshandel, Junie 1974, p. 94
196. Vgl. Van Wyk C., op. cit., p. 58
197. Soos aangehaal uit: Time, 7 November 1977, p. 17

B I B L I O G R A F I E

AFDELING A:	Boeke
AFDELING B:	Vakwetenskaplike Tydskrifartikels
AFDELING C:	Vakwetenskaplike Publikasies
AFDELING D:	Referate
AFDELING D:	Tydskrifte
AFDELING F:	Koerante
AFDELING G:	Ander Inligtingsbronne
AFDELING H:	Ensiklopedieë en Woordeboeke

AFDELING A:BOEKE

- Acheson D., Power and Diplomacy. Harvard University Press, Cambridge, Massachusettes, 1959.
- Apter D.A., Ideology and Discontent. The Free Press, New York, 1964.
- Apter D.A., The Politics of Modernization. University of Chicago Press, Chicago, 1965.
- Arblaster A.,
Lukes S., (red.), The Good Society - A Book of Readings. Methuen & Co., Ltd., London, 1970.
- Armstrong H.F., (red.), Fifty Years of Foreign Affairs. Praeger Publishers New York, 1972.
- Art R.J., Jervis R., (red.) International Politics - Anarchy, Force Imperialism. Little, Brown Brown and Company, Boston, 1973.
- Ashford D.E., Ideology and Participation. Sage Publications, Beverley Hills, London, 1972.
- Bailey S.D., The United Nations - A Short Political Guide. Pall Mall Press, London & Dunmow, 1963.
- Ball G.W., (red.), Global Companies - The Political Economy of World Business. Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1975.
- Baker G., (red.), Resources of Southern Africa Today and Tomorrow. The Associated Scientific and Technical Societies of South Africa, Northern Cape Printers (Pty.) Ltd., Kimberley, 1976.
- Barber J., South Africa's Foreign Policy 1945 - 1970. Oxford University Press, New York, 1973.
- Barnard L.D., Moderne Teoretiese Benaderings van Internasionale Verhoudinge. Ongepubliseerde M.A.-verhandeling van die U.O.V.S., Bloemfontein, 1973.
- Barnard L.D., Magsfaktor in Internasionale Verhoudinge. Ongepubliseerde Proefskrif aan die U.O.V.S., Bloemfontein, Junie 1975.
- Barratt J., Brand S.,
Collier D.S., Glaser K.,
(red.), Accelerated Development in Southern Africa. MacMillan Press, Ltd., London, 1974.

- Beard W., (red.), The Economic Basis of Politics - and Related Writings. Vintage Books, New York, 3e Uitgawe, 1960.
- Beetham D., Max Weber and the Theory of Modern Politics. George Allen & Unwin, Ltd., London, 1974.
- Beitz C.R., Herman T., (red.), Peace and War. W.H. Freeman & Co., San Francisco, 1973.
- Bell D.V.J., Deutsch K.W., Lipset S.N., Issues in Politics and Government. Houghton Mifflin Company, Boston, 1970
- Benoit E., (red.), Disarmament and World Economic Interdependence. Universitetsforlaget, Oslo, 1976.
- Berle A.A., Power. Harcourt, Brace & World, Inc., New York, 1969.
- Berliner J.S., Soviet Economic Aid. New York, F.A. Praeger, 1958.
- Barnard H.R., Pelto P.J., Technology and Social Change. MacMillan Co., New York, 1972.
- Bloomfield L.P., In Search of American Foreign Policy. Oxford University Press, New York, 1974.
- Boorman P.M., Tuerck D.G., (red.), World Monetary Disorder - National Policies Vs. International Imperatives. Praeger Publishers, New York, 1976.
- Bosman H.W.J., Von Geusau F.A.M.A., (red.), The Future of the International Monetary System. A.W. Sijthof, Leyden, 1970.
- Bowden E.V., Economics Through the Looking Glass. Canfield Press, A Dept. of Harper & Row Publishers, Inc., San Francisco, 1974.
- Bretton H.L., Power and Politics in Africa. Aldine Publishing Co., Chicago, 1973.
- Brierly J.L., The Law of Nations. Oxford University Press, 6e Uitgawe, London, 1963.
- Brown S., The Faces of Power, Constancy and Change in United States Foreign Policy from Truman to Johnson. Columbia University Press, New York and London, 1968.
- Brunner K., Meltzer A.H., (red.), Institutions, Policies and Economic Performance, Carnegie - Rochester Conference Series on Public Policy, North-Holland Publishing Company, Amsterdam, Vol. 4, 1976.
- Bruce W., The Economics and Politics of Socialism - Collected Essays. Routledge and Kegan Paul, London, 1973.

- Brzezinski Z.K.,
Huntington S.P., Political Power: USA/USSR. The Viking Press, New York, 1968.
- Brzezinski Z.K., The Soviet Bloc - Unity and Conflict. F.A. Praeger, Publisher, New York, Hersiene Uitgawe, 1961.
- Bundy P.W., (red.), The World Economic Crisis. W.W. Norton & Co., Inc., New York, 1975.
- Cantori L.J.,
Spiegle S.P., (red.), The International Politics of Regions - A Comparative Approach. Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1970
- Carr E.H., The Twenty Years' Crisis London, 2e Uitgawe, 1964.
- Christenson R.M., Engel A.S., Ideology and Modern Politics. Thomas Nelson and Sons Ltd., London, 1971.
Jacobs D.N., Rejai M.,
Waltzer H.,
- Coffey P., The World Monetary Crisis. The MacMillan Press, Ltd., London, 1974.
- Cole W.S., An Interpretive History of American Foreign Relations. The Dorsey Press, Homewood, Illinois, 1968.
- Connely P.,
Perlman R., The Politics of Scarcity - Resource Conflicts in International Relations. Oxford University press, London, 1975.
- Cord R.L.,
Medeiros J.A.,
Jones W.S., (red.), Political Science - An Introduction. Appleton - Century - Craft, Educational Division, Meredith Corporation, New York, 1974.
- Carvell F.J., Human Relations in Business. The MacMillan Co., Collier-MacMillan Ltd., London, 1970.
- Coser L.A., The Functions of Social Conflict. The Free Press, New York, 1956.
- Cottam R.W., Foreign Policy Motivation. University of Pittsburgh Press, 1977.
- Cox K.R.,
Reynolds D.R.,
Rokkan S., (red.), Locational Approaches to Power and Conflict. Halstead Press Division, John Wiley & Sons, New York, 1974.
- Crabb C.V., (Jr.), Policy-Makers and Critics - Conflicting Theories of American Foreign Policy. Praeger Publishers, New York, 1975.
- Curtin P.D., (red.), Imperialism. The MacMillan Press, Ltd., London, 1971.

- Dam K.W., The GATT Law and International Economic Organization. University of Chicago Press, Chicago and London, 1970.
- Deakin F.W.,
Shukman H.,
Willetts T., A History of World Communism. Weidenfeld and Nicolson, London, 1975.
- De Kiewiet C.W., History of South Africa - Social and Economic. Oxford University Press, London, 1966.
- Dell S., Trade Blocs and Common Markets. Constable & Co., Ltd., London, 1963.
- Derry T.K.,
Williams T.I., A Short History of Technology. Oxford University Press, London, 1960
- Desai M., Marxian Economic Theory. Gray-Mills Publishing Ltd., London, 1974.
- Deutsch K.W., Nationalism and its Alternatives. A.A. Knopf, New York, 1969.
- Deutsch K.W., Nationalism and Social Communication - An Inquiry into the Foundation of Nationality. The Technology Press of Massachusetts Institute of Technology and John Wiley & Sons, Inc., New York 1953.
- Deutsch K.W., The Analysis of International Relations. Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1968.
- Di Marco L.E., (red.), International Economic and Development. Academic Press, New York and London, 1974.
- Dooyeweerd H., De Crisis der Humanistische Staatsleer. N.V. Boekhandel, W. TenHave, Amsterdam, 1931.
- Dougherty J.E.,
Pfaltzgraff R.L., Contending Theories of International Relations. J.B. Lippencott CO., New York, 1971.
- Downs A., An Economic Theory of Democracy. Harper & Brothers, New York, 1957.
- Drummond I.N., British Economic Policy and The Empire, 1919 - 1939. G. Allen & Unwin Ltd., London, 1972.
- Duchacek I.D., Conflict and Co-operation Among Nations. Holt, Rinehart and Winston, New York, 1965.
- Duchacek I.D., Nations and Men. Holt Rinehart and Winston, New York, 1971.

- Easton D., A System Analysis of Political Life. John Wiley & Sons, Ltd., New York, 1965.
- Ebenstein W., Today's Isms. Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 7e Uitgawe, 1973.
- Eisenstadt S.N., The Political Systems of The Empires. The Free Press, New York, 1963.
- Ekelund A.B., (jr.),
Hebert R.F., A History of Economic Theory and Method. McGraw-Hill Book Co., New York, 1975.
- Ellinwood D.C., (jr.), Lord Milner's "Kindergarten", The British Round Table Group, and the Movement for Imperial Reform 1910 - 1918. A Dissertation Presented to the Graduate Board of Washington University in partial fulfillment of the requirement for the Degree of Doctor of Philosophy, Saint Louis, Januarie 1962.
- Feld W., The European Common Market and the World. Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1967.
- Finaly D.J.,
Hovet T., (jr.), 7304: International Relations on the Planet Earth. Harper & Row Publishers, New York, 1975.
- Fieldhouse D.K., The Colonial Empires - A Comparative Survey from the Eighteenth Century. Weidenfeld & Nicolson Ltd., London, 1966.
- Floyd T.B., Afrikaner-Nasionalisme. Wallachs Drukkery Edms. Bpk., Pretoria, 1975.
- Frankel J., The Making of Foreign Policy - An Analysis of Decision Making. Oxford Univeristy Press, London, 1963.
- Friedman J.,
Alonso W., (red.), Regional Development and Planning - A Reader. The M.I.T. Press, Cambridge, Massachusetts, 2e Uitgawe, Junie 1965.
- Friedrich C.J., Authority. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, 1958.
- Friedrich C.J., Man and His Government: An Imperical Theory of Politics. McGraw-Hill Book Co., New York, 1963.
- Friedrich K., International Economics, Concepts and Issues. McGraw-Hill Book Co., New York, 1974.
- Galbraith G.K., The New Industrial State, Houghton Mifflin & Co., Boston, 2e Hersiene Uitgawe, 1971.

- Gamson W.A.,
Modigliani A., Untangling the Cold War. Little & Brown,
Boston, 1971.
- Geiger T., The Conflicted Relationship - The West and
the Transformation of Asia, Africa and
Latin America. McGraw-Hill Book Co.,
New York, 1967.
- Gilpin R.,
Wright C., Scientist and National Policy Making. Co-
lumbia University Press, U.S.A., 1964.
- Goodwin G.L.,
Linklater A., (red.), New Dimensions of World Politics. Croom
Helm, London, 1975.
- Goudzwaard B., A Christian Political Option. Wedge Pu-
blishing Foundation, 1972.
- Goudzwaard B., Schaduw en van het Groei-geloof. Uitgevers-
mij J.H. Kok, Kampen, 1974.
- Greene F., Dynamics of International Relations - Power,
Security and Order. Holt, Rinehart and
Winston, New York, 1964.
- Griffith W.E., (red.), The World and the Great-Power Triangles.
The M.I.T. Press, London, 1975.
- Griffiths B., Inflation - The Price of Prosperity. Wei-
denfeld and Nicolson, London, 1976.
- Groom A.J.R.,
Taylor P., (red.), Functionalism: Theory and Practice in Inter-
national Relations. University of London
Press, Ltd., London, 1975.
- Gross F., World Politics and Tension Areas. Univer-
sity of London Press, Ltd., London, 1975.
- Gyorgy A., Gibbs H.S.,
Jordan R.S., (red.), Problems in International Relations. 3e
Uitgawe, Prentice-Hall Inc., Englewood
Cliffs, New Jersey, 1970.
- Haas E.B., Whitting A.S., The Dynamics of International Relations.
McGraw-Hill, New York, 1e Druk, 1956.
- Haas E.B., Whitting A.S., The Web of Interdependence - The United
States and International Organizations.
Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New
Jersey, 1970.
- Halm G.N., International Monetary Corporation. The
University of North Carolina Press, 1945.
- Hallstein W., Europe in the Making. George Allen & Unwin
Ltd., London, 1972.
- Hallstein W., United Europe - Challenge and Opportunity.
Harvard University Press, Cambridge, Massa-
chusetts, 1962.

- Hamilton D., Technology, Man and the Environment. Faber and Faber Ltd., 3 Queen square, London, 1973.
- Hancock M.D., Rustow D.A., (red.), American Foreign Policy in International Perspective. Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1971.
- Hanson J.L., Monetary Theory and Practice. MacDonald & Evans Ltd., London, 1970.
- Harrison A., The Framework of Economic Activity - The International Economy and the Rise of the State in the Twentieth Century. MacMillan & Co., Ltd., London, 1967.
- Hartmann F.H., The Relations of Nations. The MacMillan Co., New York, 1957.
- Heilbroner R.L., The Making of Economic Society. 2e Uitgawe, Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1968.
- Herendeen J.B., (red.), The Relations of Nations. The MacMillan Co., New York, 1957.
- Hertz J.H., International Politics in the Atomic Age. Columbia University Press, New York, 1959.
- Hetman F., Society and The Assessment of Technology. Gepubliceerd door Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), Parys, 1973.
- Hobson J.A., Imperialism - A Study. George Allen & Unwin Ltd., London, 1938.
- Hodgart A., The Economics of European Imperialism. Edward Arnold (Publishers) Ltd. London, 1977.
- Holbrand C., (red.), Super Powers and World Order. Australian National University Press, Canberra, 1971.
- Hollingsworth D., Morse E., (red.), People, Food and Tomorrow. Applied Science Publishers, Ltd., London, 1976.
- Holsti K.J., International Politics - A Framework for Analysis. Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1967.
- Huntington S.P., (red.), Changing Patterns in Military Politics. The Free Press of Glencoe, Inc., U.S.A., 1962.
- Huntington S.P., Moore C.H., (red.), Authoritarian Politics in Modern Society, The Dynamics of Established One-Party Systems. Basic Books, Inc., Publishers, New York, 1970

- Hurewitz J.C., (red.), Soviet-American Rivalry in the Middle East. Frederick A. Praeger, Publishers, New York, 1969.
- Ingram J.C., International Economic Problems. John Wiley & Sons, Inc., New York, London, Sydney, Toronto, 2e Uitgawe, 1970.
- Ionescu G., Comparative Communist Politics. The MacMillan Press, Ltd., London, 1972.
- Isard W., Location and Space Economy. John Wiley & Sons, New York, 1956.
- Iuris L., Armageddon. Transworld Publishers, 1970.
- Jackson W.A.D., (red.), Politics and Geographic Relationships - Readings on the Nature of Political Geography. Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1964.
- Jacobson H.K.,
Zimmerman W., Foreign Policy. Atherton Press, New York, 1969.
- Janeway E., The Economics of Crisis - War, Politics and the Dollar. Weybright and Tallery, New York, 1968.
- Gensen F.B.,
Walter I., (red.), Readings in International Economic Relations. The Ronald Press Co., New York, 1966.
- Johnson B., The Politics of Money. Butler and Tanner Ltd., Great Britain, 1970.
- Johnson H.G., Technology and Economic Interdependence. Trade Policy Research Centre, London, 1975.
- Johnson H.G., (red.), The New Mercantilism. Basil Blackwell, Oxford, 1974.
- Kahn H., On Thernonuclear War. 2e Uitgawe, Princeton University Pres, Princeton, New Jersey, 1961.
- Kahn H., The Idea of Nationalism. Collier Books, New York, 1967.
- Kaplan M.A., (red.), Great Issues of International Policies, The International System and National Policy. Aldine Publishing Co., Chicago, 1970.
- Kaplan M.A., (red.), Isolation or Interdependence? Today's choices for Tomorrow's World. The Free Press, A Division of MacMillan Publishing Co., Incorporated, New York, - Collier MacMillan Publishers, London, 1975.

- Kaplan M.A., On Historical and Political Knowing - An Inquiry into Some Problems of Universal Law and Human Freedom. The University of Chicago Press, Chicago, 1975.
- Kaser M., COMECON - Integration Problems of The Planned Economies. Oxford University Press, London, 1965.
- Katzen L., Gold and the South African Economy. A.A. Balkema, Kaapstad, 1964.
- Kelman H.C., (red.), International Behaviour - A Social-Psychological Analysis. Holt, Rinehart and Winston, New York, 1965.
- Kenwood A.G., Lougheed A.L., The Growth of the International Economy: 1920 - 1960, An Introductory Text. George Allen & Unwin Ltd., London, 1971.
- Kiernan V.G., Marxism and Imperialism. Edward Arnold Publishers, Ltd., London, 1974.
- Kintner W.R., Technology and International Politics. Lexington Books, D.C. Heath & Co., London, 1975.
- Kissinger H.A., Nuclear Weapons and Foreign Policy. Published for the Council on Foreign Relations by Haroer and Brothers, New York, 1957.
- Kitzinger U., The European Common Market and Community. Routledge & Kegan Paul Ltd., London, 1967.
- Knorr K., Contending Approached to International Politics. Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1969.
- Rosenau J.M., (red.), Military Power and Potential. D.C. Heath and Co., Massachusetts, 1970.
- Knorr K., The Power of Nations. Basic Books Inc., Publishers, New York, 1975.
- Koebner R., Imperialism - The Story and Significance of a Political World - 1940 - 1960. Cambridge University Press, London, 1965.
- Schmidt H.D., (red.), Die Kommuniste: Die Klassieke Marxisme, Deel I. Tafelberg Uitgewers, Kaapstad, 1965.
- Kotzé D.J., Nasionalisme: Geskiedenis en Pan-Nasionalistiese Bewegings, Deel II van Nasionalisme as Historiese Faktor. Tafelberg-Uitgewers, Kaapstad, 1970.

- Kotzé D.J., Nasionalisme - 'n Vergelykende Studie. Tafelberg-Uitgewers Bpk., Kaapstad, 1970.
- Kriesberg L., (red.), Social Processes in International Relations. John & Sons, Inc., New York, 1968.
- Kristensen T., The Economic World Balance. Munksgaard, Copenhagen, Denmark, 1960.
- Kulski W.W., International Politics in a Revolutionary Age. J.B. Liipencott Company, New York, 1964.
- Kuschke G.S.J., Industrial Developments in South Africa. Die Suid-Afrikaanse Industriële Ontwikkelingskorporasie, 1962.
- Larson A., (red.), A Warless World. 1e Uitgawe, McGraw-Hill, New York, 1962.
- Lass H.R., Die Grondleggers van Rewolusionêre Oorlogvoering. Publikasies van Die Sentrum vir Internasionale Politiek, P.U. vir Q.H.O., Potchefstroom, Nr. 16, Promedia Publikasies (Edms.) Bpk., Silverton, 1976.
- Lee B., Capitalism and Other Economic Systems, C.A.S. E. Economic Literary Series, No. 2, Webster Division, McGraw-Hill Books, Co., St. Louis, 1959.
- Lee R., Ogden P.E. (red.) Economy and Society in the EEC. Saxon House Teakfield, England, 1976.
- Leeman W.A., (red.), Capitalism, Market Socialism, and Central Planning, Houghton Mifflin Co., Boston, 1963.
- Leftwich A., (red.), South Africa: Economic Growth and Political Change. Allison & Busby Ltd., London, 1974.
- Leighton R.I., Economics of International Trade. McGraw-Hill Book Co., U.S.A., 1970.
- Lenczowski G., Oil and State in the Middle East, Ithaca, New York, 1960.
- Lenin V.T., Questions of the Socialist Organization of the Economy, Progress Publishers, Moskou, datum onvermeld.
- Lerche C.O.,(jr.), America in World Affairs. 2e Uitgawe, McGraw-Hill Book Co., New York, 1967.
- Lerche C.O., Said A.A., Concepts of International Politics, 2e Uitgawe, Prentice-Hall, New Jersey, 1970.

- Levine N., The Tragic Deception: Marx contra Engels. Twentieth Century Series, Clio Books, Oxford.- Santa Barbara, 1975.
- Levin N.G. (jr.), Woodrow Wilson and World Politics. Oxford University Press, New York 1968.
- Liebenberg P.W., Die Worstelende Wêreld, Knellende Internasionale Vraagstukke van die Huidige Tydsgewrig. Sentrum vir Internasionale Politiek, P.U. vir C.H.O., Potchefstroom, 1976.
- Lipson E., The Growth of English Society. A.C. Black Ltd., London, 1949.
- Lipson L., The Great Issues of Politics. 5e Uitgawe, Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey 1976.
- Liska G., Nations in Alliance - The Limits of Interdependence. The John Hopkins Press, Baltimore, 2e Uitgawe, 1968.
- Liska G., The New Statecraft: Foreign Aid in American Foreign Policy. University of Chicago Press, Chicago, 1960.
- Long F.A., Rathjens G.W., (red.) Arms, Defence Policy and Arms Control. W.W. Norton & Co., Inc., New York, 1976.
- Loucks W.N., Whitney W.G., Comparative Economic Systems. 9e Uitgawe, Harper International Edition, Harper & Row Publishers, New York, 1973.
- Louis Wm. R., (red.), Imperialism - The Robinson and Gallagher Controversy. New Viewpoint - A Division of Franklin Watts, New York, 1976.
- Lovell J.P., Foreign Policy in Perspective - Tragedy, Adaptation, Decision Making. Holt, Rinehart and Winston, Inc., New York, 1970.
- Lutz F.A., The Problem of International Equilibrium. North-Holland Publishing Co., Amsterdam, 1966.
- Lynn R.A., Basic Economic Principles. McGraw-Hill Book Co., New York, 1965.
- MacEwan A., Weisskopf T.E., (red.), Perspectives on the Economic Problem. Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey 1970.
- Mahan A.T., The Influence of Sea Power upon History 1660 - 1783. Sampson Low, Montston & Co., Ltd., London. (Datum Onvermeld.)

- Malan M.P.A., Die Nasionale Party van Suid-Afrika - Sy Stryd en Sy Prestasies, 1914 - 1964. Nasionale Handelsdrukkery Bpk., Elsiesrivier, S.A., 1964.
- Malan T., Hattingh P.S., Black Homelands in South Africa. Africa Institute of South Africa, Pretoria, 1976.
- Malmgren H.B., Trade Wars or Trade Negotiations? - Non-Tariff Barriers and Economic Peacekeeping. New York, 1971.
- Malthus R., The Principles of Political Economy. 2e Uitgawe, Herdruk deur The International Economic Circle, Tokio, in samewerking met The London School of Economics and Political Science, Houghton Street, Aldwich, London, 1936.
- Mazrui A.A., Toward a Pax Africana - A Study of Ideology and Ambition. University of Chicago Press, Chicago, 1967.
- McClelland C.A., Theory and the International System. MacMillan Co., New York, Third Printing, 1967.
- McLellan D.S., Olson W.C., Sondermann F.A., The Theory and Practice of International Relations. Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New York, 1960.
- Merli F.J., Wilson T.A., (red.), Makers of American Diplomacy from Theodore Roosevelt to Henry Kissinger. Charles Scribner's Sons, New York, 1974.
- Merritt R.L., (red.), Foreign Policy Analysis. Lexington Books, D.C. Heath, & Co., Lexington, Massachusetts, 1975.
- Messel H., Butler S.T., Nuclear Energy Today and Tomorrow. Heinemann, London, 1971.
- Millikan M.F., Rostow W.B., A Proposal. Harper & Brothers, New York, 1957.
- Montgomery J.D., Technology and Civic Life; Making and Implementing Development Decisions. The Massachusetts Institute of Technology Press, Massachusetts, 1974.
- Monroe W.F., The New Internationalism - Strategy and Initiatives for United States Foreign Policy. Lexington Books, D.C. Heath and Co., Lexington, Massachusetts, London, 1976.
- Morgenthau H.J., A New Foreign Policy for The United States. Pall Mall Press, London, 1969.

- Morgenthau H.J., Dilemmas of Politics. University of Chicago Press, Chicago, 1962.
- Morgenthau H.J., Politics Among Nations; The Struggle for Power and Peace. Fifth Edition, Alfred A. Knopf, New York, 1973.
- Morris N., Armed Conflict in Southern Africa. Jeremy Spence, Kaapstad, 1974.
- Mortimer J.E., Trade Unions and Technological Change. Oxford University Press, London, 1971.
- Muir R., Modern Political Geography. The MacMillan Press Ltd., London, 1975.
- Nadel G.H., Curtis P. (red.) Imperialism and Colonialism, The MacMillan Co., New York, 1964.
- Naidu M.F., Alliances and Balance of Power. The MacMillan Press Ltd., London, 1974.
- Nobbs J., Advanced Level Economics. McGraw-Hill Book Co., U.K. Ltd., Maidenhead, Berkshire, England, 1973.
- Northedge F.S., (red.) The Foreign Policies of The Powers. Faber and Faber, London, Hersiene Uitgawe, 1974.
- Norval A.J., A Quarter of a Century of Industrial Progress in South Africa. Juta & Co., Ltd., Kaapstad, 1962.
- Organski A.F.K., Population and World Power. Alfred A. Knopf Inc., New York, 1961.
- Organski A.F.K., World Politics. 2e Uitgawe, Alfred A. Knopf, New York, 1968.
- Owen R., Sutcliffe B., (red.), Studies in the Theory of Imperialism. The Longman Groupe Ltd., London, 1972.
- Ozinga J.R., Communism: A Tarnished Promise - The Story of an Idea. Charles E. Merrill Publishing Co., Columbus, Ohio, 1975.
- Pacey A., The Maze of Ingenuity, Ideas and Idealism in the Development of Technology. Allen Lane - A Division of Penguin Books Ltd., London, 1974.
- Padelford N.J., Lincoln G.A., The Dynamics of International Politics. 2e Uitgawe, The MacMillan Co., New York., 1967.
- Palmer N.D., Perkins H.C., International Relations, The World Community in Transition. 3e Uitgawe, Houghton Mifflin Co., Boston, 1969.

- Parker J.E.S., The Economics of Innovation - The National and Multinational Enterprise in Technological Change. Longman Group Ltd., London, 1974.
- Pfaltzgraff R.L. (jr.), Britain Faces Europe. University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 19104, 1969.
- Poole P.A., America in World Politics, Foreign Policy and Policy-Makers since 1898. Praeger Publishers, New York, 1975.
- Quester G.H., (red.), Power, Action, and Interaction, Readings on International Politics. Little Brown & Co., Boston, 1971.
- Radway L.I., Foreign Policy and National Defense. Scott, Foresman and Co., London, 1969.
- Renouvin P., Duroselle J., Introduction to the History of International Relations. Pall Mall Press, London, 1967.
- Reynolds L.G., Microeconomics, Analysis and Policy. R.D. Irwin Inc., Homewood, Illinois, 1973.
- Rhodie N.J., (red.), South Arican Dialogue - Contrasts in South African Thinking on Basic Race Issues. McGraw-Hill Book Co., Johannesburg, 1972.
- Roberts C.M., The Nuclear Years: The Arms Race and Arms Control 1945 - 1970. Praeger Publishers, New York, 1970.
- Robinson J., The Mercantilism. Cambridge University Press, London, 1966.
- Robinson J., Eatwell J., An Introduction to Modern Economics. McGraw-Hill Book Co., U.K. Ltd., Maidenhead - England, 1973.
- Rolfe S.E., Burtle J.L., The Great Wheel: The World Monetary System - A Reinterpretation. The MacMillan Press Ltd., London, 1973.
- Root F.R., Kramer R.L., d'Arlin M.Y., International Trade and Finance, Theory, Policy, Practice. 2e Uitgawe, South-Western Publishing Co., Edward Arnold (Publishers) Ltd., Cincinnati, 1966.
- Rose J., (red.), Technological Injury - The Effect of Technological Advances on Environment, Life and Society. Gordon and Breach Science Publishers, London, 1969.
- Rosen S.J., Jones W.S., The Logic of International Relations. Winthrop Publishers, Inc., Cambridge, Massachusetts, 1974.

- Rostow W.W., The Economics of Take-off into Growth. St. Martin's Press, MacMillan, London, 1969.
- Rostow W.W., Politics and the Stages of Growth. Cambridge University Press, London, 1971.
- Routh G., The Origin of Economic Ideas. The MacMillan Press Ltd., London, 1975.
- Russell F.M., Theories of International Relations. Arno Press, New York, 1972.
- Russett B.M., Economic Theories of International Politics. Yale University, Markham Publishing Co., Chicago, 1968.
- Russett B.M., (red.), Peace, War and Numbers. Sage Publising Co., Beverley Hills, California, 1972.
- Russett B.M., Power and Community in World Politics. W.H. Freeman & Co., San Francisco, 1974.
- Sabine G.H., A History of Political Theory. 3e Uitgawe, George G. Harrap & Co., Ltd., London, 1971.
- Sant M., Regional Policy and Planning for Europe. Saxon House, D.C. Heath Ltd., England, 1974.
- Schafer B.C., Nationalism - Myth and Reality. Victor Gollancz Ltd., London, 1955.
- Schafer B.C., The Faces of Nationalism - New Realities and Old Myths. Harcourt Brace Jonavich, Inc., New York, 1972.
- Schapiro L., Reddaway P., (red.), Lenin - The Man, the Theorist, the Leader. Pall Mall Press, London, 1967.
- Schmooker J., Innovation and Economic Growth. Harvard University Press, Cambridge, 1966.
- Schoeman B.M., Vorster se 1000 Dae. Human en Rosseau Uitgewers (edms.)Bpk., Kaapstad, 1974.
- Scholtz G.D., Die Republiek van Suid-Afrika en die Nuwe Wêreld. Voortrekkerpers Bpk., Johannesburg, 1962.
- Schuman F.L., International Politics - Anarchy and Order in the World Society. 7e Uitgawe, McGraw-Hill Co., New York, 1969
- Schumpeter J.A., Imperialism and Social Classes. Vertaal deur Norden H., Basil Blackwell, Oxford, 1951.

- Schuurman Dr. Ir. E., Techniek en Toekomst. Van Gorsum & Comp., N.V. Assen, 1972.
- Schurmann F., Ideology and Organization in Communist China. University of California Press, Berkeley and Los Angeles, 1966.
- Schwartz B.J., Communism in China, Ideology in Flux. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, 1968.
- Schwarzenberger G., Power Politics - A Study of World Society. 3e Uitgawe, Stevens & Sons Ltd., London, 1964.
- Scraffa P., (red.), The Works and Correspondence of David Ricardo. Cambridge University Press, London, 1951.
- Sharp G., The Politics of Non-Violent Action. Portent Sarge Publisher, Boston, U.S.A., 1973.
- Sherman H., Radical Political Economy, Capitalism and Socialism from a Marxist-Humanist Perspective. Basic Books, Inc., Publishers, New York, London, 1972.
- Shlaim A., (red.), International Organizations in World Politics - Yearbook 1975, Croom Helm Ltd., London, 1976
- Singer H.W., International Development: Growth and Change. McGraw-Hill Book Co., New York, 1964.
- Singer M.R., Weak States in a World of Powers: The Dynamics of International Relationships. The Free Press, New York, 1972.
- Singh J.S., A New International Economic Order - Toward A fair Distribution of the World's Resources. Praeger Publishers, New York, 1977.
- Simmons E.J., (red.), Continuity and Change in Russian and Soviet Thought. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, 1955.
- Skolnikoff E.B., Science, Technology, and American Foreign Policy. The MIT Press, Massachusetts and London, England, 1967.
- Smith A., The Wealth of Nations. Modern Library New York, 1937.
- Smith A.D., (red.), Nationalist Movements. The MacMillan Press Ltd., London, 1976.

- Smith J.H., Afrika-State en die Bantoetuislande - 'n Studie in Ekonomiese Ontwikkelingstrategie. Navorsingspublikasie, Nr. 02, Universiteit van Port Elizabeth, Bumleys Printing Works, Port Elizabeth, 1971.
- Snyder L.L., The Imperialism Reader - Documents and Readings on Modern Expansionism. D. van Nostrand Co., Inc., Princeton, New Jersey, 1962.
- Sondermann F.A., Olson W.C., McLellan D.S., The Theory and Practice of International Relations. 3e Uitgawe, Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1970.
- Soucy R., Fascism in France - The Case of Maurice Berres. University of California Press, Berkeley, Los Angeles, London, 1972.
- Spanier J.L., American Foreign Policy since World War II. Praeger Publishers, New York, 4e Hersiene Uitgawe, 1971.
- Speer A., Inside the Third Reich. Weidenfeld and Nicolson, London, 1970.
- Sprout H., Sprout M., The Ecological Perspective on Human Affairs with special reference to International Politics. Princeton University Press, New Jersey, 1965.
- Spykman N.J., America's Strategy in World Politics, The United States and the Balance of Power. Harcourt, Brace & World, Inc., U.S.A., 1970.
- Stearns P.N., (red.), The Impact of the Industrial Revolution - Protest and Alienation. Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1972.
- Steinbruner J.D., The Cybernetic Theory of Decision, New Dimensions of Political Analysis. Princeton University Press, New Jersey, 1974.
- Stigler G.J., Essays in the History of Economics. The University of Chicago Press, Chicago and London, 1965.
- Stoessinger J.G., The Might of Nations. 3e Uitgawe, Random House New York, 1965.
- Stonier A.W., Hague D.C., A Textbook of Economic Theory. Longmans, Green & Co., Ltd., London, 1964.
- Strachey J., The End of Empire. Praeger Publishers, New York, 1960.

- Strange S., International Economic Relations of the Western World 1959 - 1971; Vol.2, - International Monetary Relations. Oxford University Press, New York, Toronto, 1976.
- Strassmann W.P., Technological Change and Economic Development. Cornell University Press, Ithaca, New York, 1968.
- Strauss H.J., Vakbondbewegings, Beroepsegoïsme en Staatkundige Problematiek. Sacum Bpk., Bloemfontein, 1970.
- Strausz-Hupé R., Geopolitics - The Struggle for Space and Power, Arno Press, New York, 1972.
- Strausz-Hupé R., Possony S.T., International Relations. McGraw-Hill Book Co., New York, 1954.
- Sugar P.F., Lederer I.J., Nationalism in Eastern Europe. 2e Uitgawe, University of Washington Press, Seattle, and London, 1971.
- Sullivan M.P., International Relations, Theories and Evidence. Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1976
- Tanter R., Ullman R.H., Theory and Policy in International Relations. Princeton University Press, New Jersey, 1974.
- Taylor G.R., The Doomsday Book. Panther Books Ltd., London, 1972.
- Thoman R.S., The Geography of Economic Activity. McGraw-Hill Book Co., New York, Toronto, London, 1962.
- Thompson K.W., Understanding World Politics. University of Notre Dame Press, Notre Dame, London, 1975.
- Thompson L., Burler J., (red.) Change in Contemporary South Africa. University of California Press, Berkeley and Los Angeles, 1975.
- Thornton A.P., Doctrines of Imperialism. John Wiley & Sons, Inc., New York, 1965.
- Thornton J., (red.), Economic Analysis of the Soviet-Type System. Cambridge University Press, Cambridge, 1976.
- Tung V.L., China and the Foreign Powers: The Impact of Reaction to Unequal Treaties. Oceana Publications Inc., Dobbs Ferry, New York, (Datum onvermeld.)
- Vaizey J., The Political Economy of Education. Gerald Duckworth & Co., Ltd., London, 1972.

- Vaizey J., Revolutions of Our Time - Capitalism. Weidenfeld and Nicolson, London, 1971.
- Van der Walt A.J.H.,
Wiid J.A., Geyer A.L.,
Kruger D.W., (red.), Geskiedenis van Suid-Afrika. 2e Uitgawe, Nasau Bpk., Kaapstad, (datum onvermeld).
- Van Rensburg W.C.J.,
Pretorius D.A., South Africa's Strategic Minerals - Pieces on a Continental Chess Board. Valiant Publishers, Johannesburg, 1977.
- Van Valkenburg S., Stotz C.L., Elements of Political Geography. Prentice-Hall, New York, 2e Uitgawe, 1955.
- Van Wyk J.D., Die Tegnieuse Wetenskap, Afgebeeld in die Elektronika: Struktuur, Wese en Grense, Publikasiereeks van die R.A.U., Mercury, Johannesburg, 1972.
- Vernon R., (red.), The Technology Factor in International Trade, National Bureau of Economic Research, New York, versprei deur Columbia University Press, New York, 1970.
- Viner J., Studies in the Theory of International Trade. G. Allen & Unwin Ltd., London, 1937.
- Walker C.R., Technology, Industry, and Man - The Age of Acceleration, McGraw-Hill Co., New York, 1968.
- Walker E.A., A History of South Africa. Longmans, Green and Co., Ltd., London, Hersiene Uitgawe, 1964.
- Wallace D., (jr.),
Escobar H., The Future of International Economic Organizations. Praeger Publishers, New York, 1977.
- Walsche G., International Monetary Reform. MacMillan Press Ltd., London, 1971.
- Weber M., General Economic History. George Allen & Unwin Ltd., London, (Datum onvermeld).
- Weber M., The Theory of Social and Economic Organization. The Free Press, New York, (datum onvermeld).
- Weinstein M.A., Identity, Power, and Change, Selected Readings in Political Theory. Scott, Foreman & Co., London, 1971.
- Wells S.J., International Economics. G. Allen & Unwin Ltd., London, 2e Uitgawe, 1974.
- Wessels F.J.H., Handleiding by die Studie van Internasionale Verhoudinge, Diktaat Staatsleer 3, U.O.V.S., Bloemfontein, 1969.

- Wesson R.G., Foreign Policy for a New Age. Houghton Mifflin Co., Boston, 1977.
- Whetton L.L., Contemporary American Foreign Policy - Minimal Diplomacy, Defensive Strategy, and Détente Management. Lexington Books, D.C. Heath & Co., Lexington, Massachusetts, 1974.
- Wiles P.J.D., The Political Economy of Communism. Basil Blackwell, Oxford, 1964.
- Wightman D., Economic Co-operation in Europe - A Study of the United Nations Economic Commission for Europe. Stevens & Sons Ltd., London, 1956.
- Williams R., Politics and Technology, The MacMillan Press, London, 1971.
- Wolfers A., Discord and Collaboration. John Hopkins Press, Baltimore, 1962.
- Woodward J., Industrial Organization: Theory and Practice. Oxford University Press, London, 1970.
- Zimmerman E.W., World Resources and Industries. Harper & Brothers, New York, 1933.
- Zuidema S.U., Communisme in Ontbinding, N.V., Gebr. Zomer en Kennings Uitgeversmaatschappij, Wageningen, 1964.

AFDELING B:Vakwetenskaplike Tydskrifartikels

- Barnard L.D., Internasionale Terreur en Stedelike Terrorisme. Tydskrif vir Christelike Wetenskap, Jg. 13, 1e Kwartaal, 1977.
- Barro R.J., Inflationary Finance and the Welfare Cost of Inflation. Journal of Political Economy, Vol. 80, Nr. 5, September/Okttober 1972.
- Bidwell P.W., Raw Materials and National Policy. Foreign Affairs, Vol. 37, Nr. 1, Oktober 1958.
- Birdwood C.B., Oil in the Middle East. World Affairs, Vol. 4, Januarie 1950.
- Chandler G., The Myth of Oil Power: International Groups and National Sovereignty. International Affairs, Vol. 46, Nr. 4, Oktober 1970.
- Deutsch K.W., On Inequality and Limited Growth - Some World Political Effects. International Studies Quarterly, Vol. 19, Nr. 4, Sage Publications, Beverley Hills, London, Desember 1975.
- De Vries M.G., Twenty Years with Par Values - 1946 - 1966. Finance and Development, Vol. 3, Nr. 4, Desember 1977.
- De Vries Y., Jamaica, or the Non-reform of the International Monetary System. Foreign Affairs, Vol. 54, Nr. 3, April 1976.
- Feld W.G., Atlantic Interdependence: and Competition for Raw Materials in the Third World. The Atlantic Community Quarterly, Vol. 14, Nr. 3, Fall 1967.
- Flemming M.J., Developments in the International Payments Systems. IMF - Staff Papers, November 1963.
- Fowler H.H., The World Economy in Crisis. The Atlantic Community Quarterly, Vol. 12, Nr. 2, 1974.
- Harsanyi J., Rational Choice Model versus Functionalistic and Conformistic Models of Political Behaviour. American Behavioral Scientist, Vol. 2, Nr. 2, 1967.

- Heam A., Oil in the Middle East.
International Affairs, Vol. XXIV, Nr. 1,
Januarie 1948.
- Heller H.R., International Reserves and World-Wide In-
flation.
IMF Staff Papers, Vol. 23, Nr. 1, Maart 1976.
- Horchem H.J., Right Wing Extremism in Western Germany.
Conflict Studies, Nr. 65, November 1975.
- Kissinger H.A., Energy: The Necessity of Decision.
The Atlantic Quarterly, Vol. 13, Nr. 1,
Spring 1975.
- Kouri P.J.K., Porter M.G., International Capital Flows and Portfolio
Equilibrium.
Journal of Political Economy, Vol. 82, Nr. 3,
Mei/Junie 1974.
- Kriek D.J., Perspektiewe in David Easton se Stelselont-
leding.
Politikon, Vol. 2, Nr. 1, Junie 1975.
- Landes D.S., Some Thought on the Nature of Imperialism.
Journal of Economic History, Nr. 21, 1961.
- Louw M.A.H., International Political Aspects of the World
Energy Crisis.
Nuusbrieff van die S.A. Instituut van Inter-
nasionale Aangeleenthede, Vol. 6, Nr. 3,
1974.
- Ludwig H., Incentives for Industry in Developing Coun-
tries.
Inter-economics, Monthly Review of Interna-
tional Trade and Developments, Nr. 1,
Hamburg, Januarie 1976.
- Manning B., Goals, Ideology and Foreign Policy.
Foreign Affairs, Vol. 54, Nr. 2, Januarie
1976.
- Monsen R.J., Downes A., A Theory of Large Managerial Firms.
The Journal of Political Economy, Vol. 73,
Nr. 3, Junie 1965.
- Nitze P., Strategic Economic Realities.
The Atlantic Community Quarterly, Vol. 14,
Nr. 2, Summer 1976.
- Odell P.R., Oil and State in Latin America.
International Affairs, Vol. 40, Nr. 4, Ok-
tober 1964.
- Olivier G.C., Die Publiek, die Parlement, en Burokrasie
en Buitelandse Beleid met spesiale verwysing
na Suid-Afrika.
Politikon, Vol. 3, Nr. 1, Junie 1976.

- Roosa R.V., Controlling Inflation During Recession.
The Atlantic Community Quarterly, Vol. 13,
Nr. 1, Spring 1975.
- Rothschild E., Food Politics.
Foreign Affairs, Vol. 54, Nr. 2, Januarie
1976.
- Rotstein A., Canada: The New Nationalism.
Foreign Affairs, Vol. 55, Nr. 1, Oktober
1976.
- Stetovic M.V., Cooperation and Coexistence.
Review of International Affairs, Vol. 23,
Nr. 540 - 1, Oktober 5 - 20, 1972.
- Truu M.L., Inflation in the South African Economy.
The South African Journal of Economics,
Vol. 43, Nr. 4, Desember 1975.
- Vosloo W.B., Pluralisme as Teoretiese Perspektief vir
Veelvolkige Naasbestaan in Suid-Afrika.
Politikon, Vol. 1, Nr. 1, Junie 1974.
- Williams M.J., The Aid Programs of the OPEC Countries.
Foreign Affairs, Vol. 54, Nr. 2, Januarie
1976.
- Wolynski A., Western Economic Aid to the U.S.S.R.
Conflict Studies Nr. 72, Junie 1976.

AFDELING C: Vakwetenskaplike Publikasies.

Bulletin of The Africa Institute of South Africa, Vol. 14, Nr. 9/10, 9176.
Vol. 15, Nr. 5, 1977.

Die Wêreld in Oënskou, Nuusbrief van die Sentrum vir Internasionale
Politiek, P.U. vir C.H.O., Potchefstroom,
Jaargang XII:
Nr. 1, Januarie 1977,
Nr. 2, Februarie 1977,
Nr. 3, Maart 1977,
Nr. 4, April 1977,
Nr. 5, Mei 1977,
Nr. 6, Junie 1977,
Nr. 7, Julie 1977,
Nr. 8, Augustus 1977,
Nr. 9, September 1977,
Nr. 10, Oktober 1977.

NOTA:

Al die Vakwetenskaplike Publikasies waarin afdeling B se Artikels verskyn het, kan ook onder hierdie afdeling geklassifiseer word.

AFDELING D:Referate.

Diederichs N., Onopgeloste Probleme van die Internasionale Finansiewese. C.R. Swart Lesing, Nr. 5, U.O.V.S., Bloemfontein, 18 Augustus 1972.

Die Huidige Internasionale Ekonomiese Krisis en die Wêreldpolitiek. Simposium oor die Internasionale Politiek, Sentrum vir Internasionale Politiek, P.U. vir C.H.O., Potchefstroom, 17 Augustus 1976.

Die Uitdaging van ons Tyd. 'n S.A.U.K.-Uitgawe, H & G, Johannesburg, 1963.

Grobler N.J., Minerale Eksplorاسie in Suid-Afrika: 'n Oorsig en Aanbeveling om Knelpunte uit te Skakel, Intreerede gelewer as hoogleraar in Geologie aan die Universiteit van die Oranje-Vrystaat, Bloemfontein, 1974.

Referate insake Ekonomiese Groei. Saamgestel deur die Johannesburgse Junior Sakekamer, 1972.

Strategiese Aspekte van die Huidige Wêreldpolitiek. Referate gelewer op die Negende Simposium oor die Internasionale Politiek, Potchefstroom, 22 Augustus 1975, Sentrum vir Internasionale Politiek, P.U. vir C.H.O., Potchefstroom, 1977.

Van Wyk L.A., Die Taak van die Calvinis met betrekking tot die Toekomstige Staatkundige Bestel van Suidelike Afrika - Ekonomies-Strategies. Referaat gelewer tydens die A.C.B.-kongres te Potchefstroom, Oktober 1974.

AFDELING E:Tydskrifte.NUZA,

Jaargang 15, Nr. 7/8 Des. en Jan. 1976.

PRONAT

Februarie 1976.

SASH

Jaargang 18, Nr. 4, Februarie 1976.

Tegniek

Jaargang 28, Nr. 1, Januarie 1976.

Time

7 November 1977.

Tydskrif vir Christelik Wetenskap

Jaargang 13, Eerste Kwartaal, 1977.

Volkshandel

Jaargang 35, Nr. 4, Junie 1974

Jaargang 36, Nr. 11, Januarie 1976.

Jaargang 37, Nr. 11, Januarie 1977.

Jaargang 38, Nr. 2, April 1977.

Jaargang 38, Nr. 3, Mei 1977.

Jaargang 38, Nr. 6, Augustus 1977.

Jaargang 38, Nr. 7, September 1977.

AFDELING F: Koerante.

Beeld.

Jaargang 4, 15 September 1977.
Jaargang 4, 28 September 1977.
Jaargang 4, 7 November 1977.

Die Burger.

Jaargang 61, 10 Februarie 1976.
Jaargang 62, 27 Januarie 1977.
Jaargang 63, 16 September 1977.
Jaargang 63, 27 September 1977.

Die Oosterlig.

Jaargang 40, 27 Januarie 1977.

Die Suidwester.

Jaargang 31, 15 Januarie 1976.

Die Transvaler.

27 Januarie 1977.
5 Februarie 1977.
14 Februarie 1977.
22 Februarie 1977.
20 September 1977.
23 September 1977.
26 September 1977.

Die Vaderland.

Jaargang 60, 19 Januarie 1977.
Jaargang 60, 22 Januarie 1977.
Jaargang 60, 13 September 1977.
Jaargang 60, 18 September 1977.
Jaargang 60, 20 September 1977.
Jaargang 60, 21 September 1977.
Jaargang 60, 28 September 1977.
Jaargang 60, 30 September 1977.

Die Volksblad.

Jaargang 73, 13 Augustus 1977.
Jaargang 73, 20 September 1977.
Jaargang 73, 24 Oktober 1977.
Jaargang 73, 8 November 1977.
Jaargang 73, 16 November 1977.

Financial Mail.

30 September 1977.

Hoofstad.

Jaargang 8, Nr. 240, 22 Januarie 1977.
Jaargang 9, Nr. 249, 29 Januarie 1977.
Jaargang 9, Nr. 286, 31 Januarie 1977.
Jaargang 10, Nr. 141, 22 September 1977.
Jaargang 10, Nr. 142, 24 September 1977.

Oggendblad.

Jaargang 4, Nr. 1009, 3 Februarie 1976.
 Jaargang 5, Nr. 1314, 17 Januarie 1977.
 Jaargang 5, Nr. 1318, 1 Februarie 1977.
 Jaargang 5, Nr. 1521, 27 September 1977.
 Jaargang 5, Nr. 1523, 29 September 1977.

Rand Daily Mail.

10 Januarie 1976.
 8 Februarie 1977.

Rapport.

Jaargang 6, 16 Januarie 1977.
 Jaargang 6, 25 September 1977.
 Jaargang 6, 6 November 1977

Sake-Rapport.

2 Oktober 1977.
 16 Oktober 1977.
 30 Oktober 1977.
 13 November 1977.

Sunday Times.

13 Februarie 1977.

Sunday Tribune.

2 Oktober 1977.

The Cape Times.

17 Januarie 1977

The Friend.

31 Oktober 1977.

The Star.

19 Januarie 1976.
 2 Maart 1976
 9 September 1976.
 17 Februarie 1977

To The Point.

Jaargang 6, Nr. 38, 23 September 1977

Weekend Argus.

17 Januarie 1976.

AFDELING G: Ander Inligtingsbronne.

Economic Development Programme for the Republic of South Africa, 1972 - 1977. Departement van Beplanning, Pretoria, 1972.

Republiek van Suid-Afrika: Departement van Inligting - This is South Africa. Inligtingsbrosjyre, Pretoria, Junie 1973.

South Africa 1974: Official Yearbook of the Republic of South Africa, Eerste Uitgawe, Perskor Uitgewers, Johannesburg, Desember 1974.

Suid-Afrika 1975: Amptelike Jaarboek van die Republiek van Suid-Afrika. Eerste Uitgawe, Perskor Uitgewers, Johannesburg, Desember 1975.

Republiek van Suid-Afrika - Witskrif oor die verslag van die Interdepartementele Komitee insake die Desentralisering van Nywerhede. Uitgereik deur die Departement van Nywerheidswese, Staatsdrukker, Pretoria, datum onvermeld.

Survey into Gross Import Potetial for the South African Manufacturing Industry - 1975 - 1980. Die Afrikaanse Handelsinstituut, Pretoria, Junie 1977.

Onderzoek na die Vestiging van Nywerhede na-aan die grense van Bantoegebiede in die Unie. Gepubliseer deur die Raad vir die Ontwikkeling van Natuurlike Hulpbronne in medewerking met die Departement van Bantoe-administrasie en -ontwikkeling, Pretoria, Augustus 1957.

Ciskei - Ekonomiese Revue, Benbo Publikasies, Pretoria, 1975.

Transkei - Ekonomiese Revue, Benbo Publikasies, Pretoria, 1975.

Kwazulu - Ekonomiese Revue, Benbo Publikasies, Pretoria, 1975.

Bophuthatswana - Ekonomiese Revue, Benbo Publikasies, Pretoria, 1975.

Lebowa - Ekonomiese Revue, Benbo Publikasies, Pretoria, 1976.

AFDELING H: Ensiklopedieë en Woordeboeke.

Collier's Encyclopedia, (E.C. Halmreich), Vol. 10, 1959.

Encyclopedia Americana, Vol. 14, 1957.

Funk and Wagnalls Standard Dictionary - International Edition, Vol. 1, 1967.

Kritzinger M.S.B., Steyn H.A., Schonees P.C., Cronje U.J., Groot Woordeboek, Negende Verbeterde en Vermeerderde Uitgawe (2e Oplaag), J.L. van Schaik, Beperk, Pretoria, 1965.

OPSOMMING

Titel van Verhandeling: Ekonomiese Bedingingsvermoë in Internasionale Verhoudinge.

Plek: Universiteit van die Oranje-Vrystaat, Bloemfontein.

Datum: Desember 1977.

Naam: Johan Lukas van der Westhuizen.

Die doel van hierdie studie is om, in die lig van die klassieke teorieë oor internasionale ekonomiese betrekkinge en die huidige internasionale ekonomiese verhoudinge, die ekonomiese bedingingsvermoë van state te probeer ontleed. Deur middel van 'n bespreking oor die klassieke teorieë van internasionale ekonomiese betrekkings is 'n agtergrond geskep wat as 'n teoretiese basis vir die res van die studie dien. Die invloed van moderne ekonomiese teorieë volg, asook 'n bespreking oor die tussenstaatlike ekonomiese konflik en die magstryd wat tussen die Ooste en die Weste op die internasionale ekonomiese toneel heers. Die internasionale ekonomiese krisis word ontleed met besondere verwysing na die Bretton-Woods-stelsel, die begrippe inflasie en stagflasie en die energiekrisis.

'n Teoretiese beskouing van die ekonomiese magsvermoë van die nasionale staat, gepaardgaande met ekonomiese en militêre hulpverlening word ondersoek met besondere aandag aan die ekonomiese interafhanklikheid van state. Die ekonomiese grondslae van die verskillende ideologieë op die tussenstaatlike toneel word volledig in oënskou geneem met veral nasionalisme, kapitalisme, kommunisme en sosialisme as die hoofriglyne. Op die ideologiese vlak word voortdurend 'n aktiewe stryd gevoer waarin geen ruimte vir vreedsame naasbestaan gelaat word nie. In hierdie stryd word daar van alle denkbare strydmodes gebruik gemaak - ook van ekonomiese oorlogvoering. Die ekonomiese teorieë van Marx, Engels en Lenin word ook bespreek. Na aanleiding van bo genoemde teorieë oor die ekonomie, die nasionale magsvermoë en die beskouings van die verskillende ideoloë, word die buitelandse beleid van state in oënskou geneem as die middel waardeur die ekonomiese be-

dingingsvermoë op die tussenstaatlike toneel toegepas word.

Die ontwikkeling van die moderne tegnologie is vandag vooropgestel in die wêreld en daarom het ons dit goedgevind om ook die invloed hiervan op internasionale verhoudinge aan te toon. Veral die tegnologiese ontwikkelings op industriële en militêre gebied het spesiale aandag geverg, want die oorwig waaroor die V.S.A. en sy bondgenote aanvanklik op die gebied van strategiese kernwapens beskik het, het geleidelik gekrimp totdat 'n skaakmatposisie bereik is. Hierdeur is vryheid van optrede in strategiese maneuvreringsruimte in die internasionale magstryd ernstig aan bande gelê.

Die ekonomiese imperialisme van die geïndustrialiseerde state van die wêreld het ook sedert dekolonisasie geweldig invloed uitgeoefen en op die internasionale handel. Weens die skaarste aan beskikbare grondstowwe moes die supermoondhede hulle wend na nuwe metodes om die kruipende natuurlike hulpbronne van die wêreld vir hulle eie gebruik te verseker. Dit is gedoen deur middel van die daarstelling van ekonomiese invloed in die ontwikkelende en onverbonde state van die wêreld.

Die ekonomiese bedingingsvermoë van state is verder ook verhoog deur middel van hulle lidmaatskap aan die internasionale en regionale ekonomiese organisasies. Dit is die verhoog waarvandaan hulle hul ekonomiese posisie in die wêreld verstewig en invloedsfere rondom hulle bou. Internasionaal het ons spesiale aandag geskenk aan die IMF en die verskillende ekonomiese organisasies van die V.V.O. Regionaal het die verskillende regionale ekonomiese organisasies onder die soeklig gekom.

Laastens word die ekonomiese bedingingsvermoë van Suid-Afrika onder oë geneem. As gevolg van die rykdom van natuurlike hulpbronne het ons tot die slotsom gekom dat Suid-Afrika in 'n baie gunstige posisie verkeer. Weens ons strategiese belangrikheid aan die Suidpunt van Afrika het ons in die huidige magspel tussen die supermoondhede betrokke geraak. Suid-Afrika se positiewe groeikoers en die ontwikkeling op tegnologiese gebied het ook 'n verhoogde bedingingsvermoë tot gevolg gehad - beide ekonomies en militêr. In die ekonomiese en politieke situasie van die wêreld sal Suid-Afrika as gevolg van

sy ekonomiese bedingingsvermoë 'n al hoe groter wordende rol speel.
Alleen die toekomst sal egter vir ons leer of dit vir ons beskik is
dat die Afrikanerdom op die Vasteland van Afrika behoue sal bly.

